

DOĞU DİZGİN BİR DENİZCI JACK LONDON

IRVING STONE

# DOĞU DİZGİN BİR DENİZCI JACK LONDON



CEP KİTAPLARI  
**IRVING STONE**

15

*Irving Stone* ünlü sanatçıların biyografileriyle ilgili romanlarıyla tanınıyor daha çok. Jack London'un hayatını konu edinen *DOLUDİZGİN BİR DENİZCİ / JACK LONDON* bunlar arasında en çok dikkati çeken çalışma oluyor. Kuşkusuz Jack London, romanları kadar, belki de daha çok hayatıyla ilgi çekici bir insan. Bir yazarın yoksulluğun içinden sıyrılıp üne kavuşması, her şeyle ve herkesle sürdürdüğü büyük mücadele soluk soluğa, bir macera romanı gibi okunuyor.

**SAILOR ON HORSEBACK**  
**DOLUDİZGİN BİR DENİZCİ/JACK LONDON**  
**IRVING STONE'un biyografi/romam**  
**türkçeleştiren : fatma muhterem**

1983 cep kitapları a. ş.

yayın hakları : cep kitapları a. ş. 1983

yazarın hazırladığı özgün baskıdan eksiksiz olarak dilimize  
aktarılmıştır.

cep kitapları 15/bilgi dizisi : 4

ikinci baskı ocak 1983

kapak grafiği : reha yalnızcık

kapak filmi ve baskısı ebru grafik/ibolar matbaacılık

dizgi - baskı : kültür matbaacılık

cilt alibaba - entaş mücellithanesi

**bana yardımcı olan JEAN'a**

**Gerçeği gizleyip, saklıyorsanız; ya da herkesin içinde bütün açıklığıyla ortaya koymıyorsanız, gerçeğin ne olduğunu bilmiyorsunuz demektir.**

**Gerçekle yüzyüze gelmek isterim. Biri çıkıp da bana gerçeğin ne olduğunu anlatsa...**

**Jack London**

1875 Haziranının ilk günlerinde bir sabah, San Francisco'lular Chronicle gazetesinde dehşet uyandıran bir haber okudular. Bir kadın tabancayı şakağına dayayıp, tetiği çekmişti: 'Karnında taşıdığı çocuğu aldirmaya yanaşmadığı için sokağa atılan bir kadının dört duvar arasındaki sefil yaşantısından içler açısı bir sahne!'

Flora Wellman adındaki bu kadın, Ohio'nun Massillon kesimine yerleşmiş öncü Amerikalılardan, Wellman ailesinin yüzkarası kızıydı. Erkeğe gelince; o da, yeri yurdu belirsiz, İrlanda asıllı astrolog profesör Chaney'di. Doğması beklenen çocuk ise; bütün dünyaya Jack London adıyla ün salacaktı.

Yakın arkadaşlarına göre, bu olayın gerçek sorumlusu Flora'ydı ama, Chronicle gazetesi bütün gücüyle Chaney'e yükleniyordu. Chaney'i, hapse girip çıkmakla; bir yığın kadınla evlenip, hepsini ipucu bırakmaksızın öldürmüş olmakla suçlandırıyordu. Chronicle gazetesi bunlarla yetinmiyor, veryansın ediyordu Chaney'e Flora'yı çamaşıra gitmeye, para karşılığı başkalarının çocuklarına bakmaya zorlamak, yarı parasını Flora'nın ödediği eşyayı satmak, Flora'yı sokağa atmaya kalkışmak, bütün bunlara karşı direnen kadını terketmekle korkutmak.

Bu suçlamalar, aslında Chronicle gazetesinin 'Terkedilen eş' başlıklı haberi kadar gerçekten uzaktı. Çünkü Flora Wellman, profesör Chaney'in hiç bir zaman nikâhlı karısı olmamıştı.

Flora'nın intihara kalkışması da inandırıcı değildi. Kendini hafifçe yaralamıştı, o kadar. Şakağını sıyıran kurşunun Flora'dan çok Chaney'e zararı dokunmuştu. Gazeteler olayı öylesine büyütmüşlerdi ki Chaney ömrünün geri kalan bölümünü utanç içinde geçirip, San Francisco'dan çekip gitmek zorunda kaldı. Böylece Jack London babasını hiç göremedi.

Chronicle gazetesindeki makale yayınlandığında otuz yaşlarında olan Flora Wellman, ufak tefek, sıska, çirkince bir kadındı. Geçirmiş olduğu tifo hastalığı saçlarının dökülmesine, gözlerinin de iyice bozulmasına sebep olmuştu. Bu yüzden gözlük takar, siyah bukleli bir peruka kullanırdı. Burnu iri, kulakları büyük, cildi bozuktu. Rüküştü. Flora'nın ailesi aslen Gal'liydi. Büyük annesi Joel Wellman 1800'lerde, dört çocuğuyla birlikte New York'un Canandagua kesiminden kalkıp, Ohio'nun Wayne Cöunty dolaylarına gelmişti. Kış ortasında Alleghany'leri geçmek demek, son derece büyük bir enerji, gayret, cesaret demekti.

Joel Wellman'ın oğulları, Hiram ile Jack London'un büyük babası Marshall da gözüpek gençlerdi; analarından aşağı kalmazlardı. Güz sonunda bir gün Cleveland'dan gemiye binen iki kardeş, Put in - Bay körfezindeki bir adada indiler. Ne var ki, yılın son yolculuğunu yapmakta olan gemi, dönüşte adaya uğramayınca, iki delikanlı karakışın başında, bu ıssız adada, aç ve barınaksız kaldılar. Taşlardan uydurdukları derme çatma aletlerle kıyıya vurmuş kalas parçalarından bir sal yaparak denize açıldılar; salları oldukça sağlamdı; iki delikanlı karaya ayak basmakla kalmayıp aynı salla kıyı kıyı ta Cleveland'a kadar gittiler.

Marshall Wellman, Ohio yakınında Masillon'a yerleşti; orada kanal yapımıyla uğraştı, buluşları için patent aldı - bunlardan biri de kok kömürü yakımında kullanılan Wellman aygıtıydı. Böylelikle hatırı sayılır bir servet edinen Marshall Wellman, şehrin en

güzel evlerinden birini yaptırdı, Flora da işte bu evde doğdu.

Flora Wellman, o çağda bir kız için düşünülebi-  
lecek bütün nitelikleri edindi. Öğrenimini en seçkin  
okullardan birinde yaptı, bu arada müzik öğrendi. Bil-  
giliydi, İngilizceyi güzel konuşuyordu, davranışları da  
son derece hoştu. Zengin Wellman ailesinin bu kızı  
da öteki kardeşleri gibi, mutlu ve rahat bir hayat sü-  
rebilir, tek tasası gönlünce bir koca bulmak olabilir-  
di. Ne çare, evdeki hesap çarşıya uymadı ve Mars-  
hall Wellman'ın buluşlardan yana adamakıllı verimli  
olan zekâsı, kızının yoldan çıkmasını önleyemedi. Flo-  
ra, arkadaşlarının gözünde zeki bir kadın olmakla bir-  
likte, dengesiz ve sinirli olarak tanınıyordu. Dedik-  
lerine bakılırsa, yirmi yaşlarında geçirdiği tifüs hasta-  
lığı, dengesini bozmuştu. Flora, yirmi beş yaşına ge-  
lince, o güne dek hiç bir genç kızın göze alamadığı  
şeyi yaptı; eşyasını topladığı gibi evden ayrıldı. O  
günden sonra da, yaşadığı sürece ailesiyle yeniden  
ilişki kurmadı. Flora'nın evden ayrılmasının bir nede-  
ni olsa gerekti; ama bu konuda ileri sürülen bütün  
sebepler, birer tahminden öteye geçememiştir. Chro-  
nicle gazetesinin hayâli geniş muhabiri, Flora'nın ev-  
den ayrılmasıyla, Chaney'in Nevada gezisi arasında  
bir bağ kurmaya çalıştıysa da, bunun aslı yoktur;  
çünkü Flora, Profesör Chaney'i, üç yıl sonra Seattle'  
de tanıyacaktı. Bu üç karanlık yıl üzerine de söy-  
lenecek fazla bir şey yok. Bütün bilinen Flora'nın o  
şehir senin bu şehir benim dolaştığı, piyano dersleri  
vererek hayatını kazandığı, yaşantısının özenilecek  
bir yanı olmadığıdır.

Profesör Chaney şöyle yazmıştı: «Oda oda ki-  
raya verilen bir evin, bir odasında da biz oturuyorduk.  
Komşularımız Flora'yı karım sanıyorlardı, eskiden  
Lee Smith'in karısı sandıkları gibi. Son derece kulla-  
nışlı bir evdi, buna rağmen, bir gün eve döndüğüm-  
de, bütün kiracıların büyük bir telâş içinde taşınmak-

ta olduklarını gördüm. Odamıza girer girmez, Flora kapıyı kilitledi, dizlerime kapandı, hıçkırıklar içinde kendisini bağışlamam için yalvarmaya başladı. Ortada bağışlanması gereken bir şey bulunmadığını söyledim. O zaman, bin dereden su getirdikten sonra, Lee Smith konusunu açtı bana. Kiracıların, kendisini son derece kısa bir süre içinde, Wellman, Smith ve Chaney adıyla tanıdıklarından ötürü kaçıştıkları- nı söyledi. Bildiğimden şaşmamalı, onu oracıkta terketmeliydim. Böylece, daha sonraki sefalet yıllarından kurtulmuş olurdum. Fakat hayatım yıkılacağı kadar yıkılmış nasıl olsa, diye düşündüm ve onu bağışladım.»

Chaney, Flora'yı ilk olarak, Ohio'da bulunduğu sıra, Wellman ailesi ile dostluk kuran, Seattle Belediye Başkanı Yesler'in evinde gördü. Flora, başkanla karısının konuğuydu. Yesler'ler Chaney'in kulağına, genç kızın saygıdeğer bir aileden olduğunu fısıldadılar; kimsenin öğrenemediği bir nedenle evini terkettiğini söylediler. Chaney, Yesler'lere sık sık gidip gelirdi, bu yüzden aradan bir kaç yıl geçip de, San Francisco'da Flora'ya raslayınca, eski bir dostuna kavuşmuş gibi oldu.

Jack London'un babası kimdi, neyin nesiydi, bu soruları etraflıca cevaplandırmak zordur; çünkü, bu konuda bütün bilinen Jack London'un babasının İrlanda asıllı olduğu, Maine dolaylarında tahta bir barakada dünyaya geldiği, ve, hemen hemen bütün gençlik yıllarını denizlerde geçirdiğidir. Tıknaç, güçlü kuvvetli bir adam olan Chaney, yaşlılığında da sağlamlığından bir şey kaybetmemişti. Altmış yaşlarında, hasımlarının gözdağı vermek için gönderdikleri bir kabadayıyı, yaka paça merdivenlerden aşağı yuvarladığı anlatılırdı. Ömrü, yazı yazmak, dergiler yayınlayıp konferanslar vermek ve yıldız falına bakmakla geçti. Felsefe, matematik, astronomi ve falcılık- la ilgili sürüyle kitabı vardı. Ayrıca, dilbilgisine, tarih

ve İncil'e meraklıydı. Çevresindekiler, Chaney'in önemli biri olduğuna inanıyorlardı, astrologlar bile profesör Chaney'i yıldızlar biliminin ustası olarak bellemişlerdi. Chaney, yaşlılığında Chicago'ya yerleşti, kendini, olanca gücüyle büyük tutkusuna vererek, günün on altı saatinde yıldızlarla haşır neşir oldu. Astroloji'nin bir bilim dalı olduğuna inanıyor, insanlığın gömülmekte olduğu bataktan ancak bu bilimin yardımıyla çıkabileceğini savunuyordu.

Chaney'in zayıf yanı, kadınlara dayanamamasıydı. Yakınları bu alandaki davranışlarını hoş görmeyince, gücenir; «Elimde değil,» derdi. «Bu bir kusursa, kabahati burcumda bulun...» Geçimsizdi; yok yere öfkelenir, hep kendi dediği olsun isterdi. Paraya düşkün değildi; yoksul öğrencilere bedava ders verir, sırasında cebindeki üç-beş kuruşu etrafa dağıttığı olurdu. Bu yüzden ömrü boyunca para sıkıntısından kurtulamadı.

Öğrencileri, Chaney'in konferanslarını büyük bir ilgiyle dinlerlerdi; çünkü Chaney, anlatacağı konuyu çeşitli açılardan ele almasını bilir, her zaman anlatacak yeni bir şey bulurdu. Alaycıydı; hasımlarına tatlı bir dille sataşır, böylece kimseyi düşman etmezdi kendine. Eğer çevresindekiler düşünebilme yeteneğine sahip kimselerse, Chaney onlar için bir fikir hazinesi demekti. Kısır düşüncelilerle işi yoktu. Oregon'un Portland şehrinde haftada bir verdiği konferanslara çok gelen olurdu. Dinleyicilerin karşısına, yanında bir kara tahtayla çıkan Chaney, tahtaya çizdiği burçları açıklar, yorumlanmasını ise dinleyicilere bırakırdı. Bir buçuk saat kadar süren bu tartışmalı konferansın sonunda Chaney'in İrlandalı yanı ağır basınca, yıldızlar bilimi, yerini keskin bir mizaha bırakırdı.

Profesör Chaney'in çömezlerinden Healdsburg'lu Joe Trounson, daha sonraki yıllarda, Jack London'un sosyalist arkadaşları arasına katılacaktır. Joe Troun-

son, 1909 yılında Chaney hakkında şöyle bir yazı yazmıştı: 'Profesör Chaney'in sohbetindeki ilgi çekici yanlardan biri, «Bakın aklıma ne geldi...» diyerek, o zamana kadar ele alınmamış bir durumu, ya da güzelim bir gerçeği açıklayıvermesiydi. Bence, ne matematik ne de yıldızlar bilimi alanında, onun üzerine kimse yoktu. Eski yazıları metodlu bir yolla çözmeyi, ondan öğrendim. Dilbilgisi ve araştırma alanında büyük bir usta olan profesör Chaney olağanüstü bir belge sahipti; hiç yorulmaksızın günden on altı saat yazdığı olurdu. Günümüz sosyalistlerinin bugün yapabildiğini ta o zamanlarda yaparak, yoksulların daha da yoksullaşmasına karşılık, gitgide zenginleşen zenginlerden söz eder, yoksulluğun sebep ve çarelerini açıklamaya çalışırdı. Çeşitli yetenekleri vardı, bilgi bakımından çok kişiye bedeldi. Bir gün şöyle demişti bana: «Ay ve güneş tutulması olaylarının nasıl hesaplandığını öğrenen, bütün bilim dallarının anahtarını elde etmiş demektir.» Demek istediğim, herhangi bir şeyin aslını öğrenmek isteyince, profesör Chaney'e koşardım.'

Joe Trounson, Chaney'in kusurlarını da gizlemiyordu. Müziğe sırt çevirmiş olan Charley, kadın haklarını savunanlardan nefret ederdi.

Tartıştığı kimseleri lâfa boğar, konuşma fırsatı tanımazdı. Ortodoks dinini ve yaygın töreleri eleştirmek için, özgür düşünce sahiplerinden para çeker, genç dullara dayanamazdı.

Chaney, Flora Wellman'la yaşamaya başlayınca, San Francisco'nun o zamanlar Birinci Cadde adını taşıyan semtinde bir ev tuttu; aynı yerden günümüzde Mission ve Valencia sokakları geçmektedir. Kaya-lık Dağlar'ın batısında yayınlanan tek özgür düşünce dergisi 'Common Sense'e giren Chaney, bir yandan dergiye makaleler yazarken, öte yandan matematikçi - düşünür derneği yararına ardı ardına konferans-

lar veriyor, özel merakı olanlara da astroloji öğretiyordu.

'Profesör Chaney, Astroloji ile uğraşmak üzere, devamlı olarak San Francisco'ya yerleşmiştir. İsteyene, Galile ve Sir Isaac Newton gibi büyük bilginlerin bile merak sardığı gökler bilimini öğretecektir. San Francisco'da astrolog geçinenler arasında, bu bilimi hakkıyla bilen tek kişi yoktur. Bu sözümona astrologlar, kahve ya da iskambil falından geleceği okumaya kalkışan sıradan falcılardır; işte bu şarlatanlar yüzünden de gerçek yıldızlar bilimine leke sürülmektedir. Ziyaret saatleri : 10'dan 12'ye, 14'den 16'ya kadardır. Önceden haber verilmesi şartıyla, geceleri de ziyaretçi kabul edilir.

Profesör Chaney, bir şarlatan değildi. Hayatının büyük bir kısmını bedava ders vererek geçirmesi bunun delilidir. Yazdığı makaleler ve düzenlediği konferanslardan da para almayan Chaney'in eriştiği ünün boşuna olmadığını gösteren bazı olaylar anlatılmaktadır.

Bu olayların biri şuydu Adamın biri, evi yanınca hemen Chaney'e başvurdu.. Profesör, evin kasten yakıldığını, kundakçıların üç kişi olduklarını söyledi ve bu üç kişiyi o kadar güzel tarif etti ki ev sahibi adamları eliyle koymuş gibi buldu. Kundakçılar, kendilerini suçlayanın profesör Chaney olduğunu duyunca, suçlarını hemen kabul ettiler.

İkinci olay da oldukça ilgi çekiciydi Pek sağlam ayakkabıya benzemeyen bir kadın, Profesör Chaney'e fal baktırmaya gelmişti; Chaney kadının başından geçenleri bir bir sıralamaya başlayınca, dehşete kapılan müşteri, 'Bu adam alnımın yazısını da okuyacak...' diye haykırarak kaçtı.

Chaney, Pazar akşamları Charter Oak Hall'de konferanslar veriyordu. Flora, kapıda, üç beş kuruş karşılığında bilet keserdi. İlk zamanlar, bu konferanslara, işi alaya alanlar, canı eğlenmek isteyenler

gelirdi. Chaney'in tutumu ve düşüncesi üzerine en iyi bilgiyi, Common Sense dergisinde yayınladığı, 'Yoksulluğun sebepleri ve çaresi The Causes and Cure of Poverty' başlıklı makalelerden edinebiliyoruz. Aynı konuyu, aradan yirmi yıl geçtikten sonra, Chaney'in oğlu, Jack London da ele alacaktır.

Profesör Chaney, 'İnsanoğlu, geleceği önceden söyleyebilmelidir.' başlıklı yazısında şöyle diyordu 'Bizlere, yanlış yere, geleceği Tanrı tayin eder diye öğretiler çysa bu, sırrı çözmeye kalkmak yerine, kutsal güçten şüphelenmek oluyor. Aynı inançla büyütülmüş on Amerikalının dokuzu, geleceği önceden söyleyebilme olanağımızdan şüphe ediyor. Bu insanlar, Galile'nin yaşadığı çağdaki halkın durumundadırlar. Onlar da, bir kere, dünyanın düz bir yüzey olduğunu bellediklerinden, yerküre fikrini savunanlara inanmıyor, bu fikirden ürküyorlardı. Dünyanın, hem kendi eksenini üzerinde hem de güneşin çevresinde döndüğünü ileri süren Galile, Papa ve kardinalleri tarafından kapsedildiği zaman, bu fani güruhu, bilim kurbanına hak ettiği cezanın verildiği kanısındaydı.'

Chaney'in açık, hoş ve güçlü bir üslupla yazdığı makaleler, gerçek bir araştırmamanın örneğiydi. Yazılarında cesur bir anlatım, insanlık sevgisi ve öğretme arzusu sezilirdi. Çağdaş bir tutumu vardı, ilericiydi. Kriminoloji üzerine yazdığı bir makalede, insanları suç işlemekten alıkoyacak şeyin, cezanın ağırlığından çok, cezaya çarpılma fikri olduğunu savunmuştu. Başka bir makalesinde, matematikçi düşünür derneklerini göreve çağırıyordu; bu dernekler, insanlar arasında dayanışmayı sağlamak için kadınlı erkekli, büyüklü küçüklü toplantılar düzenlemeli, çocuklar müzik, yazı sanatı, eleştiri nedir öğrenirken, büyükler aralarında günün sorunlarını tartışmalıydılar. Chaney'e göre, böylece kötülük ve suç bir kaç kuşak sonra ortadan kalkardı.

Chaney'in makaleleriyle, Jack London'un eserleri arasında bir üslup benzerliği vardır. Ayrıca, profesör Chaney'in yazılarındaki tutum, saldırgan yan, olağanüstü heyecan ve cümle kuruluşundaki hareket zaman zaman okuyucuyu şaşırtacak şekilde, oğlunun eserlerine de hakimdir.

Flora yıldızlarla yetinmemiş, gizli kapaklı şeylere de merak sarmıştı. Ruh çağırıyor, toplantılara katılanları ölümlerle konuşturuyordu. Gelenler arasında ölümlerine haber gönderenler, işlerini yönetmek için ruhlardan bilgi alanlar, sevdâ meselelerini, evlilik patırtılarını ölümlerin aracılığıyla çözümlemeye kalkışanlar vardı. Kocasını ya da karısını, ruhların yardımıyla uslandırmaya kalkışanlara bile raslanıyordu. 1870 yıllarında ruh çağırma modası yaygındı; hele San Francisco'da ruh çağırma çağıranıydı; kimse ruhlara danışmadan adım atmaz olmuştı.

Flora'yla Chaney, San Francisco'da mutlu günler geçirdiler; Flora ev işlerini görüyor, boş zamanlarında piyano dersi, ruhlara üzerine konferanslar veriyordu. Chaney'in kimya, astronomi ve falcılık kursları açtığı toz içindeki çadırın önünde bilet kesen de oydu. Astrolog dostları vardı, bundan ötürü çevrelerinde saygı görüyorlardı; işlerinin yolunda gitmesinin bir nedeni de buydu. Flora'nın Chaney'i sevdiği ortadaydı, onun soyadını taşımak istediği de; ama Chaney'in matematikçi düşünörlere 'bedensel, ruhsal ve fikihsel hayat bilmece'sini anlatmaya çalışması o kadar zamanını alıyordu ki, evlilik gibi ayrıntılı bir sorunla bulandırmıyordu kafasını.

Jack London, yirmi bir yaşındayken, profesör Chaney'e bir mektup yazarak, ona babası olup olmadığını sordu. Chaney, Jack London'un bu sorusuna, Chronicle gazetesindeki makalenin yayınlanmasından tam yirmi dört yıl sonra, aynı gün, 4 Haziran 1899'da, cevap verdi. Mektuba 'Dear, sir' diye başladı, Jack London'un dileğine uyarak, bu konuda kimseye bir-

şey söylemeyeceğini vaat ettikten sonra, Flora'nın intihara kalkışmasından önce olanı biteni kendi görüş açısından şöyle anlattı 'Flora Wellman hiç bir zaman nikâhlı karım olmadı, ama, 1874 yılı Haziranının 11'inden, 1875 yılının 3 Haziranına kadar onunla yaşadım. O sıralar, karşılaştığımız çeşitli güçlükler, çektiğimiz yoksulluk ve aşırı kafa çalışmaları yüzünden olmalı, iktidarsızdım. Demek istediğim, babanız olmam sözkonusu değildir, ayrıca babanızın kim olduğunu da bilemeyeceğim.'

Jack'in babasını bulmasına yardımcı olmak isteyen Chaney, 1875 yılı ilkbaharında, Flora'nın iki erkekle ilişkisi olduğu yolunda dedikodular çıktığını yazdı, ama, 'ben şahsen hiç bir şey bilmiyorum' diye tamamladı sözlerini. Mektup iç paralayıcı bir şekilde devam ediyordu 'Bir ara Flora'yı büyük bir şefkatle sevdim, zaman geçtikçe aşırılığa eğilimi olan yaradılışım yüzünden, ondan nefret etmeye başladım. Bu durumdaki çoğu erkeğin yaptığı gibi, onu da kendimi de öldürmeyi düşündüğüm oldu. Bereket versin zaman dertleri körleştiriyor. Artık ona kin duymuyorum; kendimi sizin yerinize koyunca, size karşı da içten duygular besliyorum. Chronicle gazetesi, çocuğunu düşürmek istemediği için onu kapı dışarı ettiğini yazmıştı. Haberi bütün Amerika okudu. Maine'de oturan kardeşlerim de duydular elbette, ikisi candüşmanım kesildi. Bir kardeşim, benim bir canı olduğum saplantısını kafasından atamadan öldü. Oregon'un Portland şehrinde oturan kızkardeşimin dışında, ailemde kim varsa beni bağışlamıyor, şereflerini lekelediğimi unutamıyor. O sıralar polis müdürlüğünden, hakkımda çıkarılan söylentileri tamamen yalanlayan bir rapor olarak broşür halinde bastırmıştım. Ama, ne Chronicle, ne de beni aşağılayan diğer gazeteler, verdikleri haberi düzeltmediler; ben de uğraşmaktan usandım, kendimi savunmaktan vazgeçtim; hayatım çekilmez bir yük olup çıktı. Sonunda bek-

lediğim tepkiyi gösterenler oldu, ve çok şükür, şimdi, beni seven ve sayan bir iki dostum var. İyice yaşlandı-  
m artık, yetmiş altı yaşına geldim, çok da yoksul-  
lum.»

Jack London, Chaney'in verdiği bu karşılıkla yet-  
tinmeyerek, yeni bilgiler istedi. Chaney, bir mektup  
daha yazıp, Jack London'un babası olduğunu yeni-  
den inkâr etti ve şunları anlattı

'Flora'yla ayrılmamızın nedeni, bir gün bana, ulu-  
orta şöyle demesidir «Çocuğum olmasını o kadar  
istiyorum ki.. Babalık için çok yaşlı olduğuna göre..  
acaba.. sevimli ve hoş bir erkekten çocuk yapsam,  
bir şey der miydin?»

'Doğacak çocuğun sorumluluğunu, çocuğun ba-  
bası olacak erkeğe yüklemesi şartıyla, böyle bir şeye  
razı olacağımı söyledim. Ama hayır; Flora çocuğuyla  
birlikte benimle yaşamak, profesör Chaney'in karısı  
olmak istiyordu. Aradan bir ay geçti, Flora, benden  
bir çocuk beklediğini söyledi. Önce, beni zora koş-  
mak istediğini, gerçekten gebe olmadığını sandım.  
Bu yollara başvurmakla iyi etmediğini anlatmaya ça-  
lıştım. Bütün gece yedik birbirimizi.. Şafak sökerken  
uyandım, nikâhlı karım olmayı aklından çıkarmasını  
tekrar söyledim. Bir an duraladı; şakam olmadığını  
anlamıştı. Hıçkırarak ayaklarıma kapandı, yaptığını  
bağışlamam için yalvarmaya başladı. Ama ben, aile  
bağlarına hiç bir zaman değer vermediğine, yaptık-  
larının numara olduğuna inanmışım bir kere. Bu kez  
Flora'yı bağışlamaya niyetim yoktu. Kötü huylunun  
biriydi, onu sırf bu yüzden terketsem yeriydi.

'Çıkıp giderken, arka avluya yöneldi, doktor Rutt-  
ley'lere uğradı. Çok geçmeden bir elinde tabanca,  
öbür elinde kurşunlar, dönüp geldi; alnının sol tara-  
fından akan kan yüzünü kaplamıştı. Bayan Ruttley  
ne olduğunu sorduğunda, Flora 'Bu biçare kadın ken-  
dini öldürmeye kalkıştı, ama başaramadı,' demiş.

'Ortalık birbirine girdi. Evin önünde yüz, yüz elli

kişi toplandı; her kafadan bir ses çıkıyor, beni en yakın direkte sallandıracaklarına yemin ediyorlardı.'

Chaney'in savunma dosyası yok olup gittiyse de, dosyayı okuyanlar, olayın bütün inceliklerini pekâlâ farketmişlerdi. Bir kere, olay yerine çağrılan polis memuru, Flora'nın elindeki tabancanın yağlandığından beri hiç kullanılmamış olduğunu, barut yerine yağ koktuğunu açıklamıştı. Ayrıca, olay yerinin beş altı metre ilerisinde çalışmakta olan doğramacı, tabanca sesi falan duymadığını, Flora'nın yüzünde ise en küçük bir barut lekesi bile görmediğini söylemişti. Flora, ileri sürdüğü gibi, şakağına tabanca ile ateş etseydi yüzü barut tozuna bulanırdı.

Chaney kendini savunurken, Flora'nın gerçekten alnından yaralanıp yaralanmadığı üzerinde durmuyor, kendini yaralamak için ateşli bir silâh kullanmadığını ispatlamaya çalışıyordu. Bunun sebebi belki de Flora'nın alnındaki yara izinin uzun yıllar kaybolmaması, damadıyla üvey kızı Eliza London Shappard'ın böyle bir izin bulunduğunu bilmeleriydi. Chaney, nedense, Floranın kendini tabancadan başka bir şeyle yaraladığını ortaya koymak istiyordu. Oysa, kullanılan tabanca olmayıp da bir demir parçası olsaydı bile, bu gerçek Chaney'i sorumluluktan kurtarabilecek miydi?

Chaney'in tutumu da, baba olmadığı yolundaki iddiasını çürütmektedir. Flora, kendisinden bir çocuk beklediğini söylediğinde, o sıralar gerçekten iktidarsızsa bunu Flora'ya hatırlatabilir 'Flora, diyebilirdi, hiç bir cinsel ilişkimiz olmadan, nasıl olur da benden gebe olduğunu söyleyebilirsin?' Beri yandan, Flora, iktidarsız bir erkeğe, baba olacağını haber verecek kadar budala mıydı? Chaney, üstün zekâsına rağmen, çıkmaza giriyordu. Jack London'a ısrarla, o sıralar çocuk sahibi olacak durumda bulunmadığını, Flora'yı nikâhlamaya asla yanaşmadığını anlatmak istiyordu.

Profesör Chaney, neden, Jack London'un babası olduğunu kabul etmiyordu? Chaney'in bu tutumunda samimi olduğu düşünülebilirdi. Belki de, kendini gerçekten iktidarsız sanmış, bu süre içinde Flora'nın rahat durmadığına inanmıştı. Belki de, yetmişini aşmış bir insanın, hayatının son günlerinde, yeniden baba - oğul ilişkileri kurmak için fazla yorgun olduğu kanısındaydı. Flora Wellman'la beraberliği onu yaralayacağı kadar yaralamıştı, hayatını zehirleyen bu hikâyeyi yeniden yaşamaya gönlü yoktu. Jack London, onun gözünde bir yabancıydı. Profesör Chaney ne Flora'nın ne de Jack London'un adını anmak istemiyordu.

Chaney'in, Jack London'un babası olduğu, gözle görülür bir gerçektir. Oğluna gönderdiği mektupların zarfları üzerindeki yazı, Jack London'un elinden çıkmış gibiydi. Jack London, İrlandalıları has güzel ve canlı yüzünü, sarı saçlarını babasından almıştı. Geniş alnı, derin ve aydınlık bakışları, kuvvetli çenesi, etkili ağzı ve sağlam gövdesi de baba yadigarıydı. Hamileliği sırasında Flora'ya bakan doktor Hall, aradan on altı yıl geçtikten sonra bir gün, araba vapurunda sağlam yapılı, yakışıklı bir genç gördüğünü, profesör Chaney'e son derece benzeyen delikanlının Chaney'in oğlu olduğunu hemen tahmin ettiğini anlatır. Görünüştaki bu benzerliğin yanı sıra, Jack, babasının zekâ ve karakterine de sahipti. Bir oğulun beden ve fikir yapısı bakımından babasına bu kadar benzemesi, az raslanan şeylerdendir.

Flora'yı, intihara kalkışmasından sonra, Chronicle gazetesinin ortaklarından, aynı zamanda 'Common Sense' dergisinde yazı yazan William H. Clocumb'un evine götürdüler. Flora, Jack'ı doğurana kadar orada oturdu. Suçsuzluğunu ispatlamayı başaramayan Chaney de, kalktı Portland'a gitti, hâlâ kendisine güvenen kızkardeşini buldu. Uzun yıllar Portland'da kaldı, görenlerin hayran kaldığı bir kitaplık kurdu,

broşürler ve bir astroloji almanağı yayınladı. Böylelikle, yeniden çevresine çömezler topladı. Daha sonraları New Orleans'a gelen Chaney, şehrin zengin ailelerinden birinin yanına yerleşerek, boğaz tokluğuna, ailenin iki erkek çocuğunun eğitimini üzerine aldı. Bir ara, yeniden falcılığa dönerek bir dergi yayınladı ama nedense New Orleans'da da fazla kalmayarak, kalkıp Chicago'ya gitti. Oraya yerleşti. Kendini 'Astronomi Koleji Müdürü' olarak tanıtıp yıldızlar üzerine yorum yapmaya başladı. Bu arada evlendi, yorumlarına karşılık aldığı birer dolar parayla, iyi kötü yaşamaya çalıştı. Profesör Chaney, 1900'lara doğru öldü. Öleceği günü ve kuvvetli bir tipi sırasında gömüleceğini önceden bilmişti.

Flora Wellman, oğlunu doğurana kadar ruhlar üzerine konferanslar verdi, ruh çağırma seansları düzenledi. San Francisco'lular kucağında çocuğu, kambur gibi iki büküm duran, bu garip giyimli, iğreti siyah saçlı kadına acıyor, çocuğuyla bir başına kalmış bu çelimsiz ananın yardımına koşuyorlardı.

1876 Ocakının 14'ünde, Chronicle gazetesinde, Chaney'in adı yeniden geçti; bu kez mutlu bir haber sözkonusuydu 'W. H. Chaney'in eşi, 12 Ocak günü, bir erkek çocuk dünyaya getirmiştir.' Çocuğa John Chaney adı kondu, fakat John, Chaney soyadını ancak sekiz ay taşıyabildi; çünkü Flora, sekizinci ayın sonunda John London'la evlendi.

London, İngiliz asıllıydı, Pensilvanya'da doğmuştu. Okula orada başlayan John, şiire meraklıydı. On dokuz yaşındayken, Pensilvanya - Erie demiryolu işletmesinde kısım amiri oldu, Ann Jane Cavett adında bir genç kızla evlendi. Güzel günler geçirdiler, Ann Jane, on çocuk doğurdu ona. Zamanla memuriyeti bırakıp çiftçilik yapan John London, Amerika iç savaşında Kuzey'lilere katılarak savaştı, daha sonraları tifüse yakalanarak bir ciğerini kaybetti. Savaş

bittiğinde, Iowa eyaletinin Moskova şehrine yerleştiriler; John London Hazineye ait toprakları işletti, bir ara şeriflik, doğramacılık, duvarcılık yaptı. Metodist kilisede rahip yardımcısıydı. Başrahip, Pazar akşamları vaazdan sonra London'lara gelir, yemeği orda yerdı.

Ann Jane Cavett'in ölümünden kısa bir süre sonra, John London'un oğullarından biri beyzbol oynarken, göğsüne fena bir darbe yedi. Genç çocuğu tedavi eden doktor, Kaliforniya'nın yumuşak ikliminin delikanlıya yarayacağını söyleyerek, oraya götürmelerini öğütledi. Bin dokuz yüz kilometre genişlikteki bu eyaletin her kesiminde aynı iklim şartlarının hüküm sürmediğini düşünmeyen John London, kulaktan dolma bilgisiyle, az buçuk tanıdığı San Francisco'ya gitmeye karar vererek hasta oğluyla iki kızını trene koydu ve San Francisco'ya yollandı. Ama, genç çocuk, bu şehrin sisine ancak on gün kadar dayandıktan sonra, öldü.

Kadınsız bir evi yönetmek zordu; John London, çocuklarına bakıp, ev işlerini görmesi için Iowa'dan genç bir karı koca getirtti. Ama, gelen adam iki üç ay geçip de iyi bir iş bulunca karısını aldığı gibi çıkıp gitti. London iki kızıyla yüzüstü kalmıştı; işin içinden çıkamayınca, kızlarını High Street'de paralı bir yetimhaneye koydu.

John London o sıralar, kırk beş yaşlarında vardı; yakışıklı bir adamdı, yüzünü çevreleyen sakalıyla cana yakın ve hoş görünüşlüydü. Kaybettiği karısını ve oğlunu bir türlü unutamıyordu, arkadaşlarından biri bir gün aklına girdi 'Kalk John, dedi, bir yere götürceğim seni. Bakarsın acısını unutamadıklarından bir haber alırız..' Katıldıkları ruh çağırma seansında, John London'un ölmüş karısından bir haber çıkmadı ama, London, yeni bir kadın buldu kendine.

John London'un Flora'yı oğlunun doğumundan önce mi yoksa sonra mı tanıdığı bilinmiyor. Ama Flo-

ra'nın, profesör Chaney'le hiç bir zaman evlenmemiş olduğunu öğrendiği kesin. Zira Flora, Charter Oak Hall'da düzenlenen, John London'un da katıldığı bir toplantıda, kayıp profesörün ardından hiç de hoş olmayan şeyler söylemiş, bu arada evlilik dışı beraberliklerinden de söz etmişti.

John London'un Flora'yı nasıl olup da aldığına herkes şaşıtı. Zira, iyi huylu ve yakışıklı bir adam olan London'un çevresinde pek çok kadın vardı, o sıralar cana yakın bir tiyatrocü kadınla gezip tozduğu, aynı kadınla yetimhanedeki kızlarını görmeye gittiği gözden kaçmıyordu.

John London, San Francisco'da yalnızdı; ev hayatını seven bu ağırbaşlı adam, bir eşin, bir yuvanın hasretini çekiyor, kızlara analık edecek birini arıyordu. Flora neşeli bir kadındı; piyano çalar, tatlı tatlı konuşur, insana yalnızlığını unuttururdu. İkinci kere tifüse yakalanan John London'a Flora baktı; London yatağa düşeli iki hafta olmuştu, bir Cumartesi günü akşam üzeri, Flora yetimhaneye giderek, iki küçük kıza, hem babalarının hasta olduğunu hem de yeni bir anaya kavuştuklarını haber verdi. Kızlar ona inanmak istemediler.

Flora Wellman, 1876 Eylülünün yedisinde, nikâh defterini Flora Chaney diye imzaladıktan sonra, sekiz aylık oğlunu kucağına alıp John London'un, Market sokağının güneyine düşen işçi mahallesindeki küçük evine gitti. Ev şöyle bir düzenlendikten sonra, John, yetimhaneden kızlarını getirdi. Büyük kızı Eliza, o sıralar sekiz yaşındaydı; güzel bir çocuk değildi, ama kendine güvenir, düşündüğünü gizlemezdi. Babası Eliza'ya evi gezdirdi, beşikte uyuyan bebeği göstererek kardeşi olduğunu söyledi. Eliza eğilip Jack'ı seyrederken, bebeğin minimini yüzüne sineklerin konup konup kalktığını gördü. Cibinlik koymayı bile akıl etmeyen Flora'ya bir şey söylemeden, kâğıttan bir yelpaze yaparak beşiğin başına oturdu, sinekleri kovala-

maya başladı. Eliza'nın Jack'ı ta o zamandan benim-  
sediği ve öz evlâdı yerine koyduğu bilinmelidir. Bu  
kutsal anlaşılmaya, Jack'ın cesedinin küllerini Ay Va-  
disine bakan tepeye gömeceği güne kadar bağlı kala-  
caktır.

Evinin kadını olmak Flora'yı sarmıyordu. Heye-  
canlı, huysuz ve garip bir kadındı; konferanslardan,  
piyanodan, ruh çağırmaktan zaman bulup da oğluna  
bakamayınca, bebek hastalandı. Çağırılan doktorun  
öğüdü üzerine, ailece şehirden taşınıp bağlık bahçe-  
lik bir semt olan Bernal Heights'e yerleştiler. Flora,  
hemen oğluna bir sütnine aramaya başladı. Tam kar-  
şılarında, kundaktaki çocuğunu o günlerde kaybet-  
miş olan bir zenci kadın oturuyordu. İşte Jack'ı, Jenny  
Prentiss adındaki bu zenci emzirmeye başladı; o gün-  
den sonra da Jack London'un hayat boyu dostu oldu.  
Jenny Bacı, boylu boslu, kömür gibi kara tenli bir zen-  
ciydi; sütü boldu, çalışkanlığıyla, eviyle, ailesiyle  
övünür, çevresinden gördüğü saygıdan kıvanç duyar-  
dı. Jack'ı pey seviyordu; öz evlâdına yapmadığını ona  
yapıyor, saatlerce bağrına basıp ninniler söylüyordu.  
Eliza ile Jenny Bacı'nın bakımı sonunda Jack topar-  
landı.

Aradan bir yıl geçince, London'lar, yeniden işçi  
mahallesine dönerek Natome sokağında 920 numaralı eve yerleştiler. Jack yürümeye başlamıştı. Eliza taşbebeğini, küçük, kırmızı oyuncak arabasına ya-  
tırıp kaldırımında dolaştırıyordu.

London'lar iki yıl da, demiryolları işletmesinin  
portatif evlerinden birinde, dar, uzun bir dairede  
oturdular. Ev işi görmekten usanan Flora, evin bir  
odasını kiraya vererek eline geçen parayla Çin'li bir  
uşak tuttu. John London bazan marangozluk, bazan  
da duvarcılık yapıyordu, ama, 1876 yılında Amerika-  
nın batı eyaletlerindeki iktisadi buhran sona erme-  
miş olduğundan, çoğu zaman boştaydı. Bir ara, Em-  
porium mağazasına aylıkla girmenin yolunu bulan

John London, tahta kasaları ve ambalaj sandıklarını açarak ekmek parasını çıkardı. Daha sonraları, Singer dikiş makineleri şirketinde satış memuru oldu. Yine de eline geçen parayla zar zor geçiniyordu.

O yıl San Francisco'da bir difteri salgını başgösterdi; Eliza'yla Jack de difteriye yakalandılar. Flora, durumları adamakıllı ağırlaşan iki çocuğu aynı yatağa yatırmıştı. Bir ara komadan çıkan Eliza, üvey annesinin doktora şöyle dediğini duydu 'Fazla masraf girmeyelim diyorum, ikisini bir tabutta gömsek olmaz mı?'

Jack London'un öz annesi, oğlunu ucuz tarafından gömmeye hazırlana dursun, üvey baba, çocukları hayata döndürebilmek için çırpınıyordu. Körfezin karşı kıyısında, San Francisco'ya bakan Oakland kasabasında, difteriyi tedavide gösterdiği başarıyla ün yapmış bir doktorun oturduğunu duymuştu. John, ilk gemiye atladığı gibi gitti doktoru buldu; ne yapıp edip San Francisco'ya evine getirdi. Doktor çocukları muayene etti, boğazlarını saran iltihabı yaktığı kükürtle tedavi etti. Böylece Jack ile Eliza aynı tabutta gömülmekten kurtuldular.

Çocuklar iyileşince, London'lar Oakland'a taşındılar. O yıllarda küçük bir kasaba olan Oakland, San Francisco'nun sayfiyesi sayılıyordu; gelişme yolunda olan, sessiz ve güneşli bir yerdi. John London, kasabanın arka sokaklarında, bahçe içinde, beş odalı ve kullanışlı bir ev tuttu. Kocasının kazancını düzensiz ve az bulan Flora da çalışmaya başladı. Az zamanda çok para kazanmanın peşindeydi; hiç yoktan iş yaratıyor, sırasında, kasabadaki eğlence yerlerini bir bir dolaşarak, kabare salonlarını süsleyen tabloların çevreleri için yıldız satıyordu. Bazı mal sahipleri bu işe hemen yanaşmıyorlardı; o zaman Flora, adamları, yıldızlanmış bir çerçevenin daha gösterişli olacağına inandırmak için dil döküyor, sırasında çerçeveleri eliyle yıldızlıyordu.

Jack London'un sütninesi Jenny Prentiss, bir süre sonra 'beyaz tenli evlâdının yanibaşında olabilmek için Oakland'a yerleşti. Ama, o zamana kadar Jack'a, tek başına Eliza baktı. Küçük çocuğu yapa-yalnız evde bırakamayacağı için, birlikte okula götürüyordu. Öğretmen, aile durumunu bildiğinden Eliza'ya bir şey demiyor, ders boyu oyalanması için Jack London'a resimli kitaplar veriyordu. O sıralar Jack dört yaşındaydı, okul bahçesinde çocuklarla oynamaya bayılıyordu.

John London, bir süre sonra, Oakland'ın işçi mahallesi sayılan Peralta sokağında bir bakkal dükkânı açtı. Kendileri de, dükkânın arkasındaki dört odaya taşındılar. Jack London, aile bağlarını bulan-dıran ilk durumları orda sezdi. 'Doludizgin Denizci' başlığı altında yazmayı tasarladığı hayat hikâyesinin müsveddelerinde, altı yaşındaki bir çocuğun bir bakkal dükkânının arka odalarında geçen hayatından söz eder; çocuk, annesiyle babası arasında geçen tartışmayı duyacak, kendisinin evlilik dışı bir çocuk olduğunu anlayacaktır.

Bakkal dükkânında işler iyi gidiyordu. Çekirdekten yetiştirme bir çiftçi olan John London, meyve bahçelerini, bostanları bir bir dolaşüyor, her şeyin en iyisini seçiyordu. Flora'yla Eliza dükkânda kalıyorlardı. Jack bütün gününü Jenny Bacı'nın bahçesinde geçiriyor, dükkâna arada bir, o da eğlencelik bir şey yürütmek için uğruyordu. İyi yürekli Jenny Prentiss, Jack'ın hiç bir şeyini eksik etmiyordu, küçük çocuk bahçede koşuştuktan yorulunca gelip Jenny Bacı'nın kucağına tırmanıyor, ona, bebekliğinde dinlemeye alıştığı ninnileri söyletiyordu.

London ailesi rahata kavuşmuş gibiydi. İçinde bulunduğu durumla yetinmeyen yalnız Flora'ydı; Flora, bakkal dükkânındaki işlerin gereken hızla ilerlemediği kanısındaydı. Kısa sürede daha çok para kazanmak için bir ortak almalarının şart olduğuna

inanan Flora, bu fikre kocasını da razı edince, Stowell diye birini bulup dükkânın yarısını ona devrettiler. Oakland'ın merkezinde yeni yapılmış geniş bir ev tutarak, hep birlikte oraya taşındılar. Mağaza büyütülünce işler de genişlemişti; John London mal peşinde koşuyor, hemen hemen bütün zamanını yolculukta geçiriyordu. Mağazadaki işlere bakan Stowell'di; kasa da onun üzerinde olduğundan, London'un olan bitenden haberi bile olmuyordu. Sonunda, yolculuktan döndüğü bir gün mağazayı, tamtakır buldu; Stowell, stok edilen malları bile satmış, kasayı boşalttığı gibi çekip gitmişti.

John London tekrar sıfırdan başladı. Yeniden toprağa dönmeye karar vererek, Alameda'da Davenport çiftliğini kiralayıp ekin ekti, sebze yetiştirdi. Jack London, Davenport çiftliğinde geçen günlerin, çocukluğunun hüzünlü bir dönemi olduğunu yazar; akranlarından uzak, bir başına kalan küçük, orada büsbütün içine kapanmıştı.

Eğer Flora, kocasını kendi haline bıraksaydı, işini gayet iyi bilen, usta bir çiftçi olan London tuttuğu yolda daha da başarılı olabilirdi. Fakat John London'un en büyük kusuru, karısının aklına güvenip yapacağı her şeyi ona danışmasıydı. Bu kere de işi Flora'ya teslim etti. Kazandıkları para eriyip gidiyordu ama, Flora'nın görünürde borçlarını da ödediği yoktu. Zekâsıyla öğünen bayan London, ara vermeksizin, çabasız kazancın peşinde koşuyor, parasını piyango biletlere ve hisse senetlerine yatırıyordu. Flora iyi niyetli olabilirdi, ama, akılsız bir yanı da vardı; alış verişi dışında, evle ilgili her kararı ruhlara danıştıktan sonra alırdı. Buna karşılık John London, Flora'yla evlendikten sonra ruhlarla alış verişini kesmişti. Flora, ruh çağırma seanslarını tek başına yönetiyordu. Meraklılarla birlikte karanlık bir odaya kapanarak, altı yaşındaki Jack'ı ruh çağıracakları masanın üzerine çıkarıyorlar, yedi çift elin çepeçev-

re sıralandığı masanın ortasındaki çocuk, dehşet içinde, olacakları bekliyordu.

Oakland'daki bakkal dükkânının arka odasında istemeden öğrendiği gerçek ve ahretten dönen ruhların hikâyeleri, küçük Jack London'un Flora'nınki-ne benzeyen bozuk sinir sistemini etkilemeye başladı. Çocukcağz zaman zaman, aşırı heyecandan ötürü ruhsal çöküntüye uğruyordu.

Flora, ufacık cüssesine hiç yaraşmayan gösterilere girişirdi. Üstelik kalbinin zayıf oluşunu hiç hesaba katmaksızın.. Bazen sofrada çarpıntısı tutuverince, çocukların üçü birden analarını yatırmaya uğraşır, iyi etmeye çalışırlardı. O zamanlar evin bütün yükü Eliza'nın omuzlarına binerdi. On üç yaşlarındaki kızcağz bir yandan yemek pişirmeye çalışır, bir yandan da ortalığı temizler, kirlileri yıkardı.

Jack London'un çocukluğu üzerine çok şey anlatılır; ama, bütün bunların hangisi gerçektir hangisi değil, kolay anlaşılmaz. Zaman zaman geçirdiği sinir buhranlarının dışında, Jack London, sağlıklı, içinde kötülüğü olmayan, saf bir çocuktü. Sarı, kıvrırcık saçları vardı, cildi duru, gözleri maviydi. En önemsiz bir şeye üzüldüğü zaman bile, hemen dudakları titrerdi. Alameda'daki Davenport çiftliğinde oturdukları sıra okula başlayan Jack London'un, hayatından en memnun olduğu zamanlar, tarlada, Tanrı bellediği John London'la geçirdiği saatlerdi.

Cumartesi geceleri, hep birlikte Oakland'daki Tivoli tiyatrosuna gidilirdi. Temsil boyunca herkesin bira içip, sandviç yediği bir tiyatroydu burası. John London, küçük Jack'ı oyuncularını iyi görebilmesi için masanın üzerine oturtur, Jack eğlenince, ellerini çırparak, katılırcasına gülerdi.

Eliza bir gün mutfağın taşlarını oğarken Jack'ın ayağı kaydı. Başını bulaşık teknesinin köşesine çarparak alnını boydanboya yarıdı. Ne yapacağını şaşırarak Eliza'nın aklına, hemen, babasının yaptığı bir şey

geldi. John London, atların yaralarına örümcek ağını ziftle karıştırıp sürerdi. O Cumartesi, alnı zift içindeki küçük çocuğun başını sarıp sarmaladılar, tiyatroya öyle götürdüler. Fakat, ertesi hafta Flora'nın huy-suzluğu tuttu, Eliza'ya, «Bu zifti iyice temizle yoksa ikinizi de götürmem..» diye dayattı. İki çocuk da tiyatroya çok hevesliydimler, canının acımasına razı olan Jack, ablasının zifti temizlemesine katlandı ama, ziftle birlikte yaranın kabuğu da zamansız kopunca, Jack, o yara izini bütün ömrünce taşıdı alnında.

Artık London'ların rahat bir evi, bir ineği, bir de bakımlı sebze bahçeleri vardı. John London yetiştirdiği sebzelerin en iyilerini pazarda satıyor, kalanı konu komşuya dağıtıyordu. Pazar müşterileri, en seçme malı John London'un sattığına inanmışlardı bir kere. Böylece London, Davenport çiftliğinden kazandığıyla rahat geçinir oldu. Buna rağmen, San Francisco'nun güneyine düşen San Mateo'ya yerleşmek üzere çiftliği terketmekte gecikmediler. Kendi demelerine bakılırsa, at yetiştirmeye heves ediyorlardı, bu iş içinse daha geniş bir arazi gerekliydi. John London'un çiftliğini terketmeyi arzuladığı şüphe götürür; işin aslı Flora'nın at canbazlığından iyi para umması, belki de öteye beriye olan borcunu ödeyemediğinden kasabayı terketmek zorunda kalmasıdır.

San Mateo'nun sisli kıyılarında kiraladıkları otuz hektarlık arazide, John London patates ekmeye başladı, bir iki de at satın alıp otlığa saldı. Jack, Colma'ya yakın bir tepedeki okula yazıldı. Okulun tek öğretmeni sırasında dört sınıfa, beş sınıfa birden ders veriyordu. Okul saatları dışında, Eliza'yla ikisi deniz kıyısına iniyorlar, sığ suda midye istiridye topluyorlardı. San Mateo kıyıları çorak, sevimsiz bir yerdi. Sarptı, verimsizdi. Jack orada çocukluğunun en tatsız yılını geçirdi; çiftlikler birbirinden adamakıllı uzakta olduğundan arkadaşsız kalmıştı, üstelik Flora, İtalyan ya da İrlanda göçmeni olan komşularıyla

görüşmeye niyetli değildi. Jack'ın en büyük eğlencesi, Eliza'yla birlikte komşu çiftliklerdeki İtalyan düğünlerine gitmek, John London'un arabasıyla San Francisco'ya gittiği zamanlar, babalığının peşine takılmaktı.

Jack London, hayatının bu dönemini en çok açlık çektiği zaman olarak tanımlar ve bir gün dayanamayarak, kız arkadaşlarından birinin sefertasından et aşırıldığını anlatır.

Jack, sekiz yaşındayken, London'lar Oakland'ın arkasına düşen Livermore vadisinde otuz beş hektarlık bir arazi satın aldılar ve içindeki çiftlik evine yerleştiler. Baba London tarlaları ekti, uygun yerlere meyve ağaçları dikti, bir kısım toprağı zeytinlik, kalanı da bağ yaptı. Kaliforniya'dan bu yana ilk defa mal sahibi olmuştu, artık buraya yerleşmekti niyeti. Jack London, çiftliğin günlük işlerine yardım ediyor, odun kırıp su çekiyor, kümeden yumurtaları topluyordu. John London, Oakland pazarına mal götürceği zamanlar Jack'ı da alıyordu yanına. Jack, öz babası gibi sevdiği London'un yanına kuruluyor, pazar yerine birlikte gidiyorlardı. Baba London, genç çocuğa yalnız toprak sevgisini aşilamakla kalmamış, cins hayvan yetiştirmenin inceliklerini, iyi ürün almanın bilimsel yollarını öğrenmek gerektiğini sokmuştu aklına.

İşte o zaman, Jack London, gerçekte profesör Chaney'e borçlu olduğu yanını, asıl eğilimini keşfetti bütün hayatını etkileyerek, yaşamasına yön verecek olan ve Jack London'un asla vazgeçmeyeceği bu tutku, kitap sevgisidir. Öğretmeni, Irvinç'in 'Alhambra' adlı eserini ödünç verdi Jack'a. Genç çocuk, komşularından, Garfield'in kitaplarını edindi, Paul du Chaillou'nun 'African Travels' adlı eserini okudu. Bu arada, gezgin bir sanatçıyla bir İtalyan kadınından dünyaya gelen çocuğun şiirli hayat hikâyesi olan, Ouida'nın yazdığı 'Signa' adlı kitap geçti eline. Sefa-

let içinde büyüyen bu çocuk, kendi kendini yetiştirecek ve İtalya'nın en büyük bestecilerinden biri olacaktı. Ana hatlarıyla tıpatıp Jack London'un yaşıantısı..

Jack, Signa'yı okuduktan sonra, dünyayı daha ayrıntılı gördüğünü, ufkunun genişlediğini anlatır. O yıllardaki düşüncesini Eliza'ya da açmış 'Biliyor musun, Liza, demişti, kırkımdan önce evlenmeyeceğim. Şöyle kocaman bir ev yaptırıp, bir odasını tıklım tıklım kitapla dolduracağım. Jack London'un, gerçekten, kırk yaşındayken koskoca bir evi oldu, hem de sürüyle odası kitap dolu bir evi.

Eliza ile yapılan kitap sohbetlerine, John London ile çıkılan kır gezintilerine rağmen, Livermore'da geçen iki yılın eğlenceli olduğu söylenemezdi. Jack, aile hayatlarında aksayan yanlar olduğunu farkediyordu. İkide bir kalp krizleri geçiren yarım akıllı Flora'nın yarattığı tatsız sahneler, giderek artırdığı baskı, ev hayatını çekilmez bir hale sokmuştu. Gerçi Flora oğluna sert davranmıyordu ama, Jack London'a gereken ana şefkatini gösterdiği de söylenemezdi. Böylece Jack, eksikliğini duyduğu bu sevgiyi Eliza'da bulmaya çalışıyor, ona sığınıyordu. O ara, nereden akıllarına estiyse esti, Flora, Shepard adında üç çocuklu emekli bir subayı evin bir odasına kiracı aldı. Çocukların anneleri hayatta olmadığından, en büyüğü on üç yaşında olan üç yetimin bakımı, zaten ev ve mutfak işlerinden bunalmış olan Eliza'ya kaldı. John London Livermore'da geçen birinci yılın sonunda, bir kere daha durumunu düzeltti. Yetiştirdiği sebzeler seçme olduğundan, malları iyi satılıyordu. O yıl Jack'a ilk defa hazır iç çamaşırı alınarak, evde dikilme kaba saba şeyler bir kenara atıldı.

Hiç bir şeyden hiç bir zaman hoşnut olmayan, hep daha çok kazanma peşinde koşan Flora, bir kere daha kocasının işlerini alt üst etti. John London'u etkileyerek, bir atılım yapması gerektiğine inandırdı.

Karı koca kalkıp San Francisco'ya gittiler. Şehrin büyük otellerinden birinin yöneticisiyle görüşerek, otel idaresiyle tavuk ve yumurta alım - satımı konusunda bir anlaşmaya vardılar. Bu uzun süreli anlaşmaya göre, otel yöneticisi, John London'un göndereceği bütün malı satın almayı kabul ediyordu.

Tavukçuluk üzerine hiç bilgisi olmayan John London, buharlı kuluçka makineleri satın alıp büyük kümesler yaptırabilmek için, çiftliğin bütün ürününü bir bankaya rehin ederek borç para aldı. San Francisco'daki otelin yöneticisi, John London'un gönderdiği tavuk ve yumurtaları geri çevirmedi, hepsini satın aldı ama, London ailesinin üzerine yağmaya başlayan felâketler işi bozdu. Önce kümeslerin bakımıyla uğraşan Eliza, kiracı Sheppard'la evlenerek çiftlikten ayrıldı. Arkadan tavuklar vebaya yakalandı; ölenler öldü, kalanlar yumurtlamaz oldu. Bütün parasını zeytinliğe, kuluçka makinelerine ve meyve bahçesine yatırmış olan John London, rehin karşılığı aldığı borç paranın faizini ödeyemeyince, banka icra takibine geçti. London'lar bir kere daha, evsiz barksız kaldılar.

Bu kez, on üç yıl sürecek olan uzun bir parasızlık ve sıkıntı dönemi başlamıştı. Jack London'un en küçük bir değişiklikle bile etkilenen ruhu, yüklene-meyeceği kadar büyük sıkıntılara katlanmak zorundaydı. Çocukluk denen şeyi asla yaşayamayacak, anıları dert halini alan bir yoksulluğun içinde eriyip gidecekti.

Baba London, canı kadar sevdiği toprağını elden çıkarıp da Oakland'a döndüğünde, Jack on yaşındaydı. Zayıf, sinirli, soluk benizli bir çocuktur; Eliza'nın onları bırakıp gitmesine çok üzülüyordu. Yaradılışı haşin değildi ama, Kaliforniya'da gittiği Garfield School'da, oğlan çocukların aralarında dövüşmeleri gelenek halini aldığından, Jack da kısa zamanda yumruklarını kullanmayı öğrendi. Gene de en hoş-

na giden şey, babasıyla Alameda mendireği boyunca yaban ördeği avlamak, ya da balık tutmaktı. Küçük bir tüfeği, uzun kamışlı bir oltası vardı.

Ailesinin sona ermek bilmeyen para sıkıntısı, ikide bir şehir değiştirmeleri, ruh çağırma seanslarından duyduğu dehşet, evlilik dışı bir çocuk olmanın yol açtığı karışık duygularla birleşince, Jack London çekingen, sıkıntılı, utangaç bir çocuk olup çıkmıştı. Flora'nın yarattığı üzüntüleri önleyememenin verdiği sıkıntı, baba oğul London'ların birbirlerine daha da bağlanmalarına sebep oluyordu. Fırsat buldukça evden kaçıp bütün günü deniz kıyısında geçiren iki erkeğin, güven dolu sevgileri karşılıklıydı; ama, hüznülü bir sevgiydi bu.

London'lar, Oakland'ın doğusuna yerleştiler; on altıncı sokakta geniş pencere, İngiliz tipi bir sayfiye evi kiraladılar. Yakınlarındaki çırçır atölyesinde skoç asıllı işçi kadınlar çalışıyordu. Atölye sahibi, London'dan bu işçi kızları kiracı olarak kabul etmesini istedi. John London, o sıralar elli beş yaşındaydı. Artık çift çubuk sahibi olamayacağını, bu yaştan sonra başka bir işe de atılamayacağını bildiğinden, bir aile pansiyonu açmaya razı oldu.

Flora zeki bir kadındı, giriştiği işte hemen kâra geçmeyi bilirdi. Alış verisi kocasına bırakmıştı; kendisi mutfak işlerine bakıyordu. İskoçyalı yirmi işçi kız da, atölye sahibi de hayatlarından hoşnuttular; beri yanda London'lar bir ay içinde elde ettikleri kârla oturdukları evi satın aldılar. İşyeri sahibi bir grup işçi daha getirteceğini ve onları da London'un pansiyonuna yerleştirmeye niyetli olduğunu haber verince, Flora, evlerinin bitişişindeki araziye satın alarak, tek katlı bir baraka yaptırdı oraya; pansiyonu genişletti.

Bir süre, işler yolunda gitti. Flora, henüz işi son derece tedbirli yönettiği için, yeni yaptırdıkları bölümden de kâr etmeyi başardılar. Fakat maymun iş-

tahlî kadın, bu işten de çabuk bıktı; pansiyonculuğun umduğu kadar para getirmediğini, bir aile pansiyonu işletmenin öyle özenilecek yanı olmadığını ileri sürerek ipin ucunu bıraktı. Flora gibi yetenekli bir kadın, nasıl olsa servet yapmanın başka yollarını bulabilirdi.. Har vurup harman savurmaya başladı; sıra, evlerin ikisini de ipotek ederek aldıkları borç paranın faizini ödemeye gelince, işin içinden çıkamadı. Banka gayrimenkullere el koydu, böylece John London son para kazanma olanağından yoksun kaldı.

London aile pansiyonunda işlerin iyi gittiği günlerde, genç Jack London, Oakland'daki şehir kitaplığını bulmuştu. O zamana kadar okudukları, tutulur yanı olmayan romanlarla günü geçmiş köy gazeteleri olan genç çocuk, daha değerli eserler bulunduğunu biliyordu ama, onları ele geçirilmez kitaplar olarak bellemişti. Okuyucularının emrindeki binlerce kitabıyla bir şehir kitaplığı, genç London'un asla akıl erdiremeyeceği şeydi. Onun içindir ki, elinde kasketi, kitaplıktan içeri girer girmez, şaşkınlıkla çevresine bakakaldı Yeryüzünde bu kadar çok kitap olması onu deliye döndürmüş, gözlerine inanamamıştı. Ünlü yazar Jack London, fikir dünyasına ilk adımını işte böyle attı. O günden sonra da hem maddi hem de manevi bakımdan itilip kakılmalar, hor görülmeler ve çektiği sıkıntılar onu fazla sarsmadı. Çünkü, profesör Chaney'in oğlu yolunu bulmuştu.

Jack London, Oakland şehir kitaplığında ilk kez, kitap dünyasıyla ilişkisi olan bilgili bir kadına rastladı. Bayan Ina Coolbrith, rafların arasında sevinç içinde dolaşırken, bir yandan da gözlerinde mutluluk parıltılarıyla kitap sırtlarını okşayan bu çocuğa ilgi gösterdi. Ona yardım etmek istediğinde, genç çocuğun aradıklarını bulmuş olduğunu gördü Wilkie Collins'in «The New Magdalen» ile Smollet'in «Adventures of Peregrine Pickle» adlı eserleriydi bunlar. Bayan Coolbrith, genç çocuğun serüven, gezi ve bu-

luşlar üzerine yazılmış eserlere merakı olduğunu farketti, tutkusunu hemen anladı. Ina Coolbrith okumuş bir kadındı, Kaliforniya'da bir de şiir ödülü kazanmıştı; Jack London, bayan Coolbrith'a aşka benzer duygular beslemeye başladı; onu yeniden görebilmek için verdiği kitapları bir çırpıda okuyor, aldığıının hemen ertesi günü geri götürüyordu.

Genç Jack London, yıllardır hasretini çektiği kitaplara kavuşmuştu; geceli gündüzlü okuyor, yatakta olsun sofrada olsun, kitabını elinden bırakmıyordu. Aşırı duygusallığı ve geniş hayal gücünden ötürü, kafasında durmadan yeni fikirler yeşermekteydi. Roman kahramanlarının mutluluğunu paylaşıyor, hayata yenik düşen kahramanların umutsuzluğunu da ruhunun derinliklerinde duyuyordu. Kısa zamanda çok kitap okuması sonucu, sinir bir insan olup çıkmıştı: Yanına kimseyi uğratmıyor, sokulanları «Çekilin başımdan, canımı sıkmayın..» diye çeviriyordu. Okuduğu denizcilik serüvenleri genç Jack London'u öylesine etkiledi ki, sonunda Oakland'ı, şanlı şerefli serüvenlerle dolu bir dünyaya çıkış kapısı sayar oldu; buradan çıkıp gitmesi gerektiğini koydu aklına.

John London o sıralar yine boştaydı. Bu yüzden, San Pablo caddesinin yoksul sokaklarından birinde, kirası ucuz bir ev bularak, oraya taşındılar. Jack, sık sık, yakınlarında oturan Jenny Bacı'ya giderek, onunla dertleşiyordu; iyi yürekli zenci kadın, süt - oğlunu doyuruyor, üstünü başını temizleyip her keresinde, yok yere üzülmemesini öğütleyerek yola koyuyordu Jack'ı. John London boş yere, aylıklı bir iş bulmaya uğraştı. Böylece, ailenin yükü Jack'ın omuzlarına da bindi. Sabahları kör karanlıkta kalkarak, düzenli bir şekilde dağıtmak zorunda olduğu gazete paketini yükleniyor; okul dönüşü de ikinci bir posta yapıyordu. Bu işe karşılık ayda on iki dolar alıyor, onu da olduğu gibi anasına, Flora'ya teslim ediyordu. Cumartesi-leri bir buz kamyonunda çalışıyor, Pazar akşamları

'bowling' oyunu alanının sırlarını dikiyordu. Okumaya pek zamanı kalmıyordu; yaşama kavgası başlamıştı bir kere, öteki gazeteci çocuklarla dalaşıyor, kabarelerdeki kavgalara katılıyordu. Oakland halkıyla kaynaşmıştı; bu toplum içinde her türlü insan, her şey vardı Kuzey denizinde balina avlayan balıkçılar, afyon kaçakçıları, Güney denizlerinde dolaşmaya meraklı amatörler, Amerikan bandıralı, Çin bandıralı tekneler, istiridye avcıları, rum balıkçılar, iflâs etmiş navluncular, yatlar, mavnalar, yelkenliler ve liman polisleri. On yaşındayken aile çevresinden kurtulmanın yolunu serüven kitaplarında bulan Jack bu kere, on üç yaşında, kurtuluşu denizde arayacaktı.

Uzun süre iş arayan John London, sonunda, Davies Wharf'da gece bekçiliği buldu; ama bu Jack'ın kazandığı paranın artık kendi cebinde kalması demek değildi. Eline geçen parayı kuruşuna kadar Flora'ya veren Jack, canının çektiği bir şeyi edinebilmek için türlü hesaplar yapmak zorunda kalıyordu; satamadığı gazeteleri, sigara paketlerinin içinden çıkan çeşitli resimlerle değiştiriyor, bu resimleri biriktirip de, örneğin yarış atı, güzellik kraliçeleri ya da dünya şampiyonları serisini tamamlayınca beğendiği bir çakı, topaç veya bilyalarla değiş tokuş ediyordu. Böylece yıllar sonra yazılarını telif hakkı karşılığında yayınevlerine verirken, işine çok yarayacak bir şeyi, ticaret fikrini edindi. Genç Jack London, tüccar olup çıkmıştı; arkadaşları ona danışmadan adım atmaz oldular, boş zeytinyağı tenekelerini, şişeleri, işe yaramaz çuvalları, günü geçmiş gazeteleri eskiciye satarken, pazarlığı Jack'a yaptırıyor, bu yardımına karşılık ona yüzde veriyorlardı.

Bayan Ina Coolbrith, koltuğunun altında gazeteleriyle şehir kitaplığına gelip başlığını ilginç bulduğu bütün kitapları okumak isteyen, gözü hep en iyi eserlerde olan Jack'ın, acıklı ve zavallı görünüşüne

rağmen, kendine güven duyan bir çocuk olduğunu anlatır. Jack London'un ruhundaki ilk çelişki, böylece açığa çıkmaktadır. Bir yanda, evlilik dışı bir çocuk olmanın verdiği utanç hissiyle kopuk aile bağlarının sebep olduğu aşağılık duygusu, diğer yanda profesör Chaney'in güçlü zekâsından kalan miras Güven duygusu.

Devlet okullarında geçen yılların özel bir yanı yoktu. Jack London'un Cole School'dan arkadaşı olan Frank Atherton'un anlattıklarına göre, Jack, Çinlilerin yabani kedi etine iyi para verdiklerini öğrenince, Frank'ı da bu işe razı etmiş, iki arkadaş birlikte Piedmont dağlarına yabani kedi avına çıkmışlardı; Jack böylece, yeterince para kazanıp okulu bırakmak ve yazı hayatına atılmak istiyordu. Deneyden sonra edinilen bir anının tipik örneği. Frank Atherton'un anlattığı ikinci olay Jack'ın yaradılışını daha da iyi yansıtmaktadır. İki arkadaş Oakland koyunda su tavuğu avlamak için bir tekne kiralamışlardı. Tüfeğini kaza sonucu suya düşüren Jack, kendisinden iyi yüzme bilen Frank'dan dalıp silâhını çıkarmasını isteyince, Frank buna yanaşmamış, arkadaşına kızan Jack da, teknenin iki küreğini birden yakaladığı gibi denize fırlatınca, saatlerce deniz ortasında kalmışlardı.

Cole School öğrencileri, sabahları okulda koro halinde şarkı söylerlerdi; sınıf öğretmenini bir gün Jack'ın şarkıya katılmadığını farkederek bunun nedenini sordu. «Şarkı söylemesini bilmiyorsunuz ki,» diye karşılık verdi Jack, size katılıp da sesimden mi olayım?» Öğretmen kızarak Jack'ı başöğretmene gönderdi. Ve Jack, o günden sonra şarkılara katılmaya her sabah, on beş dakika süren koro boyunca, ceza olarak bir yazı ödevi hazırladı. On beş dakika süren bir yazı ödevi demek, hemen hemen bin kelimelik bir metin demektir; böylece Jack London, başöğ-

retmenin verdiği ceza sayesinde, yazı yazma olanağına kavuştu.

Kitaplara karşı beslediği tutku, hayatının en büyük aşkı olan deniz sevgisiyle başabaş gitmeye başlamıştı. Olanca boş zamanını Oakland koyundaki Yat Kulübü'nün çevresinde dolanmakla geçiriyor, teknelerde iş bulmak için çırpınıyordu. Cesurdu; bir çırpıda direklerin tepesine tırmanıyordu; ıslanmaya fılan aldırış etmediğinden, tekne sahipleri Jack'ı beğeniyorlardı. Güverteleri yıkayan Jack, bir yandan ekmek parasını çıkarıyor, diğeri yandan bu küçük teknelerin inceliklerini öğreniyordu. Kısa zamanda, sert havalarda bile yelkeni fora edecek kadar usta olup çıktı.

On üç yaşına geldiğinde, bir kenara ayırabildiği iki nikel dolar ve birkaç sent'le, elden düşme yelkenli bir tekne satın aldı; eski tekne su yaptığı için, ancak koyun iki yakası arasında gidip geliyor, salması olmadığından açık denize çıkmaya çekiniyordu. Zaman zaman başka teknelere bindiren, ikide birde yan yatıp, dakikalarca doğrulamayan yelkenli yine de Jack'ı mutlu kılmaya yetiyordu; karşılaştığı güçlüklerden ve işlediği hatalardan ders almayı bilen genç denizcinin teknesine çarpan dalgaların büyüdüğünü görüp denizin tuzunu dudaklarında hissettikçe, içi içine sığmıyor, pupa yelken gitmek üzere teknenin burnunu rüzgara verirken, kendi kendine yüksek sesle emirler yağıdırıyordu.

On üç yaşında Cole School sınavlarını veren Jack London Amerikan okullarında yaygın olan bir töreye göre, sınıf sözcüsü seçilerek, yıl sonu töreninde bir konuşma yapmakla görevlendirildi; ama, sırtına giyecek doğru dürüst bir ceket bile olmayan Jack tören günü kurtuluşu okula gitmemekte buldu. John London'un işleri bir türlü düzelmek bilmediğinden, yüksek öğrenim yapmayı aklının köşesinden bile geçirmiyordu. Yine gazete dağıtıyor, elinde ka-

lanları alaca karanlığa kadar Oakland sokaklarında satıyordu; üç beş kuruş daha kazanabilmek için, sırasında gazinoları silip süpürüyordu. Aşırı duygusallığı yüzünden kolay öfkelenen Jack London, yüklen-  
diği en ağır işi bile inada varan bir gayretle görür, dudaklarından yüzünü aydınlatan bir gülümseme eksik olmazdı.

Artık, kazancını kuruşuna kadar Flora'ya vermiyordu. Kaçamak gördüğü işlerden aldığını bir kenara koyuyor, günün birinde bu parayla özgürlüğünü satın almayı tasarlıyordu. Yıl sonuna doğru, biriktirdiği altı dolarla, kelepir bir tekne satın aldı. El-  
den düşme büyücek bir yelkenli. Bir dolar yetmiş beş sent daha biriktirince teknesini göz alıcı renklere boyadı; ertesi ay, kazandığı iki doları yelkene yatırdı; bir dolar kırk sente de bir çift kürek uydurunca Jack London'u yenilikler dünyasına götürecek yollar açılmıştı.. San Francisco körfezinde dolaşüyor, her keresinde biraz daha açılıyordu. Deniz alçaldığı zamanlar Goat Island'a kadar uzanarak, kayalıklarda morina balığı tutuyor, akşam sular yükselirken, teknesini dalgalara kaptırıp öyle dönüyordu. Vapurların dalgası tekneye çarpıp da, sular başından aşağı geçtikçe keyiflenen Jack, rüzgârın artmasıyla köpüren denize karşı denizci şarkıları söylerdi. Körfezi, yağmur ve doluyla karışık kuvvetli bir lodos fırtınasında geçtiği olurdu; o zaman taka kaptanları, bunun yapılacak iş olmadığını söylerler, ona inanmazlardı.

Deniz korkutmuyordu onu Havanın kötüye gideceğini bile bile açılıyor, başına gelebilecek her türlü tehlikeyi göze alıyordu; korkusuzluktan da öte bir şeydi bu. Kendini iyice tanımak istiyordu; ceviz kabuğu kadar teknelerle okyanusu aşan o paha biçilmez denizcilerin, hiç bir tehlikeden yılmayan anglo - sakson savaşçıları Viking'lerin soyundan geldiğine inanıyordu nedense.. Nitekim, denizle arasındaki

gizli bağıllık, aşırı cesaretiyle birleşince, Jack London, San Francisco körfezinin sağı solu belli olmayan en usta denizcilerinden biri olup çıktı.

O yıl boyunca Jack London, günde ancak bir, çok çok iki saatini üzerine titrediği yelkenlisinde geçirebildi. Gazete dağıtımını bitince, yine para getirecek bazı işler yapmak zorundaydı. Bu ara, bir tren kazasında ağır yaralandığında Jack on beşindeydi henüz. Oakland kıyısında, leş gibi bir evde oturuyorlardı; çevrelerinde batık gemi saçlarından yapılmış, derme çatma barakalar vardı. Teneke mahallesindeki yıkık dökük eviyle sırtındaki paçavralardan duyduğu azap, çektiği açlıkla birleşince, Jack London'un ruhu gidecek artan bir acıya gömülüyordu. Demiryolu üzerindeki boş bir ahıra kurulmuş olan konserve imalâthanesinde iş bulunca, hemen o işe girdi. Saatte üç yüz sent alıyordu. Günde on saatten az olmamak üzere, sırasında on sekiz saat, yirmi saat çalıştığı olurdu. Haftalarca, gecenin on birine kadar çalıştı. Dönüşte, otobüs parası vermemek için eve yürüyerek geliyordu. Yol epey sürdüğünden yatması gece yarısını buluyor, bu yüzden yorgun çocuk sabahları uyanmakta güçlük çekiyordu; o zaman Flora, tartaklayarak uyandırıyor, oğlunu. Tatlı sabah uykusundan bir türlü ayrılamayan çocuk, yorganına sarılmaya çalıştıkça Flora sinirlenir, çarşafı çektiği gibi Jack'ı yorganı ve yastığıyla birlikte yere indirirdi. İşte o zaman, Jack London içgüdüleriyle toparlanır, uyanmış olurdu.

Karanlıkta giyinir, köpürmek bilmeyen kötü cins bir bulaşık sabunuyla, mutfağın yağ içindeki yalağında yüzünü yıkayarak rutubet ve kirden kokuşmuş bir havluya kurulanırdı. Sonra, London'ların kahve dediği, bulaşık suyuna benzeyen şeyi içmeye çalışırken, bir iki lokma kuru ekmeği gevelerdi. Dışarda hava genellikle soğuk olduğu için, Jack London, daha kapıdan dışarı adımını atar atmaz titremeye başlardı.

Ortalık aydınlanmadan ve yıldızlar gökтейken yola çıkar, işyerinin demir parmaklıklı kapısına vardığında gün ancak ağarmış olurdu.

Jack London'un, 1891 yılı Ocak ayının ilk günü, cep defterine düştüğü hesaba göre, cebinde, kazancından kala kala on beş sent kadar bir para kalmıştı. Ayın dördüne kadar, ekmek ve süte on beş sent veren, beş sentlik de limon alan Jack London, eline geçen on buçuk doların altısıyla kira vermiş; yağ, istiridye, çörek, ceviz, dondurma gibi öteberinin dışında yalnız Flora'nın haplarına yirmi beş sent ödemişti. Bu arada çamaşırcıya ödenen elli beş sent, Flora'nın hesapsızlığı yüzünden, oğlunun iki yakasının bir araya gelmeyeceğini gösteriyordu.

Bu sıkıntılı aylar boyunca Jack London, şehir kitaplığına hiç uğrayamadı. Geceleri geç ve yorgun döndüğünden kendini ölü gibi yatağa atıyor, tek satır okuyamıyordu. Profesör Chaney'in beden yapısına sahip olan Jack, babası gibi sağlam ve dayanıklı olmasına rağmen bir makine gibi çalışmaya, hep aynı şeyi tekrarlamaya gelemiyordu. İşinden usanmıştı; böyle dolap beygiri gibi çalışmanın sonu neye varırdı.. Konserve fabrikasındaki kızılı erkekli bütün işçiler hayatlarından memnun görünüyorlardı, içlerinde yaptığı işten nefret eden tek işçi belki de Jack London'du. Bir fikir adamının oğlu olan, geniş hayâl gücünü ve ince zekâsını profesör Chaney'den almış bulunan Jack London, bu gerçeği bilseydi, durmadan aynı şeyi yapmanın neden kendisini bu kadar sıkıtiğini anlayacaktı.

Rıhtımda bağılı duran yelkenlisini düşünüyor, serene konan martıların özlemine çekiyordu. Körfezde esen rüzgârı arıyor, güneşin sularda nasıl doğup nasıl battığını görmek için sonsuz bir istek duyuyordu. Denizin tuzu yüzünden eksik olmasın istiyordu. Ailesini zor duruma düşürmeksizin, dört duvar arasında çalışmaktan kurtulmanın tek çaresi, ekmeğini

denizden çıkarmaktı. Daha çok genç olduğu için, günün birinde nasıl olsa özlemini çektiği doğayla başbaşa kalabileceğini, serüvenle dolu vahşi bir hayat yaşayabileceğini umuyordu.

Pazar günleri, öğleden sonra rıhtımda dolaşır, yelken açma hazırlıklarıyla uğraşırken, rıhtımdaki istiridye avcılarıyla arkadaşlık ederdi. Bu istiridye avcıları aslında, Lowver Bay'deki sahipli istiridye tarlalarında hırsızlama topladıkları ganimeti, Oakland doklarında el altından yok pahasına satan korsanlardı; başlıca özellikleri de çok düşkün oldukları içkiyi su gibi içmeleri idi. Bu korsanların bir gece soygunundan elde ettikleri, adam başına yirmi beş dolar dan aşağı düşmüyordu; oysa Jack London bu işi kendi teknesiyle yaparsa, haydi haydi iki yüz dolar çıkaracağını düşünüyordu. Güngörmüş korsanlardan French Frank'ın tek direkli yelkenlisini satılığa çıkardığını duyunca, 'Razzle Dazzle' adındaki bu tekneyi satın almayı kafasına koydu. Serüven sevgisini babasından alan Jack London, disipline başkaldırmayı da Flora'dan öğrenmişti. Alinyazısına baş eğerek, sevmedikleri bir işte her Allahın günü dolap beygiri gibi çalışan arkadaşlarını hor görüyordu.

Şimdi iş, meteliğe kurşun atan Jack London'un üç yüz dolar bulmasına kalmıştı.. Jack, vakit kaybetmeden sütninesi Jenny Bacı'ya koştu. Bu durumda Jenny Bacı ne yapacaktı, bakalım sütoğluna para verecek miydi? Elbette verecekti. Çünkü Jenny Bacı'nın verebileceği parayı teklif ettiği Pazartesi sabahı French Frank'la, 'Son Şans' meyhanesinde buluşan Jack London, sütninesinden ödünç aldığı yirmi beş pırıl pırıl altın doları, French'in avucuna saydı. Her iki tarafı da hoşnut bırakan bu işi birer kadeh viskiyle ıslattılar. Böylece Jack London hayatında ilk kez içkiyi tatmış oldu. Meyhaneden fırladığı gibi rıhtıma koşup teknesine atladı; hemen demir alarak, yelkeni fora ettiği gibi denize açıldı. Açıktan

esen meltem ciğerlerine doluyor, içine ferahlık veriyordu. Önden giden balıkçı tekneleri, köprü dubalarının açılması için düdüğü öttürürken, yakından geçen ağız ağıza yüklü römorkörlerin dalgaları, Razzle Dazzle'ı tatlı tatlı salıyordu. Az ilerden şeker yüklü, üç direkli bir taka geçti. Deniz pırıl pırıl, hayat güzeldi. Hayal dünyasına, serüven ve özgürlüğe giden yollar açılmıştı artık.

Bundan böyle Jack London istiridye avcısıydı; San Francisco sularındaki bütün istiridyeler onundu; toplayabildiğinde.. Hemen ertesi gün, kumanyasını hazırlayarak yelken açacak, sular alçalmışken Oakland koyundan çıkacaktı. Esinti başlayınca, yelkenleri fora ederek körfezi geçip Kuşkonmaz adalarına vardı mı, deniz ortasında demirlemeyi niyeti. Düşleri gerçekleşiyordu; yıllardır yapamadığı şeyi yapacak, engin denizde deliksiz bir uyku çekecekti.

## İ K İ

JACK LONDON, Razzle Dazzle'a parayı saymakla, istiridye körfezinin kraliçesi sayılan Mamie'ye de sahip olduğunu görünce, iyice şaşırır. Nitekim, French Frankın dostu olan Mamie, Jack London'u pazarlık sırasında görür görmez yakışıklılığına vurulmuş, kendini de teknenin demirbaşları arasına katmıştı. Mamie on altı yaşında, anasız babasız, terkedilmiş bir kızdı; vahşi bir güzelliği vardı. Jack London, iyi yürekli ve şefkath bir kız olan Mamie'nin, Razzle Dazzle'deki küçücük kamarayı sıcak bir yuva haline soktuğunu anlatır. İstiridye korsanları filosunun en genç kaptanı Jack, teknesinde bir kadınla dolaşan tek denizciydi. Mamie'ye sahip olmak demek, başına

dert açmak demekti; nitekim Jack London, dostunu bacak kadar çocuğa kaptırmayı bir türlü kendine yediremeyen French Frank'la cebelleşmek bir yana, kadına düşkün, ipten kazıktan kurtulmuş bir sürü korsanla da başetmek zorunda kaldı.

Jack, hemen o gece, istiridye tarlalarını talan etmeye çıkan korsanlara katıldı. Bir zamanlar Razzle Dazzle'da tayfalık etmiş olan 'Spider'i yanına aldı. Limanın gediklilerinden olan Spider, simsiyah favorileri ta çenesine kadar inen bir belâlıydı. Böylece Jack London, çoğu kürek mahkûmluğundan gelme, bir sürü azılı korsanın içine girdi. On, on beş kişilik çetede, Big George, Young Scraeth Nelson, Whiskey Bob, Nicky the Greek gibi, birbirinden aşağı kalmayan namlı deniz kurtları vardı. Hepsinin eli silâhlıydı. O gece yapacakları işi tasarladılar; küçük kaçakçılar filosu, akşam olunca limandan çıktı. Yaz ortasıydı, dolunay zamanı. Küçük tekneler aşağı körfeze yöneldiler; açık denizden gelen çöp ve pisliklerin yığıldığı bir koya daldılar. Teknesini iyice sığılğa çeken Jack, çuvalını kaptığı gibi istiridye toplamaya başladı. Elindeki çuval hemen dolunca, bir boşunu aldı teknedен. Erkenden Oakland pazarına yetişebilmek için şafak sökerken yola koyulan Jack, topladığı bütün istiridyeyi meyhane sahiplerine satınca, konserve fabrikasından üç ayda kazanacağını bir gecede cebe indirmişti. Korsanlıkta iş vardı doğrusu. Eline geçen paranın bir kısmını, eve harcaması için anasına verdi, kalanıyla da sütüninesine olan borcunu ödedi.

Jack London, günler geçtikçe işin inceliklerini öğreniyordu. Bir zaman geldi ki, en azılı korsanların bile saydığı bir denizci olup çıktı. Hele Mamie'yi geri almayı kafasına koymuş olan French Frank'a yaptığı görülecek şeydi Elinde silâhı, dümeni ayağıyla kullanarak yoluna devam eden Jack, kendisini batırmaya niyetlenen ellilik korsanı herkese rezil etmiş,

French Frank, süklüm püklüm dönüp gitmişti. İstiridye korsanları, bir sabah en yüklü ganimeti Jack'ın toplamış olduğunu gördüler. Ertesi gece, körfezin güneyine inen tekneler arasında, Kuşkonmaz adası açıklarına ilk demirleyen Razzle Dazzle oldu. Sonraki Perşembe akşamı da, istiridyeleri pazara yetiştirmek üzere yelken açan tekneler, Razzle Dazzle'i geçmek şöyle dursun, ona yetişemediler bile. Jack işinin ustası olup çıkmıştı, artık liman polisiyle de içli dışlı olmanın yolunu bulmuştu. Polisler tekneye çıktıkları zaman, kendi eliyle en iri istiridyeleri seçiyor, güzelce tuzladıktan sonra bir şişe birayla birlikte sunuyordu polislere.

Arkadaşlığı tatlıydı. Korsan dostlarını seviyor, onlar da kendisini sevsinler istiyordu. Bu yüzden on beş yaşında olmasına rağmen, içki âlemlerini kaçırmıyor, erkek olduğunu göstermek için, sızincaya kadar onlarla karşılıklı içiyordu. Güçlü kuvvetliydi, gözünü budaktan esirgemez, kavgada olduğu gibi eğlencede de başı çeker, ortalığı gülmekten kırıp geçirirdi. En kurt denizcilerden bile aşağı kalır yanı olmadığını gösteren Jack London, yaşının küçüklüğüne bakmadan onlardan biri olup çıkmıştı. Ama, tekneler limanda demirliyken, yine de Oakland şehir kitaplığına uğramadan edemiyordu. Bayan Coolbrith'la uzun uzun konuştuktan sonra, koltuğunun altında bir yığın kitapla dönen Jack, Razzle Dazzle'daki kamarasına kapanırdı. Kitap okurken arkadaşlarına görünmek istemez, ranzasına sırtüstü uzanır, okumanın keyfini orada çıkarırdı.

İstiridye korsanları küp gibi içer, zaman zaman birbirleriyle dalaşırlardı; tekne çalarken, yelkenlileri ateşe verirler, patronlarla tayfalar arasında çıkan kavgalarda yok yere adam öldürülürdü. Serüven ve korsan hikâyelerine bayılan Jack London aradığını bulmuştu. Bütün bu olup bitenler, onun gözünde, hayatın gerçek yanıydı. Hasımların hesabını dakkası

dakkasına gören bıçakların parıldadığı tahta iskeleler, kendi işini kendi halleden korsanların kaynaştığı sokaklar, serüven dolu bir dünyaya açılan kapıydı; işte o dünyada, daha soylu ve daha duygulu amaçlar için çarpışılabilirdi.

Jack London, aylarca, Razzle Dazzle'la kaçak istiridye topladı. Eline geçen parayla, sütninesine olan borcunu ödedi, evine baktı. Körfez balıkçılarıyla başının derde girdiği oldu, bin türlü tehlike arasında yine de Mamie'yle mutlu günler geçirdi. Daha sonraları, dev gibi kuvvetli bir korsanla, Young Scratch Nelson'la ortak oldu. Young Scratch Nelson yirmi yaşlarında, çekirdekten yetişme bir denizciydi. Jack yaşça kendinden büyük olan bu sarı saçlı, mavi gözlü denizciyi Viking'lere benzettiğinden, ona karşı büyük bir hayranlık besliyordu. Bir gün hemen hemen bütün korsanların katıldığı bir kavgada, Young Scratch Nelson eline bir kurşun yedi, teknesi 'Reindeer' de denizin dibini boyladı. O sıra Jack'le miçosu Spider de, yumruk yumruğa birbirlerine girmişlerdi; Razzle Dazzle'ın ana yelkenini tutuşturmayı başaran Spider, bir fırsatını bularak Jack London'un elinden kurtulmayı başardı. Jack, yangını söndürdü ama, teknesini yine de düşmanlarının elinden kurtaramadı. Genç denizciye diş bileyen azılı korsanlar, bir gece Razzle Dazzle'ı ateşe vererek, batırdılar. Bu olaylar üzerine, güçlerini birleştirmeye karar veren Jack ile Nelson, batık Reindeer'i çıkararak onardılar; 'Son Şans' meyhanesinin sahibi Johnny Heinold'dan aldıkları borç parayla, kumanyalarını düzerek fıçılarına su doldurdular Reindeer, yeniden, istiridye tarlalarına doğru yola çıktı.

Young Nelson, tehlikenin üstüne gitmekten hoşlanırdı; tekneyi batmak üzereyken kurtarmak keyiflendirirdi onu; rüzgâr istediği kadar azıtsın, yelken indirmezdi. Bu da başka bir tutkusuydu Nelson'un. Çılgınlığa varan bu davranışları yüzünden, çok za-

man ölümle burun buruna geldiler. İşin hoş yanı, Jack'ın da bütün bunlardan hoşlanmasıydı; kendisinin de Viking'lerin soyundan geldiğine inanan Jack London, arkadaşından aşağı kalmak istemiyordu.

San Francisco körfezi dolaylarındaki olanca nehir, bataklık ve boğazı soyup soğana çeviren iki korsan, gecede iki yüz dolara para demedikleri halde, yine de meteliksizdiler. Çünkü, Young Nelson denen bu genç serseri, deniz üzerindeki ölüm dirim savaşından aldığı olağanüstü heyecanı sürdürmek için, daha karaya ayağını basar basmaz, önüne gelen ilk meyhaneye dalıyordu. Burada da arkadaşından aşağı kalmak istemeyen Jack London, içkiden öyle fazla hoşlanmadığı halde, içtikçe içiyor sonunda sızıp kalıyordu.

Zamanla o Allahın belâsı viskiyi susuz içer oldu. Sarhoşluk hoşuna gitmeye başladı; şarkılar, delice kahkahalar, yeni yeni dostluklar vardı işin içinde; insanın beyninde birbirinden ilginç fikirler kaynaşıyor, ortalık daha bir parlıyordu. Jack London, canı sıkılınca içip sızmaya başladı. Her şeyde kolaylıkla aşırıya kaçan, dengesiz ruh yapısı yüzünden bu işte de ipin ucunu kaçırdı. Korsanlar prensi Jack London, sarhoşların da kralı olmalıydı. Ailesini çektiği sefaletle başbaşa bırakan London, onların nafakasını da meyhanelerde yemeye başladı. Yaşlı deniz kurtları, içkiyi susuz içen bu bacak kadar çocuğun, yaşasa yaşasa daha bir yıl yaşayacağını söylüyorlardı.

Yine bir gece, Overind House meyhanesinde son meteliklerine kadar içen iki kafalar, cebi delik bütün ayyaşlar gibi, oturmuş beleş içki içmenin yolunu arıyorlardı. O sıra, Joe Goose adındaki bir arkadaşları içeri girdi; Hayward'da siyasi amaçlarla yapılan bir toplantıda, bedavadan istedikleri kadar içebileceklerini haber verdi. Toplantı yerine girebilmek için, kırmızı gömlekli göstericilerin arasına katılmak yeterliydi. Jack London ve beş arkadaşı hemen toplan-

tı yerinde bittiler; tepeleme içki dolu tezgâhların önüne çöreklandılar. Toplantı sona erip de, sıra içmeye gelince, garsonların hizmet etmesini bekleyemeyen Jack London ve Oakland'lı beş serseri, sille tokat işe giriştiler; şişeleri kaptıkları gibi sokağa fırladılar.

Gerek John Goose, gerekse Young Nelson viskinin ne belâlı bir içki olduğunu bilirlerdi. Ama Jack acemisiydi bu içkinin, hele bedava da bulunca, o gece iki koca şişe viskiyi içti. Oakland'a dönme zamanı geldiğinde içi alev alev yanıyor, böğrünü kaplayan keskin sancılardan soluk alamıyordu. Trende, hava alabilmek için pencerenin camını kırınca bir kavga daha çıktı, bu kez iyi bir dayak yiyen Jack kendini kaybetti. Tam on yedi saat sonra, deniz kıyısındaki bir otel odasında kendine geldi. Böylece, Jack London'a bir yıl yaşama şansı tanıyan deniz kurtlarının dedikleri az kalsın doğru çıkacaktı.

Profesör Chaney'in oğlu Jack London, bütün bu şerkeşliklerine rağmen, korsanlığı yine de benimseyemedi. Öyle olsaydı, beyni kurşunlarla delik deşik olana kadar yağmaya devam eder, belki de ortağı Young Nelson gibi, sonunda Benicia yargıçlarının önüne çıkarılırdı. Korsanlığın sonunda Clam ya da Whiskey Bob gibi böğrüne bir bıçak yemek; işi istirdiye korsanlığından daha ileri götürerek, Spider ya da Nicky the Greek gibi Saint-Quentin cezaevini boylamak da vardı. Ama, Jack London'a profesör Chaney'den geçen yan ağır basınca, yaşamını boşa harcadığını düşünen genç adam uzak ülkelerde daha anlamlı bir hayat sürebileceğine inanmaya başladı. Nelson'la her çıkışından sonra, aşırı içkiden bitkin, Reindeer'deki kamerasına kapanıyor ve kapısını sürgüleyerek kitaplarına gömülüyordu. İna Coolbrith'in Jack'a ayırdığı yeni kitaplar arasında Kipling'in, Melville'in Shaw'un eserleri vardı; 'The Light that failed', 'An Unsocial Socialist' ve Zola'nın «Germinal»i gibi

eserler, Jack Londson'un hayatla yeniden bağdaşmasını sağladı.

O sıralar, Jack London'un geçirdiği bir kaza hayat yolunu biraz olsun etkiledi. Esaslı bir vurgundan sonra, şöyle ortalık yatışana kadar görünmek istemeyen iki kafadar, üç haftaya yakın bir süre meyhaneden çıkmadılar. Bir gece sabaha karşı, körkütük sarhoş, Benicia dalgakıranından teknesine geçmek isteyen Jack London, dengesini kaybederek denize düştü. Akıntıya kapılarak, Carquinez boğazına doğru sürüklenmeye başladı. Kafası bozulmuştu; geberip giderse kurtulacağını düşündü. Suyun serinliği hoşuna gidiyordu; belki de bir kahramana yakışan ölüm buydu.. Büyük bir kalabalığın kaynaştığı, ıslıl ıslıl yanan Salano rıhtımının önünden geçerken yardım istemedi. İşine kimseyi karıştırmamalı, ölümünün tanığı gökyüzünde parıldayan yıldızlar olmalıydı. Çok geçmeden hayata veda edeceğini düşündükçe, mutluluk doluyordu içine. Yıldızların altında, sulara kapılmış giderken, yanibaşından akıp geçen o çok iyi tanıdığı yeşilli kırmızılı ışıklara birer birer veda ediyordu.

Bir ara, suyun serinliği aklını başına getirdi; birden hiç de ölmek istemediğini farkettil. O zaman bin bir güçlkle sırtındakileri çıkardı; akıntıdan kurtulmaya çabaladı. Gün ağarırken, Mare Island'ın kaynaşan sularındaydı. Vallejo ve Carquinez boğazlarından gelen akıntıyla ters akıntı burada karşılaşırdı. Bitkin düşmüştü, kendinden geçmek üzereydi. Rüzgâr, suları ağzına dolduruyordu. «The Call of the Wind», «The Sea Wolf», «Iron Hell», «Martin Eden», «Walley of the Moon», «Burning Daylight», «Star Rover» (\*) gibi büyük romanların ve birbirinden güzel bir sürü hikayenin, San Pablo körfezinde sulara gömülmesi

(\*) Vahşetin Çağrısı, Deniz Kurdu, Demir Ökçe, Martin Eden, Ay Vadisi, Yanan Gün, Serseri Yıldız.

an meselesiydi.. Bereket versin, Valejo'ya doğru giden bir balıkçı Jack London'u gördü de, baygın genci çekip teknesine çıkardı. Jack London, işte o günden sonra, yıllar yılı içkiye tövbe etti.

Kazanın üzerinden birkaç güç geçmişti. Young Nelson'la birlikte Benicia'daki bir istiridye yağnağına doğru yola çıkan Jack London'un yolunu, liman polisi kesti. Memurlardan biri, bu iki gözüpek gence, korsanlıktan adama hayır gelmeyeceğini, hazır başları derde girmemişken Liman Polisine yazılmalarını teklif etti. O yıllarda San Francisco körfezinde, Kaliforniya kanunlarını hiçe sayan Yunanlı balıkçılar ve yengeç kaçakçılığı yapan Çin'liler kaynaşıyordu. Suçüstü yakalandıklarında para cezası ödeyerek yakayı kurtardıkları için, bu işin kolay kolay önü alınmıyordu. Liman Polisi, Jack London'la pazarlığa girişti, keseceği para cezasının yüzde ellisi ona kalacaktı. Hırsız polis oyununu bir de polis olarak oynamaya heveslenen Jack, yeni işine razı olur olmaz kısım şefliğine atandı.

İşe, kabuklu deniz hayvanlarına dadanan Çin'li balıkçılardan başladılar. Çin'liler yengeç toplamak için çok ince ilmikli fileler kullandıklarından, yumurtadan yeni çıkmış balık yavruları bile bu filelerden geçemiyor, balık türleri çok zarar görüyordu. Jack, Young Nelson ve dört liman polisi, o gece Reindeer'le denize açıldılar. Oakland rıhtımından sessizce ayrılıp, Point Pinole'nin sarp kayalıkları altında demirleyerek sabahı ettiler. Şafakla birlikte, karadan doğru esen melteme yelken açıp körfezi geçtiler. Çin'li balıkçıların tekneleri, sağlam filelerle birbirine bağlı, büyük bir yarım ay şeklinde duruyordu. Yarım ayın iki ucu arasında dört beş deniz mili vardı. Çin'liler, yelken direklerine gerdikleri filelerin altında uyuyorlardı.

Jack, Young Nelson ve polis memurlarından George, aldıkları emre göre üç ayrı tekneyi basacak-

lardı. Ana yelkenini rüzgâra veren Jack, bir Çin teknesinin ardından süzülüp geçerken, Young Scraeth Nelson, ses etmeden balıkçı teknesine atladı. Ama, durumu farkedenden bir Çin'li ortalığı velveleye verdi. Çin'li balıkçılar, yarı çıplak, güvertelere doluşmaya başladılar. Jack, George'u ikinci bir tekneye çıkarmak için dolandı. Sonra yelkenini gererek rüzgâra arkasını verdi, karşıdaki balıkçı teknesine bodoslamadan bindirdi. Balıkçı teknesinin sancak tarafı göçmüştü. Sarı ipek başörtülü, donuk yüzlü, kötü bakışlı bir Çin'li, kudurmuş gibi nara atarak, elindeki kancayla Reindeer'in burnunu ittikten sonra tekneleri birbirine bağlayan halatları çözmeye başladı. Jack, Reindeer'in fok halatlarını gevşetmek için bir an oyalanacak oldu ama, Reindeer ayrılıp giderken, bir çırpıda kendini Çin'linin teknesine attı..

Silâhsız ve tek başına, beş Çin'li balıkçının ortasında idi. İleri geri tehditler savuran adamların bellerinde bıçaklar sallanıyordu. Çemberi daha da daraltacakları sıra, Jack elini arka cebine atarak, silâh çekecekmiş gibi yaptı. O zaman Çin'liler birbirlerine bakışarak geri geri çekildiler. Jack, baş taraftan demirlemelerini emretti. Adamlar buna yanaşmayınca, eli hâlâ arka cebinde, buruna geçti ve kendi demir attı. Sonra Çin'lileri birer birer, yanaşan Reindeer'e bindirdi. Sıra George'un teslim aldığı balıkçıları toplamaya gelmişti.

Donuk yüzlü, sarı başörtülü Çin'li Jack'ın yanından geçerken, nasılsa arka cebinde tabanca falan olmadığını farkediverince işler karıştı. Balıkçılar harekete geçerek, Reindeer'deki iki polis memurunu denize atmaya kalkıştılar. Silâhlı olduğu halde, korkuya kapılan George ne yapacağını şaşırdı. Jack'a, bu adamlardan bir an önce kurtulmaları gerektiğini ve en yakın yerde Çin'lileri karaya çıkaracağını söyledi. Jack, bu işe yanaşmadı. O zaman George, tabanca-

sını çekerek 'Haydi bakalım, dedi. Point Pedro'ya kır dümeni.'

On altı bıçak ve bir tabancaya meydan okuyan Jack, esirlerini kendi eliyle bırakmanın utanç verici bir şey olduğunu düşünüyordu. Olmaz anlamına kolunu kaldırdı, ve kolunu kaldırmasıyla başını eğmesi bir oldu. Kurşun hemen tepesinden geçmişti. George'u bileğinden yakalayan Jack, tabancasını elinden aldı, ve George'u, üzerine gelen donuk bakışlı, sarı başörtülü Çin'liye doğru savurdu. Dengesini kaybeden elebaşı toparlanana kadar, Jack London esirleri kontrol altına alacak zamanı bulmuştu.

Kesilen cezalardan, Jack'ın hissesine yüz dolar kadar düştü.

Ertesi ay da bu türden serüvenlere giriştiler. Bir keresinde suçüstü yakaladığı iki balıkçının arkadaşları tarafından kovalanan Jack, rıhtım üzerindeki ölüm yarışını kıl payı farkla kazandı. Bir başka sefer, yasaklanmış olta türüyle mersin balığı avlayan iki balıkçıyı avladıkları beş yüz kiloluk balıkla birlikte enseledi.

Bir yıla yakın zaman, Liman Polisinde çalışan Jack London, bu bir yıl içinde polisinden denizcisine, balıkçısından kumarbazına, meyhanecisinden dok işçisine kadar yığınla insan tanıdı. Bu insanların içinde, dünyanın bütün limanlarına, ülkelerine yolu düşmüş, yığınla kadın tanımış, suçun her türlü-sünü işlemiş akla gelen her şeye burnunu sokmuş kimseler vardı. Jack London körfez içinde dolaşırken, Pasifiğe açılan Golden Gate Strait'in önünden geçerd-i. Pasifik demek, Doğu'nun sıcak ülkelerine açılan yol demektir. Serüven kitaplarına geçmiş, dillerden düşmeyen o tehlikeli limanlar hep oradaydı, Jack London on yedisindeydi ama, yaşına göre iyice geliş-mişti. Boylu, poslu, güçlü ve cesur bir delikanlıydı. Kendisine güveniyor, bir an önce dünyayı gezip do-laşmaya can atıyordu.

Aslında Jack London'un kaderi, dört yıl öncesinden, iki dolara o eski püskü yelkenliyi satın aldığı anda belli olmuştu. Enginler bekliyordu onu.. İş, San Francisco limanına uğrayan gemilerden birini seçmeye kalmıştı artık. Jack London bu seçimde de duygularına kapılarak, onca yük ve yolcu gemisinin arasından, fok balığı avına çıkan gıcır gıcır yelkenliyi seçti. San Francisco limanından üç aylığına denize açılan bu tekneyle, ta Kore'lere, Sibirya'lara kadar gidecek, tam doksan gün Moby Dick'de okumaktan usanmadığı hayatı yaşayacaktı.

Seksen tonluk Sophie Sutherland, yollu bir tekneydi. Yelkenleri otuz beş metreyi buluyordu. Başaltındaki ranzalar iki sıralıydı, öteye beriye gemici lâmbaları, muşambalar, lâstik çizmeler asmışlardı.

O güne kadar Golden Gate Strait'ten dışarı çıkmamış olan Jack London, iyi para alabilmek için, usta gemici ehliyetiyle işi girdi. Öteki gemiciler yıllar yılı açık denizde çalışmış kimselerdi, çoğu İskandinav asıllıydı, deniz hayatına miçoluktan başlamışlar, gemici sınıfına atlayabilmek için canları çıkmıştı. Bu yüzden, kendileriyle eşit koşullar altında işe başlayan bu bacak kadar çocuğa eni konu düşman kesildiler. Jack'a bu açıkgözlüğünün cezasını ödetmeye kararlı, tam yedi ay deniz ortasında kaçıp gidecek yeri olmayan genç gemiciyi horlayabildiklerince horladılar, en ağır işlere koştular.

Jack London bir süredir haşır neşir olduğu denizcilerin basit ruh yapılarını iyi tanıyordu. Onlarla hoş geçinmenin yolunu, verilen iş kimsenin yardımını istemeksizin, en iyi şekilde yapmakta buldu. Başaltındaki arkadaşlarının her an bir açık vermesini kolladıklarını bildiğinden, gün oluyor, halat çekerken soluk soluğa kaldığını belli etmemeye gayret ediyordu. Sabahları güverteye ilk çıkan oydu. Başaltına en son o iniyordu. Ana yelken çekileceği zaman bir çırpıda direğin tepesine tırmanan, bran-

daları katlayıp, palangaları düzelten hep oydu. Kısa zamanda, bütün halatların adlarını öğrendi, pusuladan yönünü bulmayı da başardı..

Limandan ayrılımlarından üç gün sonra bir fırtınaya yakalandılar. Jack dümendeydi. Gemi suvarisi, on yedi yaşındaki bu gencecik çocuğun, azgın deniz ve deli rüzgârla başedip gemiyi rotasında tutabileceğine pek güvenemediğinden, bir süre Jack'ın başında durdu, onu izledi. Sonra iç rahatlığıyla dümeni Jack'a teslim ederek kamarasına indi. Jack rüzgâra kafa tutuyor, uçuşan sarı saçlarıyla, dümenin başında dimdik duruyordu. Arkadaşlarının hayatını avuçları arasında tuttuğunu düşündükçe içine kıvanç doluyor, göğsü kabarıyordu.

Fırtına dindi. Sophie Sutherland rotasından ayrılmamıştı. Ve Jack London, arkadaşlarının yüzündeki o düşmanca ifadenin fırtınayla birlikte silinip gittiğini gördü.

Yolculuk boyunca, gemicilerin aralarında hırlaştıkları oldu. Başaltı dardı, gemiciler de kalabalık.. Bu yüzden biri öbürünün ayağına basmaya görsün, kavga patlak veriyordu.. Jack London yine de, gemi hayatından hoşnuttu. Fırtınadan sonra düzelen hava, elli bir gün böyle devam etti. Gece, ön güverteye çıkan Jack küpeşteye yaslanıyor, gökyüzünde parıldaayan yıldızları seyrediyordu. Havanın iyice ısındığı günler soyunup güverteye doluşuyorlar, birbirlerinin üzerine kova kova su dökerek eğleniyorlardı. Jack, kendi gibi sağlam yapılı iki gemiciyle, Big Victor ve Axel'le dost oldu, gemide adları üç kafadar'a çıktı..

Başaltındaki gemicilerin anlattıkları fırtına ve deniz hikâyelerini dinlemeye bayılıyordu. Bu hikâyelere doyunca, kalkıp kış kasarasına geçiyor, bu kez avcıların akıl almaz serüvenlerini dinliyordu. Gece vardiyası tamamlanınca, gemiciler horul horul uyurken, Jack London'un ikinci yaşantısı başlardı. Kor-

sanlık zamanındaki okuma aşkını sürdüren Jack, elindeki kitabı pruva direğine dayar, bir elinde mum, öbür eliyle sayfaları çevirerek bütün gece okurdu. Melville ve Jacobs'un deniz hikâyeleri, Anna Karenina ve Madame Bovari, Jack London'un mum ışığında okuduğu kitaplardır.

Sophie Sutherland sonunda, Bonin adalarının volkanik kayalıklarına vardı, bir süre mercan adalarından geçerek iki burun arasına sıkışmış limana ulaştılar. Öteki gemilerin ortasına demir attıklarında, çevreleri tek direkli Japon kayıkları ve yerli futa-larıyla doluydu. Jack London'un on yıldan beri kur-duğu hayâller gerçekleşmişti. Amacına ulaşmıştı artık, dünyanın öbür ucundaydı işte. Kitapların anlat-tıklarıydı bunlar. Karaya inmek için delice bir istek duyuyordu içinde; yeşile çalan sarp kayaların ara-sındaki boğazda kaybolup, az ötede, lâvların mey-dana getirdiği yamaçta yeniden ortaya çıkan, palmi-yelerin, çiçeklerin ve yerli köylerinin arasından kıvrıla kıvrıla giden keçiyolunu tırmanmak istiyordu.

Üç kafadar karaya çıktılar. Karşılıklı birer kadeh tokuşturmaya. Meyhanelerde San Francisco'lu tanı-dıkları çıktı. İstiridye korsanlığı zamanından kalma ahabplıklar.. Her eski dostla bir kadeh içildi.. Ha-yatta, iyi bir arkadaştan başka neleri vardı?

Sophie Sutherland, Bonin adaları körfezinde on gün demirli kaldı. Kaldı ama, bu on gün içinde Jack London, yerli köylerine giden çiçekli patikada geze-medi. Ancak, balina avcıları arasında yığınla dost edindi; onların bitip tükenmek bilmeyen hikâyeleri-ni dinledi, arkadaşlarıyla içti, yıldızların altında bir arada neşeli gemici şarkıları söylediler. Köyü yağ-maya çıkan arkadaşlarına katılan Jack London, bir de gemiden tüyen gemici bozuntuları tarafından so-yulunca, yıllanmış bir deniz kurdundan farkı kalma-dı.

Su depolarını dolduran Sophie Sutherland Ku-

zey'e yelken açtı. Kürekten iyi anlayan Jack, gün boyu, kürekleri ve ıskarmozları deriyle, kenevirle kapladı. Fok balıklarının üzerinden geçerken, tekne ses çıkarmamalıydı. Sonunda bir gün, vardiyadaki gözcü Japon kıyıları'nın görüldüğünü haber verdi; ardından büyük bir fok sürüsünün üzerine düştüler. Sürüyü Kuzey'e, Sibirya kıyılarına kadar izlediler, fokları yakalayıp öldürdüler, etlerini köpek balıklarına atıp derileri tuzladılar. Jack, avını tekneye getirdikten sonra, bir kasap bıçağıyla işe girişti ve fokların derilerini yüzmeye başladı. Her gün, güverte fok derisi ve leşiyle doluyor, yağdan ve kandan geçilmiyordu. Güvertenin oluklarından kırmızı renkli bir sıvı süzülüyordu. Acımasız bir işti bu, ama Jack'ın gözünde bir serüvendi, bu serüveni yaşamaktan hoşlanıyordu. Gemide geçen her saat, daha da heyecanlandırıyordu onu.

Üç ayın sonunda, fok sürüsü tükendi; Sophie Sutherland, ambarlarında salamura basılmış yığınla fok derisi, büyük bir kâr umuduyla Güneye, Yokohama'ya yelken açtı. Yokohama'ya vardıklarında Jack, ölüm dirim savaşındaki kader arkadaşlarıyla içerken, daha beş ay öncesine kadar kendisini gemici sananları hatırlayıp için için gülüyordu.

San Franciscoya döndüklerinde, arkadaşlarıyla vedalaşan Jack, Oakland'a yollandı.

Orada ailesini gırlağa kadar borca batmış buldu; Brooklyn'de polis memurluğu eden John London'un kazancıyla yarı aç yarı tok yaşıyorlardı. Jack London, Sophie Sutherland'dan aldığı gemici ücretiyle hemen borçları ödedi, kendine elden düşme bir ceketle yenide bir palto aldı, iç çamaşırını düzdü, kırk sentlik gömleklerden satın aldı, başına bir de şapka uydurduktan sonra kalan parasını olduğu gibi Flora'ya verdi.

Deniz artık çekmiyordu onu, bundan böyle ser-seri hayatı sürmeye gönlü yoktu. Bir kaç gün ki-

taplara daldı, sonra, Oakland'da yerleşmesi gerektiğine karar verdi.

Ne var ki Jack London, yeni bir iş aramak için kötü zaman seçmişti. Çünkü, 1893 mali bunalımı ülkeyi büyük bir durgunluğa sürüklemiş, ortalığı, altüst etmişti. Sekiz bin iş yeriyle bir kaç banka iflâs durumundaydılar. Her türlü çalışma durmuştu, ancak hayati önemi olan işler görölüyordu. Sürüyle insan işsizdi. Herkes, ne iş olursa olsun yapmaya razıydı. Oakland'da usta işçiye, saatte on sent veriyorlardı. Ücretlerin indirilmesi grevlere sebep oluyor, işyerleri kapandıkça iş bulma umudu daha da zayıflıyordu.

Jack London, bir kenevir fabrikasında iş buldu, saatine on sentten çalışmaya başladı. Günde on saat çalışarak ancak bir dolar alıyordu ama, başka çaresi de yoktu. İşyerinde, sırayla makineler, makinelerin üzerinde başdöndürücü bir hızla dönüp duran bobinler vardı. Cehennem gibiydi içerisi, rutubetli ve sıcak. Kulakları sağır eden gürültüde, konuşup anlaşabilmek için nefes tüketmek gerekiyordu. Makinelerin başında sekiz yaşında çocuklar vardı, sakatlar, bir deri bir kemik çocuklar doluydu. Bütün bu, gıdasızlıktan kemik insancıklar, hafta sonunda iki dolar alabilmek için altmış saat çalışmak zorundaydılar.

Jack London o yıllarda, kendi deyimiyle kızlara karşı güçlü bir eğilim duyuyordu. Razzle Dazzle'da Mamie adlı küçücük ve çok bilmiş bir kadınla yaşamaya alışan bu on yedi yaşındaki adam, kadın olarak hep liman yosmalarını tanımış olduğundan, aile kızlarına nasıl davranılacağını kestiremiyor ve bu yüzden genç bir kızla bir araya geldiği zaman şaşırıp kalıyordu. Güçlü bir erkek olmaya çalışırken kadınlara zaman ayıramadığından, onları gerektiği gibi tanıyamamıştı.

Ashnda, yeni yeni ilgi duyduğu terbiyeli ve kibar kızlarla arkadaşlık kurma olanağı da bulamıyordu, çünkü toplum katlarını ayıran sınırın kötü yanına düşmüştü. Bu sıralar, nalbant dükkânında ıraklık eden Louis Shattuck'la arkadaş oldu. Louis Shattuck cin gibi bir çocuktı, kibarlığa özenirdi. Jack onu örnek almaya başladı. İştten çıkınca, evlerine dönüp yemek yiyorlar, üstlerini başlarını değiştirdikten sonra bir şekerçi dükkânında buluşarak sigara içiyor, şekerleme yiyor, öteden beriden konuşuyorlardı. Ellerine geçen parayı analarına teslim ettikleri için, danslı toplantılara katılarak genç kızlarla tanışma fırsatı bulamıyorlardı. Ceplerindeki yetmiş beş sentle, kaldırımları arşınlamaktan başka şey yapamıyorlardı. Louis Jack'a, yoldan gelip geçen kızlara göz atmayı, şöyle etrafa çaktırından gülümsemeyi, daha ileri giderek bir merhaba demeyi, yarım yamalak lâf atmayı öğretecek oldu.. Boşuna. Jack utangaç ve bu işlerde son derece beceriksizdi. Kızlar onun gözünde nefis ve esrarlı yaratıklardı, şimdilik yanlarına sokulacak cesareti yoktu.

Aradan zaman geçince, Jack London tek tük kızlar tanımaya başladı; birini alıp Blair Park'a götürdü. Bu gezintinin bilânçosu, yirmi sent otobüs parasıyla hafif bir iç kayması oldu. Otuz sente aldıkları bir külâh dondurmayı, kızla birlikte yediler. Ve akşam dönüşte, Jack'ın cebinde metelik kalmadı. İrlandalı kızlara özel bir hayranlık duyuyordu. Cep defterinde, dansa ve eğlenceye gitmeyi seven işçi kızların, Nellie'nin, Dollie'nin, Katie'nin adresleri vardı. Bu kızlar Jack London'un danstan yorulmasına ve güler yüzlülüğüne bayılıyorlardı. Ama Jack kızların içinde en çok Lizzie Connellon'u beğenirdi. Lizzie, Oakland'daki bir çamaşırhanede ütücülük yapıyordu. Güzel bir kızdı, Jack da tutkusunu göstermek için, altın yüzüğünü ona armağan etti.

Derken aşk gelip çattı. Adı Haydée'ydi. Jack

London, Barış Ordusunun danslı çayında yanyana düştüğü bu ekose bereli, potinlerine kadar inen uzun eteklikli kıza bir görüşte vuruldu. Haydée, kara göz-lü, kestane saçlı, ince bir kızdı.

Her gün kaçamak, yarım saat görüyorlardı bir-birlerini; küçük bir kızla genç bir çocuğun delice aşkıydı bu. Jack London, yeryüzünde gelmiş geç-miş çok daha büyük aşkların varlığından haberliydi ya, yine de sevgisinin üzerine titriyor, bundan da-ha tatlı bir aşkın yaşanamayacağına inanıyordu.. Bir zamanlar korsanlara elebaşılık etmiş olan, kavga ve içki âlemlerinde başı çeken Jack London, âşık olunca hapı yutmuştu. Her yerde, her fırsatta tam bir erkek olduğunu ispatlamak uğruna gözünü bu-daktan esirgemeyen delikanlı, bu gencecik ve saf kızın karşısında şaşırıp kalmış, ne yapacağını unut-mak bir yana, söyleceği sözleri bulamaz olmuş-tu.. On, on iki kere ancak buluştular. Her keresinde de ancak bir kere, o da kısacık tarafından ya öpüş-tüler ya öpüşemediler. Ama bu bile akıllarının baş-larından gitmesine yetti. Öyle, yalnız kalabilecekleri yerlere gidemiyorlardı, ama Jack kıza abayı yaktı-ğının farkındaydı. Haydée'yi bir uzun yıl gönlünden atamadı ve ileriki yıllarda hatırladıkça da içi bir hoş oldu.

Bir akşam şeytan Flora'nın aklını yine çeldi. Jack'in babasının yazar olduğunu hep hatırlayan Flora, San Francisco'da yayınlanan Call gazetesinde bir makale yarışması düzenlendiğini duyunca, Jack'ı bu yarışmaya katılmaya zorladı. Jack önce çekindi, yanaşmadı buna; ama Sophie Sutherland'da çalış-tığı sıralar Japon sularında yakalandıkları tayfun aklına geldi ve hemen eline kâğıdı kalemi aldı, mut-fak masasına oturup yazmaya başladı. Zorlanmaksı-zın, hızla yazıyordu. Ertesi gece, hikâyesi tamamlan-mıştı, yazdıklarını şöyle bir gözden geçiren Jack, cümle düşüklüklerini düzelttikten sonra Call gazete-

si yazı işlerine postaladı. Yirmi beş dolarlık büyük ödülü ona verdiler. İkincilikle üçüncülüğü, Stanford ve Kaliforniya üniversitelerinden iki öğrenci kazanmıştı.

Bugün üzerinden yarım yüzyıldan fazla zaman geçtiği halde, «Typhoon of the Coast of Japon — Japonya kıyısında Tayfun» adlı hikâye gücünden ve tazeliğinden hiç bir şey kaybetmemiştir. Anlatımı canlı, renkli ve gerilimlidir. Cümlelerinde, denizin dalgalanmasını andıran bir esneklik vardır. Orta öğrenimini ancak tamamlamış olan on yedi yaşındaki Jack London'un, kendine özgü lirik bir uslûbu olduğu hemen farkedilmektedir. Call gazetesi de Jack'ın bu özelliğine değinmiş ve bir kehanette bulunmuştu: «Bu genç sanatçının dikkati çeken yanları, düşünce gücündeki genişlik ve anlatımındaki sağlamlıktır.»

Jack London'un hikâyesinin yayınlandığı gün, John London'un yıllar yılı gülmeyen yüzü güldü. Iowa'dan ayrıldığından beri onu sevindiren ilk olaydı bu. Flora da memnundu. Jack'a gelince, zaman kaybetmeksizin mutfak masasına yerleşmiş, yeni bir deniz hikâyesine başlamıştı bile. Ama Call gazetesinin yazı işleri, roman yayınlamadıkları gerekçesiyle müsvetteleri geri çevirdi. Jack London, cep defterine bu işin de hesabını düşecek, paket kâğıdıyla posta puluna verdiği otuz sent'i masrafa geçecektir. Giderler bölümüne böyle bir kalem eklemesi, London'un dergilere hikâye göndermeye devam etmeye niyetli olduğunu göstermesi bakımından dikkati çekmelidir.

Jack London, on dört yaşındayken, hani şu konserve fabrikasında çalıştığı yıllarda yaptığı gibi evin hesabını kitabını tutsaydı, ailece sıkıntıya düşmelerine yol açmazdı. Ama Jack, kazandığını olduğu gibi Flora'ya veriyor, müsrif Flora da bir eliyle aldığını öbür eliyle dağıtıyordu. Böyle olunca iki ay üst üste

ev kirasını veremedi, ev sahibi de onları kapı dışarı etti.

Fabrika idaresi Jack'ı işe alırken, bir süre sonra ücretini arttıracığına söz verdiği halde, aradan aylar geçmesine rağmen sözünü tutmayınca Jack işi bıraktı. Bir zanaat öğrenmedikçe, saatte on sentten fazla alamayacağını anlamıştı. Bir şeyler öğrenmesi gerektiğine, elektrikçilikte iyi para olduğuna inanıyordu. Oakland demir yollarının elektrik santralına başvurarak, tesisin yöneticisine çıktı; işten yılmadığını, ne iş olursa olsun yapmaya hazır olduğunu söyleyince, Jack London'u kazan dairesinde kömür taşımakla görevlendirdiler. Ayda otuz dolar alacak, bir gün de izne çıkacaktı.

İşi eni konu ağırdı. Ocaklar geceleri de yandığından, gece ve gündüz vardiyalarına kömür yetiştirmek görevini yüklenmişti. Jack London'a öğle paydosu yoktu, günde aralıksız on üç saat çalışmak gecenin dokuzlarına kadar didinmek zorundaydı. Buna rağmen eline geçen, konserve fabrikasında işçilik ettiği yıllardakinden de az, saatte sadece sekiz sentti. Saati sekiz sente hamallık eden Jack London, gün boyu el arabasına kömür doldurarak kantara götürüyor, tarttıktan sonra fırınların önüne sürüp oraya yığıyordu. Gündüz vardiyasına kömür yetiştirirken, arada gece hazırlığını da yapmak zorunda olduğu için, büyük bir hızla çalışması gerekiyordu. Kanter içinde kalıyor, canı çıkıyordu.

Bostan beygiri gibi bir çalışma yeniden başlamıştı. Geç vakit, yorgunluktan bitkin eve döndüğünde, ağzına lokma atmak istemiyordu. Sırtındakileri ancak çıkararak ölü gibi yatağa yığılıyordu. Hayatına renk katan şeylerden, kızlardan ve kitaplarından iyice uzaklaşmıştı. Pazarları da çalıştığından bu işlere ne zamanı vardı, ne de isteği. Kömür tozlarının arasında sararıp soluyor, gün geçtikçe biraz daha zayıflıyordu. Jack London'un haline acıyan işçilerden

biri, kömür taşıma işinin bundan önce iki kişiye gördürüldüğünü çıtlattı. Gündüz ve gece işçilerinin her birine ayda kırkar dolar veriliyordu. Jack tesis yöneticisine çıkıp çaresizliğini hissettirince, yönetici iki hamala birden yol vermiş ve onların yerine Jack London'u almıştı. Gerçeği öğrenen Jack fenalaştı, arkadaşına, bunu neden daha önce söylemediğini sordu. İşçi haklıydı; ekmeğinden olmaktan korkuyordu.

Aradan bir kaç gün geçti geçmedi, aynı işçi bir sabah Jack'a, elindeki gazeteyi verdi. Gazetede, üç çocuklu bir kömür işçisinin kendini öldürdüğü haber veriliyordu. Adamcağız günlerce iş aramaktan usanmış, parasızlık canına tak edince, kurtuluşu ölümde bulmuştu. Jack London, istemeyerek bir insanın ölümüne sebep olduğunu öğrenince pek üzül-  
dü hemen işi bıraktı.

Kürek mahkûmu gibi ölesiye çalışmak Jack London'u beden işçiliğinden soğutmuştu. Anlaşılan, insan ya köleler gibi çahşacak ya da işi serseriliğe vuracaktı.. İkisinin ortası yok muydu bunun? Genç, gücü kuvveti yerinde biri, insan gibi yaşamak, hayatın tadını çıkarmak isterdi. Serüven tutkusu yeniden yüreğini sarmaya başlamıştı. Taptaze bedenini başkalarının bencilliğine kurban etmektense gününü gün etmeye karar verdi.

Jack London düşünüp taşınıp böyle bir hayat görüşüne vardığında, 1894 yılının nisan ayı gelip çatmıştı. İşsiz sayısının günden güne artarak, düşündürücü bir çoğunluğa vardığı günlerdi. Flora'nın vatanı Ohio'nun Masillon şehrinden Coxey adlı biri, işsizleri örgütleyerek Washington üzerine bir gösteri yürüyüşü düzenlemişti. Başkentte toplanmış olan Kongreden, beş milyon dolarlık bir banka kredisi sağlaması istenecek, bu parayla bir yandan ülkenin

yolları yapılırken bir yandan da işsizlere bir iş alanı yaratılmış olacaktı. Gazeteler Coxey'i adamakıllı ciddiye alıp işsizler ordusunu önemseyince, Amerika'nın çeşitli eyaletlerinde kımıldanmalar görüldü. İşsizler ordusuna bağlı birlikler kurulmaya başlandı. Oakland'daki örgütün düzenlenmesini de General Kelly üzerine aldı. Askeri birliklerin desteklediği işsizler topluluğu, demiryolları idaresiyle yapılan anlaşmadan faydalanarak trenlerde bedava gidip gelmeye başladı.

Jack London, General Kelly'nin birliğinden söz edildiğini duyar duymaz, Flora ile John London'u kaderleriyle başbaşa bırakmak pahasına, atladığı gibi Washington'a gitti. Orduya katılmak fikri aklına yatkın gelmişti. Güzel bir serüvendi bu. Bir zamanlar kurtuluşu denizde bulan Jack London bu kez yeni bir yol deneyecekti. Flora oğlunu, kendilerini yüzüstü bırakmasından ötürü kınayamazdı. Jack London ne de olsa, disiplin ve fedakârlıktan uzak iki kişinin Profesör Chaney'le Flora'nın çocuğuydu.

Kelly'nin ordusu, Oakland'dan nisan ayının altısında yola çıktı. Birliğin hareket edeceği yere öğle üzeri gelen Jack London'la arkadaşı Frank Davis, işsizler ordusunun sabah erkenden yola çıktığını öğrendiler. Ne yapacaklarına karar veren Jack London oldu: «Hadi bakalım, tabana kuvvet.. Yürüyüş sırası bizde. Güney'e yollanıp levazım birliğini izlersek, onları yakalarız..» Yola çıkmak üzere olan bir tren buldular. Jack boş bir vagonun kapısını açtığı gibi Frank'ı içeri tıktı, arkadan da kendisi atladı. Lokomotif düdükle çalıp hareket ettiğinde, Jack yere uzanmış, karanlıkta gülümsüyordu.

Frank'a tabana kuvvet yola koyulacaklarını söylerken, boş konuşmamıştı. Çünkü, ilk yola çıkışı değildi bu. Her zaman bileğine güvenmişti. Üç yıl önce, korsanlıktan fazla gelir sağlayamadığı günlerde, yolu Sacramento'ya düşmüştü. Benicia koyuna

sıralanmış motorlu teknelerin arasına demirlediği yelkenlisinde, kara kara düşündüğü günlerden biriydi. Aklına nereden estiyse esti, yelkeni açtığı gibi teknenin burnunu dalgalara karşı verdi, öyle ta Sacramento'ya vardı.

Sacramento'da nehir ağzında yüzerken, kıyıda kumda güneşlenen delikanlılar gördü. Bu gençlerin konuşmaları bir başkaydı. Bugüne dek işitmeye alıştığı şeylerin sözünü etmiyorlardı. Sokak çocuklarıydı bunlar. Anlattıklarına, başlarından geçenlere bakılırsa istiridye korsanlığı onların yaptıklarının yanında devede kulak kalıyordu. Ağızlarından çıkan her kelime, Jack London'u şaşırtıyor, yepyeni bir dünyanın kapılarını açıyordu. Bu değişik ve renkli dünyada yaşıyanlar, makinalar, bilyalar, furgon ve vagonlarla haşır neşir olan yeni yetme serseriler, dümencilerdi. İşin içinde tutuklama, polisin elinden kaçma, profesyonel düzenbazlarla işbirliği de vardı. Bütün bu anlatılanların içinde, Jack London'un ilgisini en çok çeken şey yollarda olup bitenlerdi. Kararını hemen verdi ve gençlere katıldı.

Çetede ki adı 'tıfıl denizci'ydi. Çete reisi Bob, Jack London'da iş olduğunu görünce, onu yetiştirmeye karar verdi. Ve Jack kısa zamanda, dilenmekten safdilleri kandırıp başlarındaki şapkayı yürütmeye kadar, yeni mesleğinin bütün inceliklerini öğrendi. Bu arada, bir sokak kavgasında tutuklanarak, üç gün içerde kaldı.

Sokak yasasının bir kuralı da, gerçek bir serserinin, Sierra Nevada'da tren deneyinden geçmiş olmasını gerektiriyordu. Söz konusu deneyi, çeteye yeni giren Jack'le French Kid de geçirmek zorundaydılar. Bir gece karanlıkta, Central Pacific Overland ekspresinin geçmesini bekleyen iki delikanlı, tren tam önlerinden geçerken atladılar. Tutunmayı beceremeyen Kid, tekerleklerin arasına kaydı, iki bacağı birden kesildi.

Jack London, çete reisi Bob'un ögüdüne uyarak trenin damına tırmanacak, Roseville'e kadar orada gittikten sonra, posta vagonunun arkasından inecekti. Roseville'deki polis memurunu kimsenin taktığı yoktu bu yüzden adı ineğe çıkmıştı. Ama Jack, bütün gece trenin damında kaldı; Sierra'lardaki tipiye orada atlattı, tünelleri damda geçti, Trucke'ye kadar inemedi oradan. Bütün hızıyla giden trenin üzerinde dolaşmaktan ödü patlamıştı. Bu korkusundan, Sacramento'da dönüşünü bekleyen çete arkadaşlarına hiç bir zaman söz etmedi. Çocuklar, 'Frisco Veledi' diye adlandırdıkları Jack London'u kutladılar, birinci sınıf serserilerin arasına katıldı.

Birkaç hafta Sacramento'da kalan Jack London, oradan da usanınca, bir yük gemisine atlayarak Oakland'a döndü. Şimdi, aradan üç yıl gelip geçmişti ama, Jack London'un kaderi değişmemiş ve yeniden rüzgârın önüne katılmış bir kuru yaprak örneği, oradan oraya savrulmaya başlamıştı.

Frank Davis'le birlikte Sacramento'da indiler. Ordu birliğinin Ogden'e doğru yola çıktığını öğrendiklerinde, akşam olmak üzereydi. Trucke'ye kadar Overland ekspresiyle gitmeye niyetlenen iki kafadar geri çevrilince, bu kez Doğu'ya giden bir trene binmeyi denediler. Frank işi becerdi, ama Jack ortada kaldı. Kurtuluşu bir yük trenine kapağı atmakta bulan Jack London, soğuğa rağmen derin bir uykuya dalarak ineceği yeri geçti. Uyandığında tren, Reno depolarına giden yoldaydı. O günü Reno sokaklarında öbek öbek birikmiş işsizleri seyrederek geçirdi. İş bulamamaktan yakının bu adamlar, ülkenin doğusuna yürüyecek bir topluluk düzenleme çabasıındaydılar. Her yer, sanayi ordusuna katılmak için çırpınan işsizlerle doluydu.

Jack, Frank'la buluşmak için sabırsızlanıyordu. Reno'daki işsizlerin toplanmasını bekleyemezdi, bir gün bir gece yol aldı, ertesi geceyi depoya çekilmiş

bir lokomotifte geçirdi. Yeniden bir yük trenine atladı, kömür furgonunun arkasındaki sahanlığa sığındı. Lokomotiften çıkan kıvılcımlar üzerine geliyordu. Bir ara pardüsüsü yanmaya başladı. Saatta altmış beş kilometre giden bir trende, rüzgâr altında ateşi söndürmek zor olunca, Jack London, pardüsüsünü de ceketini de çıkardığı gibi fırlattı attı.

Frank'la o gece, Winnemuka'da buluştular. Bir ara Reno'dan gelmesi gereken birliği bekleyecek oldular, ama doğuya yollanan bir yük treni görünce dayanamayıp o trene atladılar. İki gün sonra yeniden ayrılmak zorunda kalacaklardı. Jack London, gençlik anılarını yazdığında şöyle der: «Yol, Frank'ın canını sıkmaya başladı. Serüven ve olağanüstü heyecan yok olup giderek, yerini bizi bekleyen acı gerçeklere bıraktı. Frank batıya dönmek istiyor, ama ben, bu tecrübenin onun için hayırlı olacağına inanıyorum. Ufkunun açılacağına, işçi sınıfını yakından tanıyarak gün gelip onlardan daha iyi duruma geçtiğinde, rastlayacağı işsiz güçsüzlere merhametli davranmayı öğreneceğine inancım var. Bu akşam o batıya yollanacak, ben doğuya. Buradan Carlin'e kadar lokomotifte kömür kıracağım.»

Bu serseri hayatta Jack'ın en hoşuna giden şey tekdüzelikten kurtulmasıydı. Durup dururken inanılmaz bir olayla karşılaşmak, yolun dönemecinde beklenmeyen bir şeyle burun buruna gelmek.. Her günün olağanüstü bir yanı vardı. Her yarın, bir daha yaşanmayacak çeşitli, hızlı olaylarla doluydu. Gece-leri bir yük katarına atlıyor, yemek saatlarında ya lokantaların servis kapılarında dileniyor, ya da büyük caddelerde gelene geçene el açıyordu. Bu ara bir sürü berduş tanıdı, onlarla birlikte kaçak, trenlere bindi, indi; parasını ve tütününü bölüştü, sırasında dalaştılar, kâğıt oynadılar, mesleklerinin incelikleri üzerinde tartışmalara giriştiler.

Jack London en hızlı trenleri seçe seçe varacağı

yoru ulaşıırken, Nevada çölünde yapayalnız bir gece geçirdi. Yolunu kaybetmişti. Yılın ilk aylarıydı, tepeleri karla kaplı dağların üzerinden esen dondurucu rüzgâr Jack London'un soluğunu kestikçe o, ayazda barınak bulamamış bir serseri olmakla gururlanıyordu. Ağzına atacak lokma bulamadığı günler bir yana, gece yarısı vardığı şehirlerde rayların yanına uzanıp titreyerek sabahı ettiği çoktu. Lokomotifin hemen arkasında uzanacak bir yer bulduğu geceler, en rahat uyku çektiği zamanlardı. Ne var ki lokomotif arkasında uyumaya çalışmak demek, kızgın kül yağmurunda, kulak tırmalayan gacırtılar ve gucurtular arasında uyumaya çalışmak demektir. Bir keresinde açlıktan içi kazınan Jack London'a, gazete kâğıdına sarıh koca bir paket verdiler. Yemeğini rahatça yiyebilmek için kuytu bir köşe arayan Jack London paketi açtığı zaman uğradığı hayal kırıklığından ağlamaklı oldu. Çünkü, yemek zorunda kaldığı şey bir ziyafet sofrası artığı, bulamaç haline girmiş ve kokuşmuş bir pastaydı.

Jack London ona buna el açarken, masal anlatma sanatını geliştirdi (çünkü dilencilerin başarısı, anlattıkları şeyin çarpıcılığıyla ilişkilidir). Bir dilencinin, çaldığı kapı açılınca karşısına çıkan kişinin, ruh ve fikir yapısını bir çırpıda sezinleyerek onun yüreğini yumuşatacak hikâyeyi uydururvermesi gerekliydi. Bir gün Reno'da orta yaşlı saf bir kadının kapısını çalan Jack, kendini kaderin sillesini yemiş safdil bir genç olarak tanıttı. «Ben, dedi, kolay kolay el açmam. Dilenecek kadar alçalmam, çektiğim açlık yüzündendir. Bilmiş olun..» Kadıncağız açlığın insana her türlü kötülüğü yaptırabileceğini, onu ayıplamadığını söyleyerek Jack'ı mutfığa aldı, önüne güzel bir sofrayı kurdu.

Daha sonraları, bir gün Jack, Harrisburg'daki bir evin mutfak kapısını çaldı. Evin küçük hanımlarına kahvaltı hazırlanıyordu. Kızlar Jack'a acıyarak he-

men içeri aldılar, yemek odasına götürdüler. Rafadan yumurtalı, reçelli, kızarmış ekmekli sofralarına buyur ettiler. Jack'ın kaçın kurası olduğunu anlamaları imkânsızdı; çünkü, dört duvar dışındaki hayattan uzun boylu haberleri olmayan iki gencecik kız birlikte yemek yedikleri delikanlının yüzüne bakmaya bile cesaret edemiyorlardı. Jack bütün gece tren kovalamaktan bitkin düşmüş ve kurt gibi acıkmıştı. Hizmetçi, kızarmış ekmekleri ve yumurtaları taşıırken, o, kızlara hayretler içinde kalacakları hikâyeleri sıralıyor, sınırlı yaşantılarının sıkıcılığını, işten göz açamayan insanların alın terine batmış dünyalarından esip gelen havayla ferahlatmaya çalışıyordu. Jack London o sofraya sefasını hiç unutmadı. Kızlara gelince, belki de yaşadıkları sürece, Jack London'un anlattıklarından daha güzel daha içli şeyler duymayacaklardı.

Bazan işler sarpa sarıyor, tepedeki zengin evleri, artıklarını bile bu zavalh dilenciden esirgeyerek kapıyı yüzüne kapatıyorlardı. Jack London o zaman, şehrin yoksul mahallelerine iniyordu. Camsız çerçevelerine paçavralar gerili barakaların, kapıları gelenlere açık oluyordu. Ömür boyu iş görmekten yıpranmış analar, hiç bir zaman geri çevirmiyorlardı onu. Yoksullar, yoksullara verecek şey bulurlardı.

Bu güç günleri geçiren Jack London, sonraki yıllarda, aç bir köpeğin önüne kemik fırlatmanın acıma olmadığını açıklayacaktır. Acıma köpek kadar acıkmış bir insanın kemiğini o köpekle paylaşmasıdır.

Jack London'un en sevdiği şey, trenlerde çalışan memurlarla dalaşmaktı. Onlarla boğaz boğaza gelmek için fırsat kolluyor, serseriler kralı olduğunu onlara göstermeye can atıyordu. Karanlıkta fırlayarak, depodan çıkmak üzere olan Overland ekspresinin öndeki kömür vagonuna atlamak en büyük zevkiydi. Bir keresinde, kaçak bir yolcunun bindiğini gören memurlar treni durdurdular. Jack, yere atladı-

ğı gibi koşmaya başladı. Serserinin yeniden binmesi için, makinist treni yavaşlatmak pahasına kömür vagonuna geçti. Fakat, Jack'dan kurtulduğunu sanıp yerine döndüğü sırada Jack, tekerlekler arasına kaymayı göze alıp kömür vagonuna tırmandı. Tren yine durdu. Jack yeniden yere atladı, koşmaya başladı.. Köşe kapmaca bir süre devam etti. Jack atladı, makinist kovaladı.. Makinist kovaladı, Jack kaçtı. Paçayı kurtardığını sandığı an, başından aşağı bir kova su yiyen Jack London, trenden umudunu keserek karanlıkta kayboldu.

Zavallı serseri, yine de mutluydu. İki bin beygirlik lokomotifi, onca yolcusuyla Overland ekspresini tam dört kere durdurmak ne demekti? Kaçıp kovalamaca bütün gece sürmüş, peşine düşen memurlardan kurtulmak için, sırasında, iki vagonu bağlayan dingillere oturmuş vagonların altlarına kayıp oralara saklanmıştı. Bir mühendis, bir makinist, bir ateşçi, iki memur düşmüştü peşine. Ama on sekiz yaşındaki bu delikanlı mesleğinin ustası olduğunu ispatlamış, oyunu kaybederse bunun kendisine çok pahalıya mal olacağını bildiği halde elinden geldiği kadar kızıştırmıştı işleri.

Her şeyi göze alıyor, hareket halindeki ekspreslere athiyordu. Bir keresinde, yere öyle bir düşüş düşmüştü ki, geçen treni seyreden polis memurunun ödü kopmuştu.. Trenin en tehlikeli yerlerine tırmanıyordu. Kömür vagonunun önü en tehlikeli yerlerden biriydi. Çünkü, makinist istenmeyen yolcuların binmesi için raylara çarparak sağa sola savrulan demir bir gülle asıyordu buraya.

Ama Jack London'un hiç bir şeyden korkusu yoktu. Tehlikenin üstüne üstüne giderdi. San Francisco körfezini, kuvvetli lodos fırtınasında, kırık dökük bir yelkenliyle geçmek her babayığidin harcı değildi. Bunu ancak damarlarında Viking kanı dolaşan bir denizci yapabilirdi. Yine bir keresinde, trene at-

lamayı başaran Jack London, bir kar fırtınasının altında dağları aştı, kendisinden para sızdırmak isteyen bir memura, vaktiyle Lizzi Connellon'un armağan ettiği altın yüzüğü vererek paçayı kurtardı. Gecele-ri, ayaz fazlaysa yolculuğa ara veriyor, çekilmiş lo-komotiflerin birine girip uyuyordu. Genellikle kazan-ların üzerine çıkar, kavurucu sıcakta sabahı ederdi. Öğleden sonraları, zamanını şehir kitaplığında ge-çirir, geceleri en hızlı giden yük katarlarıyla haşır neşir olurdu. Jack London, o günlerdeki yaşantısı-nı, özene bezene şöyle yazar: «Bütün geceyi trende geçirmeye kararlıyım.. Göze görünmeden dingillere, dama, oradan trenin orta sahanlığına, vagon bağlan-tılarına tırmanmış trenin olanca görevlisini peşime takmıştım..» Gecenin ayazına karşılık gündüzün ka-vurucu sıcak Jack London'u harap ediyordu. Yüzü-nün derisi ateşte kavrulmuş gibi pul pul soyuluyor-du.

Geçirdiği zor günlerin türlü güçlükleri anıları arasında yer alır. Yetmiş üç sayfa tutan Yol Notların-da, Jack London'un olağan dışı yaşantısı ve pek de hoşla gitmeyecek ilişkileri sözkonusudur. Ne var ki, bir sürü sahtekârla haşır neşir olan Jack London'un yine de iyi huylu ve terbiyeli bir çocuk olduğu göz-den kaçmamaktadır. Bu notlarda tanıdığı çeşitli in-sanları tanıtmakta, aralarında neler konuştuklarını anlatmaktadır. İçlerinden bazılarının işi nasıl serse-riliğe vurduğunu anlatırken onlara has argoyu kul-lanan Jack London, dolaştığı şehirleri, gördükleri ve geçirdiklerini, serserilerin gözüyle yorumlamakta-dır. Jack London bu anılarını yük katarlarında, gar depolarında, meyhanelerde karalamıştı. Anılardaki tatlı ve kendiliğinden ortaya çıkıveren üslup, bir ya-zarın doğmakta olduğunu gösterir.

Yol Notları, Jack London'un içindeki enerji ve ne-şenin yansımasıdır. Hayatın büyüleyici ve yepyeni yanlarını bulmaya çalışan ihtirash ve güçlü bir gen-

cin gözlemleridir. Ama bu genç, aşırı heyecana dayanamayacak, zaman zaman sinirleri bozularak derin bir bunalıma düşecektir. Jack London Yol Notlarında, insanın kendini öldürmeye hakkı olduğundan söz eder. Bundan söz etmesi de, insanın aklına, dört yıl önce Benicia rıhtımından denize yuvarlanmasını getirir. Hani şu, kahramanlar gibi can vermeyi arzuladığı günü..

Kayalık Dağlar'ın en yüksek tepesini üstü açık bir vagonda, kar fırtınası altında geçen Jack London, iyi kalpli bir demiryolu memurundan Reno'dan yola çıkan General Kelly birliğinin, karşı yoldan gelmekte olduğunu öğrendi. Öğrenmesiyle, yük vagonuna atılması bir oldu. Yerlere serili hasırlar üzerinde seksen dört kişi vardı. Birbirlerine sokulmuşlar, ısınmaya çalışıyorlardı. Jack London, yarı şaka yarı ciddi küfreten adamların orasına burasına basarak geçti. Daracık bir yer bulup çömeldi. Böylece sanayi ordusuna katılmış oldu.

İyimser insanlardı bunlar; içlerinden bazıları Kongre'nin dertlerine çare bulacağına gerçekten inanıyordu. Bir kısmı bu gürültü ve patırtıdan çıkar uman serserilerdi. Geri kalanlar, Jack London gibi serüven arayan gençlerdi. Tren fırtınada yol ala dursun, onlar binbirgece masallarını yaşamaya başlamışlardı bile.. Seksen beş kişinin her biri, güzel bir hikâye anlatacaktı. Anlatacak şey bulamayan da mat-rağa alınacak ve herkese maskara olacaktı. Jack o gece dinlediklerini hiç bir zaman unutamayacağını söyler.

Reno birliği tam yirmi dört saat, fırtınayla cebelleşti. Kimse ağzına tek lokma atmadı. Öylece vagonda kapalı kalıp beklettiler. Nebraska ovalarına vardıklarında, aralarında para toplayarak Grand Island yetkililerine, «Kurtlar gibi acıkmış seksen beş çam yarmasına tez elden yiyecek bir şeyler» diye tel çektiler. Yük katarını Grand Island garında bekleyen

polis ve karşılama komitesi, önce konukları doyurdu, sonra geceyi geçirmeleri için otellere yerleştirdi. Ertesi sabah aldıkları emre uyan yetkililer, işsizleri eleriyle trene bindirip yola koydular.

Tren, sabahın birinde Omaha'ya vardı. Özel bir polis birliği gelenleri karşıladı. İşsizler topluluğu, kendilerini Council Bluffs'e götürecek nehir gemisine binene kadar, polis tarafından kollandı. Council Bluffs'den, General Kelly'nin kamp kurduğu Chautauque Park'a kadar sekiz kilometre yolu yürüyerek gittiler. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Bu arada Jack London, Swede adında bir gençle dostluk kurmuştu. Swede, sapsarı saçlı bir çocuktur; makinistti. Polis kordonu arasından sıyrılmayı başaran iki genç, barınacak bir yer peşine düştüler. Geniş kalasların altında, başlarını sokacak bir kovuk buldular. Jack, belki de hayatının en berbat gecesini orada geçirdi. Kerestelerin aralarından rüzgâr esiyordu. Yağmurda iliklerine kadar ıslanan Jack, bir türlü kuruyamadığı için titriyor, bir an önce günün ağarmasını bekliyordu. Sabahın beşinde Omaha'ya giden bir yük trenine bindiğinde ölü gibiydi. Karnını doyurduktan sonra şehri bir dolaştı, sonra Kelly'nin birliğine katılmak üzere yola çıkacak oldu. Ama, paralı bir köprüden geçmesi gerektiğinde eli kolu bağlı kalakaldı. Bereket versin, halden anlayan biri, ıkayıp Jack London'a yirmi beş sent verdi, o da Chautauque Park'a varıp General Kelly'nin ordusuna yazılabildi. General onu artçı birliğin en arka sırasına koydu.

Omaha'yla Chicago arasındaki demiryolları idaresi, General Kelly'nin birliklerini bedava taşımaya yanaşmıyor, bunun alışkanlık haline sokulmasından çekiniyordu. General'in birliklerini safdışı etmek için, trenlere hafiye doldurdular. Jack London ve arkadaşları tam iki gün iki gece, yağmur ve kar altında, demiryolu boyunca bekleştiler. Neden sonra Council

Bluff'lü iki genç kadın, bir zengin çocuğunu, babasının lokomotifini aşırmaya razı ettiler. Omaha'lı yardımseverler komitesi de hayvan taşımaya ayrılmış vagonları ordunun emrine verdi. Tren generalin kampına geldiğinde işler karıştı; çünkü, birlik trene sığacak gibi değildi.. Minnacık tren, işsizlerin üzüntülü bakışları arasında geldiği gibi gitti..

General Kelly bir süre boşuna çabaladıktan sonra, ordusunu Washington'a götürerek General Coxeyle birleşmeye karar verdi. Birlik, Omaha'lı ve Council Bluff'lü hayırseverlerin bağışladığı malzeme ve kumanyayı on iki kamyonu yükledikten sonra, yola çıktı. Birliğin yola koyuluşu görülecek şeydi. General Kelly, Council Bluff'lü heyecanlı bir vatandaşın armağan ettiği simsiyah bir ata binmiş, bayraklı ve flamalı birliğin başına geçmişti.. İkinci günün akşamı, Jack London'un kunduralarının tabanı sökülmüştü çorapla yürüyordu. Levazımdan, ellerinde postal olmadığını söylediler. Ertesi gün, ayakları su toplayan Jack London, durumu protesto etmek için yalınayak yürümeye başlayınca, levazım subayı ne yaptı etti delikanlıya bir çift postal uydurdu.

Iowa eyaleti halkı konukseverdi. Ordu, bir şehre girmeye görsün, halk, ellerinde flamalar ve bayraklarla yol boyuna diziliyor, gelenleri karşılıyordu. Kamp kurulunca ziyaretçiler akın etmeye başlıyor, gelenler kâh politikadan söz ediyor, kâh işçilerle birlikte marşlar söylüyorlardı. Jack London, anılarında, erkek sesleri arasında yer yer yükselen kadın seslerinden söz eder. Bu arada halkın, işsizler ordusu hakkında iyi şeyler düşündüğünü belirtir, bundan da bir gurur payı çıkarır. Gerçekten, işsizler ordusuna hakim olan dürüst ve güzel hava halkın ummadığı bir şeydi.

Hiç bir zaman disipline giremeyen, her türlü düzene karşı çıkan Jack London, bu kere de kendini yaşantısına uyduramamıştı. Geçtikleri yerlerde aklı

kalıyor, olan biteni görmeye can attığından hemen hemen her gece, nöbetçileri atlatarak kamptan tüyüyordu. Ayakları büsbütün beter olmuştu. Su toplayan yerler fazlalaştığından yürüme güçlüğü çeken Jack London, bir ara malzeme trenine sıkışmayı düşündüyse de, subaylar, yola dayanamayan bazı işçilerle birlikte onu da kamyona bindirdiler. Ne çare ki, Des Moines'a varınadan güçten düşenler kamyonlardan indirildi. Ayakları cerahatlanmaya yüz tutmuş olan ve bu yüzden çok acı çeken Jack bir adım daha atmaktansa deliğe tıklamak hayırlıdır, diye düşündü. Ama akıllı cezaevine de yatmayınca, gara gidecek gelip geçeni kendine acındırdı ve hayırseverin birine biletini aldırdı.

Des Moines'a vardıklarında, herkes ayaklarından yakınıyor, kimse daha ileri gitmeye yanaşmıyordu. İki bin acemi eri ne yapacaklarını bilemeyen Des Moines'lılar, onları terkedilmiş bir fabrikanın kazan dairesine yerleştirdiler. İki bin kişinin sorumluluğunu üzerine almak demek, onlara günde altı bin kap yemek bulup yedirmek demektir. Şehir belediyesi yetkilileri, ne yapıp yapıp onları bedava taşıyacak tren bulmanın yolunu aradılar, başvurmadık yer bırakmadılar. Ama hiç kimse onları bir sonraki mola yerine götürmeye yanaşmadı. Jack yiyip içip keyfediyor, kuvvet toplamak için çoğu zaman yan gelip yatıyordu. Sonunda şehir halkının ve ordunun yardımıyla, Des Moines ırmağını geçecek sallar yapıldı.

Elebaşları Jack olan on kişi bir araya geldi, bir tekne edindiler ve yalnız başlarına yola çıktılar. Böylece asıl gruptan bir ya da bir buçuk gün öncelik kazanarak, küçük bir şehre vardılar. Kendilerini «öncü tekne» olarak tanıtıp, geldikleri şehre hemen bir Amerikan bayrağı çektiler, sonra da arkadan gelecek ordu için kumanya hazırlığına başladılar. Tarımcılar erzak getirmeye başladı; ekibin başı olan Jack getirilenlerin içinden tütün, yağ, süt gibi şeyleri seçiyor,

konserve kutularını kenara yığıyordu. Bura halkının rahatı yerindeydi. Jack çiftçileri zor duruma düşürmediğini farkettiği halde hainlik etmiyor getirilen un ve fasulya çuvallarının fazlasını geri çeviriyordu. Erzakları boldu. Su yerine süt kullanıyor bol bol süt-lü kahve içiyorlardı. Jack London, bu davranışlarıyla, ordudaki arkadaşlarına kalleşlik ettiğinin farkındaydı, ama, on arkadaşı da bireyci kişiler olduklarından bal tutanın parmağını yalayacağını kabul ediyorlardı.

General Kelly çok öfkelenmişti. 'Öncü tekne'nin yolunu kesmek için arkalarından hemen bir yelkenli yollandı. Ama yelkenli, öncüleri yakalayamayınca, bundan vazgeçerek ülke halkını uyarmak için iki atlı çıkardı yola. Neden sonra Jack'la arkadaşları, şehir halkından yüz bulamayarak dönüp ordu birliklerine katıldılar. Anlatılanlara bakılırsa, Jack London, Amerikanın en zengin şehri sayılan Quincy'de günlerce el açmış, hemen hemen bütün arkadaşlarını giydirecek kadar elbise, iç çamaşırı, ayakkabı ve şapka sağlamıştı. Quincy'liler Jack London'un düzmece hikâyelerini ömürleri boyunca unutmamış olmalıdırlar. Jack London, ileriki yıllarda, dergilere hikâye yazmaya başladığında, onca hayal gücünü Quincy'de harcadığına yanacaktır.

Kim ne derse desin, bu davranış, orduya olan güveni sarsmaya yetti. Çiftçiler, tam otuz altı saat, birliklere bir lokma ekmek vermek istemediler. Bahar yaklaşıyordu. Güneş ortalığı daha bir ısıtıyor, topraktan mis gibi kokular yükseliyordu.. Sanayi ordusu, önce küçük birlikler halinde dağılmaya başladı, sonra yokolup gitti. Jack anılarında şöyle yazar: «Bu sabah tüyüyorum.. Açlık canıma okudu...» Dokuz arkadaşı da onunla birlikte tüydü. General Kelly üç beş adamıyla yola devam etti ama Washington'a ulaştığında güvendiği dağlara kar yağdığını öğrendi. General Coxey içeri tıkılmıştı. Coxey, zamanına göre

ilerici olan bir adamdı; işsizlere iş bulmak için, federal devletçe tedbirler alınmasını istemesi çevrenin canını sıkmış, Capitole'un özel çiçek tarhlarında yürüdüğü için, polis tarafından tutuklanmıştı.

Jack London Jacksonville'e, oradan Mason City'ye geldi. Büyük baş hayvanların taşındığı bir vagona gizlenerek Chicago'ya ulaştı. Şehir postanesinde, adına gelmiş bir mektupla, dört tane birer dolarlık kâğıt para buldu. Paraları Eliza göndermişti. Hemen bir eskici dükkânına dalarak, ayakkabı, şapka, pantolon, parası elverdiği kadar giyecek ve ne bulduysa aldı. Akşam güzel bir tiyatro seyretti, şehri dolaştıktan sonra on beş sente kıyıp, geceyi rahat bir yatakta geçirdi. Oakland'dan ayrıldığından bu yana yatak yüzü görmemişti. Ertesi gün Michigan gölü kıyısında Saint - Joseph'de oturan Mary teyzesine gitmek üzere vapura bindi. Mary Everhard Flora'nın ablasıydı evli ve çoluk çocuk sahibiydi. Jack, bir kaç gün teyzesinin rahat evinde kaldı bol bol yazı yazdı, Mary teyzesine naz etti, bu arada patlayıncaya kadar da yedi içti. Aklına estikçe teyzesine yardım ediyor, onlara uzun yol hikâyeleri anlatıp şaşkına çeviriyordu.

Jack London cambazlara taş çıkartan bir ustalıklarla, o tren senin bu tren benim, atlara atlara New York'a vardığında, yaz ortasıydı ve sıcaklar bastırmıştı. Sabahları öğlene kadar dilenerek ekmek parasını çıkaran Jack London öğleden sonra otelinin hemen yanındaki küçük alana gidiyor, çimenliğin gölge bir yerine uzanıp serinliyordu. Öğleden sonraları kendine ayırmıştı. Bir yandan bardak bardak buz gibi süt içiyor, bir yandan da içinde baskı hatası olduğu için ucuza kapattığı kitapları okuyordu.

Bir gün sokakta dolaşırken, kaldırıma oturmuş, kâğıt oynayan çocuklara rasladı. Onları seyrederken, çocukların biri 'Poliiiiis' diye haykırdığı gibi fırladı, herkes çilyavrusu gibi dağılıverdi. Jack London, koltuğunun altında kitabı, ağır adımlarla yoluna devam

etmeye hazırlanırken nereden çıktığını anlayamadığı bir polis dikildi karşısına, başına bir cop yiyen genç adam yere devrildi. İyice sersemlemişti, ama, doğrulduğu gibi kaçmaya başladı.. Sanki tek eksiği, polise karşı koymaktan bir de otuz gün içerde yatmakmış gibi...

Hemen iki gün sonra bir yük katarına gizlenmenin yolunu bulan Jack, Niyagara'ya vardı. Çağlayanın haşmeti karşısında büyülenmişti sanki.. Akşamlara kadar orada kaldı. Niyagara'nın karşısından ayrılıp köye döndüğünde, vakit geceyarısına yaklaşmış, ay çıkmıştı. Jack London, o geceyi bir tarlada geçirdi. Sabah, şafak sökerken uyandı ve yeniden çağlayanı seyretmeye döndü. Yolda üç kişi çıktı karşısına: İki yanında iki dilenciyle bir polis. Jack London'a neyin nesi olduğunu, nerede kaldığını sordu. Jack geceyi geçirdiği yeri gösteremeyince, yersiz yurtsuz takımından sayılarak Niyagara Falls cezaevini boyladı. Sabah, on altı berduş yargıç karşısına çıkarıldılar. İki yargıçla iş görmesi gerektiği halde tek yargıçla duruşma açan mahkemede, tutukluların yalnızca adları okundu ve acele tarafından otuzar gün hafif hapis cezasına çarptırıldılar.

On altı kişiyi sekizerlik iki gruba ayırdıktan sonra, Jack London'u iri yarı bir zenciyle birlikte kelepçelediler. Niyagara Falls sokaklarından öylece geçirilen tutuklular, trene bindirildi. Jack London hemen arkasındaki adama tütününden sununca, cezaevlerini ve orada olup bitenleri iyi bilen bu adamla dost oluverdiler. Gittikleri yer Erie Bölge Cezaeviydi. Otuz günlük yeni yaşantısına, sıfır numara traş ve çizgili bir üniformayla başlayan Jack London, hemen ertesi sabah, diğer tutuklulara katılarak kanaldaki gemilerden yük boşaltmaya başladı.

Cezaevinde sade suya tirit yiyorlardı. Haftada bir de tavşanın suyunun suyu bir et yemeği çıkıyordu önlerine. İki ağır iş gününden sonra, Jack Lon-

don'un tren arkadaşı imdadına yetişti. Cezaevinde eski ahbaplarını bulan adam, ne yapmış etmiş, bir gardiyanlık koparmıştı. Şimdi Jack'ı de yanına almak istiyordu. Jack London'u, tutuklulara su ve ekmek taşımaya memur ettiler, bu arada disiplini de kollayacaktı. Jack kalan ekmekleri kitap, tütün, çengelli iğne ya da çorap lâstiğiyle değişiyor, bunları da et karşılığı yaşlı tutuklulara veriyordu.

Böylece, cezaevinin içinde olup bitenler gözünden kaçmıyordu. Deliren tutukluları, kamçılana kamçılana taş merdivenlerden aşağı yuvarlanan zavallıları, yediği dayaktan bayılanları hep bu günlerde gördü. Yerlerinden kımıldamak olanağından yoksun bu et yığınlarına çektirilen tarifsiz azabı yaşadı. Jack London Erie Bölge Cezaevinde kaldığı sürece gardiyanlarla, tutuklularla dostluk kurdu. Böylece ayrı çevrelerden, ayrı hayat şartlarından gelme yüzlerce kişi tanıdı, onların düşüncelerinden dillerine, tarihlerine kadar her şeylerini öğrendi. Bütün bu süre içinde, kendisini gardiyan yardımcılığına getiren arkadaşıyla arasını bozmamaya çalışıyordu. Birlikte, cezaevinden çıktıktan sonra yapacakları soygunları tasarlıyorlar, kavuşacakları paranın hayalini kurarken heyecanlanıyor, yerlerinde duramaz oluyorlardı.

Otuz günlük cezalarını tamamlayan iki arkadaş, cezaevinden çıkar çıkmaz ihtiyaçları olan üç beş kuruşu Buffalo'nun ana caddesinde el açarak sağladılar. Sonra önlerindeki ilk meyhaneye dalarak birer bira getirttiler. Jack getirilen bir bardak dolusu köpüklü birayı, arkadaşının önüne itti, yerinden fırladığı gibi, meyhaneden çıktı, arkadaki çiti atlayarak bütün hızıyla tren istasyonuna doğru koşmaya başladı. Arkadaşı ne olduğunu anlayana kadar, o Batı'ya giden bir yük trenine atlamış kimseciklerin göremeyeceği bir köşeye sinmişti bile..

Jack London, Kanada'ya kadar olan dört bin sekiz yüz kilometrelik demiryolunu, bir kaç ayda aşı-

bildi. Bu arada polisle başı derde girmede değil.. Ama hep geniş hayal gücü yardımına koşuyor, polise, anlattığı son derece inandırıcı hikâyelerin yüzüsuyu hürmetine, bir serseri olmadığına inandırıyor. Beri yandan, Fransızca bilmediği ve Kanada köylüleri serserilerden çok ürktüğü için, aç kaldığı da oldu. Gecelerini buz gibi yük vagonlarında geçirerek, gündüzleri sokaklarda dolaşıp dilenerek karnını doyurmaya çabaladı. Çektiği bunca sıkıntıya rağmen, serüven tutkusunu söküp atamıyordu içinden. Öyle ki, bin altı yüz kilometrelik bir yolu aynı kömür vagonunun içinde gitmek bile Jack London'a pes dedirtmemiştir. Tren durdukça, vagondan inip istasyon yakınlarında dileniyor, sonra kömür yığınının içine dönerek, çevresini seyrede seyrede karnını doyuruyordu. Sonunda, Vancouver'e vardı. San Francisco'ya hareket edecek olan, Umatilla adındaki gemiye tayfa yazıldı.

## Üç

Kim ne derse desin, Jack London'da ilk sosyalist fikirler, toplumbilimcilerin sınıfsızlar, yaşama olanaklarından bütünüyle yoksun kişiler diye adlandırdıkları insan kitleleri arasında yaşamasıyla yeşermiştir. Jack London o zamana kadar, aşırı bireyciydi. Öyle olmasa, bal tutan parmağını yalar gerekçesiyle General Kelly ordusundaki kader arkadaşlarına oyun oynamaz, onların nafakasını kendisi gibi bencil dokuz kişiyle bölüşmezdi. Öyle olmasa, cezaevinde gardiyan olmayı başardıktan sonra, bundan çıkar sağlamaya çalışmaz, artakalan ekmekleri tutuklulara tütün, et ve öteberi karşılığı dağıtmazdı. Jack Lon-

don sağlam yapılı bir insandı, taşı yese öğütürdü. Her geçen yıl daha da gelişiyor, en zor uğraş bile onu yıldırılmıyordu. Bütün yaşantısı boyunca durup dinlenmeksizin didinmesini, üstün beden yapısına borçludur. Doğanın kendisini güçlüler arasına sokmasından kıvanç duyardı.

Toplumsal sınıfların dışına itilmiş kişiler arasına katılan Jack London, zamanla başka türlü düşünmeye başladı. Önceleri, orası senin burası benim dolaşan serserilerin, sorumluluktan kaçan, serüven peşinde dolaşan kişiler, hiç bir işe yaramayan kimseler, çılgınlar ya da sarhoşlar olduğunu sanırdı. Gerçi, bu kitlenin içinde hiç bir iktisadi sistemde yaşamaya yatkın olmayan, kendi kendine bile faydası dokunmayacak insan bozuntuları yok değildi. Değildi ama, içlerinden çoğu hayata işçi ya da denizci olarak iyi niyetle atılmışlar, kaderin sillesini yiye yiye bu hale düşmüşlerdi. Suratlarına kapatılan kapıların önünde, buz gibi yük vagonlarında titreye titreye anlattıkları hep birbirine benziyordu. Jack London'un dilendiklerinde ortak olan yan, bütün bu insanların hayata, iyi niyet ve umutla atıldıkları ve günün birinde kendilerini toplumun dibinin dibinde, batağa saplanmış bulduklarıydı.

İçlerinde, bakımsız, makinelere elini ayağını kaptırmış olanlar vardı. Bundan böyle işe yaramayacakları gerekçesiyle patron tarafından kapı dışarı edilince, anlatılmaz bir yoksulluğa düşmüşlerdi. Havasız işyerlerinde günde on dört saat çalıştırılarak sağlıklarını kaybedince çürüğe çıkarılanlar, yaşlandıkları için yerlerini gençlere kaptıranlar hep bunlardı. Yeni hayat şartlarının yok olmaya mahkûm ettiği işlerde çalışanlar, gelişime ayak uyduramayan eski zanaat erbabı, yerlerini makineye kaptıran el işçileri, iktisadi buhranda kapanan iş yerlerinden artakalanlar ve iş bulamayanlar... Tekniğin yeniliklerine ayak uyduramamak kendi kusurları değildi. Çalışma olanacağını ve cesaretini kaybeden bu ortada kalmış in-

sanlar, mezbelelerde çile çekmektense işi serseriliğe dökmüşlerdi. Ücretlerini artırmak, iş saatlerini düzene sokmak için direnişe kalkıştıklarında yerlerini açığözlere kaptırıp kara listeye geçmek olmuştukaderleri.

Jack durumu kavırıyordu. Beş, on, haydi haydi yirmi yıl sonra onun da sonu buydu. Yerini güçlü kuvvetli bir gence kaptıracak, şehrin teneke mahallelerinden birinde ömrünün tükenmesini beklemek zorunda kalacaktı. Gördüklerinden çıkardığı sonuç şuydu. Beden işçisinin yeri kolayca doldurulabildiğine göre, işi fikri çalışmaya dökmek gerekti. Sonra, bu toplumda aksayan bir yan vardı. Jack London onu da farketmişti. İnsanların en verimli yıllarından faydalandıktan sonra açlıktan öleceklerini bile hesaba katmadan onları silkeleyip atan bu ekonomik düzen, kusurluydu. Kişiyle ailesinin felâketini hazırlayan bir düzen, toplumun iflâs etmiş olduğunu gösterirdi.

Jack London, Oakland'a tamamen değişik davranış ve fikirlerle döndü. Hayatı başka bir gözle görüyor, yeni bir şeye inanıyordu artık. Ama, inandığı bu yeni şeyin ne olduğunu uzun boylu bilemiyordu. İşte o zaman Profesör Chaney'den miras kalan yanı ağır basmaya başladı ve kendini aydınlatabilecek olan kitaplara yöneldi. Orası senin burası benim dolaştığı günlerde, arkadaşlık ettiği kimselerden sendika, sosyalizm, işçi dayanışması gibi sözler duymuştu ya, işe bu sözlerden başlayacaktı..

İlk öğrendiği şey, çağdaş sosyalizmin, öz anasından kısa bir süre önce doğduğu oldu. Yeni bir kavramın gelişmekte olduğu yıllarda yaşadığına sevinen Jack London kendini yeni bir düzenin kurucularından sayıyordu. En iyi zamana raslamış olduğuna inanıyor, bu inanç heyecanını kamçılıyordu. Kısa bir süre içinde, devrimleri insanların değil, ekonomik koşulların gerçekleştirdiğini öğrendi. Çağdaş sosyalizmin anası Fransa, kokuşmuş bir krallığa başkaldırmıştı

ama, ondan aşığı kalmayan bir burjuvaziye saplanmıştı. Makine denen araç, iş saatlerini uzattıkça uzatmış, ücretler düşüp de belirli aralarla tekrarlanan serbest rejime özgü işsizlik ortaya çıkınca işçi kitlesinin içinde bulunduğı şartlar, 14. ya da 15. Lui çağlarından bin beter olmuştu.

Jack London, Babeuf'ü Saint Simon'u, Fourier ve Prudhon'u okumakla, özel mülkiyeti eleştiren ilk eserleri tanıdı, sosyal sınıflar arasındaki ayrıma ilk parmak basan incelemeleri okumuş oldu. Bu yazarlar, özel mülkiyetin esasının çalışmaya dayandığı görüşünü, miras müessesesinin ortadan kaldırılmasını savunurken, sosyal reformların hükümetler tarafından yapılması gerektiğı fikrinde birleşiyorlardı. Jack London, okuduğı kitaplardan notlar çıkarıyor, kimsenin kimseyi sömüremeyeceğı bir sanayi toplumunu öngören yazarların amaçlarını özetliyordu. Herkesin iş bulabileceğı, herkesin çalışacağı bir toplumun ana hatlarını belirten bu yazarlar devrimin yollarını açıyorlar, ama sosyalist bir devlet kurmanın çaresini bulamıyorlardı. Bütün umutları, patronların Hristiyanlık ilkelerinden hareketle sosyalizmin uygulamasına geçebilecekleriydi.

Jack London, işi felsefeye vurmuş serserilerle arkadaşlık ettiğı sıralar, Komünist Manifestosu diye bir şeyden söz edildiğini duymuştu. Hemen bu manifestonun peşine düştü, arayıp buldu ve okudu. Kafasının içinde birbirine girmiş fikirler bir anda aydınlığa kavuşmuştu. Marks'ın düşünüş biçimi aklına yatkın geldi ve bu tutumu benimsedi. Böylelikle, sadece sosyalist devlet kurabilmenin metodunu bulmakla kalmayacak, iktisadi sebepler ve tarihi zorunluluklara dayanarak, insanları bu sistemi benimsemeye zorlayabilecekti. Jack London, o günlerde not defterine şunları yazmıştır: «İnsanlık tarihi, baştanbaşa, sömürenlerle sömürülenlerin kavgasıyla dolu.. Darwin'in incelemeleri nasıl insanoğlunun gelişimini gösteriyor-

sa, sınıflar arasındaki bu kavganın tarihi de, bizlere iktisadi uygarlığın gelişimini göstermektedir.»

Jack London, Komünist Manifesto'sunu okudukça, bilimsel sosyalizmi tanıdı. Bu iktisadi düzende, miras kurumunun ve toprak mülkiyetinin kökünden yok edildiğini öğrendi. Bilimsel sosyalizmde, fabrikalar, üretim ve taşıma araçları, Devlet'e ait olacaktı. Tüketime yarayanların dışındaki bütün mallardan, herkes birlikte faydalananacaktı. Jack London, Manifesto'nun, dünya işçilerine yaptığı çağrının üzerinde durmuş, bu bölümün altını çizmiş; sosyalizmin dünyadaki en güzel şey olduğuna inanmıştı.

Hayatını beden gücüyle değil de fikri yeteneklerinden faydalananarak kazanmaya karar verince işi bu yola döktü. Trenlerde serserilerle arkadaşlık ettiği günlerde not ettiklerini belki de bunun için saklamıştı. Ancak hikâye yazarsa mutlu olabileceğini, kafasının içinde yığılan çeşitli fikirleri kâğıt üzerine dökmesinin gerektiğini kesinlikle biliyordu artık. Jack London gencecik yaşında böylesine önemli bir karar verdiğinde, belki yine profesör Chaney'den miras kalan yanının etkisinde kalmıştı. Astrolojik yorum adı altında, saf hayale dayanan binlerce kısa hikâye yazmış olan profesör Chaney'in oğlu elbette sürüyle hikâye yazabilir, hayatını pekâlâ bu yeteneğinden faydalananarak kazanabilirdi.

Jack London, Kaliforniya'daki Berkeley Üniversitesini seçerken, buranın yakınlığı kadar, bazı tanıdıklarının bulunmasını hesaba katmıştı. Orta öğrenimini tamamlamadığı için, üniversiteye girebilmesi üç yıl daha öğrenim yapmasını gerektiriyordu.

Bunu göze alan Jack London, on dokuz yaşında, Oakland High School'unun birinci sınıfına yazıldı. Sirtında, lâcivert, biçimsiz, buruşuk bir elbise vardı. Yünlü kumaştan bir gömlek giymişti, kravatsızdı. Kaba saba görünümlüydü, yüzü güneşten kavrulmuş, saçları darmadağınktı. Boyuna tütün çığniyordu. Ser-

serilik günlerinden kalma bu alışkanlığını, Oakland'a döndükten sonra da, çürük dişlerinin ağrısını dindirdiği gerekçesiyle bırakmamıştı. Eliza, bu alışkanlıktan vazgeçerse dişlerini yaptıracaklarını söyleyince, Jack London, bembeyaz ve pırıl pırıl dişlere sahip olmanın sevinciyle razı olmuştu. Jack London'un, diş fırçası denen şeyi tanınması o günlere raslar.

Jack London, dilencilik ettiği sıralardaki alışkanlıklarını kolay kolay bırakamamıştı. Okulda, sırasında otururken arkaya kaykılır, bacakları upuzun, iki eli cebinde, gözlerini karşıdaki bir noktaya dikerdi. İkide bir sağa sola bakınır, bazan yüzünü kasvet basar, ama hemen toparlanıp yeniden gülümsemeye başlardı. Kendisine soru sorulduğunda, yerinden zar zor doğrulur, ayakta durabilmek için destek arar gibi iki elini sıraya dayardı. Cevapları en kısa tarafından, duyulmayacak kadar alçak bir sesle verirdi.

Sınıf arkadaşları on dört on beş yaşlarında çocuklardı. San Francisco'dan ötesini bilmeyen bu kızlarla oğlanların hemen hepsi, varlıklı aile çocuklarıydı. Jack'ın yanında bebek kalıyorlardı. Jack London eğitimin, insana üstün bir nitelik verdiğine inanıyordu ya, yine de fransızca, Roma tarihi, cebir gibi derslerin gerekliliğinden şüphe ediyor, bunları değersiz buluyordu. Bu derslerden sıkıldığını gizlemiyor, arkadaşlarına tanımadıkları bir dünyanın varlığından söz ederek, kendisini en çok çeken şeyin bu dünya olduğunu söylüyordu. Sınıfındakilerle bağdaşmak için büyük çaba harcayan Jack London, yine de bunu yapamadı. Aralarında konuşan çocukları dinliyordu dinlemesine, ama içlerinden biri ona bir şey sormaya görsün, hemen kaçıyordu. İlk kez Bayan Ina Coolbrith'in farkettiği ruhsal çelişkiye düşmüştü yeniden: Aşırı bir kendine güven duygusunun yanı sıra beliren, aşağılık duygusuyla karışık bir utanç. Sınıf arkadaşlarından biri gelip de Jack London'dan aralarına katılmasını istediğinde, Jack, çocuğu kötümserlikle

geri çeviriyor ve bu kez onlara karşı açıkça kin beslemeye başlıyordu. Arkadaşları, Jack'ın bu davranışlarına üzüyorlar, onu anlamaya çalışıyorlardı. Aynı sınıftan Georgia Loring Bamford, okul yıllarından söz ederken, bazı günler Jack London'un yüzünün çocuksu bir parıltıyla ışıldığını anlatır. Ama, geri kalan zamanlarda bir köprü altı serserisinden farkı yoktur; bu haliyle fiyaka da yapmaktadır üstelik. Jack London kasketini paltosunun cebine tıkar, okul paydos olunca bunu başına ilâştirip kollarını sallaya sallaya çıkıp giderdi.

Oakland Lisesi, Jack London'u öğrencilerinin arasına aldıysa da Jack, arkadaşlarının yaşama düzenine katılmaktan uzaktı. John London, demiryolları grevinden faydalanarak garda bir polislik bulmuştu ama, Jack yine de kendi ihtiyacını karşılamak zorundaydı. Bu yüzden Cumartesi ve Pazar günleri ne iş bulursa kabul ediyordu, bahçelerde çim biçip halı dö-vüyor, ev hanımlarının alışverişini yapıyordu. O yıllarda, Eliza paraca biraz rahatlamış, Jack London'a yardım edebilecek duruma gelmişti. Kardeşinin okul kitaplarını o alıyordu. Okula gidip gelmesi için ona bir de bisiklet uydurdu. Buna rağmen Jack'ın cebinde bir kuruş bile para kalmıyordu. Oakland Lisesinin kapıcısının yardımcı aradığını duyan Eliza, Jack'ı hemen bu işe yerleştirdi. Jack London, ders saatlerinden sonra okulu silip süpürüyor ve muslukları temizliyordu. Yıllar sonra Jack London'un kızı da aynı okulda okuyacak ve Jack, kızına, bu okulun bütün çinilerinde hakkı olduğunu söyleyecektir.

Günün birinde Jack London'u, bir kaç serseriyle Brodway meyhanelerinden birine girerken gören lisesi kızlar, haberi okul arkadaşlarına yetiştirince Jack London'un ayak takımından kimselerle düşüp kalktığı söylentisi yayıldı. Böylece o sıralar okul kapıcılığına yükselmiş olan Jack'la arkadaşlarının arasındaki uçurum daha da derinleşti.

Bereket versin, tam o günlerde, Jack London'un Bonin adaları üzerine yazdığı makale, edebi nitelikte bir öğrenci dergisi olan *The Aegis*'de yayınlandı da, Jack London okulun her şeye rağmen faydalı bir yer olduğuna inandı. 1895 yılının Ocak ve Şubat aylarında yayınlanan bu makale, üslûbundaki sıcaklık, tazelik ve canlılığı, aradan uzun zaman geçmiş olmasına rağmen kaybetmemiştir. Balina filusunun ve adaların anlatılması çok canlıdır. Ele alınan kişiler insancıl ve sevimlidirler. Yazıda, baştan sona kadar müzikli bir dil hakimdir. Jack London'un Oakland Lisesindeki İngilizce öğretmeni, genç çocuğun üslûbundaki sadelik ve içtenliği basitlik olarak nitelendirdiği ve ötedenberi London'daki atılımlardan, heyecan ve doğa aşkından nefret ettiği için, yayınlanan makaleyi olumsuz bir dille eleştirdi. Bu eleştiriye rağmen, Mart ayında *The Aegis*'de, yine Jack London'un «Sakaicho Hona Asi ve Hakadaki» başlıklı bir yazısı yayınlanacak, bunu «Frisco Kid» ile «Ve Frisco Kid Dönüyor» adlı yol hikâyeleri izleyecektir. Son iki hikâye renkli bir dille yazılmıştır. Yollara dökülmüş avare çocukların iç dünyalarını bilinçli bir şekilde anlatmaktadır.

Demiryollarındaki grev sona erince, John London işinden oldu; ailenin bütün yükü yeniden Jack'ın sırtına yüklendi. Bundan böyle, daha da fazla çalışması şarttı. Üstüne başına, beş para bile harcamadığı için, günden güne daha perişanlaşıyor, acınacak bir hal alıyordu. Uykusuzluk ve gıdasızlıktan ötürü sinirli olmuştu. Bitkin ve tedirgin hali, arkadaşlarının gözünden kaçmıyordu. Öğrenciler sonunda, Jack London'un yazdığı yazılardan, zamanında tayfalık ve dilencilik ettiğini öğrendiler. Bunu öğrenmeleriyle, kızların Jack'dan kaçışmaları bir oldu. London'un yazar oluşu, yaşantısındaki kendine özgü garip yanları hoş görmeleri bir yana, onu herkesten ayrı, bambaşka bir yaratık saymalarına sebep olu-

yordu. Yazılarını geceleri boş kaldığı zamanlar yazan Jack, belediye kitaplığından ailesinin bütün fertleri adına altı kitap birden alıyor, böylece bol bol okuyabiliyordu. Gün boyu oyalanacağı hemen hemen hiçbir şey yoktu: Dostluk, aşk, güneş altında oturacak bir yer.. Bunlar başkaları içindi.. İşte bu nedenle, Jack London, açık oturumlar düzenleyen Henry Clay derneğine girdi.

Henry Clay derneği, Oakland'lı fikir adamlarının toplandıkları tek yerdi. Jack London bu derneğe yazılmakla, çevrelerinde olan bitenlerle gerçekten ilgilenen genç öğretmenler, doktor, avukat, öğrenci ve sosyalistlerin arasına girmiş oldu. Bu insanlar, benzerlerini üstlerine başlarına değil, fikri yeteneklerine göre değerlendiriyorlardı. Jack, ilk bir iki toplantıda ortalara çıkmadı ama sonradan tartışmalara katılmaya başladı. Dernek üyeleri, Jack London'un düşüncüsündeki açıklık ve mantığı hemen farkettiler. İrlandalılara özgü güçlü mizahı, canlı yol ve deniz hikâyeleri ilgilerini çekti. Arkadaşlığını hoş ve eğlenceli buluyorlar, sosyalizme karşı duyduğu aşırı tutkuya, bu alandaki bilgisine içtenlikle eğiliyorlardı. Sonunda, o yılların Jack London'u için büyük önem taşıyan bir şey oldu, bütün bu insanlar Jack'ı sevmeye, onu kendilerinden biri saymaya başladılar. Arkadaşlarından gördüğü sıcak ilgi, Jack'ı utanççılığından, kötümserliğinden, kısacası umutsuzluktan kurtardı. Fikirlerini açık açık, çekinmeksizin, göğsünü gererek açıklamaya başladı. Sonunda, çağdaşları arasındaki yerini bulmuştu.

Derneğin üyeleri arasından Jack London'un en sevip saydığı Edward Applegarth'dı. Edward Applegarth, esmer, ince yapılı bir gençti, Oakland'a yerleşmiş kültürlü bir İngiliz ailesinin oğluydu. İnce bir zekâsı, ezici bir mantığı vardı. Jack'la hemen hemen aynı yaşlardaydılar, fikrî yönden de birbirlerinden aşağı kalmıyorlardı. İki arkadaş boş saatlerinde uzun

yürüyüşlere çıkar, fikir tartışmalarına girişirlerdi. Applegarth Jack London'u, ne idüğü belirsiz, terbiye ve görgüden yoksun, kaba saba bir genç olarak görmüyor, tersine onu zeki ve canlı buluyordu. Orası senin burası benim gezmesinin nedenini, yoksulluktan kurtulmak için gösterdiği çabaya bağlıyordu.

Bir gün Applegarth, Jack'ı tutup evine götürdü, kızkardeşi Mabel'le tanıştırdı. Jack London yine kendinden kurtulamayarak, ruh yapısına hakim olan aşırı heyecan yüzünden, daha evin eşğine adımını atar atmaz Mabel'e aşık oldu.

Mabel Applegarth, iri mavi gözlü, bol sarı saçlı, saf bir yaratıktı. Jack, bakışlarında içli bir anlam gizlenen bu kızı, incecik sapının ucundaki altın renkli bir çiçeğe benzetirdi. Mabel tatlı bir sesle konuşur, billür kahkahalar atardı. Jack, kendisinden üç yaş büyük olan Mabel'i her şeyin üzerinde görür oldu. Mabel süse düşkün değildi, iddiasız ve dürüst bir kızıydı. Kaliforniya Üniversitesinde okuyor, İngilizce kurslarına gidiyordu. Jack bu güzel başın içinde bunca bilginin yığılmış olmasına şaşıyor, Mabel'in seçkin ve kusursuz davranışları karşısında hayranlığı daha da artıyordu. Kendini sanata ve incelemelere vermiş olan bu güzel kızı, tapılan fakat erişilemeyen kutsal bir varlık gibi görmeye başladı. Mabel'in, dostluğunu kabul etmesi bile ona yetti. Genç kız Jack'ın, sertlikten bir anda içlilik ve inceliğe dönüşen, tatlı sert, erkek yaradılışından hoşlanmıştı.

Jack London, Applegarth'lara sık sık gelip gider oldu. Her yanı kitap ve tablo dolu, girintili çıkıntılı büyük bir evdi burası. Jack ev sahiplerinin konuşmalarını, hareketlerini dikkatle inceliyor, yeni yeni tanıdığı bu dünyaya ayak uydurmaya çalışıyordu. Kısa zamanda, konuşurken kullandığı bayağı sözlerden kurtuldu, yaylana yaylana yürümeyi bıraktı, kaba saba hallerini düzeltti. Henry Clay derneğinin başka üyelerinin evlerine de çağrılan Jack, oralarda yere

kadar elbiseler giymiş kibar kadınlar tanıdı. Bir elinde çay fincanı, onlarla, şiirden, dilbilgisinin inceliklerinden konuştu. Kaba saba hali yok olmuştu artık, güzel yüzü pırıl pırıl bir gülümsemeye aydınlanmıştı. Yeni arkadaşlarına derin bir sevgi besliyordu. Oakland Lisesi öğrencileri, Jack London hakkındaki övgüleri duyup bu sevimli çocuğun parlak bir geleceği olduğunu işittiklerinde, kulaklarına inanamadılar, Jack London'u yücelten büyüklerin akıllarını kaçırdıklarından şüphelenir oldular.

Pasifik kıyılarının ilk toplumcu örgütü olan, Oakland Sosyalist Partisi, Jack London'u toplantılarına çağırırdı. Jack bu toplantılarda, vatanlarından sürülmüş Alman sosyalistleri ve bu arada da, İngiliz sosyalist işçi partisinden Austin Lewis'le tanıştı; bu olgun ve toplumcu fikirlerle yoğrulmuş beyinler, genç çocuğun zekâsının bilenmesine yardım etti. Oakland Sosyalist Partisi, fikir adamlarının partisiydi. Akşamları, birer bardak bira içerek müzik dinleyen üyeler, iktisadi politikadan söz ediyorlar, aralarında tartışıyorlardı. İçlerinde tek işçi üye bile yoktu, sınıf kavgalarıyla uzun boylu ilgilenmeyen varsayımcılardı bunlar. Buna karşılık Jack, yeni arkadaşlarının dostluğundan hoşnutsa da, sosyalizmin yalnızca fikir adamlarının işi olduğuna inanmıyordu. Sınıf kavgalarını yürüterek devrimi ve Karl Marks'ın, uygarlığın ikinci çağı olarak tanımladığı işçi devletini kuracak gücün, işçiler ve sendikalar olduğunu düşünüyordu.

Jack London, artık işçi toplantılarına katılmaya başlamıştı. Sendikalarda sosyalizmden söz ediyor, City Hall Park'da verilen söylevleri izliyordu. Bir öğleden sonra toplantının heyecanına kapılan Jack London, ortaya çıktı. Toplanmış olan kalabalığa, kapitalizmin örgütlü bir soygun sistemi olduğunu açıklayarak, bu düzenin, işçinin gırtlığına basıp meteliğine kadar aldığını anlatmaya başladı. On dakika ya

konusmuş ya konuşmamıştı ki Broadway'in ana caddesinde nal sesleri duyuldu, koyu renk bir polis arabası gelip parkın kapısında durdu, iki polis Jack'ın yakasına yapıştı. Onu kalabalığın ortasından geçirerek, arabaya tıktılar; demir kapılarını sürgüleyerek, Jack London'u Oakland sokaklarından geçirip cezaevine attılar. Jack, itiraz edecek oldu; Amerika sınırları içinde herkesin açıkça konuşma hakkına sahip olduğunu, sosyalistliğin de suç sayılmadığını söyledi. Ama polisin cevabı şuydu: «Olabilir.. Olabilir ama, izinsiz konuşmak suçtur.»

Oakland gazeteleri haberi büyük başlıklarla verdiler, «sosyalist delikanlı»nın başına gelenleri anlat-tılar. Ve Jack London uzun yıllar bu adla anıldı.

Jack London'u sosyalist yapan nedenler nelerdi? Yoksulluk içinde büyüyen Jack London, açlık nedir biliyordu. Yoksunluğu tatmış, işçilerin yaşantısından acı dersler almıştı. Ne var ki, aynı koşullar altında yaşamakta olan yüz binlerce Amerikalı, kapitalist düzeni kabullenmiş; bu sistemden bir çıkar payı sağlamaya çalışmaktaydı. Jack London'un avarelik yıllarında tanıdığı bir sürü kimse, topluma uyamayan, topluma yaramayan kişilerdi. Beri yandan Jack, aç kalmasının bütün sebebini Amerikan kapitalizmine yükleyemezdi. Yoksulluk içinde büyüdüyse, bunun bir nedeni de dengesiz bir anaya sahip oluşu, o ananın, giriştiği akılsızca işlerden ötürü kocasının kazancını çar çur etmesiydi.

Profesör Chaney'in sosyalist fikirleri benimsemesi, Jack'ın doğumundan çok önceye raslar. Chaney, işçi sınıfına candan bir ilgi duyar, insanların birlikte çalışmalarını iyi niyetlerine yorardı. Yıllarca, yoksulluğun sebep ve çareleri üzerine makaleler yazarak konferanslar vermişti. Çalışanların sınıfına asla katılmamış olan bir kimsenin, işçilere gösterdiği bu ilgi ve beslediği sevgi duygusal bir davranıştı; başkasının mutsuzluğundan duyulan üzüntü, bir bakıma açık-

gönüllülük, belki de hayal gücünün genişliği. Hayali geniş bir insanın, açlık yüzünden karısıyla çocuklarını kaybetmiş olanların çektiği sıkıntıyı herkesten iyi yaşayabilmesi gerekir. Profesör Chaney'i sosyalist yapan nitelikler işte bunlardı. Ve bu nitelikler de, öteki yetenekler gibi babadan oğula geçti. Chaney İrlandalıydı; Jack da. İkisinde de, İrlandalıların dehasını biçimlendiren ayrıntılar vardı: Açık yüreklilik, acıma, yiğitlik, inanç ve dövüşmeye her an hazır iki yumruk. İnanç ve yiğitlik, en çok, sermayeyle işçi sınıfı arasındaki çarpışmada işlerine yarayacaktı.

Flora ikide bir kocasının işlerine burnunu sokmasa, John London'un kazancı ailenin geçimini sağlamaya yetse, acaba Jack London yine de sosyalist olur muydu? Buna olumlu bir karşılık verildiğinde, Jack London'un, fikri ve hayali bir sosyalizme yönelmiş olacağını eklemek gerekecektir. Çünkü Jack London sıkıntılı bir hayat sürmeseydi, sosyalizmin, yüzyıllar geçtikçe kitleleri etkilemesini ve seçimlerle işbaşına gelmesini bekleyecek; işçilerin ayaklanarak, zincirlerinden boşanmalarını, hain ve yırtıcı yönetici sınıfı yok etmelerini öngörmeyecekti.

Jack London'a göre sosyalizm, ekonomik, tarihi ve insani açıların hangisinden ele alınırsa alınsın, kaçınılmaz bir sonuç, akla en yakın olan düzendi. O çağlarda fikir alanı sınırlı olduğu halde, sosyalizmin bilimsel bir yol olduğunu ortaya koyan unsurları Jack London birer birer açıklayarak mantık silsilesini yürütmeyi başarmış ve bütün bunlardan bir sonuç çıkarmak yürekliliğini göstermişti.

Ayrıca, Jack London'un toplumla görülecek bir hesabı da vardı. Evlilik dışı doğumu. İçinde bulunduğu kötü durumu bundan böyle onarmanın çok güç olduğunu bilen Jack, bu konuyu anasına bile açmamış, derdini içine atmıştı. Sıkıntı çekenleri rahatlatmak amacıyla baskı yapan sınıfı devirmek, çektiği olağandışı azabı hafifletebilecek tek çareydi.

Jack London'un Oakland City Hall'da yaptığı ateşli konuşma, varolan toplum düzenini yıkmaktan söz etmesi, başta Oakland Ticaret Odası olmak üzere, şehir halkının büyük kısmının rahatını kaçırmıştı. Hemen harekete geçen bazı kişiler, London'u sanık sandalyesine oturtmaya başladılar. Ne var ki, davaya bakan yargıç, Jack'ın gençliğini cezayı hafifletici sebepler arasında sayarak, aynı suçu bir daha tekrarlaması halinde sürgün cezasına çarptırılacağını belirtti ve London'u beraat ettirdi. Jack London'un ölümünden sonra, Oakland Belediye Başkanı Davies, Şehir Otelinin bahçesinde London'un anısına bir çınar ağacı diktirecektir; işin hoş yanı, bu ağacın, Jack London'un tutuklanmasına yol açan o ilk ateşli söylevi verdiği yere pek yakın oluşudur.

Jack London'un tutuklanması ve bunun tatsız sonuçları genç çocuğun hayat şartlarının değişmesine sebep oldu. Gerçi Sosyalist Parti olsun, Mabel ve Edward Applegarth gibi candan arkadaşları olsun, Jack'ı desteklemekten vazgeçmemişlerdi. Ama Jack, yakın sandığı bazı arkadaşlarının, hele yanlarında kızkardeşleri olduğu zamanlar, kendisinden bucak bucak kaçtıklarını farkediyordu. Henry Clay derneği üyesiyken konduğu olduğu bir çok evin kapıları yüzüne kapanmış, şehir halkının gözünde şüpheli bir kişi olup çıkmıştı. «Şehrin en adi mahallesinde oturan sefil bir ailenin oğlundan, rıhtımlarda içip içip sızmaya alışmış bir korsan eskisinden başka ne beklenir», diyorlardı. Kısacası, Oakland halkı sosyalist olmayı, delilik bir yana, ahlâksızlık diye de niteliyordu. Onlara bakılırsa, sosyalist, eşine az raslanır, ne mene şey olduğuna kolay kolay karar verilemeyecek bir yaratıktı. Bu yüzden gazeteciler, Jack London'un başına üşüştüler. London'un adı kötüye çıkmıştı bir kere. Kamu hizmeti gören bir işyerine başvuran Jack, bozguncu, tedhişçi ve kızıl olduğu gerekçesiyle geri çevrildi. Gazetelerde yayınlanarak kamu oyuna sunu-

lan «görüşmeler» olanağının dışında, garip bir canlı türünün patolojik incelemeleriydi sanki. Jack, hakkındaki yorumları okudukça dehşet içinde kalıyor, tüm üretim araçlarını işçi sınıfının eline vermek konusundaki fikirlerini kendisine sakladığına şükrediyordu.

Jack'ın tutuklanması ve gazetelerde yer alan haberler Mabel Applegarth'ı adamakıllı üzdüyse de, duygularında hiç bir değişiklik yapmadı. İki genç birbirlerini tamamlıyorlardı. Jack London güçlü ve hayat doluydu; Mabel ise nazlı, bilgili ve ince. Birlikte bisiklete biniyorlar, körfeze bakan Berkeley tepelerindeki gelincik dolu buğday tarlalarında gezinip, kıyıda sandalla dolaşıyorlardı. Yazın başlarında bir Pazar günü, Jack'le Mabel, nehrin ağzında dolaşmak üzere sandal kiraladılar. Mabel, sırtında muslin bir elbise ve başında renkli şapkasıyla önde oturmuş, insanın ruhunu rahatlatan sesiyle, Swinburne'dan umutsuzluk dolu şiirler okuyordu. Bu tatlı ses, gün boyu dinlenmeye vakit bulamayan Jack'e ninni gibi gelmiş olacak, genç adam uyuklamaya başladı. Mabel, sevdiği gencin günlük yaşantısındaki zor yanları bildiğinden, onu uyandırmaya kıyamıyordu. Güneşin batmasına yakın, sular çekilmeye başladı. Jack uyanığında iş isten geçmiş, kayık karaya oturmuştu. Paçalarını dizlerine kadar sıvayan Jack, Mabel'i kucakladığı gibi karaya çıkardı. İşte, Mabel'e ilk sarılışı da bu oldu.

Jack London, o ders yılının ilk üç aylık dönemi sonunda yapılan sınavları başarıyla verdi. Yine o yaz, hem ailesine bakmak hem de okul masraflarına biraz para ayırabilmek için çalıştı. Sonra, üniversiteye girme fikrini hiç bir zaman aklından çıkarmadan, Oakland Lisesine döndü. Aegis dergisinde makale ve hikâyeleri yayınlanıyordu. «One more Unfortunate» (\*),

(\*) «Bir mutsuz daha»

«Who believes in Ghosts» (\*), adlı hikâyeler Jack London'un hikâye denen yazı türünü daha o zamanlar başardığını gösterir. «One more Unfortunate» başlıklı hikâyede, dünyayı tanımaya çıkan acemi bir müzisyen sözkonusudur. Genç müzisyen, güç yıllar geçirdikten sonra, orta karar bir kemancı olduğunu anlar ve kasaba kabarelerinden birinde iş bulur. İşinden memnundur. Memnundur ama, yine de bir gece çocukluk hayallerinin gerçekleşmeyişinden ötürü büyük bir umutsuzluğa düşerek canına kıyar.

«The Run Across» (\*\*) ise Jack London'un Sophie Sutherland gemisindeki anılarına dayanır. Bu anıların her dakikasında büyüleyici bir olay yaşanmaktadır. Martıların ağır ağır kanat çırparak süzölmeleri, güneşin denize gömölürcesine batışı, bir arada dolaşan yunus balıkları, rüzgâra karşı soluyan balinalar... Gecenin karanlığında gök kubbeye doğru yükselip sanki orada kaybolan koca yelkenler, vardiyadaki gözcünün belli belirsiz hayali bir başkadır. Jack London'un gözünde her şey birbirine uymaktadır. Bütün olaylar arasında bir uyum vardır. Sesler bile öyledir. Tahtaların gıcirtısı brandaların hışırtısını tamamlamakta, tekneye çarpan suların sesi uçan balıkların yelkenlere vurup vurup düşmesinden çıkan gürültüyle birleştiğinde, doyulmaz bir müzik ortaya çıkmaktadır. Kapkara bulutlar gökyüzünü kaplayıp rüzgâr acı acı uğuldadıkça, Jack London'un içi içine sığmamakta, göze görünmeyen bir şeytanın oyuncağı haline gelmiş ipler gıcırdayıp sular güvertenin bir yanından girerek öbür yanından çıkarken, Jack'ın yüreği keyiften çatlayacak gibi olmaktadır. Yelkenler şiştikçe gönlünü saran savaş ateşi daha bir kızışır; insan-oğlunun, doğayı böyle bir kahramanca uğraş sonunda yenmesi göğsünü kabartır; tayfaların şarkıları kulağına sevinç çığlıkları gibi gelir..

(\*) «Hortlaklara kim inanır?»

(\*\*) «Rastlantı»

Jack London doğayı, onda bulduğu güzellikler yüzünden seviyordu ama, tutkusunun asıl nedeni insanogluna başegdiren korkunç gücüydu.

Oakland High Scool'un yayınladığı Aegis dergisi özgür düşüncelere yer veren bir yayın organı olduğunu, Jack London'un tamamen sosyalist fikirlere dayanan «**Optimism, Pessimism and Patriotism**» (\*) adlı makalesini yayınlamakla gösterdi. Jack London bu makalesinde, iktidarın halk yığınlarını eğitmeye yanaşmadığını belirtmekteydi. Çünkü eğitim gören yığınlar içinde bulundukları kölelik koşullarına başkaldıracaklar, bu da iktidarın işine gelmeyecekti. London aynı makalede kapitalizmi acı bir dille yeriıyor, aşırı çalışma ve uzun iş saatleri sonunda kan ter içinde kalarak bitkin düşen işçilerden söz ederek, gitgide azalan ücretlerin sebep olduğu ruhi ve toplumsal çöküntüyü açıklıyor ve, şöyle sesleniyordu: «Sizler, öteki Amerikalılar.. İçinizdeki yurtseverleri, iyi niyetlileri uyandırın artık.. Uyandırın da, bu kokuşmuş yönetimin dizginlerini ele geçirip halk yığınlarını aydınlatın..»

Etkili bir konuşmacı olan Jack London, Noel haftası içinde yapılan diploma töreninde açık oturuma katıldı. Konuşmalarda toplumcu görüşlere değinilmesi gerektiğı halde, Jack London iki dakika ya konuşmuş ya konuşmamıştı ki, birden durdu, birbirinden kibar bayların, bayanların yer aldığı dinleyici kalabalığına, şöyle duyduk duymadık demeyin gibilerden, meydan okurcasına bir baktı ve o güne dek işittikleri en ağır yergilerin sıralandığı, müthiş bir eleştiriye başladı.. Dinleyicilerin şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözleri önünde, zor kullanma dahil bütün çarelere başvurarak, toplum düzenini yıkma zamanının geldiğini söyledi. Öyle güçlü bir tutkuyla

(\*) İyimserlik, kötümserlik ve yurtseverlik.

konuşuyordu ki, kendinden geçmiş gibi bir hali vardı. Sınıf kavgası başlamış, düşmanın boğazına yapışmıştı sanki.. Dinleyicilerin kimi dehşete kapıldı, kimi şaka ediyor sandı; bir paranoya buhranı geçirmekte olduğunu, bu yüzden söylediklerinin sorumluluğunu yüklenemeyeceğini söyleyenler çıktı. Eğitim bakanlığı yetkilileri, Jack'ı hemen tedavi ettirmek istediler.

Oysa Jack London, eline geçen bu fırsatı kaçırmak istememiş, son darbeyi iyi vurmak, veda salvo-sunu herkese duyurmak istemişti. Çünkü, o günden sonra okula adımını atmayacaktı. Diploma almak için daha iki yıl okuması gerekiyordu. Oysa, yirmini bir yaşına basmış, önünde fazla zamanı kalmadığına inandırmaya başlamıştı kendini. Üniversiteye giriş sınavlarına katılmak üzere, Alameda'da, öğrencilerini doğrudan doğruya lise bitirme sınavlarına hazırlayan bir okula yazıldı. Okul masraflarını yine Eliza karşılıyordu. Beş hafta gibi kısa bir süre içinde -Jack London'a bakılırsa, bundan daha az zamanda hazırlanmak imkânsızdı- öylesine çok şey öğrendi ki, okul yöneticisi, Jack'ın taksidini geri verdiği gibi, okuldan çıkıp gitmesini rica etti. Çünkü üniversiteler, iki yılda tamamlanması gereken bir programın, dört ay içinde öğretildiğini farkedерlerse, okulun adı kötüye çıkardı.

Jack London, beş haftalık öğreniminden iki bakımdan faydalanmıştı. Bir yandan bilgisini arttırmış, öte yandan metod denen şeyin ne olduğunu öğrenmişti. Ondan sonraki on iki haftayı, Flora'larda, bir odaya kapanarak geçirdi. Kitap üzerine kitap okudu, kafasının içine bilgi yığdı. Jack London'un, Flora Wellman'ın Oakland'daki evinde günün dokuz saatını, matematik, kimya, tarih ve İngilizce çalışarak geçirmesi, Profesör Chaney'in Chicago'daki Astronomi okulunda günde on dokuz saat bilim yaptığı zamanı anımsatmaktadır. Jack artık Henry Clay Derneğinin toplantıları bir yana, canı kadar sevdiği Edward ile

Mabel Applegarth'a bile gidemiyordu. Ölesiye bir çalışmaydı bu, gün oluyor okumaktan gözleri karıncalanıyor, ama yine de kendini koyvermiyordu.

On ikinci haftanın sonunda Berkeley tramvayına atlayan Jack, bir kaç gün sürecek olan sınavlara katılmak üzere okulun yolunu tuttu. Sonuçları büyük bir güvenle beklerken kumanyasını hazırladı, yelkenli kiralayarak bir sabah erken saatte Oakland'dan denize açıldı. Akıntıyı izleyerek körfezin ucuna kadar indi, melteme karşı yelken açtı. Young Strath Nelson'la geçirdiği günlerden hatırladığı kerteriz noktalarını ardında bırakıp, Corquinez boğazına yönelmişti. Benkia köprüsünden bir an önce geçmek için can atıyordu. Orada, Liman Polisinden arkadaşlarını buldu. Jack London'un döndüğünü duyan balıkçılar, başına üşüşüp, sağlığına kadeh kaldırdılar.

Bir buçuk yıldan bu yana ağzına damla içki koymamış olan Jack, iyice kafayı çekti.

Liman Polisi'nde çalıştığı yıllardaki dostlarının birinden ödünç tekne alan Jack, gece geç vakit, yayın balığı avına çıktı. Yanına kömürünü, kahve ibriğini, tavasını, etini birasını aldığı gibi yelkenleri açtı. Rüzgâr dönmüş, acı acı esiyordu. Suisun körfezinin ağzı öfkelenmiş gibi, köpük içindeydi. Jack, teknesinin üzerinden aşan dalgalara aldırmadan, körfezi öylece geçti. Keyfi gelmişti. Bir yandan, «Kızıma iyi davran..» şarkısını söylüyor öte yandan, koyun sürülerini andıran dalgalara dalıp çıkan tekneyi eski günlerden kalma becerikliliğiyle yönetiyordu. Fikir gücüyle kazanılan bir dünyaya girişini kutlamanın yoluydu bu, belki de.

Denizde geçen bir haftanın sonunda, Jack London taptaze ve sapsağlam, üniversiteye girmeye hazırdı. O günlerin Jack London'unu en güzel anlatan James Hopper'dır. «İskandinav denizcileriyle. Yunan Tanrılarının karışımı bir güzellik, kırık ön dişlerinin

verdiği çocuksu bir hava...” Hopper, Jack London’u ilk gördüğü an gözlerinin kamaştığını yazar, güneş ışığına benzetir onu. Altın gibi pırıl pırıl bir kâkül, kalın ve yanık bir boyun, güneş gibi alev alev bir çift göz. Sırtındakiler bumburuşuktur. Jack London’un omuzlarından, teknelerin başaltında uzun saatlar geçirdiği hemen belli olurdu.

Üniversiteye, dev tasarılar ve büyük bir istekle girmişti. İngilizce kurslarının hepsini izlemek istiyor, tarih, felsefe ve tabii bilimlerin hiç birini kaçırmak istemiyordu. Hopper, Jack London hakkında anlattıklarını tamamlarken, London’un kişiliğinin güneş kadar yakıcı, saf ve dokunaklı oluşuna değinir.

Bir önceki yıl, Oakland Lisesinde Jack London’un görünüş ve davranışlarından tiksinen bir kız öğrenci, bu kez onu görünce şaşıtı kaldı. Çünkü Jack, her haliyle bambaşka bir genç olup çıkmıştı. Mutluluğu yüzünden okunuyordu. Oakland Lisesi’nde öğrencilerin kaçıştıkları o karanlık bakışlı, saldırgan tavırlı genç sanki gitmiş, bir başkası gelmişti yerine. Jack London, üniversitede Mabel Applegarth’la yeniden bir araya gelmişti. Henry Clay Derneğindeki arkadaşlarını da bulmuştu. Olağanüstü güçlüklerin üstesinden geldiği söylentisi yayıldıkça, arkadaşları onu bir başka türlü sayar ve sever olmuşlardı.

Kaliforniya üniversitesinin güzel bir kitaplığı vardı. Jack London Oakland’da yayınlanan «Times» gazetesine, iktisadi ve siyasi makaleler yazıyor, «Evening at Home» ve «Amateur Bohemian» gibi mahalli gazetelere hikâyeler gönderiyordu ama, üniversitenin edebi yayın organı «The Occident»e girememişti daha. Bu arada, ihtiyacı olan parayı yine sağda solda gördüğü işlerden çıkarmaya çalışan Jack London, iyice sıkıştığı zamanlar soluğu Johnny Heinhold’un ‘Son Şans’ meyhanesinde alıyordu. Bir zamanlar, satın aldığı ilk tekne şerefine ona ilk içkisini veren Johnny, şimdi, Jack London’un koruyucusu kesilmiş, sırasında ona kırk dolar borç bile verir olmuştu.

Jack London, gerçek babasının John London olmadığını daha altı yaşına varmadan öğrendiyse de, dünyaya gelmesine sebep olan erkeğin kimliğini üniversiteye girdiği yıla kadar bilemedi. Chaney gerçeğini, ne yoldan öğrendiği söylenemezse de, Jack London'un şu veya bu şekilde Chaney adlı birinin oğlu olduğunu öğrendiği kesindir. Jack London, nedense, gerçeği hangi kaynaktan haber aldığını açıklamaktan kaçınmıştır. Acaba, bu açıklamayı yapan John London'un kendisi miydi? Son günlerinde, Jack'ın kendi kendisini daha yakından tanımasını sağlamak istemiş de, bildiklerini anlatmış mıydı? Yoksa, San Francisco'lu ve Oakland'lı yaşlıların gezelikleri sayesinde mi gerçek babasının kim olduğunu öğrenmişti? Belki de, Chronicle gazetesinde, Flora ile Chaney üzerine yayınlanan makaleler eline geçmişti. Sonra, Chaney adı altında verilen doğum ilânı da gözüne ilişmiş olabilirdi. Ortada bir de Flora'nın elindeki evlenme cüzdanı vardı. Bu cüzdan, Chronicle gazetesinde yayınlanan doğum ilânından sekiz ay sonraki tarihi taşıyordu ve işin hoş yanı Flora Chaney adına düzenlenmişti. Flora nedense, evlenme cüzdanını kilidi bozulmuş bir çekmeceye saklardı.

Jack, bu konuyu ilk olarak güneşli bir günde, Broadway'deki Sainte - Mary okulu dolaylarında dolaştıkları sıra Edward Applegarth'a açtı. Applegarth, arkadaşının aşırı heyecanını ve Chaney'le yazışmalarında kendi adresini kullanmak istediğini anlatır. Jack London, annesinin durumdan şüphelenmemesini istiyordu. Flora, belki de oğlunun karışık geçmişi öğrenmesini arzulamaz, Chaney'in cevabını yokerdi. Jack London Chaney'e, hayatı boyunca cevaplarını aradığı şu üç soruyu sordu Babam kimdir? Annemin adı kötüye mi çıkmıştı? Annem akıl hastası mıydı?.

Jack London, o yılın ilk üç aylık sınavlarında iyi

ve pek iyi notlar aldı, Noel tatilinde çalıştı, sonra yeniden üniversiteye döndü. Döndü ama, bir kaç hafta geçmeden bu kadar çaba göstermesinin boşuna olduğunu anladı. Jack London'un üniversiteyi bırakmasını, İngilizce öğretmeniyle arasında geçen edebi bir çekişmeye bağladılar. Profesör, sözüm ona London'un bir hikâyesini, içindeki Yunanca bir kelime-den ötürü beğenmemiştir de bu kelimenin yanına not düşmüştü. Oysa, işin aslı başkaydı, üstelik de oldukça basitti. London okulu, sokak sokak dolaşarak seyyar satıcılık yapabilmek için bırakmıştı. Amerikan iç savaşlarında yararlık göstermiş eski bir asker olduğunu öne sürüp işportacılık ruhsatı koparan John, Alameda'da kapı kapı dolaşarak tablo satıyordu. Ama, son zamanlarda sağlığı iyice bozulduğundan, Flora'nınki şöyle dursun, kendi ekmek parasını çıkarmakta zorluk çeker olmuştur. Anasının sorumluluğunu da sırtına yüklenen Jack London, bu yıllarda, eğer para sıkıntısı çekmemiş olaydı öğrenimini yarıda bırakmazdı. The Occident dergisinde yazıları yayınlanır, belki de diplomasını aldıktan sonra öğretim üyeleri arasına katılırdı.

Jack London, ailenin geçimini sağlamak için yeniden beden işçiliğine dönmeden önce, talihini bir kere daha denemek istiyor, yazar olmayı arzuladığıma göre yazı yazmak belki de benim en iyi becerebildiğim şeydir, diye düşünüyordu. Belki de, diyordu kendi kendine, yazdıklarımı satmalıyım; elime geçen parayı, daha çok yazarak arttırmalıyım. Jack London, hemen hemen beş yıldır okuyor, düşünüyor, akli eren kişilerle bol bol tartışıyordu. Kafasını çalıştırarak fikirlerini şekillendirmeyi öğrenmişti. Doğanın unutulmaz görüntüleri belleğine kazınmış, her türlü insanla omuz omuza yaşamış, acı çekmiş, hayatın iyi ve kötü her yanını tanımıştı. Raslantıların kendisine kazandırdığı bu değerlerden faydalanmanın zamanıydı artık.

Çoğu kere yaptığı gibi, odasına kapanan Jack London, düzenli olarak olanca gücüyle çalışmaya başladı. Günde on beş saat yazıyordu. Ciddi denemeler, toplumsal ve bilimsel yazılar, hikâyeler, hüznün ya da mutluluk dolu mısralar vardı yazdıklarının arasında. Zaman zaman Spencer'in lirik oyunlarındaki bölümleri hatırlatan, ağır epik şiirler yazdığı oluyordu. Yaratıcılık yoluna dökülmenin verdiği heyecanla, yemeden içmeden kesilmişti. Böylesine bir yaratma ateşinin çoğu insanı yakıp kül edeceğini söyleyen yine kendisidir.

Yazdıklarını daktiloyla temize çektikten sonra, elinde kalan parayı pula yatırıyor ve Amerika'nın Doğu eyaletlerine gönderiyordu. Yazılar geri çevrildiğinde, üstünü başını satıyor, öteden beriden borç alıyor, yine de yazmaya ara vermiyordu. Ama gün geldi Jack'ın cebinde eve harcayacak metelik kalmadı. O zaman kalemi kâğıdı bir yana bırakan Jack London, Frank Norris'in okumakta olduğu Belmont Akademisinin çamaşırvhanesinde işe girdi. Yemesi içmesi oradandı, eline geçen otuz doları olduğu gibi Flora'ya ayırabiliyordu. Gün boyu, öğretmen ailelerinin ve öğrencilerin çamaşırlarıyla uğraşüyor, kirlilerin içinden gömlekleri, yaka ve kollukları ayırarak yıkıyor, kolaladıktan sonra ütülüyordu.

Bitip tükenmek bilmeyen kirli çamaşırlar arasında, haftalarca kan ter içinde çalıştı. Üstüne düşeni hakkıyla yerine getirebilmek için gecelerini, elektrik lâmbalarının altında ütü yaparak geçirdiği oldu. Onca umutla yanında getirdiği, içi kitap dolu bavulu açmaya bile zaman bulamıyordu. İş günü sona erip de okul mutfağında bir şeyler yiyince, yatağa zor atıyordu kendini. Pazar günleri yorgunluk çıkarıyordu. Haftada seksen dört saat çalışan Jack'ın, pazar günlerini gölgeye uzanıp uyuklayarak geçirmesi olağandı. Fazla yorgun olmadığı zamanlar, bisikletine atladığı gibi Oakland'a yollanan Jack London, bir kaç

saatliğına da olsa Mabel Applegarth'ı buluyordu. Yeniden bir çıkmaza girdiğinin farkındaydı da, işin içinden nasıl sıyrılabileceğini şimdilik aklı kesmiyordu. Çamaşırhaneden ayrılıp bir başka işe mi girmeliydi? Ama, bu türlü işler hep birbirine benziyordu. İnsan boğaz tokluğuna çalışmak zorunda kaldı mı, eğlenmeye, okumaya, düşünmeye, kısacası yaşamaya veda etmek şarttı. Beden işçiliği insanı makine haline sokuyordu. Yarım yamalak karnını doyurduktan sonra, ertesi güne güç kazanmak için yatıp uyumak... Jack London, bu tüketici ve budalaca çalışmadan nasıl ve ne zaman kurtulacağını bilemez olmuştu.

Jack London'un kendi kendine sorduğu bu soruları kader cevaplandırdı. Klondike'da bir altın yatağı bulununca, 1896 yılı baharında altına hücum edenlerin başını Jack London çekecekti. Flora'yla kocasını ayda kazandığı otuz dolarla geçindirdiğini, üniversite ve yazarlığı onlar uğruna bıraktığını hiç hesaba katmayan Jack, yeniden serüven tutkusuna yenildi ve ailesini bıraktığı gibi çekip gitti.

Eliza, o sadık kız, bu kez de üvey kardeşinin yardımına koştu. O sıralar Eliza'nın altmışını aşmış olan kocası da, her nasılsa altın bulma hevesine kapılmış, Klondike yoluna koyulmayı aklına takmıştı. Eliza, iki altın arayıcısına gereken eşyayı satın alabilmek için bin dolar karşılığı evini rehin etti, biriktirdiği beş yüz doları da bankadan çekerek erkeklerinin avucuna saydı. Jack ile Sheppard, doğru San Francisco'ya gittiler; Alaska'da giyilen elbiseleri ve kullanılan araç gereci satan bir mağazaya girerek, içi kürklü paltolar, çizmeler, kalpak, yün iç çamaşırı satın aldılar. Altın arayıcılığın gerektirdiği malzemeyi örtüleri, çadırı, ipleri, kap kacağı, araçları da topladılar. Yalnız kumanyaya, adam başına bin dolar harcadılar.

Yola, 12 Mart 1897 günü, Jack'ın bir zamanlar San Francisco'ya döndüğü, «Umatilla» gemisiyle çık-

tilar. Topluluğun en genci olan Jack, ağırbaşlılığı, kavga ve tartışmalarda efendi davranışlarıyla çevresinin dikkatini çekiyor, kurnazlığa ve kötülüğe yatkın olmayan yaradılışıyla kendini çevresine sevdiriyordu. Umatilla'da geçen günler boyunca, Jack London, Fred Thompson, madenci Jim Goodman ve doğramacı Sloper'le dostluk kurdu. Dört kafadar, gelecek zor günlerde birbirlerine destek olacaklardı.

Sürüyle altın arayıcının doluştuğu Umatilla gemisi, iç kanaldan yol alarak Skagway açıklarında demirledi. Motorlu kayıklar, heyecanları gitgide artan altın arayıcıları karaya taşımaya başladı. Dyea Beach görülecek gibiydi. Tonları bulan eşyaların ortasında, binlerce altın arayıcı, kendilerini altın bulunan yerlere götürecek olan yerlilerle pazarlık ediyorlardı. Jack ile Sheppard San Francisco'dan yola çıktıklarında, yerliler, yarım kilo yükü Chilkoot Pass'a altı sente taşıyorlardı. Ama, Umatilla Dyea Beach'e demirleyip de hamal kıtlığı başgösterince, yerliler de tarifiyi yükseltiverdiler. Yarım kilo başına istenen para otuz, kırk sente çıktı. Altın arayıcının durup düşünecek zamanı yoktu. Bu durumda tarife elli sente yükseliveriyordu.

Jack London'la Sheppard bu kadar çok taşıma ücreti verselerdi meteliğe kurşun atıp Yukon'a dönmek zorunda kalırlardı. Çünkü, Northwest Moundet olsun, Yellow Legs olsun, her altın arayıcının üzerinde beş yüz dolar nakit para ve bin dolarlık erzakla gelmesini şart koşmuştu. Bu kadar yüksek ayak bastı parası sağlayamayan bir sürü altın arayıcı, Chilkoot boğazına giden kahredici yolu göze alamayarak Umatilla'ya bindikleri gibi geri döndüler.

Nisan ayındaydılar. Jack London ve üç arkadaşı önlerindeki yolu aşıp Klondike ırınağına varmak istiyorlarsa, bir kaç ay sıkıntı çekmeye hazırlanmalıydılar. Hesapta, Linderman gölüne kadar olan kırk kilometrelik yolu almak, gölü geçerek, Yukon'a ulaş-

mak için onca yükle akıntıları aşmak vardı. Dawson'a vardiktan sonrası kolaydı. Kolaydı ama altın yatağı-  
nın bulunduğu Klondike ırmağına, kış basıp da or-  
talık buz tutmadan önce varmaları gerekliydi. Jack  
London'un eski denizcilerden olduğunu bilen arka-  
daşları, denizle ilgili işlere onu memur ettiler. Jack'ın  
seçtiği tekneyi satın alarak eşyalarını yüklediler ve  
akıntının ters yönünde yola koyuldular. Chilkoot bo-  
ğazına kadar binbir güçlkle ilerlediler; boğaza var-  
dıklarında, tekneyi boşaltarak eşyalarını, kimsenin  
bulamayacağı bir yere sakladılar. Sonra yeniden  
Dyea'ya dönüp, tekneyi yeni baştan yüklediler. Dört  
ton yükü, Chilkoot boğazına kadar taşımak kolay iş  
değildi. Haftalar süren bu ağır çalışmanın sonunda,  
dördünün de canı çıkmıştı.

Chilkoot boğazının adı kötüye çıkmıştır. Bu bo-  
ğazda iş görmenin ne kadar zor olduğunu duyma-  
yan kalmamıştır. Boğazın iki yamacı da sarp kaya-  
lıktır, hemen hemen denize dikey iner. Jack London,  
yetmiş beş kilo yükü sırtladığı gibi Chilkoot boğazi-  
nin kayalıklarını tırmanmaya başlamıştı. Dokuz kilo-  
metreyi aşan dik yamaçta insan kaynıyordu. O güne  
dek yazı masası başından kalkmamış eski memurla-  
rın daha şimdiden gözleri korkmuş, Amerika'ya dö-  
necek ilk gemiye binmeye niyetlenmişlerdi. Güneş çı-  
kıp da hava iyice ısınınca, Jack, sırtındakileri çıkarıp  
ayağında kırmızı yün pantolonuyla, kendisine şaş-  
kın şaşkın bakan yerlilerin arasına dalıyordu. Gün  
boyu mola vermeksizin yürüyorlardı. Jack London ve  
üç arkadaşı, dört ton çeken alet, eşya ve kumanya-  
larını, tepeye, ancak doksan günde taşıyabildiler.

Linderman gölü kıyısına ulaştıklarında bir grup  
altın arayıcı daha tekne bulamamak yüzünden geri  
döndü. Jack'la arkadaşları başlarının çaresine bak-  
maya kararlıydılar. Bir tekne yapmaktan başka çıkar  
yol olmadığını görünce, eşyalarını kimsenin bulama-  
yacağı bir yere saklayarak nehir boyunda, Sloper'in

kurduğu ilkel bir doğrama atölyesinde hazırlığa başladılar. Her sabah on üç kilometre yolu yürüyor, ormandan kestikleri ağačları bir yola sokuyorlardı. Jack'ın yönetiminde, salmasız iki tekne yaparak «Yukon Belle» ve «Belle of the Yukon» adlarını taktılar. Jack teknelerin suya indirilmesi şerefine birer de şiir yazdı.

Teknelerin yelkenlerini Jack London eliyle biçip dikti, inanılmayacak kadar kısa bir süre içinde yola çıktılar. Böylece Dawson'a, kış bastırmadan varma imkânı artmıştı. Linderman gölünü arkalarında bırakarak Yukon sınırlarından içeri girdiklerinde, yolun sonuna yaklaşmışlardı. White Horse anaforuna vardıklarında, hiç de içaçıcı olmayan bir görüntüyle karşılaşan dört arkadaş, bir ara, kendilerine olan güvenlerini kaybedecek gibi oldular. Kıyıya çekilmiş bin kadar tekne sahibinin ağzını bıçaklar açmıyordu. Anaforu geçmeye kalkışan hiç kimse bu işi becerememiş, boğulup gitmişti. Anlatılanlar Thompson'un iyice canını sıktı, bir ara Jack'a «Sen şu anafora bir göz at bakalım, geçilecek gibi değilse..» diyecek bile oldu.

Jack, iki tekneyi de kıyıya bağladı. Çevresini bir sürü insan sarmıştı. Anaforu geçmeye kalkışmanın bile bile ölüme gitmek olduğunu ileri sürüyorlardı. White Horse'u şöyle bir gözden geçiren Jack, dönüp arkadaşlarının yanına geldi: «Korkulacak bir şey yok, dedi. Bizden önce gidenler, kayalıklara çarpmamak için akıntıya karşı çıkmayı denemişler. Biz öyle yapmayacağız. Akıntıyı izleyeceğiz ve göreceksiniz, başaracağız bunu...»

Büyük bir kalabalık, Jack'le arkadaşlarını yola koymaya hazırlanırken, Jack London eşyaların üzerini brandayla örttü, brandayı güzelce mıhladı. Sloper'i, elinde tek bir kürek, baş tarafta yere diz çöktürdü. Thompson ile Goodman ortaya oturdular. Jack, dümene geçti. Son hızla gidilecekti. Kaptanın emri

buydu. Akıntıyı izleyerek anaforu rahatça geçtiler; durgun sulara varınca tekneyi kıyıya çekip, yürüyerek ikinci tekneyi almaya döndüler.

Jack'ın çevresini, kendilerine öncülük etmesi için yalvaran insanlar sarmıştı. Jack London, hemen bu işe fiyat biçerek, tekne başına yirmi beş dolara kılavuzluk etmeye razı oldu. Böylece, bir kaç gün içinde üç bin doları cebe indirdi. Bu işe bir süre devam etse, beş bin dolar daha kazanması işten bile değildi. Değildi ama mevsim geçiyordu; eylül ortasıydılar.

Yine de gecikmişlerdi. Dawson'un yüz on beş kilometre berisindeki Steward nehrinin ağzına geldiklerinde kış kendini hissettirmeye başlamıştı. Kuvvetli bir tipiye yakalanan Jack ve arkadaşları daha fazla ilerleyemediler. Yukon kıyılarında buldukları boş bir barakaya sığınarak, uzunca süre orada konaklamayı göze alıp hazırlık yapmaya başladılar. Steward'da takılıp kalanlar yalnız dördü değildi. İçlerinde bir doktor, bir yargıç, bir üniversite öğretmeni ve bir mühendisin bulunduğu elli altmış kişilik bir topluluk daha yoldan vazgeçmek zorunda kalmıştı.

Steward nehrinin iki kıyısında dik tepeler yükseliyordu. Etraf çam ormanıydı. Karın kalınlığı yer yer bir buçuk metreyi geçiyordu. Oraların belli başlı yolu Jack London'un barakasının önünden geçtiği için, barakanın bacasından tüten duman yolcuların dikkatini çekiyor, hepsinde biraz ısınma, rahatlatma, dinlenme isteği uyandırıyor. Jack London işte bu barakada, dünyanın dört bucağından gelmiş, kızılde-rilisinden emekli subayına, iz sürücüsünden tuzakçısına kadar sürüyle insan tanıdı. Burning Daylight, Louis Sawyard, Peacock, Keogh, Pruette, Stevens, Malemute Kid ve Del Bishop, Jack London'un Alaska anılarına dayanarak kaleme aldığı heyecanlı hikâyelerde ölümsüzleşecekti.

Jack London, birbirinden hoş, birbirinden deði-

şik bu insanlar arasında pek güzel bir kış geçirdi. Chilkoot boğazından geçirdiği eşyalar arasında kitapları da vardı. Darwin'in «Origin of Species — Türlerin Kökeni» adlı eserini, Spencer'den «Philosophy of Style»i Marx'dan «Kapital»i, Milyon'un «Paradise Lost — Kayıp Cennet»ini hep burada okudu. Zorlu bir fırtınaya yakalanarak, ölmeye yüz tutmuş halde Jack London'un kulübesine sığınan Alaskalı bir altın arayıcı, heyecanlı bir sohbetin üzerine geldiğini anlatır. Alaskalı serüvenci, hep bir ağızdan konuşan bu insanların neyi tartıştıklarını anlayınca şaşırıp kalmış, bir ara fırtınada aklını kaçırdığından kuşkulandır bile olmuştu. Tartışmanın konusu Sosyalizm'di.

Komşu kulübede oturan W. B. Hargrave, bir gece, yargıç Sullivan'la doktor B. F. Harvey ve John Dillon'un, Darwin'in kuramı üzerine müthiş bir tartışmaya giriştiklerini anlatır. Yatağına uzanmış olan Jack, bir yandan konuşmaları izliyor, bir yandan da not alıyordu. Arkadaşlarının bir noktada takıldıklarını görünce, o da işe karıştı: «Söylemek istediğiniz şey şu mu yoksa..» diye söze başladı ve durumu açıklayıverdi. Darwin'in «Origin of Species»ini okumak için ödünç almış olan Hargrave, şaşırmış kalmıştı. Hemen kulübesine koştu, kitabı alıp döndü. «Jack,» dedi. «Söylediklerini tekrarlar mısın? Kitaba bir bakmak istiyorum.» Jack, anlattıklarını tekrarladı. Darwin'in yazdıklarına kelimesi kelimesine uyan şeylerdi bunlar.

Hargrave, Jack London'un kulübesine ilk girişini unutmamıştı. Ranzasının kenarına ilişmiş olan Jack London sigara sarıyor, Goodman da yemek pişiriyordu. Sloper, bir kenarda tahtalarla haşır neşirdi. Jack, Goodman'ın ilkelere bağlı bazı fikirlerine karşı çıkmış olacak, Goodman büyük bir inatla kendini savunmaktaydı. Bir yabancıнын içeri girdiğini gören Jack London, onu buyur etmek için konuşma-

yı yarıda kesti. Hargrave, Jack London'un konukseverliğini, yüzündeki candan gülümsemeyi, içtenliğini anlata anlata bitirememekte, «İnsan kendini yuvasına dönmüş sanırdı» diye yazmaktadır. Jack, zaman kaybetmeden, konuğunu da tartışmaya katılmaya dâvet edivermişti.

Hargrave, Jack London'un iyi yürekliliğine ve ölçsüz denecek kadar cömert oluşuna değinir. Hargrave'e göre, arkadaşlıkta Jack London'un üzerine yoktur. En kaba saba insanların içinde bile terbiyesinden bir şey kaybetmemekte, tartışmalarda karşı taraf mantıksızlığını başına kaktığında bile, gülümsemekteydi. Bu tutumu kısa zamanda çevresindekileri etkilerdi. Jack London'dan ayrılma zamanı gelip çattığında, çok dertlenen Hargrave, duygularını şöyle açıklıyor:

«Geceleri herkes gidip de yalnız kaldığımız zamanlar, yanan çam kütüklerine karşı oturur, saatlerce konuşurduk. İlkel ateşin ışığı zaman zaman güzel yüzünde oynaşırken, cesaret denen şeyin işte bu yaratık olduğunu düşünürdüm. Gençliğin neşe dolu, açık ve yumuşak ruhunu taşırdı ama, bencillikten eser yoktu onda. Yaşından büyük görünüyordu. Sağlam ve her şeye yatkın bir yapısı vardı. Boynu kalındı. Alnına düşen bir tutam saçı, hele heyecanlı bir tartışmaya girdiği zamanlar, sinirli sinirli arkaya atardı. Duygusal bir ağzı vardı, dudaklarını kenetlediği zamanlar ağır ve otoriter bir anlam belirirdi yüzünde. Pırıl pırıl bir gülümseme, insanın içine işleyen bakışlar.. Bir sanatçının, bir hayal düşkününün yüzü; bu yüzün hatları, sınırsız bir istek ve gücü hemen ortaya koymaktaydı. Açık havada yaşamayı se-verdi, tabiat çocuğuydu. Gerçeğe karşı aşırı bir tutkusu vardı. Gerçek nedir? Din konusunda olsun, ekonomi politik konusunda olsun, akla gelebilecek her yerde kendi kendine sorduğu soruydu bu. Büyük fikirleri vardı, insan ona raslayınca üstün bir zekây-

la karşılaştığını hemen anlardı. Hayata büyük bir güvenle bakar, ölümü soğukkanlılıkla düşünürdü.»

Fred Thompson bir kızakla bir kaç köpek satın alıp Jack'le birlikte Yukon'a dökülen derelerde üstünkörü bir araştırmaya çıktılar. Thompson, Jack London'un açık havada yaşamayı iyi becerdiğini anlatır. Jack, rüzgâr ortasında ateş yakabiliyor, domuz pastırmasına yumurta kırıyordu. Çadırı kuran da oydu. Geceleri sıfırın altında on derecede uyumaya çalışıyorlardı. Bütün bunlar, bir yıla yakın zaman başını sokacak dam bulamayan, konserve kutularını boş arsalarda bulduğu çalı çırpıyla ısıtmayı başaran, paçavralar içinde geçen hayata bile bana mısın demeyen bir kimse için çocuk oyuncağıydı.

Jack ile Thompson, Yukon'a dökülen Henderson ırmağını araştırmaya başladılar. Henderson ırmağı, Steward kampının hemen bir buçuk kilometre berisindeydi. İki arkadaş küreklerini, derenin buz tutmamış yerlerine daldırıp daldırıp çıkarıyorlardı. Bir ara küreğin içindeki balçıkta, pırl pırl yanan bir şeyler bulunduğunu farkettiler. Heyecandan solukları kesilmişti. Arazinin o bölümünü hemen kazıklarla çevirip, kızağa atladıkları gibi müjdeyi vermek üzere kampa döndüler. Steward kampındakiler, haberi alır almaz yola düştüler. Kimi kızakla gidiyordu, kimi yaya. Herkes bir arazi kapatma peşindeydi. Thompson, o an en azından çeyrek milyon dolar sahibi olduklarını söylediğinde, Jack hemen hayal kurmaya başladı. Altın torbalarını Oakland'a götürecekt, Flora ile John London'u krallar gibi yaşatacaktı. Eliza'ya cömertliğinin karşılığını kat kat ödeyecek, Mabel Applegarth'a da evlenme teklif edecekti. Yazar olmanın yolu açılmıştı sonunda.

Ne yazık ki, Alaskalı çekirdekten yetişme altın arayıcıları gelip Jack London ve arkadaşlarının altın tozu sandıkları şeyin mika olduğunu söylediler, hepsinin hayalleri de suya düştü. Adamlar, Jack'ın altın

sandığı şeyi görünce kasıklarını tuta tuta güldüler. Thompson, Jack London'un bu başarısızlık karşısında fazla hayal kırıklığına uğramadığını anlatır. Alaska'ya gitmek üzere yeniden Umatilla'ya binen Jack, altın peşine değil, kitapları için malzeme toplamaya gittiğini söylemişti. Ama, şu çeyrek milyonluk altın hikâyesine, yine de kayıtsız kaldığı sanılmamalıydı.

Emil Jensen, Jack London'la Alaska'da karşılaşmalarını yazmaktadır. Bu soğuk ve konukseverlikten yoksun diyarda, Jensen'e tatlı dil, güler yüz gösteren tek kişi Jack London oldu. Jack, Jensen'i şöyle karşılamıştı:

«Karaya ayak basışınızdan, hem denizci, hem de bizim Körfezden olduğunuzu anladım. Buzullara, akıntıya bana mısın demeden, teknenizi yanaştırdınız..»

Jensen Jack London'un, dudaklarında çocuksu bir gülümseme, pırıl pırıl gözleriyle yüzüne baktığını anlatmaktadır. Jack London neş'eli, sevimli bir gençti. Ne olursa olsun, dostluğunu kimseden esirgemezdi. Çevresindekiler, sosyalizme olan tutkusunu kınadıklarında, «Daha olgunlaşmadınız mı, ama, bu da olacak..» derdi.

Jensen'in anlattığına göre, London'un barakası o çevrenin merkeziydi; Jack'in konuşması dinleyenleri etkiler, geniş bilgisi hepsinin ilgisini uyandırır. Bire bin katan palavracıların anlattığı akıl almaz serüvenler Jack'ı kandırmaz, anlatılanların içinde neye inanıp neye inanmayacağını hemen kestirirdi. Çevresinde olup bitenler, son derece basit şeyler bile olsa, hayatının her anına bir değer kazandırır. Onun gözünde herşey yeni, herşey önemliydi; bir iskambil kâğıdının, olağan bir tartışmanın, tepelerin üzerinde parlamaya çalışan ılık kış güneşinin Jack'in gözünde ayrı bir değeri vardı. Geceleri, sessiz ve büyük bir heyecan içinde, esrar dolu gökkubbede uçuşan kuş tüyüne benzer kar taneciklerini seyreder,

med zamanı suların yükselmesini izlerken, sabırsızlık ve heyecandan içi alev alev yanardı.

Jensen, Jack London'dan «Origin of Species» adlı kitabı nasıl ödünç aldığını anlatır. Bu eseri okumakta güçlük çekince, Jack ona Haeckel'in «Riddle of the Universe»ini vermişti.

Jack London'un, daha kolay okunduğu gerekçeyle verdiği kitap Jensen'i yine ilgilendirmeyince, Jack, en sevdiği eseri, Milton'un «Paradise Lost»unu verdi ona. Jensen, şiirden hoşlanmazdı. Bu yüzden «Paradise Lost»u da okuyamadı. Jack London, arkadaşına okumaktan hoşlanacağı bir kitap bulmak için çırpınıyordu. Yukon kıyılarında oturan birinde, Kipling'in «The Seven Seas» adlı eserinin bulunduğunu öğrenince, kalkıp oraya kadar gitti. Kitabı getirip Jensen'e verirken, bu kez sabırlı olması için yalvardı. Bu canım mısraların güzelliğini anlaması için, bir kaç sayfayı ne yapıp edip okumasının şart olduğunu anlattı. Jensen kitabı başından sonuna kadar okuduğunda, Jack London'un keyfinden yanına varılmıyordu.

Jensen, Jack London'a saygı duymaya başlamıştı. Bunu şöyle yazmaktadır: «Jack'ın arkadaşlığı, insana rahatlık ve güven veriyordu. Herşeyin değerini biçer, gelecekteki iyi günleri hayal ederdi. Bizler çalışmaktan bıkmış, usanmışken, o barakasına gidip kitap getirmekten tutun, kereste nakli, ya da eksikliğini çektiğimiz tütünün sağlanmasına kadar her işe koşmaya hazır olurdu. Yapacağı hizmetin önemli olup olmadığına, kendisinden böyle bir yardım istenip istenmediğine bakmazdı. Kişiliğinden vermekle kalmaz, elindeki avucundaki herşeyi dağıtırdı. O zaman yüzü kimsenin kayıtsız kalamayacağı bir gülümsemeyle aydınlanırdı.»

Jack London ranzasında saatlerce okuyor, Alaska üzerine notlar alıyordu. Duyduğu şeyleri, katıldığı tartışmaları bir kenara not ediyordu. Barakasına

gelip gidenleri tarif ediyordu yazılarında. Thompson, 1937 yılında, Jack London'un sosyalizmin erdemlerine fazlaca dalması yüzünden odun yarma işinde kendisine gerektiği kadar yardım edemediğinden yakınmaktadır. Alaska'lı ihtiyarlar, 1896 kışında Steward kampında en çok konuşulan şeyin sosyalizm olduğunu söylüyorlardı. Bu açıklama, kampta, ekonomik felsefeyi savunan tek kişinin Jack London olmadığını ortaya koyar. Altın arayıcıları, servet yapmak için altın peşinde koşan bu azıllı bireyci kişiler, davranışlarıyla sosyalizme olan tutkuları arasında bir çelişki bulunduğunu farketmiyorlar mıydı acaba? Jack London'a göre, altın arayıcıların tutumlarıyla düşünceleri arasında bir zıt yan yoktu. Bu gözüpek ve cesur insanlar, esrarlı ve tehlikeli ülkeleri tanımak, insanlara şimdilik uzak olan bir felsefenin hayattaki uygulamasını yaşamak için, ellerine geçen fırsattan yararlanarak buralara gelmişlerdi.

Bahar gelince, Jack London, bir zamanlar salla Put-in Bay'den tâ Cleveland'a giden dedesi Marshall Wellman'm yaptığını yaptı. Doktor Harvey'in barakasını yıkarak, çıkan kerestelerden bir sal yaptılar. Bu salla Dawson'a geçerek, orada keresteleri altı yüz dolara sattılar.

Jack London, elli bin kişilik Dawson şehrini bir panayır yerine benzetmişti. Şehrin çamurlu bir caddesi vardı. Caddenin iki yanında meyhaneler sıralanmıştı. İçenler, sızanlar, kızlara sarkıntılık edenler, bütün bu keşmekeşte alışveriş yapmaya çalışanlar, yatırım yapmak için topladıkları altın tozlarını ucuz ucuz araçılara kaptıranlar.. Dawson'da hayat pahalıydı. Bir kap jambonlu yumurtaya üç buçuk dolar istiyorlardı. Ayak işleri gören işçilere günde 30 gram altın veriyorlardı. Dünyanın bütün dalaverecipleri burada toplanmıştı sanki. Öyle çok sokak kadını vardı ki, polis bunlarla başa çıkmanın yolunu, fahişeleri nehrin karşı kıyısında «Louse Town - Haşarat

**Şehri** diye adlandırılan yere yerleştirmekte bulmuştu. Louse Town'a asma bir köprüyle geçiliyordu. Ama altın arayıcılar, bu derme çatma köprüye tehlikeli fa-  
lan demiyor, boyuna karşı tarafa gidip geliyorlardı.

Thompson, Jack London'un Dawson'da kendini hiç de yormadığını söylemektedir. Jack London, ır-  
makta tomruk çekerek bunları bıçkı tezgâhına kadar taşıyanlara pekâlâ katılabileceği halde, çalışmamayı yeğliyordu. Belki de, her yere parasız girip çıktığına göre çalışmasının gereği yoktu. Meyhanelerde hoş karşıyorlardı Jack London'u. Altın arayıcıları sırf onunla karşılıklı çene çalabilmek için, London'a içki ısmarlıyordu. London'da insanları konuşturma yete-  
neği vardı. Bunu, onların pis viskilerinden çok ko-  
nuşmalarını duymak, başlarından geçenleri dinle-  
mek için yapıyordu. Kadınlar da beğeniyorlardı Jack'ı. Yakışıklı ve hoşsohbeti. Paradan yana kokoz-  
du ama neşeliydi, eğlendiriyordu insanı... Herkes an-  
latacağını anlatıp da ortalığa sessizlik çöktüğü zaman, sıra Jack London'un fıkralarına ya da olağandışı hi-  
kâyelerine gelirdi. Gecelerini çokluk kumarhaneler-  
de geçiriyordu. Kumarbazları seyrediyor, bir kenara notlar alıyordu. Klondike ırmağının keşfinden önce Alaska'da yaşamış altın arayıcıların ve tuzakçıların anlattıklarını dinleyerek, ülkenin gerçek tarihi üze-  
rine ilk bilgileri edindi. Jack London, eserinin son bölümünü zenginleştirecek olan, düzenli ve bilimsel bir soruşturmaya girişmişti ama, kendisine gerekli olan düşünce ürünlerinin kaynağını da yakalamıştı.

Alaska'da yaş meyve ve sebze bulunmadığından, Jack London skorbüt hastalığına yakalandı. Yüzünü yaralar kapladı, ağzında kalan son üç beş diş de dö-  
külüp gitti. Thompson'un verdiği parayla, Jack Lon-  
don'u Katolik Hastanesine yatırdılar. İyi bakıldı, hastaneden çıktığında yeniden yolculuğa hazırды. Ha-  
ziran ayında, Kentucky asıllı Taylor, John Thompson ve Jack, küçük bir tekneyle Dawson'dan ayrılarak

Yukon'dan aşığı otuz kilometre indikten sonra, rotayı Bering boğazına çevirdiler. Jack dümendeydi. Gün boyu, ortalık sıcaktan kaynarken yol alıyor, geceleri kıyıya çıkıyorlardı. Sivrisinek yatağı Yukon kıyıları-nı, anaforları aşır yerli köylerinde kızılderili kızlarla evlenen İngilizleri seyrede seyrede geçtiler.

Skorbüt hastalığı, Jack London'un sağ bacağın-da arıza bırakmıştı. Bacağını bükmede zorluk çeken Jack, yine de, gece yarısı arkadaşları uykudayken ava çıkıyordu. Bu gece avlanmaları, belki de martı-ların cırtlak seslerini, kekliklerin ötüşlerini dinleyip, yaban ördeklerinin uçuşlarını izlemek içindi. Jack bütün bu gözlemlerini gecenin güzelliğıyle birleştire-rek, Outing Magazine ve Youth Companion gibi der-gilere göndereceğı hikâyeleri yazacaktı.

Jack ve arkadaşları, dokuz bin millik yolu on dokuz günde aşmayı tasarlamışlardı. Bering kıyıları-na varınca, bir gemiye bindiler. Jack, kazasız belâsız vardıkları Saint Michel'den, İngiliz Kolombiyası'na kalkan bir gemide iş buldu. Önce külhanlarda, sonra güvertede çalışarak Seattle'e geldi. London gibi işi-nin ustası bir serserinin, on para harcamadan o tren senin bu tren benim cambazlık ede ede, Scattle'den Oakland'ı bulması işten bile değildi.

Oakland'a geldiğinde beş parasızdı. Alaska'da bir dirhem altın bile bulamayan Jack London metelik-siz kalmıştı ama altına hücum yüzünden, Bonanza Creek'de altın yatağı sahibi olan kişilerin hayal ede-meyeceğı paralar kazanacaktı.

## D Ö R T

Jack London, Oakland'ın Doğı 16. sokağındaki 962 numaralı evine döndüğünde, John London'un

ölüm haberini aldı. Buncaiylilik ve dostluk gördüğü üvey babasının ölümü onu çok üzdü.

Üvey babası, evin direğiydi ne de olsa. Sağlığı izin verdiği ölçüde çalışıyor, öteden beriden üç beş kuruş çıkarıyordu. Onun ölümüyle, ailenin bütün yükü Jack'ın omuzlarına çökmüştü. Flora, sanki oğlunun yükü yetmezmiş gibi, bir de Johnny Miller'i evlât edinmişti. Johnny, John London'un Kaliforniya'ya getirdiği iki kızından küçüğünün oğluydu. Flora, nedense bu beş yaşındaki çocuğa kendi evlâdına göstermediği özeni gösteriyor, tam anlamıyla analık ediyordu.

Jack London'un hayatta tek dileği, yazar olmaktı. Bu kararı gelgeç bir hevesin sonucu değildi, paraya da şöhrete de aldırış ettiği yoktu; adının gazete-lerde çıkmasını umursamıyordu bile... Yazarlığı, içinden istediği, kendi dışında bir güce, yeteneklerinden gelen bir emre uymak zorunda kaldığı için istiyordu. Not defterine, tanıdığı sokak çocuklarını, Alaska'da görüp geçirdiklerini yazdıysa, ötede beride duyduğu konuşmaları not edip roman konuları hazırladıysa, bütün bunları aşırı duygusallığı en heyecanlı anlatımların kaleminden kendiliğinden dökül-vermesi sonucu başarmıştı. Çevresini kolayca tanıma yeteneğine sahip olan Jack, öz babası Chaney'in eğitim görmüş bir kişi, kafalı bir adam olduğunu öğrenince, yazarlıkta ayak diretir olmuştu. Yukon ırmağı üzerinde ve Saint-Michel'den Seattle'e gitmek için bindikleri gemide, hemen hemen otuz bin kilometrelik bir yolculuk yapan Jack, yolculuğu boyunca, dönüşünde yazacağı hikâyeleri tasarlamıştı hep. Klondike'da tanık olduğu olaylar, görüp geçirdikleri kafasını kurcalıyor, bunları kâğıda dökmek için sabırsızlanıyordu.

Jack London, sorumluluk denen şeyi arada bir duyardı. Daha küçücük bir çocukken, Flora'nın evinin kirasını vermek, ekmek ve ilâç parası yetiştire-

bilmek için konserve fabrikasında çalışmış, eline geçeni kuruşuna kadar anasının avucuna saymıştı. Derken, işinden bıķıverip, korsanlıkta almıştı soluğu. İlk zamanlar, istiridye korsanlığından çıkardığı parayla ailesine bakmıştı, ama sonraları içkiye dadanınca, eline geçeni meyhanelerde bitirmeye başlamıştı. Sophie Sutherland gemisiyle döndüğünde, elindeki bütün parayı yine annesine veren Jack, kendisine doğru dürüst üst baş bile alamamıştı. Kenevir fabrikasında, elektrik santrahnda, çamaşırhanede çalıştığı sıralar da tutumunda bir değişiklik olmamış, haftalığının yetmiş beş sentini kendisine ayırdıktan sonra, kalanı olduğu gibi Flora'ya vermişti. Oldukça uzun süren bu tekdüze çalışma döneminin sonunda, birden ailesine karşı duyduğu sorumluluk duygusunu atıveren Jack, serüven dolu bir dünyaya kavuşmak için Klondike'in yolunu tutmuştu. Yirmi iki yaşındaydı artık, içinden gelen dayanılmaz bir güç ömrünü yapıcı bir yolda tüketmeye doğru itiyordu onu. İstese, hayatında ilk kez, herşeyi kendi haline bırakmak için haklı bir neden bulabilirdi.

Ama öyle yapmadı. On altı ay süren bir başıboşluk döneminden sonra, sorumluluk saati gelip çatmıştı. Anasını ve anasının evlâtlığını, uzun süreli bir parasızlığa mahkûm edemezdi. Ne anasının, ne de küçük çocuğun, hikâyelerin tamamlanarak paraya çevrilmesini bekleyecek zamanları yoktu. Eksikler birikmişti, Jack London'un hemen bir iş bulması gerekiyordu.

Zaman, hâlâ kötüydü. Jack London'u, saati on sentten bir kenevir fabrikasında çalışmak zorunda bırakan 1893 yılı ekonomik buhranı, sürüp gidiyordu. Üzerinden beş yıl geçmiş olmasına rağmen, Batı kıyılarında işsizliğe çare bulunamamıştı. Jack kabahati toplumda buluyor, içinde yaşadığı bu düzene diş biliyordu. Günlerce o sokak benim, bu rıhtım senin, dolaştı durdu. İş bulamadı. Oakland çamaşırha-

nelerini bir bir gezdi. Cebindeki son üç beş doları da gazetelerin küçük ilânlarına yatırdı. Bakıcı arayan yaşlı ve hasta kimselerin ilânlarına cevap yazdı. Ev ev dolaşıp, dikiş makinesi satmaya kalkıştı. Seksen kiloluk bedeni, çekirdekten yetişme bir işçi olması, emek piyasasında geçer akçe olmasını gerektirirken, ancak karnını doyurabileceği işlerle yetinmek zorunda kalıyordu. Bütün bulabildiği iş ot biçmek, çit budamak, taşlık yıkayıp, halı dövmekten öteye geçemiyor, akşama kadar bir doları zor doğrultuyordu.

Mabel ile Edward Applegarth, Jack London'un dönüşünü kutlamak için bir yemek vererek, Jack'ın Henry Clay derneğinde tanıdığı eski arkadaşlarını da çağırdılar. Eski dostların karşılaşması sevindirici oldu, hepsi de Jack'ı yeniden Oakland'da, aralarında gördüklerine memnundu. Yemekler yendi, içkiler içildi, öteden beriden konuşuldu, Jack, Klondike anılarından söz etti ve her arkadaşına kaşla göz aras, nerede iş bulabileceğini sordu. Ama, kimse işe yarar bir karşılık veremedi.

On altı aylık bir ayrılık ve Steward kampındaki altın arayıcılar arasında geçen zor günlerden sonra, Mabel, Jack'ın gözüne daha bir nazlı, daha bir güzel görünmüştü. Konuklar birer ikişer gidip, Edward da sessizce ortalıktan kaybolunca, Mabel ışıkları azalttı, Jack'ı elinden tutarak piyanosunun yanına götürdü; ona ilk tanıştıkları gün çaldığı şarkıları dinletmeye başladı. Jack'ın kaba saba, erkekçe hali bir yandan büyülüydü Mabel'i, bir yandan da ür-küntü veriyordu. Jack'ın gözleri genç kızdaydı, bu gözler sevgiyle parıldıyordu. Müzik ve Mabel'in tatlı kokusuyla büyülenmiş gibiydi. Genç kızın tatlı sesinde aşkın titreşimlerini duyuyor, şarkının sözlerinden, onun da kendisini sevdiğini anlıyordu. Anlıyordu ama, duygularını ortaya koymanın sırası değildi henüz. Mabel'i kitap, resim ve müzik dolu güzel

dünyasından ayırıp, yokluk dolu bir hayata sürükleyemezdi.

Ertesi gün, Oakland gazetesinde, posta idaresine sınavla memur alınacağı haberi yayınlandı. Jack London, hemen merkez bürosuna koşarak sınava girdi, yüz üzerinden 85,38 aldı. Boş yer açıldığında, posta dağıtıcılığına atanacağını söyleyerek, Jack'ı gerisin geriye yolladılar.

Bulduğu ufak tefek işler Jack London'un ne zamanını dolduruyor, ne de karnını doyuruyordu. San Francisco'da yayınlanan Examiner gazetesinin pazar ekinde basılan hikâyelerin bin kelimesine on dolar ödendiğini öğrenen Jack, kafasının içinde biçimlenmiş olan sürüyle hikâyeyi kâğıda dökmenin zamanı geldiğini anladı. Küçücük odasına sığdırdığı kaba saba tahta masanın başına oturup, Yukon ırmağını inerken başından geçenleri bin kelimeye sığdırmaya çalıştı. Ve hemen öğleden sonra, yazdığı hikâyeyi Examiner'in yazı işlerine postaladı. Jack London hikâyesini gönderirken, yazarlık mesleğine başladığının farkında değildi. O sıra kafasını kurcalayan şey, posta dağıtıcılığına atanana kadar, ev sahibinin eline tutuşturmak üzere bir on dolar kazanmaktı. Yazarlığa atılmak için bir kaç yüz dolar biriktirmek, böylece arkasında açlık çeken kimse bırakmamak niyetindeydi.

Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Ve Jack London yazmanın bir kere tadını alınca, bir daha bırakmadı. Youth's Companion'a göndermek üzere, yirmi bin kelimelik tefrika bir roman hazırlamaya başladı. Romanı, derginin bünyesine uygun şekilde bölümlere ayırdı. Bir çırpıda yedi Alaska hikâyesi birden yazdı. Kafasının içine yığılanlar oluk gibi boşanıyordu.

Jack London'un posta idaresinden beklediği haber bir türlü çıkmıyordu. Öte yandan Examiner'e gönderdiği hikâyenin parası bir yana, hikâyenin ga-

zeteye vardığını bildirir bir belge bile göndermemişlerdi. Cebinde meteliği kalmayan Jack, Oakland lisesine gidip gelirken bindiği, Eliza'nın armağanı bisikleti rehin ederek biraz para buldu. Ev sahibi, kira için sıkıştırdığında sıra eniştesinin armağan ettiği saate geldi. Onu John London'un miras bıraktığı tek şey, eskice bir pardesü izledi. Para eden şeyler bitince, Jack London Alaska anılarını, kullanılmış bir takım elbiseyle takas etti, sonra elbiseyi rehin ederek beş dolar aldı. Eline geçen paranın büyük kısmını yeniden, yığılan hikâyelerini o dergiye bu gazeteye göndermek için zarf ve pul parasına yatırdı. Bütün bunları yaparken, yazarlığı iş haline sokmuş olduğundan haberli değildi. İşsiz kalınca, kendisinin ve ailesinin karnını doyurmak için, yegâne yeteneğini kullanmaya başlamıştı.

Kış geldiğinde sırtında hâlâ yazlık elbiseler vardı. Mahalle bakkalının dört dolarlık bir veresiye hesabı açmasıyla kapaması bir oldu. Kasap biraz daha insafli çıkarak beş dolara kadar borçlanmalarına razı oldu, ama sonra o da caydı sözünden. Jack London'a çok düşkün olan Eliza, kendi boğazlarından keserek London'lara yardım etmeye çalışıyor, Jack'ı kâğıtsız ve tütünsüz bırakmıyordu. Jack, günden güne eriyor, avurtları çöküyor, giderek daha huysuz oluyordu. Emek piyasasında «kelepir bir işçi» olmaktan vazgeçmişti. Haftada bir kere Mabel'lere gidiyor, sevdiği kız aç kaldığını anlamasın diye doyaya yemi-yordu. Yine de içindeki umut yokolmamıştı; bin kelimelik bir yazıya on dolar veren şu dergilerden biri, yirmi bin kelimeye kadar varan yazılarından birini yayınlayıverse, ailece sefaletten kurtulurlardı. İçin için, birbiri ardına hikâyelerinin yayınlanacağını düşünür olmuştu. İşte o zaman, hayatını yazılarından gelen parayla sürdürebileceğine güvenir, posta dağıtıcılığı işini bir kenara atardı. Yazarlıktan, büyük paralar beklediği yoktur; bin kelimeye ödedikleri on

dolar yeter de artardı bile; yeter ki bütün yazdıklarını yayınlatabilsin. Ayda üç yüz dolardan fazla kazanması zordu, ama kazancı yüz elli doların altına da kolay kolay düşmezdi.

Jack London hikâyelerini yayınlatabilme umuduna kapılınca gözü başka şey görmez oldu. Elinden kalemi bırakmıyor, halı dövüp ot biçmek aklının köşesinden geçmiyordu. Böylece, aile yeniden sıkıntıya düştü. Flora iyi kötü, ta yirmi başından beri aç kalmaya alışkın olduğu için yokluğa dayanabiliyordu. Ama Jack, bitkin düşerek hastalandı. Öyle içler acısı bir hale girmişti ki, durumunu Mabel'e farket-tirmemek için, haftanın bir gecesini onunla buluşmak-tan da vazgeçti. Çıkınaza girdiğinin farkındaydı, ayda otuz dolara razı olarak yeniden kömür kürekle-meye hazırlandı. Günler geçtikçe, bedenen ve ruhen çektiği azap artıyor, çektiği açlık kadar geleceğinden duyduğu kuşku yüzünden zaman zaman canına kıymayı düşünüyordu. Jack London, kendini öldür-meyi, ilk kez o sıralar düşünmüş değildi. Benicia'da denize düştüğü sıra ölümü içten arzulamış, daha yük trenlerinde geçirdiği zor günler boyunca zaman zaman hayatına son vermeyi düşünmüştü. Bu kez, Jack London'u intihar etmekten alıkoyan tek düşün-ce, ardında yapayalnız kalacak olan Flora ile küçük Johnny oldu. Jack London'un çocukluk arkadaşı Frank Atherton'u dinleyelim: «Jack bana veda mektupları yazdı. Hayattan soğumuş bir arkadaşı gelip Jack'ı bulmuş...» Ve Jack London, arkadaşını ölüm-den vazgeçirmek için öyle güçlü nedenler ileri sür-müş olacak ki, sonunda kendisi de fikirlerinin etki-sinde kalarak, canına kıymaktan vazgeçmişti.

Aralık ayı sonlarında bir sabah, Jack London'a **Overland Monthly** (\*) dergisinden ince uzun bir zarf geldi.

(\*) 1868 yılında Bret Harte tarafından kurulan, San Francisco-da yayınlanan edebiyat dergisi.

Alaska hikâyelerinden biri kabul mu edilmişti yoksa.. Öyleyse, dergiye gönderdiği «To the man on the trail» adlı hikâyeyi yayınlayacaklar demekti.. Jack, bir çırpıda hikâyesini paraya vurdu. Beş bin kelime.. Bin kelimesi on dolardan.. Zarfın içindeki çek elli dolarlık olmalıydı. Kurtulmuştu. Yazmaya devam edebilecekti. Yatağının kenarına ilişip, ayağına kadar gelen bir kısmeti geri tepmeden korkarmışcasına, zarfı açtı.

Zarfın içinden çek falan çıkmadı. Yayıncı sıradan bir mektup yazarak, hikâyenin «yayınlanabileceğini» bildiriyor, beş dolar ödenebileceğini açıklıyordu. Beş günde yazılmış bir yazıya beş dolar. Hani şu kenevir fabrikasında, çamaşırhanede, elektrik santralında çalıştığı sıralar eline geçen gündelik.. Jack London umutsuz, uğradığı hayal kırıklığından kolunu bile kıpırdatamayacak halde, yatağına yığıldı. Sersem gibi, bu işlerin peşine düşmüştü. Pazar ekinde yayınlanan hikâyesi, boş hayallere kapılmasına sebep olmuştu. Dergiler para vermiyorlardı hikâyeye denen şeye.. Kelime başına bile hesaplamıyorlardı fiyatı. On kelime bir kuruşa geliyordu. Bu parayla insan değil aile geçindirmek, kendi karnını bile zor doyururdu. Artık, umut kapıları kapanmıştı. Dünyanın en güzel hikâyelerini yazıp topunu birden yayınlatma olanağını bulsa da, geçinmesi zordu. Demek ki yazı yazmak ancak zenginlerin yapabileceği bir şeydi, bir lükstü. Onun kaderi, ömrünü otlar, halılar arasında geçirmek ve posta dağıtıcılığına atanacağını günü beklemektir.

Aynı gün, Jack London yalnız hayatını değil, romanlarını da etkileyen bir olay daha yaşadı. Öğleden hemen sonra, postacı ince uzun bir zarf daha getirdi. Bu zarf, The Black Cat dergisinden geliyordu. Jack, Kaliforniya üniversitesini bırakıp da çamaşırhanede iş bulana kadar geçirdiği sıkıntılı günlerde yazdığı bir yazıyı, The Black Cat dergisine gön-

dermişti. Dergiyi, genç Amerikan yazarlarını destekleyen Umbstaetter yönetiyordu. Umbstaetter Jack'a yazdığı mektupta, hikâyesinin fazla uzunluğu nedeniyle yoğunluktan yoksun olduğunu belirterek, dört bin kelimelik yazının yarısını yayınlamasına izin verirse, kırk dolar ödeyebileceklerini açıklıyordu.

İzinin sözü mü olurdu? Bin kelimeye yirmi dolar demek, Jack London'un umduğunun iki katı demektir. Kazıklamıyorlardı onu, sersem yerine koymuyorlardı. Can attığı işi yaparak ailesine bakabilecekti anlaşılan. Hemen Umbstaetter'e bir cevap yazarak, hikâyeyi ortadan bölebileceğini bildirdi ve parayı da en kısa zamanda göndermelerini rica etti. Umbstaetter'in kırk dolarlık çeki gecikmedi. Jack London, yazı yazmaya bu çek sayesinde devam edebildiğini her zaman söyleyecektir.

Jack'ın ilk işi, bisikletini, saatini ve pardesüsünü rehinden kurtarmak oldu. Bakkala borcunu ödedi, kasabın beş dolarını verdi. Evin iki aylık kirasını ayırdıktan sonra, sırtına kışlık bir elbise, kalem kâğıt satın aldı. Bir de yazı makinesi kiraladıktan sonra kalan parayla evin erzağını düzdü. O gece, Flora'nın mutfağında ağız tadıyla bir yemek yediler ve Jack ertesi gün gidip Mabel Applegarth'ı buldu. Oakland sokaklarında yanyana bisikletle gezdikten sonra, çok sevdikleri Berkeley tepelerine tırmandılar. Hava güzeldi, güneş ılıü, tepe esintiliydi. Yamaçtaki oyuklar, mor bir sise bürünmüştü sanki. San Francisco, yukarılarda, koyu renkli bir leke gibi görünüyordu. Güneş ışınlarının yansıdığı körfezin suları kopkoyuydu; erimiş kurşun gibi. Bağlı tekneler kıpırdayan suların üzerinde, sağa sola yalpa vuruyorlardı. Kurşun renkli sis yüzünden ilerdeki Tamalpais tepesi, Golden Gate'den ayrılmıyor, bitişikmiş gibi görünüyordu. Ufukta, Pasifik üzerinden gelerek karaya doğru ilerleyen bulut kümeleri vardı.

Jack London, işte burada, sevdiği ilk kadına

müjdeyi verdi. Mabel'le yanyana, otların üzerine uzanmışlardı. Jack, *Overland Monthly* ve *The Black Cat* dergilerinin, gönderdiği hikâyeleri kabul ettiklerini söylediğinde, Mabel, üç yıl gibi kısa bir süredeki bu ilerlemeye şaşırıp kaldı. Ne kadar sevindiği bakışlarından bile belli oluyordu. Jack, kolunu genç kızın beline doladı, yavaşça kendine çekti onu. Mabel, iki eliyle Jack'ın koyu renkli, alev gibi yanan boynunu tuttu. Genç çocuğun içindeki ateş, bu ellerden geçip Mabel'in nazlı bedenine yayılıyordu sanki.

Mabel Applegarth, Jack London'un tam tersiydi. Jack dayanıklı bir gençti, Mabel tersi.. Jack, törelerden nefret ediyordu, Mabel'in geleneklere uygun bir yaşantısı vardı. Jack hayatın türlü güçlükleriyle karşılaşmış, zorluklarla baş etmişti. Mabel'se nazlı, el üstünde büyütülmüştü. Jack London'un hiçe saydığı kanunlara o başeğiyordu. Jack'ın, içi içine sığmayan, gürültücü patırtıcı bir genç olmasına karşılık, Mabel, durgun ve mesafeli bir kızdı. Bencil ve sert bir kadın olan annesinin sözünden dışarı çıkmazdı. Jack, bayan Applegarth'ın kızı için büyük umutlar beslediğinin farkındaydı. Mabel'i alacak olan erkek, Applegarth'ların paraca yardımına koşacaktı. Çünkü, bay Applegarth'ın İngiltereden getirerek ticarete yatırdığı para, son zamanlarda işlerin ters gitmesi yüzünden tehlikeye düşer gibi olmuştu.

Buna rağmen, Jack London Mabel'in annesine aldırış etmiyordu. Bayan Applegarth'ı yola getirmek, herhalde fırtınada Sophie Sutherland'ı yönetmekten daha zor olmayacaktı. *Overland* ekspresinin yük vagonlarında cirit atmaya alışmış, *White Horse* anaforuna bile bana mısın dememiş biri için, düşünülecek şey değildi bu.

İki sevgili, Jack'ın sabah erkenden hazırladığı koca koca sandviçleri yerken, bir yıl nişanlı kalınaya karar verdiler.

Böylece Jack, evlenmeden önce durumunu dü-

zeltecekti. Evlendikten sonra kitaplarını ve tablolarını dolduracakları küçücük bir ev tutacaklardı. Mabel piyano çalarken, Jack heyecanlı hikâyeler, romanlar yazacaktı. Müsveddeleri okumak Mabel'e kalıyordu, Jack, cümle hatalarını karısının düzeltmesinden yanaydı. Güzel bir hayatları olacağı belliydi. Arkadaşları gelip gidecek, zaman zaman yolculuğa çıkacaklar, çocuklarıyla mutlu ama çok mutlu bir hayat sürecektlerdi. Gün batana kadar geleceklerinden konuştular. Kendilerini bir araya getiren kadere şaşır, aşkın büyüklüğünden söz ettiler. Bulutlar iyice batıda toplanmıştı. Güneş batmak üzereydi. Gökyüzü pesbembe olmuştu. Mabel, Jack'ın kollarının arasından sıyrıldı. Jack, sevgilisini bir kere daha öptükten sonra, elele yamacı indiler, bisikletlerine binerek Oakland'a döndüler.

Jack'ın elinde, Black Cat dergisinden gelen kırk dolardan kala kala iki dolar kalmıştı. Jack bu iki doları da, Doğu şehirlerinde yayınlanan dergilerden geri çevrilen yazılarına ayırdı. Posta masrafı bulamaktan ötürü masasının çekmecesine yığılmış hikâyeleri, değişik yayınevlerine gönderdi. Yeniden, olanca gücünü yazarlığa vermişti. Yazdıklarını daktilo eder etmez postalıyordu. Ne yazık ki, başlangıçtaki başarı devam etmedi. Gönderilen yazılar, aynı sudan gerekçeyle geri çevriliyordu. Flora'nın kileri boşalmaya yüz tutmuştu. Babadan kalma saat, bisiklet, pardesü, arkasından kışlık takım elbise yine rehincinin yolunu tuttu. Dergiler, kelime başına ister bir dolar ister bir kuruş versinler, tek cümle bile yayınlamadıktan sonra ne işe yarardı?

16 Ocak 1899 günü, Jack London'a posta idaresinden haber çıktı. Hayatının sonuna kadar güven sağlayabilecek olan, düzenli bir iş demekti bu. Ayda altmış beş dolar. Bu parayla karnını doyurur, giyinip kuşanabilirdi, hem de elden düşme elbiselerle değil. O yaşı kadar tatmadığı bir rahatlıktı bu. Okumaya

can attığı kitap ve dergilere de parası kalırdı. Flora ile Johnny'yi başından atamayacağına göre, Mabel isterse hemen evlenirler, bir arada otururlardı.

Jack, annesini karşısına alıp durumu enine boyuna konuştu. Yazı yazmakta karar kılacak olursa, zor yıllar vardı önlerinde. Posta idaresine girirse.. Peki ama, bütün o güzel kitaplar, dergiler, yepyeni elbiseler, çeşitli yemekler neye yarardı? Jack London dünyaya yiyip içmek, keyif çatmak için gelmemişti. Yaratıcı olmak, edebiyat dünyasına katkıda bulunmaktı isteği. Sanat uğruna çektiği yoksulluk dokunmuyordu ona; bir sürü şeye sahip olmayı yersiz ve boş buluyor, hayatın çeşitli zevkleri, ortaya koyduğu eserden duyduğu kıvancın yanında anlamsız kalıyordu. Ya Flora, Flora ne olacaktı? Eğer Flora, her zaman yaptığı gibi bağırıp çağırırsa, evi birbirine kat-sa, bu arada bir de çarpıntısı tutuverse, Jack London Posta idaresinde çalışmaya razı olabilirdi. Ama evlilik dışı bir çocuk dünyaya getirmekten korkmayan, karnından çıkardığı bu talihsiz çocuktan analık sevgisini bile esirgeyen o bencil kadın, nasılsa Jack'ı destekledi. Oğluna yazı yazmaya devam etmesini, başarmak için gereken yeteneklere sahip olduğunu söyleyerek, bu uğurda her sıkıntıya katlanacağını açıkladı. Massillon'lu Wellman ailesinin yüz karası Flora Wellman belki de, oğlu ünlü bir yazar olursa günahlarından kurtulacağına inanıyordu.

Jack London artık kararını vermişti. Olanca gücüyle ve canlı ruh yapısından gelen hızla çalışmaya başladı. Yazar olmak için iki şey elde etmesi gerektiğini biliyordu. Üslup ve bilgi. Açıkça düşünmeyi öğrendiğinde yazdıklarının daha iyi anlaşılacağını, kar-makarışık fikirlerini kâğıt üzerine dökülmesinin hiç bir şeye yaramayacağını biliyordu. Fikirleri ilginç olduğu oranda, yazıları da ilgi çekerdi. Hayata parmak basması gerektiğinin farkındaydı. Olayları o güne dek görüp geçirdiklerinden edindiği deneysel bir gö-

rüş açısından ele alacak, dünyayı kendine göre yorumlayacaktı. Ele aldığı konuları daha iyi işlemek için düşünce alanını genişletmesi, duraklamak zorunda kaldığı sınırları aşması gerektiğini biliyordu. Bunun için de tarih, biyoloji, ekonomi politik ve diğer bilim dallarında bilgi edinmesi şarttı. Başkalarınınkine benzemeyen bir deneysel felsefe kuracaktı. Öyle bir düşünce tarzı ki, yorgun ve içi geçmiş dünyaya yepyeni ve hayat dolu bir anlayış getirsin.. Jack London yıllar yılı yazılan ve söylenen şeyleri tekrarlamak niyetinde değildi; verimsiz zekâları beslemek onun işi olamazdı.

Yeniden kitaplara yönelen Jack London, bilim deryasına daldı. Sınavlara hazırlanan bir öğrenci ya da bilim dünyasından nasibini almak isteyen bir meraklıdan farklıydı hali. Aşkla, şevkle sarılmıştı bu işe. Her yeni öğrendiği şey, her yeni kuram Jack London'a neşe kaynağı oluyor, rasladığı her değişik fikir bir zafer gibi görünüyordu gözüne. Soruyor, soruşturuyor, okuduklarından çıkardıklarını inceden inceye tahlil ettikten sonra değerlendiriyordu. Jack London, ünlü düşünürlerin etkisinde kalmamayı koymuştu aklına, şöhretlerle işi yoktu. Alışlagelen törelere başkaldırma yolunu seçmiş biri için, tutucu fikirlerin bir değeri olamazdı; putların kırılması gerekliydi. Cesur, dürüst, açık düşünceli ve gerçek aşkıyla yanan Jack bir bilgine gereken dört ana niteliğe de sahipti.

Jack London, eğitimini yarıda bırakmış olmasına rağmen, öğrenmek için doğduğuna inanıyordu. Tanımadığı eserler onu ürkütmüyor, kolay kolay kaybetmeyeceğini bildiğinden, keşfetmek istediği alanları, önceden şöyle bir düşünüyordu. Eline yeni bir eser geçtiğinde, kitabın sırrını çözmek, içindekileri öğrenmek için nazlı nazlı girişmezdi işe. Yeni bir eser karşısındaki Jack London, avının üzerine atlamaya hazır aç bir aslan gibiydi. Kitaba olanca gücüyle saldırır, güçlüğü yendiğine inanana kadar bırakmazdı elin-

den. Okuduklarını içine sindirir, öğrendikleriyle beslenirdi.

Okuma tutkusu Jack London'u ekonomi politiğin babası sayılan Adam Smith'e ulaşırdı. Jack, Adam Smith'in «The Wealth of Nations — Milletlerin zenginliği» adlı eserini okudu. Bunu Malthus'un «Theory of Population'u — Nüfus Kuramı» izledi. Ricardo'nun «Teory of Distribution'u — Dağıtım Kuramı», Bes-tiat'nın «Theory of Economic Harmonies — İktisadi Uyum Kuramı» adlı kitabını okuyan Jack London, marjinal üretim ve değer üzerine ilk Alman kuramlarını inceledikten sonra, hiç de yabancı olmadığı bir alana, bilimsel sosyalizmin kurucularına gelip dayandı. Siyasete de merak saran Jack, Aristo'yu okumuş, Gibbon'un «Roma İmparatorluğunun Gerilemesi ve Çöküşü» adlı denemesini inceleyerek Orta Çağ'ı iyice etkileyen Kilise Devlet anlaşmazlığı üzerinde durmuştu. Luther ve Calvin'in, reformun siyasal yapısı üzerindeki etkilerini öğrenen Jack London, Hobbes, Locke, Hume ve Mill gibi İngiliz düşünürlerinin ilerici siyaset anlayışlarını inceledi. Böylece, sanayi devriminin gerekli kıldığı cumhuriyet düzeninin ilk kez nasıl ortaya çıktığını öğrendi. Meta-fiziğe de yer ayıran Jack London, Hegel'i, Kant'ı, Berkeley ve Leibnitz'i okudu. Antropolojiden, Boas ve Frazer'in eserlerini seçti. Biyoloji üzerine oldukça bilgisi vardı. Daha önceleri Darwin'i, Huxley ve Wallace'ı okumuştu. Ama bu kez, aynı eserleri yeniden eline aldığı anda, söylenmek istenenleri çok daha iyi anladığını farketketti. Eline geçen bütün toplumbilim kitaplarını okuyarak, iş bunalımları, yoksulluğun sebep ve çareleri, teneke mahalleleri, suçluluk ve yardım üzerine geniş bilgi edindi. Bu arada sendikacılık gitgide daha çok ilgisini çeker olmuştu.

Okuduklarından özet çıkarıyor önemli noktaları bir kenara not ederek, istediği bilgiyi kolayca bulmasını sağlamak için kendi kendine bir fiş sistemi

kuruyordu. Yine de, Jack London'un bilimsel felsefesini, Herbert Spencer'in «First Principles» (\*) adlı denemesini okuduktan sonra kurabildiğini açıklamak gerekir. Çünkü Jack London, kendine özgü düşünce tarzına katmak istediği değişik eğilimleri bir araya getirmenin yolunu, yani, uzun zamandır aradığı yöntemi ancak Spencer'in denemesini inceledikten sonra bulmuştu. Jack London'un, Herbert Spencer'in eseriyle karşılaşması hayatının en önemli olaylarından biriydi. Bir gece, güzel bir dörtlük yazdıktan sonra, yatağına giren Jack, eline «First Principles»i aldı. Alış o alış.. Tan yeri ağardığında kitabı bırakmamıştı hâlâ. Okudukça o güne kadar, nesneleri gördükleri gibi ele aldığını, olayları aralarında bağ kurmaksızın incelediğini, yüzeyde kalan genellemelere girdiğini anlıyordu. Okudukça, o güne kadar raslantılara ve gelgeç tutkulara yer veren düzensiz bir dünyaya kapılmış olduğunu, kendini yönetecek bir ilkeye bağlanmadan gelişigüzel düşünmüş olduğunu farke diyordu. İşte şimdi, Spencer, hayretten açılmış gözlerinin önüne düzenli bir bilgi hazinesi sunuyordu. Her şeyi birim haline sokarak evreni somut bir düşünüş tarzıyla ele alıp, gözle görülür ve elle tutulur hale getiren bir bilgi... Bundan böyle raslantılara yer yoktu, her şey kesin kanunlara uymak zorundaydı. Jack London bunu öğrendiğinde öylesine heyecanlandı ki, Henderson Creek'de altın bulduğunu sandığı günkü sevinci devede kulak kaldı... Çünkü, gerçeğin tek olduğunu, saf altının taş çatlasa mika olamayacağını öğrenmişti artık.

Herbert Spencer, Jack London'u sarhoş etmişti. Bütün olayların sırrı aydınlanmıştı genç çocuğun beyninde. Jack, o akşam tabağındaki et parçasının ardında, güneş enerjisini gördü; güneş gücünün yüz milyonlarla kilometre aşarken geçirdiği değişimi,

(\*) İlk prensipler.

elinde bıçağı tutabiliyor, beyni bütün bunları düşünebiliyorsa, herşeyi güneş enerjisine borçlu olduğunu düşündü. Ve güneşin beynini aydınlattığını hissetti. İnsan zekâsıyla güneşin eninde sonunda aynı şey olduğunu, birbirlerini tamamladıklarını ta içinde duydu. Herbert Spencer Jack London'a, nesnelerin birbirlerine bağlı olduklarını öğretmişti; uzayın sonsuzluklarında dolaşan en uzak yıldızlardan tutun, ayaklar altında çığnenen kum zerrelerindeki atom kümelerine; hatta, birey olarak ele alındığında bile, insanlığa kadar her şey, protoplazmanın çeşitli biçimlerinden başka bir şey değildi.

Jack London'un fikir dünyasını etkileyen düşüncüler Darwin, Spencer, Marx ve Nietzsche olmuştur. London'un deneysel felsefesi doğrudan doğruya, on dokuzuncu yüzyılın bu dört öncü düşünürüne dayanmaktadır. 1899 yıllarında, fikirleri şiddetli saldırılara hedef olan, hatta tehlikeli olarak nitelenen bu yazarları okumak cesaret işiydi. Ayrıca Darwin ya da Marx'ın eserlerini anlayabilmek keskin bir zekâ gerektiriyordu. Jack London'da bu iki nitelik de vardı işte. Cesaretini zekâsıyla bir araya getiren Jack, hayatını ve felsefesini bu dört büyük adamın ilerici fikirleriyle zenginleştirmeyi başarmıştı. İçinde sağlıklı bir şüphecilik yeşermeye başlamış, gerçeğe ulaşmak onda gerçek bir aşk halini almıştı. Yeni yeni benimsediği düşünce biçimi, ruhunu karanlığa sürükleyen olumsuz fikir artıklarını yok ediyor, bilgi dünyasına bilimsel bir yoldan katılmasını sağlıyordu.

Bu dört büyük düşünür içinde, yine de Jack'ı en çok etkileyen Nietzsche'dir. Bunun nedeni, belki de Jack'la Nietzsche'nin aynı zorlukları yaşamış olmalarıdır. Jack da çocukluğunu Nietzsche gibi, yoksulluk içinde, ruh çağırma seanslarında korku duyarak geçirmişti. Jack da Nietzsche gibi, her türlü din gösterisine karşıydı; olağandışı inançlara katılmıyor, evrenin Tanrı tarafından yönetildiği fikrini, hele öbür dünyayı asla kabul etmiyordu.

«Düşün ki, senin, benim ezdiğimiz sinekten arta kalan neyse.. ben öldüğüm zaman ardımda kalacak olan da odur.» Hristiyan dini, Jack London'un gözünde anlamdan yoksun bir inanç, aklın kabul edemeyeceği olaylar yığınıydı. Her türlü dinin, zekâyı uyutması bakımından insanlığın can düşmanı olduğuna inanıyordu. Din, ortaya attığı çeşitli 'dogma' lar yüzünden insanlığı zehirliyor, insanları düşünmeye yönelteceğine onları kör edip bırakıyordu. İnsan-oğlu yerkürenin sahibi olduğunu bilemeyince yaşantısını daha iyiye götürme olanağını aramayı akıl edemiyordu. Jack London, Nietzsche'de kendine bir dayanak bulmuştu. Dinin yalanları ve ikiyüzlülüğü başarılı bir şekilde ortaya konulduğunda, Hristiyanlığın sonunun geleceğine inanıyordu.

Jack London, Nietzsche'nin, üstün insan kuramını da okumuştı. Nietzsche'nin, köle yığınlarına sahip çıkan, her türlü zorluğun hakkından gelen bu güçlü ve akıllı üstün insan'ı onu etkilemişti. Çünkü, o da kendini, hayatın bütün güçlüklerini yenecek nitelikte görüyor, yığınları eğiterek yönetebileceğine inanıyordu. Bununla birlikte Jack, Nietzsche'nin, sosyalizmi zayıf ve güçsüz insanların yönetimi olarak tanımlamasına katılmıyor, sendikaları işçinin hoşnutsuzluğunu sömüren örgütler olarak görmüyordu. İşin hoş yanı, Jack London'un üstün insan görüşüyle sosyalizmi bir arada benimsemesidir. Birbiriyle asla bağdaşamayacak olan bu iki inanç Jack London'u hayat boyu etkiledi, Jack London yaşadığı sürece hem toplumcu hem de bireyci olarak kaldı. Üstün-insan olduğuna inanarak kendisi için bireyci düşünceyi benimsiyor, korunmaya ihtiyacı olan zayıflar yığınınına sıra geldiğinde toplumcu kesiliyordu. Bereket versin, Jack London her biri ayrı yana gitmek isteyen bu iki azılı atı yıllar yılı bir arada koşturmayı başardı.

Öğrenmek, daha çok öğrenmek tutkusunun yanı

sıra, Jack London'u etkileyen bir zorunluluk daha vardı Ekmek parası. Şehir kitaplığının okuma salonuna kapanan Jack, okuduğu roman ve hikâyeleri kendi yazdıklarıyla kıyaslıyor, «iyi ama bunların satılmasının sırrı nerede» diye düşünüyordu. Bütün bu yazıların, canlılık, renk ve ışıktan yoksun bir ölü yığın olduğunu, kolayca ve ustalıkla yazılmış bunca hikâyenin hayat ve gerçekten ne kadar uzak kaldığını görmek düşündürüyordu onu. Oysa hayat öyle hoş ve öyle garipti ki.. Onca sorun ve kahramanca uğraş dururken, bütün yazarlar neden duygusal alanlara yönelmişlerdi? Asıl anlatılması gereken, hayattaki aksak yanlar, vahşi isyanlar, dökülen kan, ter, gerilim ve ateş değil miydi? Richard Harding Davis, George Barr McCutcheon, Stanley Weyman, Margaret Deland, Clara Louise Burnham gibi dergi yazarları, hayatın gerçeklerinden, doğru olandan korkuyor gibiydiler. Gerçekle yüzyüze gelmektense, ele aldıkları kişileri romanlara yakıştır bir biçime sokmayı, onları güzelleştirmeyi, değiştirmeyi, sırasında onlardan vazgeçmeyi yeğliyorlardı.

Bu davranışın tek nedeni korkuydu, Jack inceden inceye girdiği çözümlemenin sonunda bu kanıya varmıştı. Yayınevlerini şaşırtmak ya da hoşla gitmemek, Amerika'nın orta bölgelerinde yaşayanların hoşnutsuzluğunu uyandırmak, gazetelerle bozuşmak, kapitalist düzende nasılsa ele geçirilen bir kürsüden olma korkusu, acı gerçekten, uzun sözün kısası hoşla gitmeyenden duyulan korku.. Bu roman yapımcıları, karışık insanlardı, insana da benzemiyorlardı ya. Belki de, mideden yoksun olmaları bir yana, bacaklarının arasında cinsel organları bile yoktu. Ne yenilikten, ne deneysel felsefeden, ne de gerçek bilgidен haberleri vardı. Bütün bildikleri, hoşla giden tefrikaların nasıl yazıldığıydı. Edebiyatı yoksullaştıran zavallılardı bunlar, cüce edebiyatçıları; yalnız devler gerçek edebiyatla baş edebilirlerdi. Jack London, yayınevle-

rine ve halka kafa tutmaya, kendini onlara kabul ettirmeye kararlıydı.

Bu kez, yeniliği olan yazarlara yönelen Jack London, Scott, Dickens, Poe, Kipling, George Eliot, Whitman, Stevenson ve Stephan Crane'ı okudu. Dahiler triumvira'sı (\*) olarak adlandırdığı üç yazarı, Shakespeare, Goethe ve Balzac'ı inceledi. Spencer, Darwin, Marx ve Nietzsche'den düşünmeyi öğrenen Jack London, yazma sanatının inceliklerini Kipling ve Stevenson'da bulmuştu. Bilgi dağarcığına attıklarını, iliyet esasına dayandığı deneysel felsefesiyle değerlendirdiğinde daha açık bir anlatıma ulaşacak, ortaya koyduğu eser gerçek ve canlı bir niteliğe sahip olacaktı.

Sözcükler Jack London'un gözünde bambaşka bir değere sahiptiler. Sözcükler dünyanın en güzel şeyleriydi. Sözcüklerin bir güzelliği, ahengi, gücü, inceliği ya da tırmalayıcı yanı vardı. Jack London ağır bilimsel eserleri, elinin altında bir sözlük bulundurarak okurdu. Dikkatini çeken sözcükleri bir kâğıda yazar, bu kâğıdı yazı masasının üzerinde duran aynanın yanına ilıştırirdi. Giyinir ya da traş olurken ezberlemek için.. Sözcüklerini uzun bir liste halinde sıralayıp çamaşır ipine astığı da olurdu. Odanın içinde dolaşırken, gözünün altında olsunlar diye.. Cebinden yeni öğrendiği sözcüklerin listesi eksik olmazdı. Şehir kitaplığına ya da Mabel'lere giderken, evde, yemeklerde, uyumadan önce yatağında hep onları tekrarlardı. Yeni bir hikâye yazmak üzere oturduğunda, fikirlerini anlatacak sözcüğü bulmak için zorlandığı olurdu. O zaman listesindeki yüzlerce sözcük içinde, kafasına en yatkın olanı arar, bulduğu zaman da, çocuk gibi sevinirdi.

(\*) Tarihte M.Ö. 60'da Pompeus/Cezar/Crassus; M.Ö. 43'de Antonius/Octavius/Lepidus; M.S. 1770'de 15. Louis devrinde de Mauprav/Terray/ Aiguillon üçlü yönetimlerine verilen ortak ad.

Peki ama, seçkin okuyucularını Batılı barbarların zorlu hamlelerine karşı korumak için taştan bir duvar ardına saklayan yayınevlerine ne yapmalı? Ne yapmalı da, bu taş duvarı aşip yazılmış hikâyeleri bastırmanın yolunu bulmalı? Jack London'un değil elinden tutacak, öğüt verecek kimsesi bile yoktu. Ne bir yayıncı tanıyordu, ne de bir yazar.. Çevresinde yazmaya kalkışmış biri bile yoktu. Anlaşılan, karanlıkta tek başına vuruşacaktı. Gücünden, azim ve yeteneklerinden, 'yazı yazma' daki ustalığından başka hiç bir şeye güvenmeden.. Jack London, içindekileri, makale ve hikâyelerine dökmeye başladı. Yazısını tamamladıktan sonra, kâğıtları güzelce katlayıp zarfa yerleştiriyordu. Üzerine gerekli pulu yapıştırdıktan sonra, haydi posta kutusuna.. Gönderdiği zarf, Amerika kıt'asını bir boy geçtikten sonra, günün birinde hem de üzerinden çok geçmeden, geri dönüyordu. Jack London, bir yandan yayınevi sahiplerinin insanlıktan nasibini almamış kişiler olduğunu düşünüyor, bir yandan da gelen hikâyeyi başka bir zarfa koyup yeniden allıyor pulluyor, posta kutusuna atıyordu.

Jack London'u o günlerde en çok üzen şey, zamanın çabucak, su gibi akıp gitmesiydi. Parasızlık canına tak etmeden yazarlığın inceliklerini öğrenmeye can atan Jack London'a gün denen şey az geliyordu. Okumaya başlamak üzere elindeki yazıyı yarıda bırakmak zorunda kalınca üzülüyor, şehir kitaplığına gelen dergilere bir göz atmak için bilimsel bir incelemeden vazgeçmesi gerektiğinde içi içini yiyordu. Gün boyu ancak yarım saat dinlenebiliyordu, o da Mabel'lerde.. Jack London'u kahreden şey, okumaktan kan çanağına dönmüş gözlerini yumup, uymak ve biraz olsun dinlenmek zorunda kalmasıydı. Uykudan bütün bütün vazgeçemeyen Jack, çoğu ke-re beş saatlık uykuyla yetiniyordu. Kısa bir süre için de olsa yaşamasına ara vermek istemiyordu, istemi-

yordu ya kendisini uykunun derinliklerinden çekip çıkaran çalar saati duyduğunda, önünde pırıl pırıl, on dokuz saatlık bir çalışma zamanı olduğunu hatırlayarak ok gibi fırlıyordu yatağından. Okumanın büyüüne kaptırmıştı kendini, büyülenmişti sanki.

Overland Monthly dergisi, sonunda «To the Man on the Trail» başlıklı hikâyeyi yayınladı. Ocak ayıydı. Jack London'un yazarlık hayatı başlıyordu. Bu güzel başlangıcın acı yanı, dergi yazı işlerinin Jack London'a ödenmesi gereken beş doları göndermeyi unutmaması bir yana, hikâyenin yayınlandığı sayıyı yollamak zahmetine de katlanmamış olmasıydı. Cebinde hikâyesinin yayınlandığı dergiyi alacak on senti olmayan Jack London, Broadway'deki bir tütüncü dükkânında asılı duran dergiyi hüznle seyretti. Sonra şehrin ta öbür ucunda oturan Applegarth'lara giderek Edward'dan birkaç sent borç aldı da, hikâyesini okuyabildi.

Haber, Oakland'a hemen yayıldı. Jack'ın eşi dostu, Henry Clay derneği üyeleri, Overland Monthly'nin o sayısını kapıştılar. Oakland gazetecilerinde tek dergi bile kalmadı. Bir zamanlar, Jack London'a «sosyalist delikanlı» adını takan Oakland gazetelelerinden biri, bu kez son derece ciddi Overland Monthly dergisinde hikâyesi çıkan Bay Jack London üzerine bir makale yayınladı. Gerçi Jack hâlâ eski Jack'dı. Sırtında yine aynı eski püskü elbiseler vardı. Güç belâ yaşıyordu. Ne var ki, çevresindeki insanların davranışları değişivermişti bile. Jack London, yazarlık hayatında başarıya ulaştığında o zamana kadar hor görülen fikirlerinin tutum ve davranışlarının baştacısı edileceğini hissediyordu.

«To the Man on the Trail», Jack London'un Alaska üzerine yazdıklarının en iyisi değildir. Çünkü London bu yazısında, doğadan ve ele aldığı kişilerden çok, entrikaya yer verir. Bununla birlikte, Malemute Kid elinde bardağıyla ayağa kalkıp bilek ka-

lınılğında buz tutmuş pencereye bakarak: «Haydi bakalım, yola çıkanların şerefine.. Dileyelim ki yeteri kadar yiyecekleri, yakacakları, dayanıklı köpekleri olsun..» diye haykırdığı zaman, okuyucu heyecanlanmakta, Amerikan edebiyatına yepyeni, genç ve güçlü bir ses geldiğini farketmektedir.

Overland Monthly dergisi, Jack London'un diğer hikâyelerine en yüksek tarifeyi uygulayarak yedi buçuk dolar vereceğini bildirdi. Bu arada, unutulmuş olan beş dolar arada kaynadı ama Jack'ın gönderdiği «The Wite Silence» (\*) hemen kabul edilerek derginin Şubat sayısında yayınlandı. Jack London, «The White Silence»ın en güzel hikâyelerinden biri olduğunu, en azından elli dolar etmesi gerektiğini bile bile, yedi buçuk dolar gibi az bir paraya razı olmuştu. Bunun çeşitli nedenleri vardı. Bir kere, hikâyenin Overland Monthly'de yayınlanması demek eleştirmenlerin olsun, Doğu'da çıkan dergi yöneticilerinin olsun dikkatini çekmek demekti. Sonra Mabel vardı. Onu hayal kırıklığına uğratmamak gerekirdi. Ayrıca yedi buçuk dolar, London ailesinin yarım yamalak da olsa karnını doyururdu.

«To the Man on the Trail»in yayınlanmasıyla birlikte, bütün Oakland Jack London'un başarılı bir yazar olacağını farkettil. «The White Silence» isimli ölümsüz kutup hikâyesi ise, Jack London'un yazı yazmayı hakkıyla bildiğini ispatladı. Tatlı bir dille kaleme alınmış olan hikâyenin renkli bir üslubu vardır.

Duyguların derinliğine inmeyi bilen Jack London, acıma ve dehşet hissinin bir arada doğmasına sebep olur, ortaya da güzel bir sanat eseri çıkar. Jack London, fikirlerini kolaylıkla açıklayabilmek için yüzlerle şiir okumuş ve yazmış, sözcükleri nota gibi kullanmayı öğrenmişti. «The White Silence», ya-

(\*) Beyaz sessizlik

zarın şair yanını ortaya koyar: Jack London gibi büyümüş bir gençten beklenmeyen bir yetenek. «Doğanın heybesinde, insanoğluna elinin kolunun ne kadar bağlı olduğunu gösterecek binbir düzen vardır. Zincirinden boşanan kasırgalar, bitip tükenmek bilmeyen su baskınları, yer sarsıntıları; ama bunların içinde insanı en şaşkına çeviren o bembeyaz sessizliktir. Kıpırdayan hiç bir şey yoktur ortada, gök daha bir aydınlanır, bakırdanmış gibi parlar, fısıldamak günahmış gibi gelir adama ve insan kendi sesinden utanır. Ölü bir dünyanın hayalet çölünde yaşayan tek atom zerresi bile, cüretine şaşar kalır, yaşantısının bir hortlak, sadece bir hortlak yaşantısından öteye gitmeyeceğini düşünerek titrer. Garip düşünceler kaplar içini, herşeyin üzerine bir esrar perdesidir iner.»

Jack London, herşeyin hakkından imanla değil, ancak çalışarak gelebileceğine inanıyordu. Bin beş yüz kelimelik bir hikâye yazmaya kalkmaya görsün.. Hikâyesinin müsveddesini yapıp daktiloda temize çekmeden yerinden kalkmazdı. Yazacaklarını önce kafasının içinde tasarlar, sonra da bir iki kelimedен başka değişiklik yapmazdı. Bisiklet, saat, pardüsü ve kışlık takım elbise, yeniden yardım sandığının yolunu tuttu. Ve London ailesi, rehin karşılığı alınan bu parayla bir, iki hafta kuru fasulye ve patates yiyecek karnını doyurdu. Eliza'nın yardıma koştuğu günler bile evin düzeninde uzun boylu bir değişiklik olmuyordu. Haklı bir umutsuzluğa kapılan Jack London bir iki dolar kazanmak umuduyla, mizah dergilerine eğlenceli hikâye ve kısa şiirler yazmaya başladı.

O ilkbahar, posta idaresi, Jack London'u iki ke-re daha göreve davet etti. Bu çağrılarının biri, Jack'ın eve kuru ekmek bile getiremediği günlere raslamıştı. Vapur parasını Eliza'dan borç alan Jack, körfezin karşı yakasında bulunan dergi idarehanesine giderek

**Overland Monthly**'de yayınlanan iki hikâyesinin hâlâ gönderilmemiş paralarını isteyecek oldu. Ne var ki, yazıhanenin eşiginden adımını atar atmaz **Overland Monthly**'nin hiç de sandığı kadar zengin ve önemli bir yayın organı olmadığını anladı. Mali bakımdan batağa saplanmak üzere olan dergi, idari yönetmen Edward Payne ile yazı işlerinden Toscoe Eames'in sayesinde zar zor ayakta durabiliyordu. Bu beklenmedik karşılaşma Jack London'un hayatını etkileyecek, Toscoe Eames ile Edward Payne, Jack'ın peşini bırakmayacaklardır.

İki adam Jack'la tanıştıklarına çok sevindiklerini söyledikten sonra genç bir yazar olarak gösterdiği başarıyı kutladılar, beş doları da hemen ertesi sabah göndereceklerini vaat ettiler. Ama, açlıktan nefesi kokan yazar, beş dolarının peşini kolay kolay bırakacağa benzemiyordu. Jack'ın işi kavgaya dökceğini anlayınca ellerini ceplerine atarak, olanca ufaklıklarını ortaya çıkardılar.

Gırtlığa kadar borca batmış olan London ailesi, Mart ayını bu beş dolarla çıkardı. **Overland Monthly**, Nisan sayısı için yeni bir hikâye istediğinde, «The White Silence» dan alacaklı kaldığı yedi buçuk doları hâlâ alamamış olan Jack, direndi. Parasını almadan tek satır bile göndermeyeceğini bildirdi. Ve «The Son of The Wolf» (\*) başlıklı hikâyeyi, ancak yedi buçuk dolarını aldıktan sonra yolladı. Aynı ay içinde, San Francisco'da yayınlanan **Town Topics** dergisinde, para kazanmak amacıyla yazdığı mizahi şiirlerini yayınlatan Jack, yine de ev masraflarının altından kalkamıyordu. Öyle bir zaman geldi ki, ev sahibi ve diğer alacaklıları tarafından iyice hırpalanan Jack ile Flora sonunda, beş bin kelimelik bir hikâyeyi bir dolar sayarak, ödemeye kalkışmak zorunda kaldılar. Kısacası, Jack London, eline üç beş

(\*) Kurdun oğlu

kuruş geçsin diye, ne olursa olsun yapmaya razıydı. Yazı yazdığı bu süre içinde, zaman zaman kendine olan güvenini kaybediyordu. İyice bunalıma düştüğü zamanlar, ruhunun derinliklerine gizlenen bütün güvensizlikler ortaya çıkıveriyor, hayatta pek çok şeyin kendisine karşı olduğunu düşünerek yenilmez güçlükler içinde bocalıyor, işin içinden çıkmasının imkânsız olduğuna inanıyordu.

Mayıs, Jack Londron'un başarı ayı oldu. Town Topics dergisi, Jack London'un «If I were God one Hour — Bir Saatliğine Tanrı Olaydım» adlı şiirini, Overland Monthly ise dördüncü Alaska hikâyesini yayınladı. «The Men of Forty Miles — Kırk Milin Adamları» başlıklı hikâye, İrlandalıları özgü mizahla yazılmış, hırgür dolu, gerçekçi bir yazıydı. «On Furlough — İzinde» Orange Judd Farmer'de, «A Thousand Deaths Bin Ölü» adlı hikâye ise, Umbs-taetter'in yönettiği Black Cat dergisinde yayınladı. Jack London sevinç içindeydi. Gri mavi gözleri önüne açtığı dört dergiye dikili, düşünüyordu. Odası buz gibi, tel dolap tamtakırmış, ne çıkar? Üstte yokmuş, başta yokmuş, ne çıkar? Ne çıkar, avurtları günden güne çöküyorsa? Mabel'in annesi, perişanlığını görmesin diye bucak bucak kaçıyorsa ne çıkar? Flora da Jack da açlığa alışmışlardı, sinir sistemleri nasırlaşmıştı sanki. Başkalarının dayanamayacakları zorluklara katlanabiliyorlardı. Jack London, sıkıntıyla içli dışlı olmuştu. Tehlike denen şeye gülüp geçmeye ta çocukluğundan alışmıştı. Yaşı yirmiye aştı diye, Viking sayılmayacak mıydı yani? Hep zor olanın üzerine gitmiş, zaferinden hakkı olan gurur payını çıkarabilmek için, düşmanını bile boyuna posuna denk düşenden seçmişti. Daha çocuk sayılacak yaşta tehlikeye ısınmaya çalışmış, zorluklardan zevk çıkarmayı öğrenmişti. Kelimenin tam anlamıyla cesaret simgesi olup çıkmıştı artık. Şimdi, çıt çıkmayan odasında oturmuş, bir aylık çalışmasının ürünü, cesaretin eserini seyrediyordu.

Doğu şehirlerinden Buffalo'da yayınlanan Express gazetesi, Haziran ayında Jack London'un «From Dawson to the Sea — Dawson'dan Denize» başlıklı hikâyesini yayınladı. Yukon ırınağını kayıkla indikleri günlerin hikâyesi. Home Magazine, «Through the Rapids on the way of Klondike — Anaforlar üzerinden Klondike Yolunda» yı yayınlarken, Overland Monthly dergisi, «In a Far Country — Uzak Bir Ülkede»ye yer vererek, Alaska hikâyelerine devam etti. Jack London'un ne denli bir yazar olduğunu anlaması için, yine de, Temmuz ayını beklemesi gerekecekti. Çünkü Temmuz ayında, yazarlığa daha dokuz ay önce başlamış, yirini üç yaşındaki gençin ummadığı bir olay gerçekleşecek, beş ayrı dergi aynı ay içinde, Jack London'un hikâye ve makalelerini yayınlayacaktı. American Journal of Education, London'un dil ve fiillerin kullanılışı üzerine yazılmış iki makalesini yayınlarken, The Owl, Overland Monthly ve Tillotson Syndicate dergileri, aynı yazarın kısa hikâyelerini yayınladılar.

Beş hikâyesi yayınlandı diye bir kitap satmışçasına sevinen Jack, bisikletini rehinden kurtardığı gibi gidip Mabel'i buldu. Birlikte, tepelere tırmandılar. Jack, başarısını sevdiğinin ayakları önüne sereceği sıra, Mabel'in yüzündeki hüznü farkettil. Genç kızın açık sorusuna apaçık cevap vererek, beş hikâyesinden ancak on dolar kazanabildiğini, ama Overland Monthly dergisinde yayınlanmış olan iki yazısından yedi buçuk dolar alacaklı olduğunu söyledi. Mabel, gözlerinden yaşlar boşanarak başını Jack'ın dizlerine dayadı. Öyle ya, altı aydır nişanlıydılar, Jack'ın eserlerinden kazanacağı üç beş kuruşla evlenmelerine, evlenseler bile evliliklerini sürdürmelerine imkân yoktu. Gerçi Mabel, sevdiği erkek uğruna sefaletle bile katlanmaya hazırdı. Hazırdı ama, annesi böyle bir şeye asla razı olmazdı. Jack, eğer Mabel'i almak istiyorsa durumunu düzeltmeliydi.

Son yazdıklarını yanında getirmiş olan Jack, heyecan içinde onları sevgilisine okudu. Doğu dergileri bunları yayınlamakta gecikmeyeceklerdi. Bu bir zaman meselesiydi. Mabel'in içi rahat olmalıydı... Jack London'un Amerikada yazılmış olan eserlerden tamamen ayrı, güçlü ve gerçek bir eser yazdığına olan yıkılmaz inancı Mabel'i çileden çıkardı. Genç kız, olanca cesaretini toplayarak, Jack'ın yüzüne karşı edepsizliğe varan kaba saba hikâyelerini sevmediğini, hayatı ölümü ve acıyı ele alışındaki sert tutumun okuyucuların hiçbir zaman hoşuna gitmeyeceğini söyledi.. Ama sevmeye gelince.. Bütün bunlara rağmen Jack'ı seviyordu.. Hem de eskisinden daha fazla... Ölünceye kadar da sevecekti.. Genç çocuğun boynuna atıldı.. Aşkını ispatlamak için... Hemen evlenselerdi.. Hemen evlenselerdi ama, Jack da aklını başına toplayıp şu posta idaresine giremez miydi sanki? Yoo... Posta idaresi olmasa, başka bir iş de olurdu.. Ellerine düzenli bir para geçsin de... Peki? Gazete muhabirliği? Meselâ... Bir gazetede...

Mabel'in yazılarına güven duymaması Jack'ı derinden yaraladı. Yaraladı ama, bu yüzden ona olan sevgisi eksilmeyecekti ya. Mabel de, Doğulu yayıncılar gibi, kanı çekilmiş, sırf cilâdan ibaret töreler içinde, hayatın gerçeklerinden uzak bir kültür alarak büyütülmüştü. Ne yapalım? Bugüne kadar gizlendikleri delikten çıkarırız onları.. Kafalarının dikine gitmenin ne olduğunu görürler.. Gerçek bir hikâye neymiş öğrensinler bakalım.. Topunun da allah belâsını versin..

Tahta yazı masasının başına geçen Jack, önce kendine bir sürü sigara sardı, sonra daha da büyük bir hısla çalışmaya koyuldu. Bir yandan çocuklar için serüven hikâyeleri yazarken, bir yandan da toplum sınıflarının mücadelesi üzerine makaleler döşeniyordu. Kadere karşı çıkanların kahramanca uğraş ve ölümünü dile getirirken, Town Topics'e saçma-

lar yetiştiriyordu. Yepyeni bir güçlü yeniden kitap-  
lara sarılan Jack, navny, uluslararası ticaret, hükü-  
metlerin çözülmesi üzerine notlar çıkardı; rekabete  
açık sanayide sömürü, grev, boykot, kadınların oy  
hakkı konularını ele aldı. Kriminolojiyi, çağdaş tıb-  
bı, bilimdeki gelişimi inceleyerek edindiği bilgileri  
fişler halinde dosyalara yığdı. Her gün en azından on  
altı saat çalışıyor, sağlığı izin verdiği oranda çalış-  
ma süresini on dokuz saate kadar çıkarıyordu. Haf-  
ta içinde bir gün paydos yaptığı bile yoktu. Azmin  
değil ama, çalışmanın elinden bir şey kurtulmazdı..

Bu sıkı çalışma aylarında eşe dosta, toplumsal  
ilişkilere kazan ayıramayan Jack, Mabel'in annesiyle  
birlikte, Santa Clara vadisindeki küçük San Jose  
köyüne yerleştiklerini duyunca, dünyadan biraz faz-  
laca uzaklaştığını farkettti. Oysa ilgi çekici ve sevim-  
li kimselerin arkadaşlığına ihtiyacı vardı. Yeni ku-  
rulan Ruskin kulübünün üyeliği teklif edildiğinde,  
büyük bir memnuniyetle kabul etti bunu. Ruskin  
klübü, San Francisco dolaylarındaki liberal fikir a-  
damlarının kaymağını toplayan bir dernekti. Aradan  
bir kaç gün geçince de, kimseciklere farketirmeden  
bir dosyalistler toplantısına katıldı. Toplantıda bulu-  
nanlar Jack'ı aralarında görünce büyük bir sevgi  
gösterisinde bulunarak konuşmasını istediler. Kürsü-  
ye çıkan Jack London, «Maksimum Sorunundan» söz  
açarak kapitalizmin en mükemmel duruma geldiğin-  
de, sosyalizme dönüşmek zorunda kalacağını anlattı.  
Daha önceki hafta, bu konuda bir makale de yazmış-  
tı. Yayınlanmak üzere gönderildiği bir Doğu dergi-  
sinden geri çevrilen «Maksimum Sorunu» Jack Lon-  
don'un sayılı iktisatçılar arasına katılmasını sağlaya-  
cak nitelikte bir makaledir. Zira Jack London, bu de-  
nemesinde, tarihi iktisat açısından yorumlamayı bil-  
diğini gösterdiği gibi, uluslararası iktisat siyaseti  
konusunda büyük bilgi sahibi olduğunu da göster-  
miştir.

Yerel sosyalistlerin gösterdiği konukseverliğe sevinen Jack, Pazar akşamları öğretici nitelikte konferanslar vermeyi de kabul etti. İlk sohbetinin, Oakland basım tarafından dostça ve ciddi bir şekilde ele alındığını görünce de şaşırdı. Sosyalizm olsun, Jack London olsun, sonunda saygı görmeye başlamışlardı.

Aynı yılın eylül, ekim ve kasım aylarında, Conkeys, The Editor ve Youth's Companion adlı üç yeni dergi daha Jack London'u benimsedi. Ruskin kulübündeki arkadaşları olsun, sosyalist grup olsun, Jack London'un parlak bir yazarlık hayatına başladığının farkındaydılar. Jack, sosyalist dinleyicilerine konferans vermediği pazarlar, Mabel'i görmek için, bisikletine atladığı gibi altmış kilometre ilerdeki San Jose'nin yolunu tutuyordu. Hafta içinde, hemen bütün gecelerini toplantılarda, konferans ve açık oturumlarda geçiriyordu. Bir akşam, anarşist filozof Strawn-Hamilton ve işi din adamlığından yazarlığa döken Jim Whitaker'la birlikte körfezin karşı yakasına geçen Jack London, Turk Street'de sosyalizm üzerine bir konuşma yapan Austin Lewis'i dinledi. Ve koyu sosyalist Anna Strunsky'le tanıştı. Jack London'un gözünde, dehaya varan bir duygusallığa sahip olan Anna Strunsky, kuşkusuz London'un tanıdığı en çarpıcı kadındı.

Stanford üniversitesinde öğrenci olan Anna, çekingen bir kızdı. Koyu renk gözleri, dalgalı siyah saçları vardı. San Francisco'lu öncü Amerikan ailelerindendi. Anna'nın evi gerçek bir kültür merkeziydi. Jack London'u Anna Strunsky'ye, Oakland sokaklarında konuşma yapan ve hayatını yazılarından kazanan bir arkadaş olarak tanıttılar. Anna, bir konferans sonrası Jack London'la tanıştığında, kendini bir an, Lasalle, Marx ya da Byron gibi birinin gençliğiyle karşı karşıya sandığını anlatır. Anna Strunsky'yi bu denli etkileyen London, dış görünüşüyle güleryüz-

l , iri mavi gözlerini çevreleyen g r siyah kirpikle-riyle cana yakın bir gençti. Alnı, burun ve çenesi, kalın boynu eski Yunan tanrılarını andırıyordu. Sır- tında koyu gri bir elbise, beyaz bir gömlek vardı. Boy- nuna kara bir boyunbağı takmıştı.

Jack London'la Anna Strunsky arasında bir dost- luktur başladı. İki genç, toplumsal ve siyasal sorun- larla kadınlar üzerine bol bol tartışıyordı. Jack, bir sosyalist olarak kapitalistleri kendi oyunlarına getireceğini söyleyip Anna'yı  aşırtıyordu. Sosyalist- leri yeteneksiz ve beceriksiz kişiler sananlar, bir sos- yalistin de onlar gibi başarıya ulaşabileceğini, amacı uğruna reklam yoluna bile gidebileceğini gösterecek- ti. Oysa, Anna Strunsky gerçek sosyalistlerin böyle yanlış bir fikri asla kabul etmeyecekleri kanısınday- dı. Para yı mak, başarının ürününü toplamak... Eski toplumsal düzenden yararlanmak için, görünürde de olsa yürekte de gelse, ona az çok bağı kalmalısın, diyordu. Jack, Anna'nın bu fikirlerine kibarca g l - yor    u sıra beni açlıktan öldüren yayıncılar, kitap- larıma ihtiyaç duydukları zaman yaptıklarını kat kat ödeyecekler,  diye cevap veriyordu.   deyecekler a- ma o zamana kadar kapitalizmi son kuruşuna kadar sömürmek niyetindeyim. 

Borçları ve para sıkıntısı bir yana, Jack London mutluydu  u sıralar. Gitgide daha çok dergiyle i  yapıyor, ayda eline on, on beş dolar geçiyordu. Yaz- maktan, düşünmekten, okumak ve   renmekten, nes- neler arasında ilişki kurmaktan ho lanıyordu. Pazar akşamları, ya sosyalist gruba  Geni leyici politika  gibi konularda konferans veriyor, ya da Ruskin kul - b ndeki ak am yemeklerine katılıyordu. Kulüp  ye- leri arasından dostlar edinmişti. Bu dostlar içinde Kaliforniya  niversitesinden hocalar ve Oakland Li- sesine atanan yeni kütüphane memuru vardı. Jack London, hafta sonlarını San Jose'de, Applegarth'lar- da geçiriyordu. Orada son yazdıklarını Mabel'e oku-

yor, aralarında tartışıyorlar, ormanda dolaşırken kaçamak öpüşüyorlardı. Jack Mabel'i ne kadar severse sevsin, Oakland'da yaşadığı gürültülü hayata karıştırmaya niyetli değildi. Onu sosyalist bir toplantının kargaşalığına sokmak mı.. Olamazdı öyle bir şey... Mabel, yerküredeki gürültü ve patırtılardan uzak kalması gerekirken bir tanrıça, bir sükun perisiydi. Evlendikten sonra, geçimlilerinden bir iki arkadaşını eve çağırmasının zararı olmazdı. Mabel onları buyur etmesini, ağırlamasını bilirdi. Hem Jack, o gergin toplantılardan çıktığında, yanında başını dinleyeceği birini istiyordu. Mabel bir üstün - insana eş olmak için yaratılmıştı.

Bin sekiz yüzlerin sonuna doğru, Jack London'un hayatında büyük bir değişiklik oldu. İnanan ve yetenek sahibi olanların eriştiği sonuca o da ulaştı. Amerika'da yayınlanan dergilerin en aristokratı olan Atlantic Monthly, Jack London'un göndermek gözüpekliğini gösterdiği «An Odissey of the North» (\*) isimli uzun hikâyeyi geri çevirmedi. Jack London, Atlantic Monthly'nin, müsveddeleri, kısacık bir açıklamayla birlikte geri çevirdiğini görse şaşmayacaktı. Ama öyle olmadı; Jack, Boston'dan gelen ince uzun zarfı görünce, gözlerine inanamadı. Yayıncı, London'un yazısını övdükten sonra birinci kısımdan üç bin kelime çıkarmasını rica ediyor, telif hakkı olarak da yüz yirmi dolar ödeneceğini bildiriyordu. Sevinçten gözleri kararan Jack, yatağının kenarına yığılır gibi oturdu, yüz yirmi dolar... Yanlış okumamıştı. Yüz yirmi tane dolar.. Bir çırpıda olanca borcunu temizleyebilir, rehindeki her şeyi kurtarabilirdi.. Kileri erzakla doldurup, altı aylık kirayı da peşin verdi mi... Yatağından fırladı, odasının kapısını ardına kadar açarak, mutfığa koştu. Flora'yı kucakladı. «Bak hele, bir bak anne. Başardım.. Atlantic Monthly, uzun hi-

(\*) Bir Kuzey Serüveni.

kâyemi yayınlıyor.. Doğu'lu yayıncılar bunu gördüler mi, peşimi bırakmayacaklar.. Bilmiş olasin.»

Flora başını salladı, ince çerçeveli gözlüklerinin ardındaki gözleri ısıdı, bir tanecik oğluna sarıldı.

Jack'ın gelecek hakkındaki tahminleri olduğu gibi çıktı, umduğunun fazlası bile oldu. Boston'da yayınlanan *Atlantic Monthly* dergisiyle ortak olan *Houghton Mifflin* yayınları, *Overland Monthly*'de yayınlanan Alaska hikâyelerinin üzerine, «An Odissey of the North»un müsveddelerini de görünce, ilkbaharda bir hikâye kitabı çıkarmaya karar verdi. *Houghton Mifflin* yayınevinin, sözkonusu hikâye kitabıyla ilgili kaleme aldığı gerekçe, Jack London'un eserleri üzerine yapılan ilk mesleki eleştiriydi. «Altın madenlerinde çalışanların konuştukları argoyu fazlaca kullanmaktadır. Yazı dili incelikten uzak, buna karşılık canlı, sağlam ve güçlüdür. Soğuğun, karanlık ve açlığın verdiği azabı güzel dile getirmekte, insanları birbirine düşman eden koşulların içinde doğan arkadaşlıkları, doğayla girişilen kahredici savaşın gün ışığına çıkardığı üstün yetenekleri bütün incelikleriyle anlatmaktadır. Okuyucunun, yazarın kendisinin de bu ortamda yaşadığından kuşkusu kalmamaktadır.»

1899 yılının 21 Aralık günü anlaşmasını imzalayan Jack, bundan böyle *Overland Monthly* dergisinden bir türlü alamadığı, istemekten usandığı o yedi buçuk doların peşinde koşmayacaktı.

Boston'da, Amerikan kültürü İngiliz etkisine kaptırmıştı kendini. Öyle ki, edebiyat alanında bir sınır ihtilâline girildiği söylenebilirdi. Bu bakımdan Jack London'un hikâyelerinin, Boston'lu tutucu bir yayınevi tarafından benimsenmesi, gerçek bir değere sahip olduğunu göstermekteydi.

Aradan bir kaç gün geçmeden, yeniden kitaplarının, not ve dosyalarının arasına yerleşen Jack ilerdeki günlerde yazacağı yüzlerle hikâyeyi tasarlama-

ya koyuldu. Bir kaç saat sonra yirminci yüzyıl başlayacaktı. Jack gece yarısı başlayacak olan yeni yüzyılla birlikte yeniden doğacağını düşünüyor, geleceğe birlikte atılmaya hazırlanıyordu.

Dünya düzeninin öyle kurulduğunu, değiştirilemeyeceğini sanan insanlar, yüz yıldan beri cehaletin karanlıklarına gömülmüş kalmışlardı. Ahlâk ve dinin yanında hayatın bir sürü yanını, bu arada iktisadi düzeni hatta hükümet şekillerini bile dokunulmaz olarak kabullenmiş, Tanrının böyle buyurduğuna inanarak hiç bir şeyi düzeltmeye kalkışmamışlardı. Başına buyruk Alman düşünürü Hegel, krallar ve din adamlarının eğitilmemiş yığınlara baskı yapmak için kurdukları bu düzmece düşünce tarzını kökünden yıkmıştı. Darwin ile Spencer de, insanları zincirlerinden kurtarmak, ikiyüzlülük ve düzenbazlığa kurban etmemek için ellerinden geleni yapmışlar, Karl Marx ise insanlığa en yakışan uygarlığı yaratmak için çaba göstermişti. Yüz yıldan beri, diye düşünüyordu Jack, insanoğlu köleler gibi yaşamış. Acaba beyler gibi yaşaması için yüz yıl yetecek mi? Bundan böyle kurtuluşun yolunu aramalı, kendi dünyasını kendi kurmalı. İnsanoğlunun bunu yapmak için, istemesi yeter.

Jack London sakın sakın düşünüyordu. İşini, yaşını ve geleceğini inceden inceye bir hesaba vurarak, durumunu tümüyle ele aldığı anda, kendine uyan insanlar arasında yaşamayı sevmesine, toplumsal bir içgüdüye sahip olmasına karşılık, toplum içinde sudan çıkmış balığa döndüğü ortadaydı. Töreler canını sıkıyordu, başına buyruk yaşamaktı hoşuna giden. Düşündüğünü olduğu gibi söyleyen bir insandı. Ne fazla ne de eksik.. Küçücük yaşından beri insanların hışmına uğraya uğraya çitkırıldım olmaktan kurtulmuştu ama, duygusallığı yine yerindeydi. Görüp geçirdiklerinden öylesine katılaştı ki, görünüşü bile ters olmuştu. Aklın hayal gücünden önemli olduğu-

nu düşünüyor, bilim adamının duygu adamından daha önde olduğuna inanıyordu. Anna Strunsky'ye «Beni olduğum gibi kabul edin..» diye yazmıştı. «Gelgeç bir dost, hayatınızı bir anlığına karartan, kanatları deniz suyuna batmış göçmen bir kuş.. Dört duvar arası yaşantısıyla bağdaşamayan, geniş göklere, açık havalara alışkın, vahşi ve beceriksiz bir kuş.»

İddiacılık, gösteriş uzaktı ondan.. Olduğu gibi ele alsınlardı onu.. Çoğu kere, sırtına geçirdiği kazağı birini ziyarete gidecek olduğunda bile değiştirmiyordu. Arkadaşları Jack'ın bu haline alışmışlardı artık; ne yaparsa yapsın, «Jack'dır o..» deyip çıkıyorlardı işin içinden. Kimseden beklediği yoktu, buna rağmen seviliyor ve aranıyordu. Anna Strunsky Jack'dan, «Onu tanımak, tüm dünyaya giderek artan, ani bir merak duymaktır,» diye söz ederdi. Konuşması, gülüşü ve davranışlarıyla karşısındakilerin yaşama aşkını arttırırdı. Varlığı bile, bulunduğu topluluğa hayat vermeye yeterdi. İnsanların içine girmesi, hayat denen şeyi bir elektrik akımı gibi onlara iletmesini sağlıyordu sanki.

Jack London'un hayattan bütün beklediği belki de, doğru bilgiler edinmektir. Günleri, yazıları, «Bana, olaylar, ama aksi kanıtlanamayacak olaylar bulun.» teranesiyle geçti. Hayatın fizyolojik kanunlara dayandığına inanır, ruh denen şeyin ardında gizlenen ikiyüzlülük, yalan ve dolanı hemen görürdü. Bilimin, bu kör inanın yerini almasını arzuluyordu. İnsanları ezen bu karanlık inanlar, ancak ezici bir mantıkla yok edilebilir, halktan yana olmayanların Tanrısı ancak o zaman tahtından indirilerek yerini insanlığa bıraktı. Özgür bir düşünür olan Jack London'un düşündüğü tek şey insandı. Yükselmeyi bilen insanoğlunun, sırasında ne kadar alçaldığını da bilirdi. Bu yüzden, «Nasıl büyüyor ve küçülebiliyorlar...» derdi.

Kişi, herşeyden ama herşeyden önce mert olmalıydı. «Hakarete başegmek mi.. Çevrede uyanacak

yüksek duygular vızgelir bana.. Bu beni tiksindirir..» Cesaretten yoksun olmak, küçümsenecek bir şeydi onun gözünde. «Kin beslemek hiç bir şeye yaramaz. Size saldıran olursa dövüşün onunla, ama öc almaksızın. Hesabını görün, sonra unutun olanları..» Arkadaşlarıyla iyi geçinen Jack London sevdiğine canını verirdi. Kusurlarını görmez, hatalarını affederdi. «Arkadaşlarımın zayıf yanları olabilir, bu yüzden onları daha az sevecek değilim..»

Yaşamasının nedeni sosyalizmdi sanki. Gücünü, kuvvetini sosyalizm fikrinden alırdı. Kendini, insanlığın bir gün içinde yenileneceği hayaline kaptırmıyordu ama, en olumlu yaşama düzenine ulaşmak için kuşakların geçip gideceğini de sanmıyordu. Sosyalist düzenin kan dökülmeksizin, ihtilâlsiz kurulmasını isterdi. Ona göre bu işin çıkar yolu kitleleri eğiterek, onlara sanayii kendi kendilerine yönetmeyi öğretmek, doğal kaynaklarını değerlendirerek kendi kendilerini idare etmelerini sağlamaktı. Meğer ki, sermayeden yana olanlar buna karşı çıkmaya.. O zaman, davasını savunma uğruna sokaklarda dövüşmeye bile razıydı. Eninde sonunda, bütün uygarlıklar biraz olsun kana bulanmış değil miydi?

Gerçeğin yalnız ve yalnız tek şekline inanan Haeckel, maddeci illiyet kuramını ortaya atmış olan Spencer ve gelişim kuramını öne sürmüş olan Darwin'den etkilenen Jack London, bu üç düşünce karışımına dayandırdığı felsefesini, kendi sosyalizm anlayışına bağlamaktaydı. «Doğa duygulara, hele yardım ya da şefaat duygusuna yabancıdır. Bizler ne olduğunu bilemediğimiz büyük güçlerin elinde birer kuklayız. Gene de bu güçlerden bazılarının ne gibi yasalara boyun eğdiklerini, eğilimlerimizle olan ilişkilerini çözebiliyoruz. Bizler ırkları etkileyen doğal seçimin bilinçsiz birer ögesiyiz, o kadar, Bacon'un, zekânın beş duyuya bağlı olduğu görüşünü paylaşıyorum. Fikirlerin duygulardan doğduğunu ileri süren

Locke'a katılıyorum. Yaratan varsayımını tamamen gereksiz gören Laplace'dan yanayım. Kant'ın, evreni bir makine gibi görerek canlının yaradılışını doğal ve tarihi bir gelişime bağlamasını da yerinde buluyorum.»

Jack London, edebi alanda, Kipling'in izini sürüyordu. «Kipling nesnelerin derinliğine iner. Edebiyat ve fikir dünyasında yepyeni ufuklar açar.» Delikanlılık yılları sayılan son on yılı, boş ve kısır bir dönemdi. Orta - Batı zihniyeti edebiyatı sınırlamış, dergiler olsun, kitaplar olsun, Louisa May Alcott ve Marie Corelli'yi büyük yazar sayan bir yığın için yayınlanmaya başlanmıştı. Yeniliği olan bir eser yazmak zordu, saygıdeğer kişileri; kentsoyluları ve zenginleri incitmemek için, kötülüğü cezalandırıp, erdemi göklere çıkarmak gerekliydi. Amerikan yazarları Emerson'u örnek almak zorundaydılar; herşeyi iyi yanından ele alıp acı gerçekten kaçmak. Şart olan buydu. Bu edebiyatın başbuğları sayılan Holmes, Whittier Higginson, W. D. Howells, Marion Crowford, John Muir, Joel Chandler Harris ve Joachim Miller'de okuyanda hoşnutluk uyandıran, şairane bir yan vardı. O kadar. Amerikan yayınevleri Barrie, Stevenson ve Hardy'ye akıl almaz paralar ödüyorlardı. Zaman zaman, Rusların ya da Fransızların cüretli açıklamalarını, ahlâka aykırı saydıkları bölümleri çıkarmak şartıyla bastıkları oluyordu.

Rusya'da, Tolstoy ve gerçekçilerin çağı gelmişti. Aynı şeyi Fransa'da Maupassant, Flaubert ve Zola yapıyorlardı. Norveç'de İbsen, Almanya'da, Sudermann ile Hauptmann vardı. Jack London Amerikan yazarlarının eserlerini Hardy, Zola ve Turgenyef'e kıyasladığında, Amerikan edebiyatını çocuk oyuncağı sayanlara hak veriyordu. Atlantic Monthly dergisi, Kate Douglas Wiggin ile F. Hopkinson Smith'in «Zararsız ve Ölü» romanlarını yayınlamaya başlamıştı.. Yayınlarsa yayınlasın.. Nasıl olsa, yakında «Odis-

sey of the North - Kuzey Serüveni» de basılacak, Amerikan romanı yeniden yaşamaya başlayacaktı. Jack London, Gorki'nin Rusya'da yaptığını kendi ülkesinde yapmak istiyordu. Fransa'da Maupassant, İngiltere'de Kipling neyse Amerika'da Jack London da öyle biri olmalıydı. Henry James'in salon edebiyatını halkın mutfağına sokacak, edebiyata hayat çeşnisi katacaktı.

O dönem Amerikan edebiyatında yanaşılmaması gereken üç konu vardı: Dinsizlik, toplumculuk ve kadın baldırı. Jack London, örgütlenmiş dini olsun kapitalizmi olsun ortadan kaldırmak, ağza alınmaması gereken ayıp bir konuyu, yani cinselliği türlerin devamını sağlayan tabii güçlerin işlemesi olarak tanımlayarak gerçek yanıyla ortaya koymak istiyordu. Bütün bunları da yaparken dini eleştiren sıradan bir yazar değil, gerçek bir yazar olmalı, romanlarında sanatla propaganda birbirinden ayrılmamalıydı.

Jack London amacına ulaşmak için, başlamak üzere olan yüzyılın en bilgili kişileri arasında sayılması gerektiğini biliyordu. Yüklendiği büyük yükün altından kalkabilmek, yolun neresinde olduğunu anlayabilmek için başvurduğu şey yine kitaplardı: Sain Amand'dan «La Revoluon de 1884 — 1884 ihtilâli», Brewster'den «Studies in Structure and Style — Üslup ve yapı üzerine incelemeler», Jordan'dan «Footnotes to Evolution — Evrim üzerine notlar», Tyrell'den «Sub Arctics — Arktik Bölgeler», Bohm Bawerk'den «Capital and interest — Sermaye ve faiz» Oscar Wilde'dan «The Soul of Man under Socialism — Sosyalizmde insan ruhu». William Morris'den «The Socialist İdeal Art — Sosyalist ideal sanat», William Owen'den Coming Solidarity — Gelecekteki dayanışma».

Flora'nın odasındaki çalar saat on biri vurdu. Bir saat sonra on dokuzuncu yüzyıl sona erecekti.

Jack London geçip giden yüzyılın ne ie yaradığını sordu kendi kendine. Amerika'da, on dokuzuncu yüzyıldan arta kalanlar nelerdi? 1800 yıllarında doğmuş olan bir sürü tarımcı devletcik, yüzyılın ilk on yılını topraklarını ie yarar hale sokmakla geçirmişler, araç - gereç düzdükten sonra sıra fabrikalar kurmaya gelmişti. Ülkeyi örgütlendirmeyi başaran Amerikan eyaletleri topluluğu, son yıllar içinde dünyanın en büyük zenginliklerine sahip olmuştı. Ne var ki, bir yandan servetin, diğeryandan teknik gelişimin artmasına karşılık, insan yığınları kendi dertleriyle başbaşa bırakılarak makinelere köle kılınmıştı.

Yirminci yüzyıl yaşama sevinci vaat ediyordu.. Doğanın kaynakları, makineler, bilim, insanlığın hizmetine girecekti. İnsanoğlu, geri zekâlıların mantık düzeni ve bir din keşmekeşiyle uyutulmayacak, doğayasalarını ve yadsınamayan olayları tanıyacaktı. Edebiyat insanoğlunun yaşamına girecek, sanatta olsun, edebiyat ve müzik alanında olsun insan ruhu ışıldayacaktı. Dinin ve kapitalizmin daha beşikteyken boğazladığı o insan ruhu...

Oğullarımın oğulları, geçip gidecek olan bu yüzyıl için kimbilir ne güzel şeyler söyleyecekler.. Bu yepyeni Amerika'nın kuruluşuna katılmak fırsatı kolay kolay kimsenin eline geçmez.. Oysa Jack London, geçmiş yüzyılın kalıntılarından silkinip kurtulmak, gırtlığına yapışan o kaskatı yakalarla birlikte, kafasını bozan dar fikirleri de fırlatıp atmak mutluluğuna erişebilir.. On dokuzuncu yüzyılın modası geçmiş inançlarına sırt çevirip, yirminci yüzyılı kararlı kişilere özgü güvenle beklemek gerek. Jack London, çağdaş bir adam, çağdaş bir Amerikalı olacaktır. Yüzyıl sonra oğulları, oğullarının oğulları ondan gururla sözedecekler.

Flora'nın odasındaki çalar saat on ikiyi vurdu. Yaşlanan yüzyıl öldü, yaşasın yeni yüzyıl.. Jack London oturduğu yerden kalktı. Sırtına dik yakalı bir

kazak geçirdikten sonra bisikletine atladı. Karanlıkta San Jose'ye doğru yola çıktı. Yirminci yüzyılın şafağında, sevdiği kadınla evlenmekten daha güzel bayram mı olurdu? Bu yüzyıl içinde kendisinden gururla söz edecek torunlar istiyorsa kaybedecek zamanı yoktu.

## BEŞ

Bayan Applegarth, Jack London'un damadı olmasını hiç bir zaman istememişti. Nişanlanmalarına karşı koymamasının nedeni, Jack'ın nikâhı ancak kaleminden para kazanmaya başladıktan sonra isteyeceğini bilmesindendi. Bunda da pek umudu yoktu. Ama Jack, Elm sokağıyla Ashbury sokağının köşesindeki sayfiye evine gelip de, «An Odissey of the North-

Bir Kuzey Serüveni» adlı hikâyesini, yeni yılın ilk müjdesi olarak Mabel'le anasına gösterdiğinde işler değişti ve bayan Applegarth hemen fikrini değiştirdi. Evet. Evlenmelerine razıydı, hemen bugün bile razıydı ama bir şartla. Jack, Applegarth'ların evine damat gelecek, evin bütün masrafını üzerine alacaktı. O sıralar Mabel'in babası hayatta değildi, Edward da onlarla oturmuyordu. Bayan Applegarth kızından ayrılmamak için, gerekirse Oakland'a gelip onlarla birlikte oturmaya bile razı olduğunu söyledi.

Aile geçindirmenin ne demek olduğunu iyi bilen, arkadaşlarından birine «Bakmak zorunda olduğum bir aile var, gencecik bir erkek için cehennem azabı demektir bu...» diye yazan Jack, kızına yapışmış bir kaynananın başına ne işler açabileceğini bilecek durumdaydı. Bir kavgadır koptu. Jack, bayan Applegarth'a, kızının mutluluğunu engellemeye hakkı olmadığını söyledi. Bayan Applegarth da, «Benim kı-

zım akıyla hareket eder, uğrunda nelere katlandığını, beni bırakıp gidemeyeceğini bilir,» dedi. Bütün bunlar bir yana, bayan Applegarth tuttuğunu koparan bir kadındı. Mabel'in zayıf ve narin bir kız olmasına aldırmaz, kahvaltı tepsisini bile yatağına getirtirdi.

Sevdiği erkekle anasının birbirlerine girmeleriyle altüst olan Mabel, solgun, bir köşede duruyor ve kimin tarafını tutacağını bilemiyordu. Ağzını açıp da annesine tek söz söyleyememesi yüzünden, hayatını ve tatlı hayallerini yaktığının farkında değildi.

Büyük bir hayal kırıklığına uğrayan Jack, üzgün, Oakland'a döndü. Evde tatsız haberler bekliyordu onu. Flora, *Atlantic Monthly*'den aldıkları paranın bittiğini söyledi. Sabahı bekleyen Jack, babalığı John London'un pardesüsü elinde rehincinin yolunu tuttu. Pardesüye üç beş kuruş verdiler. Bisikletini de rehin eden Jack, eve yaya döndü. Bayan Applegarth'ın ultimatomundan sonra bir de rehinciye ziyaret, derdine tuz biber ekmişti. Durumunun elle tutulur yanı olmadığını düşünüyordu. Mabel'le evlenmenin bir zorluğu yoktu. Yatağını ve yemeğini sevdiğiyle paylaşmak, önemli bir mali külfet altına girmesine neden olmazdı. Ama kaynanası... Bayan Applegarth'a doğru dürüst bakabilmesi için, yılların geçmesi gerekliydi. Sonra, bir de iki dünürün geçinmesi vardı. Flora daha ilk günden, bayan Applegarth'la gırtlak gırtlığa gelirdi. İki ev bakacağı halde ikisinde de borusu ötmeyecekti.. Olur iş miydi bu? Bayan Applegarth, evin idaresini eline almak isteyecekti. Orası belliydi. Mabel hem anasının kızı, hem Jack'ın karısı olamazdı. Böyle bir hayata katlanamazdı Jack.

Bayan Applegarth'ın zalimce davranışı, Jack'da derin bir hayal kırıklığı yaratmıştı. Bir ara Mabel'i düşündü. Genç kızın iki dikbaşlı insan arasında kalması, yüreğinin sevdiği erkekle anası arasında parçalanması, üzdü onu. Karşılaşacağı güçlükler ne o-

lursa olsun, onu terketmemeye, anasının elinde bırakmamaya karar verdi. Bayan Applegarth'a kafa tutarak Mabel'i nikâhlayacaktı. Vardığı karardan hoşnut, içi rahatlamış bir halde yeniden Mabel'i düşünmeye başladı. Düşünmeye başlayınca, genç kızın pek de yerinde olmayan sağlığı geliverdi aklına. Mabel, bunca çekişmeye dayanabilecek miydi bakalım? Jack, Mabel'i kimselere, hatta kendine bile feda etmeye hakkı olmadığını düşündü. Bayan Applegarth'ı yanlarına almaktan, ellerine geçenle yaşamaya çalışmaktan başka çıkar yol yoktu. Şu andaki durumlarından daha beter olmazlardı ya. Yeniden bir fikir keşmekeşine düşmüştü. Bedenen ve ruhen anasının baskısında olan bir genç kadın, kocasını mutlu edebilir miydi?

Jack London, büyük bir kırgınlık içindeydi. Mabel'i seviyordu, ona karşı beslediği duygular eksiksizdi, tamdı, evlenseler mutlu olurlardı.. Mabel'i beğeniyor, kendinde olmayan yanları onda bulduğu için saygı da besliyordu. Hayal dünyalarına yakışan bu yaratığı korumak için çırpınıyor, onu yaralamaktan korkuyordu. Mabel temiz bir kızdı aynı zamanda, Jack'dan önce kimselerle gezip tozmamıştı. Jack'ın çocukluğundan beri özlemini çektiği yuvaya yakışan kadındı. Mabel'i kaybetmek kurduğu hayallerin bir anda yıkılmasına sebep olmakla kalmayacak, genç kızın belki de bu yüzden hayatı mahvolacaktı.

Ocak ayı Jack London için hayatının unutulmaz aylarından giri olmuş, yazarlık hayatına pırıl pırıl gün doğmuştu ama, ekilenlerin biçilmesine zaman vardı daha. Ayda çok çok iki hikâye yayınlayabilen Atlantic Monthly dergisi «An Odissey of The North»u yayınladı. «Economies in The Klondike» (\*) Review of Reviews dergisinde, «Pluck and Pertinacity» (\*\*) ise Youth's Companion'da yayınlandı. «An Odissey

(\*) Klondike'da Ekonomiler

(\*\*) Cesaret ve İnatçılık

of the North'un kahramanı Nass, Akatan kabilesinin reisiydi. Çağdaş bir Odisse olup, kaybolan karısı Unga'nın peşinde dünyayı dolaşmıştı. Unga'yı tam da düğün gecelerinde kaçırان, sarı saçlı bir Viking'di. Bu serüvende «The White Silence» gibi, insanın içinde acı uyandıran bir heyecan vardı. Amerika'nın Doğu kesiminde yerleşmiş olan okuyucu yığını, Jack London'un bu eserini çok beğendi - cesaret üzerine yazılanlar okuyucuyu da cesur olmaya hazırlar. Oakland'da yayınlanan bir gazete, saygıdeğer hemşehrileri Jack London'un varlığından gurur duyduklarını, bu yüzden Oakland şehrinin günden güne artan bir önem kazandığını yazdı. Jack London'un başettiği güçlükleri iyi bilen arkadaşları, başarı kazananlara duyulan gıpta ya da kıskançlık duygusundan çok uzaktılar. Arkadaşları Jack'in onuruna bir davet vererek onunla birlikte keyiflendiler.

Ayın sonuna doğru, Jack London, bir arkadaşından beş dolar borç alarak bisikletini rehinden kurtardı, atladığı gibi San Jose'nin yolunu tuttu. Kafasında tasarladığı gerekçeler öyle açık ve kesindi ki, bunları ileri sürdüğünde Mabel'in karşı koyamayacağını, bağımsızlığı seçeceğini biliyordu. Ne yazık ki, bu birbirinden güçlü gerekçeler sıralandığında, Mabel bir uyurgezer gibi «Annemin bana ihtiyacı var,» diye mırıldandı. «Bensiz olamaz. Onu bırakıp gidemem.» Mabel'in işlediği hata 1937 yılında, ağabeyi Edward Applegarth tarafından şöyle açıklanacaktır: «Annem, hep kendini düşünmüştür. Mabel hayatına yazık etti.»

Jack London yine de umutlarını yitirmemiş, Mabel'den vazgeçmemişti. Onu hâlâ sevmesine rağmen, başka kadın arkadaşlar buldu; sık sık Anna Strunsky ile dolaştığı görülüyordu. Anna'nın evine aniden yemeğe bile gidebilirdi; bu yüzden olmalı, Jack da sık sık gidip geliyordu Anna'ya. Anna, hikâyeler ve toplum bilim üzerine denemeler yazardı. Bu yüzden ka-

faca anlaşıyorlar, karşılıklı eleştirilere girişip dünyanın bütün sorunlarını ele alabiliyorlardı. Birbirlerine hayranlık duyguları da belliydi. «Anna, dünya sizi kaybetmemeli.. Yazık olur.» San Francisco'da yayınlanan kadın gazetesi Ernestine'de, Anna'nın yandan çekilmiş güzel bir resmi yayınlandı -bakışı şeytanlık doluydu, o ayrı. Jack'a göre, alışılanın tamamen dışına çıkarak birlikte baladlar yazıyorlardı.

Ocak ayının başarısına karşılık, Jack London Şubat'da tek satır bile satamadı. **Atlantic Monthly'** den alınan parayla önce borçlarını ödemişler, ailece giyinip kuşandıktan sonra Jack'a kitap ve dergi almışlardı. Ellerinde bir kuruş bile yoktu, Jack'ın adamakıllı keyfi kaçınıştı yeniden. Çocukluğunda katlandığı o içler acısı hayat şartlarını düşündükçe; bugün insan adı altındaki hiçbir yaratık bu şartlara katlanmak zorunda değildir diyerek, yoksulluğun da aşırı zenginlik gibi kabul edilmemesi gereken sosyal ve iktisadi bir durum olduğu fikrine varıyordu. Paraya karşı, ancak aklını yitirmiş olanların küçümseyeceği, açık ve gerçekçi bir tutum takındı. «Para istiyorum, haydi para olmasın da parayla ele geçirilebilecek şeyler olsun.. Fazla şeyde gözüm yok ama, yarı aç yarı tok duruma becerebildiğim kadar az düşmek istiyorum. İnsanı insan yapan insan sayılması değil, karnının doymasıdır. Daha çok parası olmak, daha doyasıya yaşamak demektir. Para, Tanrı bilir ya, hiçbir zaman benim zayıf yanımdı, parayı harcamak için istedim. Bu uğurda kendimi feda etmeye bile hazırım. Servet eğer şöhretin peşinde geliyorsa, gelsin.. Ama şöhrete aldırış ettiğim yok derse, yine gelsin..»

Bunları yazdıktan sonra, dergilerini, kitaplarını, yeni satın aldığı takım elbiseyi koltuğunun altına sıkıştırdığı gibi, rehinciye boyladı. Dönüşte, her zaman yaptığı gibi, postaneye uğrayarak pul satın aldı ve yanındaki müsveddeleri postaladı. The Editor

dergisi, bin yedi yüz kelimelik bir makaleye beş dolar vereceğini bildirmişti; olacak şey değildi bu ama, Jack London razı olmak zorundaydı. Hemen çalışmaya koyuldu, hem de son hızla. Haftanın altı günü yazmaya, bin kelimeyi tamamlayamadığı günler sabahlamaya alışmıştı. Bundan böyle günlük çalışmasını bin beş yüz kelimeye çıkaracak, iki bin kelimeye kadar artıracaktı işi. Orada kalmaktı niyeti.

«Günde üç dört bin kelime yazayım dersem, gerektiği gibi çalışmış olmayacağımı biliyorum. İyi bir yazı, kalemi hokkaya daldırıp daldırıp yazılmaz. Bir duvar örermiş gibi, taş üstüne taş yerleştirircesine, neyi nereye koyacağını bilmelidir insan.» Jack London, para kazanmak, üstelik acele tarafından para kazanmak istiyordu. Ama para uğruna, yazdığı hikâyelerin taşıdığı nitelikten uzaklaşmalarına, gösterdiği özenin azalmasına razı değildi. «Dergiler beni satın mı almak istiyorlar,» diyordu, «hodri meydan, ama bedelimi ortaya bir koysunlar bakalım..» Yazmadığı zamanlar Drummond'un gelişim üzerine yazılmış eserlerini, Hudson'un ruhbilim denemelerini inceliyor antropoloji üzerine eline ne geçerse okuyordu. Dergilerin, gelişim ya da antropoloji üzerine yazılmış makalelerin kilosunu on kuruşa bile almamaları Jack London'un umurunda değildi.

Sürüp giden bu kölelikten bir an önce kurtulmak için, paraya susamış olan Jack London, kimse-nin yayınlamaya yanaşmayacağını iyi bildiği halde, sosyalizm üzerine heyecanlı makaleler yazıyor, Alameda ve San Jose'deki sosyalist partilerinde parasız konferanslar veriyordu. Arkadaşlarının anlattıklarına bakılırsa, parasızlıktan hiç bir zaman kurtulamadığı halde, antropoloji üzerine yapılan bir açık oturuma katılmak için uzak yerlere giderek masrafa girmeyi göze alıyordu. Sonradan edinilen niteliklerin kalıtım yoluyla yeni doğanlara geçmeyeceği yolundaki Weissmann kuramını okuduğu gün öyle büyük

bir heyecana kapılmıştı ki, çalışmayı yarıda bırakarak, elinde kitap, arkadaşlarını bir bir dolaşmış ve yeni öğrendiği kuramı konuşmuştu onlarla.

Para kazanmak için ne olursa olsun yazmaya kararlı olduğunu ileri sürerken birden sert bir dönüş yapan Jack London, içinden geldiği gibi, ihtilâlcî makaleler, yazı masasının köşesinde kalakalmış hikâyelere benzer şeyler yazmaya başlamıştı. Para istiyordu istemesine, ama yayıncıların paralarına karşılık ondan bekledikleri fazla, hem de pek fazlaydı.

«İçim rahat. Beni iyi tanıyanlar, istediklerimin eninde sonunda ayağıma kadar geldiğini bilirler. Yıllarca beklemek gerekse bile, amacıma ulaşmak için sabrederim. Ufak tefek konular dışında kimse- nin etkisinde kalmam. İnatçı değilim ama, pusula ibresinin boyuna Kuzey'i göstermesi gibi, hiç şaşmadan amacıma yönelirim. Gecikme olsun, beklenmedik olaylar olsun, başkalarının gizliden gizliye ya da açıkça benimle uğraşmaları olsun, varmak istediğim yere ulaşmamı engelleyemez. Hayat bir savaştır, bu savaşa gözümü kırpmadan katılmaya hazırım. Eğer mantığını kullanmayı bilen bir yaratık olmasaydım, çoktan yarı yolda kalmış ve yitip gitmiş olurdum.»

Şubat ayı içinde, bir iki gün arayla, ilk bakışta önemsiz gibi görünen ama Jack London'un hayat yolunu etkileyecek nitelikte iki olay geçti. **Overland Monthly** dergisi yönetmeni Toscoe Eames'in eşi Ninetta, Jack'ı San Francisco'daki evine yemeğe çağırdı. Jack'ın üniversite arkadaşlarından Fred Jacobs, İspanya Amerika savaşına katılmak üzere askere yazılmış, ordu birliklerinin nakledilmesi sırasında vurguncuların sağladığı konservelerden zehirlenip ölmüştü. Fred Jacobs'un cenazesini, gömmek üzere Oakland'a getirmişlerdi. İşte bayan Ninetta'nın evindeki yemek bu acıklı törenden önce yendi ve Jack London'u, biraz geç de olsa, uzun süre etkiledi.

Bayan Ninetta Eames, kırk yedi yaşlarında, gü-

zel ama çok kırtkan bir kadındı. Çocuk doğurmamıştı. Arkadaşları arasında adı «zavallı Netta»ya çıkmıştı. Zarifti ama duygulu değildi. Ne yapacağı önceden kestirilemezdi. Yumuşak ve duygusal davranışlarının altında, yapıştığını bırakmayan kötü bir huy saklıydı. Kocasını zayıf karakterli, ama ihtirash bir adamdı. Bu yüzden aile meselelerinin idaresini karısına bırakmıştı. Ve bayan Eames, 1880 - 1890 yıllarında çoğu Amerikan kadınının yaptığı yaparak, kadınların tek silâhını kullanıyor ve böylece kocasını yönetiyordu.

Bayan Eames'in Jack London'u evine davet etmesindeki görünür neden, Overland Monthly dergisinin Jack hakkında bir makale yayınlamak istemesiydi. Ama yemekte, bayan Eames'in bir yeğeni de bulundu. Clara Charmian Kittredge, teyzesine pek fazla benzemiyordu. Yirmi dokuz yaşında, ince, alımlı ve konuşkan bir kız olan Clara'yı teyzesi büyüt-müştü. Bayan Eames'in Jack'la Clara'yı bir araya getirmesi elbette boşuna değildi. Bununla birlikte, Jack London'un sırtındaki eski püskü elbiselerin Clara'nın hiç de hoşuna gitmediği, kızın bakışından anlaşılıyordu. Hele, bayan Eames Jack'ın eline bir çek tutuşturduğunda, Clara, iyice irkildi. Bayan Eames, Clara'nın yakınlardaki bir yazıhanede daktilo olarak çalıştığını söylediğinde Clara toparlandı, hayatını kazanmak zorunda olduğunun öğrenilmesinden telâşlanarak masanın altından teyzesinin bacağına hafiften bir tekme salladı.

Jack London, Şubat ayının yirmisinde «Son of the Wolf»un, yani yayınlanacak ilk hikâye kitabının düzeltmelerini tamamlamış, yayınevine geri göndermişti. Ertesi gün, Fred Jacobs'un cenaze törenine katılan Jack, orada, Fred'in arkada bıraktığı nişanlısı Bessie Maddern'i gördü. Jack, Yunan Tanrıçaları kadar güzel bir İrlandalı kız olan Bessie'yi Oakland Lisesinden tanıyordu. Bessie arkadaşları arasında sa-

yılır ve sevilirdi. Şimdi de, genç kızın başına gelen bu talihsizlik hepsini üzmüştü. Cenaze töreninin ertesi günü Jack'a Mabel Applegarth'dan bir mektup geldi. Bessie'nin eski arkadaşlarından olan Mabel, Jack'ın hemen gidip Bessie'yi bulmasını istiyor, bu güç günlerinde ona yardımcı olmasını rica ediyordu. Jack, hemen o gece Maddern'lere gitti.

Bessie Maddern, ünlü yıldız Minnie Maddern'le kardeş çocuğuydu. San Francisco'daki kız lisesini bitirdikten sonra, iki yıl Normal School'a devam etmiş, daha sonra da üç yıl Alameda Liselerinden birinde öğretmenlik yapmıştı. Fred Jacobs'un öldüğü sıralar, öğrencileri ve genç suçluları üniversiteye hazırlıyordu. Duygularına hakim, ağırbaşlı, sağlam yapılı bir kızdı. Oakland ve Alameda'da bisikletle ev ev gezerek öğrencilerine ders verirdi. Jack'dan biraz büyüktü yaşı, anlamlı bakışları, hüznü dolu gözleri vardı. Burnu kemerliydi. Çenesi geniş, kocaman ağzı çok biçimliydi. Siyah saçlarının arasında, alnından taensesine kadar inen bir tutam beyaz vardı. On sekiz yaşlarındayken geçirdiği bir kazanın sonucuydu bu. Bessie, görünüşü ve kişiliğiyle insana güven verir, ruhsal ve bedensel yapısındaki denge, sağlamlık karşısındakini de etkilerdi.

Bessie Maddern, nişanlısı Fred Jacobs'a çok yarıyordu. Beri yanda Jack London, Mabel Applegarth'a kavuşamamanın üzüntüsü içindeydi. Bu bakımdan da olmalı, bir arada bulunmaktan zevk duyuyorlar, birbirlerini rahatlatıyorlardı. Jack çoğu geceler Bessie'lerde geçiriyordu zamanını. Genç kız ona matematik ve fizik öğretiyor, Jack da onu İngiliz edebiyatının tarihi konusunda aydınlatıyordu. Pazarları, bisikletle Marin County'ye giderek ormanda dolaşıyor, açık havada ateş yakıp külbastı pişiriyor, patates haşlaması ve kahveyle birlikte yiyorlardı. Jack, eline biraz para geçtiği zamanlar Bessie'yi, San Francisco'nun Kuzey'ine raslayan kumsaldaki İtalyan lo-

kantasına götürüyor, oradan da operaya gidiyorlardı.

Jack London, yine de her hafta sonu, bisikletle altmış kilometre yol aşp San Jose'ye Mabel'i görmeye gidiyordu. Gidiyordu ya, dönüşleri birbirinden farklı olmuyordu. Hüzünlü ve umutsuz.. Dönüşte, kendisinden hiç bir şey beklemeyen birini, insana rahatlık veren durgunluğuyla Bessie'yi bulmak sevindiriyordu Jack'ı. Şimdi, Bessie, Jack'ın yardımcısı da olmuştu, müsveddeleri düzeltiyor, zaman zaman bir kelime hatta bir cümle değiştirdiği oluyordu. Jack ne yazarsa yazsın beğeniyordu. Jack London'un, dünyaca tanınmış bir yazar olacağına inancı tamdı; hiç bir kuvvetin söküp atamayacağı bir inançtı bu.

Jack'ın Onaltıncı Sokak'daki evi arkadaşlarının uğrağı olmuştu artık. Jack'ın dostluğundan vazgeçemeyenler doluşuyorlardı oraya. «Dost edinmek gibi kötü bir kaderim var, işin acı yanı onlardan kurtulmak mutluluğuna erişemedim gitti..» Jack London, konukseverdi. Ama birbiri üzerine gelen bu konuklar kalkıp gitmeyi bilmediklerinden, Jack, gün oluyor sigara dumanı ve hırgür içinde, yatağının üzerinde üç dört kişiyle çalışmak zorunda kalıyordu. Maddeciliğin insanı sonunda kötümserliğe sürükleyeceği yolundaki bu konuşmaların nedense sonu gelmiyordu. Jack, evine gelenleri ağırlamak zorunda hissediyordu kendini. Overland Monthly'de çıkan «The Impossibility of War» (\*) ve National Magazine'de yayınlanan «A Lesson in Heraldry» (\*\*) başlıklı yazılarından eline geçen bir kaç dolarla, hemen biftek ve külbastı alıp buzluğa koydu.

Arada Ruskin kulübünden bir iki arkadaşı uğruyor, karşılıklı sigara tellendiriyorlar, sosyalist gruptan tanıdıkları gelip toplantılarında konuşmasını is-

( \*) Savaşın imkânsızlığı

(\*\*) Armalar Üzerine Ders

tiyordu. Yukon'daki eski dostların, deniz polisinden, korsanlardan, istiridye avcıları ve serseriler arasından dost edindiklerinin uğrağı olmuştu ev. «Durumumun en güç yanı da bu ya zaten.. Millet eve doluyor, hiç birine git demeye gönlüm razı olmuyor..»

Jack London'un evi, geleni gideni almaz olmuştu. Jack «Son of The Wolf»dan eline geçecek parayla daha geniş bir ev tutmayı tasarlıyordu. İki katlı bir ev buldu, yine Flora'yla birlikte oturacaktı. Şehrin doğusundaki Beşinci sokakta 1130 numaralı ev, eski evlerine pek uzak değildi. Geniş pencereyi büyük bir oturma odası ve Jack'ın çalışma odası yapmayı tasarladığı oldukça geniş bir oda daha. Eliza evin yedi odasını güzelce yerleştirdi, Jack'ın odasını da Bessie Maddern eliyle döşedi. Taşındıkları gün, Eliza ile Bessie perdeleri asıyorlardı. Jack ellerini ensesine kenetleyerek yastık gibi yapmış, sırtüstü yere uzanmıştı. Hani Sophie Sutherland'ın ön güvertesinde yaptığı gibi. Bir ara Eliza, perde rayını almak için arkasına dönecek oldu. Ve o zaman Jack'ın Bessie'ye garip garip baktığını gördü. Bu bakışlarda gizlenmiş olan kararı bir anda farkettiler. Öyle ya, Jack'a analık etmiş biri için bu bakışın sırrını çözmek pek o kadar zor değildi. Ertesi sabah, Jack'm Bessie Maddern'le evleneceğini öğrenince de hiç şaşmadı.

Jack, Mabel Applegarth'la evlenmeyi sırf genç kıza tutkun olduğu için değil, evlenmeyi ve bir yuva kurmayı arzuladığı için istemişti. Yirmi üç yaşında olmasına rağmen görüp geçirdiklerinden usanmıştı artık. O şehir benim bu şehir senin dolaştığı sıralar bile, ev bark sahibi olup çoluk çocuğa karışmak istiyordu. Not defterine de yazmıştı bunu : «Derin nedenler yüzünden buralara geldim, yoksa sorumluluklarımdan kaçmış değilim. Üzerime düşeni iyi biliyorum. Bekâr olduğum halde, ev bakmak zorundayım. Evli de olsam bekâr da, evceğizime bakmak için gerekeni yaparım. Hal böyleyken, günün birinde ev-

lenirsem düzenli bir hayatım olacağını sanıyorum. O zaman işime daha çok verebileceğim kendimi. İnsan dünyaya bir kere gelir, niçin hakkıyla yaşamamalı? Sonra ben, üzerime bir yük aldığım zaman, nerede akşam orada sabah yaşadığım sıralardan daha faydalı olduğuma inanıyorum.»

Jack ile Bessie, birbirlerine karşı dürüst davranıyorlar, romantik bir aşkın sözünü etmiyorlardı. Bessie hâlâ Jacobs'un etkisindeydi. Jack da Mabel'in. Buna rağmen ikisi de evlenmek istiyordu. Dostlukları karşılıklıydı, saygıları da öyle. Birlikte olmaktan mutluluk duyuyor, kuracakları sağlam yuvayı ve sahip olacakları güzel çocukları düşünüyorlardı. Belki de o kısacık aşk sözcüğü ne tarafa çekilse giderdi.. Bessie Maddern, Jack London'un evlenme teklifini kabul etmek için ya bir gün düşündü, ya iki..

Doğacak olan çocuklarını güç durumda bırakmak istemeyen Jack, belki de kanun karşısında taşımaya hak kazanmadığı bir soyadıyla evlenmekten çekiniyordu. Ne şartlar altında dünyaya geldiğini Bessie Maddern'e açıkladıktan sonra, onu da yanına alıp Maddern ailesinin dostu olan bir yargıca gitti. Yargıç bu zamana kadar London soyadıyla yaşamış ve eserlerini de bu adla yayınlamış olan Jack'ın, London soyadını taşımaya hakkı olduğunu açıkladı.

Ve Jack London bir Pazar günü, evlenmeye karar verdiğinin tam haftasında Bessie Maddern'le nikâhlandı. Nikâh töreni çok sade oldu. Oğlunun kendisini terkedeceğinden korkan Flora nikâha gelmedi bile. Yeni evliler, bisikletlerine atladıkları gibi, bala-yını geçirmek üzere köye yollandılar. Üç gün sonra da Oakland'a dönerek evlerine yerleştiler ve çalışmaya başladılar. Ruskin kulübü yeni evlilerin onuruna bir ziyafet verdi. Oakland gazetesi Enquirer ise Jack London'un evlenme haberini 'Genç gelin, güzel ve kusursuz bir kadındır' diye açıkladı. Bütün Oakland şehri aynı kanıyı paylaşıyordu.

Gündüzleri, Bessie yine ders veriyordu. Böylece, Jack'ın mali kaynakları yeterli olmadığı zamanlar ev idare ediliyordu. Akşam kocasının müsveddelerini düzelterken Bessie onları daktiloyla temize çekiyor, Jack'la çeşitli konularda konuşuyorlardı. Jack'ın sevdiği şiirleri kâğıtlara yazdıktan sonra, kırıncı karton dosyalara yerleştiriyor, siyasi ve iktisadi konularda yazılmış makaleleri biriktiriyordu. Çektikleri resimleri banyo etmek için bir de karanlık odaları vardı. Pazar günlerini yemyeşil San Leandro vadisinde geçiriyorlardı. Jack orada çocukluğunu yaşıyor, John London'un çiftliğinde geçirdiği günleri hatırlayarak etkisinde kaldığı şeyleri anlatıyordu karısına. Bir hafta sonu da Santa Cruz'a gittiler. Okyanusta yüzip, kumsalda koşuştular. Jack'la Bessie'nin beraberliği, aşkın verdiği o büyük hazzı duymalarını sağlamıyordu aslında ama birlikte eğleniyorlardı. Evlenme akdiyle sağlamlaşmış olan karşılıklı dostluklarına güvenilirdi. Jack, yaptığı bu seçimden memnundu. 1937 yılında Bessie de buna yakın bir açıklamada bulunacaktı: «Evlendiğimde Jack'ı sevmiyordum. Ama çok geçmeden sevdim.»

Evlilik Jack'a uğurlu gelmişti. Mayıs ayında Doğu'da yayınlanan Mc Clure's dergisinin kapısını çaldı. Derginin özelliği, erkekleri ilgilendiren serüven hikâyeleri yayınlamasıydı. Böylece, Jack London ile yayıncı C. S. Mc Clure arasında bir balayıdır başladı. Mc Clure adı özellikle genç yazarlar tarafından çok önemsenen bir addi. «Bu çocukları açlıktan öldüremeyiz ya...» diyen Mc Clure, tanınmamış yazarlara ödediği bol parayla ün yapmıştı. Jack London'un «The Grit of Women» (\*) ve «The Law of Life (\*\*)»

( \*) Kadınların cesareti

(\*\*) Hayatın yasası

başlıklı yazılarını satın alan Mc Clure şöyle yazdı Jack'a: «Sizinle adamakıllı ilgileniyoruz. En meraklı dostlarınızın, burada, New York'da olduğunu bilmenizi isterim. Bizi, edebi hayatınızın gelecekteki garantisi olarak belleyeceğinizi umarım. Çok rica ederim, bütün yazacaklarınızı bize gönderin. Yayınlayabileceklerimizi yayınlayacak, kalanları da en iyi şartlarla başka yayıncılara devredeceğiz.»

Hiç bir genç yazar, bundan daha cesaret verici bir teklif alamazdı. Birikmiş müsveddelerini, yeni yazdıklarıyla bir arada mukavva bir kutuya yerleştiren Jack, kutuyu postaladı. Mc Clure, «Maksimum sorunu»nu da alıkoyarak, London'un üç yazısına üç yüz dolar verdi. Jack'ın o zamana kadar eline geçmemiş olan bir paraydı bu. Mc Clure kendi dergisine uygun düşmeyen yazıları, beğenisini belirten hararetli notlar ekleyerek başka gazetelere gönderdi.. Gelen yazıların sayısı iyice artınca, bunların yayınlattırılması işini şöhret yapmış bir edebiyat ajanına bıraktı. Mc Clure'un yayınladığı kitaplar ve New York'lu yayıncılara yaptığı baskı sonucu Jack London adı tanınmaya başlamıştı.

«Son of the Wolf» adlı hikâye kitabı, 1900 yılının ilkbaharında çıktı ve hemen beğenildi. Yeni yüzyılın şerefine patlatılmış bir toptu sanki. Bir iki modası geçmiş formül dışında, ölüp gitmiş on dokuzuncu yüzyıldan hiç bir iz taşımıyordu. Kitabın içindeki hikâyeler, yirminci yüzyılın temsilcileriydi :

Gelişimin bilimsel bir tutumla ele alınışı ve türlerin mücadelesi, din adamları tarafından afaroz edileceklerinden korkmadan yaşayanların değeri, hayatın güzelliklerinin yanı sıra vahşet ve çirkinliklerin de resimlenmesi -topluma katılmalarına asla izin verilmeyen çeşitli kişiler, safahat âlemlerine yakışır hareketler, sert anlaşmazlıklar, kaza, cinayet ya da intihar nedeniyle ölüm, günümüzde değerini yitirmiş bir sürü yasak- on dokuzuncu yüzyıl edebiyatının,

kansız cansız, iki yüzlü ve yalan dolu on dokuzuncu yüzyıl edebiyatının ölümünü haber veren çan sesle-riydi.

Bir sürü eleştirmen Jack London'a güven verecek yazılar yazdı. Boston'da yayınlanan The Literary World, «Yazar nesnelerin derinliğine inmeyi biliyor» dedi. Atlantic Monthly ise, «Bu kitap okuyucunun, insanoğlunun mert yanına gitgide artan bir güven duymasını sağlıyor,» diyordu. Diğer eleştirilerde şunlar yer almıştı: «Merak ve heyecan dolu bir eser. Dünyaya yazar olmak için gelmiş, mert ve güçlü, büyük bir sanatçı.. Hikâyelerde Kuzey'in esrarı ve şiiri yer almakta. İyi sonuçlanan alışlagelmiş hikâyelerin tersine, bunlarda felâketler, ama doğanın büyük güçlerine karşı didinenlerin kaçınamayacağı felâketlerdir hakim olan. Klondike'da insanı güldürürken ağlatan hayat, Kipling'i hatırlatan bir hayal gücü, Kipling'e has bir trajedi duygusuyla anlatılmıştır. Ama kahramanlığın tahlilindeki incelik ve yumuşaklığa, Kipling'de pek seyrek raslanmaktadır.»

Jack London ilk kitabının çıkmasıyla birlikte, saygı duyduğu üstadıyla kıyaslanmıştı. Gördüğü bu sıcak ilgiyle içi ısınmıştı ama, Kipling'in büyüklüğünü bilmezlikten gelenlere haddini bildirmek için kalemî kâğıdı eline aldığı gibi güzel bir makale döşendi.

«Son of The Wolf»-un yayınlanması, Amerikan hikâyesinde yeni bir türün başladığını göstermekteydi. Gerçi Edgar Allan Poe olsun, Bret Harte, Stephen Crane ya da Ambrose Bierce olsun, alışlagelmiş üslûbun dışına çıkarak gerçek eserler vermişlerdi. Vermişlerdi ama, ilk kez hikâyeyi ölümlüler dünyasının tamamına sunan Jack London oldu. O zamana kadar, hanım kızlardı hikâyeye meraklı olan. Jack London'un hikâyeleriye bütün sınıflar için yazılmıştı, hikâyelerini gizliden gizliye, yutarcasına okuyan o hanımkızların dışında kalan bütün sınıf-

lar için.. Yirminci yüzyılın bilimsel tutumunu hesaba katan ilk oydu, aynı bilimsel davranışı edebiyat dünyasına sokan da o. Amerikan halkının ülkeye sahip çıkarak dev sanayi tesisleri kurarken gösterdiği gayret ve canlılığı edebiyat alanına da aktarmıştı.

Jack London, çoktandır bir roman yazmayı tasarlıyordu. Ama roman yazabilmek için en azından altı aylık bir zamana ihtiyacı vardı. Belki de bir yıl boyunca on para geçmeyecekti eline. Birikmiş parası olmadığına ve günübirlik yaşadığına göre, içinde bulunduğu güçlüklerden Mc Clure'a söz etmeyi düşündü. Mc Clure, Jack'ın mektubuna hemen cevap yazdı. «Romanınızı, dilediğiniz şartlar altında yazmanızı sağlayacağız. Size beş ay süreyle, her ay yüzer dolarlık bir çek göndereceğiz. Yüz yerine yüz yirmi beş dolar dersanız onu da göndeririz. Çok güzel bir roman yazacağınızı biliyorum. Neye ihtiyacınız olursa bize yazmaktan çekinmeyin.»

Jack London, Razzle Dazzle'da olduğu gibi, pupa yelken gidiyordu. Tam o sıralar Bessie, kocasına çocuk beklediğini haber verdi. Sevinç içindeki Jack bir oğlunun olmasını istiyordu. Bessie'nin üzerine titremeye başladı. Baba olacağını haberi içindeki kıvılcımın ateşlenmesine sebep oldu, Jack London'u ilk büyük romanını yazmaya sürükledi. «A Daughter of Snow»u (\*).

Jack London, aile sorumluluğunun ne olduğunu iyi bilmesine, üzerine düşenleri her zaman hakkıyla yerine getirmesine rağmen, erkeklere özgü şaşkınlıktan kurtulamayarak iki kadını aynı evde barındırmak akılsızlığını göstermişti. Flora, Bessie'nin hayatını zindan ediyordu.

Oğlunun, biraz para kazanmaya başlayınca onu terketmeye kalkışacağını beklemişti hep. Bugüne kadar, yakınmaksızın onca yoksulluğa katlanan bir

(\*) Karlarm Kızı.

ananın, elbette rahat etmeye hakkı vardı. Jack, Flora'ya rahat yüzü göstermek şöyle dursun, tutup eve bir de yabancı kadın getirmişti. Yıllar yılı Jack'e bakan, yemeğini pişirip yatağını yapan Flora'ydı; Bessie oğlunu almıştı elinden. Jack'ın arkadaşlarını ağırlayan, eve sahip çıkan oydu artık Flora yerini kaptırmıştı. Oğlunun gönlünde ikinci dereceye düşmek Flora'nın hiçbir zaman içine sindiremeyeceği bir durumdu. Arka plana atılmak, duyduğu huzursuzluğun giderek artmasına ve yeniden gençlik yıllarındaki sinir buhranlarına dönmesine sebep oldu. Hiç yoktan bir bahane bularak, gün boyu Bessie'yle kavga ediyordu. Jack London'un ölümünden yirmi yıl sonra, Bessie de o günlerde toyluk ettiğini kabul edecek ve şöyle diyecekti: «Pekâlâ Flora'nın suyuna gidebilirdim. Evin yönetimini ona bıraksam, herşey yoluna girerdi. Ama toydum, kocamla kendim meşgul olmak istiyordum. İşte bu yüzden hep didiştik.»

Flora'yla Bessie'nin geçinememesi Jack'ı etkiler olmuştu. Yazmaya başladığı ilk romanının güç bir yerindeyken, sofadan gelen öfkeli seslerden tedirgin oluyor, düşündüklerini sıraya koymakta zorluk çekiyordu. Bir süre buna katlanıyor, sonra yerinden ok gibi fırlayarak Eliza'ya gidiyordu, gelip iki kadının arasını bulması için. Bir iki saat sonra eve döndüğünde, Eliza ortalığı yatıştırmış olduğundan, yeniden çalışmaya başlıyordu.

Sonunda arkadaşlarını ağırlayabileceği rahat ve geniş bir eve kavuşan Jack, Çarşamba akşamları ilgi çekici kimseleri davet etmeye başladı. Gelenlerin arasında George Sterling vardı. Jack atlet görünüşüne rağmen aşırı duygusal olan Sterling için: «Öyle bir arkadaşım var ki, dünyalara değişmem..» derdi. Sterling, işi şiire dökmek amacıyla sırtından cübbesini atmış bir katolik rahibiydi. Mısralarında güzellik, şefkat ve gerçeğe duyulan hasret bir arada yer alıyordu. Klasik bir öğrenim görmüş olan Sterling,

sanata düşkündü. Ambrose Bierce'in zihninde yer etmiş olan «Sanat sanat içindir» düşüncesiyle toplumculuk arasında bocalıyordu. Jack'se, Bierce'in insanın kendine güvenini yitirmesine yol açan felsefesini hiç tutmuyordu. Sterling'in apaçık dostluğu, hayal gücü, müzikle yakınlığı, heyecanı ve şaşmaz edebi hükümleri Jack London'u etkilemeye, kişiliğindeki katı yanları yumuşatmaya başlamıştı. Büyük futbolcu James Cooper de, Çarşamba akşamları gelenler arasındaydı. Jack, Cooper'i üniversiteden tanırdı. Hikâyeye merak saran Cooper'le roman yazmak için kürsüsünü terkeden yedi çocuk babası vaiz Jim Whitekar, Jack'ın yakın arkadaşları arasına katıldılar. İspanyol kızıl derili karışımı ressam Xavier Martinez ve Oakland kitaplığı yönetmen yardımcısı Frederik Bamford da Jack'la dost olmuşlardı. Ruskin derneğinin kurucusu olan Frederik Bamford düzgün sakalıyla başrahipleri andırıyordu, Jack'ın takımına sağladığı kültür yabana atılır gibi değildi. San Francisco'da oturan Anna Strunsky, zaman buldukça gelip toplantılara katılırdı. Çarşamba sohbetlerine gelenler arasında, anarşist filozof Strawn Hamilton ve bölgenin sosyal demokrati Austin Lewis de vardı. Bayan Ninetta Eames sık sık Jack'ı ziyaret ediyor, hemen her gelişinde yanında edebiyat dünyasından bir konuk bulunuyordu. Bayan Eames kaşla göz arasında, Avrupa gezisine çıkmış olan yeğeninden Jack London'a haber vermeyi de unutmuyordu. Jack ile arkadaşları birlikte yemek yiyor, sonra yeni şeyler yazarlar yazdıklarını okuyor, daha sonra da tiyatro oyunları ve kitaplar üzerine tartışmalar başlıyordu. Gece geç vakit, erkekler ortaya az bir para koyarak poker oynuyorlar, gülüşüp eğleniyorlardı. Jack'ın evinde düzenlenen Çarşamba sohbetleri, kısa zamanda ün yaptı ve tanıdık tanımadık, canı çektiğinde Jack'ın kapısını çalıp sohbe katıldı.

Güney Kaliforniya'nın küçük bir şehrinde, pos-

tanede çalışan Cloudeley Johns isimli, sevimli bir delikanlı bile izin alarak sekiz günlüğüne Oakland'a geldi. Johns, Overland Monthly dergisinde yayınlanan «To the Man on the Trail» adlı hikâyeyi beğenerek Jack'ı ilk kutlayan insandı. O zamandan beri de mektuplaşıyorlardı. Jack'ın eski denizci arkadaşlarından da uğrayanlar oluyordu. İtalyanların o kekremsi şarabı masanın ortasında, Jack'la karşılıklı kafayı çekerken canlarının çektiği gibi konuşmaya bayılıyorlardı. «Durup dururken bir de bakıyorsun, denizci arkadaşlardan biri çıkıp gelmiş.. Hem de nelerden.. Para alacağı gün de yakın..» «Yahu Jack, iki doların var mıydı, yarın veririm..» Jack, elindeki elma ya da armut - her neyse - hemen yarısını keserek arkadaşına uzatır, cebinden çıkardığı bir doları da eline sıkıştırarak yola koyardı onu. Konuklarını ağırlamaktan büyük mutluluk duyardı, çalışma gününü sona erdiğinde çevresini yığınla arkadaş doldur- sun isterdi.

Mc Clure'un gönderdiği yüz yirmi beş dolar hiç bir ay sekmiyordu ama, evin yeni hayat şartlarına göre idaresine, arkası gelmeyen konukların ağırlan- masına da pek yetişmiyordu. Jack London, sabah sa- atlarını ciddi çalışmalarına ayırıyor, öğleden sonra- ları tencerenin kaynamasını sağlayacak hafif şeyler yazıyordu. Yazdıkları arasında Boston'da çıkan Transcript dergisinde yayınlanan bir makale vardı. Jack, bu makalesinde, yıldızların altında geçirdiği o doyum olmaz gecelerden, kodesten kurtulmak için polise anlattığı Japonya hikâyelerinden söz ediyordu. Alaska'da kızığa koşulan köpeğin hikâyesi «The Husky» Harper's Weekly'de çıktı. San Francisco'dan çıkan Wawe, gelişme üzerine yazılmış bir yazıyı baş- makale olarak yayınladı. Ev bark sahibi olanlar için yazılmış iki hikâyeden «Their Alcove» (\*) Woman's

(\*) Onların Yatak Odaları

Home Companion'da, «Housekeeping in the Klondike» (\*) ise Harpers Bazaar'da çıktı. Town Topics'e de bir triole (\*\*) gönderdi.

Odur giren evimize  
Yokluğumda ortalıkta  
Sözde diyecekmiş bize  
Ödünç verin bize de yokta!  
Çekip gitmiş bulamadan;  
Döndüm; gelmedik yüzyüze  
Kirişi kırmıştı çoktan.

Öyle bir çalışmaya vermişti ki kendini, yazı makinesinin başından kalkmıyor, günlerce sokağa çıkmadan kitaplarının arasında oturduğu oluyordu. Zayıflıyordu bu yüzden. Sinirleri de bozulmaya başladığından, kendine olan güvenini kaybetmiş, etraftan çekinmeye başlamıştı. Düşündüğünü açıkça yazmaktan kaçınıyor, yazılarının okuyucuların hoşuna gitmediğinden kuşkulanıyordu. Ruh ve fikir yapısındaki düzenin beden sağlığına bağlı olduğuna her zaman inanan Jack London, masa başında oturmadan çözülen kaslarını kuvvetlendirerek eski haline dönebilmek için sabahları halterle beden hareketleri yapmaya başladı. Açık pencere önünde bir süre, o da sabahın altısını geçirmemek şartıyla, uğraştıktan sonra, çalışmak üzere masasının başına geçiyordu. Bir süre okuyup yazdıktan sonra, Berkeley tepelerinde kuş avlamaya ya da körfezde balığa çıkmayı adet edinmişti. Çok geçmeden sağlığı düzeldi, yeniden güçlenip kuvvetlendi. Cesareti yerine gelmişti. Yenilenmiş bir beden ve pırıl pırıl bir kafayla oturup ar-

(\*) Klondike'da ev idaresi

(\*\*) Amerikan şiirine has bir biçim. Sekiz dizelik şiirde, dördüncü dize birincinin tekrarıdır. Yedinci ve sekizinci dize-lerde ilk iki dize tekrarlanır.

ka arkaya iki yazı yazdı. «Jan the Unrepentant» (\*) ve «The Man with the Gash» (\*\*) adlı bu yazılar, Jack London'un Klondike üzerine ilk mizah denemeleriydi.. Cenaze törenlerine katılarak ölüye oyun oynayan bir İrlandalı'nın ağzından yazılmıştı.

Basında yer alan övgü dolu yorumlara rağmen, «Son of The Wolf», fazla satılamadı. Jack London, McClure's dergisinden başka yerlerde yayınlanan yazılarının her birinden yirmi dolar alıyordu. Jack London adını fazla tanıyan yoktu daha; şöhrete ulaşmak için okuyucuların önüne esash bir eser sürene kadar sağdan soldan gelen birkaç dolarla yürütecekti hayatını. Bu arada Black Cat dergisinin düzenlediği bir yarışmaya katılan Jack, büyük ödülü kazanmasını sağlayacak bir fikir bulup onu işleyemedi ama, akşam gazetesinde okuduğu bir olaydan esinlenerek yazdığı «Semper Idem» başlıklı iğneleyici bir yazı ile küçük ödülü kazandı. Cosmopolitan Magazine dergisi bir yarışma düzenlediğinde, Jack hemen talihini deneyerek «What the Community loses by the Competitive System» (\*\*\*) adını verdiği, ihtilâlcı bir makale döşenerek dergiye gönderdi. İki yüz dolarlık birinci ödülü ona verdiler, böylece Jack London sosyalizm sayesinde para kazanan ilk Amerikalı unvanını hak etti.

Karısıyla anasının bitmek tükenmek bilmeyen dırdırından usanmış olan Jack, sonunda oturdukları yerin hemen arkasına düşen bahçeli bir evi kiralayarak, Flora ve küçük Johnny'yi oraya yerleştirdi. Flora deliler gibiydi, kovuldum, atıldım diyor da başka şey demiyordu. Oysa, bu sözüm ona ayrılık Jack'ın kesesine ek masraflar yüklemekten başka işe yaramadı. Çünkü Flora'nın bir ayağı oğlunun evindeydi.

( \*) Pişman olmayan Jan

( \*\*) Yüzü yaralı adam

(\*\*\*) Rekabet sisteminin topluluğa kaybettirdikleri.

Kavgalar sürüp gidiyor. Flora'nın boyuna dert yandığı komşuların da dili durmuyordu. Flora yeniden eski müsrif günlerine dönmüştü, oğlunun verdiği parayı kimbilir nerelerde, yiyip bitiriyor, Jack'i altından kalkamayacağı borçlara sokuyordu.

Jack, o yaz ve yazı izleyen güz aylarında romanına çalıştı, San Francisco'daki sosyalist gruba konferanslar verdi, Ibsen derneğine yazılıp çeşitli toplantılara katıldı, bu arada eskrim ve boks dersleri aldı. Çarşamba geceleri yine arkadaşları geliyorlardı. Hüzne eğilimli olan fikir adamlarından değildi, en büyük zevklerinden biri Kaliforniya futbol takımının Stanford takımını perişan ettiği maçı seyretmek olmuştü. Jack London o günlerde, yeniden çocukluğunu yaşıyor gibiydi. Yeniden büyük bir tutkuyla kitaplara dalmış, koltuğunun altında gazeteleriyle kütüphaneci Ina Coolbrith'dan en ama en güzel kitapları isteyen küçük Jack London'dan farksız hale gelmişti. Anna Strunsky'ye şunları yazmıştı o sıralar: «Jude the Obscure - Karanlık Jude'ü okurken az daha hüngür hüngür ağlayacaktım.. Jude ve Tess'i yaratmış olan Hardy gözü arkada kalmadan ölebilir..» Bunları yazarken belki de, hayatını zenginleştiren o kitapların yanına konabilecek bir eser verdiğinde kendi gözünün de arkada kalmayacağını düşünüyordu.

Jack London ile Anna Strunsky'nin arasında, ilgi çekici bir dostluktur kurulmuştu. Zaman geçtikçe, eksiksiz bir fikir birliğine sahip olduklarını fark ediyor, birbirlerini anlamak için yaradılmış olduklarına inanıyorlardı. Biyoloji, matematik ve sosyalizm üzerine şiddetli tartışmalara girdikleri halde.. Temmuz ayında, Jack'ın Anna'ya gönderdiği mektuplarda tatlı sözler yer almaya başladı. «Tanıştığımız çevrenin görünürdeki bütün keşmekeşine rağmen gerçek, herşeyin apaçık olduğuydu. Birbirimize uyuyorduk biz, herşeyin esası da birliğe dayanmaz mı? Suyu indirir-

len tekne şöyle denize açıldı mı, tahtalar gıcırdamaya, çatırdamaya başlar.. Ama ne deniz, ne de tekne duymaz bu sesi. Biz de birbirimize doğru atılırken, öyle olmamış mıydı?»

Yazdığı bütün önemli şeyleri Anna Strunsky'ye gösteriyordu, onun yargılarında fikri değerlerin yer aldığı inancındaydı. Beri yandan Anna'yı da yazmaya zorluyordu. «Ah Anna, o değişik duygularınızı, kıvılcımlar saçan ruhunuzda olup bitenleri kâğıt üzerine dökemez miydiniz? Dünyaya yepyeni bir güç kazandıracağınıza inanıyorum. Klasiklerinizi okuyun Anna, okuyun ama çağımıza ait olanı, yeni doğmuş edebiyatı da unutmayın. Çağdaş düşünceyi benimsemeniz şart.. Biçime de önem vermek gerek. Sanat ölümsüzdür gerçi; ama biçim kuşaklarla birlikte değişir. Yalvarırım Anna, beni hayal kırıklığına uğratmayın..»

Jack London 1900 yılının sonlarında şöyle yazıyordu «Tertemiz bir arkadaşlık.. Üstelik bir kadınla bir erkeğin arasında.. Kimsecikler böyle bir şeye inanamaz da sonsuzluk kadar anlaşılmayan bir şeyin yerine koyar ve çıkar işin içinden..» Jack'ın kendisi de, daha önceleri böyle bir dostluğun gerçekleşebileceğine inanmıyor olmalıydı: yoksa Mabel Applegarth'la bozuşur bozuşmaz, daha San Francisco'dayken, hayranlığını belirtirdi Anna'ya. Karısına karşı dürüst kalmak isteyen Jack London, Anna Strunsky'yi bir türlü çıkarıp atamıyordu aklından.. Bessie'yle evlenmesi hayatının boş kalan yanlarını doldurmuş, beraberce arkadaşlığın tadını çıkararak dostluğun ne olduğunu öğrenmişlerdi. Üstelik, birlikte bir hayat da yaratmışlardı. Jack, işte bu yüzden Bessie'yi seviyordu. Ama Anna'nın hali bir başkaydı, ruh ve fikir dünyasının derinliklerine ancak onunla birlikte olduğu zamanlar inebiliyordu.. Anna'yı da, işte bu yüzden seviyordu.

Jack London, Bessie'nin bir çocuk beklediğini

öğrenince Anna Strunsky'ye, bu 'cin Rus Yahudisi' ne karşı beslediği duygulardan rahatsız olmaya başladı. Anna ile karşılıklı duygularından söz açmamışlardı o güne kadar. «Ah Anna, inanın, asıl önemli olan söylenmeyen şeylerdir.. Bana mutluluk getirip getirmediğinizi soruyorsunuz.. Sevgilim, tılsım gibi bir şeydiniz siz, bir zaferdiniz benim için..» Jack London duygularının durulması için, toplumda belirli bir yer sağlamak için evlenmişti ama.. «Özgürlüğün kapıları önümde açılıyor ya, tam o zaman, bağların daha bir sıkıştığını, zincire vurulduğumu hissediyorum. Özgür olduğum günler geliyor da aklıma.. Ne karışanım görüşenim vardı, ne de ayak bağım.. Gönlümce hareket ediyordum..»

Jack London'un, Anna Strunsky'ye karşı beslediği duyguların içtenliği su götürmezdi. Yalnız bu duyguların, baba olmak üzere bulunan, omuzlarında da ağır sorumluluklar taşıyan genç bir erkeğin üzüntü ve kuşkularla karışan özgürlük duygusuyla çapraşık bir hale girdiği ortadaydı. Acaba Jack London, Anna'ya «.. Sevgilim, tılsım gibi bir şeydiniz siz..» diye yazmadan önce, bayan Applegarth'm olumlu cevabını alarak Mabel'le evlenseydi ne olurdu?

Jack London, daha kolay yazmak olanağını elde edebilmek için çağdaş romanlar okumaya devam ediyor, bir yandan da şiir yazıyordu. Yeteneklerinin sınırını genişletmek çabasıyla, yayınlamayacağı çeşitli denemeler yazıyor, teknik üzerine uzun makaleler, hazırlarken metinlerdeki sözcüklerin kulağa hoş gelmesine bile dikkat ediyordu. Zaman zaman, yazılarına gerektiğinden fazla önem verdiğini düşünür, bir sürü eski hikâyeyi ortaya çıkarıp bu düşüncesinde hataya düşüp düşmediğini anlamak isterdi. Cloudesley Johns'la karşılıklı eleştirilerinin sonu gelmiyordu. «The Philosophy of the Road» başlıklı yazısını düzeltmesi için Jack'a gönderen Johns, Jack'ın cevabını edebi düşüncelerinin alfabesi olarak belledi.

**Şöyle demişti Jack «Yaşanan hayatı, romanlara yakışan yanları, eğlenceli ve insanı aşırı duygulandıran taraflarıyla ele almışsınız ya, Tanrı aşkına olduğu gibi anlatsanıza bunları.. Okuyucuya, olup bitenlerin felsefesini yapmayın. Ele aldığınız kişiler bu felsefeyi, davranışları, konuşmaları ve yaptıklarıyla gösterebilirler.. Stevenson'a ya da Kipling'e bir bakın hele, kendileri bir kenara çekilir, soluk alan, yaşayan şeyler yaratırlar okuyucunun ilgisini uyandırmak için. Bir dünya yaratmak için, yazarı safdışı etmek şarttır. Canlı ve taptaze cümleler kurun, yüklü cümleler. Üslubunuz güçlü ve anlamlı olsun, yüzeyde kalan gelişimlerden kaçının. Yazınız sadece bir açıklama olmasın, yaratıcı olun Çizin, boyayın, inşa edin.. Yerli yerine konmuş bin kelimedenden meydana gelen bir yazı, laf kalabalığına getirilmiş, özensiz bir kitaba bedeldir. Siz kendi kendinizi unutun, dünya nasılsa sizi unutmayacaktır..»**

**Jack London, daha «A Daughter of the Snow» un sonuna gelmeden, amacına ulaşamadığını farketmişti. Yazdıklarından iki güzel roman çıkmakla kalmayıp, atılması gereken kötü bölümlerden, orta karar da olsa, üçüncü bir roman yazılabilirdi. «A Daughter of the Snow» Jack London'un yazarlığa başladığı günden, kırkinci romanını tamamladığı yıllara kadar kurtulamayacağı iki büyük kusuru taşımaktadır. Anglo-sakson ırkının üstünlüğü fikri ve işçi sınıfından olmayan kadının gerçek bir portresini çizememesi..**

**Frona Welse, yirminci yüzyılın kadınıydı; Jack London'un on dokuzuncu yüzyıl kadınına karşı çıkardığı kadın tipi.. Ondokuzuncu yüzyılın güçlü ama dayanıksız, zeki fakat iddiasız, kadınlığını kaybetmeden cesur olmak isteyen, erkeklerin arasına katılıp çaba göstermekten, hatta düşünmekten uzak kalmış kadını.. Jack London, yarattığı kadının kişiliğine nefret ettiği niteliklerin hiç birini koymamıştı Duyarlılık,**

korkaklık, iki yüzlülük, yapıştığı kimselere karşı sapık sevgi gösterileri. Yirminci yüzyıl erkeğine eş olmaya değer kadının kişiliğini çizmeye çalışan London, giriştiği işin güçlüğüne rağmen, inandırıcı bir Frona koydu ortaya.. Bu yolda direnseydi, belki daha sonraki eserlerinde yeni kadın tipini de çizebilecekti..

Jack London, Frona'nın ağzından toplumcu fikirlerini açıklıyor, Kipling'den aldığı yanıltıcı bir bağımsızlığı savunuyordu Beyaz ırkın üstünlüğü, sarı, siyah ve kızıl ırka daima hükmetme eğilimi. London'u bu tutumundan ötürü suçlamamak, saçmalamasını, Viking'lik tutkusuna bağlamak gerekir.. «O ince uzun savaş gemileri, korsanıyla, savaşçısıyla, dev yapılı, sırf adale kuzey denizcileri.. Üstün ırk Kuzeyden iner, denizlerin tamamını, karaların yarısını avucunda tutan o büyük ırk.. Üç kuşak sonra, tüm dünyayı onlar yönetecekler..»

Anglo saksonlar hakkında varmış olduğu peşin hükümler, Jack London'u, dürüstlükle ele almak istediği bir konuda; sosyalizm üzerinde yanlış düşüncelere götürüyordu. London, Kuzey'in üstün ırkı hakkında Cloudesley Johns'a şöyle yazmıştı «Sosyalizm, tüm insanların mutluluğu için yaratılmış kusursuz bir düzen değildir, kardeş ırkların faydalanması içindir Sosyalizm. Bu ırklara, diğerlerinden daha çok yaşamaları, yok olup giden zayıf ve aşağılık ırklardan miras kalan topraklara sahip olmaları için daha çok güç getirmelidir.» Böylece Nietzsche'nin, Kipling tarafından yeniden ele alınan cümleleri, Karl Marx'ın önerilerini yanlış bir yola sokmaktadır.

Jack London yazarlık mesleğinin beklenmedik sıkıntılarına göğüs germeyi göze alarak, aybaşı gelince maaşını cebe indiren bir postacı olmaktan vazgeçmişti. Bir yıl içinde, bir yıl önce aklının köşesinden geçmeyen bir duruma erişmiş, ayda yüz elli dolar kazanır olmuştu ama, bu kez yüz elli dolar bile aylık masrafına yetişmemeye başlamıştı. Eline geçen çeki,

hemen çevresini saran alacaklılarına dağıtmak zorunda kalıyordu. Noel'le yılın birinci günü arasındaki kısa süre içinde Jim Whitaker'e borç vermiş, kazada topuğunu inciten bir arkadaşının masraflarını ödedikten sonra Flora'nın kırk bir dolarlık veresiye hesabını kapatmış, ne yapsa hakkını ödeyemeyeceği Jenny bacının satılmak üzere olan ipotekli evinin faizini ve ödenmemiş vergilerini vermişti. Bütün bu yaptıklarına rağmen, Cloudesley Johns'un, posta idaresindeki o sıkıcı görevi bırakmak için istediği borç parayı veremeyince iyice canı sıkılmıştı. Nasıl verebilirdi bu parayı? Bir kere evine masraf etmek için kendi borç istemek zorundaydı. Sonra Bessie, sekiz güne kalmadan doğuracaktı..

Bessie, çocuğunu doğuracağı sabaha kadar ev işlerini gördü, alışverişe çıktı. Bebeğin, Jack London'un yirmi beşinci yaş gününde, 12 Ocakta doğması bekleniyordu. Ama Bessie, ilk doğum sancılarını, Ocağın on beşinde, sabahın erken saatlarında çekmeye başladı. Hemen doktoru çağırttı. Adamcağız aceleyle, yanına uyuşturucu almayı unutmuştu. Jack'ı bir şişe kloroform almaya gönderdiler. Jack eczane-den dönerken öyle telâşlandı ki, bisikletinden düşerek şişeyi kırdı, bu arada da eli kesildi. Bessie, dört buçuk kilo gelen bir kız doğurmuştu, doğumu kolay olduysa da kolay kendine gelememi, bir süre yatmak zorunda kaldı. Jack bebeğin oğlan olmamasına üzül-müştü, üzüntüsünü karısından gizlemedi.

Mc Clure «A Daughter of the Snow» u kendi dergisinde yayınlamak istemediği halde, Jack'a her ay gönderdiği parayı yüz elli dolara çıkarmıştı. «Patatesin kaç olduğunu bilen evli bir erkeğim, onun için size..» Romanını tamamlayan Jack, yeniden hikâye yazmaya başlamıştı. Bir oğul sahibi olamamaktan duyduğu üzüntü zamanla azalmış, kendisine çok benzeyen kızı Joan'a iyice bağlanmıştı. Bebeği London'lara yerleşen Jenny Bacı büyütüyordu. Yirmi beş yıl önce, Bernal Heights'de babasına baktığı gibi..

Jack London'un Bessie'yle evlenmesinin belli başlı nedenlerinden biri de güzel ve sıhhatli çocuklara sahip olmak umuduydu; bu konuda hayal kırıklığına uğramadı. Olayları biraz oluruna bırakarak hayatlarındaki boşluğu doldurmak, hayatın gidişine ayak uydurmak için evlenmişlerdi. Bessie, Jack London'un beklediği gibi çıkmıştı Kocasına bağlı fedakâr, geçimli, ve akıllı. Sırasında kocasının hem derdini, hem işini paylaşıyordu. Jack, baba olduğuna seviniyor, kendisini evlât sahibi ettiği için Bessie'ye şükran hisleri besliyordu. Bununla birlikte gün geliyor, sıkıntısı arasında, Bessie'yle evlenmesine yol açan genç kadının üstün yeteneklerine bile kusur bulduğu oluyordu. Jack London canlı ve her an değişen bir erkekti, alevleniverirdi durup dururken; yaşamaya karşı delice bir istek duyar, heyecanın doruğundayken, birden umutsuzluğun derinliklerine düşüverirdi. Bessie, bu ruhsal dengesizliklere ayak uyduramıyordu, duygu dünyası düzenliydi, durgundu. Jack London iyi çalışıp da yüklendiği görevi tamamladığında Bessie'ye minnet duyuyordu, ama çok geçmeden başkaldıracağı anlar gelip çatıyor ve palamarları çözdüğü gibi denize açılmak, körfezde, dalgaların beşiğinde sallanmak istiyordu. O zaman, yitirdiği özgürlüğe yanıyordu, o zaman yerini, yurduunu, kadınıni değiştirmek istiyordu. Ne var ki, ilk kez, sorumluluklarından kurtulmanın, serüven dünyasına atılmanın imkânsızlığını anlamıştı.

İşte bu sıralar, Jack London, Anna Strunsky'ye şunları yazdı: «Masanın başına geçip, toplanan bilgileri birer birer dosyalamak, gençlere ahlâk ilkelerini belletmek için hikâyeler yazmak, günde bin tane sözcüğe can vermek, biyoloji yasalarına karşı çıkmak istemişcesine, iniltileri gülümseme ve şakaların ardına gizlemeye çabalamak.. Bunlardan başka yapılacak şey yok mudur? Acaba, iklimizinkinden daha birbirine uyan, ama yine de sessizliğe gömülmeyi yeğ tutan iki ruh gelip geçmiş midir yer yüzünden?»

Jack London ile Anna Strunsky, sonunda, duygu ve fikirlerini aynı kitapta açıklamaya karar verdiler. Kitabın adı «The Kempton Wace Letters» olacaktı. Jack, Wace takma adını almıştı, Anna ise Kempton. Jack'ın biyoloji ve bilim dünyasındaki gelişim adına yapacağı saldırılara karşı Anna aşkın şiirli ve ruhsal kişiliğini savunacaktı. Böylece kimsecikleri yaralamaksızın, toplum kurallarına karşı çıkmadan, birbirlerinin şiirli ve heyecanlı yanlarını tadeceklerdi.

Jack London, daha sıkı bir çalışma dönemine girdiği halde, Alameda sosyalist partisinde «Sersemi nedir?» konulu konferanslar veriyordu. Bu arada San Francisco'daki bilimler akademisinde de «Rekabette boşuna harcamalar» üzerine bir konuşma yapmıştı. Yerel basın, bu konferanslardan büyük bir saygıyla söz etti, Oakland belediye başkanlığı seçimlerine sıra geldiğinde, genç sosyalist parti ilk kez bir aday göstererek bu şerefi Jack London'a tanıdı. Jack, sosyalist parti adaylığını kabul ederken şöyle bir açıklama yaptı «Biz sosyalistler, toplumun mayasıyız. Belediye hizmetlerinin gitgide önem kazanmasını bize borçlu olduklarını bilmelidirler. Biz sosyalistler, propagandamız sayesinde, eski partileri doğadan gelen haklarımızı kabul etmeye mecbur ettik, onlar bu hakları, başkaldıran toplumun önüne bir kemik gibi fırlatıp attılar.»

Jack London, Oakland'da bazı ilkelere dayanan bir seçim kampanyasına girişti: Sosyalizm kapitalizmin emniyetidir, çalışma şartlarını ve ücretleri daha iyiye götürmek gibi bazı rahatlatıcı durumlar yaratmayı sağlayan itici bir kuvvettir. Sendikalı sendikasız bütün işçilerin sosyalizm lehine oy kullanmaları gereklidir. Çünkü işçilerin sayısı ne kadar artarsa, işverenle karşılıklı geçip tartışma olanakları o kadar artacaktır.»

İşçiler, London'un bu fikirlerine kulak asmıyor-

lardı. London'u dinleyen sadece fikir işçileriydi. Oakland'da ve Alameda'da, tatlı hayallerinin şerefine sadece iki yüz kırk beş oy alabildi.

Mayıs ayında, Amerikan edebiyatında devrimci olarak nitelenen bir şey oldu ve Jack London'un «The Minions of Midas» (\*) başlıklı yazısı, Pearson's dergisinde yayınlandı. «The Minions of Midas», bir yıl önce «An Odissey of the North» un yaptığı yankıyı uyandırmıştı. Sosyalist bir romancı, Amerikada o zamana kadar eşine raslanmamış bir bilmeceydi. Ama Jack London'un, kendisinden önce olan bitenlere al-dırış ettiği yoktu. O yıllarda sosyalist bir yazar olmak yürek isterdi ve Jack London kendine güveniyordu. Tasarladığı sosyalizm, Devlet milisi, polis ya da milli hükümet kadar güçlü bir uluslararası işçi örgütlenmesini gerektiriyordu. Bu örgüt, sırasında dünya zenginliklerine bile el koyacaktı. «The Minions of Midas» Amerikada yayınlanan ilk proleter hikâyesi değildi ama, önemli bir dergide yayınlanan ilk hikâyeydi. Pearson's dergisi, «The Minions of Midas» ı yayınlayarak edebiyatta alışılanın dışına çıktıysa, bunu sırf sosyalizmi savunmak için yapmamıştı. Kusursuz bir hikâyeci bellediği Jack London'un bu yazısını, Jules Verne'i andıran bir emek ürünü gördüğü için yayınlamıştı.

Jack London, «The Minions of Midas» dan sonra. «The Dream of Debs» i (\*\*) yayınladı. Bu yazı San Francisco'daki 1939 genel grevini haber veriyordu. London, «The Iron Heel» de (\*\*\*) ise faşizm ve faşizmin dehşeti üzerine kehanette bulunuyordu. Jack London'un ölümünden sonra, eleştirmenler London konusunda pek fikir birliğine varamadıysalar da, hiçbirinin yadsıyamayacağı gerçek tekti Jack Lon-

( \*) Midas'ın favorileri

( \*\*) Yeni başlayanların rüyası

(\*\*\*) Demir Ökçe

don Amerika'daki proleter edebiyatının yaratıcısı olmuştu. 1929 yılında New Masses dergisi şu sade ve gerçek kelimeleri kullandı «Gerçek bir proleter yazarı işçi sınıfı için yazmakla yetinemez, eserlerinin bu sınıf tarafından okunması gerekir. Yazdıkları bir başkaldırma fikrinden doğmalıdır. Jack gerçek bir proleter yazardır. Amerikan dehasının bugüne dek doğurduğu ilk ve tek proleter yazar. Okuyan işçi, Jack London okuyor. İşçilerin okuduğu tek yazar Jack London'dur, bugüne dek edindikleri tek edebi deneme.. Fabrika işçisi olsun, tarım işçisi olsun, tayfasından, gazete dağıtıcısına kadar bütün işçiler, Jack London'u tekrar tekrar okurlar. London, Amerikan işçi sınıfının en gözde yazarıdır.»

Çarşamba toplantıları, haftanın toplumsal olayıydı. Jack'ın arkadaşları öğleden sonra gelmeye başlamışlardı; Jack her türlü oyunu seviyordu; birlikte bulmaca çözüyorlar, kesilmiş parçaları birleştirerek asıl şekli çıkarmaya çabalıyorlardı. Bessie, eline geçen dergileri karıştırır, bu tür oyunları bulup keserdi. Yemek saatine kadar, on beş yirmi kişi olurlar, tekerlemeler söyleyip pantomim yaparlar, birbirlerine dibi delik bardaklarda içecek ikram ederek üstlerinin başlarının ıslanmasını bekler, gülüşürlerdi. Kiminin cebinden oyuncak bir fare çıkar, ortalığı bir-ği birbirine katardı. Gülmekten kırılırdı herkes, Jack gülmeye kahkahayla gülmeye bayılırdı. Çocukluğu mutlu geçmemiştir, belki de bu yüzden eğlenerek mutsuz günlerinin acısını çıkarmaya çalışıyordu.

Yuvarlak yemek masasının çevresine sıralandıklarında, sohbet başlardı; arkadaşlarının zayıf yanlarını iyi bilen Jack, onlara takılır, tatlı bir kavgadır başlardı. Çarşamba şenliklerine katılanlar arasında, kadınlar, gazeteciler, müzisyen ve şarkıcılar vardı; gülünür eğlenilir, şarkılar söylenip danslar edilirdi. Bayan Ninetta Eames'in yeğeni, Clara Charmian Kittredge Avrupa gezisinden dönmüştü. Kusur-

suz piyano çalan Clara Jack'ı etkiliyordu. Jack, piyano başına geçerek şarkılar söyleyen Clara'nın yanına oturup onu dinlemeye bayılırdı.

Konser sona erip de ortalığı bir sessizlik sardığında Jack o hafta yazdıklarını getirirdi ortaya. Meşin koltuğuna yerleşir, yarı aydınlıkta, ocakta yanan odunların titreşen ışıkları altında okumaya başlar, arkadaşları büyük bir dikkatle dinlerlerdi onu. Yeniden bir edebi tartışmadır başlardı. İskambil kâğıtları ortaya dökülüp de, Jack'ın yarattığı en garip oyunlar oynanana kadar. Boşa atılan her iskambil kâğıdı Jack'ın bir çocuk gibi sevinerek deliler gibi gülmesine sebep olurdu. London'un evindeki çarşamba toplantılarına katılanlar, bu güzel ve yeri doldurulamayan geceleri uzun süre hatırlarından çıkaramadılar.

Jack London, konuklarına küçük bir fıçıyla o kekremsi İtalyan şaraplarından sunardı, viski değil. Kendisi, on yıla yakın bir zamandan beri ağzına içki koymamıştı. Klondike'a yollanırken bir küçük şişe Skoç almıştı yanına gerçi, ama şişenin tıpasını ancak altı ay sonra açmak kısmet olmuştu. O da, doktor Harvey'in yaptığı bir ameliyat sırasında. Harvey viskinin yarısını yuvarlamış, kalan yarıyı da bayıltmadan bacağına kesmek zorunda kaldığı yaralıya içirmişti. Adamcağız hâlâ hayattaydı.

Yeni yılın başlarında, Mc Clure, Jack London'dan ikinci bir Alaska hikâyeleri külliyatı yayınlamak istedi. «The God of his Fathers» (\*) Mayıs ayında çıktı. Bu eser, «An Odissey of the North» kadar güzel yazılmamıştı ama bütünüyle, Jack'ın ilk hikâye kitabından daha üstün bir düzeydeydi. Jack hikâye alanında yaptığı köklü değişikliği daha da kusursuz hale sokmuş, gereksiz yanları tamamen yok etmeyi bilmişti. Biçim olaylara feda edilmişti. London, edebi-

(\*) Babalarının Tanrısı

yatta ölüm duygusunun, cinsel tutkudan daha ağır bastığını gösteriyordu. Bir iki olumsuz yazı dışında, basın Jack'ın bu kitabını büyük bir ilgiyle karşıladı. The Commercial Adviser şu açıklamayı yaptı «Bu hikâyeleri hem okumak hem de okutmak gerek.. Çünkü, çağdaş Amerikan romanının en umut verici eğitimlerinden birini temsil etmektedir..» 1901 yılının Temmuz ayında, The Nation'da şöyle bir yazı çıktı «The God of His Fathers'de anlatılanlar canlı, yoğun ve son derece heyecanlıdır. Zaman zaman kabalaşan, genellikle üzüntü veren, daima cüretli ve şüpheci bir tutum. Yine de bu eserden daha ilgi çekici, daha eğlenceli ve heyecanlı bir kitap bulmak zordur.» Diğer gazetelerde yazılanlar da bunlardan aşağı kalmıyordu: «Edgar Poe'dan bu yana ülkemizde gelmiş geçmiş en güçlü hikâyeci..». «Batı'dan gelen yeni bir Kipling..» «Bret Harte'in Kaliforniya için yaptığını Alaska uğruna yapan..» «İnsan büyüleniyor.» «Güçlü ve gerçek.. birinci sınıf yazar.. doğuştan hikâyeci.. gerçekçilik ve etkileyici bir gözlem.. canlı ve erkekçe.. kurtarıcı bir iyimserlik.. insan soyuna güven veriyor..» Bir iki eleştiride, Jack London'un sertlik ve bayağılığı sözkonusu ediliyor, incelikten yoksun olduğu kakılıyordu başına.

San Francisco'da yayınlanan Examiner gazetesi, Felix Piano'nun evine -Jack London'un ailece yerleştiği ender raslanan evlerden biri- bir foto muhabiri göndererek yapacağı büyük reklâm yayını için, London'un ve çalıştığı odanın resimlerini çekti. Felix Piano, garip zevkleri olan bir İtalyan heykeltıraşıydı. Arap mimarisine göre yaptırdığı evini, alçıdan kabartmalar, testiler, hayvan, melek ve şeytan heykelcikleriyle süslemiş, eski Yunan tanrıçalarına, resim dünyasına has kanatlı çocuk başlarına, yarı insan yarı at yaratıklara ve bu arada bol bol çıplak kadın resmine yer vermişti. Jack'm edebiyat alanında nefret ettiği modası geçmiş süslemelerin benzeriydi

bunlar. Son zamanlarda mali sıkıntıya düşmüş olan Piano, evinin bir bölümünü büyük bir memnuniyetle Jack'a bırakmıştı. Bütün beklediği karşılık, yeme içme masrafından kurtulmasıydı. Evin dış görünüşü bir garipti ama, içi geniş ve rahattı.

Examiner'de yayınlanan makale, Jack London'un San Francisco dolaylarında birden tanınmasına yol açtı. Açtı ama, yerel de olsa bu şöhret Jack'ın mali kaynaklarının artmasını sağlayamadı. Özellikle kadınlardan, hayranlık dolu mektuplar alıyordu. London'un eserlerini okuyan bu kadınlar bir de resmini görünce, her türlü yakınlığa razı olup çıkmışlardı. Rahibe de danıştığını açıklayan kadın, Jack London'dan bir çocuk sahibi olmak istiyordu. Doğacak olan çocuğun beden ve ruh yapısı bakımından kumsursuz olacağına inanan kadının isteği, Jack London'a biyolojik yönden olumlu geldiyse de, geri çevirmek zorunda kaldı.

Jack, yine gırtlığına kadar borca batmıştı. Rehinciye, arkadaşlarına, bakkala ve kasaba yığınla borcu vardı. «The God of His Fathers» den on para geçmemişti eline; Mc Clure kitabın telif hakkını bugüne dek ödediği peşin paralara karşı tutmuştu. Jack London, aybaşı gelip çekin postalanmasını beklemeden, bir aylık borçlanmış oluyordu. Yazarlık mesleği yoksulluk çekmek demektir. Yayıncılar bir eseri kabul etmek için aylarca düşünüyorlar, yayınlamaları aylar sürüyor, telif hakkı ise aylar sonra ödeniyordu. Bu usul kudurtuyordu Jack'ı... Satın alınan patlıcanın ya da ayakkabının parası nasıl o dakika veriliyorsa, yayıncılar da basacakları eserin parasını hemen ödemeliydiler.. Ev geçindirmek için gününbirlik kazandıklarına ihtiyaçları olanların bir bakıma küçümsenmesi, Jack London'u, büyük bedeller karşılığında yazı yazması gerektiği fikrine sürüklüyordu.

O yaz, Examiner gazetesi Jack London'dan, pazar eki için makaleler istedi. Dört yıl önce, Flora'nın,

Johnny Miller'le kendisinin geçimini sağlamak için yokluğunu çektiği on doları kazanmak umuduyla ilk yazısını gönderdiği gazete.. Jack, boks maçlarında yaptığı röportajları gazeteye gönderdi. S.S Oregon'un gelişi üzerine sinirli bir makale yazarak o bölge edebiyatçılarını iyice sınırlendirdi. Daha sonra, Washao kızıl derilileri ve «düello eden kızlar» üzerine makaleler hazırlayıp, Alman Schuetzenfest (\*) ine on gün muhabir olarak katıldı. Examiner'de yayınlanan reklâm yazılarını haksız çıkarmamak için kaleminin hakkını veriyor, yapmacık bir üslupla yazılmış olsa da, yayınladığı yazılardan iyi gelir sağlıyordu.

Ağustos ayında, bir felâkettir gelip çattı. Mc Clure, içlerinde «Moon Face» (\*\*) ve «Nambock, the Unveracious» (\*\*\*) gibi hikâyelerin bulunduğu bir sürü yazıyı, hem de okuduktan sonra, olduğu gibi geri gönderdi. Jack London'a olan güvenini yitirmişti. «Eserleriniz öylesine değişti ki, dergimizde yayınlanmaları imkânsız hale geldi. Dehanızdan gelen itici bir güce boyun eğdiğinizizi elbette anlıyorum.. Yazılarınızın bazılarını olsun yayınlamayacağımıza göre, önümüzdeki Eylül ya da Ekimden sonra ödemeleri kesmemiz daha yerinde olmaz mı?» Bu mektup Jack London'un sırasında on kişiyi doyurduğu biricik geçim kaynağından yoksun kalması demektir.

Mc Clure, daha önceleri yazdığı hikâyeler türünde şeyler gönderdiğinde, derginin yeniden büyük bir bedel ödemeye hazır olduğunu bildirmişti. Mc Clure'un dediğini dinleyerek, başlangıçta benimsediği yazı türüne uygun hikâyeler yazması, bir çırpıda bol paraya kavuşması demek olacaktı. Buna karşılık, yeteneklerinden gelen buyrultulara uyarak, insanoğlunun tutum ve davranışlarındaki eskiye başkaldıran

- ( \*) Atıcıların bayramı  
( \*\*) Ay yüzlü  
( \*\*\*) Sahtekâr Nambock

yanları ortaya çıkarıp sanatçı biçimler denemekle kendisini ve çevresindekileri yeniden yoksulluğa mahkûm edecekti. Jack London bir çıkmaza girmişti. Ama yine de, para kazanmak aşkıyla yanan, ruhu- nu bile en çok veren dergiye satmaya hazır olan, para sorunlarını şüpheli bir tutumla ele alınaya ye- minli bu insan çıkar yolun tek olduğu kanısına var- dı. Mc Clure'un tekliflerine boş vererek, ruhunun derinliklerinde hissettiği, söylenmesi gereken şeyleri yazabilmek için yeni bir atılım yapacaktı.

Yüz yirmi beş dolarlık aylığın kesilmesine iki ay vardı daha. Sıkı bir çalışma sonucu elbette bazı yazı- larını satar, kendini kabul ettireceği yeni bir alan bulurdu.

## ALTI

«Yeni yılın, sürüyle, endişe, üzüntü ve hayal kırıklığıyla başladı.» Dile kolay. Tam üç bin dolar borç.. Jack London'un sevimli ve güven verici hali, kolay borçlanmasından başka işe yaramıyordu. Üzerine aldığı masrafların altından kalkabilecek kadar kazancı yoktu. Bir türlü yürümeyen işinden ve kendini bekleten şöhretten usanmıştı. Bununla birlikte, asıl sıkıntısı, çocukluğundan bu yana belirli aralarla kapıldığı bunalım nöbetleriydi. «Dün gece, akşam yemeğinde, yaban ördeğiyle kaplumbağa yedim. Hem de bugüne kadar tatmadığım, birbirinden güzel şaraplar ve şampanyayla birlikte.. İçtikçe gönlüme bir sıcaklık- tır yayıldı. Ve gençliğimin o berbat yaşantısına dönüverdim. (Jack London nedense, keyifli olduğu zamanlar, geçirdiği sıkıntılı günleri, içli birer serüven- inişcesine anardı.) Ne üstte vardı ne başta, terbiye-

den de nasibimizi almamıştık.. İç bulandırıcı, kötü içkilerdi bütün bulabildiğimiz. Ama, yine de tatlı hayallere dalmak, o pis ortamın etkisinden sıyrılmama yeterdi. Yaban ördekli, kaplumbağalı, şampanyalı bir ziyafet sofrasında farzederdim kendimi; izlenimlerimizde, ancak işin içine sanatın girmesi şartıyla, bir derece farkı bulunduğunu öğrendim artık.»

Bıkkınlık ve hayal kırıklığından gelen, bütün çabasını dünyayı fethetmeye harcamış ölçüsüz bir bireyciliğin söylediği, çabucak unutilan sözler. Jack London, cesaretinin iyice kırıldığı günlerde ise şöyle yazmıştı «Hayat denen şu kimyasal bileşimin ne anlamı var sanki? İnsancıkların, çağlar boyu ilâhlarından bir cevap çıkar diye beklemesine şaşmamalı. Küçük bir ilâh bile işe yarayan, pek çok şeyi açıklayabilen bir şeydir. Peki ama, senin benim gibi Tanrısı olmayanlar ne yapsın? Ne yazık ki, yeryüzünde olup bitenleri yalnız maddecilikle açıklamak insanı pek de tatmin edemiyor.»

Jack London'un, meslek hayatı bakımından cesaretini yitirmesi için hiç bir neden yoktu. Amerika'nın en hareketli yayınevlerinden MacMillan'ın yönetmeni olan George Brett, 27 Aralık günü Jack London'a yazdığı bir mektupta, London'un hikâyelerini bu türün en seçkin olanları arasında saydığını, Amerika ve İngiltere'de yayınlamayı pek arzu ettiğini belirtmişti. Jack cevap olarak, «Children of the Frost» adı altında birleştirdiği, Alaska yerlileri üzerine yazılmış hikâyelerini postaladı Brett'e. Hayat denen kimyasal bileşim üzerine acı acı düşündüklerini bir kenara not etmesinden hemen üç beş gün sonra, Mac Millan'ın «Children of the Frost» u yayınlamaya karar verdiğini, istediği iki yüz doların da postada olduğunu öğrendi. Keyfi yerine gelmişti, hemen Brett'e bir mektup yazdı «Children of The Frost» un daha önceki yazdıklarımın üstün olup olmadığını bilemem ama, içimde, hazır olduğum za-

man kâğıt üzerine dökeceğim bir sürü büyük roman yattığından eminim.»

Şubat ayında, Jack, tepelerde oturmaya karar vererek, Piedmont'da, çam ormanları içinde, iki dönüm bahçesi olan güzel bir ev kiraladı. Bahçenin bir bölümü meyvelikti, kalan yerler kıpkırmızı gelinciklerle kaplıydı. Tahta kaplı bir salonla yemek odası.. Flora ile Johnny çamlıktaki küçük bir köy evinde oturacaklardı. «Sokak kapımızın önünde, kolay kolay ele geçmez, geniş ve güzel bir taşlık var. Oradan, ta elli altmış kilometre ötelere, San Francisco şehrini olduğu gibi görüyoruz. Marin County ve Mount Tamalpais'e kadar bütün kıyıları önümüzde serili. Golden Gate'le Pasifik Okyanusu'nun sözünü etmeyeyim artık. Bütün bunlar kaçta biliyor musunuz? Ayda otuz beş dolara.»

London'un evi yine dolup dolup taşıyordu. Yatak odalarının boş kaldığı yoktu. Doğu'dan gelen yazarlar Jack'da konaklıyorlardı Sosyalistinden konfeksiyoncusına, oyuncusundan müzisyenine kadar bir sürü kimse.. Tanıdıkların tanıdıkları bile. London'un evinde herkes hoş gelip sefalar getirdiğinden, konukların sayısı günden güne artıyordu. Faturaların da öyle.. Examiner gazetesi Jack'ı kayırıyor, özel işler yaratıyordu onun için. Filipinler'den dönen eyalet valisi Taft'la bir görüşme yapmaya Jack London'u gönderdi. Ama Jack, yine de parasızdı. Cloudesley Johns'a dert yanıyordu: «Öyle bir yük var ki üzerinde.. Hiç borçtan kurtulamayacakmışım gibime geliyor.» Bu parasızlık arasında Oakland'lı bir bakkal, alacağı olan yüz otuz beş doları isteyince, Jack London fena halde sinirlenerek bakkala öfkeli bir mektup yazdı. Adamı saygı denen duygudan yoksun olmakla suçluyor, parasını almak için sırasını beklemeye davet ederek ikide bir böyle canını sıkarsa faturayı süründürmekle tehdit ediyordu. Bakkal, aldığı mektubu böyle haberlere can atan gazetelere gön-

derdi. Alacaklısına borçlu gibi davranan bir açık göz.. Amma iş.. Haber, hemen bütün San Francisco dolaylarında yayınlandı. Jack, yersiz ve zamansız mektuplar yazmaması gerektiğini bilmeliydi ama, aldığı bu ders bile ona gerekeni öğretemeyecekti.

San Francisco kadınlar yayın kolunda konuşmaya çağırılan Jack London, Amerikan halkı gözünde aşağılık bir barbar sayılan Kipling üzerine konuşacağını bildirdi. İşin hoş yanı, Rudyard Kipling ve Jack London adlarının bir araya gelmesi, seçkin ve kalabalık bir dinleyici topluluğu sağladı. Kürsüye çıkan Jack London, Rudyard Kipling üzerine yazdığı makaleyi bir İngiliz dergisine gönderdiğini, düşüncelerinden vazgeçemeyeceğini belirttiikten sonra, serserinin ne olduğunu açıklamaya çalışacağını bildirdi. Ortılığı buz gibi bir hava sardı birden. Jack serserileri savunmaya başlayıp da, serseriye serseri yapan topluma çıkışmaya başlayınca, özellikle dinleyici hanımlar arasında bir kıpırdanma oldu. Jack'a öyle bir çıkışmaya başladılar ki, kadınlar kolu başkanı, çekiciyle masasına vurup toplantıyı tatil etmek zorunda kaldı. Gazeteler de olayı ballandıra ballandıra anlattılar.

Jack London öteden beri, garip ve ilgi çekici bir kişi olarak belllenmişti ya, kimselere benzemediği konusundaki söylenti bütün ülkeye yayılmıştı sanki. The Reader gazetesinin muhabiri, gelip Jack London'la görüştüktan sonra şöyle yazdı «Jack, kolay yanaşılır bir insan, içtenlikli ve sevimli. Törelere aldırış ettiği yok, sizi yakın bir dostuymuş gibi, candan karşılıyor. Sevimliliğinde ve cömertliğinde çocuksu bir yan var ama bayağılıktan uzak.» Makalede Jack'ın şu sözleri tekrarlanmıştı «Bugün bir yeteneksem, bu duruma gelmek için yıllar yılı canıma okundu..» Jack London'la daha anasının karnındayken ilgilenmiş olan Chronicle gazetesi, bu kez, Piedmont edebiyat ekinde London'a bir sayfa ayırarak çam ormanının ortasındaki evinde çekilmiş resimlerini koydu.

Jack London, geçimini sağlamak amacıyla yazdıklarının dışında, gençler için bir roman hazırlıyordu. «**Cruise of the Dazzle**» (\*) adını verdiği bu romandan başka, **Youth's Companion** dergisinde «**Tales of the Fish Patrol**» (\*\*) başlığı altında serüven hikâyeleri gönderiyordu. Alaska anılarını ciddi öyküler haline sokmaya, bu arada «**The Kempton - Wace Letters**» üzerindeki çalışmalarına devam etmekteydi. «**The Kempton Wace Letters**», romantik düşünce karşısındaki gerçekçi tutumun, felsefe açısından parlak bir çözümlemesiydi. Bu arada, karşılıklı duydukları aşk ilginç bir şekilde savunulmaktaydı. Bessie'yle mantık evliliği yapmış olan Jack şöyle yazıyordu «Biyoloji açısından ele alındığında, evlilik, soyun devamını sağlayan kaçınılmaz bir müessesedir. Romantik aşk ise, insanoğlunun büyük bir hataya düşerek, doğanın düzenini karıştırmaya kalkışması, iyi düşünülmemiş bir kurnazlığa başvurmasıdır. Şehvet üzerine yazılanlar, büyük aşklar ve büyük aşıkların hikâyeleri, şarkılar, baladlar, aşk serüvenleri, gerçek aşk fikrinin yanlış yollara sürüklenmesine sebep olmuştur »

Şair Anna Strunsky ise şöyle diyordu «Gökyüzündeki pembe bir ışığın, tutulan bir elin, güzel bir meyve ve gizli bir acının döktürdüğü gözyaşlarının, Adem ile Havva'dan bu yana bulunmuş yapılmış şeylerin hepsinden daha çok değeri vardır. Hayatın çekiciliği, bize gülen yüzü, gönüllerimizde ışıyan ve bizi umutlanmaya sürükleyen güneş başka nasıl açıklanabilir..»

Mart ayı içinde, Jack ile Anna, elli bin kelime yazmışlardı. İşler yolunda gidiyor demektir. Kitabın sonlarına doğru Jack, Anna'yı evine davet etti. Anna, Jack London'un evinde geçirdiği bu günler üze-

( \*) **Dazzle** Denizlerde

(\*\*) **Balıkçı** Devriyesinden Hikâyeler.

rine, daha sonra gazetecilere şunları anlatacaktır «Jack London, bana bir mektup göndererek, kitabımızın müsveddelerini gözden geçirmek üzere Piedmont'daki evlerinde bir kaç gün kalmamı arzuladığını bildirdi. Karısıyla annesi de ısrarla çağırıyorlardı beni. İlk günler, bayan London doğrusu çok candan davrandı, işimizle elinden geldiği kadar ilgilendi ama dört beş gün geçince, benden pek hoşlanmadığını hissettim.» Oysa Bessie, 1937 yılında Jack'la geçirdiği günleri anlatırken, Anna Strunsky'yi kocasının kucağında, yanak yanağa otururken bulduğunu söyleyecektir. Bu olay, Bessie London gibi, sahip olduğu şeylere son derece bağlı olan bir kadını çok üzmüştü.

Anna, şöyle devam ediyordu «Bayan London, onlarla birlikte oturmamın yakışık almadığını açıkça hissettirmede ama çeşitli şeylerden, dönmemin yerinde olacağını anladım. Evlerinden ayrılacağım zaman, Jack London olsun karısı olsun, üzöldüklerini belirttiler ve beni alıkoymaya kalkıştılar. Bessie London'la, birbirlerine sevgi duyan iki kişi olarak ayrıldık. Jack London'la ise iki dosttuk, o kadar. Zaten Jack London, kendi çatısı altında eşinden başka bir kadına yakınlık gösterecek erkeklerden değildi. Efendi bir insandı. Gördüğüm kadarıyla, karısına körü körüne aşıktı da..»

Mutlak bir ahlâk anlayışına sahip olan Anna Strunsky'nin bu konuda da gerçeği söylediği, Jack London'un Anna Strunsky üzerine şu yazdıklarından da anlaşılmaktadır «Anna'nın beni en çok çeken yanı, dişiliği değil zekâsıydı. Herşeyden önce cin gibi bir kadındı, bir fikir kadınıydı. İnsan ruhunun derinliklerine inmeye can atan benim gibi biri için, Anna'nın kişiliği, tükenmek bilmeyen bir madenden farksızdı. Protés (\*) adını takmıştım ona. Bu ad davranışları-

(\*) Babası Neptün'den kehanet yeteneğini almış olan deniz tanrısı, Protes çoğu zaman konuşmaktan kaçınır, ısrarla soru soranlardan kurtulmak için dilediği zaman başka biçime girerdi.

na uyduğu kadar, ona duyduğum fikir bağını da g s-  
termekteydi.»

Mc Clure, «A Daughter of the Snows» un telif hakkını satın almıştı. Romanın müsveddelerini fazla beğenmeyince yayınlamaktan vazgeçmişti ama, bir başka yayıncıya satmak için de uğraşmıştı. Sonunda «A Daughter of the Snows,» yedi yüz elli dolara Lip-pincott'a satıldı. Mc Clure, paranın yüz altmış beş dolarını Jack'a bırakarak kalanı kendi aldı. Böylece, anlaşmış oldukları bedeli  demiş oluyordu. Jack Lon-don, bir ara müsveddeleri geri istemeye niyetlendi-y-se de, bunun imkânsız olduğunu bildiğinden vazgeç-ti. Eline geçen para bir iki borcu kapatmaya yetti, o kadar. Olanlar Jack'ın canını sıkmış, yazdıklarını kendi de beğenmez olmuştu.

Temmuz'un 21'inde Jack London'a American Press'den bir telgraf geldi. Güney Afrika'ya giderek, Boer'lerin (\*) savaşı üzerine bir röportaj hazırlama-sı isteniyordu. London'un öteye beriye olan borcu üç bin doları bulmuştu,  stelik Bessie bir  ocuk daha bekliyordu.  ocuk, yeni masraf kapısıydı. Bütün bun-lara bir de serüven özlemi katılınca, Jack, yapılan teklifi hemen kabul etti. Cevabını telgrafla bildirdik-ten sonra, o günün akşamı bavulunu hazırladı. Erte-si sabah da Oakland garında karısı ve kızıyla veda-laştı. Sekiz yıl önce, Kelly'nin işçi ordusuna katılmak üzere bir yük katarına gizlice tırmandığı yerde. Jack London, Chicago'ya giden bu trende, özel hayatının gelişimini etkileyecek olan sıradan bir kadınla tanı-şacaktı. «Cinsel hayatımı ne kadar kolaylıkla yola soktuğumu göstermesi bakımından, bırakın da, ba-şımdan geçen şu önemsiz olayı anlatayım. Güney Af-rikaya gidişimi hatırlayacaksınız.. Benimle aynı va-gona bir kadınla bir  ocuk düşmüştü. Nasıl oldu bil-

(\*) Güney Afrika'nın Orange ve Transvaal Bölgelerinin Hol-landa asıllı halkı.

miyorum, kendimi kadının kollarında buldum. Düpedüz cinsel tutku yüzünden. Kadın hoş bir kadındı, o kadar. Ruh ya da fikir yapısı bakımından çekici olan hiç bir yanı yoktu, öyle ki duygularımı etkileyerek, şöyle olağanın üzerinde bir sarhoşluğa bile sürükleyemedi beni.. O üç gün üç geceden hiç ama hiç bir şey kalmadı geriye.»

«Hiç bir şey, gelgeç bir zevk.» Jack London kadınlardan her zaman hoşlandı. Bu yönüyle babasına benziyordu, benziyordu ama olup biteni onun gibi yıldızlara bağlayıp «Ne yapayım.. Kaderim böyle çizilmiş..» diyerek çıkmazdı işin içinden. «İnsan vücudunun önemi yoktur benim için, nesneye değer veren şey ruhtur. Eski Yunanda olduğu gibi, insan bedenini estetik bakımdan güzel olan yanları yüzünden severim.» London'un arkadaşları, bu nedenle ona aygır adını takmışlardı.

Trendeki serüven Jack London'un iki yıllık evlilik yaşantısı içindeki ilk yoldan çıkışıydı. «O yıllarda ipin ucunu kaçırmıştım..» diye yazmasına rağmen, «cinsel hayatını ne kadar kolaylıkla yola soktuğunu gösteren o önemsiz olay..» psikolojik sonuçlarını London'un İngiltere dönüşünden sonra göstermeye başladı.

Jack London bir kere daha, yaz ortasının o kavurucu sıcağında New York'daydı. Ne var ki bu kez, bir bardak soğuk süt içmek ya da City Hall Park'ın çimenlerine uzanarak kitap okuyabilmek için dilenmek zorunda değildi. Trenden iner inmez, doğru Mac Millan'ın yolunu tutarak hayatında ilk kez bir yayıncının elini sıktı. George P. Brett, becerikli, efendi, dürüst bir adamdı. Geniş fikirliydi. Uzun yıllar Jack'ın koruyucu meleği olacak, ona karşı duyduğu hayranlık bitip tükenmek bilmeyecekti. Jack'ın gemisinin kalkmasına pek az zaman kaldığı için, uzun boylu konuşamadılar. Ama Jack yine de, Güney Afrika dönüşünde sürekli ilişki kuracaklarını, Mac Millan'ın

«The Kempton Wace Letters» da dahil olmak üzere bütün eserlerini basmaya hazır olduğunu anladı.

İngiltere'ye geldiğinde, Transvaal devletçığının geleceği üzerine İngiliz generallerinin ne düşündüğünü öğrenmekle görevlendirilmiş olan Jack, yolculuğunun iptal edildiğini bildiren bir telgraf aldı. Muhabirlik ücretinden aldığı avansı harcamış olan Jack, vatanından on bin kilometre uzakta, Londra'nın göbeğinde, işsiz ve on parasız kalakalmıştı.

Bulunduğu durumda hep kolaylıkla uyan Jack bu kez de öyle yaparak, dünyanın en yoksul yerlerinden biri olarak bildiği East End mahallesine yöneldi. Ülkesini uyarmak istediği bir sorun vardı ortada, bu sorunun iktisadi yanlarını anlayabilmek ve çözümlemesine girişmek ne kadar yürekli olursa olsun, bir Amerikalı için kolay şey değildi. Jack, karşılaşacağı zorlukları aklının köşesinden bile geçirmek sizin işe girişti. İlk haber dizisi İngiltere'de yayınlandı ve olağanüstü ilgi gördü. Yayınevi sahipleri Jack'a dostça davranıyorlardı. Jack London, bu fırsatı değerlendirerek İngiliz edebiyatçılarıyla ahbaplık kurup, boş zamanlarında pekâlâ eğlenebilirdi. Ama o öyle yapmadı. Petticoat Lane'deki bit pazarını dolaşarak, tek düğmesi kalmış eski bir ceketle bir pantolon uydurdu ayağına. Topukları yenmiş bir çift pabuç alıp başına da yağ içinde bir kasket geçirdiği gibi East End'in yolunu tuttu. Londra'nın bu en kalabalık ve en berbat mahallesinde bir oda kiralayarak, oranın halkıyla haşır neşir olmanın yolunu aramaya başladı. London'un yaptığını duyan yayınevi sahipleri dehşete kapıldılar. Serserinin biri tarafından bıçaklanmasının an meselesi olduğunu hatırlatarak, «Pisipisine gidersin, kimvurduya getirirler,» dediler. Ama Jack halk çocuğuydu, kulak asmazdı böyle şeylere..

East End'liler Jack'ı, limanda gemisinden atılmış bir Amerikan tayfası sanmışlardı. Jack London

yeniden gemici olmuştu, sanki denizciliğe ara vermemiş gibi bir hali vardı. Yabancıysa değildi buraların. Bilimin doruğuna tırmanmak isteyen bir araştırmacı değil, talihi yaver gitmemiş bir tayfaydı, onlardan biriydi artık. East End'liler sevmişlerdi onu, ona güvenmişlerdi. Jack London bu mezbelelikle, bir cüzamlının yüzü gibi delik deşik olmuş bu sokaklarda görüp geçirdiklerini, yoksullar üzerine bir inceleme olarak nitelenen «The People of the Abyss» (\*) de anlattı.

«Bu konuda çok basit kıstaslar ele aldım Ruh ve beden sağlığını iyiliğe, sağlıksız ve dertli bir yaşantıyı ise kötülüğe ölçü kabul ettim.» Jack London bu «basit kıstaslar»ın uygulaması sonunda, Londra halkının onda birinin müzmin bir yoksulluk içinde yaşamaya çalıştığını ortaya çıkarmıştı. East End mahallesinde analar, babalar ve çocuklar her gün çalışmaktaydı. Hem de uzun iş saatları boyunca. Bütün aile tek odada oturuyor, orada yiyip orada yatıyordu. Hastalık, umutsuzluk ve ölüm günlük yaşantılarına girmişti. Hastalık ve fakirlikten başka suçu olmayan bu kadınlarla erkekler, zararlı birer böcekmişcesine, girdikleri yerden dışarı atılıyorlardı. İçlerinde tembel olan, bir işe yaramayanlar yok değildi ama, yüz kişiden en az sekseni, Jack London'un Amerika'da tanıdığı işsizlere benziyordu. Hastalık ya da iktisadi bunalım yüzünden ortada kalan, akli başında insanlardı bunlar. İşsiz kalınca, Londra şehri de terketmişti onları. Ecel gelip bu hayat denen sürünmeden kurtarana kadar, sokaklarda sürünmekti kaderleri.

East End'lilerin yoksul yaşantılarından daha iç kapayıcı bir görüntü bulunamazdı kolay kolay. Hayatın rengi bile bir başkaydı orada Toza bulanmış, kirli gri bir hayat. Ortallığı sarmış olan umutsuzluk

(\*) Uçurumun Kenarındaki İnsanlar

anlatılır gibi değildi. Buraları yola sokmaya kalkışmak ortalığa maskara olmak demektir. Ağır bir esinti başladığında leş gibi kokular yayılırdı hemen. Bu mezbelenin havası bile, akıllısını akılsızını sersemletmeye yeterdi. Her yıl İngiltere'nin köylerinden gayretli ve genç bir hayat dalgası gelir, bu batakhaneyi canlandırmak şöyle dursun, kendi de yok olur giderdi. Londra'nın dibi sayılan East End mahallesinde, yoksulluk yüzünden ölüp gidenlerin sayısı hiç bir zaman dört yüz elli binin altına inmemiştir.

Yedinci Edward'ın taç giyeceği gün, Jack, Trafalgar alanına giderek, orta çağa yakışır bu haşmetli töreni seyretti. Yanında, üçü de yaşlı ve işsiz, bir arabacı, bir doğramacı ve bir gemici vardı. Adamlar töreni seyretmekten çok, kaldırımlara atılmış portakal kabuklarıyla elma koçanlarını topluyor, buldukları ekmek parçalarını ve yere dökülmüş eğlencelikleri atıştırıyorlardı. «Londra'yı aşırı bir kötümserlik içinde anlattığım söyleniyor. Oysa ben iyimserlerin içinde bile ortalığı en toz pembe gören insan sayılırım. Ben, insanlığı siyasi gruplaşmalarından çok, bireylere göre yargılarımla. İngilizleri iç açıcı bir geleceğin beklemekte olduğuna inanıyorum, ama idare mekanizmasının özellikle şu sıralarda kötü çalıştığını, bu mekanizmadan kurtulmak zorunda kalacaklarını söylemeden edemiyorum.»

Jack London, kimsenin şüphesini uyandırmadan okuyup yazmak, yıkanıp üstünü değiştirmek için, bir emniyet memurunun evinde oda kiraladı. Üç ay boyunca Londra'nın yoksulluk sorununu inceleyerek, yüzlerce broşür, idari rapor, bu konuda yazılmış eser okudu; kadınlı erkekli bir sürü insanla konuşup resimler çekti; işyerleri ve sağlık tesisleri arasında mekik dokudu. Ekmek bekleyenlerle birlikte kuyruğa girip, yeni edindiği dostlarla kaldırımlarda sabahladı ve sonunda merak uyandırıcı bir eser koydu ortaya. Bilgili çalışmanın, azmin ve gücün zaferini...

Kasım ayında, bavulunda «The People of the Abyss»-in müsveddeleriyle New York'a dönen Jack London, MacMillan'ın bu kitabı yayınlıyacağını, ama sosyolojik bir esere fazla para vermeyeceğini biliyordu. Anna Strunsky'ye para yapacak kitaplar yazacağını söyleyen; Cloudesley Johns'a bedelini veren dergiye ruhunu ve bedenini satmaya hazır olduğunu yazan Jack London, bu davranışıyla kendi kendini yalanlıyordu. Herşeyden önce bir yazardı, ama toplumcu bir yazar.. Para kazanmak.. pek gerilerde kalmıştı bu istek artık..

Jack London'u garda gören bir arkadaşı şunları anlatmaktadır: «Sırtında bumburuşuk ve büyük gelen bir pardesü vardı. Cepleri kâğıtlarla doluydu. Pantolonu boldu. Ceket giymemiş, gömleği de beyazlıktan çıkmıştı. Askı takmamıştı pantolonunun beline deri bir kemer geçirmişti. Başında, küçücük bir kasket vardı.» Ama, yayıncı George P. Brett «The People of the Abyss»-i okumaya can atıyordu, eser Brett'i çok etkiledi ve hemen yayınlamayı kabul etti. «Artık Klondike'den dışarı çıkmak istiyorum,» dedi Jack. «Çıraklık günlerimi orda geçirdim, bundan böyle daha geniş, daha genel bir alana yayılacak yarım düzine roman yazacağım. İlk romanımdan bu yana son iki yıl boyunca çok çalıştım, çok da düşündüm. Bugün, zahmetine değen bir roman yazabileceğime inancım var.»

Brett de aynı kanıdaydı, Jack London'un dileğini onayladı bu yüzden: MacMillan iki yıl süreyle, Jack'a ayda yüz elli dolar ödeyecekti. Bu iki yıl içinde Jack'ın bütün yazdıklarının yayın hakkı MacMillan yayınevinde olmak üzere.. Görüşme sona erip ayrılacakları sıra, Brett, Jack London'a belki de hayatta duyabileceği öğütlerin en güzelini vererek, dedi ki: «Bundan sonra yazacaklarınızın, ilk eserlerinizdeki çarpıcı yana, yeniliğe sahip olmasını dilerim. Bu eğilimi, son yazdığınızda iyice yitirmiştiniz, aceleyle

geldiğinden olacak. Edebiyatta gerçekten bir yer edinmek için, yapabileceğinizin en iyisini yapmalısınız.» Brett'in bu sözlerine Jack'ın cevabı şu oldu: «Kendimi güvenli hissettiğim zaman, gereksiz şekilde yayılmayacak, yılda bir, ama güzel bir kitap yazacağım. Yazılarımı aceleye getirmem, ağır yazarım, inanın buna. Çok eser veriyorsam, gün boyu durup dinlenmeksizin çalışabildiğim içindir. Ekmek parası derdine düşmeyeceğim.. İçimde birikmiş olan gücü boğaz tokluğuna harcamak zorunda kalmayacağım zaman, sükûnetle düşünmek ve gönlünce yazmak fırsatını bulacak, o zaman yazılmaya değer bir eser koyacağım ortaya. Buna inanıyorum.»

Amerika'nın Batı'sına dönmek üzere trene binen Jack London, yolculuğu boyunca, New York'a varışından bir kaç hafta önce yayınlanmış olan üç kitabını inceledi: «A Daughter of the Snows», «The Cruise of the Dazzle» ve «Children of the Frost»u. Bir ay içinde üç kitap birden yayınlamak övünülecek bir şeydi belki ama, Brett bu yüzden Jack London'a çıkışmış, onu tedbirsizlikle suçlayarak bu davranışını cesaretten çok hata olarak nitelemişti. Jack London, bundan böyle bir yayınevine bağlı olduğuna göre, işlerini daha dikkatli bir şekilde yola sokmaya karar verdi. Üç kitap hakkında da eleştiriler çıkmıştı gazetelerde. Jack bu eleştirileri okuyarak, eserleri ve yazarlığı hakkında ne gibi bir yargıya varıldığını öğrendi. Lippincott yayınevinde basılan «A Daughter of The Snows,» inceden inceye eleştirilerek Frona Welse'in gerçekten uzaktan yakından ilişkisi olmayan kişiliği üzerinde durulmuştu. Romanın kuruluşu da beğenilmemişti. Bereket versin, London'un üslûbunun güçlüğüne değinerek ikinci romanından çok şeyler beklenebileceğini açıklayan eleştirmen, Jack'ın yüreğine su serpecek bir şey söylüyordu. «The Cruise of The Dazzle» için gençlik romanı deyip geçmişlerdi. Üç romanın içinde en önemlisi olan «Children of the

**Frost**'a gelince işler değişiyordu. MacMillan yayınevi tarafından çıkarılan bu eser, içinde yer alan Alaska yerlilerinin hikâyeleriyle, Jack London'un Amerika'nın bir numaralı hikâyecisi olup çıkmasına yetti.

Jack, büyük bir mutluluk içinde koltuğuna gömülmüş, geride bıraktığı güç yılları düşünüyordu; Amerikan hikâyesine getirdiği yeniliği ne kadar da güzel övmüşlerdi: «Onunkinden daha üstün bir hikâyeci yeteneği düşünülemez.. şahane bir edebi gelişim.. yıllar yılı sürececek bir şöhrete ulaştı..» Jack London bu yazılanlardan gurur duyuyordu ama, daha doruğa çıkan merdivenin alt basamaklarında olduğunu, savaşın henüz başladığını biliyordu. Hikâye alanında yaptığını Amerikan romanına da uygulamalıydı. Herman Melville'den bu yana, Amerika'da büyük deniz serüveni yazan çıkmamıştı. Yazılmamış olan o büyük deniz serüvenlerini Jack, kendisi yazacaktı. İşçi romanı da yoktu Amerikan edebiyatında; okuyucunun ve eleştirmenin onaylayacağı işçi sınıfı romanları yazacak, bir an önce toplumda devrimin gerçekleşmesini sağlayacaktı. Neyi, nasıl yapacağını biliyordu, tasarısının gerçekleşmesi için yirmi yıl yeterdi ona. Ölmeden önce ne yapıp yapıp, programının bütün gerektirdiklerini gerçekleştirecekti.

Piedmont'a gelen Jack London, Eliza'yı Bessie'nin yanında buldu. Zavallı Eliza, altı haftadan beri Flora ile Bessie'nin arasını bulmaya çalışıyordu. Birbirlerini görünce neşelendiler ve 21 Kasım 1912 günü, Jack London Brett'e şöyle yazdı: «Madem bir ailenin yükünü üzerime almışım, tadını çıkarayım bari bunun.. Üstelik evliyim, yükümü asıl ağırlaştıran da bu.. Ama, inanın, evlendiğime asla pişman değilim. Evliliğin çok tatlı yanları var..»

Jack London'un yapılacak çok işi vardı, bir yandan yazması, beri yandan «The Kempton - Wace Letters»ı düzeltmesi, «The People of the Abyss»i de tamamlaması gerekiyordu. Kitaplarının arasına dal-

mak öyle mutlu ediyordu ki onu, yeniden günde on dokuz saat çalıştığı zamanlara dönerek, gecede beş saat uykuyla yetinir oldu. Yalnız çarşamba geceleri dinleniyordu. Eşin dostun eve doluştuğu o geceler, kâğıt oynuyorlar, maskaralıklar ediyorlar, Jack arkadaşlarına, ta Londra'dan bavulunda getirdiği İngiliz puzzle'ını (\*) öğretiyordu.

Bessie, bir kız daha doğurdu. Jack, ikinci çocuğun da erkek olmamasına çok üzölmüştü. Çünkü oğlu yalnız soyadını sürdürmekle kalmayacak, edebiyat zevkini de aşılacaktı ona. Üzüntüsünden neredeyse hasta olan kocasını gören Bessie, için için kırılıyordu ona.

Jack London, günlerce ne yaptığını bilmez bir halde dolaştıktan sonra, birden bu sersemliği atıverdi üstünden: Dört bin kelimelik bir köpek hikâyesi yazmaya karar verdi. Bir önceki yıl yazdığı köpek hikâyesiyle ilişkili ikinci bir hikâye. Dört günde dört bin kelime yazdı, yazdı ama büyük bir şaşkınlık içinde, daha yazacaklarının başında olduğunu gördü. Hikâye ummadığı bir biçime girmiş, genişlemişti. O zaman yazdıklarına «The Call of the Wild» (\*\*) başlığını koyarak, hayal gücünün ve heyecanının akışına kaptırdı kendini. Bu sıkı çalışma tam otuz gün sürdü, önce el yazısıyla yazdıklarını sonradan daktiloyle temize çekti. Bu otuz gün boyunca hiç bir şey umurunda değildi.. Ne ev, ne aile, ne dostlar, ne de borçlar.. MacMillan'ın gönderdiği paket paket tashihlere de aldırış ettiği yoktu. Yeni doğana bile.. Saint-Bernard ve çoban köpeği kırması Buck'dan başkası geçmiyordu aklının köşesinden.. Santa Clara vadilerindeki çiftliğinin beyiyken kaçırılarak, bir gemi güvertesinde Klondike yollarına düşen Buck'dan başkası..

( \*) Kesik parçaların biraraya getirilerek, bir bütün resmin tamamlandığı oyun.

(\*\*) Vahşetin Çağrısı.

Derken, bir çarşamba gecesi, arkadaşlarını ne kadar ihmal ettiğini farkediverdi Jack. Ocağın başındaki rahat koltuğuna geçip dostlarını çevresine topladı. Önce durgun bakışlarla seyretti onları. Sonra bir eliyle saçlarını sıvazlarken, Buck'ın, kurtların ve ormanın çağırısına dayanamayarak ilkel yaşantısına dönene dek, insan dostlarına sadık kalmayı başarmış olan Buck'ın hikâyesini okudu onlara. O gece ne kâğıt oynandı, ne de başka bir oyun.. Jack, gitgide ağırlaşan sessizliğin ortasında, okudu da okudu.. Sabahın birine kadar.. Hikâyenin sonuna geldiği zaman kimsecikler ağzını açıp bir şey söylemedi ama, Jack onların gözlerindeki ışıltılardan, ne düşündüklerini anlamıştı. Alaska hikâyeleri uğruna geçirilmiş üç yıl boşa gitmemişti. Jack, içindekileri öyle kusursuz bir biçimde ortaya dökmüştü ki, dinleyiciler, yazarın hissettiği bu yaratıcılık sarhoşluğunu birkaç saat boyunca paylaşmışlardı.

Ertesi sabah, hikâyesini katlayarak zarfa yerleştiren Jack, dünyanın en tanınmış dergisi «Saturday Evening Post»a gönderdi. Dergide tanıdığı kimse yoktu, hikâyesi geri çevrilirse şaşmazdı, bunun için bir de pullu boş zarf koydu mektubun içine. Bu kez, Jack'ın dört yıldır yakındığı «hikâyelerin kapı kapı dolaşmasına sebep olan o berbat düzen..» işlemedi ve Post, London'un ne olur ne olmaz gibilerden gönderdiği iade zarfını kullanmadığı gibi, Jack'a eserinin basılacağını bildiren haberle birlikte iki bin dolarlık bir de çek gönderdi.

Bir ayda iki bin dolar.. Jack London, güzel yazılmış bir eserin iyi para getireceğini her zaman savunmuştu. Yazılarında değişiklik yapacağına, yayınevlerini yola getirmekte inat etmişti. İki bin dolar.. Az para değildi bu. Bu parayla küçük kızı Bess'in doktor masraflarını öder, Flora'yla Johnny Miller'in anesinin ilâçlarını alır, sigortaya, bakkala, kasaba olan borçlarını temizlerdi. Arkadaşlarına yardım et-

tikten sonra, güzel bir camlı kütüphane almaya bile parası kalırdı.. Boston ya da New York'a kırk kadar kitap ısmarlamaya da niyetleniyordu. «An Odissey of the North» dan bu yana, Jack London'un ilk başarısıydı bu. Böylelikle, bugüne dek savunduğu şeylerde haklı olduğu ortaya çıkmıştı. New York'tan dönüşünde, trende aldığı cesur kararı gerçekleştirmesine altmış gün gibi kısa bir süre yetmemiş miydi? İki ay geçmeden, Amerikan romanına yepyeni bir biçim vermeye başlamamış mıydı? «The Call of the Wild»'ı okuduğu sırada, arkadaşlarının yüzleri ne hale girmişti, nasıl sıkılmışlardı elini, geleceğin tatlı hayallerini daha da tatlılaştırmak için, karşılıklı kadeh tokuşturmaları bir başka türlü değil miydi?

Durumunu oldukça düzelten Jack, Bessie'ye bir yardımcı daha tuttu. İkinci doğum Bessie'yi iyice hırpalamıştı, hâlâ toparlanamayan kadıncağz bir de konuklarla baş edemiyordu. Jack'ın konukları arasında birbirinden güzel, birbirinden genç kadınlar da oluyordu. Uzun çalışma saatlerinin sonunda, güzel kadınların arasında bulunmak keyiflendiriyordu Jack'ı. Bessie ile Jack London'un evliliklerinde, cinsel istegın fazla bir yeri olmamıştı. Olsa bile, Bessie'nin kısa evlilik süreleri içinde, dokuzar aydan on sekiz ay süren iki hamilelik geçirmesi, doğum sonralarında en azından altışar ay dinlenmek zorunda kalması, normal karı-koca ilişkilerinin gerçekleşmesine imkân bırakmayacaktı. Razzle Dazzle adlı tekne de, Mamie gibi vahşi bir dişiyle alabildiğine yaşamış olan Jack London için kısıntılı bir cinsel hayat, dayanılır şey değildi. Chicago trenindeki o adını bile hatırlamadığı kadınla geçen üç gün üç gece aklından çıkmaz olmuştu. Bütün bu birikimler yüzünden, evliliğinin üzerinden daha üç yıl bile geçmeden duygularını dizginlemekten vazgeçen Jack London şöyle savunuyordu kendini «Gönlümde herkese yer var.. Kendi-

me baskı yapacağıma, sağda solda oyalanmam daha yerinde olacak.»

«Cinsel ahlâktan ne anladığımı biliyorsanız,» diye yazıyordu, «tatlı bir bahar aşkı yaşamaktan çekinmediğimi de biliyorsunuz demektir.» Uzun sözün kıssası, Jack London, işin içine duygularını karıştırmadan, eğlenebildiği kadar eğleniyordu. Cinsel ilişki, iki tarafın da zevk aldığı, yüzeyde kalan bir deneyimdi onun gözünde; hele bu zevkin kimseye zararı dokunmuyorsa, zevki hayatın amacı haline sokan hedonistlerin de savunduğu gibi, çiftleşme soylu bir anlam bile kazanırdı. «Çok gezdim, serserilik ettim, ama onun bunun yüzüne gülüp çıkar sağlamadım. Hiç bir kadına, kandırmak için sevdiğimi söylemedim. Kadınlara dürüst, hem de son derece dürüst davrandım; verebileceğimden fazlasını istemedim onlardan. Para ödeyemediğim zaman, eşdeğerde bir karşılık veririm. Başını döndürüp iş çıkarmak için, hiç bir zaman yalan söylemem bir kadına. İnsan işin içine duygularını karıştırmaksızın, isteklerini tatmin edebilir. Erkeğin yaradılışından ileri gelir bu. Doğa erkeği, insan soyunu devam ettirmekle görevlendirmiştir. Günahkâr olduğumuz için değil, doğa kanunlarına karşı gelinemeyeceği için uymak zorundayız buna.»

Jack London, MacMillan'a verdiği kitap listesinde, daha önce yazmayı tasarlamamış olduğu için «The Call of the Wild»ın sözünü etmemişti. Yazdıklarının bir kopyasını Brett'e gönderdiğinde, pek de iç açıcı olmayan bir cevap aldı. Brett, 5 Mart tarihli bu mektubunda şöyle diyordu: «Konuyu pek beğendim, ama eserinizin, Seton - Thompson gibileri okumaya can atan duygusal okuyucu kitlesinin anlayamayacağı kadar üstün nitelikte olmasından ve doğaya biraz fazla bağlı kalmasından endişeliyim.» Brett, kitabın yayını bir iki yıl geciktirebilecek bir telif hakları anlaşmasına gidecekleri yerde, London'a iki

bin dolar telif ücreti ödemeyi ve eseri derhal basarak piyasaya sürmeyi teklif ediyordu. «Bu kitapta yeni bir denemeye girişmek istiyorum. Bir kere bas-kısında, özen gerektiren yeni bir biçime başvurmak niyetlisiyim. Sonra, reklâma büyük para yatırmayı düşünüyorum. Böylece, daha önce yayınlanmış kitaplarınız kadar bundan sonra yayınlayacaklarınız da kolayca satılacaktır. Ne var ki, sizi hiç bir zaman buna zorlayamam. Karar tamamen sizindir, teklif ettiğim telif ücretini kabul etmek istemezseniz, romanınızı, aramızdaki anlaşma hükümlerine uyararak gerektiği zaman basarız.»

Saturday Evening Post'dan alınan paranın dibine darı ekilmişti. MacMillan'dan gelen yüz elli dolar aylık, iki hizmetçisi ve bir dadısıyla altı kişilik aileyi geçindirmeye yetmiyordu. Bugüne dek hiç bir kitabından bin dolar bile alamamış olan Jack London, bu eserinin olağanüstü bir kazanç sağlamasını bekleyemezdi elbette. Sonra, satış üzerinden yüzde almak için iki yıl beklemek, bakalım daha mı kârlı olacaktı? Sonunda, her şey avans olarak alınan yüz elli dolarlarla kapanmayacak mıydı hesap? İşin kötü yanı, Jack London'un, tam o sıra bu iki bin dolara çok ihtiyaç duymasıydı.. İşin kötü, ama en kötü yanı, Jack London'un rıhtımda bağlı duran güzelim Spray'e sahip olmak için can atmasıydı. Brett'in teklifini hemen kabul eden Jack, «The Call of the Wild»ın satışı üzerindeki bütün haklarından vazgeçti.

Spray, önde bir flok yelkeni bulunan tek direkli güzel bir tekneydi. Kamarası hiç de küçük değildi. İçerde pekâlâ yemek pişirileceği gibi, iki kişi de rahatça yatardı. Jack London, deniz hasreti duyması bir yana, yeni yazacağı romana hazırlanmak için de satın almıştı Spray'i. Yazı masasına oturmadan önce, deniz üzerinde yaşamının yeniden tadına varmak istiyordu. Sophie Sutherland'da yaşanan günlerden bu yana dokuz yıl akıp geçmişti. Denizden ve deni-

zin gerektirdiklerinden iyice uzaklaşmıştı Jack. «Bu roman, açık denizde gemicilik yaparak geçirdiğim yedi ayın hikâyesi olacak. O uzun yolculukta görüp geçirdiklerime hâlâ inanmam.» Brett'in cevabı: «Denizciler hakkında yazacaklarınız daha şimdiden umutlandırıyor beni. Şimdiye kadar bu türde pek az şey yazıldı, yazılanlarsa değersiz şeyler. Güzel bir deniz hikâyesinin büyük başarı sağlaması beklenebilir..»

Brett'in cesaret verici sözleri, Jack London'un aklından çıkmıyordu. Yanına eşyalarını ve kumanyasını aldığı gibi Spray'a atladı, bir hafta körfezde dolaşmak üzere ayrıldı rıhtımdan. Tam bir hafta, kaçak istiridye topladığı kıyılarda, deniz polisinde çalıştığı günler baskın yaptığı yerlerde dolaştı. Hafta sonu rıhtıma ayak bastığında yüzüne gözüne tuz oturmuş, gün boyu yelken kullanmaktan elleri nasır bağlamıştı. Evine dönen Jack, hemen yazı masasına yerleşerek «The Sea Wolf» (\*) un birinci bölümünü yazdı. Evde çalışmadığı, fazla arkadaşına boğulduğu zamanlar Spray'e atladığı gibi hemen açılıyordu denize. Tek başına güverteye uzanıyor, sırtını ılık ilkbahar güneşine verip «The Sea Wolf»da anlatacaklarını tasarlıyordu. Saatlerce yelken tutmaktan usandığı zamanlar Sacramento kıyılarında yaban ördeği vuruyor, kendi eliyle tuttuğu balıkları pişirip yiyordu. Cumartesi günleri öğleden sonraları ve pazarları aileyle eşe dosta ayrılan günlerdi. İki kızını ve Besie'yi tekneyle dolaştıran Jack, bazı günler Eliza'yla oğlunu, ya da diğer dostlarını gezdirirdi.

Jack London'un hayatının en dolu ve hareketli günleriydi bu günler. Wilshire's adlı sosyalist dergi, London'un «The People of the Abyss» adlı toplumcu incelemesini yayınladı. The Comrade dergisi için «How I became a Socialist» (\*\*) adlı makaleyi yazan

( \*) Deniz Kurdu

(\*\*) Nasıl Sosyalist oldum?

Jack, **International Socialist Review**'e de eleştiri yazıları gönderiyordu. Wilshire's dergisinin, Jack'a telif ücreti olarak ödediği paranın sözü bile edilmezdi ama, Jack London toplumcu dergilere bedava yazı yazmayı koymuştu aklına bir kere. San Francisco bölgesinin sosyalistlerine «**The Class Struggle**» (\*) ve «**The Scab**» (\*\*) üzerine iki konferans verdi. Ülkenin dört bir yanındaki sosyalistler Jack London'a mektup üzerine mektup gönderir olmuşlardı. Mektupların hemen hepsi, «Aziz Dost» diye başlıyor «Devrimde sizinle..» diye sona eriyordu. Jack da aynı ibareleri kullanarak, aldığı bütün mektupları cevaplandırmıyordu.

Tanınmıştı artık. Adını bilmeyen yoktu. Piedmont'daki evi bölgenin kültür merkezlerinden biri olup çıkmıştı. Her hafta yüze yakın konuk çalışıyordu evinin kapısını, bu konukların hepsi aynı konukseverlikle karşılanıyorlardı. Çocuklara Jenny bacının bakmasına, ev işlerine iki hizmetçinin yardım etmesine rağmen Bessie yine de yoruluyor, fazla misafirden yakınıyordu. Bir çarşamba gecesi, yemeğe kalacak konukların çokluğunu bile bile, Bessie'nin yemek çıkardığı anlatılıyordu. Bessie gelen gidenin çokluğundan değil de, Jack'ın çevresine doluşan kadınlardan dertleniyordu aslında. Jack'ını, o sıcacık gülümseyişiyle insanın aklını başından alan kocasını bir sürü kadının ortasında görmeye dayanamıyordu. Kıskanç olup çıkmıştı. Jack, karısının gösterişli elbiseler diktirerek katıldıkları toplantılarda daha güzel görünmesini istiyordu. Ama Bessie, bunlara kulak asmıyordu. Eliza, Jack'a yardımcı olmak, Bessie'yi giyimine kuşamına dikkat etmeye razı etmek için elinden geleni yapıyordu. Birlikte çıkıyorlardı alışverişe. Ne var ki Bessie, kısa kollu blúzları, pilili etekleri,

( \*) Sınıf Kavgası

(\*\*) Grevkırıcı

yerlere kadar kadife elbiselere yeğ tutuyor, tüylü şapkalarından kaçıp küçük kenarlı hasır başlıkları tercih ediyordu. Öyle ki, San Francisco'nun en seçkin kulübü Bohemian'a şeref konuğu edildiğinde Jack London, karısını bir türlü alısmış olduğu kıyafetinden caydıramamıştı. Bessie'nin bu davranışları Jack'ı kızdırmaya başlamıştı. Öyle ya.. Güzel bir kadındı Bessie.. Niçin olduğundan daha güzel görünmesin? Ama sağlığı kadar keyfi de yerinde olmayan Bessie, neden bilinmez, eski nişanlısı Fred Jacobs'un kendisini bu haliyle beğendiği cevabını veriyordu kocasına.

Bu ufak tefek geçimsizliklerin dışında, Bessie ile Jack pekâlâ geçinip gidiyorlardı. Jack'ın karısından tek şikâyeti, yeterince okumamasıydı; oysa Jack karısıyla yeni çıkan kitapları tartışmaya bayılırdı. «Okumayı ben de seviyorum ama,» diyordu Bessie, «buna zamanım mı var?» Öyleydi de. Sabahın altısında, bebeğin ağlamasıyla uyanan Bessie, gecenin onuna kadar, değil okumaya, dinlenmeye bile zaman bulamıyordu. Karısının yakınmasını dinleyen Jack, tatlı tatlı elini okşar, «Öyle derdi, biliyorum, çocuklar biraz büyüsünler hele, rahatlayacaksın.» Bessie'nin Jack'den daha yaşlı göründüğünü, birbirlerine yakışmayan bir karı koca olduklarını ileri sürenler bulunmasına rağmen, yine de Jack London ailesini yakından tanıyanlar, Jack ile Bessie'nin birbirleriyle anlaştıklarını söylemekteydiler. Jack London'un evinden hemen hemen hiç çıkmayan üvey kızkardeşi Eliza London Shepard da, evin dirlik ve düzeninin hiç bozulmadığını söyleyenler arasındadır. Jack'ın karısına bulduğu tek kusur, Bessie'nin dümdüz bir düşünme tarzına sahip olduğuydu. Ama karısının bu dengeli yanına tutku duyduğunu açıklardı yine de. Jack London, tam o sıralar, 1903 yılının Mart ayında, Bessie ile evlendikleri gün «Tebriklerimi evliliğinizin onuncu yılına saklıyorum,» diyen Cloudesley Johns'a

şöyle yazdı: «Artık bizi kutlasan iyi olur gibime geliyor. Epey bekletmedin mi? Evleneli üç yıl oldu, iki çocuk sahibiyim ve halimden çok memnunum. Haydi bakalım, fesatlığı bırak artık.. İstersen kalk gel, halimizi gözünle gör, ondan sonra kutlayacak mısın ne yapacaksan yap..»

Jack London, «The Sea Wolf»u yazmaya ara verdiği zamanlar Alaska hikâyeleri üzerinde çalışıyordu. «The One Thousand Dozen» (\*) ve «Gold Hunters of the North»u (\*\*) bu arada yazdı. Tekneden başka bir de çekçek arabası vardı şimdi, sıcak günlerde ço- luğunu çocuğunu toparlayıp, eş dostla birlikte günü birlik tepelere çıkıyorlardı. Gezip tozuyorlar, gölde yüzüp odun ateşinde külbastı pişiriyorlardı. Nisan ayının sonlarında at arabasından düşen Jack London elinin başparmağını kesti. «Parmağımın ucunda bir yürek atıyordu sanki..» diyordu ama, yine de «The Sea Wolf»u yazmaya ara vermedi. Jack London, «The Sea Wolf»un kahramanını, Sophie Sutherland'daki gemicilerin dilinden düşmeyen, kaptan Alex McClean'den esinlenerek yaratmıştı. Gerçek bir deniz kurdu olan Alex McClean'in başından geçen olağan- üstü serüvenler denizcilerin birbirlerine anlatmaya can attıkları şeylerin başında gelirdi. Jack, Spray'le yaptığı gezintilerden vazgeçmemişi hâlâ. Yalnız kal- manın, dinlenmenin tek yolu bu.

«The Kempton Wace Letters,» haziran ayında yayınlandı. Gerçek yazarların adları açıklanmadan. Basın, eseri olumlu karşıladı: «Yeni.. derin.. içten.. ilgi uyandıran bir eser.. Araştırmacı bir düşüncenin gün ışığına çıkması.. fikir zenginliği.. romana açılan yeni bir kapı.. yepyeni bir felsefe..» San Francisco'da yayınlanan Argonaut dergisi, kitabın iki yazarından birinin kimliği üzerinde bilgi sahibi olduğunu açık-

(\*) Bin Düzine

(\*\*) Kuzeyin Altın Arayıcıları

layınca bu yalan yanlış haberin hemen yayılmasından endişelenen MacMillan yayınevi, kitabın ikinci baskısında yazarların gerçek adlarının belirtilmesi konusunda Jack'ın iznini istedi. «The Kempton Wace Letters» öyle fazla satılmadı. Çünkü, hiç bir entrikaya yer vermeyen bu kitapta sıradan okuyucuyu ilgilendirecek hareket ve gerilim yoktu. Beri yanda Jack ile Anna Strunsky mektuplaşmaya devam ediyorlar, ortaya koydukları bu önemli eser için birbirlerini kutluyorlardı.

Çocuklarını sayfiyeye götürmek isteyen Bessie, haziranın sonunda, Ay Vadisinde, hemen Glen Ellen' in yakınlarındaki Sonoma malikanesinde küçük bir ev kiraladı. Malikânenin bir bölümüne inşa edilerek taksitle satışa çıkarılan bu evler Ninetta Eames'in akıl ettiği bir şeydi. Teknesinin tadını hâlâ çıkaramamış olan Jack da, Piedmont'da kalarak olanca gücüyle «The Sea Wolf»a verdi kendini. Ay sonuna doğru bir akşam George Sterling ve diğer bazı arkadaşlarıyla birlikte arabayla dönerken, devrilen arabadan hendeğe yuvarlanan Jack bacağından oldukça ağır yaralandı. Charmian Kittredge sık sık Jack'a uğruyor, yarasına bakıyordu. Temmuz başlarında yürümeye başlayan Jack, Glen Ellen'e, çoluk çocuğunun yanına gitti. Charmian Kittredge de, Glen Ellen'deki teyzesinin yanına..

Overland Monthly dergisi kapanınca, Roscoe Eames'le Edward Payne de ortada kalmışlardı. Edward Payne'le bayan Eames bir nehir kıyısında ortaklaşa Wake Robin adını taktıkları koskoca bir ev yaptırmışlardı. Eski bir vaiz olan Payne, felsefi toplantılar yapabilmek için evin önüne uzun uzun masalar ve sandalyeler koymuştu. Bu tasarıdan da para çıkarmayı düşünen bayan Eames ise, evin çevresine küçük barakalar yaptırmış, çadırlar kurmuştu.

Jack London, Glen Ellen'e geldiğinde ailesini fundalıkların arasındaki bir barakaya yerleşmiş bul-

du. Barakanın çatısındaki branda şarap rengiydi. Kamptaki hayat çok hoştu. Herkes bir arada yaşıyor, kadınlar yemeklerini birlikte pişiriyorlar, nehir kıyısındaki ince uzun masalarda topluca, güle oynaya yeniyordu yemekler. Hele Jack, pırıl pırıl akan nehrin kıyısına üç beş dolar sarfederek kazık çaktırıncı kamp halkı çoluğuyla çocuğuyla kumlara yatıp güneşlenmeye ve nehirde yüzmeye başladı. Jack London öğleden sonralarını çocuklara yüzme öğretmekle geçiriyor, sabahları تنها ve gölgelik bir köşeye çekilerek bir yandan nehri seyrederken, bir yandan da günlük bin kelimelik çalışmasını tamamlıyordu. Temmuz sonlarında bir akşam, kamp halkı unutulmayacak bir gece yaşadı.

Bir çınar kütüğüne yaslanmış olan Jack, mumların aydınlığında, yerlere uzanmış dinleyicilerine «The Sea Wolf»un birinci bölümünü okudu. Son sayfaya geldiğinde, Sonoma dağlarının üzerinden gün doğmaya başlamıştı. 1903 Temmuzunun o gecesi, Glen Ellen ırmağı kıyılarında Jack London'u dinleyenler, hayatlarının bu en heyecanlı ve en güzel anısını ömürlerinin sonuna kadar unutamadılar.

Unutamadılar ya, London ailesini perişan eden olay da bu güzel gecenin hemen birkaç saat sonrasında gerçekleşiverdi. Sözü Bessie'ye bırakalım :

«Temmuz sonlarında bir gün, öğle yemeğinden sonra, Jack'la su kenarında oturmuş çene çalıyorduk. Jack, Oakland'da gelen gidenimizin çokluğu yüzünden rahat çalışmadığını ileri sürerek, Güney Kaliforniya'da bir çiftlik almaya heves ettiğini söyledi. Issız bir yerde yaşamaktan sıkılıp sıkılmayacağımı sordu. Ne diye sıkılayım, dedim, evim kullanışlı olup da çocuklarımı rahat ettirebildikten sonra.. (Bessie çocuklarını kocasından önde tutardı.) Jack, güzel bir ev yaptıracığını vaat etti bana, sonbaharda gitmeye karar verdik.

Saat ikiye doğru, çocukları yatırmak için bara-

kaya döndüm. Az ötede Charmian Kittredge bir şeyler yapıyordu, Jack'la birlikte Ninetta Eames'in evinin yanındaki büyük hamağa yöneldiklerini gördüm ama aldırış etmedim buna. Çocukları yatırdıktan sonra işe daldım. Charmian Kittredge ile Jack, hemen hemen dört saata yakın bir süre orada oturdular.

Akşamüstü saat altıya doğru barakaya dönen Jack, doğru yanıma gelerek: 'Bessie, dedi, gidiyorum ben.' Ne demek istediğini anlayamamıştım, sordum: 'Piedmont'a mı dönüyorsun yoksa?' 'Hayır, Bessie.. Sizi bırakıp gidiyorum.. Ayrılıyorum yani..' Başıma bir balyoz yemişcesine, yatağın kenarına çöktüm. Ne söyleyeceğimi bilmeden, bir süre öyle baktım yüzüne neden sonra: 'Kuzum Jack, dedim, ne demek istiyorsun sen? Az önce Güney Kaliforniya'dan söz eden sen değil miydin?' Jack başka bir şey söylemiyor, boyuna benden ayrılmak istediğini tekrarlıyordu. Ağlamaya başladım: 'Anlayamıyorum.. Anlayamıyorum.. Ne oldu birden sana..' Ağzından tek lâf alamadım.»

O sıra hiç kimse, Bessie bile, Charmian Kittredge'in, Jack London'un hayatına el attığının farkında değildi. Bessie, kocasının çevresindeki bütün kadınları kıskanmıştı da, Charmian Kittredge'den kuşulanmayı aklının köşesinden bile geçirmemişti. Jack'dan beş altı yaş büyük ve hiç de güzel bir kadın olmayan Clara Charmian Kittredge, Piedmont'da kendinden epeyi söz ettirmişti. Clara, Jack'ın çevresinde dolaşmamış değildi, değildi ama Bessie bu numaraları, özellikle Piedmont'daki evinde geçirdiği tecrübeler sonunda kolayca atlatmayı öğrenmişti. Jack ile Clara'nın, kamptan başka yerde karşılaştıklarını bile sanmıyordu. Ayrıca, Jack'ın bu kadından fazla hoşlanmadığının da farkındaydı, gözüyle görmüştü bunu.

Oysa, ayrı yaşamaya başlamalarından bir ay kadar önce, 1903 Haziranında, Clara Kittredge, Jack'a

şöyle yazıyordu. «Eşsiz bir insansın Jack, senin üzerine kimse var mı acaba? Okşadığım zamanlar, yüzün nasıl da gençleşip güzelleşiyor.. Ne kötü bir dünya bu, bu kötü dünyada yerim neresi dersin? Bir erkeğin yüreğinde bile yerim yok mu?» Hemen o ay, Jack da Clara'ya şunları yazıyordu «Kollarımla sarıyorum seni. Dudaklarını, o özgür ve yalansız, sevdiğim ağzını öpüyorum.. Sana ilk yaklaştığımda, aşırı bir kibarlık taslayıp erdem gösterilerine kalkışarak, çekingen ve utangaç davransaydın, inan, nefret ederdim senden.. Biricik aşkım benim.»

Charmian Kittredge'in 7 Temmuz tarihli mektubundan : «Korktuğum bir şey var.. Birbirimiz için yaratıldığımızı ortaya koymak imkânını bulabilecek miyiz acaba? Bu korku öyle güçlü ve öyle büyük ki.. Anlatılır gibi değil..»

Aradan bir kaç gün geçmeden, Charmian Kittredge, San Francisco'da çalıştığı yazıhanedeki daktiloda şu mektubu yazıyordu Jack London'a : «Hem şairsin, hem de müthiş bir adamsın. Öylesine, ama öylesine mutluyum ki sevgilim, inan bana, şimdiye kadar böylesine derin, böylesine güçlü bir mutluluğa erişmemiştim.. Çünkü, dünyalara bedel bir erkeğe sahip olduğumu biliyorum.»

Jack London, Glen Ellen'deki barakada, hiç bir şeyden habersiz mışıl mışıl uyuyan çocuklarının yanında, hayatının en sıkıntılı ve en mutsuz gecesini geçirdi. Başkalarına azap vermekten kaçınan, sıkıntının ne olduğunu iyi bildiğinden dertlilerin yardımına koşup elindekileri onlara dağıtan bu iyi yürekli ve duygulu insan, bir zamanlar Flora ile John London'a yaptığını, şimdi de öz çocuklarına ve karısına yapmak zorundaydı. Yığınları rahata kavuşturmak, insanların çektiği sefaletle bir çare bulabilmek için gerektiğinde kendini bile feda etmeye hazır olan bu yufka yürekli sosyalist, bütün ahlâk kurallarını hiçe sayarak, Nietzsche'nin ülküsünün peşine düşmüştü.

Sosyalizme duyduğu garip bağı, hayatı kolaylıkla yenen üstün insan kuramıyla bağdaştırmaya kalkan, sıkıntı çekenler arasına katacağı Bessie'nin duygularına kayıtsız kalan bir sosyalist.

Jack London, o sabah Piedmont'a döndü. Evde nesi varsa toplayarak, bir zamanlar göğsünü gururla kabartan yuvasını kendi haline bırakıp Frank Atherton'larda kiraladığı tek odaya taşındı. Ayrılık olayı, bütün gazetelerin baş sayfalarında yer almakta gecikmedi. Jack, muhabirlerle görüşmeye yanaşmadığından onlar da olaya, kendilerine göre bir neden buldular. Bu neden «The Kempton - Wace Letters»di. Jack London'un, «Aşk denen duygunun akılla, mantıkla ilişkisi yoktur» diye yazmasından çok alınan Bessie, evliliklerini bozmaya karar vermişti.

## YEDİ

Jack ile Charmian Kittredge arasındaki ilişki, karşılıklı yüceltici övgülerle başladı ama kısa zamanda bu övgülerin niteliği değişti. Eylül ayının ilk günü Jack London'a: «Benimsin sen; sana körü körüne, deliler, çılgınlar gibi hayranım..» diyen Charmian Kittredge, hemen ertesi günü şöyle diyordu: «Bilemezsin sevgilim, nasıl bir erkek olduğunu bilemezsin. Şimdiye kadar kimseleri sevmemişim meğer ben, bundan sonra da artık kimi sevebilirim..» İki gün geçtikten sonra yazılan mektup daha bir ateşliydi: «Tek aşkımsın sen benim.. Erkeğimsin.. Kalbimin biricik eşi.. Sevgilim..» Bundan sonraki mektuplar da birbirine benziyordu: «Şefkatle, aşkla, ihtirasla düşün beni.. Dostunu, sevdiğini, kadını düşün hep.. Benim dünyam sensin, bakışlarınla, sesinle yaşıyo-

rum, hayatı güçlü ve müşfik kollarında tanıdım. Beni yaşatan sensin, ancak senin yanında olduğum zamanlar yaşadığımı anlıyorum.. Oh, Jack. Jack sevgilim.. Öyle yakışıklısın ki...»

Sevgilisinin abartmalı aşk nağmelerinin altında kalmak istemeyen Jack da, veryansın ediyordu: «Benim için ne demeksin biliyor musun? İşte ben de bunu anlatamam. Sana yaklaştığım, seni seyrettiğim, ya da seni okşadığım o anlar yok mu.. Hayatımın en duygulu dakikalarındır bunlar. Mektuplarını okurken, olduğun gibi canlanıyorsun gözümün önünde, altın renkli gözlerini görür gibi oluyorum. Benim için kadın sevgisi seninle sona erer. Sevgilim.»

Jack London'la Clara Charmian Kittredge, gerçek boşanma nedeninin ortaya çıkmasıyla patlak verecek olan rezaletten ürktükleri için, haftada bir ya da iki kere, o da gizliden gizliye olmak üzere, buluşabiliyorlardı. Görüşemedikleri günler, mektup yağıdıyorlardı birbirlerine. Charmian, San Francisco'da çalıştığı bürodan destanlar postalıyordu sevgilisine. İki yıl içinde Jack'a gönderdiği, daktiloyla yazılmış mektuplar toplansa, kalınca altı kitap ederdi. Kurnazca, kışkırtıcı bir dille yazılmış, kuşku uyandıran mektuplardı bunlar. İlk okunuşta zeki ve becerikli bir kadının elinden çıktığı anlaşılırdı. Mektuplarda yazılanlara bakılırsa, gelmiş geçmiş aşkların en büyüğünü yaşamaktaydılar. Kimselerinkine benzemeyen bir talihi olduğundan dem vuran Charmian, «Jack, sevgilim,» diyordu, «sevgili aşkım. Tanrım sensin benim, seni ne kadar sevdiğimi ah bir bilsen..» Ve sonunda Jack London, dünya kurulduğundan bu yana, hiç bir erkeğin kendisi kadar sevilmediğine inanır oldu.

Charmian, durup dinlenmek bilmiyordu: «Bana bu kadar şahane bir aşk yaşatan seni, yeterince sevedemediğimden korkuyorum..» Jack London, hemen cevabı yapıştırdı.. Edebiyatçı olan kimdi içlerinde,

öyleyse, geri kalmamalı, ihtirastan yana da önde gitmeliydi..

«Hayır, sevgilim, hayır, aşkımızın anlamsız bir şey olduğunu sanma.. Seninle birlikte yaşamaya, ya da senin için ölmeye hazırsam, bu, benim için hayat ya da ölümden daha önemli olduğunu göstermez mi? Benim için varolan tek kadınsan, sana karşı duyduğum açlık, bugüne dek çektiklerimin yanında hiç kalıyorsa -açlığı iyi tanıdığımı unutma- seni, şandan, şöhretten de üstün tutuyorsam, bütün bunlar aşkımızın büyüklüğü değil de nedir?» Her gün aklını başından alan binlerce kelime okuyan Jack, sonunda, Charmian Kittredge'in her şeyi güzel gösterme sanatıyla büyülenerek, onun gibi yazmaya başladı. Kendi üslubunu yitirmiş, Charmian'ın on dokuzuncu yüzyıla özgü görkemli, süslü püslü yazı biçimini benimsemişti. İşin kötü yanı, London'un, bu her zaman nefret ettiği biçimden uzun süre kurtulamaması, kitaplarının bir çoğunu da bu yüzden bozmasıdır. «The Kempton Wace Letters»de, içli ve şiirli aşkın can düşmanı olan, aşkın bedeni bir ihtiyaç olduğu tezini savunan Jack London birdenbire «bir öpücük uğruna can veren, talihsiz bir aşık» olup çıkmıştı. Anna St-runsky, arkadaşındaki bu büyük değişikliği görseydi, kısa süre önce eliyle yazdığı şu cümleyi gösterip alay ederdi onunla: «İşin içine şehvet edebiyatı karışmasaydı, aşk kavramı şimdiki gibi olmazdı..»

1903 yılının 10 Kasım günü, Stockton'dan postalanan şu mektup, abartma ve aşırılığın doruğuna varmıştı: «Beni ne denli sevdiğini ölçebilmem için, senden bütünlük yoksun kalmam, varlığının tüm dokularını özlemem gerekmiş, bilesin bunu sevgilim. Kendini bana vermekle, kalbinden geçenleri ortaya döktün ve olanca varlığınla benim olduğunu öğrendim, anladım. En ufak bir çekingenlik gösterseydin kusursuzluğundan kaybedecektin, sana olan inancım eksilecekti. Mektuplarını yeniden okursan, ba-

nu kendini olanca varlığıyla vermenden sonra aşkın dolusu olduğumu görürsün. Ondan sonra kölen oldum senin; ondan sonra, senin uğrunda ölebileceğimi anladım; ancak ondan sonra aşkın aşırı zevklerini tattım. Yanlış anlama, aşırı zevk diyorsam bununla boş duyguları söylemek istemiyorum. Senin kölenim derken, aklımın başımda ve sana deliler gibi aşık olduğumu göstermiyor mu bu?»

Charmian Kittredge, 1890 yılında, on dokuz yaşındaydı; kendi anlatışına göre «akça pakça, oldukça güzel, birini kışkandığı zamanların dışında şen şakrak bir kızdı». Yirmi iki yaşına geldiğinde, ince dudakları, minimini gözleri, şiş göz kapakları yüzünden olacak, kimseler güzel bulmuyordu onu ama yine de kendini beğenmiş ve küstah bir hali vardı. Bir çok bakımlardan, Jack'ın yarattığı yirminci yüzyıl kadını Frona Welse'e benziyordu. Küçük yaşta yetim kalınca, çalışanlara iyi gözle bakılmadığı bir dönemde, hayatını kazanmak zorunda kalmıştı. İyi bir sekreter olmuştu sonunda, ayda otuz dolarla hiç bir ihtiyacını yeterince karşılayamayan bir sekreter. İlgi çekici ve bilgili bir kızdı. 1900 yılında Jack London'la tanıştığı sıralar, şehir kitaplığında bile bulunmayan en cüretli çağdaş romanların yer aldığı güzel bir kitaplığı vardı. Haftanın altı günü çalışmak zorunda olduğu halde piyano çalmaya heves etmiş, bunu hakkıyla başarmıştı. Şarkı da söylerdi.

Charmian Kittredge'in insanı etkileyen, sıcak ve kadınsı bir sesi vardı; sebepsiz yere güler, bıkıp usanmadan konuşurdu; ara vermeksizin altı yedi saat konuşabildiği yolunda bir söylenti bile çıkmıştı. Akıllıca, mantık dışına çıkmaksızın tartışabilirdi karşıındakilerle. Söyleyeceği kelime ve cümleleri zorluk çekmeksizin bulurdu. Cesurdu da; çevresindeki kadınlardan pek azının, o da Golden Gate Park'da, yanlamasına ata bindikleri o çağda, Charmian Kittredge bir erkek gibi ata atlar, tepelerde dolaşırdı. Atları

çok severdi. İhtiraslı bir kızdı, fikir dünyasında olsun, toplum içinde olsun yolunu bulmak istiyordu. Para biriktirerek bir Avrupa gezisi yapmanın yolunu bile bulmuştu. Amacı, her geçen yıl biraz daha ileri gitmekti.

Bütün bu ilerici yanlarına rağmen, Charmian Kittredge, abartmalı ve boş konuşmalarıyla, arı kovanını andıran pilili, dantelâlı elbiseleriyle yine de bir ondokuzuncu yüzyıl kadınıydı. Hafif meşrep hallerinin, aşk ve cinsellik üzerine düşüncelerinin Frona Welse'inkilerle uzaktan yakından bir benzerliği yoktu. Günlük yaşantısı bile, karmakarışık ruh yapısının çeşitli yanlarını ortaya koymaya yeterdi: Yalandan bir duygusallık, gereksiz nezaket, romantizme aşırı tutku. Charmian Kittredge'in tanıştığı her yeni erkeğin; kafasının içinde bir aşk romanı doğmasına yol açardı. Bütün erkeklerin kendisine hayranlık duyup bayıldıklarını sanırdı. Kadınlarla arası iyi değildi. Kadınlar onu kıskanırlardı ya, o da her kadını kıskanırdı. Erkeklerin arasında bulunmaya görsün, hemen kişiliğinin bütün yanlarından faydalanmaya başlayarak, büyük bir canlılık ve sanatçılara özgü yetenekle, dikkati üzerine çekmek için elinden geleni yapardı. Charmian'ı iyi tanıyanlar, erkek konusunda özel mülkiyet hükümlerini hiçe saydığını söylerlerdi. Kocaları tuzâğa düşürmekten hoşlandığı bilindiğinden, kadınlar değil kocalarını, aşıklarını bile ondan kaçırmışlardı.

Charmian'ın hayatından sürüyle erkek gelip geçmişti. Buna rağmen bir yolunu bulup evlenememesi herkesin merak ettiği bir şey olup çıkmıştı. Charmian Kittredge'in gerçekten evlenmeyi arzuladığı da kesin olarak bilinmiyordu. Teyzesi bayan Eames, Charmian'ın yanında gördüğü her erkeğin nikâha yanaşıp yanaşmayacağını öğrenmek istediğinde, genç kadın lâfı kapatmayı yeğliyordu.

Avrupa gezisinden döndükten sonra Charmian

Kittredge sık sık London'ların Piedmont'daki evlerine uğradı. Jack'ın ruhundaki serseri yan, durumdan faydalanmaya sürükledi onu. «Ta işin başından beri bildiğin şeyi, farkettiğin gerçeği itiraf edeceğim. Aramızdaki sessizliği bozmamın nedeni, metresim olmanı istememdendi. Dürüst ve apaçık bir kadındın.. üstelik korkusuz. Bir söz, bir davranış ya da bir okşama korkutsaydı seni, kendimi zorla kabul ettirmenin yolunu da arardım bakarsın.. Yaptığımız o bisiklet gezintisini hatırlıyorum. 'Samanlığa mı?' diye sormuştum sana birdenbire. Korkusuzca, hiç şaşırmasızın, gözlerimin içine bakmıştın gülümseyerek.. Yüzünde kararsızlık, alay ya da pişmanlıktan eser yoktu. Mutluluk ve tatlı bir saflık.. İşte öyle bakmıştın gözlerimin içine, bakmıştın da sadece 'Bu gece olmaz..' demiştin.»

Jack London, Bessie'den ayrı yaşamaya başladıktan iki ay kadar sonra Charmian'a bir mektup yazdı: «Seni neden sevdiğimi merak ediyorum bazen. Ve o zaman, bedenim ya da ruhun için değil de, giyimini bile etkileyen, cesaret ve duygusallığını borçlu olduğun aklımdan ötürü sana âşık olduğumu anlıyorum. Gururunu da seviyorum, kendinden, hele bedeninden duyduğun o kıvanç yok mu, istesen de istemesen de seni gururlu yapan o..»

Jack'la Charmian Kittredge arasında ilişkinin haziran ayında, Jack'ın Piedmont'da yalnız kaldığı sıra başladığı kuşkusuz. Jack, o kadar sevdiği San Francisco'yu bırakıp da Güney Kaliforniya'ya yerleşmeyi tasarladığında, içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulmayı umut ediyordu. Ama Charmian Kittredge'in dört saat konuşması, Jack London'u caydırmaya yetmişti.

Yakın arkadaşlarından biri, Jack London'un ailesini bu kadar kolay terk edebilmesini, bir erkek evlât sahibi olmamasına bağlamaktadır. Ona göre

Jack, iki kız yerine bir oğul babası olsaydı, hiç bir kuvvet onu evinden söküp alamazdı.

Charmian Kittredge, Jack ile karısının birbirlerine denk olmadığı kanısındaydı; Jack'a yakışacak, onunla birlikte dünyanın altını üstüne getirecek olan kadın kendisiydi. Bu tür olayları can ve gönülden karşılayan Ninetta Teyze'nin de yeğenini desteklediği düşünülürse, London ailesinin perişan olmasının tek nedeni kendiliğinden ortaya çıkar. Beri yandan, Jack London'un, Anna Strunsky ile yaşadığı ideal aşk olsun, Chicago treninde geçirdiği üç şehvet gecesi olsun, bu konularda ne denli zayıf olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Charmian Kittredge denen kadın ortaya çıkmasaydı, Jack London belki de Bessie'den ayrılmaz, yuvası bir iskele olur, döner dolaşır oraya halat atardı. Ama Charmian Kittredge'in başaramadığını bir başkası, daha bir başkası.. daha daha bir başkası başaramaz mıydı acaba?.. Bilinmez.. El elden üstündür.. Bessie kocasını avucunda tutabilecek kadar güçlü bir kadın değilse, bunu Charmian Kittredge mi düşünecekti.. İstedliğini elde etmek, elde ettiğine sahip olmak için elinden geleni ardına koymayan, bunda kendine hak gören Charmian Kittredge mi? Jack, hayat verdiği iki kişiyle birlikte bir üçüncüsünü perişan ediyorsa. Charmian sevdiği birine kötülük etmiyordu ki..

Üzerine şüpheleri çekmekten kaçınan Charmian Kittredge, sık sık Bessie'ye gidiyor, genç kadının derdini dinliyordu. 12 Eylül 1903 günü Jack'a bir mektup yazarak : «Dün akşam Bessie'yleydim,» dedi. «Öyle sevimli, öyle hoştu ki, rahatım kaçtı bundan. İstedğim zaman yatıya gelebileceğimi söyledi. Bana gösterdiği yakınlık ve sevimliliği, bir ara bütün bu tatsız olayların ve ayrılık hikâyesinin gelip geçmiş bir rüya olabileceğini düşündürdü.. Bütün bunlar aklıma gelince, içimde duyduğum azaba benzeyen duyguyla çarpışmak zorunda kalıyorum, ama aklım ba-

şıma geliyor hemen ve kurtuluyorum bu duygudan..» Beş gün sonra yazılmış bir mektuptan: «Bessie'nin benden şüphelenebileceğini aklımdan geçirmek istemiyorum, ama böyle bir düşünceye kapılması şaşırtmayacak beni.. Ne düşündüğünü pek belli etmeyen bir kadın, bu tür insanları kolay kolay anlayamam.» Charmian Kittredge rolünü öyle güzel oynuyordu ki, Jack 2 ekim tarihli mektubunda övdü onu: «Bessie'den yana sıkıntın olmasın, ne senden bir şüphesi var, ne de benden.. Dün akşam, sen olmasan ne yapacağını şaşıracağını söyledi bana. Övüyor seni.»

Oysa, bu ayrılık hikâyesi Bessie'yi derinden yaralamıştı ama, gururlu bir kadın olduğundan önüne gelene yakınmak ve iç paralayıcı sahnelere sebep olmak istemiyordu. Kocasının kendisini kimin uğruna terkettiğini anlayamamıştı bir türlü. Evlenmek için o kadar üstüne düşen, çocuk sahibi olmayı kendisi isteyen, daha evliliklerinin ilk yılında paraca destek olmasına bir şey demeyen bu erkeğin, dostluk içinde geçen üç evlilik yılının sonunda kendisini birden terketmesine bir anlam veremiyordu.

Bessie bu mutsuz günlerinde, en büyük dostluğu Flora'dan gördü. Birbirleriyle geçinmenin yolunu üç uzun yılda bulamayan Bessie ile Flora, şimdi birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardı. Anahın ne olduğunu Johnny Miller sayesinde öğrenen Flora, iki kızını birden terkeden Jack'ı bağışlayamıyordu. Jack, anasının bile kendisine ihanet ettiğinden dertliydi. Bütün dünyanın kendisine karşı olduğu, acı çekmesi pahasına da olsa kendisini «aşk kızı»ndan ayıracakları gibi çılgınca bir düşünceye saplanmıştı. 22 Eylül günü, Spray'in güvertesinde şunları yazdı sevgilisine: «Senden ayrılmamalıydım. Benim olmuştun bir kere, seni benden ayırmaya kimin hakkı vardı? Hayattan çok sevdiğim kadından ayrırım, hem de alçakcasına..»

Allak bullak olmuştu kafası, yeni yayınlanan «The Call of the Wild»ın basında, «Amerikan edebiyatını zenginleştiren bir klâsik..» olarak nitelenmesi bile umurunda değildi. Çalışamıyordu. «The Sea Wolf»u bitirebilmenin tek yolunu kendine ters akıntılardan kurtulmakta, dünyayla arasındaki köprüleri yıkmakta buluyordu. Spray'i şöyle bir elden geçirtti, başına gelenlerden haberi olmayan Cloudesley Johns'a, Kaliforniya'ya para yolladı. İki arkadaş, Sacramento deltasına doğru yelken açtılar. Sabahları yazıyor, öğleden sonra denize giriyor ya da avlanıyorlardı. Kadınların karmakarışık ettiği dünyadan kurtulmuş, erkek erkeğe arkadaşlığın tadını çıkarmaya başlamıştı. «Cloudesley'i gördükçe, ona daha bağlanıyorum. Namuslu, dürüst, genç ve becerikli. Teknenin gerektirdiği disipline kolay uyuyor, güzel de yemek pişiriyor. Arkadaşlığı candan ve iyi.»

Jack dertlerini unutmuştu. Her sabah, bin kelimelik çalışmasını tamamlıyordu. Tek sıkıntısı, 14 Eylül'de yeniden meteliksiz kalma tehlikesiydi. Charmian'a yazdı bunu: «Bessie, parasız pulsuz ortalar da kaldığımı söylemiş ya sana, doğru. Sefaletе düşmek üzereyim, çünkü cebimde 100 dolar var ve 115 dolarlık beklenmedik bir doktor faturası ödemek zorundayım.» Parasız kalmak üzere olan Jack London, «The Sea Wolf»u bir kenara bırakıp Younths Companion dergisine yazı hazırlamaya başladı. Rahat bir soluk alması için, bir ay çalışarak ekmek parasını sağlaması gerekiyordu.

Üç, dört günde bir, Stockton, Antioch ya da Vallejo'ya giderek postada bir şey olup olmadığına bakıyordu. Bir gün Bessie, büyük kızı Joan'un tifoya yakalandığını yazdı Jack'a. Hemen kızının yanına koşan Jack, Joan'u kaybetme korkusu içinde, başucundan ayrılmadı. Doktor küçük kızın durumunun kötüye gittiğini söylediğinde. yaptıklarının cezasını çektiğine inanan Jack, çocuğu iyileşirse büyük

uşıkindan vazgeçerek yuvasına döneceğine yemin etti. Gazeteler haberi dallandırıp budaklandırarak, London'ların kızlarının başucunda barıştıklarını yazdılar. Yazdılar ama, küçük Joan hastalığı atlatıp nekahat devresine girdiğinde, Jack London fırtınadan kurtulmuş bir kazazede gibi, Tanrıya yalvardı: «Tanrının, tekne me binmeme izin ver, ölene dek iyilikten sapmayacağıma söz veriyorum..» Joan'un iyileşmesiyle, Jack London'un Spray'e atlayıp yelkeni fora etmesi bir oldu.

Son zamanlarda dişe dokunur bir çalışması olmadıysa da, geçmiş günlerin emeği değerlenmeye başlamıştı. «The Call of the Wild» toplumun bütün katlarında beğenildi, okundu. Kasım ayında, en çok satılan kitaplar listesinde üç numaradaydı. «The Bar Sinister» ve «The Little Sheppard of Kingdom Come»dan sonra geliyordu ama, «Mrs Wiggs of the Cabbage Partch», «Rebecca of Sunnybrook Fram» ve «Pigs in Clover»den öndeydi. Yine kasım ayında yayınlanan «The People of The Abyss» hemen hemen bütün basın tarafından övüldü. Eleştirmenler, eserin sosyolojik bakımdan büyük bir araştırma niteliğinde olduğunu belirttikten sonra, Jack London'un yalnız bu inceleme sayesinde bile büyük ün kazanması gerektiğini söyleyerek kendini beğenmiş bir toplumu uyarmasını hoşnutlukla karşılıyordu. Beri yandan Büyük Britanya basını, Jack London'u, kötü olanı daha da kötüleyerek anlattığından ötürü kınıyordu ama, Londra mezbelelerinin ta göbeğine kadar girmeyi başaran bir başka kimse çıkmadığını da belirtiyordu.

Jack London, «The Sea Wolf» un birinci bölümünü Brett'e gönderdi. Okuduklarından çok duygulanan Brett, London'u candan kutladıktan sonra, yazıları Century dergisine devretti. Jack London, Brett'in bu yaptığını öğrendiğinde şaşaladı biraz. Çünkü Century, tutucu çevrelerin yayın organıydı.

«The Sea Wolf» gibi güçlü, sonuna kadar gerçekçi bir eser bu dergide yayınlansın.. Olacak şey miydi bu? Ne var ki, London'un umduğunun aksine, Century dergisinin yayın işleri yetkilisi, «The Sea Wolf» un kopyalarını okuyunca şaşkına döndü. İkinci bölümdeki bazı yerleri, yani adada yalnız kalan kadınla adamın London'a ödenecek paranın makbuzuna imza basacak yetkilileri ürkütecek bir şey yapmalarını kaydıyla, eseri tefrika halinde yayınlayacağını ve dört bin dolar telif ücreti ödeyeceklerini bildirdi.

Dört bin dolar.. Hem de yalnız dergiden alınacak olan para. «The Call Of Tke Wild»ın her türlü yayın hakkını devrettiği zaman bile bu kadar alamadığını düşünen Jack, hemen Century dergisi yazı işlerine bir telgraf çekerek, birinci bölümden istedikleri yerleri çıkarabileceklerini bildirdi. Kitabın ikinci bölümünde de, tutucu Amerikalıları şaşırtacak şeyler yazmayacağını vaat etmeyi unutmadı. İşleri yoluna koyduğundan emindi artık. Büyük bir hızla çalışmaya koyuldu yeniden, kitabı otuz gün içinde tamamladığında Century dergisi, çoktan gözalıcı ve koskoca afişlerle «The Call of the Wild»ın ünlü yazarı Jack London'un yeni eseri «The Sea Wolf»un yakında Century dergisinde yayınlanacağını haber vermişti okuyucularına..

Dört bin tane doların, Jack London'un eline geçmesine az kalmıştı. Paranın hiç olmazsa Noel'den önce ödenmesi iyi olacaktı. Çünkü, bankada yirmi dolarcığı kalmış, Noel için kimseye ufacık bir armağan bile alamamıştı. «Bakalım, 'The Call of the Wild»ın bu kadar iyi satılması. Brett'i insafa getirir de bana Noel için birazcık harçlık gönderir mi? Ne kadar iyi ederdi..» Gerçekten «The Call of the Wild» kapış kapış gidiyordu, gidiyordu ama Brett Jack'a on para göndermeye yanaşmamıştı. Buna yanaşmamasının nedeni belki de, edebiyat dünyasına tanıttı-

ğı yıldız yazarına, son yıllar boyunca pek çok iyilik ettiğini düşünmesindendi. Jack'a açıktan bir para gönderecek olursa, bunun âdet haline geleceğinden korkuyordu. Jack London, eğer «The Call of the Wild»ı satarken telif hakkını devretmemiş olsaydı, bir kaç yıl içinde iki bin dolar daha kazanabilirdi; Brett reklâma büyük para yatırmış olsa bile. Ne var ki Jack, yaptığı anlaşmaya pişman olmadı; Brett'in reklâm uğruna giriştiği masraf bir servetti hemen hemen ve bu servet London'un yazarlık mesleğinin geleceğini teminat altına alacak yatırımdı.

1904 yılının ilk günleri, bütün dünya Rusya ile Japonya arasında patlak vermesi an meselesi olan savaşı düşünüyordu. Bu olay Jack London'u da etkilemekteydi, çünkü bir sosyalist olarak Jack savaştan nefret ediyordu; savaş demek, zenginlerin çıkarı uğruna işçi sınıfının harcanması demekti. Ama, yine de bir savaş patlak verirse ilk seyirci kendisi olmayıydı. Yok etme taktiğini ve çarelerini inceleyen Jack, çağdaş savaş araç-gereçlerinin uygarlığı nasıl mahvedeceğini gözüyle görmek istiyordu. Ayrıca, sarı tehlike üzerine yaygın bazı kuramları da denemekteki niyeti. İyi bir savaş muhabiri olarak isim yaparsa hayatını daha rahat kazanacağını tasarladığından, yeniden serüven dolu bir dünyanın peşine düştü; böylece evlilik ve aşk kargaşalıklarından kaçıp kurtulmayı da mı düşünüyordu acaba?..

Gazete ve dergilerin savaş muhabirleri Japonya'ya yollanmaya başlamıştı. Beş ayrı gazete grubundan teklif alan Jack, sonunda, en fazla para ödeyen Hearst örgütüyle anlaştı. Ve Ocak başlarında Examiner dergisine başvurdu. Jack'ın, dergi binasının damında çekilen resmi hayli ilgi çekiciydi. Sırtındaki işçi elbisesi, çizmeleri ve kötü kesilmiş saçlarıyla, Belmont çamaşırhanelerinde canı çıkmış bir işçiden farkı yoktu. Bessie'yi yüzüstü bıraktığından bu yana çektiği azap iz bırakmıştı yüzünde sanki...

O çocuksu halinden eser bile kalmamıştı, kuşkulu ve bitkindi.

Yola çıkmadan önce, aylık çekinin Bessie'ye gönderilmesini rica etti MacMillan'dan. Charmian Kittredge'i Eliza'ya emanet edince de, Eliza olup biteni öğrenmiş oldu. George Sterling, arkadaşının yokluğunda, «The Sea Wolf»un tashihleriyle ilgilenecekti. Ve Jack London, 7 Ocak 1904 günü, yirmi sekizinci yaş gününe tam beş gün kala, kendisini Yokohama'ya götürecek olan Siberia gemisine bindi.

Siberia gazeteci doluydu. Neşeli ve canlı adamlar. «Akbaba» adı takılınaştı bunlara. Gemi Honolulu limanından çıkarken, güvertede koşup zıplayan gazetecilere katılan Jack, sol ayak bileğini incitti; ser-serilik yıllarında geçirdiği bir kaza yüzünden sağ bacağı da pek sağlam olmadığından olduğu yere mihlanıp kaldı. «Tam altmış beş saat sırtüstü yattım, içime baygınlık çöktü. Neyse, dün bir İngiliz gazeteci sırtına aldı da beni, güverteye çıkabildim..» Dertlerini düşünmeye pek zamanı olmuyordu, Akbabalar kamarasına doluşuyor, savaş hikâye ve röportajlarına boğuyorlardı onu.

Gemi Yokohama limanına varınca, Jack London on yedi yaşında, Sophie Sutherland'da Koca Victor ve Axel'le yaptığı şeyi tekrarlayarak, her meyhanede birer kadeh yuvarladı. Sonra Tokyo trenine atladığı gibi dünyanın dört bucağından gelmiş, sürüyle savaş muhabirinin arasına katılıp Japon hükümetinin vereceği savaş alanına giriş iznini beklemeye başladı. Savaş daha resmen ilân edilmemiş olduğundan, hükümet izin belgelerini geciktiriyor, bu arada işin aslı anlaşılmasın diye muhabirlere ziyafetler çekip turistik eğlenceler düzenliyor, akla gelen her şeyi sağlıyordu.

Oysa Jack, ta Japonya'lara kadar ziyafet sofralarına kurulmak için gelmemişti. Bir fırsatını bulup iki gün arkadaşlarından ayrıldı, ötede beride yaptığı

soruşturmaların sonunda, Japon hükümetinin gazetecileri ateş hattına kadar sokmaya pek niyetli olmadığını öğrendi. Diğerleri böyle bir şeyden şüphelenmediklerinden, gezip eğleniyorlardı. Oysa Jack London, savaş üzerine inandırıcı bir röportaj yapmak istiyorsa, kimseden medet ummaması gerektiğini anlamıştı bile. Akbabalara bir şeycikler demeksinin Tokyo'dan ayrıldı, Kore'nin Chemulpo limanına kapağı atabileceği bir gemi bulmak umuduyla Japon birliklerinin sevkedildiği Nagasaki'ye yollandı.

Bir kaç gün araştırdıktan sonra, Chemulpo'ya giden bir gemi bulan Jack London, Şubatın birinde kalkacak olan gemiye bilet aldı. Sevinçliydi, gazeteci arkadaşları Tokyo'da ziyafetlerle oyalanırken, o Kore ordusunda neler görecekti kimbilir.. Boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla sokaklara düşen Jack, gemi kalkana kadar ötede beride dolaşıp, pamuk balyaları taşıyan ve kömür yükleyen Coolie (\*) lerin resimlerini çekti. Jack London bu tedbirsiz davranışından ötürü, Kore ve Japon cezaevlerini tanıyacak, Erie bölgesi cezaevinde geçirdiği gardiyanlık günlerini mumla arayacaktı. Jack'ı, Rus casusu sanarak tutuklayan Japonlar, sekiz saat süren sorgusunun ertesi günü, daha geniş bir cezaevine gönderdiler.. Yeniden sorguya çekilmek üzere. Jack, sonunda serbest bırakıldı bırakılmasına, ama gemi kalkıp gitmişti.

Chemulpo'ya giden yeni bir gemi bulmak gerekiyordu yeniden. Çılgınlar gibi kıyıları kolaçan eden Jack, sonunda, 8 Şubat günü Kiegu Maru gemisine bir bilet buldu ama, hükümet tam kalkmak üzereyken gemiye el koydu. Savaş başladığı sıra cephede bulunamayacağından korkan Jack London, motorlu bir filikaya atlayarak Chemulpo yolundaki Fusan limanından geçecek olan küçük bir gemiye yetişti,

(\*) Hindistan asıllı Asyalı işçi

binerken öyle telâş içindeydi ki, çantalarından birini de denize düşürdü. Bir yerli gemisiydi bu. Beyaz ırktan bir insanın ağzına atacak lokma bulamayacağı bir yerli gemisi. Jack, yağın kara aldırmaşızın, güverteye yattı ve uyudu. Yük trenlerinde geçirdiğı zor günlerin burada işe yaradığını düşünene düşünene.

Fusan'da, Mokpo'dan gelmiş olan başka bir gemi buldu. Ama o gemiye de hükümet el koyuverince, bütün yolcular ellerinde bavullarıyla rıhtımda kalakaldılar. Japon birliklerini böylesine büyük bir hızla Kore'ye sevkettiklerine göre, savaş pek gecikmeyecek demektir. Oysa Jack London, savaş röportajı yapması için ta buralara gönderilmiş olan muhabir, Chemulpo'dan yüzlerce kilometre gerideydi.. İşe bakın hele.. Bu röportajı yapması şarttı. Ama nasıl? Jack London'un imdadına, dedesi Marshall Wellman yetişti. Hazırladığı salla, Put-in Bay'dan ta Cleveland'a ulaşmış olan bu cesur dedenin yaptıkları, Jack London'a esin kaynağı oldu. Bir Jonk (\*) kiralayarak Sarı Deniz'i geçip, kıyı kıyı Chemulpo'ya kadar gitmek. Mevsimin kış, ısının sıfırın altında on derece olması Jack'ı ürkütmüyordu. Çünkü Klondike'da çok soğuklar görmüştü. Sarı Deniz'de esen rüzgâr da Linderman gölündekinden sert değildi. Sonra bu serüven, ne olursa olsun, on iki yaşında bir çocuğun San Francisco körfezinde, aman vermeyen dalgalarla boğuşmasından daha zor olamazdı ya. Serde Viking'lik vardı.. Giriştiğı işin zorluğu Jack'ı kamçılırdı. Akhna koyduğunu yaparak, denize dayanıklı bir jonk satın alan Jack, yanına gözüpek üç de Koreli alarak teknenin burnunu Chemulpo'ya verdi.

«Delice bir iş ama, zevkine doyulmuyor.. Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz beni, tek kelime İngilizce bilmeyen üç Koreliye kaptanlık ediyorum..

(\*) Çin'de ve Japonya'da nehir ve denizde kullanılan bir tekne. Jonk'ların yelkenleri hasır ya da brandadandır.

Hun-San'a gece bastırırken vardığımızda dümeni-  
miz de kırık, bir direğimiz de.. Bardaktan boşanır-  
casına yağan yağmurda karaya ayak bastık. Zehir  
gibi bir de rüzgâr esiyordu. Hele beni bir de, soyun-  
mama ve yıkanıp yatağa girmeme yardım eden o beş  
Japon dilberinin arasında göreydiniz.. Kızlar beyaz  
tenime hayran kaldılar..»

Jack London, tam altı gün altı gece, buz gibi  
bir havada ve ikide bir yön değiştiren rüzgârda yel-  
ken kullandı. Fırtınaya yakalanarak her an batma  
tehlikesi geçirdi. Odun kömürü yaktıkları bir man-  
galla ısınyorlardı. Kömürden çıkan duman, yerlile-  
rin soğuk yemeklerinden daha tedirgin ediyordu  
onu.. Ayak bileklerinin sakat olması tekneyi gere-  
ğince yönetmesini engellemekteydi. Jack London'un  
Chemulpo'ya yanaşışını gören bir İngiliz fotoğrafçısı  
gördüğünü şöyle anlatmaktadır:

«London, Chemulpo'ya vardığında tanıyamadım  
onu. Canı çıkmıştı. El, ayak, kulak, nesi varsa don-  
muştu.. Yine de haline aldırış etmediğini, tek der-  
dinin bir an önce cepheye ulaşmak olduğunu söyle-  
di. London, bugüne dek tanıdığım en gözüpek insan-  
dır. Romanlarının kahramanlarından aşağı kalmaz..»

Bir kaç at satın alıp, bir iki de hizmetkâr kira-  
layan Jack London, seysisini de yanına kattıktan son-  
ra Kore yollarına düştü. Rus ordusunun mevzilendi-  
ği Kuzeye yöneldi. Yollar kar ve çamur içindeydi.  
Geceleri konaklayacakları köyde yer bulabilmeleri  
için, o köye Japon askerlerinden önce varmaları ge-  
rekiyordu.

Haftalarca yürüyüp akla gelmez güçlüklerle baş  
ettikten sonra gazetecilerin girmesine izin verilen  
en kuzey nokta olan Ping Yang'a vardılar. Jack  
London binbir güçlükle vardığı Ping Yang'da, başa-  
rısının ödülü olarak hapse tıkalıacaktı. Çünkü, Tok-  
yo'da kalan muhabirlerin bağlı bulundukları gazete-  
ler, hep bir ağızdan Japon hükûmetinden yakınma-

ya başlamışlardı. Nasıl yakınmasınlar? Kendi adamları izin alamamak yüzünden Tokyo'da kalakalmışlar, buna karşılık Jack London gazetesine haber üzerine haber yağdırmayı başarmıştı. Cephenin üç yüz kilometre gerisindeki Seul'a gönderilen Jack London, Tokyo'dan gelen emre uyularak, orduyu izinsiz izlediği gerekçesiyle askeri cezaevine tıkıldı.

Japon hükümeti, diğer ülkeler yararına bir jest yapmaya karar verdi. «Tokyo'da eli kolu bağlı kalmaktan yakınan muhabirler arasından on dördüne, ordunun peşinden gitme izni verdiler. Cook acentasının gezdirdiği turistler hiç kalırdı yanımızda; rehber olarak, aslında bizi kollamakla görevli subaylar katmışlardı aramıza. Bize göstermek istediklerini gösteriyorlardı; çevremizdeki subaylar kendi başımıza bir şeyler görmeye kalkışmamıza engel olmak emrini almışlardı. Bu arada, Wiju seddinden Yalu muharebesini seyrettirdiler bize; ama tam bir Japon birliği yok edileceği sıra, geri dönmemiz emredildi..»

İlkbahara doğru, muhabirlerin Yalu ırmağını gecebilmelerine izin çıktı. Ordu, gazeteciler için, ormanın içinde tapınağın hemen yanına kamp kurmuştu. Jack yüzüyor, briç oynuyor, keyfince yaşayabiliyordu ama, hareket özgürlüğü dört kilometre çapında bir daireden öteye gidemiyordu.. Bu arada Japonlar Rus mevzilerine bomba yağdırmaktaydılar.

Ateş hattının altmışdört kilometre gerisinde durulan bir gazetecinin, işini hakkıyla yapması zordu; ama Jack yine de elinden geleni yapmaya kararlıydı. Japon ordusunun gücünü büyük bir dikkatle değerlendirdi «Japon birlikleri ve araç - gereçleri yabana atılmamalı..» İki ordunun manevra ve savaş taktiğini inceledi. Bessie'den öğrendiği fotoğraf çekme sanatından yararlanarak, yürüyüş halindeki ordunun, mevzilerin, kampın ve ilk yardım örgütünün resimlerini çekti. Amerikan basınında yayınlanan ilk resimler oldu bunlar. Ülkesine on dokuz

haber, yüzlerce resim gönderen Jack, yolladıklarının Examiner dergisine ulaşip ulaşmadığını ancak Amerika'ya döndükten sonra öğrenebildi. «Tiksindim,» diye yazıyordu. «Bir kere, varılacak yerlere çok uzun zamanda gidiliyor.. Sonra çok da sıkıntı çekiyor insan. Dünyanın hiç bir yerindeki hiç bir savaşta, gazeteciler burada çektiklerini çekmemişlerdir.» Haziran ayında, bir ara, boşuna zaman kaybettiğini düşünerek geri dönmeye karar veren Jack, şöyle yazdı: «Bulduğum bu yerde rahatça çalışma olanağı bulamadığıma, varlığımın gereksizliğine yanıyorum. Bereket versin, aylardır çektiğim sıkıntı hiç olmazsa, Asya'nın coğrafi durumunu yakından görüp Asyalı karakterini tanımama yaradı..»

Askeri mahkemeye çıkarılmak tehlikesiyle karşı karşıya olan Jack London'un tek dileği bir an önce buradan ayrılmaktı. Bu arada başından geçen tatsız bir olay işleri büsbütün karıştırdı.. Efendisinin atına yem aramaya çıkan seyis, ordu genel karargâhına gitmişti; Jack'ın bir süredir halini pek beğenmediği bir Koreli, günlük istihkakını tam olarak vermeyince, buna canı sıkılan Jack London adama çıkıştı; Korelinin bıçağına davrandığını görünce de bir yumrukta yere serdi onu. Olay General Fuji'ye yansıyınca, general Jack London'u ibret verici bir cezaya çarptıracağını belirtti. O sıra Tokyo'da bulunan Richard Harding Davis, London'un ölüm cezasına çarptırılmak üzere olduğunu öğrenince, kendi başına bir şey yapamayacağını bildiğinden durumu hemen telsizle Başkan Roosewelt'e duyurdu. Bu duyuru Amerikan hükümetinin, Japonların davranışını kınamasıyla sonuçlandı. General Fuji de London'un serbest bırakılması için emir verdi. Jack, ötesini berisini toplayıp Tokyo'ya döndü, orada dört aydır ordu birliklerine katılma izni bekleyen gazeteci arkadaşlarına katıldı. Davis, London'u Yokohama'ya kadar götürdü.

Jack London, yakınıyordu: «Bundan sonra, ancak beyaz insanların çarpıştığı bir savaşta muhabirlik ederim..» Jack London böyle düşünmekte haksızdı, çünkü arkadaşları içinde ülkesine en çok haber yetiştiren o olmuştu. Gönderdiği resimler, üzerine aldığı görevi gerektiği gibi başardığının belirtiydi. Gazetelerin, Uzakdoğu hakkındaki makalelere çarpıcı başlıklar atmaları, London'un giriştiği serüvenin yabana atılır bir şey olmadığını gösteriyordu. «The Call of the Wild»-ın ulaştığı başarıdan sonra, Century dergisi, «The Sea Wolf»-un reklâmı uğruna ortalığı öylesine ayağa kaldırmıştı ki, Jack London, San Francisco'ya ayak bastığında, Amerikan yazarlarının en ünlüsü olup çıkmıştı.

Yurduna dönen Jack London, kendisini büyük bir hasret içinde bekleyen Charmian Kittredge yerine, Bessie'nin boşanmak için mahkemeye başvurduğunu bildiren görevliyle karşılaştı. Bessie, boşanmak üzere mahkemeye başvurmakla kalmayıp, Jack London'un Examiner dergisinden alacağı paraya da icradan el koydurmuştu. Karısının bu davranışını yakışksız bulan London, boşanma dilekçesini okuyup, bir de Bessie'nin aile mutluluğunun yıkılma gerekçesi olarak Anna Strunsky'yi gösterdiğini görünce, şaşırdı ve dehşet içinde kaldı.

Jack London, yokluğu sırasında Bessie'nin boşanma işlemine girişmesini dilemişti doğrusu, ama, iki yıldır bir kerecik bile görmediği Anna'yı böyle bir rezalete karıştırmak.. Olacak iş değildi bu. Boşanma dosyasını, şöyle kendini toparlayarak bir kere daha okuyan Jack, karısının Anna'yı kendisini ayartmakla suçlamadığını görünce rahatladı. Bessie, Jack London'un Anna Strunsky'le birlikte bir kitap yazmaya başladıktan sonra kendisine soğuk ve kayıtsız davranır olduğunu söylüyordu, o kadar.

Charmian Kittredge, Jack'ı karşılamaya gelmemişti. Eliza kardeşine, yokluğunda gelen mektupları

teslim ettiğinde Jack, Iowa eyaletinin Newton şehrinden postalanan bir mektuptan, Charmian Kittredge'in oradaki bir akrabasına gittiğini öğrendi. «Beni Kaliforniya'da bulamadığına üzülme sakın», diyordu Charmian. «Önümüzdeki aylarda patlak verecek olaylar, türlü rezalet, düşündükçe gitgide korkutur oldu beni. Sana kayıtsız kaldığımı sanma sevgilim, seni bugünkü kadar hiç sevmemiştim, inan. Ama kendim için de, başkaları için de tedbirli olmak zorundayım.»

Jack üzülmüştü, olanlar kızdırmış, tiksindirmişti onu. Kızlarıyla karısına bir merhaba demesi gerektiğinde, binbir düşüncenin etkisindeydi. «Sarı Deniz'i yelkenle geçmekten korkmadım da, diyordu kendi kendine, şuracıkta, çoluğum çocuğumla oturup yuvamı bozmamak gayretini gösteremiyorum. Başka bir kadına âşıksam da ne çıkar..»

Haber, şimşek gibi yayılmıştı: «Jack London'un karısı, Anna Strunsky yüzünden boşanmak istiyor!» San Francisco gazeteleri olayı koca koca başlıklarla haber verdiler. Jack bundan böyle, hayatının en özel, en küçük ayrıntısını gazetelerin baş sayfalarında yaşayacağını anlamıştı. Kendisini sıkıştıran gazetecilere yakındı: «Bu işte, karşı çıkacağım tek şey, Anna Strunsky gibi onuruna aşırı derecede bağlı bir insanın işin içine karıştırılmasıdır.» Beri yanda Anna Strunsky de, gazetecilere açıklamada bulunuyordu: «Şaşırdım kaldım. Son iki yıl içinde zamanımın çoğunu New York ve Avrupa'da geçirdiğim için Jack London'u topu topu iki kere gördüm. London'ların evinde konuk olmamın üzerinden iki yıl geçti, o sıralar hiç kimse, London'ların mutluluğundan kuşulanamazdı doğrusu.» Bessie, 1937 yılında işin aslını öğrenmek isteyenlere, düştüğü bu hatadan hâlâ üzüntü duyduğunu söyleyerek: «Kocam beni, ancak başka bir kadın uğruna terkedebilirdi, diyecektir. O sıralar bu başka kadının, nedense Anna olduğunu düşünmüştüm.»

Jack London'un Bessie'yi, Anna Strunsky'nin kabahatli olmadığına inandırması uzun sürmedi. Bessie de gidip, dosyadan Anna'nın adını sildirdi. Sıra ikinci hatanın düzeltilmesine gelmişti. İcraya verilen alacağın büyük bölümünün avukatlara gideceğini, böylece çocukların nafakasının eksileceğini anlatan Jack, Bessie'yi icra emrini de geri çekmeye razı etti. Bessie üzüntüyle kocasından, hiç olmazsa çocuklarına başlarını sokacak bir ev yaptırmasını istedi. Jack da buna razı oldu. O günlerde yazdığı bir mektupta içindeki çelişkiyi şöyle anlatıyordu Charmian'a: «Çocuklarımın yanındaki yerime dönmek için ne büyük bir güç harcadım bilsen.. Geçirdiğim o yirmi dört saat çok sarstı beni, öylesine sarsıldım ki bir ara onların uğruna kendimi feda etmeye niyetlendim..»

Jack London böyle düşündüyse de, aklından geçenlerin tersini yaparak, Bessie'ye Charmian Kittredge'le seviştiğini söyledi. Bessie, kocasını dinledikçe taş kesildi. Söylediği tek şey, bundan böyle Charmian Kittredge'le görüşmeyeceği oldu.

Temmuz ayı içinde Glen Ellen'e giden Jack London, orada, Ninetta Eames'in kiraya verdiği köy evlerinden birini tutarak Charmian'ın dönüşünü bekledi. Charmian bir mektup yazarak, dönüş için yol parasına ihtiyacı olduğunu açıklayınca da, ona seksen dolarlık bir çek gönderdi. Bu kez, rezaletten çekindiğini bildirdi Charmian. Jack kızmıştı iyice «Usandım artık olanlardan,» diye yazdı. «Bu işte dürüst davranmayan biri var ama.. Ninetta ile Edward'a, Bessie'den yana bir kuşkularının olmamasını anlattım. Rahatladılar. Sonra da Edward'a, sana göndermesi için bir çek verdim..» Jack on sayfalık mektubunda, Ninetta Eames ile Edward Payne'e atıp tutuyor, davranışlarından tiksinti duymaya başladığını, bundan böyle onlara güvenmemeleri gerektiğini açıklıyordu.

Jack London o yaz, sıcak hafta sonlarını deniz üzerinde geçirdi. Çocuklar bile tanıyorlardı onu artık. Kumsalda rastladıkları, «Heeyy, Jack!» diye haykırıyorlardı arkasından.. «Kore'den ne haber?» Jack London, Kore'de tanıdığı sadık bir genci de yanına getirtmişti. Broadway ile 60. caddenin köşesinde geniş bir daire kiralayarak, Manyungi'yle birlikte yerleşti oraya. Flora'yı da yanına aldı. Yeniden oğluna sahip olmaktan mutluluk duyan Flora, Bessie yüzünden oğluyla ettiği kavgaları unutmuş, yıllar sonra becerikli ve bilgili bir ev sahibesi oluvermişti. Yemekleri pişiren, ev hizmetlerini gören, «efendi»sine köle gibi bağlı olan Manyungi'ydi.

Jack, kısır ve mutsuz bir hayatın başlangıcındaydı. Çocuklarından ayrı olduğuna üzülüyor, Bessie ve Anna'yı düşündükçe dertlenip Charmian'ın hasretini çekiyordu. Kore'de boşu boşuna hem zamanını, hem sağlığını yitirdiğine yanyor, iyi şeyler yazamıyordu. Keyifsizdi, canlılığını ve hayal gücünü yitirmiş gibiydi. Nerede kalmıştı o büyük tasarılar?.. Bu umutsuzluk arasında, Anna Strunsky'ye şöyle yazdı: «Önüme gelene sille indire indire yaşayıp gidiyorum Öyle değiştim ki.. Seninle tanıştığım sıralar maddeye değer veren bir insandım, heyecan doluydu içim. Bu heyecan yokolup gitti.»

MacMillan yayınevinin nisan ayında çıkardığı dördüncü hikâye kitabı, «The Faith of Man» büyük bir ilgiyle karşılanmış, haziranda ikinci, ağustosta da üçüncü baskısını yapmıştı. Bu başarı bile Jack London'u canlandırmaya yetmedi. The Nation'da çıkan bir yazıda «Yeteneklerini kuzeyin buzlarında harcadığını» belirten eleştirmene hak verircesine, yorgun bedenini ve bıkkın ruhunu öylece, kendi haline bıraktı. Gripe yakalanması yetmiyormuş gibi, sinir bozukluğundan ileri gelen çıbanlar da dökmeye başlamıştı. Öyle zayıflamıştı ki spor yapmak şöyle dursun, kolunu kaldıracak hali yoktu. Ne bedeninin-

den, ne de ruhundan hayır kalmıştı, evine ve içine kapanmış, zindan hayatıydı sürdüğü...

Ağustos ayı içinde, Piedmont'ta, bin altı yüz dolara bir arsa satın alan Jack, Bessie'ye dilediği gibi bir ev yaptırdı. İnşaata Bessie bakıyordu. Kore dönüşünde, Examiner ve Century dergilerindeki alacaklarını toplamış olan Jack, dört bin dolar koymuştu bankaya. Ne var ki bu para evin tamamlanmasına yetmeyince, ipotek karşılığı borca girmek zorunda kaldılar. Jack London, yeniden meteliksiz ve borç içindeydi. Daha da üzüntüye kapılmamak için çalışmaya verdi kendini. Kore'de ele geçiremediği yeni çıkmış kitapları okumaya, dergi ve gazetelere makaleler yazmaya başladı. «The Yellow Peril» (\*) yankı uyandıran bir makale oldu. «The Game» (\*\*) adını verdiği yeni bir romana başlayan Jack London, kulüplerde, kiliselerde, örgütlerde bedava konferanslar veriyor, toplumu sosyalizm fikrine ısındırmak için elinden geleni yapıyordu. Bu arada, Alaska hikâyelerinden birini piyes haline sokan Jack, «The Scorn of Women» (\*\*\*) adlı ilk tiyatro oyununu yazdı. Sağlığı günden güne düzeliyordu, çarşamba toplantıları yeniden başlamış, Piedmont'daki yüzme havuzuna gider olmuştu. Zaman buldukça, tepelerde gezintiye çıkıyordu. Eğlenmesi de çalışmasına benziyordu artık, didinircesine bir çaba göstererek.. Böylece, dertlerini düşünmeye zaman kalmıyordu herhalde. Jack London'un o sıralar yazdıklarının niteliği üzerinde durduğu söylenemezdi, bunu kendisi de açıklamaktan kaçınmıyordu zaten: «Yeni bir romana başladım. Pek de bir şeye benzeyeceğini sanmıyorum, ama çalışmaktan başka kurtuluş yolum da yok. «The Scorn of Women» fazla emek isteyen bir şey değil, değil ya, istese de işin içinden çıkamazdım zaten.»

( \*) Sarı Tehlike

( \*\*) Oyun

(\*\*\*) Kadınların Horgörüsü

Jack London'un o günlerde tek dayanağı, Mac Millan yayınevinin sahibi Brett'di. «The Sea Wolf»un ulaştığı başarı üzerine —daha Ekim ayı başında yirmi bin satılmıştı— Brett, London'un aylık çekini iki yüz dolara yükseltti. Jack'a güzel bir kitap yazdığını açıkladıktan sonra, kasım ayı başlarında da sevi-neceği bir haber verdi ona: Kitapçılar, «Te Sea Wolf»un piyasaya sürülmesini beklemeden kırk binini ayırtmışlardı. Jack London, aralık ayında Brett'den üç bin dolarlık bir çek aldı. Bu üç bin dolar, birikmiş sigorta primlerini, ipoteği, öteye beriye olan borçları bir çırpıda temizlemeye yetti.

«The Sea Wolf» ok hızıyla ilerliyordu; bir gece içinde herkes ondan söz etmeye başladı. Kimi övüyor, kimi kınıyordu Jack'ı. Öfkelenen, rahatı kaçanlar da vardı. London'u savunanlar da. Bazı gazeteler Jack London'u «hain, sert ve başkaldırııcı» olarak tanım-larken, diğerleri «çağdaş romanı yücelten yepyeni bir deha» olarak görüyorlardı. Jack London, yalnız gerçeğe olan susamışlığıyla değil, çağdaş romana ha-tırı sayılır bir fikri nitelik getirdiğinden ötürü Ame-rikan edebiyatında bir dönemeç olmuştu. Ghost'un gemicilerinden Wolf Larsen ile Peter Van Weyden'in kavgasındaki o bunaltıcı bekleyişe ve o gerçek ölüm çağrısına, daha önce okuyucu acaba nerede rast-lamıştı? Okuyucu, daha önce acaba nerede, eyleme varan o derin felsefeyi tanımıştı? Jack London, on dokuzuncu yüzyılın bilimsel devrimini ele alarak o-nu kendine özgü bir yolla sahneliyor, akla yatkın ve heyecanlı bir biçimde büyük bir halk yığınınu sunu-yordu. O halk yığını ki, şimdiye kadar gelişim, biyo-loji ya da bilimsel toplumbilimin adını bile duyma-mıştı. «The Sea Wolf»un görünmeyen kahramanları, Spencer, Darwin ve Nietzsche'ydi. Jack London baş-tacı ettiği bu düşünürlerden öğrendiklerini okuyucu-larına sahnelerken, fikir çatışmalarında kullanıla-cak hale sokuyordu. Bu özellik, Jack London'un son

romanı «The Valley of the Moon» (\*) da daha da iyi ortaya çıkmakta, Wessel Park'da tartışan İrlandalı duvarcının konuşmalarında iyice belirlemektedir.

Kitabın sonlarına doğru ortaya çıkan kadın tipi, Jack London'un varmış olduğu mükemmel düşünüşün eseridir. Eleştirmenler London'un çizdiği bu kadın portresinin inandırıcı olmadığını ileri sürdüklerinde, Jack şöyle cevaplandırdı onları: «Bu kadını seviyorum ben, onun için romanıma koydum. Siz de kalkmış, onun inandırıcı olmadığını söylüyorsunuz..» Jack London, Charmian Kittredge'yi yalnız tanımlamakla kalmamış onun mektuplarına cevap vere vere edindiği isteriye varan şiirli yazı biçimini benimsemişti. Jack London, bu kadını ve bu kadının Peter Van Weyden ile yaşadığı aşkı anlatırken, ondokuzuncu yüzyılın modası geçmiş, rokoko anlatımına kapılarak bir zevksizlik örneği veriyor, buna karşılık romanının diğer bölümlerinde yirminci yüzyıl edebiyatının öncülüğünü yapıyordu.

«The Sea Wolf»un yayınlanmasından bir kaç hafta sonra, pek de dişe dokunur yanı olmayan eserler çıktı: K. C. Thurston'dan «The Masqueraders», Hall Caine'den «Prodigal Son», F. Marion Crawford'dan «Whosoever Shall Offend», George Barr Mc Cutcheon'dan da «Baverley of Graustark» adlı kitaplar. Üç hafta geçmeden «The Sea Wolf» en çok satılan kitap listesinin başına çıkıvermişti. Yirminci yüzyıl, bir önceki yüzyılın hesabını görmüştü. «The Sea Wolf», bugün de, 1904 kasımında olduğu gibi dikkati çeken, fikri yetenekleri geliştirici bir eserdir. Eleştirmenlerin çoğu, «The Sea Wolf»u Jack London'un en güçlü eseri sayarlar.

Charmian Kittredge Iowa'dan döndükten sonra, Oakland ya da San Francisco'da birkaç kere gizlice buluşan âşıklar, bu başdöndürücü görüşmeleri yarı-

(\*) Ay Vadisi

da kesmek zorunda kaldılar. Charmian, Glen Ellen'deki teyzesi Ninetta Eames'in yanına gitti. Orada ancak bir kere görebildiler birbirlerini; ihtiras dolu bir buluşma oldu bu. Jack önceleri, heyecanlı mektuplar yazdı ama, kısa süre sonra mektupları bir haber bültenini andırır oldu. Bir öpücük uğruna can veren o âşık, nedense yok olup gitmişti. «Biliyorum,» diye cevap verdi Charmian Kittredge, «başka bir kadın girdi aklına. Ne de olsa çocuk sayılırsın, görünen bir şey bu. Şehirde, Scab'dan bölümler okuduğun o geceki halin düşündürdü beni. Okumanı bitirdiğinde, dinleyiciler arasında o kadını arıyordu bakışların; ona işaret ettiğini farkettim; onu gördüm. Sana nasıl cevap verdiğini, seni kandırmak için nasıl çaba gösterdiğini, nasıl kırıttığını da gördüm. Sigaranın ışığında birlikte çıktığınızı gördüm, geceyi birlikte geçirdiğinizi de gözümle görmüş gibi biliyorum. Bana bağlı kalmadığını ortaya koyan tek şey bu değil, çoğu erkek gibi sen de bilmiyorsun bunu; uzun zamandır gün gelip beni aldatacağını tasarlıyor, buna hazırlıyordum kendimi. Son görüşmemizde çok keyifliydin ve ben, seni neşelendiren şeyin kendim olmadığını biliyordum.. Çünkü bir başkası vardı..»

1905 yılı Jack London'un şan, şöhret yılı oldu. Her yaptığı basını ilgilendiriyordu. Jack, yeni yıla Los Angeles'e yaptığı bir geziyle, oldukça sakin başladı. O dolaylardaki sosyalistlere bir konuşma yapması için davet edilmişti. Examiner dergisinden Julian Hawthorne şöyle yazdı: «Jack London'a yaklaşmak çok hoş. Boz bir ayı kadar sade ve düpedüz. Sağlam, sağlıklı ve neşeli. Olağanüstü bir anlama gücü, etkileyici bir aklı var. Sıcacık, pırıl pırıl bir yürek... Korkusuzca, büyük bir bağımsızlıkla ortaya serdiği kendine özgü düşünceleri var.» Jack London, Oakland'a döner dönmez, Kaliforniya üniversitesinin liberal rektörü tarafından öğrencilere konferans vermek üzere davet edildi. Bu çağrı, çamaşırhanede ça-

lışmak üzere üniversiteyi bırakmak zorunda kalan biri için şerefti doğrusu. Ayağının tozuyla Kaliforniya'ya giden Jack, öğrencilere ateşli bir söylev verdi: «Devrimlerin en büyüğü gözlerinizin önünde gerçekleşmek üzere.. Eğer uyanmazsanız, sizleri uyurken yakalayacak..» Konferanstan sonra, Jack London üniversitenin İngilizce profesörlerinden birine, öğrencilerin kafalarını tatsız tuzsuz şeylerle doldurmaya çalıştıklarını söyleyerek çıkıştığında, profesör şu cevabı verdi: «Aman böyle konuşmayın.. Programımızda «The Call of the Wild»den bir bölüm de var.» Orada bulunan öğrenciler gülüşmeye başladılar, Jack'ın yüzü belli belirsiz kıpkırmızı kesilmişti. «Azizler katına çıkarılabilirim...» diye mırıldandı ve sustu. Ertesi gün, üniversite rektörüne, Jack London'un devrimi övmesine gözyumduğu gerekçesiyle saldırılar başladı. Başkan şöyle savundu kendini: «Bir konuşmacıyı davet ettik, konuyu seçmedik. London, önümüzde konuşmayı hak etmiştir.»

Jack London, Stockton'lu iş adamları önünde konuşmaya razı olduğunda da, parlak bir gösteriye girişmeyi göze alınış oldu. Fırtınada Sarı Deniz'i geçmek, ya da «The People of the Abyss»i yazmak için Londra'nın teneke mahallesine girmek gibi bir şeydi bu. Stockton gazetesinin, oldukça taraf tutarak verdiği haber ilgi çekiciydi: «London, iş adamları kulübünde, karşısında haylaz öğrenciler varmış gibi konuştu. Sosyalizm hakkında bildiklerini öğrenmek istedi, az okuduklarını, okuduklarının pek azını belleklerini söyledi onlara. Masanın üzerine yumruklar indirip sigaranın birini söndürdü, birini yaktı.. Dehşete kapılarak akılları karışan dinleyiciler, sıkıntılı bir sessizliğe sığınmayı yeğ tuttular..»

Oysa sessizlik uzun sürmedi. Jack London, konuşmasının sonlarına doğru, 1905 ayaklanmasına katılarak çarlık memurlarını öldüren Rus sosyalistlerinin kardeşleri olduğunu söyleyerek iş adamlarını çi-

leden çıkardı.. Dinleyiciler yerlerinden fırladıkları gibi, London'un üzerine yürüdüler. Hemen ertesi gün, haber ülkenin her yanına yayılmıştı. Gazetelerde aynı başlıklar yer alıyordu: «Jack London Rus katillerle kardeş olduğunu açıklıyor..» Duyulan öfke kudurganlığa dönüştü; sözlerini geri alması istendi; yayın organları London'a karşı çıktılar, bir gazete şöyle yazdı: «Bozguncu, kızıl anarşist, onu tutuklamanın, ihanetinin hesabını vermesi için adalet huzuruna çıkarmanın zamanıdır..» Jack dayanıyordu, kimse düşüncelerinden döndüremezdi onu.

Onu üne erdiren, Kaliforniya'nın edebiyat dehası haline sokan toplumdur. «Tutturduğu bir şey var, sosyalizm. Aşırıya kaçıyor gerçi, ama öyle genç ve yeni ki.. Sosyalist inançları gelip geçici bir tutku, nasılsa kurtulacak..» diyenler şimdi kapılarını kapamışlardı yüzüne. Serserilik yıllarındaki gibi. Eski bir gömlek, yıpranmış bir kravatla katıldığı o davetlere, kibar çaylarına çağırılmıyordu artık. Konuğu olduğu özel sofraların çevresindekilere «asalaklar» diye sataşan Jack London'un ciddi konuştuğunu anlamışlardı sonunda.

Ortalık yeni yeni yatışırken, Jack London bir konferans daha vererek, William Lloyd'un 1856 yılında «Anayasa mı.. Cehennemine dibine..» dediğini hatırlattı. Lloyd'un köleliğe karşı savaştığı o yıllar söylediği bu cümlenin daha sonra, general Sherman Bell'in bir greve engel olduğu sırada tekrarlandığını da belirtti. Konferansın hemen ertesi günü, Kaliforniya'dan New York'a kadar, bütün şehirlerin gazeteleri, Jack London'un adını bir kere daha andılar. «Jack London; 'Anayasa mı.. Cehennemine dibine..' dedi.» Bu cümlenin kendisinden çıkmadığını açıklamaya kalkışmak boşunaydı, çünkü ortalığı karıştıran bir haberi düzeltmeye kalkışan gazete yok gibiydi.

Bereket versin basın özgürlüğü, bazı dar fikirli- lere, düşmanına alabildiğine saldırma hakkı sağlıyor-

du ama, akli başında insanlara da söz hakkı tanıyor-  
du. Jack London, solcu olmayan San Francisco bül-  
teninde şu yorumu okudu: «Jack London'un devrim-  
ci yüreğini kavuran adaletsizliğin doğurduğu kin ve  
ateşli içtenlik, bir gemiyle gelip Boston limanına da-  
yananların gönlündeki kıvılcımı hatırlatmaktadır.  
Bu kıvılcımın doğurduğu ruhtur cumhuriyete yararlı  
olan.. London, kurulu düzene köleler gibi bağlı olan-  
ların dar görüşlerine karşı çıkmaktadır. Kölelikse,  
şerefsizliktir, bencilliktir..»

Aradan bir kaç gün geçtiğinde, Jack'ın bir za-  
manlar okuduğu Oakland High School fikir kulübü  
London'u bir konuşma yapmaya davet etti. Okul yö-  
netmeni buna razı olmayınca, gazeteler olayı kamu-  
oyuna duyurdular, herkes okul yöneticisinin böyle  
bir karar alması gerekip gerekmediği üzerinde tar-  
tışmaya başladı. San Francisco'da yayınlanan Post  
durumla alay ediyordu: «Sosyalizmin gerçekten ku-  
surları olabilir, ama bir doktrini yaymak için en iyi  
yol bunun propagandasını yasaklatmaktır.»

Jack London, sosyalizm uğruna yapılan reklâm  
kampanyasına sebep olduğu için seviniyordu. Beri-  
yandan, bu propaganda kitaplarının sürümünü sağ-  
layarak ona binlerle dolar kazandırmıştı. «The Call  
of The Wild» olsun, «The Sea Wolf» ya da «The Pe-  
ople of the Abyss» olsun kapanın elinde kalıyordu.

London'la aynı fikirleri paylaşmayanlar, Ameri-  
kan edebiyatında yaptığı devrimi eleştirenler bile,  
onun Amerikan edebiyatındaki genç kuşağın öncüsü  
olduğunu inkâr edemezlerdi. İşin hoş yanı, Jack Lon-  
don'un ün yapmasına düşmanları yardım etmişti.

Sosyalizmin ortalığı dehşet içinde bıraktığı bu  
günlerde, MacMillan «War of the Classes»<sup>1</sup> (\*) ya-  
yınladı. «War of the Classes» öyle ilgi uyandırdı ki,  
yayınevi, haziran ayında yeni bir baskı yapmakla

(\*) Sınıfların Savaşı

kalmayarak, ekim ve kasım aylarında üçüncü ve dördüncü baskıları tamamladı. Toplumculuğu, çocukları yiyip yutan yedi başlı bir canavar olarak görmek isteyen, sınıflar arası savaşın sözünü bile etmekten kaçınan bir ülkede, devrimci eserlerden meydana gelen bir koleksiyonun böyle bir başarıya ulaşması olacak şey değildi. Jack London'un ıssız bir çöl ortasından yükselen sesini duyan gelmeye başlamış, özellikle genç kuşaktan meydana gelen bu dinleyici kalabalığı, ellerini kollarını bağlayan zincirlerden kurtularak modası geçmiş fikirleri bir yana atıp, sanayileşme uğruna insanoğlunun uğradığı büyük kaybın hesabını tutar olmuştı. Bu genç kuşağın gözünde, Jack London, Amerikan edebiyatının en büyük adıydı, gençlik onun yazdıklarını büyük bir imanla okuyordu. Bugün bile Amerika'da gençleri toplumculuk fikrine alıştıran kimsenin Jack London olduğunu büyük bir kıvançla söyleyenler bulunmaktadır. Bu gençler, kavradıkları sosyalizm ilkesine bağlı kalmayı başaramadılarsa, suç Jack London'un değildir.

Jack London, mart ayında bir kere daha Oakland belediye başkanlığı seçimlerine sosyalistlerin adayı olarak katıldı. 1901'dekinden dört kat fazla, 981 oy aldı. Nisan ayında, Manyungi ile birlikte Glen Ellen'e gitti. Ninetta Eames'den, haftalığı altı dolara bir baraka kiraladı. Ninetta Eames çevredekilere, «Jack'ın, Oakland'daki dertlerden kaçarak ana kucağına döndüğünü..» açıkladı. Akılları fesatlığa ermeyen çevre halkı buna inandı.

Sonoca'da bahar çok güzel olurdu. Jack, eski neşesini buldu yeniden. Kış aylarının hüznünden kurtulmuştu. The Black Cat dergisi, bir hikâyesine üç yüz dolar verince, Jack, bunun iki yüz ellisiyle bir binek atı aldı. Elli kilometrelik Berkele - Glen Ellen yolunu at sırtında, yorulmak nedir bilmeksizin aşan Charmian Kittredge'le birlikte gezintilere başladılar. Atla Sonoma dağındaki çam ormanlarına gidiyorlar,

Madrone ve Manzanita koruluklarıyla çevrili yollar-  
da at koşturuyorlardı. Sonoma'nın havası berrak,  
mis kokuluydu, sarhoş ederdi insanı. Geceleri ay çık-  
tığı zamanlar, vadi ışıklı, beyaz bir sise bürünürdü.  
«Kızılderililerin buraya, neden Ay Vadisi dediklerini  
şimdi anlıyorum» diyordu Jack.

Yaratıcı yanı yeniden alevlenmişti. «The Call of  
the Wild»in devamı olan White Fang'ı işte burada  
yazdı. White Fang (\*), ilkel bir dünyaya kavuşmak  
için uygarlıktan kaçacağı yerde, insanların arasına  
katılmak için çölü terk ediyordu. Bu kitap, «The Call  
of the Wild»in ulaştığı başarıya ulaşamadı. Bir köpe-  
ğin heyecanlı ve güzel öyküsü olan «The Call of the  
Wild», kusursuz bir edebî eserdir. Jack London, çeşit-  
li çalışmaları arasında, Hearst basın acentasına her  
hafta bir sayfa da eleştiri gönderiyordu. «The Wal-  
king Delegate»deki incelemesinde sendika ve işçile-  
rin kavgasına parmak bastı; «Long Day»in övgüsünü  
yaparken bazı işyerlerindeki insanlık dışı yanlarına  
değindi. Bu kitap, New York'da fabrikada çalışan bir  
işçi kadının çektiklerini anlatıyordu. Upton Sinclair  
ile J. G. Phelps - Stokes, Doğu'da kolejlerarası bir  
sosyalist dernek kurarak, idare heyetinin ilk toplan-  
tısında Jack London'u başkan seçtiler. MacMillan  
«The Game»i bu arada yayınladı. «The Game», kav-  
ganın ve doğuşun hikâyesiydi; eleştirmenler anlatı-  
lanların inandırıcı olmadığı ve bayağılıktan kurtula-  
madığını açıkladıklarında Jack London onlara, ga-  
zetelerden kestiği kupürleri göstererek, yere serilmiş  
bir dövüşçünün, sırasında kafa vurarak bile kendini  
savunabileceğini ispatladı.

Yaz gelip de sıcaklar bastırınca, Jack London,  
ırmağı yola sokmak için birkaç dolar harcadı. Yap-  
tırdığı küçük bent, konu komşunun oraya toplanma-  
sını sağladı. Jack sabahları çalışıyor, öğleden sonra-

(\*) Beyaz Fang.

larını yüzüp eğlenmeye ayırıyordu. Mutluydu ama, çocuklarını özliyordu. Güzel bir ikindi vakti, dağlarda atla dolaşırken, yolu Hill Ranch'a düştü: Altmış, yetmiş hektarlık güzel bir toprak, vadiden başlayıp, Sonoma dağının tepelerine varıyordu. «Öyle büyük sekoya (\*) lar var ki, bazıları en azından on bin yıllık.. Yüzlerce çam, yemyeşil çınarlar, alabildiğine Manzanita ve Madrone korusu.. Derin hendekler, su kaynakları, dereler. Amerika'da buradan daha güzel buradan daha vahşi bir yer bulunamaz.»

Gördükleri şaşırtmıştı Jack London'u, hemen orayı satın almaya karar verdi. Charmian Kittredge sevgilisini elinden kaçırmak üzere olduğunu farketmişti, tehlikeyi ancak kadınlardan, şehir hayatından uzaklarda atlabileceğini bildiğinden, Jack'ın bu kararını candan destekledi. Jack, atla Glen Ellen'e giderek, çiftliğin yedi bin dolara satılık olduğunu öğrendi. Hemen o gün, akşam üstü saat beşte, heyecanlı bir öğrenci gibi gidip Hill'lerin kapısını çaldı. «Chauvet'deki arazinizi yedi bin dolara satılığa çıkardığınızı öğrendim,» dedi bay Hill'e. Bay Hill, «Öyle,» diye cevap verdi. «On yıl önce biçtiğim fiat buydu.» «Anlıyorum,» diye haykırdı Jack. Bay Hill, telâşsızdı. «Bu kadar acele etme, delikanlı,» dedi. «Evine dön, şöyle üç-beş gün bir düşün bakalım..»

Jack London'u uğurlayan bay Hill, durumu karısına anlatarak Chauvet'ye yedi bin dolar istediğinde, içindeki suyun kullanılma hakkını da birlikte devretmeyi düşünmüş olduğunu söyledi. Jack, yalnız araziyi satın almak istediğine göre ondan beş bin dolar isteyecekti. Ertesi gün damladı Jack, heyecan içindeydi, bütün gece çiftliğini nasıl yola sokacağını düşünmüş, sabaha kadar gözünü kırpmamıştı.

«Şöyle oturup, fiyatı bir konuşalım,» diye söze başladı bay Hill.

(\*) Boyu 150 m. ye ulaşan bir çam türü.

Jack yerinden sıçradı, yüzü kasılmıştı, öfkeden tirtir titriyordu: «Bu nasıl iş böyle,» dedi. «Anlaştıktan sonra fiyat artırılır mı? Burada, herkes beni kazıkla-maya kalkıyor.. Yedi bin dolara razı olmuştunuz pe-kâlâ.. Metelik fazla vermem.» Jack London'un konuş-masını yarıda kesmeye kalkışmanın boşuna olacağı-nı anlamış olan bay Hill, sakın sakın, sözlerini tamam-lamasını bekledi. Sonra «Olsun, bay London,» dedi, «sizin dediğiniz olsun..»

Çok sonraları, Bay Hill ile Jack London arasında bir dostluk kurulduğunda, bu alışverişin sözü geç-ti. Bay Hill, Jack London'a durup dururken iki bin do-ları nasıl kaçırdığını anlatınca London gülüp geçti buna, iki bin dolara soğukkanlılığını kaybetmemeyi öğrenmiş olduğunu söyleyerek avundu.

O gece, Charmian Kittredge'le Jack, bir sürü şey tasarladılar. Önce Hill Ranch'ın ambarını tamir edip yola sokacaklar, atları ve seyisi yerleştireceklerdi o-raya. Sonbaharda Jack, konferans vermek üzere ge-ziye çıktığında, bahçıvan arpa ve buğday ekecek, do-muzlar için bir ahır, tavuklara da bir kümes hazırla-yacaktı. Böylece çiftlik, boşanma kararının çıkacağı güne hazır edilmiş olacak, hemen o gün Jack, Char-mian'ı nikâhlayacaktı.

Jack London, çiftliğe ödeyeceği yedi bin dolar-dan Brett'e söz etti. «Yeryüzünde oynayacak rolü bu-lunan bir adamın, nerede ve ne kadar güzel olursa olsun, bir araziye mülkiyet ilişkisiyle bağlanmasının isabetini şüpheyile karşılarım,» dedi Brett.

«Kâr sağlayacağım bir toprak almaktan titizlik-le kaçındım. Kâr ya da zarar endişelerine kapılmak istemem, istemem ama Hill Ranch yirmi yıl sonra yüz yirmi bin dolar edecektir. Ben, sağlam ve aklımın kes-tiği yerlere demir atarım, bu kez de öyle yapıyorum.» Brett, «The Sea Wolf»un hesabından yedi bin dolar göndermeye razı oldu. Ve Jack London, Hill Ranch'a kavuştu. Sevinç içinde, hemen bir çiftlik kâhyası tut-

tu, bir kaç at, bir tay, bir inek, bir dana satın aldı. Saban, el arabası, iki tekerlekli yük arabası, koşumlar tamamlandı.. Kümese tavuk ve hindi, ahıra da domuzlar dolduruldu.

Bu eksiklerin giderilmesi Jack'ın elindeki paranın dibine darı ekmişti, üstelik MacMillan'dan bir süre on para isteyemezdi. «Bu kadar eksik çıkacağı- nı ummuyordum, parasız kaldım işte.. Bessie'nin sesi çıkacak diye ödüm kopuyor. Bir atla bir araba almak için bir kaç yüz dolar istiyordu. MacMillan'dan alabileceğimi aldım, evi bırakalım ambarı onaracak para kalmadı. Bir an önce para kazanmak için, hikâye yazıyorum.»

Jack London, MacMillan'a oldukça borçlanmış olacaktı ki, 4 Ocak günü peşin çekilen paraların faizini istediler. London'un bankaya olan 207 dolar 83 sentlik borcundan başka, en kısa zamanda Bessie'ye 75, anasına 55 dolar bulması gerekiyordu. Çiftlik araçlarına 57,60, Glen Ellen'deki barakanın kirasına da 24 dolar yatırması, mobilyacılara 50 dolar vermesi şarttı. «Manyungi'yle kendime dönüş parası bulmalıyım. Charmian, arkamızdan, bir gün sonra gelecek. Bir sürü masrafımız olacak. Annem her ay verdiğim parayı arttırmamı istedi, Bessie de öyle. Johnny Miller'in annesinin yüz dolar hastane masrafını yeni ödemiştim. Joe King'e temyiz için elli dolar yardım edeceğimi vaat ettim, delilsiz hüküm giydi, kararı bozduramazsa elli yıl içerde kalır.. Yem makinesine 45 dolar borcum kaldı, Aralık içinde de 700, 800 dolar arası bir sigorta ödeyeceğim. Rüzgârın karşıdan esmesi bir yana, fırtınanın ortasındayım, yelkenler de dayanacak gibi değil..»

Jack London, yaşadığı sürece kalemikle bir milyon dolardan fazla para kazandı, ama eline geçen parayı bir kenara koymadı. Masrafa önceden girer, sonra, gerekli parayı nasıl bulurum diye kafa patlattı. Klondike'da bulunan Emil Jensen'in dediği gi-

bi, London, nesnelerin bedelini hesaplayanlardan değildi. Parayı kazandıktan sonra sarfetmek, yalnız borçtan değil, sıkıntıdan da kurtarırdı onu ama, Jack London bunu hiç bir zaman aklına getirmezdi. «Ulu Tanrım. Şu para harcama tutkusunun esiri mi olacağım hep?»

Ekim ayında, Manyungi'yi yanına alıp, konferans vermek üzere ülke içinde bir geziye çıktı. Sevdiğine daha yakın olmayı tasarlayan Charmian Kittredge de Iowa'nın Newton şehrindeki teyzesine gitti. Jack'ın Orta ve Doğu Amerikanın büyük şehirlerini içine alan gezisi, büyük bir reklâm konusu oldu. Amerikalılar Jack London'u bir efsane kahramanı gibi görmeye başlamışlardı. Sosyalizmin sesini duyuran oydu; bilimsel gelişmenin, Amerikan edebiyatındaki yeni ve güçlü gerçekçiliğin de.. Bunların dışında dünya gençliğinin ve cesaretinin simgesiydi. Kadın dernekleri Jack London'un erkek havasını, toplumsal reform sorunlarını ele alışındaki canlı içtenliği seviyorlardı, pırıl pırıl gülüşüydü hoşlarına giden. Jack London, günde yüzlerce dolar kazanıyordu; gittiği her şehirde akıllı başında ve eğlenceli bir topluluk tarafından karşılanıyor, gazeteler dostça söz ediyorlardı ondan: «Jack London'da olağanüstü bir çekiciliğe raslanmakta..» Beyaz perde yıldızlarına yapılan gösterilerle karşılanıyordu. Ama bunlardan gurur payı çıkarmıyordu kendine.

18 Aralık günü Chicago'ya çekilen bir telgraftan, Bessie'den boşanmasına karar çıktığını öğrenen Jack London, Newton'a bir tel çekerek Charmian Kittredge'e evlenmeleri için hemen gelmesini bildirdi. Charmian Kittredge, Chicago'ya pazar günü akşam üstü saat beşe doğru geldi. Jack, evlenme iznini alamamıştı. Evlendirme memurluğu kapalıydı. Hemen bir arabaya atlayarak, sözü geçen bir arkadaş bulabilmek için Chicago sokaklarını dolaşmaya başladı. Başvurduğu ilk iki kapıdan bir sonuç alamadı, akşam

yemeğinde yakaladığı üçüncü arkadaşı, belediye meclisinde önemli birini tanıdığını söyledi. Belediye müşavirinin evine gidebilmek için epey yol teptiler, müşavir Jack London için elinden geleni yapmaktan kaçınmayacağını söyledi ama, London'un neden bu kadar acelesi vardı sanki? Ertesi sabahı, evlendirme memurluğunun açılmasını niçin bekliyemiyordu? Jack beklemekten yana değildi, tartıştı, direndi, sonunda evlendirme memurunu uyandırmak için şehrin ta öbür ucuna gitmeyi göze aldı. Evlendirme memuru, şaşkın, Jack London'un direnmesi karşısında kalkıp giyindi ve küçük topluluğu peşine takıp Şehir Otelinin yolunu tuttu. Bürosunu açarak evlilik iznini yazdı. Uzun araştırmalardan sonra, bir sulh yargıcı buldular. Bay Grant, Charmian Kittredge ile Jack London'u kendi evinin kütüphanesinde evlendirdi.

20 Aralık 1905 günü yayınlanan bütün gazeteler, Jack London'un «utanmadan bu kadar acele etmesini» kınıyorlardı. O zamana kadar, London'ların boşanma nedeni eşler arasındaki kişisel anlaşmazlıklara bağlanmaktaydı. İkinci kere evlenmek için bu kadar acele etmesi, yuvasını bir başka kadın için yıktığını ortaya koyuyordu.. Olayların gerçek yüzü aydınlanmıştı.. Cumartesi gününe kadar Jack London'dan yana olan basın, pazartesi günü ona sırt çevirdi. London'a duyduğu öfkeyi belirtmekle kalmayıp, onu gülünç duruma düşürdü. Sah günü, gazetelerde şu haber yer alıyordu: «Jack London'un evliliği hükümsüzdür..» İllinois eyaleti kanunları, evlilik işlemlerinin kanun gözünde geçerli olması için, boşanma ilâmının alınmasından bir yıl sonra tescil edilmiş olmasını şart koşuyordu. Jack London, bu haber üzerine başına üşüşen gazetecilere, öfke içinde şunları söyledi: «Gerekirse, Amerika'nın bütün eyaletlerini birer birer dolaşır, her birinde ayrı nikâh kıydırırım..» London'un bu sözleri de, çeşitli fıkralara konu olmasına sebep oldu.

Jack London, boşanmasının üzerinden bir kaç ay geçmesini bekleyip nikâhını Kaliforniya'da kıydırsaydı, bu rezalet patlak vermezdi. Belki kimsecikler evlendiğinin farkına varmaz, onun bunun saldırısına uğramazdı. Eserleri de lânetlenmişti, Pittsburgh ve Derby şehirleri, şehir kitaplıklarından London'un eserlerini çıkardılar, kadın kulüplerine London'un vereceği konferansların iptal edilmesi için bildiriler yağdı. Gazeteler, özel hayatını doğru dürüst yönetmekten aciz birinin, insanlığı aydınlatmaya kalkışmasını hoş görmüyordu. Jack London'un ikinci ke-re evlenmek için bu kadar acele etmesindeki esrar üzerine makaleler döşenmeye başladı. Charmian Kittredge, Bessie'nin yuvasını yıkmakla suçlandı.

Liderlerinin bu yanlış tutumu, Amerikalı sosyalistlere de pahalıya mal olmuştu. Kapitalist basın, ele geçirdiği bu silâhtan gerektiği gibi faydalanmaktan kaçınmadı

«Karısını ve çocuklarını yüzüstü bırakıyor.. Ahlâksızlığı hoş gören, ortalığı birbirine katan bu düzene, oh ne güzel mi diyeceğiz.. Sosyalizm anarşi demektir, uygarlığımızın yok olmasıdır..» Arkadaşları boşuna diretiyorlardı: «Sosyalizm, Jack London'un düzensiz davranışlarından sorumlu olamaz. Kapitalizm gibi sosyalizm de, bu tür davranışları kınamaktadır.» Sosyalist lider bazı kuralları çiğneyince, bunun cezasını Dava çekiyordu. Amerika'da sosyalist devrimi beş yıl geciktirdiği başına kakıldığında, Jack London gülümseyerek şu cevabı vermekteydi: «Ben, tersine, devrimi 5 dakika öne aldığımı sanıyordum.»

Jack London'un, ikinci evliliğini bu kadar acele-ye getirmesinin sebebi nedir? London Charmian Kittredge'e karşı şövalyece hareket etmek istemiş olabildi; öteden beri çevrenin ne diyeceğine aldırmış etmeyen birinin düşüncesiz davranışı da denebilirdi buna; sonra Jack London, karısına ve bütün kadınlara karşı duyduğu utançtan bir çırpıda kurtulma yolunu da

seçmiş olamaz mıydı? Her neyse, basın olsun kiise olsun, haftalarca Jack London'u suçladı. Okuyucuların çoğu, eserlerinin ciddiliğinden şüphe ettiler, bu arada hakkında yazılanlar büyük bir reklâm yerine geçerek kitaplarının satılmasını etkiledi. London üzerine girişilen tartışmalarda, noktayı, Averill Kadınlar Derneği koydu. Bir toplantı düzenleyen dernek, devlet okullarındaki kitapların bedava dağıtılmasını öngören bir bildiri imzalayıp, kolejlerde futbolun yasaklanmasını istedikten sonra Jack London'u toplum dışı ilân ettiler.

## SEKİZ

1906 yılının Ocak ayında, şehir şehir dolaşarak konferanslar veren Jack London'un yolu New York'a düştü. New York'ta London'u, doktor Alexander Irvine karşıladı. New Haven'deki Pilgrim's Church'un rakibi olan bu İrlanda asıllı sevimli idealist, şehirdeki sosyalistlerin de başkanıydı. Doktor Irvine New York'a, Jack'ı Yale üniversitesinde konuşmaya davet etmek için gelmişti. Jack London bu kaçırılmaz fırsatı hemen değerlendirerek, Yale üniversitesinde okuyan üç bini aşkın öğrenciyi, sosyalizme kazandırmaya hazırlandı. Bu arada doktor Irvine, trene atladığı gibi New Haven'e dönmüş ve Yale fikir kulübünü, bu konferansı desteklemeye davet etmişti. Kulüp üyeleri, yıkıcı bir konuşmaya girişmemesi şartıyla, Jack London'u öğrencilerinin karşısına çıkaracaklarını söylediler.

Doktor Irvine, başarısından memnun, gidip sosyalist ressam Delfant'ı buldu ve on afiş hazırlattı ona: Kızıl alevlerin ortasında dik yakalı kazağıyla bir Jack

London.. Altında da şu yazı: «İhtilâl», yani konferansın konusu. Konferans yerine sabah, tan yeri ağarmadan gelen doktor Irvine ile Delfant, afişleri üniversite bahçesindeki ağaçlara astılar. Sabah uyanan yetkililer, bunu görünce dehşet içinde kaldılar. Üniversite yetkililerinden biri, fikir kulübü başkanına haber göndererek, konferansa engel olunmasını istedi. «Yoksa,» diyordu, «Woolsey Hall'a kimseleri sokmamak için gerekirse kendim uğraşırım..» Yoo.. Yale üniversitesinde ihtilâlin övgüsü yapılamazdı. Fikir kulübü, tam üniversite öğretim üyesinin isteğine razı olacakken, işe karışan doktor Irvine, genç öğretim üyelerinin fikrine başvurulmasını teklif etti. Öyle ya, genç öğretim görevlileri belki de karara karşı çıkarlardı. Fikir kulübü başkanının ilk başvurduğu genç öğretim üyesi, William Lyon Phelps'di. Phelps'in cevabı şu oldu «Öyle ya.. Yale üniversitesi manastır mı ki...»

Karşıt hareket o kadar beceriklice ve kibarca yürütüldü ki, gösterilen tepki sessizliğe gömüldü kaldı. Akşamın sekizine doğru, üç bini aşkın öğrencisi ve yüz öğretim üyesiyle, hemen hemen bütün üniversite Woolsey Hall'u doldurdu. Jack London daha kürsüde görünür görünmez, öğrenciler gösteriye başladılar. London, dünyanın çeşitli yerlerine dağılmış yedi milyon kişinin bütün gücüyle, dünya nimetlerinden kendilerine düşeni alabilmek, varolan toplum düzenini yıkmak için uğraştığını söylerken dikkatle dinlediler onu.

London'un konuşması dinleyicileri şaşırttığı, öğrenciler arasında sözlerini onaylayacak yirmi kişi bile çıkmadığı halde, üniversite güzel bir davranışla hem salon için kira istemedi, hem de giriş ücretlerinden toplanan parayı New Haven sosyalist partisine bağışladı.

Konferanstan sonra, Jack ile doktor Irvine, üniversiteden meraklı bir kaç gençle birlikte. Old Mory'

ye giderek ciddi tartışmalarını bira masası başında sürdürdüler. Öğrencilerin hepsi Jack'a sataşıyordu. Jack London bu canlı tartışmada taraftar toplayamadıysa da, kendini bütün gücüyle savundu. Doktor Irvine, sabahın dördüne doğru Jack'ı evine getirdi; evde, konferans vermek zahmetine katlandığı için ona teşekkürle gelen işçiler bekliyordu. Sabah saat sekizde, karmakarışık kızıl saçlı, sarsak tavırlı bir gazeteci çaldı kapıyı. Yale'in gazetesi News'dan gönderilmişti, Jack London'la özel bir görüşme yapmak istiyordu. Bu muhabir Sinclair Lewis'den (\*) başkası değildi.

İki hafta süren gezinin sonunda, 19 Ocak günü, Jack London başkanı olduğu «kolejlerarası sosyalist derneği» önünde konuşmak üzere New York'a döndü. «Gelecekteki Bunalım»dı konu. O çağın raporlarına göre, Central Park'da on bine yakın sosyalist toplanmıştı; Atlantik kıyılarındaki sosyalistlerden yol parası bulan oraya gelmişti. Binlerce işçinin yanında, birkaç yüz öğrenci de vardı. Jack'ı Florida'dan getiren tren gecikince, Chicago'nun hayvan parkları üzerine «The Jungle - Chicago Mezbahaları» adlı bir kitap yayınlamış olan dernek başkanı Upton Sinclair, sabırsızlanan dinleyici topluluğunu, London'un Amerika'ya öteden beri hasreti çekilen iktisadi demokrasiyi getirecek müjdecisi olduğunu söyleyerek, yatıştırdı. Saat onda Jack görüldü: Siyah yünlü bir elbise, beyaz flanel gömlek ve kravatlıydı. Tabanları yenmiş ayakkabılar giyyordu, saçları karmakarışık. Kalabalık uğultuyla kaynaştı, heyecanlı bir karşılamaydı bu: Tanrı Eugene Debs, genç savaşçı peygamberini, Jack London'u göndermişti. Upton Sinclair'in anlattığına göre, Jack London sesini işittirene kadar, kalabalık dinleyici topluluğu ellerindeki bayrakları sallayarak beş dakikadan fazla bir süre London'u alkışlamıştı.

(\*) Sonradan büyük üne erişen Amerikalı yazar.

Jack London, New York'da bir hafta kaldı. Bu şehrin Jack London üzerinde garip etkileri olmuştı: New York'da olduğu zamanlar bedenen çanlandığını hisseden Jack, nedense, ruhsal bir çöküntüye uğruyordu. «Buraya ne zaman gelsem,» demişti doktor Irvine'e, «kafamı koparasım geliyor..» Konferansın ertesi günü, Upton Sinclair'le buluşan Jack London, kolejlerarası sosyalist derneğin tasarıları üzerinde tartıştı. İçki yasağının koyu taraftarlarından olan Sinclair, Jack'a içkili olduğunu, gözlerinin sarhoşluktan kan çanağına dönmüş bulunduğunu söyledi ve aralıksız içmekle suçladı onu. Oysa Jack, «The Jungle»'ın övgü dolu bir eleştirisini yaparak, şöhretinden Sinclair'e de pay çıkarmıştı.

Şubatın üçünde, Saint-Paul'da bir konuşma yapan Jack, hastalandı; öteki gezilerinden vazgeçerek Glen Ellen'e döndü. Ninetta Eames'le Edward Payne'nin ortaklaşa yaptırmış oldukları Wake Robins isimli binadan bir yer kiraladı. Orada, hareket dolu yaşantısının bütün serüvenlerini gölgede bırakacak yeni bir yol aramaya ve bu yeni yolun ne olacağını düşünmeye başladı.

Jack London, bir önceki yaz, Glen Ellen'in güneşli kumsalında, kaptan Joshua Slocum'un «Sailing Alone Around the World» (\*) adlı kitabını okumuştukamp sakinlerine. Kaptan Slocum'un gemisi otuz üç ayak boyundaydı, Jack London çevresindekilere, laf arasında, kırk ayak boyunda bir gemiyle dünya turu yapmaktan korkmayacağını söylemişti. Glen Ellen'e döndüğünde, davetler ve başarıya doymuş, dört bir yandan gelen çeşitli saldırılardan usanmış, ikinci evliliğini hiç de hoş karşılamayan Glen Ellen'lilerden kaçır olmuştuk. Yeniden uzaklara gitmenin zamanıydı. Uzun süreden beri Güney denizlerinde bir gezi yapmayı tasarlayan Jack, Stevenson ve Melville'

(\*) Gemiyle Tek Başına Dünya Gezisi.

in öykülerinin hâlâ heyecanla okunduğu bu yıllarda, hayatının en büyük düşünüyü gerçekleştirmeliydi. Serüven denen şey karşısında büyülenen Charmian kocasını destekledi; Ninetta Eames ile Edward Payne de, her halde Roscoe Eames'in de Jack'la birlikte gideceğini umduklarından Charmian'ı desteklediler.

«Çiftlikte bir ev yaptırmalı, bağı bahçeyi düzenlemeliydim Çitlerden başka yapılacak sürüyle şey vardı. Dört beş yıl sonraya bırakmalıydık bu geziyi. Ama serüven tutkusu içimize işledi bir kere. Neden, hemen kalkıp gitmemeli? Bağ, bahçe, çit biz yokken de büyür.. Ama gençlik, gitti mi gider..» Kararlarını uzun boylu düşünmeksizin alan Jack London, bu kere de, işin kendisine neye patlayacağını hesaplamadan, küçük bir tekneyle dünya turuna çıkmayı koymuştu aklına.

Wake Robins'e dönüşünden on gün sonra, Doğu'da yayınlanan beş altı dergiye, girişeceği serüvenin hikâyesini büyük bir bedel karşılığı satmayı teklif etti. «Tekne, kırk beş ayak boyunda olacak. Yıkanma yeri olmazsa -ki ben öyle istiyorum- daha da kısa olabilir. Ekim'de yola çıkmayı tasarlıyorum, ilk durak Havai adaları olacak, oradan, Güney Denizi üzerinden Samoa, Yeni Zelanda ve Avustralya'ya gideceğiz. Filipinler üzerinden Japonya, Kore, Çin, Hindistan, Kızıl Deniz, Akdeniz, Karadeniz ve Baltık.. Atlantığı izleyerek New York'a, oradan da Horn Burnu yoluyla San Francisco. Kışı Saint - Petersburg'da geçirmek üzere yapıyorum hazırlığımı, Karadeniz'den Tuna'ya girip, Viyana'ya kadar gitmek istiyorum. Nil'e de dalacağım, Sen üzerinden Paris'e gitmemi kimse engelleyemez.. Başımı Notre - Dame'a kıcımlı Morgue'a verip Quartier Latin'e yaşacağım. Acelem yok. Bütün bu yerleri, yedi yılda dolaşabileceğimi hesaplıyorum.»

Jack London, San Francisco körfezinden, hesaplı bir tekne satın alabilirdi ama öyle yapmadı.

Gezisini, kendi eseri olan bir tekneyle yapmak istiyordu. Körfezde, istenilen biçimde gemi yapan şantiyeler vardı, oysa Jack, yöneteceği teknenin kendi elinden çıkmasını da arzuluyordu.

Bütün hayatı yeniliklerle dolu olan Jack London, teknesinin de yepyeni bir tipte olmasını istiyordu. Yole (\*) ile Schooner (\*\*) arası bir «Ketch» (\*\*\*) yaptırmaya karar verdi ama, hayatında ketch tipi bir tekne görmediğini de açıkladı soranlara. Bu tekne hakkında bütün bildikleri kulaktan dolmaydı. Jack London kotrasına takacağı motorun iki zamanlı mı yoksa dört zamanlı mı olacağını uzun uzun düşündü, manyeto ile batarya arasında bir seçim yapması da zor oldu. Irgatın en iyisini koydu, ipleri, yelkenleri, halat takımlarını, makara ve palangaları düşünüp taşındıktan sonra kararlaştırdı.

Roscoe Eames, paralı günlerinde, San Francisco körfezinde teknelerle haşır neşir olmuştu ve bu alanda bilgi sahibiydi. Jack London, ayda altmış dolar aylıkla tuttuğu Roscoe Eames'i teknenin başına dikti. London'un bu huysuz ihtiyara para kazanma olanağı sağlaması herkesin hoşuna gitmişti. Roscoe, teknenin planlarını San Francisco'ya götürecek, Snark yapılırken başında duracaktı. Kotrasına Snark adını koymuştu Jack.. «Hunting of the Snark» (\*\*\*\*) daki hayal ürünü hayvanın adını. Cosmopolitan dergisi, kotraya kendi adının takılmasını teklif ettiğinde, Jack London, kotranın yapım masraflarım derginin yüklenmesi şartıyla buna yanaşacağını bildirdi. London'un hesabına göre, Snark yedi bin dolara çıkacaktı. Jack, teknesinin gönlünce olması için paradan kaçmıyordu. Roscoe'ya da söylemişti bu-

( \*) İnce uzun, su kesimi az olan Hollanda tipi yelkenli.

( \*\*) İngiliz tipi balıkçı teknesi

( \*\*\*) Çift direkli kotra

(\*\*\*\*) Snark Avı

nu: «Kısıntıya gitmeyin sakın. Snark'ın her şeyinin birinci sınıf olmasını istiyorum. Süslemeye masraf edecek değiliz, çam ağacı işimizi görür, ama gereken yerlerde çingenelik etmeyin sakın.. Snark suya dayanıklı, sağlam olmalı. Bana kaç patlayacağı umurumda değil, yazmaya devam edeceğime göre para kazanacağım demektir..»

Teknenin plânlarını Roscoe'nun eline sıkıştıran Jack, bir de çek defteri verdikten sonra, onu yola koydu ve yeniden düşüncelere daldı. Dört aydan bu yana kalem almamıştı eline. İngiltere'ye ismarladığı bir sürü kitap arasında Stanley Waterloo'nun Story of Ab'ı da vardı. Waterloo güçlü belgelere dayanan bu oldukça sıkıcı kitabı, hayatının on yılını harcadıktan sonra yazmıştı. Eser, insandan çok hayvana yakın ilkel insan hayatının yeniden canlandırılışı uğruna girilen ilk denemelerden biri niteliğindeydi. Waterloo'nun kitabını okuyan Jack, kendi önündeki fırsatı hemen sezdi; gelişim konusundaki Darwin kuramını yaşanan hayata uygulayacaktı.. Kararını verdikten sonra plânını hazırladı ve Waterloo'nun kitabında ele aldığı konuyu deşti. Jack London'un bir ustalığı da, eserlerine güzel başlıklar seçmektir. Bu kere de öyle yaparak, «Before Adam» (\*) adını koydu yeni kitabına. İki çağ arasındaki aykırılığı ortaya koymak için bir çocuk kahraman seçen Jack, bu çocuğu rüyalarında ilkel bir çocuk haline sokuyordu. «Before Adam» da anlatılan şeyler o kadar canlı, o kadar etkilidir ki, okuyucu zaman zaman kendini kitabın akışına iyice kaptırarak, insanoğlunun ilkel bir yaratık halinden insan haline dönüşümünü görür gibi olur. Jack, bu eserde ulaştığı başarının farkındaydı, heyecan içinde açıklamıştı bunu «Gelmiş geçmiş en ilkel hikâyeye budur..»

(\*) Adem'den önce

Örgütlenmiş bir din anlayışının gelişim nazariyesine karşı çıktığı, bilimsel metodun din kurallarına bağlı dogmaları yıkamadığı, gelişim üzerine söylenenlerin günahkâr insanların şeytani buluşlarına bağlandığı bu karanlık günlerde, «Before Adam» büyük bir cesaret simgesi olarak, Darwin ve Wallace'ı okuyucunun elinin altına götürüyor, insanoğluna atalarını daha yakından tanıma olanağını sağlıyordu. İlkeller üzerine yazılmış olan bu eser, Alaska hikâyeleri kadar heyecan vericiydi. «Before Adam» acele yazılmış olmasından ötürü sayılı edebi eserler arasına katılamadıysa da, öğretici ve ilgi çekici niteliği bakımından, özellikle gençlerin fikir gelişimine yardımcı oldu.

San Francisco'ya giden Roscoe, gerekli araç gereci satın alıp ustaları bulduktan sonra, tekne yapan tezgâhlardan birinde yer kiraladı ve Snark'ın omurgasının 18 Nisan sabahı tezgâha konacağını haber verdi. 18 Nisan'ın arifesinde Jack London, gezisinden uzun boylu söz etti: «Genç yaşta, Melville'in «Typee» isimli kitabını okumuş, hayallere dalmıştım. Daha o zamandan, ne olursa olsun ben de Typee'ye gideceğim, demiştim.» Sabah, şafak vakti, döşemeden doğru gelen gürültülerle uyanan Jack, rüyasında salt Typee vadisini gördüğünü, uykusunda bile heyecanlandığını söyledi. Gün doğduğunda, atı Washoe Ban'ı mahmuzladığı gibi Sonoma dağı'nın tepesine çıktı ve oradan San Francisco'nun alev alev yanmakta olduğunu gördü. Dört nala yeniden Wake Robin'e dönen Jack, hemen Oakland trenine binerek oradan vapurla San Francisco'ya geçti. Fotoğraflar çektikten sonra, hemen Collier's dergisi için bir makale yazdı.

San Francisco'daki yersarsıntısı ve onu izleyen yangın, korkunç bir felâkete sebep olmuş; bu arada Snark'ın yapımı da geri kalmıştı. Olanca malzeme yangında kül olduğu gibi, işçi bulunamıyordu, ke-

reste ve demir sıkıntısı başgöstermişti, New York'a araç gereç ısmarlamak bile imkânsızdı. Haftalarla Snark'a tek çivi bile çakılamadı. Jack, Roscoe'yu işleri yoluna koymakla görevlendirdikten sonra, yeniden Glen Ellen'e döndü ve orada en güzel Klondike hikâyelerinden birkaçını daha yazdı: «Love of Life — Yaşama Aşkı», «The White Man's Way — Beyaz Adamın Yolu» «The Story of Keesh — Keesh'in Hikâyesi», «The Unexpected — Beklenilmeyen», «Negore», «The Coward — Korkak». Bu arada Snark'ın yedi bin dolardan daha fazla para gerekti-receği fikri kafasını tırmalıyordu.

Haziran ayında Snark'ın omurgası tamamlandı. Beri yanda Jack, halkın yaşantısındaki iktisadi koşullar üzerine yazmayı tasarladığı romanın konusunu bulmuştu. «Sosyalist bir roman yazmak üzereyim.. Adı 'Iron Heel' olacak. Kapitalist denen şu zavallı küçük adamlar dertlerine yansınlar.» Daha bir iki ay önce, London'u on binlerce yıl geriye götürmeyi sağlayan hayal gücü, bu kez geleceğe yöneltmişti; Iron Heel, yedi yüz yıl ilerdeydi toplumdan.. Ernest Everhard'ın, ikinci halk ayaklanmasından sonra saklandığı yerden yazdıklarıydı okuyucuya sunulan; Jack London'u Amerika'nın Karl Marx'ı sayan Anatole France, «The Iron Heel»e yazdığı ön sözde şöyle diyordu: «Jack London, ölümlüler topluluğunun göremediklerini sezinlemek dehasına sahip.. İleriyi görme konusunda özel bir yeteneği var..»

Jack London'un ilerde olacakları sezinleme yeteneği babası profesör Chaney'den geçmişti. Chaney de geleceği önceden söyler, söyledikleri hiç şaşmazdı. Jack London, Iron Heel'de, fikirlerin bazen eylemlerden daha çok heyecan uyandırdığını, dünyayı yöneten şeyin fikirler olduğunu göstermişti. «The Sea Wolf» ve «Before Adam» da, Spencer, Darwin ve Huxley'den yararlanan Jack London, burada saygı duyduğu Karl Marx'a yöneliyor, ondan öğren-

diklerini okuyucularına duyuruyordu. Karl Marx okusaydı, «Iron Heel»i mutlaka beğenirdi.

Jack London, «Iron Heel»i yazarken, yıllar yılı üzerine yıldırımlar yağdıran bir iddianame ortaya çıkarmak için elindeki olaylar ve delillerden yararlandı. Amerikalılar ekonomi politik sorunlarıyla ilgilenmiyorlardı. Özel mülkiyet olsun, zenginliğin dağılımı olsun, onların gözünde yasaklanmış, yanaşıl-maması gereken konulardı; kalkınma üzerindeki tartışmalar gibi.. Sanayiciler de bankacılar da, tanrısal yasanın eskimiş ilkesine göre hareket etmekteydiler. İşçilere, patronlarının sayesinde iş ve ekmek bul-dukları için şükretmeleri öğretiliyordu. Kilise, sana-yi ve ticaretin çok yakınıydı. Jack bu gerçeği, kon-ferans vermek üzere çıktığı gezide, yolu Chicago'ya düştüğünde bir kere daha anlamıştı. Şehrin, sözüm ona en geniş fikirli iki rahibi, eski vali John Altgeld' in cenaze törenine katılmaktan kaçınmışlardı. Bu davranışlarının tek nedeni, Altgeld'in, Haymarket'-in kaçırılması üzerine izlenen iki asiye serbest bır-akmasıydı. Yüksek okulların yöneticileri de parayı verenin dediğinden çıkamıyorlardı.

Jack London işte bütün bu belge ve delillere da-yanarak, güzel olduğu kadar dehşet uyandıran bir eser yazdı. «The Iron Heel», London'un edebiyat açı-sından en başarılı eseri değildir ama, Jack London bu çalışmasıyla iktisadi devrime büyük katkıda bu-lunmuştur. London bu eserinde, faşizme değinmek-le kalmayarak, faşistlerin her türlü kültür ve baş-kaldırmayı yoketmek için ne gibi yollara başvura-caklarını da belirtmişti. The Iron Heel'i günümüzde okuyanlar bile, bu eserin daha dün ya da bir kaç yıl önce kaleme alındığı izlenimine kapılabilirler. Çağ-daş edebiyat alanında yer alan hiçbir eserde, Ernest Everhard'ın Philomath Club'a saldırısındaki heyeca-na kolay kolay raslanmaz. Philomath Club'ın üye-leri, Pasifik kıyılarındaki para babası bir sınıfın in-

sanlarıdır. Bu zengin sınıfın başkanı, sanayiın yakın bir gelecekte işçi sınıfı tarafından yönetileceği fikrini savunarak onlara fayda sağlayan bu düzendeki gasp ve yağmayı gözler önüne seren Everhard'a cevap verirken, Jack London'un ileriye görme gücü bir kere daha belirir: «Hele o ihtirashlı koca ellerinizi kâşânelerimize uzatmaya, kıymetli varlığımıza el sürmeye kalkışın; kuvvetin ne olduğunu o zaman gösteririz biz size.. Cevabımızı, bomba, şarapnel ve makineli silahları konuşurarak veririz.. İhtilâlcilerinizi ayaklarımızın altında ezer, kafalarınızı kırarız sizin. Bu dünya bizimdir, efendisi bizleriz bu dünyanın, efendi gelmiş efendi gideceğiz.. Dünya kurulduğundan bu yana sefalet içinde yaşamış olan işçiye gelince, ben ve benim gibiler yönetimi ellerinde tuttukça o sefaletten kurtulamayacaktır..»

«The Iron Heel» deki fikir serüveninin yanında, Jack London'un Snark ile yapmaya kalkıştığı yedi yıllık gezinin sözü bile edilemez. Jack bu kitabı yazarken, güçlü ve yabana atılmayacak düşmanlar edineceğini biliyordu. Meslek hayatında sıkıntılarla karşılaşacağını, MacMillan'ın böyle bir eseri yayınlamaya kalkışmayacağını da farkındaydı. Belki «The Iron Heel» e dergiler de yanaşmayacak, Jack London bu eserinden son üç beş aylık ekmek parasını bile çıkaramayacaktı.

İşte bir yandan böyle bir serüvene atılan Jack London, beri yandan, bankadaki bütün hesabını Snark'a yatırmakla daha da büyük bir cesaret gösteriyordu. Snark'ı gönlünce, tasarladıklarından fedakârlık etmeksizin yaptırmak isteyen Jack paraya aldırış etmiyordu. Meğer ki tekne sağlam ve denize dayanıklı olsun.. Güverte için kerestenin su geçirmez cinsini arayan London, su kaçaklarını önlemek için dört bölme yaptırdı. New York'dan yetmiş beygir gücünde bir motor getirttikten sonra, kusursuz bir ırgat satın alıp motor gücüyle demir almayı sağ-

layan bir tesisat yaptırdı. Pompalı levyeli, deniz suyuyla işleyen bir yıkanma yeri hazırlattıktan sonra bir sandal, bir tane de motorlu filika aldı. Gazetecilerin anlattığına göre gezisinden söz açılınca, Jack London eline yepyeni bir oyuncak verilmiş çocuk gibi sevinliyordu.

Yaz ortalarına doğru, ancak yarısı tamamlanmış olan Snark yüzünden on bin dolar borçlandığını gören Jack London, bütün servetini bu tekneye yatıracığını farketmişti. Bütün alacaklarını toplasa ancak on bin dolar ederdi: İngiliz yayınevlerinden ve Mac Millan'dan olan alacağı Mc Clure'un «Love of Life» a ödediği dört yüz dolar, «Before Adam» ı yazmadan önce sattığı hikâyelerden eline geçen bütün para.. Hepsi birlikte ancak on bin dolar.. Bu on bin doları olduğu gibi teknesine yatıramazdı ki.. Flora vardı, Flora'yla birlikte oturan Johnny Miller ve Jenny Bacı vardı.. Bessie ile kızları.. Ya Charmian? Roscoe Eames'in dışında, Wake Robin'deki Ninetta Eames ile Edward Payne'e de para göndermesi gerekiyordu. Hill Ranch'daki kâhya, çiftliği ekip biçen, temizleyen işçiler hep para beklerlerdi.

Jack London'un heyecanlı mektuplar yazarak, yolculuğunda göndereceği makalelere karşı biraz peşin para istediği yayınevleri, nedense bu isteği soğuk karşıladılar. London'un on dört kişi dışında bir de Snark'ın işçilerini doyurmakla yükümlü olduğunu bilenler şaşırıyorlar, London'un her ay göstermek zorunda kaldığı mucizeyi hayretler içinde bekliyorlardı. Sağduyu, Jack London'un geçici bir süre için de olsa, Snark'ın yapımından vazgeçmesini gerektirirdi. Buna karşılık, Snark'a para dökme-ye kararlıysa, «The Iron Heel» i yazmaktan vazgeçmesi gerekirdi. Ama Jack London, başeğmenin ne olduğunu bilmezdi. Yine her sabah, büyük bir tutku içinde «The Iron Heel» in bin kelimesini tamam-lıyor, öğleden sonra ve pazarları denemeler, makale-

ler, para kazanmak için akla ne gelirse yazıyordu. Kolay değil, Snark yüzlerce doları bir anda eritiyordu.

Cosmopolitan dergisine, tren yollarında geçen anılarına dayanan birkaç hikâyesini satan Jack, Snark'ın suya indirilişiyle ilgili bir makale yazmak için de bin dolar aldı. Cosmopolitan dergisi sözkonusu bin doları gönderirken, kırkbeş ayak boyundaki Snark'ın, herhangi bir limana varabileceğinden pek umutlu görünmüyordu.

Jack London'un, teknesini denize indirmeyi tasarladığı 1 ekim günü Snark daha bitmemişti. Ve bu bitmemiş haliyle Jack London'a on beş bin dolara malolmuştu. London, «Before Adam» ı yayınlayacak olan Everybody's dergisinden aldığı iki bin doları, Cosmopolitan'dan aldığı iki bin dolara katarak Snark'ın masraflarına harcamış, bu para yetmeyince kızılderililerin hayatı üzerine yazdığı hikâyeleri yayınlayan Woman's Home Companion dergisinden eline geçen iki bin dolarla, Alaska hikâyelerinden bütün aldığını da elindekilere eklemişti. İşin içinden yine de çıkamayan Jack London, Snark'ı tamamlamak için, Flora'ya satın aldığı evi rehin ederek borç bulmak zorunda kaldı. London'un bu kadar masrafa girmesinin nedeni, biraz da Roscoe Eames'di. Geveze, derbeder ve huysuz bir adam olan Roscoe, işçileri gerektiği gibi çalıştıramıyordu; boş yere malzeme alıyor, teslim alınmamış mallar için fatura ödüyordu. Ele aldığı konuları, yazmadan önce enine boyuna incelemeyi alışkanlık haline getirmiş olan Jack, nedense bu özeni yanında çalıştırdığı kimselelerin davranışlarına uygulamamış, onları meslek bilinçleriyle başbaşa bırakmayı yeğlemişti.

Tam o sıralar, işleri sanki daha da karıştırmak isteyen Cosmopolitan dergisi, Jack London'a verdiği bin dolar peşin paraya güvenerek ortalığı velveleye

verdi; Jack London'un bu geziyi derginin maddi ve manevi desteğiyle yapacağı haberini yaydı. «Kendi paramdan değil de zengin bir derginin kesesinden masraf ettiğimi ileri sürerek, önüne gelen fazla para çekti benden..»

London'un çıkacağı araştırma gezisini gerçekten uzak bir şekilde yorumlayarak, London'u derginin ücretli adamı gibi gösteren Cosmopolitan, bu yalan yanlış haberlerinden çok Snark üzerine yazılmış ilk makaleyi kuşa çevirerek yayınladığı için kızdırmıştı Jack'ı. Jack London, kendisini sömürenlere katlanamaz, sıra onlara çatmaya geldiğinde gözü kararırđı «Bana karşı şerefsizce davrandınız. Bir dergiyle ilk kere çatışıyorum. Son olmasını dilerim bunun. Ama bu arada, epey başınızı ağrıatacağım. Ya birlikte çalışırız, ya da çalışmayız. Açıkça söylememi istersiniz, bu işi bitirmekten yanayım ben. Bana gerektiği gibi davranamayacaksanız.. ne yapalım.. siz düşünün bunu. Acımasız savunurum kendimi. İkinci makalemi ne zaman göndereceğimi bilmek istiyorsunuz. Ama benim de, daha önce bilmek istediğim noktalar var, yoksa ikinci makalenin yüzünü bile göremezsiniz. En önce, son hüküm verilecek. Yazılarımı kesip biçip kuşa çevirmek hakkına sahip değilsiniz, bir kere. Kuzum, siz kendinizi ne sanıyorsunuz? Benden iyi mi yazdığınıza inanıyorsunuz yoksa? Eserime bunca özeni, gazetecilik zevki uğruna didik didik edesiniz diye mi gösteriyorum? Derginizden herhangi biriyle birlikte çalışmayı açıkça ve kesin olarak reddettiğimi bilersiniz.»

Uzun uzun beklemek, gereksiz masraflardan daha çok canını sıkıyordu Jack London'un. Kasımın birinde tamamlanması gereken Snark'ın işi 15 Kasım derken Aralığın birine kaldı. Umutsuzluğa düşen Jack, Oakland'a gelerek, Roscoe'yu gemicilik üzerine incelemeler yapması için evine gönderdi ve Snark'ın başına geçti. Dolgun ücretli on dört işçi tut-

tu, hızlı çalıştıkları günler fazladan birer dolar ödeyeceğini de söyledi. Bu arada Hill Ranch'ı ipotek etmek zorunda kalmıştı. Ne çare ki, yapılan büyük yatırıma rağmen, Snark aralığının on beşinde bir buçuk ay önceki halinden pek de farklı duruma girememişti. London'un hareketi bir kere daha geriye atıldı.

Hill Ranch'daki kâhya, Jack'la, ocağın birinden önce yola çıkamayacağına bahse girmişti. Bahsi o kazanınca, sözkonusu para da, Snark'ın yirmi bin doları bulan masrafına eklendi. «Derken, bir bahis furyasıdır başladı.. Arkadaşlarım, leş kargası gibi doluşmuşlardı çevreme. Söylediğim tarihte yola çıkamayacağıma dair bahse girmek istiyorlardı.. İnat ediyordum ama sonunda paraları ödeyen yine ben oluyordum..»

Gazeteler olsun, dergiler olsun, Snark'ın gezisini öylesine dallandırıp budaklandırmışlardı ki, Jack London'a Amerikanın dört bir yanından mektup üstüne mektup gelmeye başladı; bir sürü yazar kendilerini de tekneye almasını rica ediyorlar, dönüşte bedavadan ne iş olsa yapmaya razı olduklarını belirtiyorlardı. «Hekimi, cerrahı, dişçisi London'a hizmet etmeye can atıyordu. Yolculuğa katılmak isteyenler arasında, muhabirler, mühendisler, ahçılar, sekreterler, elektrikçiler vardı.. Emekli gemiciler, öğretmenler, öğrenciler, tayfalar, muçolar da can atıyorlardı yolculuğa..» Bütün bu insanların içinden Jack London'un ilgisini çeken yalnız Kansas'ın Topeca şehrinde oturan Martin Johnson oldu. Kansas'lı genç adam yedi sayfalık bir mektup göndermişti London'a. Jack London, hemen bir telgraf çekerek: «Yemek pişirir misin?» diye sordu. Martin Johnson'un cevabı da kısaydı «Bir deneyin hele..» Hemen Topeca'daki bir Rum lokantasına koşan delikanlı, ahçı yamaklığına başladı. Ocak ayında Oakland'a varan geleceğin gezgincisi, Snark'a binmeye hazırды

ama Snark yola çıkacak halde değildi daha. Yanında çalıştırdıklarına dolgun ücretler vermeye gö-nüllü olan Jack, epey uzayan ücret listesine Martin Jonhson'a ödenecek parayı da ekledi.

Roscoe'nun bu işlerden pek de anlamadığını farkeden Jack, her ay ona ödediği yüz dolarla kendisiyle gelmeye can atan uzak yol kaptanlarından birini tutabileceği halde, öyle yapmadı. Stanford üniversitesinde okuyan Herbert Stoltz'u makine daire-sine koymakla yetindi. Herbert Stoltz, herşeyin hak-kundan gelmek isteyen sağlam yapılı bir gençti. Snark'ın mürettebatı şöyleydi Jack London, Char-mian, Roscoe Eames, Martin Jonhson, Herbert Stoltz ve bir Japon muço. İşin hoş yanı, bütün bu gemi adamlarının içinden hiçbirinin, yelken kullanmak, demir alıp demir atmaktan haberlerinin bile olma-masıydı.

«The Iron Heel» i tamamlayan Jack London, ilk iki bölümü Ruskin Club'da okuyunca, Oakland ga-zetelerinden biri hemen şu yorumu yaptı «London, sosyalist fikirlerini, ilk Oakland'da yayar.. Bilir ki, burada benimsenen fikirler her yerde tutulacaktır.» London'un yeni eserinin kopyalarını okuyan Brett, gazetelerin nasıl davranacaklarını haber verdi ön-ceden Ya bir ölüm sessizliği, ya da şiddetli bir eleş-tiri. Kendisine gelince, kitabı beğenmişti, sonuçlara al-dırmadan yayınlamaktı niyeti -cesur bir karar. Bütün dileği, Jack'ın mahkemelere hakaret eden bölümleri çıkarmasıydı. Yoksa, ikisi de deliği boylarlardı bu yüzden. «Eğer, mahkemelere saygı duyamadığımdan ötürü suçlanacaksam, altı ayımı cezaevinde geçirmişim ne çıkar.. Bu süre içinde iki kitap yazar, di-lediğim kadar da okurum..»

Jack London'un cezaevindeki sakın hayatı özle-meye hakkı vardı. Çünkü Snark kafasını karmakarı-şık eden bir keşmekeşe sokmuştu onu. Yayınevleri-ne yaptığı heyecanlı tekliflerin üzerinden bir yıl geç-

mişti, ikinci yılın şubat ayını buldukları halde Snark'ın işleri tamamlanacak yerde uzayıp gidiyordu. Jack'ın gönlünde yatan aslan elâlemin maskarası olmuştu. Gazeteler açıktan açığa alaya almışlardı bu işi. Kimsenin, hele Snark üzerinde çalışanların hiçbirinin Jack'ı ciddiye aldığı yoktu. İhtiyar deniz kurtları, açık deniz kaptanları beşer ona toplanıp, Snark'ı bir yatır gibi ziyaret ediyorlar, karşılıklı bakışıp, başlarını sallıyor, endişelerini gizlemiyorlardı «İyi yapılmadı.. Teçhizat da kötü.. Dibi boylar bu..» Snark'ın Hawai'ye bile varamıyacağını iddia edenler vardı. Bunların başını, London'un Kore'den getirdiği Manyungi çekiyordu. Üç yıl «efendisine» köleler gibi hizmet etmiş olan genç Manyungi, Hawai'ye gitme umudunu yitirince kendisini kapı dışarı ettirmenin yolunu aramaya başladı ve bir gün Jack'a «Tanrı, kahvesini şimdi mi içecek?» diye sordu. Jack London'un teknesi, gece - gündüz meraklı ve alaycı bir seyirci kalabalığıyla çevriliydi.

Herşeyin tersine döndüğünü, teknesini San Francisco'da tamamlayamayacağını anlayan Jack London, Snark'ı o haliyle deniz indirerek Honolulu'ya yollanmayı, eksikleri orada tamamlatmayı koydu aklına. Kararını gerçekleştireceği gün, Snark'ın su yaptığı anlaşıldı. Ve London'un yelkenlisi limana yöneleceği yerde, avaryalı olarak, iki kayığın arasına sıkıştırıldı.. İki günlük onarım için kızağa çekilmek üzere.. Snark'ı kızağa çeken işçiler, tam suya indirirlerken kızak bel verince, tekne gerisin geri kayarak kumlara oturdu. İki römorkör, tam bir hafta, suların yükselme zamanını beklemek şartıyla, günde iki kere Snark'ı saplandığı bataktan çekip çıkarmaya uğraştı durdu. Kurtarma işlemine kendi ırgatıyla katılmak isteyen Jack, özel kumanda kanatları kırılıp da halatlar kayınca, ırgattan vazgeçmek zorunda kaldı. Umutsuzluğa düşmüş, New York'dan getirttiği yetmiş beygirlik motorundan fayda bekler

olmuştı: ama motoru çalıştırınca, dövme demirden yapılma kapak dişlileri parçalayarak havaya fırladı, kullanılmaz halde bir kenara düştü.

Jack London, batık teknesiyle birlikte, tam yirmi beş bin dolarını gömmüştü sulara. Dostları, Snark'dan da geriden de vazgeçmesini öğütlediler. «Bir yolunu bulup tekneyi yüzdürebilsen bile,» diyorlardı, «onunla yola çıkmak kelleyi koltuğa almak demektir.» Jack dayanamıyordu bu söylenenlere. «Terke demem onu», diye diretiyordu. Beceriksiz işçiler, uydurma malzeme, alacaklarını bir an önce koparmak için Jack'ı sıkıştıran tüccarlar canını sıkıyordu. Buna bir de işi alaya alan gazeteciler katılmıştı. Jack London yenilgisini kabullenecek olursa, bütün ülkenin eğlencesi olacağını biliyordu, ne yapsa kurtulamayacaktı bu yüz karasından. Ölüm pahasına da olsa, Hawai'ye yollanmalıydı.

«İşçilerin, zarar ziyan isteyen tacirin ve gazetelerin diline düşmektense, Pasifiğin sularına gömüleyim,» diyordu kendi kendine. Honolulu'ya bile varamayacağını iddia ederek bire yirmi bahse girenlerin, kendisini çılgın yerine koyan seyirci topluluğunun maskarası olmaktansa, kahramanlar gibi can vermek istiyordu.

«Büyük uğraştan alınımızın akıyla çıktık. Snark'ı gömüldüğü yerden çekip çıkararak, Oakland City rıhtımına yanıştırmayı başardık. Eşyalarımızı kamyonla taşıdık. Arkadaşlarımız, arkadaşlarımızın arkadaşları, mürettebatın arkadaşlarının arkadaşlarını saymayacağım, doluşmuştu tekneye. Ortalık ana baba günüydü: Odun, kömür, su tankları, sebzeler, erzak, yağ, cankurtan kayığı, filika. Gazeteciler de vardı, fotoğrafçılar, yabancılar, garip kişiler.. Ve bütün bunları kaplayan, rıhtımdan doğru gelen bir kömür tozu bulutu..

Sonunda, uzun ve cesaret kırıcı iş bitmişti. 1907

yılı nisanının 20'sinde hareket edilecekti. Cumartesi sabahı Jack London, cebinde bir çek karnesi, bir dolmakalem, iki bin dolar da nakit parayla tekneye bindi MacMillan'dan ve dergilerden alabildiği bütün peşin paraydı bu; oysa Jack London, kendisine borçlu olan diğer bazı yayınevlerinden de para gelir diye ummuştu. Tekneye, Jack London'dan alacağı olan tacirler yerine, bir polis memuru geldi. Snark'ın direğine bir kâğıt yapıştırdı. Böylelikle, Jack London'dan 232 dolar alacaklı olan Sellers adlı birinin, icraya başvurarak Snark'a el koydurduğunu açıklamış oldu. Snark yerinden kıpırdayamazdı, çünkü hacizliydi. Jack şehri dolaşarak belediye başkanını, şerifi, alacaklılarını, uzun sözün kısası, kendisini bu işin içinden çıkaracak birini aradı. Ama boşuna.. Kimsecikler yerinde yoktu, hepsi hafta sonunu geçirmek üzere bir yerlere gitmişlerdi.

Jack London bütün pazartesi gününü, gerçek olup olmadığını araştırma fırsatı bile bulamadığı faturaları ödemek, alacaklılarına çek ya da nakit para dağıtmakla geçirdi. Ödemeler tamamlanıp da işi hesaba vurduğunda, paramparça olmuş yetmiş beygirlik motoru, bozuk elektrik tesisatı, avaryalı cankurtaran sandalı, işlemeyen motorlu filikası, dökülmüş boyalarıyla Snark'ın kendisine otuz bin dolara patladığını gördü.

Sömürülmüş, gülünç hale düşürülerek acınacak bir sersem, budala bir hayalperest yerine sokulmuş olan Jack London, üzerinde «Jimmy Hopper's California» yazısı bulunan futbolcu fanilasını kotrasının direğine çekerek, demir aldı. Denizden haberi olmayan bir gemici, makineden anlamayan bir çarkçı, yemek pişirmeyi bilmeyen bir ahçıyla yola koyuldu. Snark ağır aksak halice yöneldi, körfezi aşarak Golden Gate Boğazı'ndan Pasifiğe çıktı.

Jack London'un başına gelen bu dertler, uygulamadan habersiz olmasından çok çevresini saran in-

sanların açgözlülüğündendi. Teknesinin başına geçip de şöyle alıcı gözle incelediğinde, ön kısımda kullanılan putrellerin meşe ağacından değil de, çıralık çamdan yapıldığını gördü. Oysa Jack London bunlara, parça başına iki buçuk dolar yerine yedi dolar ödemişti. Puget Sound'a ismarlanan özel döşeme yer yer dalgalıydı, güverte su sızdırıyordu, sızan su kabinelere akıyor, aletleri paslandırması bir yana, kumanyayı da ıslatıyordu. Snark'ın gövdesi, ambar, su geçirmez bölmeler, hatta yakıt deposu su yapmaya başlamıştı. Omurga, özellikle kumanda takımlarının bulunduğu yerde ufalanıp dökülüyordu; o canım yıkanma yerinin hiç bir aleti işler gibi değildi. Satın alınan kumanyaya bir göz atan Jack, portakalların buzhane malı lahana ve elmaların eksik olduğunu gördü. Eksik olmaları bir yana, kimi ezik, kimi çürüktü, yenecek gibi değildi hiç biri. Havuçlar benzi ne bulanmıştı, pancarlar karttı. Küflü patates çuvallarından dökülen kömür yayılmış, güvertenin deliklerinden akıp gitmeye başlamıştı.

Deniz üzerinde geçen bir kaç gün Jack London'un, aylardır gemicilik öğrensin diye para saydığı Roscoe Eames'in, bir şeylerden anlamadığını farketmesine yetti. Roscoe, deniz haritası okumak bir yana, kerteriz almasını bile bilmiyordu. Pasifik kazan Snark kepçe, dolaşıp duruyorlardı. Jack London denizcilik kitaplarına dalarak haritaları yaydı önüne, güneşin durumunu inceledi «Gökbilimcilerle matematikçilerin sayesinde, yıldızlar, ay ve güneşe bakarak yolunu bulmak insana çocuk oyuncağı gibi geliyor. Bütün bir öğleden sonra vardiyada kaldım, bir elim dümende, öbür elimle logaritmaları hesapladım. İkişer saatten iki kerede, denizciliğin ana teorisıyla, enlem ve boylamların nasıl hesaplanacağını öğrendim. Sekstant (\*) kullandım, güneşin yüksekli-

(\*) Denizcilikte kullanılan, yıldızların açılarını ve ufuktan yüksekliklerini ölçmeye yarayan alet.

ğini ölçtüm. Mucizeler yaratıyordum, hem de yalnız, bana deniz üzerinde yolumu gösteren yıldızların sesini dinleyerek..»

Snark yolda bir fırtınaya yakalandı. Martin Johnson ile muço Tochigi'yi deniz tutunca ikisi de yatağa serildiler. Jack London onca işinden başka, mutfakta, dizlerine kadar su içinde bir de yemek hazırlamaya çalışıyordu. Vardiya sırası Charmian'a da geliyordu; dörder saattan iki kere üstüste vardiya da kalan Charmian Kittredge, beş erkek mışıl mışıl uyurken, kapkaranlık denizin ortasında, büyük bir güven içinde eline teslim edilen dümeni tutuyordu. El kesesinden cömertlik ederek Jack'ın paralarıyla alışverişin âlâsını yapmış olan Roscoe, hemen bütün zamanını kamarasında tıkmakla geçiriyordu. Jack London neden tekneyi temizlemediğini, güverteyi neden fırçalamadığını sorduğunda verdiği cevap hep aynıydı «Kabızlık çekiyorum.»

Jack London, dünyasını zindan etmeye yetecek bu düzensizlik, pislik ve türlü tehlike ortasında, ambar kapağının üzerine çöküp, «Martin Eden»i yazmaya başladı; en iyi romanını, Amerikan romanlarının en güzelini. London, romanının müsveddesi üzerinde pek az değişiklik yapmıştı, bu bile konuya nedenli hakim olduğunu, kendini yaptığı işe verme gücünü göstermeye yeter. Bir haftaya varmadan hava açtı, güneş çıktı.

Güneşle birlikte Martin Johnson ile Tochigi de kamaralarından çıktılar. Herbert Stoltz, dümende tek başına, Snark'ı pruvadan esen rüzgâra karşı tutmaya çalışıyordu. Jack, her sabah hayat hikâyesine bin kelime eklemekte, eğitimindeki yetersizliğe çare bulmak için nasıl çabaladığını, cahil bir gemicinin üç yıl içinde nasıl bilgili bir insan, seçme bir yazar olup çıktığını anlatmaktaydı. Martin Eden'in belli başlı kişileri, Mabel Applegarth ile ailesi, George Sterling -kitaptaki şair Brissenden- ve Jack London'

du. Eserin kadın kahramanı Ruth Morse, Jack London'un eserlerindeki işçi sınıfından gelmeyen tek kadındır. Hayat dolu, açık ve kuvvetli bir eser olan **Martin Eden**'de ileriye gören bir yan vardı. Şair **Brisenden**, **Martin Eden**'e sosyalizme bütün gönlüyle bağlı kalmasını öğütler. Böylece, sosyalizm başarıya ulaştığında, hayata bağlı kalmak için bir nedeni bulunacaktır. Oysa **Martin Eden**, sosyalizmden vazgeçer, başarıya doymuş halde canına kıyar.

Aradan iki yıl geçip de **Martin Eden** yayınlandığında, San Jose'deki kadınlar derneği, edebiyat eleştirmeni **Mira Mac Clay**'ı davet ederek **Martin Eden** üzerine bir konuşma yapmasını istedi. **Mac Clay** eserin kadın kahramanını, korkaklığı ve beceriksizliği yüzünden suçlayarak, **Martin Eden**'inkiyile birlikte kendi hayatını da yıkmış olduğunu söyledi. **Mira Mac Clay** bunları açıklarken, en ön sırada yalnız başına oturan ve bakışlarında ölüm kadar derin bir hüznü taşıyan soluk yüzlü, incecik kadının **Mabel Applegarth** olduğunu bilmiyordu.

Deniz üzerinde geçen yirmi yedi günün sonunda, karayla birlikte, **Snark**'ın önce masraf ve emeğe malolan canını pruvasının işe yaramamak bir yana, kötü havalarda tehlike bile yarattığı görüldü. Karayı gören **Jack**, denizciliğinden şüphe eder oldu biraz; çünkü tahminlerine göre en yakın kara yüz altmış kilometre ilerilerinde olmalıydı. Çok geçmeden seçtikleri kara parçasının, yüz altmış kilometre ötelelerindeki, üç bin metreye ulaşan **Halekale** dağına tepesi olduğunu anladılar. Beden gücüyle, her zaman beyin gücünden daha çok gururlanmış olan **Jack London**'un keyfine diyecek yoktu. Japon adaları açığında tayfuna yakalanan **Sophie Sutherland**'ın dümenini tuttuğu günden bu yana, böylesine haz duymamıştı yaptığı hiç bir işten.

Ertesi sabah, **Diamond Head** üzerinden **Honolulu**'ya vardılar. **Snark**'ı **Hawai Yat Kulübü** teknelerinin

den biri karşılayarak; gazeteleri ve Snark'ın battığı yolundaki Amerika'dan gelen haberleri getirdi. Kulübün kaptanı, Pearl Harbour limanına giren Snark'a gelerek Jack London'a hoşgeldiniz dedi, onları evine götürdü. Sıcak banyoyla poi kokteyli sundu. Kaptanın yakın arkadaşlarından biri de, Hilo adasındaki köy evini Jack ile arkadaşlarının emrine verdi. Jack London, sabahları kuşların cıvıltısıyla uyanıyordu. Bir yıkandıktan sonra, kahvaltısını ağaçların altında, Toshigi'nin kıpkırmızı hibiscuslar (\*) ve mercan gibi parıldayan karabiber çiçekleriyle süslediği masada yiyor; çimenlerin üzerinde çalışıyordu. İşte bu çalışmaları sırasında yazdığı «The Inconceivable and Monstrous» (\*\*) da Snark'ı yaptırıp denize indirmek uğruna çektiği zorlukları anlattı «Adventure» (\*\*\*) de gezisine katılmak isteyen binlerce kişinin mektuplarından söz etti; «Finding One's Way Out — Yolunu Bulmak» da ise Roscoe Eames'in denizcilikten haberi olmadığı için nasıl batma tehlikesi geçirdiklerini ve teknesini tek başına yönetmek için ne kadar kısa bir süre içinde denizcilik öğrenmek zorunda kaldığını anlattı. Jack London para kazanmak zorundaydı, paraya olan aşırı ihtiyacını ancak dergilerin kapış kapış aldıkları eğlenceli makalelerle sağlayabilirdi. Ama yine de Alaskada geçen bir dramı yazmadan edemedi: «To Buil a Fire» (\*\*\*\*)

Jack London, Pearl Harbour'daki ilk on gün Snark'a uğramadı bile. On üçüncü gün, «Bir sandalla atlayarak şöyle tekneme kadar gideyim» dediğinde, güverteyi pislik içinde, teknenin donatımını da yakıcı tropik güneşinin altında buldu. Roscoe Eames ile Herbert Stoltz'a hemen yol vererek, gerisin geri-

( \*) Tropik bölgelerde yetişen güzel çiçekli bir ağaççık türü.

( \*\*) Akıl Almaz ve Korkunç

( \*\*\*) Serüven

(\*\*\*\*) Ateş Yakmak

ye, Kaliforniya'ya gönderdi. Amerikan gazeteleri Snark'da çıkan kavgaları haber verdiklerinde, Ninetta Eames'i üzmek istemeyen Jack London, kendini haklı çıkarmak için hiçbir şey yapmadı. Herbert Stoltz'dan boş kalan çarkçılığa, George Sterling'in arkadaşı Eugene Fenelon'u çağırdı. Basının da belirttiği gibi «denizcilik üzerine olanca bilgisini, bir sirk yönettiği ve din adamı karakterine bürünmeye hazırlandığı sıralar edinmiş olan» Fenelon, Snark'ı üç beş ay yola sokmaya çabaladıktan sonra, bulduğundan da beter durumda bırakarak Carmel'e döndü.

Hawai'nin ülke olarak güzelliği bir yana, insanları da sevimli, canayakındılar. Star ve Pacific Commercial Traveler'in yazı işleri müdürleri tarafından bir akşam yemeğine çağrılan London'lar, Prens Kalamanaloe ile majeste Liliuokalani'nin onuruna verilen bir davette bulundular. Her yerde ağırlanıyorlar, adaların en güzel köşelerinde gezdiriliyorlardı. Hawai'de geçen her gün yepyeni bir serüven demekti Jack London işte burada Prens Kalamanaloe ile, meşalelerin ışığında balık avına çıktı; yerlilerin yas günlerinde bulundu, pırıl pırıl ay ışığında yüzdü, Maui adasındaki Haleakala Ranch'da unutulmaz günler geçirdi. Şölen düzenleyicisi Louis von Tempsky, London'a yerlilerin ormanlardaki av hayvanlarını ortaya çıkarmak için fundaları sopalamalarını seyrettirdi. tay koşularına götürdü; ilkin bin beş yüz metreyi aşan dağların yamaçlarında dört nala uzun gezilere çıktılar, derin boğazların üzerindeki sallanan köprülerden geçerek Haleakale'nin krate-rine tırmandılar, oradan denizi, adaları seyrettiler. Jack London, «The House of the Sun (\*)» başlığını koyacağı makalesinin konusunu işte burada buldu.

Cüzamlılar adası Molokai'de bir hafta kalan Jack ile Charmain, adanın atıcılık kulübünde cü-

(\*) Güneşin Evi

zamlılarla dizdize oturup, onların uzattıkları tüfeklerle hedefe nişan aldılar; ada halkının düzenlediği at yarışlarına katıldılar. Cüzamlılar, Jack London'dan lânetlenmiş adaları üzerine bir makale yazarak gerçeği dile getirmesini ve mutlu hayatlarından söz etmesini istediler. Hilo'daki iki gözlü evine dönen Jack London, cüzamlılara verdiği sözü yerine getirerek Molokai'nin içe hüznü veren güzelliğini büyük bir duygusallıkla kâğıda döktü. Su kayağında üzerine olmayan Alexander Hume Ford, Jack'a, dalgalar üzerinde kaymayı öğretti. Güneş çarpması yüzünden iki haftaya yakın bir süre toparlanamayan Jack, bu konuda bir makale yazdı. «A Royal Sport», su kayağının Amerikalılar arasında da yayılmasını sağladı. London, adalardaki eşsiz ve kolay hayata bayılıyor, kimselerin haberi olmaksızın Martin Eden'i yazıyordu dilediği gibi..

London'un Cosmopolitan dergisinde yayınlanmış olan, serserilik günleri hakkında yazdığı hikâyeler kitap halinde çıkacağı sıra, Brett Jack'a bu kitabı hâlâ yayınlamak niyetinde olup olmadığını sordu. Çünkü Brett, «The Road»un (\*) kamuoyunda hoş karşılanacağı kanısında değildi. Jack, şöyle bir cevap verdi: «The Road»da da, her zaman yaptığımı yaparak, gerçeği anlattım. Eserimle birlikte kişiliğim geliştikçe eleştiriyorlar beni, saldırıyor, mahkûm ediyorlar. Bir yazarın, herşeyden önce içten olması gerektiğini söyler dururum. Eğer bunda yanılıyorsam, hiç kimse söylediklerimi benimsemiyorsa, onlara «elveda, kendini beğenmiş dünya...» der ve çiftliğime çekilirim. Orada patates eker, piliç yetiştiririm. Bugünkü yerime varmamı, akıllı uslu öğütlere aldırış etmememe borçluyum.»

Böyle söylemesine rağmen, Jack London, hayatını kurtaracak bir öğüdü nasılsa dinledi Ekim ayı

(\*) Yol.

ortalarında, Markiz adalarına hareket etmeye karar veren Jack, Hilo'daki donanımını, yanına aldığı tecrübeli bir uzun yol kaptanı ve Hollandalı bir tayfayla tamamladı. Kaptan Warren, cinayet suçuyla atıldığı Oregon cezaevinden şarta bağlı olarak salıverilmişti. Hermann ise, zamanında Hollanda açıklarında babasının balıkçı teknesini yönetmişti. Jack London Snark'ı yaptırırken, ya da daha sonraları, Hawai'ye yola çıkacağı zaman, tecrübeli denizcilerden yararlanmak akıllılığını gösterseydi bu kadar sıkıntıya düşmek bir yana, en azından yirmi bin doları da cebinde kalırdı. Bir seksen boyundaki Martin Johnson, her işin hakkından gelmesiyle, denizci niteliğini hakettiğini gösterdi. Ahçılıktan, çarkçılığa yükselmesi bir yana, Snark'ın vazgeçilmez elemanlarından biri haline geldi. İki yıllık gezi süresinde, Charmian da değerini ortaya koydu. Olağanüstü bir güce sahip olan Charmian, bütün güçlüklerin altından kalkma yeteneğine sahipti. Zorluklara gülüp geçiyor, tehlikeyi sağlam yaradılışından gelen bir soğukkanlılıkla karşılıyordu. Molokai adasındaki cüzamlıların arasında bir hafta geçirmek mi? Korkutmuyordu bu Charmian'ı. Salomon adasındaki kafatası avcılarına katılmak, ip köprüleri ve tropikal bölgelerdeki vadileri atla geçmek, o güne dek hiç bir yelkenlinin göze alamadığı Pasifik sularını aşmak.. Bütün bunlar vız geliyordu ona. En güç zamanlarda bile sakin, her zaman iyimser bir kadındı. Jack London, dünyayı gezip dolaşmak için ideal bir eş bulmuştu kendine.

Hilo'dan ayrıldıktan bir kaç gün sonra, Güney Pasifik okyanusundaki deniz yolları rehberini inceleyen Jack London, tek bir yelkenlinin bile Hawaii'den Markiz adalarına gitmeye kalkışmadığını öğrenmekle kalmadı; Ekvator akıntıları ve alize rüzgârlarının, Markiz adalarına varmayı imkânsız hale soktuğunu da öğrendi. «İmkânsız kelimesi, Snark'ın

kitabında yoktur,» diyen Jack, keyfini bozmadan yoluna devam etti. Markiz adalarına doğru seyretmek için olağanüstü bir deniz serüvenine girişen Jack, ölümden kıl payı farkla kurtuldu. Belki de kader Jack London'un bu kadar erken yokolup gitmesine razı olamamıştı.

Alize rüzgârlarına yakalanarak, Ekvator sularının ortasında hareketsiz kalan Snark, haftalarca bir kulaç bile ilerleyemedi. Ölü dalgaların, yağmur ve sağnak halinde esen kuvvetli rüzgârın elinde, saman çöpü gibi bir oraya bir buraya savruluyor, ikide bir batacak gibi oluyordu. Tam altmış gün, ne bir yelkenli ne de bir vapur dumanı gördüler. İçme suları yarıya inmişti, mutlu bir raslantıyla yağmur yağmazsa, susuzluktan ölebilirlerdi. Jack ölüm çağrısı karşısında başka türlü oluyordu, kendinden geçiyordu ölümle burun buruna geldiği zaman, hiç bir şey onu yaklaşan ölüm kadar heyecanlandırmıyordu. Kimsenin uğrağı olmayan bu denizlerde teknesini yöneten Jack, yunus, köpekbalığı, deniz kaplumbağası avlıyor, yüzü gözü tuza bulanmış, ambar kapağının üzerine uzanarak bedenini teknenin yalpalarına uydurup «Martin Eden»i tamamlamaya çahşıyordu. Her gün «Martin Eden»in bin kelimesinden başka, içlerinde «A Pacific Traverse Pasifik Yolculuğu»nun da bulunduğu ilgi çekici makaleler yazıyordu. Hava ısındığı zaman, güverteye yerleşip çevresine topladığı Charmian, kaptan Warren, Martin Johnson ve Hermann'a okuyordu yazdıklarını. Tochigi'nin yerine gelen genç Japon muço Nakata ile ahçı Wada da Jack'ı dinliyorlardı. Dinleyicilerine Stevenson'un Markiz adaları ve Tahiti üzerine yazdıklarından parçalar okuyan Jack London, Conrad'ın «Typhoon» ve «Youth»unu, Melville'in Typee'sini, Moby Dick'ini okuyordu. Oakland belediye kitaplığında bulduğu bütün serüven hikâyelerini okumuş olan on üç yaşındaki macera delisi çocuğa verdiği sözü

yerine getiren Jack London, Snark'ın başına açtığı dertleri unutmuş gitmişti..

İki ay süren bir yolculuktan sonra, Markiz adalarının en büyüğü olan Nuku Hiva'ya ulaşılar. «Kuzey batı'dan esen alize rüzgârının altında güneybatıya yöneldik. Tam on gün sürdü bu, 6 Aralık sabahı saat beşte karayı gördük, önceden hesapladığımız gibi tam karşımızdaydı. Uahouka'yı rüzgâr altında geçtik, Nuku Hiva'yı güneyinden dolaştık. Aynı gece küçük Taiohae körfezine vardık ama, zindan gibi bir gecede zincirinden boşanmış bir fırtınayla baş etmek kolay olmadı. Kıyıdaki sarp kayalıklarda gezinen yaban keçilerinin melemeleri arasında gürültüyle demir attık. Ciğerlerimize dolan havamis gibi çiçek kokuyordu.»

Jack London, Nuku Hiva'daki kulüp lokalini kiralayınca içi sevinçle doldu; Robert Louis Stevenson'un Markiz adalarında yaşadığı yıllarda, öğleden sonraları gelip oturduğu bu yerde bir süre olsa da yaşamak, göğsünü kabarttı. Ertesi gün, kendilerini ata binecek güçte hissederek hissetmez, hepsi birden Melville'in «Typee» de anlattığı güzelim Hapaa vadisini görmek üzere yola koyuldular. «Typee»de yazılanlara göre, tropiklerin bu bereketli topraklarında güçlü ve savaşçı bir aşiret yaşamaktaydı. Hapaa vadisini görmek için at koşturan Jack London, gençlik hayallerinin bir anda yıkılacağından habersizdi. Çünkü Hapaa vadisi insan eli değmemiş, boş, korkunç bir çöldü. «Uğursuz beyaz adam»ın getirdiği öldürücü hastalıklardan kaçıp kurtulmak isteyen üç beş yerlinin, sefil barakalarda veremden ölüp gittiği bir tropik çölü. Jack London, bu canım ırkın yok olup gitmesinden duyduğu üzüntüyü iç paralayıcı bir makaleye dökerken, Melville'in arzusuna saygı göstererek 'typee' ırkından sözetti

«Güzellik ve güçlülüğün sonu gelmiş; Typee vadisi, cüzam verem ve fil hastalığından kırılan bir

avuç zavallı yaratığın yuvası olmuş. O güzel vadide kokuşmuş bir hayat var şimdi.»

Jack London Markiz adalarında tam on iki gün kaldı; yabani keçi avına çıkıp yerlilerin şenlik ve törenlerine katıldı. On iki gün sonra bu renkli hayatı ardında bırakarak, Paumotan adaları üzerinden Tahiti'ye verdi Snark'ın burnunu. Tahiti'ye vardığında, ülkesinden aldığı haberler hiç de iç açıcı değildi. Bir kere daha Snark'ın denizlerde yok olup gittiği haberi yayılmış, San Francisco'lu denizciler tekneyi ve donanımını zaten beğenmediklerini, bunu zamanında açıkladıklarını hatırlatmışlardı. Bir çok gazete, genç ve parlak bir yazarı kaybetmenin üzüntüsünü belirtiyor, bazıları ise London'u reklâm uğruna ölmüş gibi görünmekle suçluyordu - hele gazetelerin biri işi adamakıllı ileri götürerek, becerikli bir basın ajansının böyle bedava gelen reklâmdan London'a, teknesinin bedeline yakın bir para sağlayabileceğini bile söylemek cüretini gösterdi.

Jack London, Tahiti'de kendisini bekleyen mektupları okuyunca, on sekiz ay gibi kısa bir zamanın ortalığı birbirine katmaya yettiğini gördü. Efendi ortarlardan yok olunca herkes bildiğini okumuştı. Jack London'un Pasifik Okyanusunun dibini boyladığına iyice inanan Oakland bankası, Flora'nın evine el koymuştu. Hilo'da kullandığı —tutarı sekiz yüz doları bulan— çekler başka bir Oakland bankası tarafından «karşılığı yoktur» ibaresiyle geri çevrilmiş, bu da basında epeyi gürültü koparmıştı.

Glen Ellen'den ayrılırken, Ninetta Eames'e işle-riyle uğraşması için bir vekâletname düzenleyen Jack London, bu işe karşılık o zaman ayda on dolar isteyen bayan Eames'in bu ücreti şimdi, kendiliğinden yirmi dolara yükselttiğini gördü. Bu arada Jack'ın boş bıraktığı Wake Robin'in, aylık kırk dolar kirası da işlesin istiyordu. Mektuplardan çıkan faturaları inceleyen Jack London, Hill Ranch'daki kâh-

yanın, ambara ilâve yaptırarak kendisi ve ailesi için oturulur bir yer haline soktuğunu öğrendi. Bu işe bin dolar gitmiş olduğunu görünce hayretler içinde kaldı. Aralık ayında Flora, Johnny Miller ve Jenny Bacı'nın masrafları, Bessie ile iki kızın nafakaları, çeşitli harcamalar, sigorta primleri ve Wake Robin'ın bakımı, bin dört yüz dolar gerektirmişti.

Zarfların içinden bin dolarlık bir fatura daha çıktı. Faturaya üç sayfalık bir eşya listesi ekliydi, Snark için yapılan çeşitli alışverişlerdi bunlar: Dört bin litre benzinden tutun da, Jack'ın adına satın alınmış yüzlerce kutu mısır sigarasından, on iki kutu şekerlemeye kadar akla ne gelirse vardı içinde.. Bütün bu masraf yığını, her ay Snark'a harcamak zorunda kaldığı bin doların üzerine biniyordu.

Aralık ayında, MacMillan Jack'a beş bin dolar ödemişti, New York'daki basın ajansı, London'un «To Build A Fire» adlı hikâyesini, Century dergisine üç yüz elli dolara satmış, Ninetta Eames «The Lepers of Molokai»yi, (\*) Woman's Home Companion'a, «Finding Ones way About» (\*\*) ile «The Inconceivable and Monstrous»u (\*\*\*) da Harper's Weekly'ye vermişti. London bu arada çeşitli İngiliz yayınevlerinden olsun, İskandinav, Alman, Fransız ve İtalyan yayıncılardan olsun, değişik miktarlarda paralar almıştı. Buna rağmen 1908 yılının ilk günlerine yakıcı bir güneş altında, cebinde yetmiş dolarla giren Jack London'un yakınlarda eline geçecek bir para da yoktu.

Bir önceki yılın 28 Mayıs'ında Honolulu'ya ayak basan Jack London, daha o zamandan «Cepte metelik kalmadı, biraz para yapana kadar burada oturmak gerekeceğinden korkuyorum..» demeye başla-

( \*) Molokai'nin Cüzamlıları

( \*\*) Yolunu Bulmak

(\*\*\*) Akıl Almaz ve Korkunç.

mişti. Oturup, denizde ve Hawaii'de başından geçenleri yazmış ve her makaleyi üç yüz elliser dolara satmayı başarmıştı. «The Call of the Wild» ın ulaştığı başarının üzerinden dört yıl geçmemişti daha, Snark'a kırk bin dolara yakın para harcamasını sağlayan bir servet gelip geçmişti elinden. Hill Ranch'a on bir bin dolar yatırmış, Bessie'ye on bin dolar vermiş, Flora'ya sekiz ve gitgide genişleyen çevresine otuz beş bin dolar harcamıştı. Bundan böyle, gezisini sürdürmek için ayda üç bin dolara ihtiyacı vardı, ama şu anda Tahiti'de cebinde topu altmış altı dolarla kalakalmıştı.

Mariposa gemisi San Francisco'ya hareket etmek üzereydi. Jack London bir ara gemiye atlayarak Amerika'ya dönmeyi ve işlerini yoluna koymayı düşündü. London'un Charmian'la kendi yol parasını nasıl bulup buluşturduğu ve bilet parasını nasıl ödediği bilinmez.. Sırdır bu. Snark'ı kaptan Warren'e emanet eden Jack, Kaliforniya'ya döndü. Mariposa'nın London'dan yeni haberler getireceğini umanlar, bir anda onu San Francisco'da, karşılarında buldular. Gazeteler London'un gelişini, heyecan yaratan başlıklarla haber verdiler: «Dudaklarından silinmeyen o gülümseme, London'un ruhunun derinliklerinden gelen candan ve hoş, gerçek gülümsemesinin yarısı bile değildi..» Gezisini yarıda bırakmakla suçlanıyordu. Bir hafta sonra Mariposa ile döneceğini açıkladığında, arkadaşları ya sözlerine inanmadıklarından ya da onu bu işten caydırmak için olacak, London'u alaya aldılar. «Bu serüvenin hakkından geleceğini herkes anladı, rahat dur artık..» dediler. Kimse, London'un gazetecilere söylediklerine inanamıyordu: Snark'da geçen günlerin London'un hayatının en mutlu günleri olduğuna...

Jack, MacMillan'a bir telgraf çekerek, bitmek üzere olan «Martin Eden» için avans istedi. Flora'nın

evine koydurduğu ipoteği kaldırıp, Hill Ranch'ı satın almak için bankadan borç aldığı paranın üst üste binen faizlerini ödedi. **Harper's Weekly** dergisi Snark üzerine bir yazı serisi yayınlamayı kabul edince, Jack London, kapıya dayanmak üzere olan borçluları susturup Flora'ya şubat ayında sarfetmesi için elli iki dolarlık birer çek verdi. **Woman's Home Companion**'da Bessie'ye yetmiş beş, Jenny Bacı'ya da onbeş dolarlık birer çek verdi. **Woman's Home Companion**'un yıllık koleksiyonuna bakan Jack, Hawaii ve Papeete'de kendisine ödenen paraların neden iki katına yükseltildiğini anladı: **Cosmopolitan** dergisiyle, derginin yalan yere, gezi masraflarını kendilerinin karşıladığı yolunda radyo reklâmına girişmesi yüzünden bozuşan Jack London, sonradan anlaşma yaptığı **Companion**'un da, yalancı yola saptaktan kaçınmadığını gördü.

London'un 1907 yılı içinde dört kitabı yayınlanmıştı. Böylece bir kitap farkla 1902 yılının rekoru kırılıyor ve London daha otuz bir yaşını tamamlamadan yirmini kitap yazmış oluyordu.

Amerikalılar bugün de, ilkel hayatı ve insanlığın gelişimini acılı bir dille sunan «**Before Adam**» ı büyük bir zevkle okumaktadırlar. O yıllarda uzun boylu dikkati çekmemiş olan «**The Road**», günümüzde bile boşgezenlerin yaşantısını dile getiren gerçek bir bilgi kaynağıdır. «**Love of Life**» Alaska hikâyelerinin en güzellerini toplar içinde. Snark'ın gerektirdiği masrafların karşılanması yolunda yazılmış olan bu eserlerin hepsi güzeldir; işin hoş yanı, London'un para derdine düşerek yazdığı bu eserlerin edebi açıdan, bu tür düşüncelerden uzak, sırf sanat uğruna yazı yazarların ortaya koydukları çoğu eserden daha değerli oluşudur. London gerçeğe karşı büyük bir aşk duyar içinde, dosdoğru bir düşünüş tarzı vardır, bilgisi sağlamdır, insanoğlunu ele alışı derin bir anlayışın ürünüdür. Bütün bunların dışında, fikirleri-

ni büyük bir cesaretle koyar ortaya. Bütün bu fikri zenginlik ve yoğunluk güzel bir anlatımla birleşince, ortaya konan eser ciddi ve bilgili bir çalışmanın ürünü olmaktadır. Para ihtiyacı London'un çalışmalarını hiçbir zaman aksatmamış, eserlerine yeteneklerini katmasına engel olmamıştır. Jack London, ancak iyi yazılmış bir eserin iyi para getireceğine inanır, meslek hayatını bu ilkeye dayanarak sürdürürdü.

Brett'in «The Iron Heel» konusunda savurduğu kehanet, doğru çıktı; gazetelerin çoğu kitabın sözünü bile etmediler, edenler de güzel şeyler söylemediler «Kanunun yumruğu, tepesine inmelidir..» «The Iron Heel» üzerinde fazla şey söylenmedi, söylenen de eserin yararına olmadı ve Amerika'daki bir avuç sosyalist tarafından satın alındı, o kadar. Oysa on yıl sonra, devrim üzerine yazılmış klasik eserler arasında sayılacak, Jack London'u Rus halkının putlarından biri haline sokacaktır. Kapitalist basın «The Iron Heel» e karşıydı ya, sosyalist basın da nedense, ondan aşağı kalmıyordu. Bir yıl önce Jack London'u Amerika'da yapacağı bunca iş varken, zengin işi bir yatla geziye çıktığından ötürü kınayan sosyalistler, onu davaya ihanetle suçlamışlardı. Bu kez, kan dökülmesini teşvik ederek, halkı birbirine düşman ettiği, sosyalizmin törelere yavaş yavaş ve kendiliğinden girmesini öngören parti yöneticilerini kötü duruma düşürdüğü ileri sürülüyor, toplumculuğun, London'un dilediği gibi sokak çarpışmaları ve ölümlerle değil, eğitim, kanun ve seçimlerle sağlanması isteniyordu. Sözün kısası, kapitalist basınla sosyalist basın bir olmuşlar, Jack London'u tehlikeli adam haline sokup birlikte ona saldırmaya başlamışlardı. Ne var ki, aradan üç ay geçip de Nisan ayı geldiğinde, Jack London'u bağışlayan sosyalistler, onu kendi listelerinden Amerika başkanlığına aday göstermek isteyeceklerdi. Jack London, sözünde du-

rarak, Charmian'la birlikte Mariposa'ya binerek, yedi yıllık dünya gezisini tamamlamak üzere Tahiti'ye döndü. Ve 9 Nisan günü, Snark, Tahiti'den Polinezya adalarının incisi Bora—Bora'ya doğru yola çıktı. Bora—Bora'da inci avcılarıyla dost olan Jack London, Raiatea'da, uygar ülkelerin hiç birinde raslanmayan bir konukseverlikle karşılandı. Yerliler London'a armağan yağdırdılar. Pago—Pago'da kralın konuğu oldu. Suva ve Fiji adalarına doğru dümen kıran Snark, yolda fırtınaya yakalandı, pusulası da bozulunca bir kaç gün yolunu bulamadı. Fiji'nin başkenti Suva'ya Haziran ayında vardılar. Mayıs ayından bu yana kuvvetli bir nevrasteni geçirmekte olan, iki kere de buhrana kapılan kaptan Warren Suva'da karaya çıkınca, bir daha geri dönmedi. Snark perişan bir haldeydi, onarım görmesi gerekiyordu. Jack, Warren'in eşyalarını gönderdi peşinden, sonra da teknesini hep kendi yönetti. Salomon adaları kıyılarından geçip kopra (\*) tarlalarında yaşayan Jack, izlenimlerini şöyle anlatmaktadır: «Yerküre üzerinde raslanabilecek en akıl almaz vahşetin akıllara durgunluk veren bir ölçüye ulaştığı ormanlarda dolaştım..» Malaita, Jack London'un başını derde sokan bir yer oldu. Buradaki yerliler, beyazların kafalarını uçuruyorlardı. Jack London, işte burada, Minota adlı bir teknenin gemicileriyle dostluk kurarak onlarla birlikte, ormandaki esirler arasından işe yarayacak birilerini aramaya çıktı. Önce yamyamların tuzakına düşen Jack, arkadan, tekneyi yağma ederek batırmaya yeltenen yerlilerle karşılaştı. Teknenin bir mercan kayalığına bindirerek dibi boylayacağını sandıkları sıra, çevrelerini, ellerinde Sniders tüfekleri ve zehirli oklarla, ulur gibi sesler çıkaran zenci kabileleri sardı. «Minota orala-

(\*) Kabuğu ayıklanıp kurutulduktan sonra yağ çıkarılan, Hindistan cevizi türü bir kuru yemiş.

ra vurduğu sırada, görünürde tek bir yerli kayığı bile yoktu. Ama birden masmavi gökyüzünden süzüle süzüle inen akbabalar gibi üşüştüler çevremize. Teknedekiler, ellerinde tüfekleri, ateşe hazır, yaklaşan beynini deleceklerini söyleyerek yerlileri üç yüz metre kadar ilerimizde tutmayı başardılar. Oldukları yerde, çakılmış gibi duruyorlardı. Ölü dalgaların büyük bir gürültüyle çarparak dağıldığı sarp kayaların önünde, simsiyah bir tehlike gibi..» Razzle—Dazzle'in kaptanlığını yapan gencecik çocuğun şanına uyan bir serüvendi bu. Overland ekspresini tam dört kere durdurmayı başaran serserinin, White—Horse akıntılarını aşmayı, Sarı Deniz'i bir yerli teknesiyle geçmeyi beceren serüvencinin arayıp da bulamadığı şeylerdi. «Rüyalarım giren hayatı yaşıyorum..» diye haykırıyordu Jack London.

Sürüyle resim çekti, bir o kadar da yazı yazdı. Her gittiği adadan, ora halkının kullandığı, giyindiği kuşandığı şeyleri topluyordu. Glen Ellen'e getirdiği bu yerli teknelerini, kürekleri, ağaçtan yontulmuş heykelcikleri, çeşitli süsleme ve savaş araçlarını, kilim ve «Tapa» dokumalarını, süs eşyalarını kurduğu Güney Denizleri müzesine koydu. Bu arada, Fiji, Markiz adaları ve Samoa gibi yerlerde, kendini dinleyecek bir avuç beyaz insan bulduğunda bile, devrim üzerine bir söylev çekmekten kendini ahkoyamıyordu.

Snark, cüzam, fil hastalığı, malarya ve uyuzun kol gezdiği bu bölgelerde dolaşa dolaşa bir ilk yardım gemisi olup çıkmıştı. Gemi adamlarından biri, ormanda dolaşır ya da teknede iş görürken bir tarafını çizmeye görsün, sıyrık hemen cerahatlanıyor, bütün bedeni yaralar kaphıyordu. Salomon adalarında, Snark'ın bütün mürettebatı malaryaya yakalandı. Beşi yatakta yatarken, altıncı gemici de ne yapıp yapıp, hava iyi de olsa kötü de, dümende duruyordu. Jack sık sık malarya nöbeti geçiriyor, boyuna kinin

yutuyordu ama, yine de aylarca düzelemedi, çoğu zaman yattı. Fiji yolunda, sivrisineklerden kurtulamadılar ve Jack'ın bedeni çıban içinde kaldı. Bütün bu güçlükler dünyayı fethe çıkmış olan gözüpek beyaz adamın, efsaneleri andıran yaşantısının gereklerinden olduğu için London'u yıldırılmıyordu. İş başa düşünce hekimlik yapmak zorunda da kalan Jack London, diş çekiyor, Charmian ile Martin Johnson'un yaralarını cıva klorürle temizliyordu. İdrar yollarından kan geldiğini görünce Doğululara has bir ıy-sallıkla ölümü bekleyen Wada'yı, kininle iyi eden de o oldu.

Jack London, kendini yatağa seren bir malarya nöbeti geçirdiği günlerin dışında, her sabah bin kelimelerini yazıyordu. Görevine bağlı bir insan olan Charmian, Jack'ın müsveddelerini daktiloyla temize çekiyor ve yığınla mektuba cevap yetiştiriyordu. London'un Güney denizlerinde yazdığı «Adventure» (\*) adlı roman, aylarca çalışmanın ürünüdür. Jack'ın Salomon adalarında kaldığı sırada, dolaştığı bir kopra tarlasında geçer. Eleştirmenler Jack London'un bu eserindeki «aşırı vahşet» üzerinde durduklarında, London, kendi gözüyle gördüklerini resimlemekten başka şey yapmadığını söylemişti. Ne var ki, gerçeğe bağlı kalarak yazmak, inandırıcı bir edebi eser yaratmak demek değildi, «Adventure» oyalayıcı bir eserdi, o kadar. Jack London'la çağdaş bir sürü yazarın başardığı şeydi bu. Nitekim, «Adventure» ü' edebi kültürü tamam olmayan bir okuyucu yığını tarafından tutulan Popular Magazine, tefrika halinde yayınladığında, sözü bile edilmedi.

Jack London'un daha sonraları, «The Cruise of the Snark» (\*\*) adı altında yayınlayacağı gezi hikâyeleri, renkli, heyecanlı, gazeteciliğe yatkın bir dille

(\*) Serüven

(\*\*) Snark'n Gezisi

kaleme alınmıştı. Jack London'un kişiliğini taşıyan bu eserlerin, edebi bir değere sahip olduğu söylene-  
mezdi. Snark'da geçirdiği yıllar boyunca ve daha  
sonraları, Güney Denizleri üzerine bir sürü hikâye  
yazan London okuyucuyu heyecanlandıran, yerlile-  
rin yaşantısının ta içine kadar sokan güzel hikâyeler  
kaleme almadı değil. «The House of Mapuhi» (\*)  
«The Heathen», «Koolan», «The Leper», «Chun ah  
Chun», «Yah Yah, Yah..» gibi. Yerlileri uysallaştıran  
ve dünyalarını yöneten «aman vermez beyaz adam»  
ın öyküsü, egzotik diyarların havasını taşırsa da fazla  
değerli değildir. Bu öyküleri eline alan okuyucu,  
Alaska hikâyelerinde olduğu gibi, olayın kahrama-  
nıyla birlikte yaşayıp, onun uğraşına ve ölümüne ka-  
tılmayacaktır. Jack London'un Güney denizlerinde  
görüp geçirdikleri daha çok kendini ilgilendirmekte-  
dir. Sosyalist arkadaşları bunu, daha Jack London  
yola çıkmaya hazırlandığında ileri sürerek, Amerika'  
da yapılacak bunca iş varken kalkıp oralara gitme-  
sini uygun bulmamışlardı. Belki de haklıydılar: Jack  
London'a en başarılı eserlerini yazdıran, okuyucusu-  
na kitap sevgisini aşılayarak fikir dünyasını geniş-  
leten konuları ele aldırان, töreleri ve uğraşı ile Ame-  
rikalı insan olmuştu.

Jack London'un Snark'la çıktığı gezi, zahmeti-  
ne değmiş, ona yığınla para kazanacağı bir serüven  
hazinesi sağlamıştı. London bunu açıklamaktan ka-  
cınmıyordu «Sanat olsun, ne olursa olsun, kendi-  
min dışında bana heyecan veren herşeyi sevdim.»

Çalışmasının yanı sıra işlerini de düzene sokma-  
ya kararlı olan Jack, döndüğünde, Wake Robin'  
in yakınında evler yaptırarak eşini dostunu oturt-  
mak istiyordu. Bayan Eames'e dokuz sayfalık bir  
mektup yazıp, inşaatın nasıl bir teknikle yapılacağı-  
nı anlattı, neler istediğini belirtti. Binlerce kilomet-

(\*) Mapuhi'deki Ev, Kâfir, Cüzamlı.

re öteden, ta Salomon adalarından, kapıların hangi yönde açılacağını tarif ediyor, helâlardaki el yıkama yerlerinin hangi duvara konacağını belirtiyordu. Mektupları açık ve mantığa uygundu, uygundu ama, o talimat verdikçe işler karışıyordu. Jack London hâlâ, yılda yirmi otuz bin dolar para kazanan bir insanın işinin başından ayrılmaması gerektiğini anlayamamıştı. New York'daki basın ajansı London'un bir hikâyesini, İngiliz dergilerinden birine sattığı sırada, Ninetta Eames bir Amerikan dergisiyle aynı hikâyenin pazarlığını yapıyordu. Amerikan dergisinden alınan parayı harcamış olan Jack, dergi yöneticisinin fena halde kızmasına sebep olmuştu bilmeden. Adam Jack London'u, eser üzerindeki mülkiyet hakkını kısıntıya uğratmakla suçladı. Amerikan ve İngiliz yayınevleri, London'un eserlerinin sömürgelerde dağıtım hakkı üzerinde anlaşmazlığa düşünce, bir süre için de olsa eserlerin basımı durduruldu. Beri yanda, bazı yayıncılar, London'un makale ve hikâyelerini değişiklikler yapma şartına bağlı olarak kabul ediyorlar, bir bölümü de Salomon adalarıyla alış veriş yapmanın güçlüğünden söz ederek müsveddeleri geri gönderiyordu. Bu arada London'un tarifesi de yükselmişti, Cosmopolitan ve Collier's gibi dergiler bir hikâyeye beş ile altı yüz dolar arası ücret ödemeye başladılar. Yayıncılar London'un eserlerini almaya yanaşmayınca, Ninetta Eames, elindeki makale ve hikâyeleri uluorta pazarlığa çıkarıyor: «Peki, Jack London'un şu hikâyesine ne verirsiniz?» diyerek sonunda kaç olursa olsun satmaya razı geliyordu. Yayınevleri, London'un eserlerinin gitgide bollaşarak ortalığı kaplamaya başladığını, işin kötüsü büyük bir düzensizlik içinde yayın piyasasına sunulduğunu farketmekte gecikmediler. London'la ilgilenmemeye başladılar, hiç bir eserine yanaşmaz oldular.

İşte tam o sıralar, Ninetta Eames, Jack London'a

daktiloyla yazılmış yüzlerce sayfalık şaşırtıcı yazılar gönderdi. Bu yüzlerce sayfada yazılanlar, Ninetta Eames'in yeğeni Charmian'ın beş yıl önce Jack London'a gönderdiği mektup biçimindeki taşkınlıklara çok benziyordu. Süslü püslü, parıltılı bir dil, gerilimli bir üslûpta her ne kadar sevgi ve bağlılık teraneleri yer almakta idiyse de, yazıların sahibinin tuttuğunu koparan bir kişi olduğu hemen anlaşılıyordu. Ninetta Eames, Wake Robin adlı evine bir ilâve yaptırdıktan sonra, bu bölümün yapımına harcadığı parayı, elindeki son kuruşu bile buraya yatırdığı gerekçesiyle, Glen Ellen'e döndüğünde Jack'a ödetti. Bu arada, kendi kendine ayda otuz dolara çıkardığı vekâlet ücretini, bir kere daha arttırarak Jack'dan geçimini sağlamasını istedi. Jack London, kızgınlıkla tersledi Ninetta'yı: «Elime tek dolar geçtiği günden bu yana, benim için çalışmış olan herkese bol bol para vermeyi bir şeref meselesi yaptım.» Ne var ki, Ninetta Eames baskın çıktı. Aylarca, bıkıp usanmadan, parasızlık çektiğinden, içinde bulunduğu güçlüklerden, Wake Robin'de Jack'dan ödünç almış olduğu parayı bile ödemesinin imkânsız olduğundan dem vurdu. Sonunda Jack: «Oakland bankasında yatan param nasılsa faiz getirmiyor, gerektiği kadarım çekin..» diye yazdı. Ninetta Eames, Jack London'un bu sözünü banka cüzdanı sanmış olacak, Jack'ın hesabına çekler düzenlemeye başladı. Doktorların, kliniklerin, eczacıların hesabını, giyim kuşam, mobilya ve Wake Robin'in onarım masraflarını hep buradan ödedi.

Jack'ın, harcanan bu paraların nereye gittiğinden haberi yoktu, ama nasılsa izin vermişti hesabından ödeme yapılmasına. Ayrıca, Hill Ranch'a sarfedilen her bir dolardan ancak yirmi sentin yerine varıldığını da bilmiyordu. Ambara yapılan eke sağlam bir taş duvar ördüklerini sanıyordu. Oysa, aradan bir kaç yıl geçip de Glen Ellen'i etkileyen bir yer

sarsıntısı sonunda duvar çöktüğünde, Jack London, duvarın iç kısmının oyuk olduğunu farketmekle kalmadı, taş yerine paslı konserve kutuları yerleştirmiş olduklarını da gördü. Çiftlik kâhyasının yıkanacağı yer için alınmış olan sıhhi malzeme hesaplarda en iyisinden gösterildiği halde, elden düşmeydi. Bütün bu dalavereler yetmiyormuş gibi, Ninetta Eames, birde Jack London'a her ay gönderdiği hesaptan vazgeçince olanların üzerine tüy dikildi. Jack London, Penduffryn'den yolladığı öfkeli bir mektupta, 1908 yılının yalnız Şubat ve Mayıs hesaplarının gönderilmiş olduğunu ileri sürerek. Ninetta Eames'le kanun önünde hesaplaşacağını bildirdi.

Bütün bu kargaşalık ve anlaşmazlık devam edersun Ninetta Eames kurnazca bir davranışla Jack'a kendini bağışlatmanın yolunu buldu: Martin Eden'in yayın hakkını, tam yedi bin dolara, Pacific Monthly'ye sattı. Böylece Jack London'un olanca borcu bir çırpıda temizlendiği gibi, elinde de bir kaç bin dolar kâhyordu.

Jack London'un Sonoma vadisindeki çiftliği, bir taraftan dört yüz hektarlık Kohler bağı, öbür taraftan da elli beş hektarlık Lamotte çiftliğiyle komşuydu. Ninetta Eames, bir kaç ay kadar önce Kohler bağının otuz bin dolara satılık olduğunu haber vermiş, «Kaçırılacak yer değil..» diye uyarmıştı Jack'ı. Bu arada Ranch Lamotte'nin de on bin dolara pekalâ alınabileceğini eklemişti sözlerine. Sahip olduğu yetmiş hektarlık o güzel arazide daha tek gece geçirmemiş olan Jack London için, bu iki yerden birini satın almayı düşünmek bile yersizdi. Sonra, Jack'ın önünde beş yıl sürecek bir gezi programı vardı. Hem, «Martin Eden» in sağladığı para ancak borçların temizlenmesine yetmişti.. Bütün bu düşünceler arasında, Ranch Lamotte'nin inişli çıkışlı tepeleri, koruları geldi Jack'ın gözlerinin önüne.. Bağ kütükleri arasında, keçiyolları ve vadilerde yapılan at ge-

zintileri, mutlu düşünceler titretti içini. Hemen Ninetta Eames'e bir mektup yazarak, Ranch Lamotte'yi satın almasını söyledi. Ninetta Eames de üç bin dolarını verip, kalanı için araziyi ipotek etti.. Salomon adalarının ortasında, Japonya ve Hindistan yollarında, Süveyş kanalında.. yarın neler olacağını bilmeden.. Hikâyelerini satabilecek miydi bakalım? O ayın masraflarını ödemek bile kolay mıydı? Orasını düşünen düşünsün.. Jack London, Kaliforniya'nın o güzel vadilerinde, yüz yirmi hektarlık bir toprağın sahibi olmuştu bile..

18 Eylül 1908. Amatör doktorluğa kalkışmak söz konusu değildi artık. Jack London'un önce, şişen ellerinin derileri kat kat soyulmağa başlamıştı. Parmaklarını büküp avuçlarını kapayabilmek için büyük bir acıya katlanması gerekiyordu. Deri önce, şöyle hafiften soyuldu, sonra biraz daha.. Bir kat derken, iki kat, üç kat.. Dört.. altı kat derisi gitti elinin. Korkunç sızılar başlamıştı. Sinir bozukluğuyla birlikte ilerleyen bu garip hastalığın neyin nesi olduğunu anlayamıyorlardı. Yürürken zaman zaman sendeleyen Jack, tek başına güverteye çıkmaya çekinir olmuştu. Sinir sistemindeki bozukluk düşüncelerini de etkilemeye başlayınca, Jack, herkesin kendisine karşı olduğunu, gezisini tamamlamasını istemediklerini ileri sürmeye kalktı.

Bu zamana kadar ne tehlike, ne de zorluklar durduramamıştı onu: Onca masrafa girmiş, herkese maskara olmuş, ama kararından caymamıştı. Oysa, ne idüğü belirsiz bir hastalık elini kolunu bağlamıştı şimdi. Acıya daha fazla katlanamayacağını anlayınca, Snark'ı emanet edeceği emekli bir kaptan bulan Jack, Sydney'e gidecek olan Nakomba gemisinde yer ayırttı.

Geminin yola çıkacağı akşam, Jack London, Snark'ın güvertesinde tek başına uzun uzun kendi

elinden ve kafasından çıkan bu güzel tekneyi seydi. Onu bütün kusurları, bütün eksikleriyle seviyordu, çünkü her şeyinin sorumlusu kendisiydi. Ne harcadığı kucak dolusu paraya, ne de sarfettiği güce acıyordu. Bu yüzden alaya alınmış olması bile umurunda değildi. Snark zaman zaman, içinde bulunduğu şartların teknesi olmadığını göstermişti ama, sahibinin emirlerine uyarak büyük bir bağlılıkla her şeyin hakkından gelmiş, onları azgın Okyanus üzerinde binlerce kilometre gezdirerek sağ salim kıyılara ulaştırmıştı. Jack London, içinde duyduğu sonsuz mutluluğu, yaşadığı kahramanlık dolu serüvenleri ona borçluydu. Tropik ülkelerinin akıllara durgunluk veren güzelliğini onun yardımıyla görmüş, ilerdeki sıkıcı günleri renklendirecek olan bu anıları Snark'la birlikte yaşamıştı. Birlikte, ölüme kahramanca meydan okumuşlar, azgın denizlerle birlikte baş etmişlerdi. Yağmura, rüzgâra kafa tutan, sıkıntılı saatları sesiz sedasız atlatmasına yardım eden oydu. Jack London'un yeniden mutluluğa kavuşmasını sağlayan Snark, onun arkadaşı, candan bir dostu olup çıkmıştı. O gece, sancıyan elleriyle Snark'ın tahtalarını, iplerini, direğini okşayan Jack, gerçek bir arkadaştan ayrılmanın acısı içinde gözyaşlarını tutamadı.

On iki gün süren sıkıntılı bir yolculuktan sonra, Jack London Sydney hastanesine yattı. Beş hafta daracık beyaz bir yatakta yatmak zorunda kalan London'un hastalığı Avustralyalı hekimleri şaşırtmıştı: «Gücüm kuvvetim tükendi, çocuk gibi bir şey oldum. Ellerim şiştikçe şişmişti, kütük gibiydi. Derileri kat kat soyuluyordu. Ayak tırnaklarım da kalınlaşmış, hızla uzamaya başlamıştı.» Hastanede yattığı sürece sağlık durumunda bir değişiklik olmayınca Jack London, her an Snark'a dönme umuduyla, Sydney otellerinde beş ay geçirdi. Yazmak şöyle dursun, ağırlar yüzünden doğru dürüst okuyamıyordu

bile. O ara bütün yapabildiği, Burns-Johnson boks maçı üzerine bir röportaj oldu. Bir yıl önce gazetecileri etkileyen «silinmeyen gülümseme» yok olmuştu yüzünden. Hasta, cesaretini yitirmiş, altüst olmuş bir adamdı artık.

1909 yılının Mart ayı başlarında, Jack London, Melanezya takım adalarında yaşayan kelle avcılarının paçayı kurtarmış olmanın bir işe yaramadığını, bu gidişle tropik ülkelerle can vereceğini anlamıştı. Martin Johnson'u yanına bir de gemici takarak Salomon adalarına gönderdi, Snark'ı Sydney'e getirtti. «Snark'ı bir ayyaşa teslim etmişim meğer, Sydney'e getirdiklerinde bitikti. Otomatik tüfeklerimin, kumanyanın, iki fotoğraf makinesinin, bu arada üç bin Fransız frangının ne olduğunu hâlâ merak ediyorum..» Tekneden öteberisini alan Jack London, Snark'ı açık artırmaya çıkardı ve üç bin dolara sattı. Snark'ı Salomon adalarında çalıştırılan esirlerin taşımada kullanacaklardı. Dünyanın en önde gelen sosyalistlerinden biri tarafından yaptırılmış teknenin böyle bir yolda kullanılması kaderin acı bir cilvesi olmalıydı.

İki yıl denizlerde dolaştıktan sonra, 23 Temmuz 1909 da San Francisco'ya dönen Jack London, kendisini, rıhtımda karşılayan gazetecilere şöyle dedi: «Anlatılamayacak kadar yorgunum, dinlenmek için evime döndüm..» Borç içinde ve hastalıktan bitkindi. Amerika'nın, Jack London'a dost düşman bütün gazeteleri, bir yıldan beri London'dan tek satır almamış olan yayıncılar, işinin bitik olduğunu kabullenmişlerdi. Okuyucular da Jack London'dan usanmışlardı artık, üç kahramanla başlayan hikâyelerin dört kurbanla sonuçlandığı yolunda eleştirilere onlar da katılıyorlardı. Tatlı su kaptanı, teknesini tropiklerin bir mercan kayalığında kaderiyle başbaşa bırakırken, olanca yeteneğini de derin sulara mı gömmüştü yoksa..

Jack London, Sydney'den yola çıkıp da, Güney Amerika ve Panama'da dinlene dinlene San Francisco'ya gelirken, sağlığı iyice düzelmmişti. Kaliforniya'nın güzel ve sağlam havası da hemen toparlanmasına yetti. Bir raslantı sonucu, eline «Effects of Tropical Light upon White Men» (\*) başlıklı bir kitap geçiren Jack London, böylece, hastalanmasına sebep olan şeyin tropik güneşinde bulunan kuvvetli mor ötesi ışınlar olduğunu anlayınca, rahatladı. Ağustos geldiğinde körfezde yüzüyor, Washoe Ban'ın sırtında, Hill ve Lamotte çiftliklerini dolaşarak ana vatanının kızgın toprağından, çamlardan ve aslanagzı çiçeklerinden yayılan mis gibi kokuyu içine dolduruyordu.

Ta Salomon adalarındayken, yaptırmayı tasarlayarak Ninetta Eames'e talimat yağdırdığı evler olamamıştı bir türlü; eşini dostunu barındırması bir yana, kendine bile bir yer yaptıramamış olan Jack London, Ninetta Eames'in Wake Robin'e eklettiği yeni bölüme yerleşti. London, kin tutan adamlardan değildi. Ninetta Eames'e hatırı sayılır bir yardımda bulunarak, ineğini rahat rahat otlatabilmesi için Fish Ranch'ı satın aldı ona. Ninetta Eames, Roscoe'dan boşanarak Edward Payne'le nikâhlandığında da düğün armağını olarak beş yüz dolar verdi.

Aklı başında bir genç olan Nakata, yemekleri pişirip, London'un hizmetini görürken, Charmian, kocasını rahat ettirmek için elinden geleni yapıyordu. Jack, işlerini yeniden düzene sokmak için büyük bir ciddiyetle çalışmaya başladı. Önce satılığa çıkarılmış olan bütün eserlerini geri çekti, sonra yayınevlerine bir haber saldı Büyük bir değer taşıyan anı-

(\*) Tropik ışığının beyaz insana etkisi.

larının ve fikir hazinesinin ürününü almaya kararlı olan London, bundan böyle yerinden kımıldamayacak, anlaşma ve satışlar doğrudan doğruya Jack London'un kendine başvurularak yapılacaktı. Tam üç ay, hiç bir dergide Jack London imzasına raslanmadı. Yirminci yüzyılın ilk yılında yayınlanan *An Odissey of the North* dan bu yana, Amerikan okuyucusu ilk olarak Jack London'un yazılarından yoksun kalıyordu. İşte bu aylarda Jack London, kendini feda edercesine çalışarak haftanın yedi günü, günde on dokuzar saat yazdı. Yazarlık hayatına başladığı günlere dönmüş gibiydi. İşin kötü yanı, ikinci kere okuyucunun beğenisini kazanmanın, ilk seferden çok güç olduğunu bilerek. Yayıncılar olsun, eleştirmenler olsun, Jack London'un anlatacak şeyi kalmadığı kanısındaydılar; London'un tükendiğine, okuyucunun artık onun eserleriyle ilgilenmediğine inanmışlardı. Oysa Jack London, bugüne kadar, ancak güzel ve heyecanlı konuları geliştirmekten başka şey yapmadığını biliyordu.

London'un bütün kitapları içinde en büyük ilgiyi görmesi gereken «Martin Eden» yayınlandığında, hemen hemen bütün basın suspus kesildi. Bir şeyler yazmaya kalkışanlarsa, eseri kötülediler. Brett dergilerin hiç birinde, kitabın reklâmında kullanabileceği bir övgüye, övgü dolu tek bir satıra bile raslayamadı. Jack, eleştirmenlerin anlayışsızlığından, sosyalizmden uzaklaşarak bireyci bir tutum takındığı gerekçesiyle kendisine düşman kesildiklerinden yakınıyordu; oysa, Martin Eden, gerçekte Nietzsche'nin üstün—insan felsefesine karşı bir iddianame niteliğindeydi. London'un Upton Sinclair'e armağan ettiği kitabın ilk sayfasında şunlar yazılıydı: «Martin Eden'de bireyciliğe saldırmak istedimse de pek beceremedim sanıyorum, çünkü bir eleştirmen çıkıp da bunun farkına varmadı.» Hayır, Jack London'un beceriksizliğinden değildi bu, heyecanlı bir hayatın

anlatımına girişince, karşıt düşünceleri önemini kaybedivermişti. Jack London, günün birinde **Martin Eden**'in, bütün bir Amerikan yazarlar kuşağını etkileyip binlerce okuyucu tarafından romanların en güzeli olarak kabul edileceğini bilseydi, yazdıklarının en başarılısı olduğuna inandığı bu eserin o yıllarda gördüğü kayıtsızlığa ve uğradığı haksız eleştiriye daha az üzülmüdü.

Jack London borca battıkça daha çok çalışır, çevresindekiler ona karşı çıktıkça daha büyük bir tutkuyla sarılırdı işine. «**Burning Daylight**» (\*) adlı yeni bir romana başlamıştı; San Francisco ve Klondike üzerine yazacağı cüretli bir romana. Bir yandan Güney denizlerinin dört güzel hikâyesini tamamlayan Jack, «**Samuel**» ve «**The Sea Farmer**» (\*\*) adını koyduğu hikâyeleri de İrlanda lehçesiyle yazdı. Öfke, her zaman Jack London'u güçlendirmişti. Bu kere de, kendi kendini mahvettiğini, tükendiğini söyleyen eleştirmenlere öfkeleniyordu. Yirmi eser ortaya koymuş bir yaratma gücünün körlendiğini düşünüp çeşitli sıkıntının altında kaldıkça, çalışma şevki kamçılanıyordu. Jack London, bundan sonraki yedi yıl içinde öyle büyük yükler altına girdi ki, çevresindekiler, «acaba çalışmak zorunda kalmak için mi böyle yapıyor» diye düşünür oldular. «Her gün, bir romanın bin kelimesini tamamlayacağım.. Başucumda ecel çanları çalana dek, durmaya niyetim yok..»

Kasım ayı geldiğinde, Jack London öyle düzenli ve öyle güzel çalışmıştı ki, boks maçı üzerine yazılmış hikâyelerinin en güzellerinden derlediği «**A piece of Steak**»-i (\*\*\*) **Saturday Evening Post**'a yedi bin beş yüz dolara sattığı yetmiyormuş gibi, gazete ertesi yıl için de on iki hikâye ısmarladı. New York

( \*) Gün Işığı

( \*\*) Deniz Çiftçisi

(\*\*\*) Bir Parça Biftek

**Herald Tribune**, «**Burning Daylight**» ı tefrika halinde yayınlıyarak London'a sekiz bin dolar ödedi. İsteyen gazeteye yayın hakkı verme iznini de Jack London'dan alan **Herald**, **Burning Daylight** ve yazarı üzerine heyecanlı makaleler yayınlıyınca, «**Burning Daylight**» ı isteyen gazetelerin sayısı arttı. Böylelikle Jack London'un uğradığı haksızlıklar ödendi, hak yerini buldu.

«**Burning Daylight**», «**Call of the Wild**», «**Sea Wolf**», «**The Iron Heel**», «**Martin Eden**», «**John Barleycorn**», «**Walley of the Moon**» ve «**The Star Rover**» gibi, değerli bir Amerikan romanıdır. Birinci bölümde Jack London, Klondike'da altın bulunmasından önceki Alaska'yı anlatır. Buz kaplı bu kuzey ülkesi üzerine yazılanların hiç biri, **Burning Daylight**'ın, Circle City'den Dyea'ya yaptığı yolculuk kadar heyecanlı değildir. Kitabın ikinci bölümü Glen Ellen kırlarının güzelliği üzerinedir. Bir doğa aşığının, dönüşünde yeniden kavuştuğu güzellik ve ince duygulardır sözkonusu olan. Bir serüven ve hareket romanı olan **Burning Daylight**'da, Jack London'un ulaştığı gerçek başarı, sosyalizmi, okuyucuyu kuşkulandırmaksızın tarihin gidişine uydurarak hareket etmesi ve romanın gerilimine katmasıdır. Yabani sığır avcısı, serüven adamı **Burning Daylight**, Nietzsche'ye uygun düşen fikirleriyle, korsanlarla birlikte yağmaya çıktığında bile San Francisco'daki işleri hayal eder: «Her türlü servetin kaynağı, çalışma, ama namusluca çalışmadır. Bir patates çuvalı, kuyruklu bir piyano ya da yedi kişi taşıyan bir otomobil, onu ortaya koymak uğruna çalışıldığı için varolmuştur. Çalışarak meydana getirilen bu nesnelerin dağıtımına sıra geldiğinde, bir düzenbazlıktır başlar. Yüzbinlerce insan, işçi ile işçinin yarattığı bu eşyaların arasına girer. Kendi paylarını eşitlik kurallarının dışında, büyük bir açgözlülükle ayırırlar.»

1910 yıllarının uyuklayan Amerika'sında, alış-

lagelenin tamamen dışına çıkmış olan bu eserde yer alan toplumcu düşünceler, tarihte olup bitenlere eklenmiyor, Daylight'ın ağzından, kendi yorumu olarak çıkıyordu. «The Iron Heel»i yayınladığı sıralar, Jack London'u kınayanlar romancılık niteliğini yitirerek orta karar bir propagandacı olup çıktığını ileri sürmüşlerdi. Jack London ise, sanatla propagandayı, okuyucunun ayıramayacağı bir biçimde ortaya koymak istediğini söyleyerek savunmuştu kendini. «Burning Daylight» da bu zor amaca ulaşmıştı. «Burning Daylight»ın düşünceleriyle heyecanlanan milyonlarca okuyucu, London'un aradığını bulmasına yardım etmiş, bu eser sosyalist ve burjuva okuyucuyu bir araya getirmeyi başarmıştı.

Yeteneklerinden hiç bir şey kaybetmediğini anlamış olan Jack London, Charmian'ın bir çocuk beklemekte olduğunu da öğrenince hayatının en büyük hayalini gerçekleştirmeye karar verdi: Kalan günlerini geçireceği evi yapmaya. Hill Ranch'ın sarp kayalıklarla çevrili bir boğaza bakan yerinde, sekoya ve manzanita koruları arasında, bağ ve meyve ağaçları içinde yapacaktı evini. Bu evde, dört bin kitaplık bir kütüphaneye yer olacak, sosyalist broşürleri, idarî raporları, birikmiş gazeteleri yerleştireceği sürüyle evrak dolabı bulunacaktı. Kırmızı kartonlara yazılı, çıkarıp çıkarıp okuduğu şiirleri, mahalli lehçeleri çekmecelere yerleştirecekti. İş ve özel mektuplarını sıraladığı dosyalara da yer ayıracaktı. Alaska, Kore, Güney denizleri ve uzun yol anılarını yerleştirdiği otuz sıra siyah karton kutuyu koyacaktı dolaplarına. Su tabancasından, iki tarafı da aynı paralara, puzzle'dan hileli iskambil kartlarına kadar yüzlerce çeşit oyun bulunacaktı odasında. O evde, konuklarını dilediği gibi ağırlayacak, bodrum katında yaptıracığı serin salonda erkek erkeğe bilârd, poker oynayacaklar, siyaset üzerine tartışıp canları çektiği gibi itişip kakışacaklardı.. Charmian'a görülmemiş bir

müzik salonu da yaptıracaktı. Karısının bütün müziksever dostları faydalansınılardı buradan. Yemek salonu elli kişinin birden ağırlanacağı gibi olacaktı. Masa başında elli kişi birden sohbet ederek yemek yiyecekti. Yatak odasını akaju renkte döşemek istiyordu. Yatağının başucunda düşünülerek yapılmış bir gece masası bulunmalı, Nakata efendisinin gece ihtiyaç duyacağı şeyleri dizmeliydi bunun üstüne. Gece masasının geniş olması gerekliydi ki, Jack uyku sersemliğiyle buzlu içeceklerini kitapların üzerine devirmesin.. Jack London çalışma odasına bir de diktafon koyduracak, oldukça büyük tutacağı odanın bir köşesine bir de sekreter oturtacaktı.

«Tarihe malolacak evimi yaptırıyorum», diyordu. Alaska'daki yerliler, beyaz tenli bu serüven adamına «Kurt» adını takmışlardı. Ve Jack London, o zamandan sonra «Kurt»luğu benimsedi. Kurt kavramı düşüncelerine girmişti. «**Son of the Wolf**» ve «**The Sea Wolf**» romanlarının başlıklarını kurt kelimesinin etkisinde kalarak seçmesi bir yana, George Sterling'e yolladığı mektupları da «Kurt» diye imzalıyordu. Şimdi de büyük beyaz şef Kurt'un evini, «**The Wolf House**»u yaptırmaya gelmişti sıra. Jack London'un tek dileği, Charmian'ın bir erkek çocuk dünyaya getirmesi, kurdun evinde dallanıp budaklanacak bir soyun tohumunun atılmasıydı.

Jack, bütün Amerika'nın en güzel ve en ilgi çekici evine sahip olmak istiyordu. Amacına ulaşmak uğruna, gerektiği kadar para dökmeye hazırdı. Duvarlar, Ay Vadisindeki o koca koca kırmızı taşlardan örülecek, gövdelerinden yararlanmak uğruna bin yıllık sekoya ağaçlarını yıktıracaktı yere. San Francisco'dan mimarlar getirterek planları hazırlattı, odaların yerlerini kendi belirtti. Evin dış görünüşünün, çevresindeki tepelere uygun düşmesini istediği için kendi eliyle çizdi. Santa Rosa'dan getirttiği Forni adındaki bir İtalyan kalfayı inşaatın başına dikerek,

evinin asırlara meydan okumasını istediğini belirtti. Duvarlara yerleştirilecek her taş, önceden yıkanıp tel fırça ile oğulacak, zamanla ufalanmaması için harca bol miktarda çimento katılacaktı. Çimentonun çabuk donmasını önlemek için, bir işçi, durmadan sulayacaktı duvarları. Katlar, iki hatta üç kat döşemeyle bölünecekti. İç duvarlar, baştanbaşa ağaç kaplanacaktı. Dıştaki putreller, güvenlik düşüncesiyle içerden vidalanacaktı. Saçak ve olukların bakırdan yapılması düşünülüyordu.

Azılı bir bireyci olarak Amerika'nın en şahane evini yaptırmaya hazırlanan Jack London, sosyalist yanını, işçilere iş verdiği ve yirmi üç odalı evinin yarısını konuklarına ayıracağı düşüncesiyle avutuyordu. Evinin bir an önce tamamlanması için, Forni'ye, otuz kişilik bir ekiple çalışmasını emretti.

1910 yılı baharında Eliza London Shepard'ı, bundan böyle kendisiyle birlikte oturup çiftlik işlerine bakması için yanına alan Jack London, yetmiş bir yaşındaki kocasından ayrı yaşamakta olan ablasının beklediği bir hareketi yapmış oldu. Baba ocağından ayrıldığından bu yana, sefalet ve azaptan başka şey tatmamış olan Eliza, herkesin yardımına koşmaktan hoşlanan, iyi yürekli ve sevimli bir kadındı. Güzel değildi, öyle kadınsı davranışları da yoktu ama, dürüst ve akıllıydı; elinden her şey gelirdi, sırasında sanayicilikle uğraşan kocasının yerini tutabilmek için hukukun inceliklerini bile öğrenmişti. Yersiz konuşmalardan kaçınır, bilgisiyle caka satmaz, çevresindekilere sevdirdi kendini. Ömrü boyunca Jack London'u, öz oğlu Irving'den ayırmamış olan Eliza, daima ona bağlı kalmıştı.

İşlerini Eliza'ya bırakan Jack London, Ninetta Eames'in sözünü ettiği Kohler bağını takmıştı aklına; sırtındaki yükü daha da arttırmak bahasına, Hill ve Lamotte çiftliklerinin bitişiğindeki bu dört yüz

hektarlık yere sahip olmak istiyordu. Kohler bağı, London'a otuz bin dolara patladı. Ekip biçeceği güzelim bir toprağı varken, acaba Jack London, bu dört yüz hektarlık yere de sahip olmayı istemekle hangi akla hizmet ediyordu? Üstelik ödeme gücünden yoksun olduğu bir sırada.. Otuz bin dolar, belki de bir derebeyliğin kuruluşunu tamamlayacak toprak için fazla değildi.. Jack London, başka türlü savunuyordu kendini: «Bir şey neden sevilir, açıklamak zordur bunu. Aylarca, sağduyunun ne olduğunu anlatmaya çalışan bir felsefe üzerinde durur durur da insan, birden, hem de bir an içinde «ben falan şeyi seviyorum» der. Felsefe falan da yok olur gider. Sarhoşu içmeye, kahramanı ölüme sürükleyen, kimi insanı şöhrret, kimini de altın peşinde koşturan, aşka ya da Tanrı'ya taptıran, işte bu «seviyorum» sözcüğüdür.» Jack London da Kohler bağını işte bu yüzden, sırf sevdiği için satın almıştı.

1910 yılının haziran ayında, bir kere daha büyük bir para sıkıntısına düşen Jack, Doğulu yayıncılardan para istemeye başladı: «Acele paraya ihtiyacım var: Bir toprak satın almak için on bin dolar istiyorum. Yalvarıp yakarıp paranın vadesini 26 hazirana attırdım, ama o tarihte borcumu ödemeyecek olursam toprağı kaçırmakla kalmayacak, verdiğim peşin parayı da yakmış olacağım.»

Charmian, bebeğin doğum hazırlıklarını yapmak üzere Oakland'a gitti. Jack London, karısının oğluyla birlikte döneceğı güne yetiştirmek üzere, «Wolf House» u çevreleyerek, çiftlikleri birleştiren bir yol yaptırmaya başladı. Doğacak çocuğun erkek olacağına inandırmıştı kendini. Beş yüz elli hektarlık arazisinde, boyuna bosuna uygun bir ata bindireceğı oğluyla birlikte yapacağı gezintileri hayal eder olmuştı.

Haziranın 19'unda Charmian bir kız doğurdu.

Bebek ancak üç gün yaşadı. Cenaze işleriyle Eliza ilgilenildi. Jack, koltuğunun altında bir sürü gazete, onulmaz derdini avutmak umuduyla Seventh ve Webster sokaklarının köşesindeki bir meyhaneye attı kendini.. Bir zamanlar oturduğu kiralık odanın hemen bitişiğinde, denize bakan meyhanenin sahibi Muldowney, London'u duvarlara afiş yapıştırmak istediği için tersledi, kavga çıkınca da dört arkadaşıyla birlikte işe girişti. Jack, beş adamın elinden kaçıp kurtulana kadar epeyi dayak yemişti. Muldowney'i tutuklattıysa da, yargıç, sebebini bilemediği bir sarhoş kavgası yüzünden Muldowney'i cezalandırmadı. Gazetelerin polis muhabirleri «sarhoş kavgasını» hemen yetiştirdiler basına, hem de daha yeni kaybettiği evlâdına ve hastaneden bile çıkmamış olan karısına aldırmadan, körkütük sarhoş olana kadar içmesini kınayarak. İyi niyetli bazı kimseler Jack London'a mektup yazarak, yargıcın meyhaneciyi elbette cezalandırmayacağını, çünkü meyhanenin bulunduğu binanın sahibi olduğunu anlattılar. Uğradığı haksızlığa öfkelenen Jack, yargıca öfkeli bir mektup yazarak bir kopyasını da basın sendikasına gönderip, olayın nasıl başlayarak nasıl geliştiğini ve ne şekilde sona erdiğini anlatıp şöyle dedi: «Sizi enselerim bir gün elbet, o zaman görüşürüz.. Gözünüzün yaşına bakmayacak, kanun neymiş göstereceğim size..» Daha sonra, San Francisco dolaylarında yayınlanan gazetelere birer mektup göndererek, Muldowney'in adı hiç de iyiye çıkmamış olan meyhanesinin sahibi olan yargıcın siyasi, adli ve toplumsal bakımdan ne kadar çürümüş bir insan olduğunu öğrenmelerini istedi. London'un yargıca gönderdiği mektubun kopyaları bütün Amerika'yı dolaştı ve herkese eğlence oldu. Jack London, uğradığı haksızlığın öcünü almak için —bütün yazarlar gibi— başından geçenleri kâğıt üzerine dökerek hikâye haline soktu. Yargıca adamakıllı veriştiirdiği «The Benefit of

**the Doubt»** (\*) başlıklı bir hikâyeyi, **Post** dergisi, yedi yüz elli dolara satın aldı.

Olaydan bir kaç gün sonra, morarmış ve şişmiş gözüyle Reno'ya yollanan Jack London, orada bir hafta kadar kalarak Johnson - Jeffries karşılaşması, boksörlerin kamptaki idmanlarıyla ilgili röportajlar hazırlayarak New-York Herald'a gönderdi. Jack boks maçına bayılırdı; orada, eskiden tanıdığı bazı gazetecilerle de buluşunca, iyice oyalandı ve çocuğunun acısını unuttur gibi oldu, ama edebiyat dünyasına yirmi dört eser kazandırmış olmasına rağmen, bir erkek evlât sahibi olmadan ölüp gideceği düşüncesi içini kemirmekte ve Jack hayatını boşa geçirdiğine yanmaktaydı.

Oakland'a dönünce, ilk işi, kazandığı bütün parayı bir tekneye yatırmak oldu. «Roamer» Jack'ı, San Francisco körfezinde dolaştıracak dördüncü yelkenliydi. Charmian şöyle bir toparlanınca, birlikte dinlenecekleri, balığa çıkıp dolaşacakları yelkenli. Glen Ellen'deki komşuları Jack'ı, Chauvet Hall'e davet ederek kendilerine Güney denizlerinin efsanelere yakışan yaşantısını anlatmasını istediler. Jack London kürsüye çıkmak istemeyince, başkan, hemen bitişikteki bakkal dükkânına koşarak bir sabun kasesi getirdi. Glen Ellen'li çiftçiler Tahiti'nin, Fiji ya da Samoa'nın adını bile duymamışlardı. Jack London, bir saat kadar, Eugene V. Debs'in varsayımlarını anlattı onlara.

O yaz sıkıntılı geçti; üzüntüler, bebeğin yası, Oakland'daki tatsız olaylar Jack'a göz açtırmadı. İçindeki sıkıntı ancak, Brown Wolf adını taktığı köpeğiyle oynarken dağılıyor, Washoe Ban'ın sırtında Wolf House'un çevresindeki kırlarda dolaşırken rahatlıyordu. Evinin her gün biraz daha yükseldiğini görmek, kalfa Forni ve işçilerle çene çalmak oyalı-

(\*) Kuşku Payı

yordu onu. Jack London, işçilerin bir sanat eserinin yaradılışına katıldıklarından mutlu olduklarını fark ediyor, buna seviniyordu. Çiftliğe kurulu çadırlarda yatıp kalkan işçiler, akşam karanlığında ellerine bir testi şarapla, akordeonlarını alıp tepelere tırmanıyorlar, gökte parıldayan yıldızların altında, özlem dolu İtalyan şarkıları söylüyorlardı. Güzel gecelerde Jack da katılıyordu onlara, birlikte içiyorlar, inşaat üzerine konuşuyorlardı. «Jack, insanların en iyisiydi. İşyerinde hep gülümserdi yüzü, kimseyi kırmazdı. Gerçek bir halk adamıydı, ailesine olduğu kadar işçilerine de bağlı, iyi yürekli bir insandı. Dört yıl yanında çalıştık, bir gün bile bize terslendiği olmadı.» Yatma zamanı geldiğinde Jack hepsinin teker teker ellerini sıkar, iyi geceler diledikten sonra, yanında Brown Wolf, toprak ve yeşillik kokuları arasındaki meyve bahçesinden geri dönerdi.

Charmian'a büyük bir bağlılığı vardı. Nakata'yı da yanlarına alarak, dört atın çektiği arabalarıyla Kaliforniya'nın kuzeyine düşen çölümsü, vahşi yerlerde dolaşırlar, Oregon'a, Washington'a gittikleri olurdu. Charmian, her zaman, her türlü serüvene hazırdı. Ata biner, Jack'la birlikte yüzer, tekneyle dolaşırdı. Boş saatlarında piyano başına geçerek kocasına şarkı söyleyen, müsveddeleri daktiloda temize çekerek iş mektuplarına cevap veren de oydu. Jack London, Bessie'yle bozuşmamıştı, ayda bir kaç kere Piedmont'a giderek çocuklarını görüyor, tiyatro ya da sirke götürüyordu onları. Bessie, o sıralar kendisiyle konuşmaya gelen bir gazeteciye şöyle dedi: «Jack London, çocukları için elinden geleni yapıyor doğrusu. Kızlarına çok düşkün. Oakland'da olduğu zamanlar sık sık gelip saatlerce kalıyor yanlarında. Ona kin beslemiyorum. Çocuklarına bu kadar candan davranması, ummayacağı kadar hoşnut ediyor beni..» Bessie Naddern'in yaradılışıydı, böyle soylu ve duygulu düşüncelere yönelmesini sağlayan..

Flora yaşlandıkça huysuzlaşıyordu. John London'un zamanından da beter olmuştu. Jack, anasına bir ev satın aldığı, yanına da Jenny Bacı'yı koyduğu halde, oğlunun her ay gönderdiği elli beş doların sözünü bile etmek istemeyen Flora, konu komşuya parasızlıktan, Jack'ın hayırsızlığından dem vuruyordu. Bir fırın açarak ekmek yapmaktı niyeti.. Ünlü ve para babası bir evlâdın, anasını bu yaşta çalışmak zorunda bırakması komşuların yüreğini paraladı, fırın açacak olursa her sabah birer ekmek satın alacaklarını vadettiler. Flora, bir fırın satın alıp ekmek yapmaya başladı. Haber hemen yayıldı, bütün Oakland şehri şaşır kaldı bu işe. Anasını nasıl yola getirebileceğini düşünen Jack London, sonunda, kalemi kâğıdı aldı eline ve büyük bir sabırla şu dokunaklı mektubu yazdı: «Sevgili anam, fırın konusunda seni uyarlamak istiyorum, çünkü hesabını yanlış yaptığın kanısındayım. Fırına 26 dolar yatırdın. İşlerinin en iyi gittiği ay 7,5 dolar kazandığına göre, fırının parasını bu gidişle üç ayda ödeyeceksin, bu üç ay içinde de elinde metelik kalmayacak.. Yani bedavaya çalışmış olacaksın. Bunun dışında, ev işlerini de bir başkasına bırakmak zorunda kalacağına göre, ekmekten edeceğin, 7,5 dolar kârın büyük bölümünü ona vereceksin demektir..» Jack London, anasını iyi tanırdı. Flora'ya oğlunun şerefiyle oynadığını anlatmak zordu. Bu budalaca kararından dönmesini sağlamanın tek yolu, tuttuğu işin kârlı olmadığını ispatlamaktı.

Mektup etkisini gösterdi. Flora da fırını kapattı. Kapattı ama, bu sefer, içinde birikmiş olan enerjiyi başka bir yola dökmeyi deneyerek, Broadway'de bir tütüncü dükkânı açtı. Jack London, yine zamanında yetişerek bu işyerini de kapattırdı. Flora'nın öteden beriden satın aldığı şeylerin faturaları yağmaya başlamıştı çiftliğe. İşin hoş yanı, Flora'nın kullanacağı şeyler değildi bunların hiç biri, özellikle o altı yüz dolarlık elmaslar.. Anasına her zaman saygı göster-

miş olan Jack, çıkan kitaplarını, baş sayfasına sevgi dolu bir cümle yazarak herkesten önce Flora'ya gönderiyordu. Düşüncesiz davranışlarını asla Flora'nın başına kakmıyordu. Kakmıyordu ama, bu cin gibi bakan mini mini gözlerin başına daha ne dertler açacağı kuşku içinde bekliyordu. Jack London, günler geçtikçe, annesinin normal davranıştan yoksun bir kadın olduğunu düşünmeye ve bu düşünceden dehşet duymaya başladı. Garip bir kadındı Flora.. Johnny Miller, Flora'nın yumuşakbaşlı, şefkatli ve kusursuz bir ana olduğunu söylemekte, Flora'dan ders alanlar ise, sevimli ve şirin bir ihtiyar olduğunu ileri sürmekteydiler.

Post dergisi, Jack London'un her hikâye ya da makalesine yedi yüz elli dolar ödemeye başlamıştı. Collier's bin dolar veriyordu. Herald, bir Noel hikâyesine yedi yüz elli dolar ödedi.

Cosmopolitan ise, bir hikâye dizisi istedi Jack London'dan; hikâye başına yedi yüz elli dolar ödeyecekti. «Lost Face — Kaybolan Yüz», «Revolution — İhtilâl» ve «Burning Daylight» MacMillan'da yayınlandı. «Lost Face» heyecanlı ve övgü dolu eleştirelere sebep oldu, çünkü «Lost Face», «Trust — Tröst», «The Passing of Marcus O'Brien — Marcus O'Brien'in Ölümü» güzel yazılmış, eğlenceli hikâyelerdi. Buna karşılık «Flush of Gold — Altın Pırıltısı», ile «To Build a Fire — Ateş Yakmak» da dramatik yan ağır basıyordu. Jack London, «Son of the Wolf» ve «God of His Fathers — Babalarının Tanrısı» adlı ilk iki hikâyekitabından bu yana, ilk kez bu denli başarılı hikâyeler yazıyordu. «Revolution» dağınık bir eser olduğundan fazla ilgi görmedi, «Burning Daylight» beklenen başarıya ulaştı.

Jack London, yoğun düşünce ve gerçek sanat gücü sayesinde, ancak devlerin yapabildiğini başarmıştı: Bir yıldan kısa süre içinde ölümden ve yok olmaktan kurtulmuş, şöhretin doğruğuna ulaşmıştı.

Wolf House'un tamamlanması iki yıl isterdi. Wake Robin'de, uydurma bir evde yaşamaktan usanan Jack London, 1910 yılının haziranında güzel bir karar vererek, Kohler bağının şarap tesislerinin bulunduğu beş hektarlık araziyi satın aldı. İçinde işe yaramaz üzüm sıkma makinelerinin olduğu yıkık dökük bir evle ambarlardı bunlar. Jack London, duvarcı ve doğramacı ustalarını işe koşarak, kocaman şöminesiyle geniş bir yemek odası yaptırdı. Yatak odalarını elden geçirterek mutfakı genişletti. Boş zamanlarında oturup hayal kurmak için geniş bir de balkon yaptırdı. Odaların birini çalışma yeri haline sokan Jack, duvarları boydan boya raflarla kaplattı; kitaplarını, kutularını, dosyalarını yerleştirdi oralara. Çiçekli bir bahçeye bakan kendi odası, camdan bir kafes gibi ve evin diğer bölümlerinden ayrıydı. Arkadaki veranda büyük avluya bakıyordu. London, ambarların birini, eş dost geliç yatsın diye dokuz odalı bir misafirhane haline soktu. Nakata kâhya olmuştu artık; mutfak ve ev işlerine iki Japon uşak bakıyordu.

Çiftlik evi güzel olmuştu. Sade ve sevimli bir ev. Gelen giden çoktu, eğlenceliydi. Wake Robin'e, ancak yakın bir iki arkadaşını, George Sterling, Cludesley Johns ve James Hopper'i çağıran, üç beş sosyalist dostu ağırlayabilen Jack, buraya herkesi davet edebiliyordu. Eski çarşamba geceleri her akşam tekrarlanmaya başlamıştı. Batı'nın sanat ve fikir çevrelerinden herkes, Beauty Ranch'da birkaç gün geçiriyordu. Jack London'un, zamanında kendisine saldıran alaya alanlara gönderdiği mektuplar, hep aynı cümleyle sona ermekteydi: «Beauty Ranch'a gelerseniz memnun edersiniz bizi.. Dostlarımızı, elimizden geldiğince ağırlamaya çalışıyoruz.. Buyurun, dilediğiniz kadar kalın da görüşelim..» London'un çiftliğine gitmek isteyenlerin sayısı o kadar çoğalmıştı ki, Jack London, San Francisco ya da Oakland'dan Glen El-

len'e nasıl gelineceğini gösteren sirkülerler bastırmak zorunda kaldı. Geniş yemek masasının başında on kişiden az kaldıkları yoktu, yirmiyi aştığı oluyordu konuk sayısının. Bu akşam yemeklerinin birinde, Hindistan'da İngilizlere karşı girişilen dyallist hareketin kurucusu Hyar Dyall, bir Amerikan romancısı, Stanford üniversitesinden bir matematik öğretmeni, çevre çiftçilerinden biri, mühendis Luther Burbank, Penang'dan yeni dönmüş bir gemici, bir sultanın haremine girmiş olan artist prenses Ula Humphrey, üç boşgezenle, Son Francisco'dan New York'a kadar bir ev yapmayı kafasına koymuş olan bir deli aynı sofraya oturdular. Hangi ortamdan gelirlerse gelsinler, London'un evinde ağırlanan konuklar orda bulduklarından şaşkına dönüyorlardı. Kapağı çiftliğe atarak aylarca oradan kımıldamak bilmeyen boşgezen takımından bazıları, yıkanmaya yanaşmamaları yüzünden öyle ağır kokuyorlardı ki, Jack onlara orman içinde ayrı bir ev yaptırmak zorunda kaldı. Ne var ki yemek, taş döşemeli yemek odasında birlikte yeniyordu.

Jack London, beş yıl boyunca yazarından oyuncusuna, politikacısından düşünürüne kadar, sanayici, mühendis, rahip, devlet adamı, binlerce kişiyi bu evde ağırladı. Gezip dolaşmaktan usanmıştı artık, dünyayı ayağına getiriyordu şimdi. Glen Ellen garında duran her trenden inen birileri oluyordu. Konukları bekleyen araba, zamanında tonlarla üzümün taşındığı, dönemeçli ve kargacık burgacık yoldan Beauty Ranch'a taşıyordu gelenleri.

Kendi evine yerleşmek, konuklarını elinden geldiği kadar ağırlayarak hoş vakit geçirmelerini sağlamak, cömert aile reisi ve derebeyi rolü Jack London'un hoşuna gitmiyor değildi. Ama yaşantısındaki asıl hoşuna giden yan, sofrasına oturanların kişiliklerini, kusur ve iyi yanlarıyla incelemek, geçmişleri üzerine anlattıklarını dinlerken lehçelerindeki o buram

buram kokuyu tatmaktı. London'un konukları, zekâsındaki parlıtya hayran kalırlardı. Düşünme gücündeki hız, geniş bilgisi, hele hele dünyaca tanınmış bilginlerin sofrasına kadar getirdikleri bilim hazinesini anında içine sindirişindeki ustalık görülecek gibiydi. Hiç bir şey gözünden kaçmazdı. Jack London, çiftliğe gelen her konuktan, önemsiz de olsa, bir şey öğrenirdi. Karşısındakinin kişiliğine bürünerek yerinde sorular sorar, heyecanla tartışır, yerleşmiş ilkelere karşı çıkararak, kendi fikir ve metodunu doğrulardı. Zekâ oyunlarından hoşlanır, bunu açıklamaktan da kaçınmazdı: «Sırasında karşıt fikri de pekalâ savunabilirim..»

Gerçek bir bilgindeki derin merak vardı Jack London'da: kitaplar, broşür ve raporlar, Amerika'da yayınlanan bütün sosyalist makale ve dergiler elinin altındaydı. Odasının duvarlarındaki sıra sıra raflar tavana kadar kitap doluydu. Boyuna New York ve İngiltere'ye kitap ısmarlardı. «Yine de yeterli kitap yok elimde, kitaplarımda yeterince konu yok. Hepsi-ni okuyamadım gerçi, ama elimin altındalar. Bilgi dünyasında başımı almış giderken, zaman oluyor nereye yanaşacağımı şaşıryorum..» Çağın üstün kişileri, on üç yaşında çalışmak zorunda kalarak orta öğrenimini bile tamamlamak olanağı bulamayan Jack London'un yüzyılın en parlak zekâlarından biri olduğunu kabul edip, ona saygı gösterdiler.

Alexandre Irvine'in anlattığına göre, Jack London, kibar bir kadın gibi alçak ve tatlı sesle konuşurdu. İnançlarına körü körüne bağlı olanların, cahil ve budalaların yanında bile davranışlarını değiştirmedığı görülürdü. Evine çağırdığı konukların çoğunu tanımadığından, güç durumlara düştüğü olmuştı. Topluma zararlı bir sürü kadın ve erkek, gelip çiftlikte kalırlar, London'un atlarıyla gezip sofrasında yemek yerlerdi de, Jack davranışlarını hiç de beğenmediği bu insanlara ne düşündüğünü belli bile

etmezdi. En zengininden en yoksuluna kadar her ortamdan insan gelip geçmişti Beauty Ranch'dan.. London'un konukseverliğinden yararlanan bu çeşitli kişiler, eserlerinin dokusunu şekillendirmişlerdi. Jack London, konuklarının kendine sunduğu her şeyi aldı; akıl, cehalet, güç ve güçsüzlük, kusur ya da erdem.. Kendine karşı çıkanı şiddet veya küçümseme yoluna saparak yenmeye kalkışmadı hiç; çünkü London'un aradığı, tartışmanın oyun yanıydı, zafer değil.

Canlılığı herkesin dilindeydi. Bir dostunun kızı olan Janet Winship, Jack London'un girdiği yeri canlandırdığını, o gelmeden sesiz sedasız, uyuklamakta olan konukların, elektrik akımı geçirilmişçesine canlanıverdiklerini anlatmaktadır. Hayat dolu bir insan olan London, dokunaklı ve cömert yaşantısıyla da çevresindekilere rahatlık verirdi. Alexandre Irvine «Jack London, hayatın doruğuydu..» demektedir.

Geceleri, Jack London odasına çekilmeden önce Nakata, London'un gece masasına, kalem ve kâğıt bırakır; eleştirmek istediği genç yazarların kitap ve müsveddelerini dizerdi. Arada ağzına atacağı bir iki şey, tütünden kuruyan ağzını serinletmek için buzlu içecekler ve sigara bulunurdu masasında. London'un ışığı gecenin geç saatlarına kadar yanardı. Odasının sesizliği içinde okur, notlar çıkarır, sigara içer, yorgunluktan gözleri kapanıncaya kadar, doğrular, yalanlar, adalet ya da insanlık dışı adaletsizlik üzerine düşündükçe düşünürdü. Kendine bunca cefa etmesi, sadece yeni şeyler öğrenmek içindi. Yeryüzünde bilinmesi gereken, önemli şeylerden habersiz kalacağım diye içi içini yiyor, öğrenmek, daha çok öğrenmek tutkusuyla yanıyordu. Jack London'un öldüğü güne kadar, başucundan eksilmeyen bir eser vardı. İki cilt halinde yazılmış olan bu eser «The Viking Age», yazarı ise Paul de Chaillu'ydu, Jack London, Paul de Chaillu'nun ilk hikâye kitabı «African

**Travel Afrika Yolculuğu**nu Livermore'da yaşadığı yıllarda, daha sekiz yaşındayken okumuştı.

Gece yarısı geçip de saat bire yaklaşıncı, Jack elindeki kitabı bırakır, hangi sayfada kaldıysa araya bir kibrit sıkıştırır, sonra oda kapısının dışına asılı saat kadranına ertesi sabah Nakata'nın kendisini kaçta uyandıracağını işaret ederdi. Beş saattan fazla uyuduğu olmazdı. Nakata, elinde bir fincan kahve, sabahın beşine doğru uyandırırdu Jack'ı. London, yataktan çıkmadan bir önceki gün Charmian'ın daktiloyla temize çektiği kopyalara göz atar, hükümet raporlarını, teknik incelemeleri okur, yayınevlerinden gelen provaları düzeltirdi. Saat sekizde çalışma odasına inen Jack, günlük çalışmasına başlayarak yeni romanının bin kelimesini tamamlardı. Jack London'un yazı masasının hemen yanında, duvarda bir şiir asılıydı:

İşte geldi çalışmanın saati

Tanrı beni ayırmasın işimden.

Eğer gece inmeden ben ölürsem,

Dilerim Tanrı'dan bitmiş olsun işim...

Romanının bin kelimesini tamamlayan Jack, özel mektuplarını ve iş tekliflerini cevaplandırırdu. Yılda en azından on bin mektup aldığı ve bu mektupların hepsini cevaplandığı düşünülürse, Jack London'un gün olup yüze yakın mektuba cevap yazmak zorunda kaldığı ortaya çıkar.

London'un konukları, sabahları çalıştığını bilirlerdi. Öğleyin saat birde, Jack London, karmakarışık saçları, düğmeleri iliklenmemiş gömleğiyle, göğüs bağı açık, evin kapısında görünürdü. Başındaki siperlikli yeşil kasket alnına doğru iyice inmiş olurdu. Ağzında sigara, elinde bir tomar kâğıt, «Hepinize merhaba...» diye haykırırdı. Candan hali, yüzünden eksilmeyen gülümsemesi verandada oturanları canlandırmaya yeterdi. Jack'ın ortaya çıkmasıyla neşe dolu bir gün başlardı.

İki saat kadar süren öğle yemeği sona erdiğinde sohbet iyice koyulaşmış olurdu. O zaman, evle ambarın arasındaki avluya atları getirirlerdi. Herkes eğerlere yerleştğinde, Jack atlıların başına geçer, Sonoma dağının tepelerinde ya da San Francisco'ya bakan kayalık yamaçlarda dolaştırırdı onları. Hava güneşliyse konuklarını sulama kanallarını besleyen yapay göle götürürdü. Gölün kıyısındaki tahta kulübede mayolarını giyerler, isteyen yüzer, isteyen London'un güney denizlerinden getirdiği savaş kayıklarında dolaşırdı. Hep birlikte güneşlenirler, itişir kakışır, birdirbir oynar, kızılderili savaşlarını taklit edip boks yaparlardı. London'un en büyük eğlencelerinden biri de, şehir giysileriyle kürek çekenleri, kayığı devirerek suya düşürmektir. Gün batarken atlılarının başına geçen Jack, onları, sekoya ve manzanita koruluklarının içinden, çam ormanı arasından dolaştırarak Wolf House'un önüne getirir, orada atından inerek kurulu iskeleleri gösterir, evinin ne kadar güzel olacağını anlatırdı. «Yangına karşı bir çade düşünmedim,» derdi, «amyant boru kullandığımız için yanmasına imkân yok. Yağlıboyalı da alev almayacak şekilde hazırlıyoruz. Duvarlar hep yontma taş, dam ise kiremit kaplı olacak.»

Çiftliğe döndüklerinde yıkanıp paklanırlar, yeni gelen birileri varsa onlarla sohbet ederlerdi. Özenle hazırlanmış akşam yemeği yenirken, politika ve felsefe konuşulurdu. İskambil, Jack London'un en sevdiği eğlenceydi; yirmi beşer sentten iyi oyunlar çıkardıkları olurdu. Jack London muziplikten çok hoşlanırdı. Emma Goldman adındaki anarşist çiftliğe gelip de sofraya oturduğu zaman, tabağında, üzerinde «A Loud Noise — Kuru Gürültü» diye bir kitap buldu. Kitap açılınca, içine konmuş olan fişek patlıyordu. Patlamayı duyan anarşistin, büyük bir korku içinde yerinden fırladığını gören Jack, fırsatı kaçırmadan, dünyayı şiddet yoluyla birbirine katacak ki-

şı olmadığını hatırlattı ona. Dibi delik bardak, ünlü Jack London'un sofrasında olmanın heyecanı yüzünden yiyip içmeyi şaşırان konuklar içindi.

Ortallığı çınlatan kahkahalarıyla London'un çiftliğindeki konukları eğlendiren, Norveçli denizci ve heykeltıraş Finn Frolich, şöyle yazmaktadır: «Çiftliğe ilk geldiğimde, onları çocuklar gibi oynar, türlü maskaralık ederken buldum. Jack, hepimizden fazla gülerdi.»

Türlü oyunları vardı. Boyunu ölçmek için kapının önüne diktikleri birini, kapının arkasından, tam başının hizasına gelen yere bir balyoz indirerek korkuturlardı. En azılı şakalar, kendini beğenmiş kimselere yapılırdı: Odanın döşemesine açılmış deliklerden geçirilen ipi konuğun yatacağı karyolanın ayaklarına bağlarlar, adamcağız derin uykuya daldığı sırada, ipleri çekerek sarsarlardı yatağı. O kendini beğenmiş ve ölçülü olmaya özenen adamcağızın, pijamalarıyla «yer sarsıntısı.. yer sarsılıyor..» diye koridorlarda koşması herkesi kahkahadan kırar geçirirdi. Jack London'un Sonoma'lı komşusu Carrie Burlingame: «Jack, kocaman bir çocuktı,» demektedir. «Yaptığını büyük bir azimle yapar, eğlenirken içinden gelerek eğlenirdi.» Bir gece, konuklarına, Salomon adalarında canlı bir balık yediğini anlatan Jack London, en küçük oyun kâğıdını çekenin masanın ortasında duran akvaryumun içindeki kırmızı balıklardan yemesini teklif etti. Kartlar dağıtıldı ve en küçük sayı yeni evli bir erkeğin önüne düştü. Adamcağız, elini akvaryumun içine daldırarak kuyruğundan tuttuğu gibi kırmızı bir balık çıkardı, alkışlar ve kahkahalar arasında, bir daha kocasıyla öpüşmeyeceğine yeminler eden karısının gözüne baka baka balığı ağzına attı..

Jack, eğlenceli günler geçirdikçe çiftliğine daha da bağlanıyordu. En vefalı arkadaşı George Sterling'di. Sterling, kızılderililere benzerdi. Köşeli bir

yüzü, saçlarını öne tarayarak gizlemeye çalıştığı çıkık bir alnı vardı. Çirkinliğin ona yakıştığı söylenebilirdi. Hayatın acılarını büyük bir hoşgörüyü karşıladığı, yüzündeki duygulu anlamdan hemen anlaşılırdı. George Sterling, cafcaflı, gösterişli, İngiliz üslubunu andıran bir dille abartmalı şiirler yazmaya meraklıydı. Karısı Carrie, Bessie Maddern gibi vakur ve güzel olduğu halde, hayatında karıncayı bile incitmemiş olan yumuşak başlı ve iyi ahlâklı Sterling nendense Carrie'yi en ufak bir pişmanlık duymadan aldatırdı. Servet sahibi bir amcanın kanadı altında yaşadığı için Jack'a benzemiyordu, proleterlerin hayatıyla girdisi çıktısı olmamıştı. İçkiye dayanıklı, başarılı bir Don Juan, yaşadığı çağı şaşırmış derbeder bir ozandı.

Anlatılanlara göre, George Sterling, oyunda kaybettiği zaman zararını bir kadeh içkiyle geçirir, kaybeden Jack olursa, kaybettiği her yirmi beş sent için bir kelime yazardı. Jack London'un evinde, yemek odasındaki büfenin üzerinde içki şişeleri dizili olurdu; konuklar, kendi içkilerini diledikleri gibi, kendileri doldururlardı kadehlerine. Jack London'un haftalarla ağzına bir damla içki koymadığı olurdu. Tokyo'da olsun, Snark'da ve Reno'da geçirdiği günlerde olsun, arkadaşları ya da gazete muhabirleriyle sık sık içtiği halde, sosyete toplantılarının dışında, çiftliğinde hemen hemen hiç içmezdi.

Oysa, ana caddesinin iki yanına sıralanmış meyhaneleriyle, Glen Ellen, hoş vakit geçirilecek bir yerdi. Ailesinden uzaklaşmak, üzerine çöken sorumluluk ve işten kurtulmak isteyen Jack, çiftlikten eksilmeyen konuklardan usandığı zamanlar, koşumlarına çingirak takılı dört atın çektiği arabasına atladığı gibi, dönemeçli ve kambur kumbur yolda deliler gibi şehre sürerdi arabasını. Çingirak sesleri, Glen Ellen'i üzerine çökmüş uyusukluktan kurtarmaya yeterdi. Halktan birinin «Jack London, aşağı iniyor..»

diye seslenmesiyle köşebaşlarında öbek öbek insanın toplanması bir olurdu. Meyhaneciler kadehlerini parlatır, şişeleri dizerlerdi tezgâha. Şehrin yollarından geçerken herkes «Merhaba Jack!» diye selâmlardı Jack London'u. London, başındaki geniş kenarlı şapkayı havaya fırlatarak karşılık verirdi onlara: «Merhaba arkadaşlar..» Atları en yakındaki direğe bağlayıp önüne gelen ilk meyhaneye dalar, gemicilik günlerinden kalma alışkanlıkla tezgâh başına toplardı herkesi. Jack London'un bulunduğu yerde, kimse elini cebine atamazdı. Birlikte eğlenirler, London'un anlattığı hikâyelere, Yahudi fıkralarına gülüşürlerdi. Bir iki kadehten sonra kalkan Jack, başka bir meyhaneye girerdi. Orada kendisini bekleyenlerle şakalaşır, bu kez onlara içki ikram ederdi. Glen Ellen'de bir düzineye yakın meyhane vardı. Akşam bastırırken Jack London, bütün bu meyhaneleri dolaşmış, yüzlerce kişiyle çene çalmış, bir şişe kadar da viski içmiş olurdu. Atlarını çözüp arabasma binerken, Jack'ı geçirmeye toplanmış olan halk bağırırdı: «Güle güle Jack.. Yine gel..» Jack London, arabasını dolambaçlı ve kambur kumbur yola sürer, geldiği yere, bağına, bahçesine, inişli çıkışlı yamaçlarına dönerdi. Glen Ellen halkı, Jack London'un, başında geniş kenarlı şapka, sırtında beyaz bir gömlek, dört nala koşan dört atın çektiği arabayla gelişini unutmazdı. London'un çingirak sesleri arasında tepeyi inerek, dudaklarında candan bir gülümseme, hepsini dostça selâmlamasını bir bayram sevinci içinde beklerlerdi.

Jack London haftada bir kere, arabasına en dayanıklı iki atını koşarak, yirmi beş kilometre ilerdeki Santa Rosa'ya giderdi. Santa Rosa, Sonoma bölgesinin en büyük kasabası, üzüm ve şarap sanayinin merkeziydi. Santa Rosa'lılar içkiyi katıksız içerlerdi, ters insanlardı. Jack London'u sosyalist olduğundan ötürü kınamaları bir yana, deli sayarlardı.

Ana caddeyi fırtına gibi geçen Jack emlakçı Ira Pyle'ın yazıhanesinin önünde durarak seslenirdi: «Merhaba Pyle.. Hadi bakalım..» Birlikte Overton otelinin barına girerlerdi. Jack sırtını salona vererek barın tezgâhına abanır, bir litre viski ısmarlardı. İçkisini büyücek bir su bardağında içen Jack, Pyle'ın ilk iki kadehini eliyle doldurur, ondan sonrasını Pyle'ın keyfine bırakırdı.

Jack London Pyle'i, tezgâh başında kendisine ayak uyduracak tek kişi olarak tanımladığında, Pyle dayanamaz ve karşı çıkardı buna: «Yooo, böyle bir şeye kalkıştığım yok benim. Jack'la kimse kolay kolay başa çıkamaz, bu işin ustasıdır o. Ben daha bir kadehi tamamlamadan, dört beş bardak yuvarlamıştı bile.. İşin hoş yanı, Jack barda hep sosyalizm üzerine konuşurdu. Santa Rosa'ya kadar, belki de en güçlü tartışmalara burada girişebileceği için gelirdi. Bizim oralılar, onu, kapitalist düzenin kokuşmuşluğundan söz ettiği için sevmezlerdi. Üstelik bunu yargıçların, iş adamlarının, ticaret odası üyelerinin önünde söylerdi. London, yıllar yılı Santa Rosa'ya gelip gitti, ama bir gün bile kimsenin onunla aynı fikri paylaştığını duymadım. Bir gün ona, zorlandığı bir soru sormuş olacağım ki başını eğdi önüne, bir an düşündükten sonra: 'Durun hele, dedi, bir kadeh yuvarlayayım da, şöyle aklım başıma gelsin..' İçtiği içki etkisini gösterirdi hep, bu sefer de öyle oldu; malın kâr amacıyla değil de, gerekli olan yerde kullanılmak üzere imal edilmesi halinde, en düşük maliyet fiyatının ne olabileceği hakkında uzun bir nutuk çekti bana..»

London, Pyle'i bulamadığı zamanlar, yine Overton barına girer, çevreye şöyle bir göz attıktan sonra bir köşeye yerleşerek içkisini ısmarlardı. Sonra çevredekilerden birini, çene çalmak için masasına davet ederdi: «Düşündüm de» derdi, «aklıma ne geldi biliyor musunuz.. Geçen gün sosyalizmin özel teşeb-

büsü baltaladığı yolundaki söyledikleriniz..» Jack London'la kadeh tokuşturanlar, London'un savaş, su-  
ça ortam hazırlayan yoksulluk, biyoloji, çalışmanın  
örgütlenmesi hakkında anlattıklarını, Freud'un psi-  
kanalizi, yargıçların kokuşmuşluğu, edebiyat, geziler  
ve geleceğin sosyalist cenneti konusundaki fikirleri-  
ni hiç bir zaman unutamadılar. Akşamın altısına doğ-  
ru, konuğuyla birlikte bir viski şişesini bitiren Jack,  
arabasına atladığı gibi evine dönerdi. Atlarının su-  
yuna gitmeyi seven Jack, içkili olduğu zamanlar hız-  
lı sürerdi arabasını. Overton barının, daha sonraları  
Fetters ve Boyes Spring meyhanelerinin tezgâhında  
oturan Billy Hill şöyle anlatır: «Jack, herkesten çok  
içerdi ama içkinin ona dokunduğunu hiç görmedim.  
Ağır başlılığından bir şey kaybetmez, yürürken sen-  
delemezdi. Efendiceydi davranışları. Yeterince içtiği-  
ni anladığı zaman dururdu. İçip içip hır çıkardığına  
ya da bayağılaştığına raslamadım. Neşelenirdi ne-  
şelenmesine, ama her önüne gelenle uzun konuşma-  
lara girmez, ancak kafaca denk bulduklarıyla tar-  
tışırdı. Yine de zekâca hepsinden üstün olduğundan,  
kendisine eş değerde birini bulamazdı.» Pyle de, Jack  
London'un sarhoş olduğuna raslamadığını söyler. İr-  
landalı soyundan gelen Jack London, içtikçe yorgun-  
luğunu atar, gergin sinirleri yatıştır, dili çözülür, bey-  
ni kamçılanırdı. İçki ona rahatlık, huzur verirdi.

İşte bu huzurlu günlerde, Jack London, kendisi-  
ne, o güne kadar yayınladığı eserlerin topunun sağ-  
ladığı ünden de öte bir şöhret kazandıran «John  
Barleycorn»u yazdı. «Yine de gerçeği olduğu gibi  
açıklamaya cesaret edemedim..» diyen Jack London,  
kendi hayat hikâyesi olan «John Barleycorn» da iç-  
kiye duyduğu eğilimin nedenleri üzerinde durmak-  
tadır. Böylece «John Barleycorn», London'u büyük  
bir şöhretin yanında, utanca da boğmuştur. Jack, ev-  
lilik dışı doğumunun ruhunu etkilediğine, bu silin-  
mez lekeden duyduğu utancı yenmek için içtiğine

değinnediği gibi, yılda beş altı kere geçirdiği ve pek ender de olsa kendisini dengesiz bir insan haline sokan sinir buhranlarını da saklamak istiyordu herkesten. Saklamak istiyordu ama, kafasını kemiren fikirlerin etkisinde olduğu zamanlar, yazarlıktan, çiftliğinden, eşinden dostundan, sosyalizmden, tarihi maddeciliğe kadar her şeyden nefret ediyor, büyük bir heyecanla insanın canına kıymaya hakkı olduğunu savunuyor; işte o zamanlar, omuzlarındaki yükün ağırlığını daha da çok hissediyor, dayanma gücü kalmadığına inanarak içkiye veriyordu kendini. İçince de katı, acımasız, kavgacı bir insan olup çıkıyordu. Bereket versin, London'un bunalımları geçiciydi ve en çok bir gün sürüyordu.

«John Barleycorn» un edebî değerinin, elbette, Jack London'un hayat hikâyesinin gerçeklik derecesiyle bir ilişkisi yoktur. «John Barleycorn» roman gibidir. Sade, gerçek, heyecanlı, içki tutkusu üzerine yazılmış belgesel bir eser. John Barleycorn, Saturday Evening Post'da tefrika halinde yayınlandıktan sonra, kitap halinde de çıkarak milyonlarca kişi tarafından okundu. Din adamları bu eseri, içki içenleri kınamak için bir dayanak yaptılar, içki yasağından yana olan ahlâk dernekleri, London'un eserinden bazı bölümler alarak broşürler hazırlattılar, yüzbinlerce broşürü ülkenin her yerine dağıttılar. Hiç bir konuda bağdaşamayan, eğitimcisinden politikacısına, gazetecisinden konferansçısına kadar bir sürü insan, alkolizme karşı açılan savaşta tutunacak bir dal bulmuşlardı. Kitabın filmi yapılacak olduğunda, içki imalâtçıları el altından büyük paralar oynatarak filmin yapımına set çekmeye kalkıştılar. Bütün bu olaylar, ortalığı öylesine ayağa kaldırdı ki, okuldan bu yana eline kitap almamış yüzbinlerce insan, «John Barleycorn» u kapıştı. Jack London, eserinde, içki tutkusunu yendiğini belirtmesine rağmen, okuduğuna inanmamayı alışkanlık haline getirmiş olan ka-

muoyu, kitabın yazarını, azılı ayyaşlar arasına katmakta gecikmedi.

«John Barleycorn», 1919 yılında Amerika'da içki yasağı uygulanmasına neden olan etkenlerden biri oldu. Evlilik dışı doğumunun verdiği sıkıntıyı unutmak için içen, gerçek dostluğu, iç huzurunu ve eğlenceyi ancak içkide bulan, Amerika'ya tatsız günler yaşatan reformcularla işbirliği etmeyi aklının köşesinden bile geçirmeyen, hele içkiden vazgeçmeye hiç niyet etmemiş olan Jack London'un, böyle bir hareketin öncüsü durumuna düşmesi acı; acı olduğu kadar da gülünç bir şeydi.

Mevsimler geçiyordu. Baharda tarlalar yeşeriyor, Jack London, yaz sonunda sararan çimenleri seyreliyordu. Kurak sonbaharın ılık güneşinde kızaran otlar, kışın yağmur altında yok olup gidiyordu. Ortaya koyduğu eserden, sayısız geleni gideni ve yeniden hayata dönmüş topraklarıyla çiftliğinden kıvanç duyuyordu. Herşey yolundaydı. İrlanda soyuna has o güzel yüz, yeniden «silinmeyen gülümseme» sine kavuşmuştu. Finn Frolich, Jack London'u şöyle anlatır: «Kimselerde raslamadığım çekici bir yanı vardı. Ondaki Tanrı vergisi ve iman bir din adamında olsaydı, bütün dünya aynı dine bağlanırdı. Jack konuştuğu daha bir başka olurdu; derin bakışlarının ve ağzının anlamı daha da yoğunlaşır, sözler fışkırırdı dudaklarından. Beyni saatta yüz kilometreyle çalışırdı sanki, kimse yetişemezdi ona. Hangi konuyu ele alırsa alsın, mizah yanıydı ağır basan, gülmekten kırıp geçirirdi ortalığı..»

Jack London mutluydu, herkes seviyordu onu, eseri dörtnala ilerliyordu.

Hill Ranch'ı aldığı zaman Cloudesley Johns'a bir mektup yazmıştı: «Çiftliği işletmiyeceğim. Yalnız bir bölümüne arpa ektireceğim, o kadar..» Ama toprakla uğraşmak öyle hoşuna gitti ki, sürülen her tarla yeni bir şey getirdi aklına: Tarım dergilerine abo-

ne oldu, Kaliforniya üniversitesinin tarım bölümüne ve bakanlığa yazarak, bilgi ve öğütler istedi onlardan. Zaman geçtikçe, çiftliğinin her karışını değerlendirmek istiyordu. Uzak ülkelerde gezip dolaşmak tutkusundan usanmış, serüvenin tadını kendi topraklarında çıkarmaya karar vererek, bu kez tarımı bir saplantı haline sokmuştu. Bu yepyeni bilgi ve deney alanına dört elle sarılıp, içindeki bitip tükenmek bilmeyen gücü bu yola döken Jack London, kısa süre içinde toprağa meydan okuyacak kadar yetkili hale geldi.

Jack London, toprağa merak sarıp da, Kaliforniya eyaletinin tarım sorunları üzerine eğildikçe, toprak yönetiminin kendi haline bırakılmış olduğunu, iktisadi düzendeki gasp ve yağmanın bu alanda da sürüp gittiğini görüyordu. Herşey bilimsel yollardan, yeniden ele alınmalıydı. Toprak ve servet sahibi olduğuna göre, bu yolda edindiği bilgileri yerinde kullanmalı, Kaliforniya tarımının imadadına koşmalıydı. İncelemelerini sürdüren Jack London, bu konuyu iyice derinleştirince babalığı John London'un, önce Alameda'da, daha sonra Livermore'da özlemini çektiği örnek çiftliği hayal etmeye başladı. Bir kaç yıl uğraştıktan sonra ortaya çıkaracağı bu örnek çiftlik, bütün ülkede en başarılı tarım yollarının uygulanmasını sağlayacaktı. Böylece çiftçi topraktan da, çiftlik hayvanlarından da alabileceğinin en çoğunu elde edecekti.

Kohler ve Lamote çiftliklerindeki toprak, yıllar yılı gübre yüzü görmeden ekilip bir yıl bile dinlendirilmemiş olduğundan bitkindi, verimsizdi. Hayvanların hali de topraktan aşağı kalmıyordu. Damızlık boğalar körlenmişti, atlar atlıktan çıkmış, keçi ve domuzların nesli bozulmuştu. Kaliforniya'nın bereketli toprakları fakirleşiyordu. Açıklamasına «Vâdilerimizi, verimli bölgeler haline sokmak için bilimsel önlemler geliştirmeliyiz» diye giren Jack London,

şu sonuca varıyordu: «Toprağı ve çiftlik hayvanlarını mahvolmaktan kurtarır da çevredeki toprak sahiplerinin uyguladıkları zararlı ve yıkıcı usulleri ortadan kaldırılabirsem; topraklarımdan hep birinci sınıf ürün alırsam bu bölgenin tarımını kurtarmış olurum.» Jack ile Eliza, birlikte, olanca güçlerini ve paralarını bu amaca adadılar. Jack tasarılarını Eliza'yla birlikte hazırlıyordu. Çalışmaları izleyen, gerekli işleri yaptırırsa Eliza'ydı.

«Şu sırada, mahvolmuş altı çiftliğin sahibiyim. Mahvolmuş altı çiftlik demek, en azından onsekiz iflâs, yani köhne tarım usulleriyle iş görmeye kalkmış on sekiz çiftçinin bağına taş basarak, toprağını ve servetini terketmesi demektir. On sekiz kişinin batağa saplandığı bu yerde, zekâmı, aklımı ve tarım konusunda son öğrendiklerimi kullanarak başarıya ulaşabilecek miyim bakalım? Kendimi, servetimi ve kitaplarımı, neyim varsa ortaya koydum.»

Sürölüp gübrelenerek ekime hazır hale getirilmiş tarlalara tahıl ekti ve arka arkaya üç yıl toprağı beslemek için ürünü toplamadı. Çiftlikteki evin hemen karşısında bakımsız tepeler yükseliyordu, Jack London oraların otlarını temizleterek Kore'de gördüğü gibi alçak duvarlar ördürdü, kademeli bahçeler haline soktu. Üzüm kütüklerini budatmak ve ilaçlatmak için yirmi iki bağ işçisi tutmuştu. Üzümlerden gelecek paranın nasılsa bağa ettiği masrafı karşılayacağını söylüyordu Eliza'ya. Çiftlikteki işler Jack London'un bir ara Washoe Ban'a atlayarak Glen Elene kadar gidip, içki yasağı kanununa oy vermesine engel olamadı. Meyhanelerin, işçi ailelerine zarar verdiğine inanıyordu; bir kaç yıla kadar bütün ülke çapında bir içki yasağının konacağını, bu arada üzüm bağlarının iyi bir ürün vermekten yoksun hale girdiğini öğrenen Jack, üç yüz elli dönümlük bir bağ daha satın alarak buralara okalıptus ektirdi. Okalıptus ağacı, inşaat ve iç süslemede aranıyordu.

İlk yıl on bin ağaç ektiren Jack, ertesi yıl ağaç sayısını yirmini bin artırdı, sonunda ona 46.862 dolara malolan yüz kırk bin okalıptüs ağacına sahip oldu. «Bugünlük ağaçları diktirmekle yetiniyorum.. Yirmini yıl sonra, hiç uğraşmadan bir servet meydana getirecekler.» Okalıptus ağacına yaptığı yatırımın, hisse senedinden daha verimli olduğunu, böylece parasına yüzde otuz oranında bir faiz ekleneceğini hesaplıyordu.

Topraklarına şeker pancarı, havuç, yulaf, arpa ve tahıl ektiren Jack London, çiftlik hayvanlarının iyi beslenmesini istediğinde, her türlü yeniliğe başvurarak, Luther Burbank'ın Santa Rosa'daki deneme bahçesinden getirttiği dikensiz kaktüsleri de bir tarlaya ektirdi.

Sıra çiftlik hayvanlarına gelmişti. İki bin beş yüz dolara madalya kazanmış bir İngiliz aygırı, her biri yedi yüz elliser dolardan da dört tane kısarak aldı. Yeniden çift hayvanlarına dönüleceğini düşündüğünden, San Francisco'lu nakliyecilerin elden çıkarmak istediği ne kadar toynağı aşınmış genç at varsa, satın aldı. Koşum atına ihtiyaç duyduğu zamanlar Kaliforniya'nın güneyinde şöyle bir dolaşıyordu. İneklerini, tarım gazetelerine ilân vererek ya da Sacramento'daki hayvan panayırına gidip seçiyordu. Pazardan domuzların en seçmeleriyle seksen beş tane de Ankara keçisi aldı. Elindeki hayvanları üç beş ay, bilimsel bir yoldan besleyerek bakan Jack, bazılarını, sürülerinin cinsi düzelsin diye, ucuz ucuz komşu çiftliklere sattı. Babalığı John London'un çiçek konusunda öğrettiklerini, sığır ve domuzlara uygulamak, San Francisco'nun en seçkin otellerine, ancak birinci sınıf et göndermek istiyordu. Sayısı gitgide artan hayvanlarını barındırmak için, yeni yeni ağıllar çitler yaptırarak Glen Ellen'deki bir nalbant dükkânını olduğu gibi çiftliğe taşıttı. Çoğalan işçilerini aileleriyle-

le birlikte, yaptırdığı küçük köy evlerinde oturuyordu.

«Toprağın romanına dönüş» ve yeni tarım usulleri hakkında makaleler yazan Jack London, uzun deneme yılları geçirmiş çiftlikler ve tarım dernekleriyle mektuplaşıyor, meraklı gazetecilere yeni işini gösteriyordu. Bir ara hayvan satın almak için Los Angeles'e giden Jack, eski dost Felix Piano'da kaldı üç beş gün. Gazetecilerle de konuştu orada: «İşe, Kaliforniya topraklarının son kırk, elli yıl içinde verimliliğini neden bu kadar yitirdiğini incelemekle başladım. Oysa binlerce yıldır ekilip biçilen Çin toprakları hâlâ bereketlidir. Çiftliğimin başından ayrılmamak politikasını uygulayarak, hayvanlarım için yem ektirdim. İlk gübre serpmeye makinesini ben aldım. Çalışlıkları temizletmek için adam tuttum ve toprakları da ekilir hale soktum. Bu ülkenin umutsuz durumu, yeniden elden geçirilmesini gerektirmektedir. Son on yıl içinde Amerika Birleşik Devletlerinin halkı on altı milyon arttı. Yine bu son on yıl içinde, büyük çiftliklerin parçalanarak küçük küçük çiftlik bozuntuları haline sokulması sonucu, domuz, koyun, sağmal inek ve sığır sayısı azaldı. Çiftliğine bakabilen, güzel hayvanlara sahip olan bir çiftçi kutlanır oldu.»

Jack London, beş yüz elli hektarlık bir toprağı işletmekle bir sürü insana iş ve hayatlarını kazanma olanağı sağlamıştı. Eliza'ya, iş arayan bir işçiye geri çevermemesini tembihlemişti sıkı sıkıya. Boşta kalarak London'un çiftliğine başvuran bir işçi, çit onarmak ya da el arabasıyla çakıl taşımak gibi uydurma bir iş karşılığı, üç beş gün yedirilip içirilirdi. Wolf House'un kalfasına da aynı şeyi tekrarlamıştı Jack: «Forni, kimseyi üç dört gün çalıştırmadan geri çevirmeyin sakın, iyi bir adamsa da tutun yanınızda.» Folsom ve San Quentin cezaevi tutukluları arasında, bir iş bulma şartıyla salıverilecek olanlar hemen Jack London'a yazıyorlardı. London

hemen hemen aldığı bütün mektuplara olumlu cevap veriyordu. Tutuklulardan biri şöyle yazmıştı London'a: «Benden çekinmenize hiçbir sebep yok. Hırsız değilim. Bir şeyinizi çalmam. Adam öldürdüğüm için buradayım.» London'un çiftliğinde, her zaman, şartlı olarak salıverilmiş on—on beş tutuklu çalışırdı.

1913 yılı, çiftliğin hummah çalışma yılı oldu, işçilere her ay ödenen ücretlerin toplamı akıllara durgunluk verecek gibiydi: Tam üç bin dolar. London tarlalarda elli beş, evinin inşaatında otuz beş işçi çalıştırıyordu ama yüze yakın işçi demek, aileleriyle birlikte beş yüz kişi demektir. Ödeme günü, Washoe Ban'a binen Jack, tarlaları ve tepeleri dolaşır, keme-rine asılı —ta Klondike'den getirdiği— torbacıktan çıkardığı altınları işçilerine dağıtırdı. Çalışmak isteyen bu insanlara iş bulduğunu, bazılarına hiç yoktan iş yarattığını düşündükçe içi sevinçle dolar, Kaliforniya topraklarından elde edeceği başarılı sonucun verdiği sevince eklenirdi.

Çevredeki çiftçiler, London'un toprağını, ürün almadan tam üç yıl arka arkaya ekmesine şaşıyorlar, «sekiz saatlik sosyalist» adını taktıkları işçileri ni alaya alıyorlardı. Jack London, Snark'ı yaptırdığı günlere dönmüş gibiydi. Kendisiyle eğlenenlere, «Namuslu yollardan, temiz bir para kazanmanın yolunu bulduğunuz zaman, herkes üzerinize çullanır. At yarışlarında oynayıp kabare işletseydim, kimbilir ne büyük saygı görürdüm..» dediği günlere.

Bugüne kadar denenmemiş yollara büyük paralar yatırmakla hata ettiğini, aklını başına toplamasını öğütleyenlere şöyle cevap veriyordu: «Paramı, dü-rüst yoldan kazanıyorum ben. El emeğini sömürerek değil. Bu parayı, Kaliforniya'nın tarım olanaklarını düzeltme uğruna harcıyor, insanlara çalışma alanı sağlıyorsam kime ne?»

Jack London, eğlenmek için eğleniyordu. Çiftliğe her yeni gelen konuğa süthane gezdiriliyor, inek-

lerin her birinden alınan sütün litre olarak belirtil-  
diği listeler gösteriliyordu . Buğday ve yem ekili tar-  
lalar dolaşıldıktan sonra, en güzel cins sığır, domuz  
ve keçilerin bulunduğu ağıllara geliyordu sıra. Jack  
London'un hayvanlarından biri, katıldığı yarışınada  
derece alınca, bütün çiftçilerin diline düşüyordu bu.  
Karısını ve Nakata'yı yanına alarak yakınlarda bir  
yere gitse bile, akı  iftliğinde kalıyor, mektup  ze-  
rine mektup yazarak Eliza'ya talimat yağdırıp, olan  
bitenden haber almak istiyordu. Bir keresinde şöyle  
yazmıştı Eliza'ya: «Otladığı çıkan domuzların ne ye-  
diklerine göz kulak ol.. Arpa tarlalarını sulatıyorsun-  
dur elbette.. Safkanları salıvermeyi unutmuyorsun  
ya? Sulama makinesiyle boruları güneşte kalmasın.  
Domuzların koleraya yakalanmasına çok canım sı-  
kıldı. Yirmilik ahır onarıldı mı? Otlaktan dönen at  
ve taylara fazladan bir öğün yem vermenin zamanı-  
dır artık. Meyve ağaçlarını  evirteceğin duvarın göze  
de güzel görünmesini istiyorum, ustalara söyle, b -  
y k taş kullansınlar.» Her şey en güzelinden olma-  
lıydı. Wolf House, taş duvar, buğday, yonca, Shire  
cinsi atlar, inekler, domuzlar, keçiler.. Jack London'-  
un içindeki büyüklük tutkusu, insanların başına geç-  
meye doğru itiyordu onu (sonuncular birinci, pi  ise  
kral olacak); edebiyatı, iktisadı, Amerikan tarımını  
  k nt den ve silinmekten kurtaracak olan Büyük  
Kurtarıcı'nın kendisi olduğuna inanıyordu.

Yazdıklarından yılda yetmiş beş bin dolar kaza-  
nan Jack London, yüz bin harcıyordu. Bütün malı,  
bu arada geleceği ipotek altındaydı. Her ay başı, ye-  
mek salonundaki masanın bir köşesine yerleşen Jack,  
Eliza'yı da yanına oturtur, gelir ve gider hesabı yap-  
tıktan sonra, işin içinden nasıl çıkacaklarını d ş -  
n rlerdi. Paraların iyice suyunu çektiği bir gün Eli-  
za, Oakland'daki evini ipotek ederek eline geçen pa-  
rayla hayvanlara yem aldı. London'un bu yıllarda,  
Doğu'lu yayıncılara yazdığı bütün mektuplar dert

ve para ihtiyacı üzerineydi. «Yollayacağınız şu iki bin doları bir an önce göndermenizi rica ediyorum. Çünkü, Kaliforniya'nın ilk taş silosunu yaptırmaktayım..» «Yayınlanacak kitabıma ödeyeceğiniz paranın beş bin dolarını gönderirseniz.. Yeni bir süthane yaptırmak zorundayım.» «Yeni bir döven için bin iki yüz dolara ihtiyacım var..» «Güzelim toprağın sulara kapılarak akıp gitmesi için, tuğlayla yeni bir drenaj usûlü deneyeceğim. Gecikmeden bin beş yüz dolar gönderiverin..» «Bu yeni hikâye dizisi için anlaşma yapmak niyetindeyseniz, hemen bitişigimdeki Freund çiftliğini de almak istiyorum. İki yüz hektarlık toprağa 4.500 dolar istiyorlar. Uygun bir fiyat doğrusu..» Doğulu yayıncılara, bir çiftliğin bilimsel yoldan işletilmesi hakkında cömertçe bilgiler veren Jack London, bazan bıktırıyordu onları: «Bay London, yeni bir domuz sürüsü daha almaya kalkışmayın, bir şey yapacak durumda değiliz.» «Bay London, yeni tarlalarınızın ekilecek hale sokulmasına, kuzum bizi karıştırmayın..» İçlerinden biri Jack London'a fikrini açıkça yazdı «Bir yazar çiftlik sahibi olabilir, anladık ama, kendisi burayı işletmeye kalkmaz..» Gecikmeler, aksilikler, taşırmalar, sıkkın hatta öfkeli telgraf-lar London'u yolundan döndüremiyordu. Süthaneyi, drenaj kanallarını yaptıran Jack, bir yerine iki silo kurduktan sonra Freund Ranch'ı da satın alıverince, uğraşmak zorunda olduğu toprak yedi yüz elli hektara yükseldi. Üç yıldan beri yapımı devam eden ve yetmiş bin dolar para yiyen Wolf House'a iki bin beş yüz dolar daha harcanarak, damı kiremitle kaplandı. Paranın gelmesiyle erimesi bir oluyordu. Çünkü Jack London kendini zenginleşmiş hissettikçe, çalıştırdığı işçi sayısını artırıyor, daha çok toprak ektirip daha çok hayvan satın alıyordu. Gelecekte bir para umudu belirdikçe, sulama ya da drenaj kanallarını genişletiyordu. Öteye beriye olan borcu hiç bir zaman yirmi beş bin doların altına düşmüyordu ya, çoğu kere elli bin dolarlık bir açığı oluyordu.

İşçilerin yüküne, bir de gitgide kalabalıklaşan çevrelerinin yükü katılmıştı. Çiftlikte çalışanların eşi dostu, hısımları akrabası dolmuştu çiftliğe. Dostun dostu, kaderin sillesini yemiş bir sürü insan, çeşitli asalaklar da vardı içlerinde. Cömertlik Jack London'un kanında vardı. Amerika'nın bütün serserileri, pirlere en ünlüsü olan Jack London'un kapısında bir kap yemekle yatacak bir yer bulacaklarını biliyorlar, hemen hemen hepsi Beauty Ranch'a bir uğruyordu. Yıllar yılı serserilik ettikten sonra ünlü bir romancı olmayı başaran Jim Tully, Jack London'un, Los Angeles'de rasladığı ve geceyi sokakta geçirmek için hasta taklidi yaparak inleyen bir serseriye beş dolarlık bir altın verdiğini anlatır. Bir kere sinde de Son Şans meyhanesine giren Jack London; şişeyi ağzına diktığı gibi bir bardağa yakın viskiyi lıkır lıkır içmiş, sonra tezgâhın üzerine beş dolarlık bir altın fırlatarak meyhaneci Johnny Heinhold'a : «Johnny,» diye seslenmişti, «çocuklara Jack London'un selâmını söyle, şerefime içsinler.»

Cezaevindeki tutuklular Jack London'a, kendi elleriyle yaptıkları koşumları armağan ediyorlardı, London ihtiyacı olmadığı halde tanesine yirmişer dolar ödüyordu bu koşumların. Para kazanmak isteyen insanı, tutuklu da olsa, geri çeviremiyordu.

Arkadaşları durmadan borç isterlerdi London'dan. Hiçbirinin de, bir doları bile geri getirdiği olmazdı. Binlerce kişi mektupla yardım isterdi, London da elinden geldiğince yerine getirirdi bu dilekleri. Tanımadığı yazarlar romanlarını tamamlamak için destek olmasını rica ettiklerinde, her ay para gönderirdi onlara. Sosyalist gazeteler paraca sıkıştıklarında, eşini dostunu abone yazdırır, bedava makale ve hikâyeler verirdi. Sosyalistlerden ya da işçi temsilcilerinden tutuklanan olursa, savunmaları için gereken masrafı Jack London yüklenirdi.

Grevcilerin başı derde girdiğinde, kantin masraf-

larını da Jack London verirdi. Avustralyalı bir kadının, 1914 savaşında iki oğlunu birden kaybettiğini öğrendiğinde, kadına yaşadığı sürece her ay elli dolar gönderdi. New York dolaylarında dağlık bir kasabada yaşayan yaşlı bir kadın, London'a sefalet çekmekte olduğunu anlatan mektuplar yazınca, bankada bir doları bile olmayan Jack London Brett'e başvurarak, ilerdeki alacaklarına mahsuben bu kadıncağıza bir şeyler göndermesini rica etti. San Francisco'da açılan opera şarkıcıları okuluna her ay yardım ederdi. Oregon'dan, tanışmadığı bir sosyalist dost Jack London'a mektup yazarak, Arizona'da tüberküloz tedavisi gördüğü sürece hamile karısıyla dört çocuğunu getirip çiftliğe bırakmak istediğini yazdı. Jack London, boş kulübe ve yatağı olmadığını bildiren bir telgraf çekti ama, adamcağız telgrafı almadan ailesiyle birlikte yola çıkmıştı bile. Çiftliğe ulaştıklarında Jack, ağzını açıp da telgrafın sözünü bile etmedi bir yer bularak yerleştirdi onları, Beşinci çocuğunu dünyaya getiren kadıncağıza elinden geldiği kadar baktırdı, babaları Arizona'dan dönene kadar tam altı ay yanından ayırmadı onları.

Jack London'un sosyalist arkadaşları mektup üzerine mektup yağdırıyorlardı: «Bana yüz metre karelik bir yer göster, üç beş de tavuk ver, kendimi kurtarırım.» «Bir hektar toprakla bir inek vermez miydin bize, ailece geçinir giderdik..» Jack London, Eliza'ya bundan böyle işçi almamasını tembihlediği halde, yanında karısı ve çocuklarıyla iş arayan birini görmesin, hemen alıyordu çiftliğe. Hesapları tutan Eliza, Jack'ın kazancının yarısını işçilere dağıttığını söylemekteydi. Bu hesap, ödenen para karşısında sağlanan el emeği gözönüne alınarak yapıldığında London'un gelirinin üçte ikisini işçilere dağıtıldığı ortaya çıkardı. Çevredekiler Jack London'un doku-naklı bir hayat hikâyesine dayanamayacağını öğrenmişlerdi ya, London çoğu zaman istemeyenlere de

para gönderirdi. Jack, hayatında bir kere kendisinden para isteyen birini geri çevirdi. Boks şampiyonu Bob Fitzsimmons'ın karısıydı parayı isteyen. Bayan Fitzsimmons, çektiği telgrafta ne yapacağını belirtmeden acele yüz dolar istiyordu Jack London'dan. O sıralar, sigorta primlerini ve ipotekli borçlarının faizini ödemek için üç bin dolar bulmak zorunda olan Jack kendi derdine düştüğünden, bayan Fitzsimmons'a bir telgraf çekerek parası olmadığını bildirdi. İki gün sonra gazeteler, boks şampiyonu Bob Fitzsimmons'un karısının hükümet hastahanelerinden birinde bedava ameliyat edildiğini yazdı. Jack London, bu davranışından ötürü kendini bağışlayamayacak ve o günden sonra para isteyeneye ne yapıp edecek, sırasında borç bulup gönderecekti istediğini.

Kendi masrafı yoktu hiç, üstüne başına özenmezdi, boğazına da düşkün değildi. Konuklarına bir servet harcamasına karşılık, binde bir giderdi çağrıldığı yere. Yemeğe davet edildiği zamanlar, sofrasından başka yerde rahat edemediği için, yola çıkmadan önce karnını doyururdu. Evindeki oyun masasında bir konuğun kaybederek diğerine para ödemesine dayanamaz, kaybedenin borcunu kazanana kendi ödeyerek ondan, üzerinde I O U (\*) yazılı bir senet alır, bu sözüm ona borç senetlerini bir puro kutusunun içinde biriktirirdi. Finn Froolich, Jack London'un çalışma odasının önünden geçtiği bir gün, pencereden başına kağıt parçalarının yağdığını anlatır. Uçuşan bu kâğıtlar, London'un boşalttığı puro kutusunun içindeki borç senetleriydi.

Jack London'un yaşantısı gerçek Kaliforniyalıının gerçek portresiydi; insanoğlunun dünyanın hiç bir yanında raslanmayan olağandışı bir örneği. Bütün Kaliforniyalılar gibi, kendini büyük gören ama yine de alçakgönüllü, başarısıyla öğünmeyen ama için

(\*) I owe you: Şana (şu kârlar) borçluyum.

için kendine büyük güven besleyen bir insan. Jack London, ilerki günlerde yazmayı tasarladığı makale, roman ve hikâyeler üzerine not çıkarırken «büyük hikâye» «harika roman» «olağandışı fikir» «şahane bir çalışma olanağı» «dev bir hikâye» sözlerini kullanırdı. Bütün Kaliforniyalılar gibi gösterişli, candan, her şeye karşı iştahlıydı. Güzelliğe, kuvvete, hünere ve kadına düşkündü; güzel sanatlara olsun bilgiye olsun saygı duyardı. Gülmeyi severdi, ama öyle kendini tutarak değil, yüksek sesle kahkahalar atardı. Bütün gerçek Kaliforniyalılar gibi, yapmacıklı, dar görüşlü, önyargılara bağlı insanlardan nefret eder, yerleşmiş törelere, kör inanlara dayanamaz, geleneksel yasaklara karşı çıkardı. Kaliforniya'ya ilk yerleşen İspanyollar gibi, gelip geçen yolcuya açmıştı evini; yatağını ve sofrasını esirgemezdi kimseden. Sofrasına, şöyle yirmi konukla birlikte oturunca, keyfine diyecek olmazdı. Yine, Kaliforniya'ya ilk yerleşen İspanyollar gibi, geniş yerleri severdi, daracık bir yerde kapanıp kalmak aklının alamıyacağı şeydi. Günlerce at sırtında gitmekle bitmeyecek yerlerin efendisi olacak adamdı.

Kaliforniya'yı Kaliforniya yapan altın arayıcıları gibi kolay kazandığından olacak, paraya metelik vermezdi. Parayı tutsağı olmadığını gösterircesine harcardı. Toprağının zenginliklerini, aklını, kesesini, dostluğunu esirgemezdi kimseden. Bütün yaptıkları, yapabildiğinin en iyisiydi: Çalışması, oyunu, gülüşü, dinlenmesi ya da yaratıcılığı. Bağımsız ve inatçıydı, güdülmekten hoşlanmazdı. Her an değişen bir duygu dünyası vardı, çoğunluk tatsız, inatçı, ters, zaman zaman da zalim. Doğma büyüme Kaliforniyalıların çoğu gibi, Jack London da bedensel ve ruhsal eksiklikleri küçümserdi. Çok cesurdu. «Bir ayı gibi, karşısına ne çıkarsa, kim çıkarsa saldırırdı» diyen Ira Pyle, London'un kendini yepyeni ve daha üstün bir uygarlığın öncüsü, yaratıcısı sandığını açıklamaktadır.

London'un içinde bulunduğu ortam öylesine geniş ve zengindi ki, kendine büyük bir güven duyarak dünyadaki en güzel şeylerin Kaliforniya topraklarından yetişeceğine inanması yersiz sayılmazdı.

Herşeyin kendiliğinden yetiştiğı bu bereketli topraklarda büyümek, Jack London'u da kendiliğinden yetiştirmiş, yeni fikirlere aşırı ilgi duyan Jack, ihtiras derecesine varan bir sevgiyle nefreti farkına varmadan yeşertmişti gönlünde. Güzelim bir doğanın ortasında yaşaya yaşaya, güzeli sever olmuştu. Canlı, gözüpek, atak ve cakacıydı; ilkel duygulara eğilimli, kaba saba insanlara yakındı. Güzellik ve acı karşısında, kadınsı bir duygusallığa kapılırdı. Çoğu kez kabalığa varan bir dürüstlüğe sahipti, bu yüzden kendini kollamaz, kolay aldanır, kanardı. Cesur ve dayanıklı bir avcıydı, eyalet bayrağının üzerindeki boz ayıyı andırırdı. Dostlarına sadık, aşırı cömert, yoksulluğa ve adaletsizliğe başkaldıran, doğanın her yanında Tanrıyı gören, Tanrı ile doğayı birleştiren gerçek bir putperest. İnsanlığın gelişeceğine inanan, toplumun daha iyiye, daha güzele ulaşması yolunda canını bile fedaya hazır körükörüne bir iyimser.

1913 yılının baharında, Jack London, dünyanın en ünlü ve en çok para kazanan yazarıydı. Kipling'in yüzyıl başındaki yerini kapmıştı. Eserleri Rusçaya, Fransızcaya, Almanca ve İtalyancaya, İsveç, Norveç, Danimarka, Hollanda, Portekiz, İspanyol dillerine ve İbraniceye çevrilmişti. Çeşitli yerlerde öyle çok fotoğrafı çıkmıştı ki, milyonlarca insan London'un genç ve güzel yüzünü tanır olmuştu.

Tatar ülkesine kadar, her yerde adı geçiyordu. Gazeteler ağzından çıkanı yayınlıyorlar, sırasında onun hesabına fıkralar bile uyduruyorlardı. «Aynı günde, beni ilgilendiren üç ayrı haber çıkardıklarını bilirim. Birinci uydurma haber: Oregon'un Portland şehrinde, benimle kavga eden karım sözde eşyalarını topladığı gibi binmiş vapura, San Francisco'daki

anasının yanına dönmüş. İkinci haber: Kaliforniya'nın Eureka şehrinde milyoner bir kereste tüccarından dayak yemişim.. Üçüncü yalan: Washington eyaletinin dağ kasabalarından birinde, nesli tükenmiş bir alabalık yakalayarak 100 dolarlık bahsi kazanmışım.. Oysa aynı gün, karımla birlikte, Oregon'un kuzey batısına düşen, tren ve kara yolundan uzak, telgrafsız telefonsuz özel bir ormanın dibindeydik.»

Gazetelerde yayınlanan abuk sabuk haberler London'un canını sıkıyordu ama, bunları yalanlamaya kalkışmıyordu hiç. «Bir kız öğrenci Berkeley tepelerinde saldırıya uğramasın, o serseri bile Jack London oluveriyor..» Jack, San Francisco basın derneğinin yaptırdığı binaya ayağını basmadığı gibi, kendisinden istenen iki bin dolar bağışa da yanaşmadı ve hayatında ilk kez bir bağış dileğini geri çevirdiğinden mutluluk duydu.

Jack London'un imzasıyla ortalıkta dolaşan yalan yanlış broşür ve makaleler, London üzerine uydurulan haberlerden de beterdi. «The Military Ideal» (\*) başlığı altında dağıtılan bir broşör Jack'ın başını derde soktu. «Delikanlı,» diye başlıyordu broşür, «iyi bir asker olmaktan daha kötü şey yoktur. İyi asker, iyiyi kötünden ayırmayı düşünmez hiç bir zaman. Yurttaşlarına, komşu ve arkadaşlarına ateş açması emredildiğinde, duraklamaksızın buna uyar. Ekmek isteyen yoksullarla dolu bir sokağı kurşunla tarama emrini aldığında, bunu da dinler ve beyaz saçlı ihtiyarların kana bulanan saçlarını, kadınların canverişlerini, içinde en küçük bir azap ve acıma duymaksızın seyreder. İyi bir asker, ruhsuz, kalpsiz, kör, kan dökücü bir makinedir.»

Dağıtılan broşürlerdeki bu makale, Jack'ın diliyle kaleme alınmış bir düzenbazlıktı. Amerikan subayları orduya hakaret edildiğini ileri sürerek ayaklan-

dılar. İş Kongre'ye yansıdı. Ulaştırma Bakanlığı, postayı alet ederek beyanname dağıttı gerekçesiyle suçladı Jack London'u. Jack, bir tekzip yayınlayarak, koğuşturmadan kurtuldu ama, bu «askeri palavra» ölünceye kadar başına kakıldı.

Bütün Amerika'da Jack London'un benzerleri dolaşmaya başlamıştı; başlarında aynı geniş kenarlı hasır şapka, sırtlarında London'un yelege andıran kısa ceketinin eşi, boyunlarında onunki gibi bir boyunbağı, gazetelere geçecek eğlenceli olaylara sebep oluyorlardı. London'un adıyla söylev çekenler, London'un elinden çıktığı şüpheli olan müsveddeler satanlar vardı. Meksika diktatörü Diaz'a karşı gönüllü toplayanlara, çek imzalayıp kendilerini Jack London diye yutturarak kadınlara kur yapanlara da raslamyordu. Bu arada Jack London, ayak basmadığı şehirlerden kendisiyle tanışıklarına memnun olanların teşekkür mektuplarını alıyordu. Bu keşmekeş, London'un taklitçilerin birinin San Francisco'lu Babe adındaki bir kadına kur yaptığı güne kadar sürdü. Babe, açık kart oynamak niyetinde olmalı, Glen Ellen'e bir mektup yazarak: «Artık beni sevmiyor musun?» diye sordu ve altını «Sevgilin» diye imzaladı. London'un evlilik dışı doğumunu öğrenen bir sürü insan, babası, kardeşi, amcası, ya da kardeş çocuğu olduklarını iddia ediyorlar, mektup üzerine mektup yağdırıyorlardı. New York'un Oswego kesiminden bir aile, Jack London'un gerçekte, 14 yaşında evden kaçan Harry Sands olduğunu açıklayarak ortalığı birbirine kattı. Gazeteler, aradaki benzerliği iyice belirtmek için, Harry Sands'la Jack London'un yanyana resimlerini yayınladılar.

Jack London'u ögen eleştirilerin yanı sıra, ne dediğini bilmeksizin yazdığı, Alaska'daki hayatı gerçekten uzaklaşarak anlattığı yolunda sert edebi yergiler de yayınlanıyordu. Jack London'la birlikte Yukon'a giderek yirmi yıl Alaska'da kalmış olan Fred Thompson, tam zamanında işe karışarak, durumu

aydınlatıldı. Yıllanmış altın arayıcılarının, London'un Klondike üzerine anlatacaklarını geçmiş günlerin tam ve gerçek anıları olarak niteledikleri için, sabırsızlıkla beklediklerini açıkladı.

London'un başı, sanat hırsızlığı davaları yüzünden hâlâ dertteydi. 1902 yılında Frank Norris'in bir hikâyesini çalmakla suçlanan Jack London, üçüncü bir yazarın aynı konuda hikâye yazmasıyla temize çıktı. Yapılan inceleme, üç yazarın da Seattle'de geçen aynı olayı hikâyelerine konu yaptıklarını ortaya koydu. «Story of Af» ı yazmış olan Stanley Waterloo, Jack London'un «Before Adam»ı yayınlamasıyla küplere binerek, London'u eserini çalmakla suçlamıştı. Jack, Waterloo'ya çok şey borçlu olduğunu kabul etti ama, ilkel insanın Waterloo'ya değil doğaya ait olduğunu da açıkladı. İlgi çekmeye düşkün, hırsız bir yazar olan Frank Harrys de, bir makalesinde yer verdiği Londra piskoposuna ait söylevin Jack London tarafından aşırıldığını iddia ederek, hırsızlığın iyice görülmesi için iki makaleyi yanyana yayınlattı. Jack ortalığı yatıştırmak için cevap vermek zorundaydı artık «Kendiliğinden yeşermiş bir ot, kendi kendine türemiş bir mantarım belki, ama sanat hırsız değilim. Harrys'ın tarihi bir gerçeği tekrarladığını sanmıştım.»

Çiftliğin ve Wolf House'un masraflarının altından kalkmak için, durmadan hoşâ giden ve satılan hikâyeler yazıyordu. Şöyle bir dinlenip de düşünmeye zamanı olsaydı, üzerine çöken borç ve sorumluluğun altında ezilirdi. Alaska hikâyeleri iyi satılıyordu ama, Jack London «Klondike'den çıkmayı denemeliyim..» diyordu kendi kendine. Oysa, para kazanma amacıyla yazdığı halde, Alaska hikâyeleri olsun, güney denizleri üzerine yazılanlar olsun, güzelliğinden bir şey kaybetmiyordu. «South Seas Tales — Güney Denizleri Hikâyeleri» kitabında yer alan «The Inevitable White Man — Kaçınılmaz Beyaz Adam,» ve

«The Seed of McCoy — McCoy'un Tohumu» adlı hikâyeleri; «The House of Pride — Gurur Evi» nde aynı adı taşıyan hikâyeyle «The Sheriff of Kona — Kona Şerifi»nden aşağı kalmıyordu. Jack London, yalnız, «Smoke Bellew — Duman Bellew», hikâye dizisinde para kazanma endişesinin fazlaca etkisinde kalmıştı. London bu hikâyeleri uzun zamandır yazmayı tasarlıyordu gerçi, ama oturup kaleme alması, sırf para yüzündendi. Yazarlık hayatının ilk yıllarında, ekmek parası kazanmak amacıyla yazılmış olanlar bir yana, Jack London ilk kez edebi değerden yoksun şeyler yazıyordu. «Smoke Bellew» başlığı altında toplanan hikâye dizisi, Jack London'un evinin çimentosunu, kereste ve bakırını sağladı. Jack, yine de dürüst davrandığı kanısındaydı «Smoke Bellew»daki on üç hikâyeyi yazmak pek de hoşuma gitmedi ama, elimden geldiği kadar güzel yazmaya özendim.»

Dar ve sınırlı bir anlatım biçimi Jack London'u usandırdığından, hikâyeleri değerini yitirmeye başlamıştı. Bundan böyle, romandan başka şey yazmak istemiyordu. Jack London'un o yıllarda yazdığı «John Barleycorn» olsun, «Valley of the Moon» olsun, en güzel Amerikan romanlarıyla boy ölçüşecek nitelikteydi. Üçüncü bölümdeki, ayrı bir romana konu olabilecek tarım sorunlarının dışında, «Valley of the Moon», Jack London'un düşüncelerini en iyi ortaya koyan eseriydi. Romandaki çamaşırcı kız olsun, Saxon tipi olsun, Billy ve arabacı olsun, hayat dolu insanlardı. Jack London'un, çocukluk yıllarında üç beş kuruş kazanabilmek için yerlerini süpürdüğü Weasel Park' da düzenlenen İnşaat İşçileri Sendikasının pikniğini anlatışındaki ustalık, bu eseri, İrlanda asıllı Amerikan folklorunun baş yapıtlarından biri yapmaya yetti. Oakland demiryolu işçilerinin acıklı grevi, üzerinden uzun yıllar geçtiği halde, okuyanı etkilemekte, kendi tarzının başarılı bir örneği olarak ilginçliğini sürdürmektedir.

Jack London, dergilerin zevkini okşayan şeyler yazabilmek için konu sıkıntısı çekmeye başlamıştı. Ne yazacağını bilemediği, sağda solda konu arar olduğu günlerin birinde imdadına, bir zamanlar Yale News adına London'la röportaj yapmış olan, kızıl saçlı ve sarsak tavırlı muhabir Sinclair Lewis yetişti. Sinclair Lewis London'a gönderdiği bir mektupta, her biri yedişer buçuk dolardan bir sürü konu teklif ediyordu. Jack, bunların içinden biri «The Garden of Terror» (\*) olmak üzere iki konu seçerek Lewis'e on beş dolarlık çekini gönderdi. Sinclair, yazdığı teşekkür mektubunda New York'un kışına paltosuz pek dayanılmayacağını, London'un gönderdiği on beş doların hızır gibi imdadına yetişerek bir palto edinmesini sağladığını anlattı.

Bu alışverişin arkasından, Sağırları Eğitim Derneğinin yayınladığı «The Volta Review» dergisinde çalışan Sinclair Lewis, London'a yeniden yirmi üç hikâye konusuyla bir de fatura gönderdi. Mektubunu Sinclair Lewis, öbür adıyla Hal, diğer adıyla Red diye imzalamıştı. Lewis, Jack London'un konuların çoğuyla ilgilenmesini bekliyor, böylece öteye beriye muhtaç olmadan yazarlığını sürdürmek istiyordu. Yazılarını, uykusunu feda etmek pahasına yazdığını anlatarak, «insanın bedavaya gelen bu uykuyu gasbetmesi doğrusu eğlenceli oluyor» diyordu. Jack, Lewis'in «House of Illusion» adlı konusunu iki buçuk dolara, «Prodigal Father», «Guilt of Joan Avery» «Explanations», «Recommandations», «The Gallant Gentleman» «Woman Who Gave Soul to Man»'i de her biri beşer dolardan satın aldı. «The Dress Suit Pugilist» ve «The Common Sense Jail» e(\*\*) yedi buçuk dolar

(\*) Dehşet Bahçesi

(\*\*) Hayaller Evi, Cömert Baba, Joan Avery'nin Suçu, Açıklamalar; Tavsiyeler, Kibar Beyefendi; Erkeğe Ruh Veren Kadın; Boksör, Akla Yakın bir Cezaevi.

kıymet biçen Jack, «Mr. Cincinnatus» a on dolar verdi. Ve konuların toplam bedelini, elli iki dolarlık bir çekle Sinclair Lewis'e gönderdi. Lewis'in bu parayı nereye harcadığı değil de, London'a bir mektup yazarak kırmızı sosyalist kartını hâlâ sakladığını söylediği bilinmektedir. Jack London, parayla satın aldığı bu konulardan yararlanarak, Post dergisinde yayınlanan «When all the World was Young» ile Popular Magazine'in tefrika edeceği, «The Abysmal Brute» (\*) ü yazdı. Başladığı bir hikâyede ilk kez zorlandığını bir mektupla Lewis'e bildiren Jack «Cinayet Masası»ndan (\*\*) da fazla bir yardım göremeyeceğini açıklayınca, mesleki gururu okşanan Sinclair Lewis London'a bedavadan, konusunu gereken biçimde genişletebilmesini sağlayan bir özet gönderdi.

Jack London, çalışmaları arasında, edebiyat dünyasına yeni yeni girmekte olan yazarlara yardım etmekteydi. Zaman olur, gelen müsveddeler bir çekirge sürüsü gibi çökerdi üzerine. Gün geçmezdi ki umut dolu genç bir yazarın, eleştirilmek, yeniden kaleme alınmak ya da satılmak üzere bir müsveddesi gelmesin. Bir sayfalık şiirleri okumak kolay olurdu da, sekiz yüz sayfayı bulan bir roman ya da denemenin inceden inceye okunması zaman alırdı. Okumakla da bitmezdi iş, London kalemi eline alır ve yıllar süren bir çalışma sonucu elde ettiği edebi teknikle, uzun bir eleştiriye girişirdi. Yüzlerini bile görmediği bu umut dolu gençlerden ne zamanını esirgerdi, ne de zahmetini. Güzel bir yazıya rasladığı zaman, hemen bir yayıncıya ya da dergiye gönderirdi. Dürüstçe yaptığı eleştirilerin yazı sahiplerini kızdırdığı olurdu, ama, Jack London hakarete uğrama pahasına, kendisine gönderilmiş olan eserin zayıf ya da hatalı yanlarına değinir, daha iyi yazmanın yollarını

(\*) Bütün Dünya Gençken; Korkunç Canavar

(\*\*) Jack London'un Eserlerinden

gösterirdi. Bir keresinde, yazarının canını epey sıkı bir eleştiri sonunda iyice hakarete uğrayan Jack'ın o gece gözüne uyku girmede. Üç saat uykuyla yetine- rek iddialı yazara yedi sayfalık bir mektup yazıp, ya- pılan eleştiriye sabırla karşılamayı ve ondan fayda- lanmayı öğrenmesini öğütledi.

Jack London'un canını sıkı yazarlar, ondan başarısının sırrını öğrenmek isteyenlerdi. Bu tür mek- tuplara aynı cevabı verirdi: «Bir sanat eseri yaratma- yı hayal ederken başkalarından fayda uman, orta karar bir yazar kalmaya mahkûmdur. İyi bir şey or- taya koymak istiyorsanız, içinizden geleni kendiniz biçimlendirmelisiniz.. Cesur olun.. Bütün kapıları zor- layın.. Kendi kendinize ilerleyin.. Karşı çıkmayın bu söylediklerime. Yazdıklarınızın, başkalarının eserle- rinden aşağı kalmadığını söylemeyin bana. İşinizi en başarılı şekilde yapmak için canınızı dişinize takın ki, başkalarının eserleriyle karşılaştırmaya zamanı- nız kalmasın..»

Jack London'un dosyalarında, çağının en tanın- mış yazarlarından gelen mektuplar yığılıdır. Bu mek- tupların hemen hepsinde, çeşitli güçlükler, endişeler açıklanmakta ve London'dan öğüt beklenmektedir. London, kendisine başvuranlara sevgi duyardı, onla- rı destekler, anlayış ve saygı gösterir, kendilerine ol- duğu kadar edebiyata ve anlamak zorunda oldukları bu dünyaya güven duymalarını öğütlerdi. Yayınevle- ri sosyal sorunlar üzerine bir kitap yayınladıkların- da, hemen London'a gönderirlerdi ki, büyük bir özen- le okuyarak övgüsünü esirgemesin..

Jack London, yayıncılarla da dürüst ve efendice ilişkiler kurmuştu. Cömertti, bu yüzden küçük hesap- ları olan iş adamlarıyla yapamazdı. Terbiyeliydi, se- vimliydi, anlaşılması kolay bir insandı, meğer ki kar- şısındaki onu küçük duruma düşürmesin. O zaman kudurmuş bir ayının azgınlığıyla saldırırdı karşısin- dakine.

«**Burning Daylight**» dan sonra, MacMillan'a «**Theft**» (\*) adlı bir oyunla, güney denizleri hikâyelelerinden derlenen «**The Cruise of Snark**» (\*\*) hikâye dizisini yayınlatan Jack, pek de iyi satmayan dört hikâye kitabı daha çıkardı. Brett bir mektup yazarak, son zamanlarda London'a ün sağlayan hikâyele-re pek benzeyen şeyler yazıldığını, iyi satılan dergilerde yayınlanan bu tür hikâyelerin yavaş yavaş Jack London'un yerini kapmaya başladıklarını, bu yüzden London'un beş bin dolardan aşağı düşmeyen avans taleplerini karşılamakta zorluk çektiğini bildirdi. Ve Jack London, on yıllık bir işbirliğini sona erdirerek 1912 yılında MacMillan yayıneviyle bozuşmak zorunda kaldı. Yeni anlaşmasını, «**Smoke Bellew Tales**», «**The Night Born**» ve «**The Abysmal Brute**» ü yayınlayan Century Company'le yapan Jack London, nedense «**John Barleycorn**» u üç ay süreyle ayda biner dolar ödemek şartıyla bu yayınevine kabul ettiremedi. Üç başarılı yıldan sonra talihi dönen Jack London, Century ile «**John Barleycorn**» yüzünden başı derde girince, yaptığı anlaşmayı bozarak yeniden MacMillan'a dönebilmek için, yayıncısına sert telgraf-lar çekmeye başladı.

«Bütün yayıncılar razı : Barleycorn'u onların birine pekâlâ devredebilirsiniz. Devretmiyorsanız bunun nedeni, büyük kâr sağlamaya kalkışmanızdır. İşinizi de kendinizi de satarsınız siz.. Parayı çöplükten toplamadığımı, Barleycorn'u okuyacak milyonlarca kişiye karşı sorumlu olduğunuzu bilin. Bu olayın yankısı bütün dünyanın gözünde küçültecek sizi. Toprak olduğunuz zaman da, yeni kuşakların hışmından kurtulamayacak, mezarınızda bile ürpereceksiniz. Küçük hesaplar peşinde koşmadığınızı, insan olduğunuzu gösterecek bir cevap bekliyorum sizden. Sizin

(\*) Soygun

(\*\*) Snark'ın Gezisi

gibiler, benim ne tür zorluklarla savaştığımı bilmezler. Sizler, benim sabrıma sahip olamazsınız. Kişisel çıkarlara ve para konularına gösterdiğim kayıtsızlık ve küçümsemeyi, küçük hesap peşinde olanlar anlayamazlar. Aynadaki yüzüme utanç duymaksızın bakarım ben, sizler bunu da yapamazsınız. Bugüne dek yayınladığım otuz dört kitaba bir göz atmam yeter.. Bu otuz dört eser içinde bir tanesi -yalnız biridikkati çekemedi. O da yeni yayınladığınız The Abysmal Brute.. 10 Mayıs 1913 tarihli upuzun telgrafıma hâlâ cevap vermediniz. Pazar akşamı çoluğunuz çocuğunuz, eşiniz dostunuzla, insanca ve güzel vakit geçirecek zaman buldunuz.. Eh, bana karşı da aynı insanlık ve sevimliliği gösterin de bırakın sizden kurtulayım.. Barleycorn'un, istediğim zaman istediğim yayınevinin kapısını açacağını siz de biliyorsunuz. Üç beş dolarlık çıkarınızdan vazgeçin, insanca ayrıalım birbirimizden.» Century Company bu telgrafa da cevap vermeyince, Jack London, son bir telgraf daha çekti «İnsanın öfkeye kapılabileceğini kabul ediyorum ama biraz da olsa uygarlaşmış, çağdaşıktan dem vuran insanların, katır gibi diklenmesini, böyle ilkel bir duyguya kapılmasını anlayamıyorum.»

Century sonunda, «John Barleycorn» u geri vermeyeceğini bildirdiğinde Jack şöyle yazdı «Hayatta kin tutacak kadar çok hırpalandım.» «John Barleycorn» un yayınlanmasından sonra MacMillan'a giden Jack London, Brett'e, Century ile yaptığı anlaşmayı bozmak için bu kadar uğraşmasının budalalık olduğunu açıkladı.

1913 yılının yazında, Jack ile Charmian, Carmel'de oturan Sterling'lerde güzel bir tatil geçirdiler. Denize girip kumda güneşlendiler, odun ateşinde çıkardıkları kabuklu deniz hayvanlarını pişirip yediler. Sterling'in eğlenceli şiirlerine binlerce dize daha ekleyerek eğlendiler; işin hoş, hoş olduğu kadar

acı olan yanı, Sterling'in bilinen tek şiirinin, bu şiir oluşudur.

Çulluk yiyip öğünen niteceleri vardır,  
İyi iş yaptık diye caka bile satarlar..  
Bilsinler ki bizim de var cakamız,  
Kirayı takar, salyangozu yutarız...

Jack London, Beauty Ranch'ın sabah serinliğinde, başladığı roman dizisini tamamlamaya çalışıyordu. *Cosmopolitan*'ın «The Sea Gangsters» (\*) adıyla tefrika ettiği, «The Mutiny on the Elsinore» (\*\*) u yazdı. Romanın hareketli olan birinci bölümü güzeldi, özellikle denizle ilgili parçalar Jack London'un Amerika'nın Conrad'ı olarak tanımlanmasına sebep oldu. Roman kahramanının işe giriştiği ikinci bölüm iyi değildi. Bu yüzden «Te Mutiny on the Elsinore» başarılı bir eser olamadı.

Öğleden sonraları atla tarlaların çevresinde dolaşan Jack başakları seyreder, bir süre de Boyes Springs havuzunda arkadaşlarıyla yüzerdi. Evine dönerken, yoldaki her meyhanenin kapısından içeri dalar, bir kadeh içki içip eğlenceli hikayeleriyle kırar geçirirdi ortalığı. Gece bastırırken *Wolf House*'a kadar bir uzanıp, Forni ve işçilerle otururdu biraz. 1913 yılının Ağustos ayında London'un evi tamamlanmak üzereydi. Gazeteler, binaya harcanan seksen bin doları sosyalizme ihanet olarak niteliyorlar, London'u kendisine bir şato yaptırmakla suçluyorlardı. Azıllı sosyalistler de aynı kanıdaydılar, Jack'in kendilerine sırt çevirdiğine inanıyorlardı. Pyle'in anlattıklarına bakılırsa, Jack London, evinin gösterişi söz konusu olduğu zamanlar hem keyifleniyor, hem de huzuru kaçıyordu. Gazetecilere, *Wolf House*'ın büyük bir ev

( \*) Deniz haydutları

(\*\*) Elsinore'de isyan

olması yüzünden kendisini kapitalist olarak suçlamıyacaklarını, bu evi kendi emeğiyle yaptığını anlatmaya çalışıyordu. Şatosunun sözü açıldığında, o güzelim sekoya kütüklerinin ve kırmızı taşların, kendi toprağından sağlandığını, yaptırdığı ve Jüstin-yanus ya da Sezar'ın sarayını andırıyorsa, bunun kendisine bedavaya gelen basit bir raslantı sonucu olduğunu söylüyordu. Hele Harrison Fisher, London'un evinin Amerika'nın en güzel evi olduğunu açıkladığında, Jack, Wolf House'ın harcadığı çaba ve paraya değdiğini anladı.

Derken unutulmaz gün gelip çattı 18 Ağustos. Wolf House'daki işlerini tamamlayan elektrikçiler, tesisatçı ve marangozlar çıkıp gitmiş, Forni'nin adamları marangozların ahşap kaplamayı silmek için kullandıkları terebentine batırılmış talaş ve paçavraları toplamışlardı. Ertesi sabah, Jack ve Charmian'ın eşyaları taşınacaktı yeni eve. O akşam Forni, saat onbire kadar, Jack'larda oturdu, sonra Wolf House'ın önünden geçerek kendi evine döndü. Gece yarısını bir iki saat geçmişti ki, deliler gibi haykırarak koşan bir işçisinin sesiyle uyandı «Forni.. Yangın var.. Wolfe House yanıyor..» Forni yettiğinde Wolf House'u alevler kaplamıştı.

Jack London, iki dakika bile geçmeden koşarak geldi. Soluk soluğaydı, saçları uçuşuyordu rüzgârda. İtalyan işçilerle şakalaştığı tepede durdu. Cehennem karşısındaydı işte, evi alev alev yanıyordu. Ağustos ortası, suyun kıt olduğu zamandı. Orada, öylece hareketsiz, eli kolu bağlı, gözleri yaş içinde, hayatının en büyük hayallerinden birinin yok oluşunu seyretti.

Evin bütün tahta bölümleri tutuşmuştu. Pencere pervazlarından bile, uçları mavileşmiş, alevden diller çıkıyordu. Sekoyaların hemen ardında kümelenmiş, Jack'ın odasının süslemesinde kullanılacak bir yığın yontulmuş tahta da tutuşmuştu. Yangını çıkar-

dıkları gerekçesiyle sürüyle kişi suçlandı. Jack'a gönderilen imzasız mektupların her biri ayrı birinin adını vermekteydi. Jack London'un daha o gün tartıştığı, Eliza'nın boşanmak üzere olduğu kocası Shepard kundakçılıkla suçlandı. Karısını dövdüğü için Jack'm canını sıkan, bu nedenle de işine son verilen bir işçiden şüphe edildi. Kötü niyetinden kuşkulanan bir kalfa, arkadan da Forni katıldı şüpheliler listesine. Jack'ı kıskanan sosyalistler ve işsiz güçsüz takımından bir sürü insan suçlandı. Forni yangının, tah-ta kısımların ovalandığı terabentine batırılmış talaş-ların kendiliğinden alev alması sonucu çıktığı kanı-sındaydı. Ama bu gerekçe, evin tamamının aynı anda aleve boğulmasını açıklayamazdı. Yangın odaların birinde çıkmış olsaydı, taş duvarları aşp öteki bölümlere yayılamazdı. Elektrik tellerindeki bir bozuk-luk da yangına sebep olabilir, dendi. Ama dışarda, sekoya ağaçlarının arkasında elektrik telinin ne işi vardı..

Jack evinin kundaklandığını anlamıştı, işin içine insan eli karıştığını biliyordu. Yine de sosyalistin, emeğiyle bile şato sahibi olmasını istemeyen kadere bağlıyordu yangını. O bitmek bilmeyen üzüntülü ge-cede Jack London iki kere konuştu. Alevler bütün evi sardığı sırada «Ev yakan takımından olmaktan-sa, evi yananlardan olmayı yeğlerim», diye mırıldan-dı. Bir de şafak sökerken, yüzyıllara meydan oku-mak için yaptırdığı ev taş yığını haline geldiğinde, alçak sesle: «Forni,» dedi, «yarın işe yeniden başlaya-cağız.»

Jack London, Wolf House'u yeniden yaptırmadı. O gece bağına düşen ateş küllenemedi, kalbi bir da-ha onarılmamak üzere kırılmıştı.

Jack London, tropik çiçeklerle dolu bahçeye bakan verandadaki yatağından, tam dört gün çıkamadı. Klondike yollarında, Kore'de, Salomon adalarında kaptığı hastalıklar nüksetmiş gibiydi. **Wolf House**'un, belki de yardımına koştuğu biri tarafından kundaklanmış olabileceği düşüncesi içini kemiriyor, tiksindiriyordu onu. Bitkindi; evinin mahvolması değil di onu bu kadar üzen. Kişiliğinin başlıca yanı olan insanlık sevgisini, insanlara karşı beslediği inancı yitirmişti. Asıl üzüldüğü şey buydu. İnsanlara olan saygısını yitirince gözleri açılmış, **Wolf House**'u yok eden alçağın, edebiyat ve sosyalizm uğruna gösterdiği tüm çabayı da bir anda yok ettiğini farketmişti. Jack London, bu dört gün içinde dikkati çekecek kadar çöktü.

Yataktan çıkınca yaptığı ilk şey, Washoe Ban'a atlayıp, tarlaların arasından **Wolf House**'a gitmek oldu. Üzgün, Sonoma'nın masmavi gökyüzüne uzanan çıplak kuleleriyle, saygı uyandıran kırmızı taştan bir iskelet haline girmiş **Wolf House**'u seyretti. Ve, «yıkıntılar» adını taktı oraya. Servetinin yerle bir olmasına aldırmadan, çalıştırdığı adamların paralarını bir kalemde ödedi. Yok olup giden bu yetmiş bin dolar, Smoke Bellew hikâyelerini yazmak için gösterdiği çabanın ve onca çalışmanın da batağa gömülmesi demektir.. **Wolfe House**'un külleri ders mi veriyordu ona yoksa? Jack London, o günlerde tam yüz bin dolar borçlu olduğunu yazmıştı; kaybettiği para, birikmiş olan bir para değildi, gelecek günlerde kazanacaklarının ancak bir yıkıntının masrafını karşılayacağı düşüncesi kahrediyordu onu.

Jack London, Forni ile Eliza'ya, **Wolfe House**'u yeniden yaptıracaklarını tekrarlıyordu hep; Forni, yangın yerini temizletmiş, Eliza da kestirdiği sekoya kü-

tüklerini kuruması için dizdirmişti. Bu hazırlıkların arasında London'u için için kemiren bir şey vardı.. Cesaretini kıran bir düşünce: Ya evi yine yakarlarsa ? Cosmopolitan dergisi, Jack London'a olan sevgisini belirtmek için vadesi gelmemiş iki bin doları gönderdiğinde, London, dar gelmeye başlayan çalışma odasını genişlettikten sonra yazı masasını, kâğıt sepetlerini, dosyalarını, yeni yazacağı eserlerde faydalanacağı notlarla dolu karton kutularını yeniden yerleştirdi. Ve hayatının son üç yılını da bu çalışma odasında geçirdi.

Eski alışkanlıklarına döndü yeniden; ortada değişen bir şey yoktu ama, her şey, London'a eskisinden farklıymış gibi geliyordu. Çiftlikte atla dolaşırken işçilerin çalışmaya pek de gönüllü olmadığını farkederek, kaytardıklarını görür olmuştuk. Şöyle bir ağızlarını arattığında, çiftliği zengin bir adamın eğlencesi gibi gördüklerini, bir bakıma Snark'ın yerine koyduklarını anladı. Ortaya konulan iş, öyle ahım şahım bir şey değildi. Bir gün, nalbantın önünde, Washoe Ban'dan inen Jack, nalbantın atı nallayayım derken tırnağını söktüğünü gördü. Şişirilmiş faturaları gözden geçirerek ayıran Jack, şehre inerek tüccarlarla kendi konuştu. Ve o zaman, kâhyalarının, her alışverişten yüzde yirmi komisyon aldıklarını, bu komisyonun da kendiliğinden faturaya eklendiğini ortaya çıkardı.

Jack London, 1900 yılında Anna Strunsky'ye şöyle yazmıştı «Dostlarımı, zayıf yanları ya da kusurları var diye daha mı az seveceğim?» Sevgi, hoşgörü, cömertlik Jack London'a hayat veren duygulardı ama, bundan böyle, kendini bu tür duygulara kaptırması zor olacaktı. Oakland'daki arkadaşlarından Ernest'e, koşum atı ısmarladığında, Ernest, komisyon istemiş ve masraflarını da faturaya eklemişti. Buna rağmen, gelen atların ikisi hastalıklı, ikisi de iyice sıksaydı. Jack London Ernest'e bir mektup yazarak,

canının sıkıldığını söylediğinde, beriki hakaret dolu bir mektupla cevap verdi. Jack'ın iyice canı sıkılmıştı, aldı kalemi eline ve sert bir mektup döşendi «Sana çıktığım zaman, şantaja kalkışıyorsun.. Ne diyeyim bilmem ki. Bir kere, gönderdiğin o koşum beygirleri var ya, ikisi de yazdığın gibi yedi yüz elliser kilo değil.. Altı yüz elli kilo ancak geliyorlar.. Üstelik ikisi hastalıklı.. Tavuklara yem olmaktan başka işe yaramazlar.. Tutup da bunları söylediğimde, sana avantacıydın dediğimde, bir de utanmadan kıyametleri koparıyorsun. Paramı sokağa atıyor, niye attın dediğimde kızılıyorsun. Peki ben, asıl kızması gereken ben değil miyim acaba? Ne kadar para kaybettiğimden haberin var mı senin? Çiftliği işletmek için sürüyle beygire ihtiyacım varken, bir tanesini alacak param bile kalmadı.»

Jack London 1904 yılında, boşta kalan yazar ve gazeteci arkadaşı Noel'e telif hakkının üçte ikisini alıkoymak şartıyla, «The Sea Wolf» u tiyatroya uygulama izni vermişti. Oyunu satan Noel eline geçen paranın üç bin beş yüz dolarını Jack'a ayırdı. Kitabından bir de film yaptırmak isteyen Jack, Hobart Bosworth'la anlaşmak istiyordu ama, bunu gerçekleştirebilmek için, yayınevlerinden üç bin beş yüz dolar kadar avans istemesi gerekiyordu. Tam o sıra Noel, eline geçen parayı bir baskı makinesi ortaklığına yatırmak istediğini anlattı, Jack'tan buna rıza göstermesini rica etti. London, içinde yeni yeni uyanmakta olan şüphecilik duygusunu körletmek, katı yürekli bir insan olmaktan kurtulmak için Brett'e, Noel'e bin dolar vermesini söyledi. Millergraph şirketi, baskı makinesinin bedelini tamamlayamamıştı daha. Jack, Flora'nın evini yeniden ipotek ederek Noel'e şöyle yazdı: «Yeniden açık kartla oynuyor, arkadaşlarıma güveniyorum.» Güveniyordu ama, bu kere de hayal kırıklığına uğrayacak, hileli iflâsa giden şirketin hisse senetlerinin karşılığını zorla alacaklardı London'dan.

Hayal kırıklıkları birbirini kovalıyordu. O güne kadar yüzlerce kişiye toplam olarak elli bin dolara yakın ödünç para vermiş olan Jack London, Charmian'ın acele üç yüz dolara ihtiyacı olduğunda, karısına vereceği bu parayı kimseciklerden sağlayamadı. Son kuruşuna kadar iade edeceğine şeref sözü verdiği halde, elli dolar ancak buldu. Ve o zaman, ilk olarak arkadaşlarının yüzüne güldüğünden, sömürüldüğünden şüphelenir oldu. Parasını sağa sola savuran ayyaş bir denizci yerine mi koymuşlardı onu? Bugüne kadar dostluk tek taraflı olmuş, o verdikçe karşısındakiler doymak bilmemecesine almışlardı. Gençlik yıllarında kapıldığı umutsuzluk buhranları yaradılışından gelen bir şeydi ama, şimdi işler değişmiş ve Jack London'un ruhunu kaplayan bunalım bu olaylarla gitgide koyulaşır olmuştu.

Jack London, yıllardır kızlarının da peşindeydi. Çiftlikle daha yakından ilgilenmeleri için, tatillerini yanında geçirmelerini rica etmişti. Bessie'den. Bessie, Jack'ın dileğini yerine getirdi bir keresinde Joan ile Bess'i de yanına alıp, arkadaşlarıyla günübirliğine Beauty Ranch'a gitti. Yemeğe yeni başlamışlardı ki Charmian, başında kasket, sırtında kırmızı bir gömlek, tozu dumana katarak atıyla geldi. Jack London, çiftliğinin bir köşesinde Bessie ile kızlarına güzel bir ev yaptırmaya razıydı, Charmian'ın oralarda dolaşmayacağını da vadediyordu Bessie'ye. Ama Bessie yanaşmadı buna. Kocasını çalmış olan bu kadının şimdi de kızlarına göz dikmesinden korkuyordu. İkinci karısının yetismekte olan kız çocuklar için iyi bir örnek olmadığını anlattı Jack'a.

Jack London, bütün çabasına karşılık, büyük kızı Joan'dan beklediği sevgi dolu hareketi göremiyor, tatlı bir söz işitemiyordu ondan. Oysa Joan, babasına arkadaşlık edebilecek yaşa gelmiş gibiydi. Wolf House yangınından hemen dört gün sonra, 24 Ağustos günü, Joan'a bir mektup yazan Jack, babası oldu-

ğunu hatırlından çıkarınamasını, onu bu yaşa kadar besleyen, büyüten ve nazlandıran kişinin kendisi olduğunu anlattı. «Benim için neler düşündüğünü bilebilsem.. Verdiğinin karşılığında hiç bir şey alamayan bir budala mıyım yoksa gözünde? Mektuplarıma, telgraflarıma cevap verdiğin yok. Karnını doyuran biri olmaktan öteye geçemiyor muyum, bu kadar mı küçümsüyorsun beni? Hastayım.. Susuyorsun.. Ocağım yıkıldı, bir şey demiyorsun. Dünya susanların, bu suskunluklarıyla hile yapan, yalan söyleyen, kendilerini sevenleri alaya alan ve babalarını meyhaneci yerine koyanların değildir. Kendinden söz etmenin zamanı geldi artık. İstersen, seni iyice aklımdan çıkarırım. Ne dersin?»

Kırk üç yaşına gelmiş olan Charmian'ın hâlâ, çocuklar gibi en önemsiz şeylerle uğraşması da Jack'ın canını sıkıyordu. Tatlı rüyanın, en acı, korkunç gerçeklerinden biri de buydu. Mücevher üzerine tatsız konuşmaları bitip tükenmek bilmiyor, modası geçmiş giysileri, garip şapkaları dert ediyordu kendine. «Kadınlık çekiciliğini sonsuzluğa dek sürdürmek istiyordu..» Karısının yapmacıklı hareketleri, yalandan masum haller takınması, gençlik ve güzellik iddiası karşısında sıkıntıdan patlayan konukların hal-leri Jack London'u üzüyor. Charmian'ın geçen yüzyıldan kalma dantelâlı şapkaları, garip giysileri utan-dırıyordu onu. Eliza'nın anlattıklarına göre Charmian, gençlik yıllarında, beklenmedik bir anda bir mas-karalık yapar ve Jack'ın ne diyeceğini beklemeden sıvışır giderdi. İşin kötü yanı, bu halleri hâlâ sürdür-mesiydi. Bir akşam Jack'la Eliza yemek masasının başına oturmuşlar, o ayın borçlarını nasıl karşılaya-cakları hakkında kafa patlatıyorlardı. Derken Char-mian, rüzgâr gibi içeri girdi. Kadife bir kumaş par-çasına sarınmıştı, tavuskuşu gibi kabarak : «Yap-tıracağım giysi ne güzel olacak, görüyor musun koca-cığım?» dedi. «İki elbiselik birden aldım.» Charmian,

odadan çıkıp gittiğinde, ikisinin de ağzını bıçaklar açmıyordu. Bir süre öylece durup düşünen Jack, Eli-za'ya dönerek «Çocuğumuz bu bizim,» dedi. «Katla-nacağız.»

Güney denizlerinde yapılan bir gezi, dört atlı arabayla çıkılan yolculuklar, akla gelen herhangi bir serüven için Charmian bulunmaz arkadaşı. Ama yorgun, bıkkın ve hayal kırıklığı içinde olan bir Jack London'un, hayal dünyalarında dolaşmaktan vazgeç-miş, olgun bir kadına ihtiyacı vardı. Geniş yatağında, gece yarısı sıkıntıyla uyandığı zaman, yanbaşıda bulmak istediği bir kadına.

Çevresi sürüyle eş, dost, hısım akrabayla dolu olduğu halde, Jack London, yalnızlık, tarifsiz bir yal-nızlık çekiyordu. Adını ve düşüncelerini sürdürecekt, yaşlılık yıllarında dayanağı olacak bir erkek evlâttan yoksun kalmanın yarattığı üzüntü, can vermek üzere olan bir bedenin çektiği azaba karışmış gibiydi.

Wolf House yangınına ve olanca ürünü kavuran kurak yaza rağmen, 1913 yılı bereketli bir yıl oldu. Jack London mesleğinin doruğuna ulaştı. Dört der-gide birden dört ayrı romanı yayınlandı. «The Scar-let Plague — Kızıl Tehlike», uygarlığı yok eden bir afet sonucu ilkel hayata dönen insanlıktan söz edi-yordu. «The Night Born — Gece doğuş» da yer alan «The Mexican — Meksikalı», «To Kill a Man» Adam Öldürmek» ve «When the World was Young» hikâye-leri çok güçlüydü. Boks hakkında yazılmış olan «Abysmal Brute» ile «John Barleycorn» ve «Valley of the Moon» altmışar gün arayla yayınlandılar. Yayın dünyası, London'u bir doğa gücü gibi görmeye başla-mıştı.

Kader yeniden Jack London'un yüzüne gülüyor-du. Yıl sonuna doğru, büyük bir çaba harcayarak «Mutiny on the Elsinore»u da tamamlayan Jack, San Quentin cezaevinden çıkan Ed Morrell'i yanına ça-

ğirdi. Beş yıl yattığı cezaevinden kurtulan Ed Morell örnek bir tutuklu olarak nitelendiğinden, bir de belge vermişlerdi eline. Jack London, Ed Morell'i savunmak için yıllarca uğraşmıştı. Başarılı sonucu aldığı gün, Morell'e; «Tebrikler, evime bekliyorum..» diye bir telgraf çekti. Oakland'ın Saddle Rock lokantasında buluştular, mektupla başlayan arkadaşlık güçlü bir dostluğa dönüşmüştü. Morell zamanının büyük bölümünü Beauty Ranch'da geçiriyor, Jack London'un cezaevleri ve suçluluk sorunları hakkında öğrenmek istediklerini elinden geldiğince anlatıyordu. London, bir zamanlar babasının ilgilendiği sorunlara merak sarmıştı. Edindiği bilgilerle, sekizinci ve son romanı «The Star Rover» e başlamakta gecikmedi. Cezaevinde geçen acılı hayatı, havasız hücrelere tıkılmış bu talihsiz insanların dokunaklı dostluğunu, kaçma tasarılarının bir araya getirdiği çeşitli kişileri güzel bir dille anlattı. «The Star Rover» deki müzikli dil, derin insan sevgisi, sıkıntı ve ölüm çağrısının anlatılışındaki ustalık, kusursuz bir eser olmasını sağladı.

Bu roman Jack London'un ruhunu temizledi, bedenini ve duygularını sarmış olan dert gerilerde kaldı. Piedmont'daki günlerine dönmüş gibiydi; romanının bölümlerini konuklarına okuyor, zevk alıyordu bundan. London'un kendisini desteklemesini bekleyen bir delikanlıya «On altı yaşında sıkıntının ne olduğunu öğrendim» dedi. «Tiksinti ve sefaleti de yirmi beş - otuz arasında tanıdım. Bakın, hâlâ hayattayım.. Yaptıklarından zevk alıyor, gülecek şeyler buluyorum..» Morell, Jack London'un bu yılları hakkında şunları anlatır «Söylediği ya da yaptığı şeylerin önemi yoktu, iyiliği rahatlatırdı insanı. Kızdığı, sert, kaba sözler ettiği olurdu ama insan hiç kin beslemezdi ona, çünkü kendini savunmazdı hiç. Çağının hayranlık uyandıran insanlarından biriydi.»

Jack London, çıkarlarını kollemek zorunda kal-

maya, zamanının büyük bölümünü bu uğurda ziyan etmeye başlamıştı. Oyuncu Hobart Bosworth'la kitaplarının filme alınması konusunda anlaşmış, ama Bosworth daha senaryoyu hazırlamaya başlamadan film şirketleri London'un eserlerini yağma etmişlerdi. Öyle ki, aynı sokakta, ayrı iki film şirketinin çektiği iki «**Sea Wolf**» birden kanunların yetersizliği yüzünden oynar oldu. Yayın haklarını savunamaz hale gelmişti, romanını tefrika etmek üzere alan dergiler, bu hakkı kötüye kullanıyorlardı. Jack, dergilerde yayınlanan hikâyelerin yayın hakkının da dergilere yaradığını görüyordu. Film şirketleri yok pahasına kapatıyorlardı hikâyelerini.

Telif hakkı kanununun yeniden elden geçirilmesini sağlamak için, Arthur Train ve Yazarlar Birliğiyle birleşti. Bir kaç yıl sürecek olan bu savaşa bütün gücünü harcadı. New York ve Hollywood'a giderek hukukçularla görüştü, çoğuyla tartışıp öteye beriye yüzlerce telgraf çekti, mektup gönderdi. Söz konusu olan kendi çıkarıydı gerçi, ama böylelikle kendisinden sonra gelecek Amerikan yazarlarının sömürülmekten kurtulacağını, eserlerinden diledikleri gibi yararlanabileceklerini düşünüyordu.

1914 yılının Mayıs ayında, Jack London'un «**The Star Rover**» i tamamlamasından hemen sonra, Amerika hükümeti Meksika'daki Villa Carranza ihtilâlinde taraf tutmaya karar verdi. Amerika'nın gönderdiği savaş gemileri ve ordu birlikleri Vera Cruz'u işgal etti. 1904 yılında, Rus Japon savaşı üzerine röportaj yapabilmek için büyük güçlükler çekmiş olan Jack London, öcünü almak istiyordu. Collier's dergisi, masrafları dergiden olmak üzere haftada bin yüz dolar teklif edince, Jack hemen Galveston'a yollanarak Vera Cruz'a giden ilk gemiye bindi.

Ne çare ki, bu sefer de heves ettiği röportajı yapamayacaktı, çünkü savaş olmadı. Meksika'yı işgal edip, sömürge haline sokmaya hiç de niyeti olmayan

Amerika, Vera Cruz'da bir gösteri yapmakla yetindi. «The Red Game of War» (\*) ve «The Mexican Army» (\*\*) başlıklı iki makale yazan Jack London, Vera Cruz'daki pislikleri temizlemekle uğraşan Amerikan ordusunu, sorumluluğu Tampico'daki yabancı petrol şirketlerinin üzerine atmaya çalışan ihtilâlcileri anlattı. Yeni haberler almak için iki ay bekleyen Jack, haber yerine amipli dizanteriyle dönecekti ülkesine. Vera Cruz anıları arasında, London'un Fransız ve İspanyol elçileriyle gazete muhabirlerini silip süpürdüğü bir poker oyunu, bir sürü de heyecanlı Meksika hikâyesi vardı. Cosmopolitan dergisi bu anıları yayınlamaya heveslendi.

Jack London, Glen Ellen'e döndüğünde perişandı; hasta, zayıf ve bitkin. Kendini toparlayabilmek için, Roamer'e atladığı gibi bir kaç hafta San Francisco körfezinde dolaştı, ama kendine gelmesi zordu. Cosmopolitan dergisinin yazı işleri, okuyucuların Meksika'dan usandıklarını, bu nedenle teklif ettiği hikâyeleri yayınlamaktan vazgeçtiğini bildirdiğinde, Jack hiç kızmadan tasarisından vazgeçti. Oysa, yazmış olduğu «The Mexican» hikâyesi, Jack London'un kendini de okuyucularını da, kusursuz bir eserden yoksun bıraktığını göstermeye yeter.

Jack London'un sağlığı gitgide kötüleşiyordu. Cloudesley Johns, «Ruhsal çöküntüye uğradığı anların gitgide sıklaştığından, o korkunç yaşama arzusunun London'u terketmek üzere olduğundan,» söz eder. Bunalımlar tekrarlanmaktaydı. Her gün yüz kelime yazmak zor oluyordu artık.. Bununla birlikte 1914 yılı sonbaharında yayıncısına bir mektup yazan Jack London, olanca gücüyle yeni bir romana başlayacağını bildirdi. O zamana kadar yazdıklarının en güzeli, en önemlisi ve en büyüğü olan bir romana..

(\*) Kanlı savaş oyunu

(\*\*) Meksika ordusu

«Bugüne dek yazılanların dışında, yepyeni kişiler. Olağanüstü şartlarda, olağanüstü üç kişi. Düşünüyorum da, bu roman, yazarlık hayatım boyunca yaptığım araştırmaların ürünü olacak, diyorum. Tamamen yeni, yazdıklarımın apayrı bir roman..»

Toprağa dönüşün romanına, «The Little Lady of the Big House» (\*) a büyük bir heyecanla başladı ama bütün bu azim ve tutku görünürdeydi. İçin için umutsuzluğa düşüyor, yayıncının olduğu kadar kendi ilgisini de uyandıracak şeyler bulmaya çalışıyordu. Köy hayatını dile getiren, London'un örnek çiftlik ve Kaliforniya tarımının yeniden doğuşu üzerine fikirleriyle üçlü bir aşk romanı haline sokulan bu eseri, on dokuzuncu yüzyılın abartmalı, duygulu ve süslü püslü diliyle yazılmıştı. Üzerinde fazla düşünülmüş, yapmacıklı bir eserdi. Öyle ki okuyucu, Jack London'un kendini nasıl olup da bu kadar sahteletirdiğine şaşardı.

Jack London, bir süre önce, «The Star Rover» i tamamlamış, konusu Hill Ranch yakınlarındaki bir düşkünler evinde geçen, «Told in the Drooling Ward» (\*\*) gibi güzel hikâyeler yazmıştı. «South of the Slot» (\*\*\*) ise içtenlik dolu, güçlü bir proleter hikâyesiydi. Kendine güvenini yitirmemiş, yaratıcılığın-  
dan olsun, çalışma aşkından olsun bir şey kaybetmemişti ama, Jack London'un beyni, o güçlü makine, on dört yıl gibi kısa bir zamanda kırk bir eser yayınlamaktan yorulmuş, duraklamaya başlamıştı.

Bir önceki yıl, büyük kızı Joan'un davranışıyla içten yaralanan Jack London, kızlarının sevgisini yeniden kazanmak için bir şeyler yapmak istiyordu: Orta okula başlayan Joan, Jack'a yazdığı bir oyunu gönderince, London sevincinden göklere uçtu. «Oyu-

( \*) Büyük Evin Küçük Hanımı

( \*\*) Koğuştaki Konuşmalar

(\*\*\*) İzin Güneyi

nun ne kadar hoşuma gitti bilemezsin,» diye yazdı. «Böyle bir şey yazabilecek kadar büyük bir kızın babası olduğuma inanamıyorum..» Ondan sonraki aylar, Joan ile Jack sık sık mektuplaştılar.

Uzun uzun düşündükten sonra yapacaklarına karar veren Jack London, Piedmont'daki eve giderek Bessie'ye düşüncelerini anlattı. Çocukları çiftliğe daha sık gönderirse, babalarıyla daha sıkı fıkı olmalarına razı olursa, vasiyetnamesini değiştirerek, Charmian'ı tek ve kanuni mirasçısı olmaktan çıkaracağını, topraklarını iki kızına bırakacağını söyledi. Çiftliğin bir ucunda onlara ev yaptıracak, Bessie orada Charmian'a raslamaksızın, iki kızıyla dilediği gibi yaşayabilecekti. Bessie'nin her isteğini yapmaya hazırdı, iki kızına yeniden kavuşmak için herşeyi göze alıyordu. Oysa Bessie, bu teklife yanaşmadı, baş eğmedi London'a.

Bir kaç gün sonra, Jack, doğrudan doğruya kızına açtı bunu. «Joan,» diye yazdı «senin yaşında bir kıza böyle bir teklif yapmak güç. Pazar akşamı sana ulaşacak bu teklif konusunda karar verirken küçücük dünyasında yaşayan her küçük insan gibi, sen de hata yapabilirsin. Dünyanın küçük bir yerinde, küçücük bir şehirde yaşayan ve küçük bir insan olan anneni dinler de geleceğini onun kıskançlığına feda etmeye razı olursan, bu hatayı işlersin işte.. Ben sana, büyük eylemleri, büyük düşünceleri, büyük insanların yaşadıkları büyük olayları, bu dünya üzerindeki bütün büyük şeyleri sunuyorum.»

Bu mektubu, aynı şekilde yakaran nice mektuplar izledi. Joan susuyordu. Sonunda, babasının ısrar dolu mektuplarına dayanamayarak tek sayfalık bir cevap yazdı ona. Çevresinden memnun olduğunu, hayatını değiştirmek niyetinde olmadığını belirterek, «annemle oturmak istiyorum,» dedi. Jack'ı, en çok sevdiği insan olan annesini suçladığı için kınayarak, bir daha kendisini böyle üzücü bir mektup yazmak

zorunda bırakmamasını rica etti babasından. Mektubunu, vedalaşarak tamamladı.

Charmian, çiftliğe doluşan «filozof serseri» leri uzaklaştırmak istediğinde, Jack karşı çıktı ona : «Bir işe yaramaz İtalyan ustaların topuyla konuşacağıma, Strawvn Hamilton'la bir saat oturayım yeter. Onun ortaya koyduğu bir şey var, işçiler öyle mi ya.. Çiftlik işlerinin, çok rica ederim, beni ilgilendirdiğini unutma. Burada çalışanlar, serserilerime yedirdiğim üç beş kap yemeğin belki bin kat fazlasını kaybetmeme sebep oldular. Onlara, bu sözü bile edilmeyecek yardımı bütün gönlümle yapıyorum. Neden beni onlardan yoksun bırakmak istiyorsun?»

Charmian'ın günü gününe uymuyordu. Çiftlik işlerine karışması bir yana, Jack'ın kestireceği ağaçları bile seçmek istiyor, işlerin aksamasına sebep oluyordu. «Bütün gece uyuyamıyorum,» gerekçesiyle sabah yedide işbaşı yapan işçileri dokuza kadar evin yakınına sokmuyordu. Jack, buna karşı çıkacak olduğunda, yatağını ambara taşıttı. Charmian'a baş eğmekten başka çıkar yol yoktu. Jack London işçilere, boş kalmaları pahasına, sabah saatlarında evin yakınlarında çalışıp da gürültü etmemelerini tembihledi. Ve bir sabah, atla tarlalarda dolaşırken, Charmian'ı bir saman yığının içinde, konukları bir genç kızla güneşin doğuşunu seyrederken buldu.

Bessie London'u giyimden kuşamdan anlamadığı için beğenmeyen, konuklara surat ettiğinden ötürü suçlayan, kıskançlığından yakınan Jack, aynı kusurları Charmian'da da bulmaya başlamıştı. Alın yazısıydı bu belki de; Charmian, konuklar için üzmezdi kendini, bütün işleri iki Japon uşağa bırakır, kendi evinde iğretiymiş gibi dolaşırdı. Yatıya gelenlere odalarını, hatta banyoyu gösteren Jack ya da Nakata'ydı. Kadınlara fazla aldırış etmeyen, ancak Jack'a iyiden iyiye yanaştıkları zaman hoşnutsuzluğunu belli eden Bessie'ya karşılık, Charmian dehşetli kıs-

kançtı, üstelik herkesi kıskanırdı. Jack London, ondan izinsiz çıkamaz olmuştu. Birlikte sokağa çıkacakları zaman da Charmian, ortalığı birbirine katmaya daha evdeyken hazırlanırdı. Jack London bir kadınla -gelecek seçimler üzerine bile olsa- iki dakikadan fazla konuşmaya görsün, Charmian, insanın üzerine yıldırımlar yağdıran bir konuşmayla keserdi sohbeti.

Bir gün, Jack London'un sekreteri Jack Byrne, Los Angeles'de bulunan London'a, eski tanıdıklarından bir bayanın kendisiyle görüşmek istediğini bildirecek oldu. Charmian hemen işe karışarak, telgrafın bu bölümünü çıkarmasını rica etti Byrne'den. Haberi kocasına nasılsa kendi verirdi. Bu haber, Jack London'a asla ulaşmadı. Charmian Jack'ın kadın sekreter kullanmasına da izin vermiyordu. «Onun yanına kimseyi sokmam, bu iş yalnız beni ilgilendirir..» derdi. Johnny Miller'in annesi ölüp de ikinci kocası işsiz, ortalıkta kaldığında, Charmian kocasının işlerine bakacak olan sekreteri bulmuş oldu.

Charmian, bir gün New York'dan Amy imzalı bir telgraf aldı «Jack, bütün zamanını, kırk sekizinci sokak'daki Van Cortland otelinde oturan bir kadınla geçiriyor» Mutsuz ve dertli Jack London başka bir kadınla avunmaya kalkışmıştı. Bir zamanlar Charmian'a «Cinsel içgüdülerimi ne kadar kolaylıkla yola soktuğumu gösteren küçük bir olay anlatacağım..» diyen Jack, yine de evliliğinin çözülmesine kadar bu gelip geçici serüvenlere başvurmamıştı. Bessie'ye, cinsel ilişkilerinin sona ermesine kadar bağlı kalmış, Charmian'ı ise evliliklerinin manen çökmesinden sonra aldatmaya başlamıştı.

Jack London, eksiğini duyduğu dostluğu, eğlence ve huzuru içkide aramak, içindeki bunalımdan kurtulmak için içerken, artık derdini unutmak için içmeye başlamıştı. Çiftliğinde içkiye hemen hemen elini sürmezken, durup dinlenmeksizin içer olmuş-

tu. Haftada en azından üç dört kere, iki atlı arabasına atladığı gibi soluğu Santa Rosa'da alıyordu. Ira Pyle'in anlattıklarına bakılırsa, Jack London, tartışmadan da zevk almaz olmuştu. Durup dururken öfkeleniyor, hele karşısındaki insanların, mantık değil de kişisel çıkarlarına yatkın savunmalara kalkıştıklarını görünce dayanamayarak yumruğunu tezgâhın üzerine indiriyor, nefretini kusuyordu yüzlerine. Oysa gençlik yıllarında azılı bir korsanken bile, ne kadar içileceğini hesaplardı. Önceki yıl S.S. Diego gemisiyle Doğu'da bir iş gezisinden dönerken, Horn Burnu üzerinden Seattle'a gelene kadar yanındaki sürüyle kitabı okumuştı da aldığı 160 litre viskiye dokunmamıştı bile. Şimdi nedense, her şey çok değişmişti. Uzun saatların geçmesini beklerken, viskiden medet umuyordu artık. Hasta olduğu için içiyor, içtikçe de hastalığı artıyordu. Manevi yorgunluk, sinir yorgunluğu, Jack London'u içkiye sürüklüyor, içtiği zaman, perişanlığı daha da artıyordu. Sağlığını, gençlik ve çalışma gücünü yitirmiş, günde bir şişe viskiye bile dayanamaz olmuştu. Eski günlerde Jack London'u içerken görenler, şimdi sızarken görüyorlardı.

Dostları, Jack'ı hayal kırıklığına uğratmaktan başka şeye yaramaz olmuşlardı. Çiftliğin üzümünü satmak için bir şirket kurmayı teklif eden iki arkadaşı, Jack'ın adını ve parasını kullandıktan sonra, bir de onu mahkemeye vererek otuz bir bin dolar ödettiler. «The Sea Wolf» un sahneye uygulanma hakkını geri alabilmek için üç bin beş yüz dolar masraf eden, en iyi hikâyelerini film şirketlerine verdikten sonra filmcilerin zarara girdikleri teranesini dinlemek zorunda kalan Jack, hiçbir zaman kurulamayacak olan bir altın madenine yatırdığı sermayeyi de kaptırınca, talihinin iyice döndüğüne inandı.

Yine de darbelerin en acısı, London'un hâlâ yedirip içirmekte olduğu Ninetta ile Edward Payne'den geldi. Konu komşunun aklını çelerek, Jack London'

un çiftliğindeki bir tepede, yağmur sularını toplamak için yaptırdığı sarnıcın o dolayları sulayan dereye zarar verdiğine inandıran bu fesat karı koca, sonunda isteklerine ulaşarak Jack'ı o kadar masraf ederek yaptırdığı sarnıcın suyunu kullanmaktan yoksun bıraktılar.

Jack London'un kulağına gelenler adamakıllı canını sıkıyordu. Havadan para kazanan Jack'in parasını yemeyenin enayi olduğunu söyleyenler, hem de en yakın arkadaşlarıydı. George Sterling bile arkasından konuşur olmuştu. Yazacağı bir hikâyeye fikir verdiği için, avucuna yüz dolar birden ödediği o nankör George Sterling.. Bir zamanlar, kolaylıkla para kazandığı, kazanmaktan da zevk aldığı doğruydur. Cimriliği, iki yüzlülüğü, insanoğlunun kusurlarını hoşgören bir insanın ağırbaşlı üzüntüsüyle seyrediyor, hastalığı ve umutsuzluğu arttıkça bütün bu gerçekleri içi kanayarak kabulleniyordu. Üstelik, kuyusunu kazanların yine de cömertcesine yardımına koşarak.

1915 yılının Şubat ayında, geçirdiği dertli ve sıkıntılı aylardan usanmış olan Jack London, Charmian'ı da yanına alarak kışın son aylarını geçirmek üzere Hawaii'ye gitti. Güneşte denize girip kumsalda atla dolaştı, sağlığı iyiye dönünce de «Jerry of the Islands» (\*) başlıklı yeni bir romana girişti. «Jerry yepyeni, romanlarda bugüne dek raslanmamış bir kahramandır. Yalnız konusu köpekler üzerine olan hikâyelerde değil, roman adı altındaki bütün eserlerde Jerry gibisine raslanmaz. Bu köpeğin apayrı, canlı davranışları, köpek sevenler kadar ruhbilimcileri de etkileyecektir..» «Jerry of the Islands,» güney adalarında yaşayan bir köpeğin serüvenidir. Sırtında ince bir kimono, palmyelerin çevrelediği küçük bir göle bakan balkonda, kar altındaki Alaska'nın haya-

(\*) Adaların Jerry'si.

lini kuran Jack, kendisini şöhrete ulaştıran Buck'u, «The Call of the Wild» ın kahramanını düşünüyordu. Köpekleri, bu dürüst hayvanları düşünmek bile yetiyordu Jack'a.

«Jerry of the Islands» yaza doğru bitti ve Jack Glen Ellen'e döndü. Rus ırmağının üzerindeki Bohemian Grove'da düzenlenen çılgınca gecelere katılan Jack, çeşitli oyuncular ve eş dostla buluşuyordu orada. Bozgunculuğun karşısında olduğunu belirterek sosyalizm konusunda tartışıyor, ırmakta yüzüp bol bol içiyordu. Şenlikten sonra, Sterling Martinez ve bir iki kişiyle daha çiftliğe dönüyorlar, içki âlemini orada sürdürüyorlardı. Üremisi gitgide arttığı halde, Jack London içkiden vazgeçmek niyetinde değildi. Cosmopolitan'ın yirmi beş bin dolara satın alacağı uydurma bir film senaryosu, «Hearts of Three» üzerine çalışıyordu sadece. Kafa yoran düşüncelere sapsanmadığından memnun, günlük bin kelimesini bir buçuk saatte karalayiveriyordu.

Gülmekten vazgeçmemiştir hâlâ, ama zaman zaman sönen neşesi zoraki bir neşeydi. Finn Frolich, o yılların Jack London'u üzerine şunları söylemekteydi: «Eski yıllardaki gibi, eğlendirmiyordu çevreyi. İtişmekten, oyundan, atlı gezintilerden vazgeçmişti. Bakışında da o eski parıltı yoktu.» Sohbetten eskisi gibi zevk almıyordu artık, son sözün kendi ağzından çıkmasını ister olmuştu, bu yüzden kızdığı da görülmüyordu. George Sterling, Jack London'un çok değiştiğini söyleyerek, Upton Sinclair'e Beauty Ranch'a sakın gitmemesini işte o sıralar söyledi.

Jack London'un tek eğlencesi, rahatladığı tek yer çiftliği idi artık. İşçilerinin davranışından kırıyordu ama, toprağa duyduğu güveni yitirmemiştir «Sürüyle kitap karıştırıp iktisadi değerleri inceledikten sonra, toprağa dönüyorum. İktisat düzeninin tek kaynağı olan toprağa..» Tarlalarını sürdürerek, gübreletip ekime hazırlamaktan vazgeçmiyordu, sulama kanal-

larını daha da genişletiyor, hayvanlar için yeni yeni yerler yaptırıyordu. Altı yıl uğraştıktan sonra San Quentin cezaevinden çıkmasını sağladığı Joe King'e şöyle yazdı o sıralar «Domuz satışıyla ilgilenen her Amerikalının dikkatini çekecek bir domuz ahır yaptırdım. Böylesini kimseler yapmadı daha. Üç bin dolarım gitti. Ama yetiştirdiğim domuzlar da domuz hani. Yakında bir buzhaneyle, bir salhane yaptırmayı da tasarlıyorum.»

Jack London'un domuz ahır, öyle güzel bir yerdi ki, domuz sarayı diye anılır oldu. Her dişi ve erkek domuzun yavrularıyla yatıp kalktığı bir bölümü, içinde akar suyu bulunan bir avlusu vardı. Forni'nin yaptığı, ortasında yedek yemin saklanmasına yaran taş binasıyla daire biçimindeki domuz ahır, bir mimarlık harikasıydı. Jack London Forni'ye, inekler için yine daire biçiminde bir yer yaptırmak istiyordu. Bu tasarısını Cosmopolitan dergisinin yazı işlerine açtı «Çiftliğimin üzerine titrediğimi unutmayın. Günün birinde kitaplara geçecek sonuçlara varmak için elimden geleni esirgemiyorum.»

Jack London, örnek bir çiftlik ortaya koymak için geniş tasarılar kuruyordu. Örnek bir köy idaresinin peşindeydi. İsteksiz işçilere yol verecek, toprak aşkıyla yanan adamlar çalıştıracaktı. Çiftlikte herkesin kendi evi olacaktı, malların alış fiyatına satıldığı büyük bir mağazadan alış veriş edecekler, işçi çocukları çiftliğin küçük okulunda okuyacaklardı. Çiftlikte barınacak ailelerin sayısı, toprağın besi gücüne göre ayarlanacaktı. «Altı yedi yıla kalmadan, çiftliğin kendi yağıyla kavrulacağını umuyorum», diyordu. Jack London iki yüz elli bin dolar yatırım yaptığı topraklardan kâr etmeyi değil, üretimle tüketimin denk gelmesini bekliyordu, o kadar. Ortak bir toprak sevgisinin birleştirdiği işçi topluluğuydu istediği.

Derken, bir felâket Jack London'un tasarılarını

yıktı. Kaliforniya üniversitesi tarım hizmetleri bölümünün öğütlerini tuttuğu halde, taş zemin üzerinde zatürreye yakalanan en seçkin domuzlar ölüp gitti. Kısa boynuzlu cins boğa, ayağı kayıp düşünce boynunu kırdı. Ankara keçileri sürü halinde salgına yakalanıp perişan oldu. Jack London'un dost gibi sevdiği, sürüyle madalya kazanmış safkan İngiliz atı, otlakta ölüp kaldı. London, Shire cinsi atlar almakla da hata etmişti, çünkü bacakları tüylü olan bu atlar temiz tutulamıyor, kış aylarında hiç işe yaramıyordu. Sabana koşulan hantal beygirlerden de beklenen iş çıkmayınca, onların göreceği iş traktöre yüklendi. Yirmi yıl sonra bir servet getirmesi beklenen okalip-tüs ağaçları, kendi kendine büyümek şöyle dursun, odun haline geliverdi. Yemişleriyle de kimse ilgilenmedi.

Jack London yenilmişti. Yenildiğini kendi de biliyordu ama kabullenemiyordu nedense. Biri tutup da : «Bu çiftlik işi yattı, Jack. Seni iflâsa sürüklemekten bıraksan iyi edersin..» diyecek olsa, küplere biniyor, Snark'ı yaptırmaktan vazgeçmesini öğütleyenlere verdiği cevabı tekrarlıyordu «Vazgeçemem.» Her gün bin kelimeyi, sırf çiftliğinin devamını sağlamak için yazıyordu artık. Bir zamanlar, soluduğu hava kadar gerekli saydığı yazı yazmak, bir karabasan olup çıkmıştı gözünde. «Mecbur olduğum için yazıyorum. Böyle olmasa, inanın, tek satır bile yazmam.»

Kitaplardan usanan yalnız kendi değildi. Eleştir-menler olsun, okuyucu olsun, London'un ortalığı kaplamış olan kitaplarından bıkmışlardı. «Hearts of Th-re» yi tamamladığında, kendi de şöyle yazdı «Bu hikâye bir yıldönümü şerefinedir. Bunu tamamlamakla kırkinci yaş günümü, ellinci eserimi, yazarlık hayatımın onaltıncı yılını kutluyorum.» Aradan bir kaç gün geçtiğinde, kafası karışmıştı «Çoktandır, yazdıklarım, en çok satılan kitaplar arasına katılmadı. Öteki yazarların eserleri, benimkilerden iyi

mi? Yoksa, okuyucuyu bıktırdım mı?» Jack London'un, büyük ilgi gören son kitabı «Valley of the Moon» olmuştu. «The Strength of the Strong» (\*) Jack London'un dehasının çeşitli yanlarını yansıtan, güzel proleter hikayelerinin bulunduğu bir kitaptı ama nedense, hiç kimse, London'un bu yeni hikâye kitabına fazla önem vermedi. London, arkadaşlarından bir eleştirmene şöyle yazdı «Amerikada, «The Star Rover» le ilgilenmiş olan tek eleştirmen sizsiniz. Öteki bütün eleştirmenler, «The Star Rover» in kanlı ve vahşet dolu yanına değinerek, kadınların okuyamayacağı kadar korkunç olduğunu, ancak yozlaşmış erkekler tarafından okunabileceğini belirtmişlerdi. Benim hikâyelerim zalimse, hayatın kendi de zalim demektir. Oysa ben, hayatı zalim değil de güçlü bulurum ve hayatın bu güçlülüğünü kitaplarımda yansıtmak isterim.»

**Cosmopolitan** dergisiyle yaptığı anlaşmaya göre, Jack London yılda iki roman yazmak zorundaydı ama, gücünü yitirmiş olan dev durmuştu artık. Jack'ın sekreteri Byrne, London'a yeni fikirler vermek isteyen birine şöyle yazdı «Yıllardır anlaşmayla bağlı olduğu yayıncıların istedikleri çalışma biçiminden vazgeçmek zorunda..» Yirmi dört yaşında, dergilere kendi ilkelerini kabul ettirerek edebiyat dünyasına yeni bir hava getiren Jack London, yazarlığa başlamış olan bir gence şöyle diyordu şimdi «Dergilere yazı vermek istiyorsanız, onların isteklerine boyun eğin. Dergiler kendi bildiklerini okurlar, onlara ayak uydurmak isterseniz, oyunun kurallarına uymanız gereklidir.»

Artık hiçbir kuvvet, Jack London'u mücadeleye sürükleyemiyordu. Kaliforniya'nın küçük şehirlerinden birindeki bir orta okul öğretmeni, uğradığı siyasi baskıya karşı çıkmak için Jack London'un yardı-

(\*) Kuvvetlinin kuvveti

mını istediğinde, London şöyle bir cevap yazdı ona «Siyasi işleri yoluna sokmak, kadınlı erkekli bütün ülke halkının aynı kanunlardan aynı şekilde faydalanabilmelerini sağlamak için zamanında çok uğraştım. Yorgun bir savaşçıyım artık. Yenildim diyemem ama, yeniden gün doğduğunda düşmana karşı mevzilerde yer alabileceğimi sanmıyorum. Bu mücadelenin sona ereceği zamanı kestiremediğim gibi, sona erdiği güne yetişeceğimi de sanmıyorum.» Okuyucularının anlayışsızlığından yakınan Jack London, Mary Austin'e, bir ara dert yanımtı «Yüreğimi ve beynimi kavuran en ateşli çabalarım, hemen hemen bütün dünyadaki okuyucularım yüzünden yarıda kaldı. Biliyorum bunu. Kitaplarımda bulduklarına inandıkları -bulamasalardı keşke- üç beş güzel şey ve yazılarımda haşinliği yüzünden bana duydukları hayranlıkla yetindim. Yalnız insanlar, yalnız kalmaya mahkûmdurlar. Yanılmıyorsam, çağlar boyunca gelip geçen peygamberler de bir odun yığını üzerinde ateşe verildikleri ya da taşlandıkları zamana kadar, hep yalnız kalmışlardı.»

Yaralarını yalayarak iyi etmek için mağarasına kapanan dertli bir boz ayı gibi, Jack London da çalışma odasında arıyordu huzuru. «The Little Lady of the Big House» u yeren, hakaret dolu mektuplar, içinde küllenen ateşi biraz olsun eşeliyordu. Dergiyi olduğu gibi ateşe attıklarını ya da aklını başına toplamasını söyleyenleri «The Little Lady» nin göğsümü kabarttığını, hem de nasıl kabarttığını bilmenizi isterim..» diye cevaplandırıyordu.

Eliza'dan başka hiç kimse, Jack London'un için için, günün birinde aklını kaçıracağını kurduğunu bilmiyordu. Çalışmaya hali kalmadığı, yaratma gücünü yitirdiği günler bile yazmak zorunda kalmıştı. Bu devamlı ve yoğun gerilim, sinirlerini iyice bozmuş, Jack London annesinin de hiç bir zaman tam akıllı bir kadın olmadığını düşünerek kendi sonundan en-

dişelenir olmuştu. İkide bir ablasına : «Eliza,» diyordu, «delirirsem sakın beni hastaneye falan kapatayım deme.. Hastanede baktırmayacağına söz ver bakayım..» Eliza'nın her zaman aynı şeyi tekrarlayarak «Seni asla hastahanede bırakmam, kendim bakarım..» demesi London'u yine de rahatlatmıyordu.

Tek umudu kalmıştı artık, düşündüğü tek şey kendisine bir erkek evlât doğuracak, dürüst, içi sevgiyle dolu, olgun kadını bulmaktı. Canla başla arzuladığı o erkek evlâdı Charmian'ın doğuramayacağını biliyordu artık. Kitaplarında o kadar kişiye can vermiş olan birinin, oğul sahibi olamadan ölüp gideceği fikri kafasını kemirdikçe «ne yapıp yapıp bir erkek çocuk babası olacağına, ona bir oğul doğuracak olan kadını tutup çiftliğe bile getireceğine» yeminler ediyordu. Jack London, aradığı kadını bularak ona beslediği büyük aşkın karşılığını da görmüştü ama, Charmian'ı üzmemek için tasarısını hiç bir zaman gerçekleştirmedi. Onu bir çocuk gibi nazlandırıyor, eserlerini hep ona adıyordu. Yıllar yılı yakın arkadaşlığını gördüğü Charmian'ı üzmemek en büyük korkusuydu.

Charmian gitgide daha sinirli, daha endişeli olmaya başlamıştı. Jack kendisini aldattığını biliyor, onu kaybetmekten korkuyordu. Zaman zaman, boşanacakları dedikodusu dolaşıyordu ortalıkta. Uykuları kaçmaya başlamıştı. Charmian çiftlikteki herkese, uzun bir zamandan sonra, ilk kez Jack'ın öldüğü gece rahat bir uyku çektiğini söylemişti.

Jack London bir kısıpaca yakalandığının farkındaydı. Binbir derdin doldurduğu başını dinlendirmek için, aralıksız içiyordu. Yazıları parlak bir yaratığın sönük pırıltılarıydı artık. 1915 yılında, «The Little Lady of the Big House» ile, bir önceki yıl yazmış olduğu «A Hyperborean Brew» (\*) adlı kısa hikâye ya-

(\*) Büyük Fırtına

yınılandı, o kadar, 1914 yılı Aralığı'nın birinde «Dün, son romanımı tamamladım,» diye yazmıştı. «Yarın, adını «The Box without a Lid» (\*) koymayı tasarladığım, yeni bir çalışmanın şemasını hazırlayacağım.» Jack London'un sözünü ettiği bu kitap hiçbir zaman yazılamadı. «The Assassination Bureau» (\*\*) yu ise, umutsuzluğa düşerek yarıda bıraktı.

1916 yılının Ocak ayında, güneşten fayda uman Jack, Charmian'ı da yanına alarak Hawaii'ye gitti. Yazarlık hayatına başladığı sıralar büyük bir heyecanla «Sosyalizm dünyanın en güzel şeyidir..» diye yazan Jack London bu inancını sürdürmekteydi. Daha bir ay önce «Aziz dost» larına yazdığı mektupları yine eskisi gibi «devrimde sizinle beraberim..» diye bitirmişti. Upton Sinclair'in yeni yayınladığı, yeryüzündeki «adaletsizlik, zulüm ve acıyı» suçlayan «The Cry for Justice» başlıklı antolojiye heyecan dolu bir önsöz yazan da yine Jack London'du. Dostlarının ihaneti olsun, işçilerin düzenbazlığı olsun, Jack'ın sosyalizme beslediği inancı azaltamamıştı. Siyasal ve toplumsal iktisada dayanan felsefeye, toplumculuğun insana dayanan mantığına eskisinden de çok bağlıydı ama, insanlığın bağlarından kurtulacağı yerde uyuklaması üzüyordu onu. Gemideki lüks kamara-sında şöyle yazdı «Heyecanını ve savaş gücünü yitirdiği, sınıf kavgalarıyla ilgilenmediği için sosyalist partiden ayrılıyorum. Ben, her an saldırıya hazır olan, o eski partinin üyesiydim. Sınıf davasının ortasında büyüdüğüm için, işçi sınıfının, mücadeleyi göze aldığında, kendini kurtaracağına inanıyorum. Oysa, Amerika Birleşik Devletleri'nde sosyalizm, son birkaç yıldan beri barışçı ve uzlaşmacı bir yola sap-tı. Buna dayanmam ben, işte bu yüzden partiden ayrılıyorum.»

(\*) Kapaksız Kutu

(\*\*) Cinayet Masası

Dava uğruna çok şey yapan Jack London, bu Dava'nın çok şeyini görmüştü. Şimdi, partiden ayrılmakla, daha da sola kayacağını düşünüyordu ama on beş yıllık dürüst bir bağlılığın sonunda partiden kopması, partiye olduğu kadar kendine de öldürücü bir darbe indirmesi demekti. Brissenden, Martin Eden'e sosyalizme bağlı kalmasını, yoksa yaşamak için bir neden bulamayacağını anlatır. 1912 yılının Aralık ayında Jack London, hayranlarının birine şu cevabı yollamıştı. «John Barleycorn'da söylediğim gibi, Martin Eden benim. Martin Eden bireyci olduğu için öldü, bense sosyalist olduğum, toplumcu bir düşünceye sahip olduğum için hayattayım.»

Bu kez Hawaii, Jack London'un ne beden ne de ruh sağlığına iyi gelebildi. «Michael, Brother of Jerry» (\*) gibi bir iki sıradan hikâye yazdı, o kadar. Bir de, hiçbir zaman tamamlayamayacağı, Asyalı bir anayla Avrupalı bir babadan doğmuş olan Cherry'nin romanına başladı.

Güvensizliğini, üzüntüsünü boğmak için kıyasıya içiyordu. Glen Ellen'e döndüğünde, tanınacak halde değildi. Eliza, London'un sanki aynı adam olmadığını söylüyordu. Şişmanlayarak hantallaşmış, yüzü şişmiş, bakışları donuklaşmıştı. O genç hali gitmiş, yaşından da büyük gösterir olmuştı. Sıkıntılı ve bitkindi, acı çekiyordu. Çiftliğe gelip gidenler vardı yine. Ama Jack London eski günlerdeki gibi değildi, isteksizdi, dengesini tamamen kaybetmiş gibiydi. Sarhoş olduğu zamanlar, uluorta olay çıkararak bütün Oakland'a maskara oluyordu.

Glen Ellen'e döndükten hemen sonra, Piedmont'a, Bessie'yi görmeye gitti. Kalpsizliğinin cezasını çektiğini, iki evlâdını da kendi hatası yüzünden kaybettiğini anlamıştı. Çocukların nafakalarını iki katına çıkaracağını söylediğinde Bessie bir şey demedi buna.

(\*) Jerry'nın Kardeşi Michael

Görüşmeleri içler acısıydı. «Bana ihtiyacınız olduğu zaman, dünyanın öbür ucunda da olsam gelirim.» dedi. Bessise «Sana ihtiyacımız olacağını sanmıyorum ama, böyle bir şey olursa seni çağırırız. Üzülme Jack..» diye cevap verdi.

Jack London, Eliza'nın dışında, bir tek kişiye güvenir olmuştu «Nakata, yedi yıla yakın bir zamandır, geceli gündüzlü başımda bekledin» diyordu. «Dünyanın her yerine geldin benimle, her tehlikeye atıldın. Birlikte fırtınalarla başettik, ölüme karşı koyduk. Tehlikeli anlardaki o korkusuz davranışını unutamıyorum. Hastalandığım zaman nasıl da bakardın bana, birlikte geçirdiğimiz o güzel, eğlenceli saatleri unutabilir miyim..» Diş hekimliği okumak üzere Honolulu'ya giderek «efendi» sinden ayrılan Nakata, Jack'ın mektuplarını hemen cevaplandırırđı. «Beni büyüten, yediren, içiren sizsiniz. Balıktan zehirlenerek yerimden kımıldayamadığım o günler, kaç gece başımda beklemiştiniz. Değerli zamanınızı, bana okuma yazma öğretmek uğruna harcadınız. Konuklarınız ve dostlarınızın yanında arkadaş gibi davrandınız bana. Beni oğlunuzun yerine koyarak sizi bir baba gibi sevmemi sağladınızsa, bunu 'asil ruhlu' bir insan olduğunuz için yapabildiniz.» Jack London, Japon uşağı Nakata'da evlât sevgisini bulmuştu. Eliza ona: «Jack, sen dünyanın en yalnız insanısın.. Kalbin aradığını hiç bir zaman bulamadı..» dediğinde, «Vay canına. Nereden biliyorsun bunu?» diye cevap verirdi.

Jack London, kısa ama dopdolu bir hayatı özlerdi. Bu kısa süre içinde çarpıcı kişiliğiyle, yüzyılının insanlarını etkilemek, düşüncelerine yön vermek istemişti. Tükeneceğı güne kadar büyük bir ihtirasla yaşamak, bütün söyleyeceklerini tamamlayıp son kuruşuna kadar harcadıktan sonra ölmekti dileğı. Jack London'la George Sterling ölümün kendiliğinden gelmesini beklemeyecekler, unu eleyip eleğı du-

vara astıktan sonra, birbirlerine birer selâmlık borçlarını da ödeyip göçüp gideceklerdi.

Jack London bir kaç kitap daha yazmayı tasarlamıyor değildi, İsa üzerine bir roman, «Sailor on Horseback» (\*) adını koyacağı kendi hayat hikâyesi, yerkürenin soğuyacağı çok uzak zamanlar üzerine «The Farthest Distant» (\*\*) adlı düşsel roman vardı bu tasarıda. Sağlıklı günlerinde, romanını tamamladığında bile anlatacaklarını bitirmiş olmazdı. O güne kadar ortaya koyduğu elli eser boşalmasına yetmemişti. Ama yorgundu artık. Çalışma odasına kapanarak, yazılacak hikâyeler üzerine çıkarılmış notlarla dolu dosyaları gözden geçirirken, bundan böyle yüreği savaş aşkıyla yanan bir gönüllü değil, yeniden gün ağardığında düşmana karşı yer alacaklar arasına katılamayacak yorgun bir savaşçı olduğunu düşünüyordu.

Üzerine düşeni yapmıştı. Söyleyeceğini söylemişti. Dinlenmek hakkıydı bundan sonra. İşlediği hataların, yaptığı çılgınlıkların hiç olmazsa büyüklüğünün farkındaydı. Hayatı hiç bir zaman ucuz yanından ele almamıştı. Bundan böyle, gelişim uğruna yapılan savaşta, yeri gençlere bırakmak gerekiyordu. Hikâyelerinde anlattığı boksörler gibi, bacaklarında derman kalmamıştı artık. Ringden çekiliyor, «istediğini mutlaka elde eden, karşı koyulmaz, ölümsüz gençliğin» önünde saygıyla eğiliyordu.

İnsanın çoğu kere, sahip olduğu değerlerle uzaktan yakından ilgisi olmayan nedenlerle şöhrete ulaştığını düşündükçe, garipsiyordu bunu. Eleştirmenler, insanlık aşkı ve felsefesiyle dolu eserlerini fikirden yoksun bulmuşlardı. Oysa Jack London'un yazılarında, yüzeysel bir değer olduğu gibi, az okuyucunun

(\*) Okuduğunuz kitabın orijinal adı budur. Dilimize At Sırtındaki Denizci diye çevrilebilir.

(\*\*) En Büyük Uzaklık

kavrayabildiği, derin bir içerik de vardı. Rus Japon savaşı üzerine röportaj yaptığı günlerde, oteline gelerek meydanda toplanmış olan büyük bir kalabalığın, onu görmek için sabırsızlandığını haber verdiklerinde şöhretinin ta buralara, Kore'ye kadar yayılmış olması göğsünü kabartmıştı. Ama bu sevinci, konuşması için hazırlanan kürsüye çıktığında hayal kırıklığına dönüşmüştü. Jack London'un yanına gelen resmi bir sözcü, takma dişlerini çıkarmasını rica etti. Jack London, tam yarım saat, halkın alkışları arasında dişlerini çıkarıp taktı, çıkarıp taktı. Ve o günden sonra, insanların, uğruna savaşarak öldükleri nedenlerden çok önemsiz, hatta olumsuz yanlarıyla tanındıklarına inandı.

Kendisini desteklemesini isteyen bir genç kıza Jack London şöyle yazmıştı «Olgunluk çağına gelince, hayatın yaşanınaya değer olduğunu anladım. Benimle aynı yıllarda yaşayan yüz milyonlarca kişiden çok daha talihliydim; mutlu olabildim. Yine de, insanların çoğunun tanımadığı şeyleri gördüm, tatmadığı acıları tattım. İnanın, hayat yine de yaşamaya değer, Arkadaşlarımin olayları hep iyi yanlarıyla ele aldığımı söylemeleri, ruhsal bir zafere ulaşmam değil de nedir?»

Jack London, zaferle birlikte, hayatın güçlüklerini de tatmıştı. Annesinin dengesiz davranışları yüzünden saplandığı bataktan, tek başına çıkmayı başarmıştı. Evlilik dışı doğumundan çok azap duymuştu ama, profesör Chaney'den geçen zekâsı dertlerini yenmesini sağlamıştı. Profesör Chaney'in benimsemek istemediği bu oğul, ona şan şöhret sağlamıştı.

Jack London'la birlikte, sanki dünya da yaşlanıyordu: «Serüven dünyası yok olup gitti, dünyanın yedi denizine açılan kapılar, artık şiir dünyasına açılmaz oldu.» Bir zamanlar, «Gerçeğe inanan bir ülkücüyüm ben» diye yazmıştı. «Düşlerimle ne kadar yükseklerde dolaşsam da, ayaklarım dünyanın gerçeği-

ne basar.» Bir zamanlar büyük hayaller kurmuş olan Jack London, hayalleriyle birlikte hayatının da sona erdiği gerçeğini kabullenmişti artık.

Tükenmek üzere olan organizma, gücünü ve kuvvetini göstermek için son bir hamle yaptı. Alaska hikâyelerinin en güzellerinden biri olan «Like Argus of the Ancient Times (\*) la gençlik yıllarının delice serüvenlerine dönerek, başarıya açılan kapıları zorlayan uzun yol hikâyelerinin en güzelini, «The Princess» (\*\*) i yazdı. Forni'ye süthane olarak da kullanacakları yuvarlak bir ambar yaptırdı. San Francisco'ya süt, yağ ve peynir göndermeyi tasarlıyordu. En iyi cins J. L. peynirleri.. Babalığı John London bu günleri görseydi, kıvanç duyardı oğluyla. Eliza'yı yanına alarak, Sacramento panayırına giden Jack, «Çiftlik tasarılarımız gerçekleşmek üzere,» diyordu, «yakında masraflarımızı karşılayacağız.» Üç katalog inceledikten sonra, New York ve İngiltere'ye, Dreiser'in «The Siege of la Rochelle», «Racial Decay», «Coniugal Happiness» ve The Genius» (\*\*\*) adlı kitaplarını, Stanley'in «Congo» sunu ve bir o kadar da botanik gelişim, Kaliforniya bitkileri, maymunlar, New York'daki Hollanda tipi peynir imalâthanesi üzerine kitap ısmarladı.

Bir Doğu gezisi yapmayı tasarlayarak biletlerini aldıktan sonra, bundan vazgeçti. Yalnız başına New York'a gitmeye hazırlanırken, Ninetta Eames'in sarınc yüzünden açtığı dava nedeniyle Glen Ellen'den ayrılmadı. Oysa herkes, Jack London'un bu suyu kullanmaya pekâlâ hakkı olduğunu söylüyordu. Kararın verileceği duruşmada kendini dört saat savunan Jack London, mahkeme salonundan Forni'nin yardımıyla

(\*) Eski Çağların Argüs'ü Gibi.

(\*\*) Prens.

(\*\*\*) La Rochelle Kuşatması, Irksal Düşkünlükler, Evlilik Mutluk; Dâhi.

çıktı. Forni çevresindekilere, London'un dayanılma-  
yacak kadar ağır çektiğini, bir üremi nöbeti geçir-  
mekte olduğunu söyledi. Jack London, aradan bir  
kaç gün geçince toparlanmış, kendisinden yana ta-  
nıklık edenlerle birlikte kendisini mahkemeye veren-  
leri ayıplayan bütün konu komşusunu yemeğe davet  
etmişti.

1916 yılı Kasımının 21'ine raslayan salı günü ye-  
niden New York'a gitmeye hazırlanan Jack London,  
ertesi akşam dokuza kadar Eliza'yla yapacaklarını  
konuştu. Chicago'daki panayıra uğrayarak güzel  
hayvanlar almayı tasarlıyor, bu arada Eliza'yı cins  
inek araması için Oregon'un Pendleton panayırına  
göndermeyi düşünüyordu. Yarım hektarlık toprağı  
işçi ailelerine dağıtarak birer ev yaptırmasını söyle-  
dikten sonra, çiftlik okulunun yerini belirtti. Öğret-  
meni Eliza bulacak, kooperatif mağazasının yapıl-  
masına da o gözkulak olacaktı. Jack London'un ama-  
cı, çiftliği kendi kendine yeter hale sokmak, yalnız  
şeker ve unu dışardan getirecek kadar bağımsız bir  
duruma getirmektir.

Saat dokuza doğru, yatmaya hazırlanan Eliza,  
Jack'ı holden geçerken çalışma odasına kadar götür-  
dü. «Döndüğünde,» dedi, «mağaza tamamlanmış ve  
erzak getirilmiş olacak. Okulu tamamlatacak, öğret-  
meni de bulmuş olacağım. Hükümete başvurarak, bir  
de postane açmalarını isteriz. Bayrağı da çekince,  
kendi kasabamız kurulmuş olur. Adını da «Indepen-  
dence» (\*) koyarız. Jack London kolunu Eliza'nın  
omuzuna attı, sıkıca tuttu onu, sonra derinden ge-  
len boğuk bir sesle: «Senden ayrılıyorum» dedi. Çal-  
ışma odasının kapısını açıp yatak odası olarak kul-  
landığı verandaya girdi. Eliza da odasına döndü.

Ertesi sabah saat yedide, Nakata'nın yerine al-  
dıkları Japon uşak Sekine, deliler gibi Eliza'nın oda-

(\*) Bağımsızlık.

sına daldı. «Hanımcığım, çabuk gelin, bey bir garip, sarhoş gibi..» Eliza, hemen verandaya koştu, ve Jack'ın kendini kaybetmiş olduğunu anlayınca Sonoma'daki doktor Allan Thompson'a telefon etti. Doktor Thompson, Jack'ın uyku ilâcı almış olduğunu, uzunca zamandan beri ilâcın etkisinde bulunduğunu söyledi. Yerde, biri atropin sülfat diğeri morfin sülfat, boş iki kutu buldu. Jack London gece masasının üzerindeki bloknotta, zehirin öldürücü dozunu hesaplamıştı. Sonoma eczanesine telefon ederek, panzehir hazırlatan doktor Thompson, yardımcısı doktor Hayes'den de panzehiri getirmesini istedi. İki hekim, Jack'ın midesini yıkayarak masaj yaptılar, kendine gelmesini sağlayacak ilâçlar uyguladılar. Jack London, bir kere kımıldar gibi oldu, gözlerini araladı, dudaklarından mırıltıyla belli belirsiz bir kelime çıktı. Sonra, yeniden kendini kaybetti.

Doktor Thompson, acısını yenmeye çalışan Eliza'nın bir hemşire gibi çalıştığını anlatır: «O gün, —Jack'ın 1911 yılında hazırladığı bir vasiyetnameyle bütün servetini bıraktığı— Charmian London, Jack'ı tehdit etmekte olan ölümün üremi sonucu zehirlenmeye bağlanmasının yerinde olacağını söyledi. Kendisine, yapılan telefon konuşmalarından edinilen bilgi ve panzehiri hazırlayan eczacının söyledikleriyle, ölümün morfin zehirlenmesi sonucu olduğunu ispatlamaya yeteceğini anlattım.»

Jack London, o akşam, saat yedi sularında öldü. Cenazeyi ertesi gün, Flora'nın, Bessie ve iki kızının bulunduğu Oakland'a götürdüler. Dini töreni onlar yaptırdı. Jack London'un yasını bütün dünya tuttu. London'un ölümü, bir önceki gün ölen Avusturya İmparatoru Franz Joseph'den daha büyük yankı uyandırmıştı. Bayan Luther Burbank, Amerika'nın duyduğu üzüntüyü simgeleştirerek, London'un ölüm haberinin yer aldığı gazeteyi üniversite bahçesinde itişip kakışan gençlere gösterdi ve «Gülmeyin artık!» diye

haykırdı. «Jack London öldü..» Edwin Markham da, onun gençliğinin ta kendisi ve yeryüzündeki kahramanca cesaretin simgesi olduğunu söyledi. Onun kaybıyla yerküreyi aydınlatan bir ışık sönüp gitmişti.

O gece, London'un cesedi yakıldı. Küllerini Beauty Ranch'a götürdüler. Daha iki ay kadar önce, Eliza'yla birlikte atla dolaşırken, Jack London o yüksek tepede atını yavaşlatarak; «Eliza,» demişti, «öldüğüm zaman küllerimin bu tepede dinlenmesini istiyorum.» Eliza külleri bir çömleğe doldurarak tepenin en yüksek yerine, madron ve manzanita ağaçlarının gölgesinde açtığı bir çukura gömdü. Çukuru çimento bir kapakla örttü ve üzerine, Jack London'un «duvarcıların bıraktıkları taş» dediği koca kırmızı taşı yerleştirdi.

## TEŞEKKÜR

Hayatta oldukları sürece kamuoyuna açıklanmamak şartıyla Huntington kitaplığına bağışladıkları Jack London'un özel notlarını, mektup ve müsveddelerini, aile evrakını bir istisna yaparak bana vermek lûtfunda bulunan bayan Charmian Kittredge London ile bayan Eliza London Shepard'a şükranlarımı bildiririm. Jack London'la olan ilişkilerini, gereken ölçüde sözkonusu etmeme izin verdikleri için de ayrıca teşekkür ederim.

Bayan Bessie London'un da beni candan bir şekilde karşıladığını belirtmek isterim. Irving ve Mildred Shepard'ın, dayılarının hayatı hakkında verdikleri bilgilerden de çok yararlandım.

Jack London'un dostları arasında bulunan ve benden gerek zamanlarını, gerekse anılarını esirgememiş olan şu kişilere de teşekkür borçluyum. Anna Strunsky, Frank Atherton, Cloudesley Johns, Edward Applegarth, bay ve bayan Johnny Miller, Fred Thompson, James Hopper, Xaviar Martinez, Upton Sinclair, Finn Frolich, Ed Morell, Janet Winship, Austin Lewis, J. Stitt Wilson, doktor Jessica Peixotto, Alexander Irvine, bayan Robert Hill, bayan Carrie Burlingham, Forni, Billy Hill, Ira Pyle, Blanche Partington, Mira MacClay, Thomas Hill, bay ve bayan Allan Thompson.

Bayan Charmian Kittredge'in ailesinden bayan Ninetta Eames, bayan Growell, Beth Wiler ve bayan Wiley'e de teşekkür ederim.

Santa Rosa ve Sonoma'lıların yardımda yarışa çıktıklarını belirtmek isterim. Ang ve Getrude Franchetti bu tasarımın gerçekleşmesine öncü oldu, bayan

Byrd Wyler Kellogg, Santa Rosa'nın Press Democrat gazetesinden senatör Herbert Blater, R. M. Barrett, bayan Luther Burbank, Glen Murdoch, Fred Kellogg, bayan Paramore, bayan Celeste Murphy ve Robert Pickering'den aldığım bilgiler de kitabımın gerçeğe uymasına yardım etti.

Etkililik ve kibarlıklarıyla araştırmalarımı bir zevk haline getiren Kaliforniya Üniversitesine bağlı Bancroft ve San Marino'nun Huntington Kitaplıklarında çalışanlara saygılar sunarım. Masillon, Ohio, Van Nuys ve Jack London'la ilgili bütün belgeleri bana sağlayan Huntington Halk Kitaplıklarına da yürekten teşekkürler.

Encino, Kaliforniya.

Irving Stone

# DOLU DIZGIN BİR DENİZCI LONDON

Serüven, tehlike ölüm; Jack London'un hayatının temeliydi bunlar.

Beş azılı Çinli korsana silâhsız meydan okuduğu zaman daha on altı yaşındaydı.

Jack London, bütün bir hayatı böyle yaşadı; doludizgin ve görüpek.

Ünlü bir yazar olduğu zaman da sürdürdü tehlike ve serüven tutkusunu.

Karısı ve dostlarıyla küçük teknesine atlayıp okyanusa açılmaktan geri durmadı.

Ölümle, tehlikeyle koyun koyuna, yüzyüze yaşamak kaderiydi onun.

Ünlü biyografi yazarı Irving Stone, bu doludizgin yaşantıyı büyük bir ustalıklarla anlatıyor.

Dünya edebiyatının bir dev yazarını, bütün yönleriyle eksiksiz sergiliyor.

Jack London'un hayatı, kuşkusuz romanları kadar, belki de daha çok ilgi çekicidir.